

INFORMATION REPORT INFORMATION REPORT

CENTRAL INTELLIGENCE AGENCY

50X1-HUM

This material contains information affecting the National Defense of the United States within the meaning of the Espionage Laws, Title 18, U.S.C. Secs. 793 and 794, the transmission or revelation of which in any manner to an unauthorized person is prohibited by law.

S-E-C-R-E-T
NOFORN

50X1-HUM

COUNTRY Poland

REPORT

SUBJECT Minutes of the Tenth Plenum of the
Polish United Workers Party

DATE DISTR. 10 APR 1958

NO. PAGES 1 50X1-HUM

REFERENCES RD

DATE OF
INFO.

PLACE &
DATE ACQ.

50X1-HUM

SOURCE EVALUATIONS ARE DEFINITIVE. APPRAISAL OF CONTENT IS TENTATIVE.

*(Party policy; revisionism, youth
economic reform & the
economic situation)* **PROCESSING COPY**

minutes of the Tenth Plenum of the Central Committee
of the Polish United Workers (Communist) Party of October 1957. Two
sections of this photocopy are not contained in this translation

50X1-HUM

S-E-C-R-E-T
NOFORN

STATE	X	ARMY	X	NAVY	X	AIR	X	FBI	X	AEC				
-------	---	------	---	------	---	-----	---	-----	---	-----	--	--	--	--

(Note: Washington distribution indicated by "X"; Field distribution by "#".)

INFORMATION REPORT INFORMATION REPORT

50X1-HUM

50X1-HUM

TRANSLATION OF CSLT 3/67⁸₅, 895

The Tenth Plenum of the Central Committee
of
The Polish United Workers Party

SECRET NO. FORM

SECRET NO FORN

50X1-HUM

ABBREVIATIONSThe foallowing abbreviations appear in translation

AK -- Armja Krajowa, Home Army

CKKP -- Centralna Komisja Kontroli Partyjnej, Central Commission of Party Control

KC -- Komitet Centralny, Central Committee

KD -- Komitet Dzielnicowy, Precinct Committee

KM -- Komitet Miejski, Municipal Committee

KP -- Komitet Powiatowy, Powiat Committee

KPZR -- Komunistyczna Partja Zwiazku Radzieckiego, Communist Party of the
Soviet Union

KSOM TUR -- KSOM [unidentified] Towarzystwo Uniwersytetow Robotniczych
Society of Workers' Universities

KW -- Komitet Wojewodzki, Wojewodztwo Committee ~~o Komitet Warszawski,~~
~~Warsaw Committee~~

KZM -- Komunistyczny Zwiazek Mlodziezy, Communist Union of Youth

NKW -- Naczelny Komitet Wykonawczy, Chief Executive Committee [of ZSL]

OMTUR -- Organizacja Mlodziezy Towarzystwa Uniwersytetow Robotniczych
Youth Organization of the Society of Workers' Universities

ONR -- Oboz Narodowo-Radykalny, National-Radical Camp

OOP -- Oddzialowa Organizacja Partyjna, Sectional or Branch Party Organization

PAP -- Polska Agencja Prasowa, Polish Press Agency

PIH -- Panstwowa Inspekcja Handlowa, State Trade Inspectorate

PKO -- Poczta (Powszechna) Kasa Oszczednosci, Postal (General^{al}) Savings Bank

POLA -- Politiczny Osrodek Lewicy Akademickiej, Political Center of the Academic
Left

POP -- Podstawowa Organizacja Partyjna, Primary Party Organization

PPR -- Polska Partia Robotnicza, Polish Workers Party

PPS -- Polska Partia Socjalistyczna, Polish Socialist Party

PSL -- Polskie Stronnictwo Ludowe, Polish Peasant Party

PZGS -- Powiatowy Zarzad Gminnych Spoldzielni, Powiat Administration of Gmina
Cooperatives

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

PZPR -- Polska Zjednoczona Partja Robotnicza, Polish United Workers Party
 SD -- Stronictwo Demokratyczne, Democratic Party
 SDKPiL -- Social-Demokracja Krolestwa Polskiego i Litwy, Social-Democratic
 Party of the Kingdom of Poland and of Lithuania
 TPPR -- Towarzystwo Przyjazni Polsko-Radzieckiej, Society for Polish-Soviet
 Friendship
 UB -- Urzad Bezpieczenstwa, Security Police
 WKP(b) -- Wszeczhwiazkowa Komunistyczna Partia (Bolszewikow), All-Union Com-
 munist Party (Bolsheviks)
 ZBOWID -- Związek Bójowników o Wolnosc i Demokracje, Union of Fighters for
 Freedom and Democracy
 ZHP -- Związek Harcerstwa Polskiego, Polish Scout Union
 ZMD -- Związek Młodzieży Demokratycznej, Union of Democratic Youth
 ZMP -- Związek Młodzieży Polskiej, Union of Polish Youth
 ZMS -- Związek Młodzieży Socjalistycznej, Union of Socialist Youth
 ZSL -- Zjednoczone Stronictwo Ludowe, United Peasant Party
 ZWM -- Związek Walki Młodych, Union of Fighting Youth

Note:

Two sections of the following document are not translated since they appear fully translated in other overt sources. "The Situation in the Party and the Country," (pp 3-40 incl.) is translated in Supplement No 16, 1957 of the Foreign-Broadcast Information Service dated 29 October 1957. The 29 October issue of the Polish News Bulletin carries a verbatim translation of the Resolution of the X Plenum of the KC PZPR, "On the Verification of Party Members," (pp 187-191 incl.) as it appeared in the October 29 issue of Trybuna Ludu.

SECRET NO FORN

50X1-HUM

X PLENUM
OF CENTRAL COMMITTEE OF THE
POLISH UNITED WORKERS PARTY

Warsaw

November

1957

SECRET NO FORN

SECRET NO FORM

DISCUSSION

Second Day of Debates (25 October 1957)

Comrade Wladyslaw KRUCZEK

Comrades! In progress and developing is the struggle for determining ^{the} countenance of Poland, the maintenance and further development of people's democracy, the gain of Polish socialism for which our fathers and grandparents gave their lives; a gain which at a cost of denials, sacrifices and blood of our best sons our generation has won and is building.

What is to be done to face the tasks of our great and difficult period? This is a question which each faithful party member presents himself today.

The Tenth Plenum should give today a universal answer to the question. Yesterday, listening to the report of comrade Wieslaw, I discovered in it the answer to this pressing question. However, before I turn to this I would like to consider in several words the matter of healing the party apparatus; how to liberate it from corrupt persons. We realize that when we will wage the struggle for healing the party and power apparatus, we are not allowed to forget that there will be advisers who will shout that everything in Poland is corrupted and this blossoms in the essence of our system. We must fight against operators and thieves, but simultaneously we must deal with those who would spit on the party,

SECRET NO FORM

SECRET NO FORM

asserting that it is completely compromised, and depraved. At times we will have to defend unjustly slandered persons. I speak about this because the experience of the Rzeszow Wojewodztwo has shown that when we started to investigate the abuses committed by some people on the people's councils or in positions of the economic apparatus and the party apparatus, there were many shouts, numerous anonymous letters to the wojewodztwo committee stating that we will not do this, because we ourselves are connected and because we ourselves are corrupt. And later, when ^{we} applied the appropriate measures to the many, many guilty ones, ^e then ^again it was said investigate everyone and you will see that there isn't a single person in Poland who wouldn't steal. Therefore, it is correctly emphasized in the report that the matter of clean hands of our leading aktiv has exceedingly great importance for strengthening the authority of the party.

We are observing this very clearly. We have seen where in the past several months we have removed from responsible positions people guilty of corruption; we have seen this at the sessions of people's councils when by secret balloting we have recalled and removed new candidates enjoying the confidence of the party.

These moves were met with especially great approval by the workers in industrial plants. But is corruption the principal disease which is attacking the organism in the party? Will the party, free from corrupt persons, be healthy? I don't think so. Not disregarding this problem, we must expose the main link of our weaknesses. What sort of thing is this principal disease?

The experience of the international worker movement and the Polish movement, especially during the past period, teaches us that the development of the party as a Leninist party is the main link in the struggle for determining the countenance of Poland; the matter of the place and role of the party in society, the matter of its ties with the worker class, the peasants, and the matter of its ideology.

When we attempt to determine in the field where it is necessary to seek the causes of such active operation of diverse types of antisocialist

SECRET NO FORM

SECRET NO FORM

elements, we always find the answer that the strength of the hostile activity primarily results from our weakness--the weakness of our apparatus of people's authority, and from the crisis we continue to experience because of the split in the party.

SECRET NO FORM

SECRET NO FORM

The fact that the rightist elements of ZSL are today scoffing at the resolutions from the last plenum of the NKW ZSL, that only some sort of declarative fiction of the struggle with the right wing is created, that the right wing speaks ^{to the ZSL} of the resolutions of the VII Plenum ~~as a~~ as a Stalinist ~~XXXXX~~ resolution restricting the independence of the ZSL and that it is bringing the ^[ZSL] party in on the path prior to the VIII Plenum, that the most hostile, rowdy elements are entering various legal organizations in order to operate against us-- this is not only an objective action of the classic contradictions in our society but also the result of the weakness of our party as the leading power in Poland.

All these evil, detrimental, antisocialist theories which our enemies in Poland or abroad are today using, frequently ^{was} ~~XXXXX~~ were born in ^{the} ~~XXXXX~~ minds of our possessors of party cards, careerists, and persons accidentally in the movement.

Therefore, it is an important thing to know with whom to fight in order to strengthen the party.

One of the matters which I would like to discuss is the problem of the dogmatic and conservative elements which was presented in the report of comrade Wieslaw.

I understand better today that there can be vacillations among many old comrades, not only old Communists but also leaders from the 13-year period. I experienced this myself. Comrades, without resistance only the non-ideological ~~parish~~ people without principles can shift ^{POSITIONS} ~~XXXXXXXX~~. The attack of the revisionists on the party and socialism -- as comrade Wieslaw states in his report-- had to produce ~~XXXXX~~ opposition among many sincere and devoted Communists. Under the influence of this attack many comrades asked themselves the question: whither are we going? In the Rzeszow area, comrades who know comrade Wieslaw and worked with him, came to me and also asked me this question.

Therefore, today I think that a sincere, direct talk, a correct evaluation of the past-- not only at the plenum but also in the daily press, in our daily ideological work, an evaluation of the effort and input of the aktiv in that which has been done in Poland-- appealing to it, including it in the work of strengthening the authority and the party, will convince it that there is

SECRET NO FORM -

SECRET NO FORM

nothing to long for in the old, ~~wrong~~^{wrong}, and faulty methods of rule.

It is difficult to believe that a ~~Communist~~^{prudent} Communist desires to return the ~~times~~^{times} prior to the 20th Congress; and even if it is so, then perhaps today they are only individual persons.

Several days ago I was in the Central Committee looking at a document which is circulating in the party organizations somewhere in Warsaw. In this document, an attack is directed at the 20th Congress, Khrushchov, Gomulka and the entire rebirth. It is difficult to believe that a Communist's hand wrote this, that a Communist would be able to reason ~~so~~ in this manner. I think that this is some sort of frightful error which is leading us to false conclusions. Perhaps I am in error, but it might be that the author of this document is one who is pushing us to scandal.

It is primarily revisionism that is ~~dividing~~^{dividing} the party. The revisionists are propagating the theory that socialism and misery are inseparably connected with each other, that the personification of misery and poverty is the Soviet Union and the symbol of abundance is the United States. Comrade Wieslaw, the artificial moon does not make them happy. It does not bring joy to them as it did to many of us at the hall yesterday; they are very disheartened by it because this charges their theories with lies, ~~shields~~^{shields} their horizon of a calf's enthusiasm before the West.

Moreover, the experience of the Warsaw incidents shows that ~~the~~ revisionism is not only a theoretical problem. Besides, it has always been that during the difficult times the rightist elements, the elements accidentally connected with the worker movement digressed from the Marxist-Leninist principles and, not only did they ~~associate themselves with~~^{associate themselves with} ~~down~~ on the revisionist position, but they openly crossed over to the other side of the barricade.

This applies not only to those from the Po Prostu. No one can deny that there are ~~many~~^{persons} many more of these ~~on~~ the propaganda front. It would be a ~~wrong~~^{wrong} assertion that there are ~~no~~^{no} sincere Communists there, but to many comrades working on the propaganda and ideological front, the following question should be posed: what did they do after the 20th Congress, and especially after the VII, VIII and IX Plenums to ~~strengthen~~^{strengthen} the Marxist-Leninist ideology? Frequently we have heard, frequently the people in the area

SECRET NO FORM

- 9 -

SECRET NO FORN

have heard in all kinds of variations of the word "Leninist norms," "Leninism," and Lenin said just before his death that "it is necessary to protect against distortions and to develop further the proletarian ideology, scientific socialism-- Marxism." And what have we, what have our theoreticians done?

It was correctly stated in the report that our Polish revisionists were fighting not for the removal of the errors committed in the struggle for the building of socialism but for the liquidation of our ^[Polish] socialism. For it was they, in pursuit of the de-Stalinization process, who started the revision of Marxism-Leninism. Lenin's place in Poland ^{has been} occupied by the "classics" Kollekowski and Zimand, authors ^{for} the dusk of Marxism and complete negation of socialism.

That which has been going on and is still taking place in Poland on the ideological front not only does not fit within the framework of the resolutions of the VIII Plenum but makes it especially difficult for us, the regional leaders, to realize these resolutions. This is not the blossoming of 100 flowers, this isn't any rivalry of diverse trends, but it is frankly on a broad scale the return of bourgeois ideology. Did any of them, any of our Polish theoreticians, even attempt on the basis of the resolutions of the VIII Plenum to emphasize in content and in socialist form the character of the ~~agricultural~~ agricultural circles, did they venture for some sort of theoretical basis for this problem? ^{under Polish conditions} No. The building of socialism in the rural area after the VIII Plenum ~~under Polish conditions~~ is an immensely important and difficult problem. They did not venture to undertake this problem because the matter of socialism is not in their hearts, and it is ^N known that the rightist elements in the rural area ~~explain~~ explain that the agricultural circles will become a summarization and an end of the building of socialism in the rural area.

But is it only this ^{sector} ~~sector~~ of work that requires ~~theoretical~~ theoretical comprehension and preparation? After the VIII Plenum we have observed among the revisionists a passion for struggling not with the enemy who ~~was~~ was attacking and removing ~~the~~ belief in socialism, but with the apparatus of the people's authority, the party. An especially violent attack was ^{permitted} ~~admitted~~ on the Leninist theory of the state and party. They endeavored to oppose the principles of socialist democracy ~~to the principles of the dictatorship of the~~ dictatorship of the proletariat.

SECRET NO FORN

10-

SECRET NO FORM

At a meeting with reporters, comrade Gomulka said that Po Prostu played a wrong role in the liquidation of the ZMP, that it unjustly attacked the entire gain of the ZMP. Comrades, I think that the attack of the revisionists went much further. The attack of the revisionists intended not only to shatter the ZMP but also the party. It is not true that only demagogy crushed the party, for it was the revisionists who divided the party ideologically, bound its hands and feet, gagged its lips, and removed the belief from each of the rank and file party member. The only difference between Djilas and our Polish revisionists is that he already has deduced what to do with this type of socialism and socialism in general which does not appeal to him.

Our [revisionists] have left the conclusions to the readers. It was well that the Central Party Control Commission has applied party measures in relation to some of our Polish Djilases. These measures of the party control, which were determined as a result of a number of appearances by comrade Wieslaw, can be received only with satisfaction by the aktiv and party organizations, and by every party member.

It is an unquestionable fact that our party repulsed the cavalry attacks of the revisionists, that it opposed the hostile forces.

Despite everything, despite the defects, this proves the great strength of our party. A similar situation exists in the Rzeszow organization. The Rzeszow organization is solidly behind the position of the Central Committee, and especially comrade Wieslaw in these matters. However, it is also an incontestable fact that our party determines today in only a small degree the political attitude of the daily press and periodicals. The same can be said for the party organs, even for the theoretical writings. At the most, the party has the influence as to whether this or that article should be published. But comrades, the methods of censorship do not assure the point that the press be a weapon in the struggle of the party, a weapon in the struggle for socialism, and a true tribune of the people. As is known, the periodical Polityka has not undertaken to the present a more serious, meritorious campaign for the

SECRET NO FORM

~~SECRET NO FORN~~

crushing and unmasking of the revisionists' theory. Nowe Drogi and Zycie Partii are now fighting revisionism. Zeszyty Teoretyczno-Polityczne not infrequently include the statements of various revisionists with whom no one polemizes.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

Comrades, it is worthwhile to consider also the sector dealing with the preparation of cadre--not only in the Institute of Social Sciences, about which I would say that it is the incubator of revisionism. After all, they supply the cadre, among others, for the 3-year Higher School of Social Sciences at the Central Committee.

Much is said on this subject in the field. The people who come to school must struggle with the theories of the revisionists. Desiring to heal the party, it is necessary to think -- it appears--about important organizational moves. Not only to purge the party of casual persons, but primarily to work on the ideological front. The theoretical problems demand a renewed, and some a new, explanation, and only the VIII and IX Plenums expressed themselves in principle in these matters. The ideological front, however, and the propaganda centers do not have the courage for a bolder and scientific formulation, even though, I would say, they do not lack this courage based on the experiences of the past period.

It is necessary to fight the thought of passivity because it is menacing and harmful to the party and for building socialism. Finally, it is necessary to remove the disparities between that which comrade Gomulka states and that which the ideological front and propaganda do.

I understand that, in order to write better, to write with conviction, it is necessary to be convinced of the rightness of party policy, and judging from the ideological work to date following the VIII and IX Plenums, such conviction is perhaps missing among many workers of the ideological front.

It is worthwhile to consider, comrades, right here at the Plenum about airing out some ideological dark corners. The act of waiting and occupying oneself with matters of other countries, especially the West, and overlooking one's own, causes the watching attitude of the party organizations in the field and makes a correct solution of the problems difficult.

Comrade Konstanty DABROWSKI

Comrades, in my statement I would like to add several remarks to that which has been related in the report of comrade Wieslaw on economic abuses

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

and speculation.

There are people who assert that speculation and economic abuses multiply

✓ pick up

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

because we introduced the reforms too slowly, that the law of value is not completely in operation, that prices regulate but are not subjected completely to a liberal formulation on the basis of the laws of supply and demand, that private initiative continues to be too restricted; that if all this were done and in the broadest sense possible, the situation, according to them, would improve itself and the abuses would automatically cease to occur. Others, on the contrary, suggest that the existence of economic abuses and speculation is actually connected with the introduction of the reforms; with the realization of the new policy; and that evil under the new conditions is not avoided.

Both these groups of people, although they espouse other principles, arrive at the same charges.

There is no doubt that both these evaluations are tendentious, false, and do not present the correct understanding nor the possibility of establishing the proper means of operation: *g*

We encounter a similarly false evaluation about our present economic situation and the solutions for the existing difficulties.

Concerning the difficulty of our present economic situation, it was talked about frequently and there is no need to conceal this. However, one cannot also agree to the propagation^{tion} of false pictures, not conforming to the truth and the overlooking^{of} the fact that despite many difficulties we are fulfilling our plans and are advancing forward.

A similar problem appears if there is concern over the evaluation of our great gain during the entire postwar period.

No one among us is concealing the errors which have been committed, but on the other hand one cannot agree with the tendency of minimizing or else of striking out these great, historical achievements of our nation, the worker class, and our party which have been done in this time.

There are people who are endeavoring to erase the entire gain of the people's authority or else they do not understand the party's program, or are doing this with a clear intention of undermining the socialist structure.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

The sowing of unbelief, apathy, contesting actual facts at times, frequently exaggerating the vastness of the existing evil--all this does not help to combat economic abuses, to overcome difficulties, but on the contrary, it creates a climate for expanding these difficulties.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORM

In analyzing the ^{causes} ~~causes~~ for the eruption of economic abuses and speculation, we must take into consideration the fundamental premises of our economic policy. I have in mind such ^{matters} ~~aspects~~ as, for example, the faults of excessive centralization in administering the national economy, the preponderance of demand over supply concerning certain commodities, the faults of our price system, and the existing raw material difficulties.

However, aside from these essential premises, conditioning our present economic situation, and the difficulties resulting thereof, to evaluate properly the phenomena of economic abuses and speculation with which we are now faced, we must also ^{touch upon} ~~mention~~ a number of other specific phenomena from the previous years.

In past years we have liquidated a whole number of control elements ^{then} in operation ~~but~~ despite the fact that ~~the~~ ^{unremoved} were the conditions under which ^{arisen} ~~the~~ phenomena of abuses and speculation could have ^{and did occur}.

The development of socialist democracy brought out this phenomenon. Liquidated during this time were the toll service, treasury control; restricted ^{was} the control in the ^{MINISTRIES} ~~departments~~ and people's councils, reduced ^{was} the customs apparatus and the industrial guards, ^{and} ~~abolished~~ ^{was} the penal-treasury branches in the courts. This gap was partially straightened out. However, it occurred ^f after considerable delay. There is no doubt that the lack of adequate control, and also the lack of ~~the~~ necessary repression, ^e resulting from the transitory weakening of the particular elements of authority, favored the activity of speculation and economic abuses.

The second matter was the faulty, ~~with~~ ^{without} ~~plan~~ unplanned expansion of the private ^{SECTOR} ~~segment~~.

The ^{right} ~~right~~ intentions and aims in this sphere were considerably distorted in practice. Subsequently there was not only an unplanned development of the net of private enterprises but, in addition, we have many proofs to the fact that the people's councils gave concessions to unprofessional people, frequently to known speculators, which-- as the ^{investigation} ~~case~~ revealed, in some cases was connected with bribery and other ^{abuses}, as for example the silent share in a private enterprise.

The supply of ~~the~~ the handicraft industry, private industry, and also the sources of supply for private trade were not ~~taken~~ taken in consideration in this problem. This became one of the factors favoring the development of speculation and the occurrence of economic abuses.

SECRET NO FORM

● SECRET NO FORM ●

The third matter was the inadequate protection of social property.

There is no doubt that ^{the} if materials ^{list is incorrect} ~~are not~~ in the factories, if building materials remain without ~~the~~ proper safeguarding at building sites, then such a state actually favors the thieves and simplifies ^{matters for them} ~~them~~. We have hundreds of examples where social property remains without the necessary protection.

The control organs which conduct the investigation often confirm the complete lack of the most primitive supervision and protection of social ^a property, and also the ~~the~~ chaos and disorder in ^{record keeping} ~~the~~ which makes it difficult to establish the guilty parties.

Here are examples:

^{At} ~~in~~ the Bielsk Electric Machinery Manufacturing Plants a ^{record} ~~lack~~ of the ^{Flow} ~~movement~~ of materials is ^{made} ~~done~~ in an exceptionally ^{inefficient} ~~punishable~~ manner. This leads to such results that when on 1 April of this year an entire carload of transformer sheet ^{metal} weighing about 23 tons, was stolen, and an additional 10 tons in June, ~~despite this fact~~, the warehouse list did not show any differences or shortages, and the deficiency was discovered only in the course of the ^{inspection} ~~check~~. Such a state of the material ^{records} ~~is~~ permitted, for example, the head mechanic at the Dolny Slask Electric Machinery Plants in Wroclaw to go into partnership with other workers in making ~~from~~ ^{from} privately screws and other objects from the plant's materials. From the sale of these products ^{this} ~~in the present~~ year, the men realized about 100,000 zloty for themselves.

The fourth affair: a lack of necessary supervision from the side of the economic apparatus over the economy ~~subordinate~~ ^{subordinate} of ~~the~~ subordinate enterprises and institutions.

Clear proofs of this are supplied by the phenomena from the sphere of examining and confirming the annual balance sheets of enterprises. In many cases, the supervisory officials, hence the central administrations, do not check these balance sheets and do not confirm their integrity.

Full control on the basis of documentation ^{IS MORE} ~~belongs~~ ~~to~~ the exceptions. The balance sheets are confirmed in a formal manner only. It must be admitted that presently the situation is beginning to change for the better. The recently adopted ^L ~~resolution~~ of the Council of Ministers is ^{putting} ~~settling~~ these affairs ^{IN ORDER} but considerable work is still needed to completely settle them.

To the basic weaknesses of our administration in the sphere of the struggle

SECRET NO FORM

SECRET NO FORN

against speculation and economic offenses undoubtedly must be added the serious weakening of the activity of supervision and insufficient control in the subordinate units. ~~Further~~ Over 26,000 units are subject to state control in the economy. According to data from the Ministry of Control, hardly about one half of these units is controlled in a ~~more~~ more or less correct manner. The other units are checked only in a haphazard ~~and~~ and definitely inadequate manner. Control of this sort does not give the bases for correct evaluation of the activity of enterprises or the budget units.

The following fact can testify to the ~~serious~~ serious errors happening in the evaluation of the enterprises. A check conducted in the first quarter of this year at the Gdansk Enterprise for Purchasing Textile Raw Materials revealed ^{the} abuses committed ^{at} at this enterprise, amounting to several million zlotys. However, the directorate of the Central ^A Administration for the Purchase of Textile Raw ~~Materials~~ Materials, to whom the Gdansk enterprise is subject, had a completely different view of its work.

A representative of the Central Administration at the conference of the Wojwodztwo Committee in Gdansk stated that this is the best working enterprise of this type in the country. And in this supposedly best working enterprise 36 of the total working force of 43 persons at the plant were arrested. At the trial the court sentenced 28 persons to imprisonment.

Alongside the lack of control and the necessary execution of supervision, a further factor ~~is~~ weakening the effectiveness of control is ~~the~~ the low state of professional ^{qualifications} of the controllers and the examiners employed in the particular departments, plus the lack of necessary interest in the work of the bookkeepers on the part of the supreme organs and the economic administration.

Unfavorably ^e is also the matter of proper control in the people's councils. According to the data of the Ministry of Control, control of the departments of people's councils is conducted haphazardly.

The inadequate state of control does not result from the shortage of people. In our national economy and state administration, financial apparatus and cooperative facilities are working a total, according to the state ^{of} of 1 July, of about 22,000 controllers and examiners of diverse specialties. Therefore, the reason for the ^{the} poor state of supervision and control is not a ^{Position} shortage. The low qualifications of the controllers are a reason; the lack of closely defined tasks for each type of control; ~~and also~~ ^{the} non-fulfillment of their basic duties by part of this apparatus,

SECRET NO FORM

avoidance of any conflicts which might result from the control work, a tolerant attitude to these affairs, and at times even connection with the persons committing theft.

Lately we observe many examples of various institutions turning to the organs of the Ministry of Control concerning the conducting of control actions after the discovery of abuses. A check in such cases cannot do much; it only remains to direct the affair to the prosecutor.

What does this mean? What is the concern here? An irrepressible thought that the concern here is to avoid in one's own environment any conflict or detection of abuses and persons who commit such criminal offenses. However, it should also be said that a number of party organizations have already undertaken action in this sector. Some party organizations, however, do not display adequate vigilance and do not carry on a decisive battle against abuses and speculation. They do not exert sufficient pressure on the administrative and economic apparatus. The party organizations in people's councils require special assistance and care in this sphere.

From among the recommendations being presented, it is necessary to stress above all the matter of the responsibility for supervision and the proper organization of control, professional and completely responsible control.

It should be stated that this problem at the moment is not resolved in a correct manner; we have many controls, we have many control institutions, and concurrently we have such a state of affairs that many economic and administrative units are not controlled.

The principal courses for resolving this problem, it appears, should be:

1) First, a precise definition of the scope of tasks for the particular types of control organs and the corresponding strengthening of these organs.

2) Second, coordination of the activities of the particular control organs in order to assure their universality, continuity and effectiveness.

3) Third, assurance of the proper application of the results of the check by the appropriate offices of the national economy and by the party organizations.

An important factor in the struggle with economic abuses and speculation must be the confiscation of stolen property. No one should benefit from the fruits of criminal activity. Crime must cease to be profitable. It is also necessary to safeguard our national economy against persons who have committed criminal acts

SECRET NO FORM

SECRET NO FORM

to occupy any responsible positions.

There are people here who suggest that the phenomenon of economic abuses and theft is universal in our country. This is not true. Talk of this type comes from those who do not want to actively fight the existing evil but want to justify it. But it is actually for that reason that the feeling of social morality is shocked to the highest degree by the existing cases of abuses and the liberalism encountered in this sphere.

Society demands -- and correctly -- severe sanctions for the thieves, malfasants, and those accepting bribes. Therefore, aside from all other conditions which must be fulfilled, the struggle against economic abuses must be carried out with the use of just but severe penal sanctions. Under this respect, suitable steps have been adopted which are already providing results. Our party is the organizer and initiator of the struggle against abuses. Energy in the struggle against abuses, positive attitude in these matters, removal of indifference, zealous guarding of social property, and inflexibility must characterize each of us.

One of the basic factors in our struggle must become properly organized social control. We have many such spheres in which the broad public masses have a direct interest, and the management of which is effected without social control.

At the moment, I cannot expand on this topic in detail, but I shall cite the following example. The economic plan for 1958 envisages an outlay of 2 billion zloty in 1958 for house repairs. We know the extent of the abuses committed in repair work. Why shouldn't we have block committees for checking repairs. I am convinced that the abuses would then be considerably fewer. In other spheres, such as trade or allocation of housing, other forms of social control are possible. These matters have to be thought over and discussed. However, it appears that the scope and forms as well as the competence of social control can and should be expanded.

Aside from all the necessary means in the sphere of control which must be now adopted in the struggle against abuses and waste of basic significance

SECRET NO FORM

SECRET NO FORM

in the plants will be the consequential realization of the program of principles from the VIII Plenum relative to the change of administering our national economy.

SECRET NO FORM

SECRET NO FORN

From the moment when each worker, each employee will know that his earnings ^{and} his living standard depends on how his plant operates, what ~~xxxx~~ gains it attains ^{and} or what losses it bears, what final economic results it achieves, then, alongside the ^{professional} ~~professional~~ controllers, will be acting in the national economy millions of social controllers, ^{expert} ~~professional~~ controllers who know their plant and fight ~~the~~ against the ~~known~~ thefts and abuses just as if they were fighting for their own interest.

The struggle which our party is conducting for complete and effective realization of the party program, as contained in the resolutions of the VIII and IX Plenums, demands a consolidation of the party on the platform of these resolutions. Everything that makes ~~it~~ difficult and delays the achievement of this ^{e.e.} goals must be combatted and conquered.

The draft resolution of the Tenth Plenum ~~was discussed and approved~~ provides for the necessary means which must be undertaken in this problem. I agree completely with the draft resolution. I am convinced that it is necessary so that our party could fulfill in the present period its tasks before the worker class and before the entire Polish nation.

Comrade Ryszard STRZELECKI

Comrades, it appears to me that many of us from the central aktiv evaluate our reality at times too pessimistically and at times too critically. There is no doubt that the great majority of sincere ^p people in Poland and in the party support ^s the October changes; that it is convinced that the resolutions of the VIII and IX Plenums of the party's central committee have caused basic, necessary and favorable changes in the activity of our party and in the development of our country.

Democratization of our political and state life, increase of the participation ^{by} people in the work of administering the state and its plants, improvement of living conditions and ^a adherence to the right of rule will ^{not} remain ~~transient~~ transient accomplishments and proof of the October changes.

The past year was a difficult one because, inspite of the concrete and great advances, it wasn't simple to make up the longstanding ^{negligences} ~~errors~~. Slowly but systematically the ~~situation~~ situation in the party and the country is improving; however the situation is improving too slowly in relation to our needs and in relation to our possibilities.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

Therefore, more radical proposals, fitting proposals are required, an expression of which is the draft resolution presented at the present plenum.

It appears to me that perhaps one of the important causes for the present state of things in Poland is the fact that for a relatively long period of time the statements, indications, and -- I would say, the warnings voiced by Comrade Wieslaw were not sufficiently discussed and propagated by our press and in radio plainly contrary to this.

Numerous publications and writers have specialized in knocking the people's authority and the party, in "minimizing the importance" of state or party leaders, and in blowing up pessimism to unheard of dimensions. This did not have anything in common with the necessary creative criticism in every healthy society. This was objective action harmful to the party and the country. Even the more sincere capitalist press warned against the harmfulness and tolerance of knocking down one's own country in such manner.

A small illustration of what I am saying can be the statement of Hrubyk, an old journalist and emigrant, who in an interview granted to Zycie Warszawy several days ago, asserts: "Not only I, says Hrubyk, but the majority of Poles in America consider that the criticism which we discover in Polish newspapers is too intensive, especially from the viewpoint of Poland's interests. And it will not be an exaggeration, if I say, that there is no press in the world which would present its own homeland in such dark colors."

Even Hrubyk was annoyed.

Actually, I do not have the intention of condemning the entire press. There were and are sincere, intelligent journalists; there were and are appropriate articles and correct evaluations. but as it is proverbially said a drop of tar will spoil a barrel of honey; what sort of situation could there be if tar was poured in buckets in our press.

Propaganda, press and the radio, these are all very important instruments for influencing and shaping public opinion as well as the

SECRET NO FORN
24

SECRET NO FORM

attitudes of the masses. It is essential to know what kind of musicians, using the instruments of our propaganda, are playing and on what note-- Polish, socialist, or US, revisionist.

SECRET NO FORM

SECRET NO FORM

It appears to me that in our propoganda there are too many musicians who are playing a tune foreign to socialism, and therefore it could be, ~~that~~ ^{there} could have ~~to~~ the party's benefit, ~~and~~ ^{and} for our work if ~~were~~ ^{were} conducted ~~a~~ verification of party members working in propoganda from the viewpoint of their usefulness for fulfilling this function and to the actual connection with the idea of socialism.

The situation in Poland is not simple. We are feeling the pressure of the anti-socialist forces ~~in~~ ⁱⁿ all spheres of our political, ~~life~~ economic and cultural life. We are feeling this pressure daily in various forms: in the newspaper, in the factory, in the store, or even in the movie. And we are not giving the necessary resistance to this invasion.

Well, let us take ~~a~~ ^{the following} small example: let us ~~take~~ ^{take} the movie or the small theatre. In the past period, in recent months there formed in Poland many small theatres and many satirical-artistic groups which ~~produce~~ ^{produce} shows at movie theatres, coffee houses ~~and~~ and even at various ceremonies. Anti-Soviet and anti-socialist bits and flat humor, as well ~~as~~ ^{as} the awful ear-~~splitting~~ ^{splitting imitations of} pseudo-American hit tunes, are the ~~core~~ ^{core} of the program. Many of these groups probably benefit from state allowances ~~in~~ ⁱⁿ poisoning the minds. I believe it is time to intervene and repress this pseudo-artistic creativeness.

The propoganda and ideological confusion has a negative effect on the manner of thinking and acting of people, and also has an effect on the production results in our economy. Despite these many difficulties, however, I believe -- it can and should be stated that the party in its basic mass is healthy, that the majority of workers in plants correctly evaluates the situation and ~~is~~ ^{is} striving toward the establishment of order in the country.

I would like to illustrate what I am saying with an example from the railroad ~~field~~ ^{road}.

In the first half of this year, the vast majority of party organizations in the railroad junctions and engine sheds ~~did not~~ ^{did not} exhibit ^{ed} hardly any activity in the realization of the ~~program~~ ^{program} established at the VIII and IX Plenums. Many leaders from the area trade unions-- unfortunately among these were central union leaders, stood at the head of the groups advancing economic demands. At the meetings of the crews, various demagogic and riotous elements, without resistance from party

SECRET NO FORM

SECRET NO FORN

members, ^{raised their} ~~and~~ voice.

The alarmed administration-- there were cases of ejection, beating and even mutilation--yielding to the attitudes endeavored to maintain some sort of order. A considerable drop in discipline followed and an increase in absenteeism. All this caused on the railways enormous difficulties and disturbances in the shipments and traffic movement.

In this situation, the only solution was the mobilization of all healthy forces in the party in order to approach as a body the railroad workers and to convince them of the necessity and the possibility of improving the work of the railroad industry and the fulfillment of tasks.

Together with the Economic Department of the Central Committee ^{and} the Administration of the Union of Railroad Workers, we ~~have~~ worked out a program of action with administrative and political ~~sources~~ ^{means} in order to improve the very difficult situation in the railroad industry.

Under the framework of this action, we ~~have~~ summoned a national conference of secretaries of the largest railroad party organizations, representatives of the economic departments of the Wojewodstwo Committees, trade unions, and staffs of railway directorates. It must be said that the level and political posture of many secretaries of large party organizations in the railroad industry leave much to be desired.

We ~~have~~ maintained with difficulty a discussion on the main topic, because the main topic continually slipped into minor social welfare affairs and impersonal criticism of authority.

After the conference, it appeared that the entire planned action would not fulfill the hopes put into it. However, when the aktiv, which attended the conference, travelled to the ^{field} ~~area~~ for meetings, for direction, and to meet the crews, it must be stated that a considerable majority of the aktiv, and even those who did not occupy an actual position at the conference, correctly reported the matters and discussed the tasks confronting the railroad workers at the meetings of their ~~(activ)~~ party organizations. It must also be stated here that the overwhelming majority of the party members and the crews adopted a positive attitude to the presented problems and tasks.

As a result of the railroad workers' effort, the running of trains was inserted

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

in the train schedule on 16 August, which consequently improved considerably the operation of the railroads and led to a normal situation.

As a result of this action, we have achieved the fact that now, although we are in the peak period of fall shipments and the railroad industry needs added investments and feels the serious shortages in rolling stock, the railway system is considerably better than in previous years, and we will fulfill the plan of shipments.

This ~~can be~~ ^{is} ~~attested~~ ^{to} the fact that ~~by~~ going to the masses, to the party, one can ~~bring~~ together with the party overcome many difficulties and considerably improve the results of our ~~work~~.

The experience of the forementioned action, as well as from other contacts with the crews, points to the fact that the workers-- party ^{members} and non-party persons, are fed up with the disorders and ^{disturbances} ~~and~~. Ever more frequently, ever more energetically voices are sounded demanding a more powerful struggle against economic crimes and corruption, demanding order and calmness in the country, and a just but strong authority. The majority of railroad workers listens with eagerness and supports those who organize this campaign.

During the days of hooligan-revisionist disturbances in Warsaw when the hostile forces spread information on the supposedly prepared strike in the railroad industry, the railroad workers of the Warsaw junction unanimously passed a resolution condemning the organizers of the disturbances and stated that if the party will ^{call on} ~~support~~ them, then the so-called "heroes of the second stage" will be brought ~~in~~ ^{by them} ~~in~~ very quickly under order and sense.

Undoubtedly the situation reached the point where a decisive campaign had to be waged against everything that weakens the party strength and authority and everything that hinders the development of our economy and our country.

Therefore, there is no doubt ~~that~~ that the party cannot tolerate any longer such phenomena and people in it who weaken the unity and power of ^{party} ~~action~~; who ~~spread~~ spread ideological confusion and hatred of the Soviet Union; who attempt to weaken the unity of the socialist camp, and also those who attack the democratization process from the sectarian-dogmatic position.

^{Perhaps} ~~much~~ much, I would say maybe too much, patience has been shown by the party leadership in explaining, clarifying and expecting ^{a change} ~~the~~.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

If someone did not rediscover himself and his position in the party during the entire year in the heat of the struggle for changes, if someone treats the party as a stepping stone for making a career or as a cover for his personal interests or ambition, he ~~ought~~ should be ~~removed~~ absolutely removed from the party.

Therefore, I agree to and completely support the draft resolution which states that the party will no longer tolerate within its ranks both revisionists, liquidators as well as hardened dogmatists-sectarians who consequently-- one and the other, objectively operate to the detriment of the party.

The plan for conducting verification of party members is correct; also, the fact that the party will stand at the head of the struggle against the prevailing economic offenses.

And although the ~~draft~~ draft resolution is right, ~~that~~ it appears to me that the proper execution of its specifications in practice will present perhaps considerable difficulty.

According to my belief, the manner of its realization is insufficiently clearly presented in the draft resolution. For example, it appears to me ~~that~~ that it is necessary to have a clearer view as to how the struggle against ~~the~~ [economic] offenses will ^{be} affected. If the Koszalin example is not an isolated example, then there can be party units in the ^{field} ~~area~~ in which resistance ~~against~~ to a correct execution of the resolution will arise.

How to protect oneself against this? In such cases, how to lead to a correct realization of the tasks?

~~The~~ ^{Another} ~~same~~ problem annoys me. For example, how is the verification of party members in the primary party organizations going to be conducted so as to not ~~cause~~ ^{cause} mutual trouble among individual party members? Tendencies can arise to cover up for each other, as for example, "Do not disturb me and I will not do so to you." Or it can be a converse tendency: ~~a~~ false and deceitful accusations ^{which} can cause difficulty in a correct determination and even checking of the case. Actually, the ~~borderline~~ ^{extreme} disturbances do not have to come up, but I think that one should protect oneself against them.

It appears to me that attention should also be directed to the question whether the actual personnel composition of the party control commission assures a correct examination of the cases. In what manner will the party control commissions be

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

~~supported~~
~~supported~~ by the aktiv-- by the wojwodstwo or the central aktiv?

I say this not because that I would have doubts or do not have confidence in the party units which will conduct this action, but, it appears to me, these are very ~~great~~ ^{great} problems. To an enormous degree, the results and effects depend on a correct realization of this fitting resolution.

Because we were informed ~~by~~ ⁱⁿ the bulletin of the Secretariat~~s~~ that we will receive the draft resolution and the draft instructions; ~~however~~, ^{but since} we have not received these instructions and, as we have heard in Wlodek's report, the instructions are not ready yet, therefore, I propose that the comrades who are preparing these instructions inform us, even in approximate terms, how to carry out this action. It could be that a discussion would aid ~~in~~ ⁱⁿ the preparation of the most correct execution of the resolution from the organization~~s~~ ^{al} point of view.

In conclusion, I want to affirm ~~that~~ ^{that} it is clear to all of us that the complete and correct bringing of the Tenth Plenum resolutions to the masses, the full and correct execution of these resolutions will be an enormous step forward in the development and strengthening of socialism in Poland.

Comrade Palagia LEWINSKA

~~Dear~~, comrades! Our Party stands before a ~~large~~ ^{great} task-- the task of cleansing its ranks from the ballast which burdens us, from this ballast which has nothing in common with the party ideology and frequently with ideology in general.

It appears to me that, prior to this task, attention should be directed to all causes which have caused an increase of abuses, which also have reached part of the party members by their contagion as comrade Wlodek stated yesterday.

It appears to me that it is not permissible to ~~bring~~ ^{reduce} this matter only to the phenomenon of insufficient authority of our administration, a gap in the general discipline. In this phenomenon blossoms ~~such~~ such a cause as a loss of faith by ^a part of the people in the sense, in the possibility of building socialism. These phenomena then have ideological causes.

The people have become surrounded by despair and disappointment when it turned out that from their effort, from their endeavors, and from their work something had grown which differed from their intentions. Even after this period of upheaval, many people remain on the sideline, are still unable to find themselves, and join anew in the work. Others, with a weaker idealistic

SECRET NO FORN

SECRET NO. FORN

and backbone ~~is~~ because of this ~~they are~~ more attached to their positions, look around to see how to arrange ~~themselves~~ themselves and how to benefit from the situation at hand.

Therefore, it appears to me that this great renewal process, the cleansing of our party structure, cannot be limited only to severing the infected part of the party ranks, but consideration must also be given to the point that the process be actually united with the struggle for revival ^{ing} ~~of the party~~ ~~and in the building of socialism~~ ~~among the party masses and in the entire nation~~ ^{faith} in the building of socialism.

If we amputate a gangrened leg ~~of~~ from the organism of a sick person, it does not mean that he will be able to accelerate his tempo and lead a full life even though he is able to walk. It is necessary to see these infections in our party structure and to combat them with full courage.

A number of comrades have ^{stated} ~~spoken out~~ today that pessimism ^{has} prevailed in our party, in the propoganda. ^{Actually} ~~in fact~~, a person looks in ^{to} the past and thinks to himself: what happened to the great effort of the nation's masses, what ~~has~~ happened to the work of millions of workers, of thousands of engineers and the creators of the Six-Year Plan. The fact ^{remains} ~~is~~, however, that the small lamps from this famous plan have glowed over our ^{whole} country and have created an industrialized nation.

People have been cursed. An attempt ~~is~~ was made to destroy the entire aktiv. It is necessary to arouse ~~again~~ again in them the belief that this effort has not been ~~wasted~~ wasted. It should be stated that, beginning with the leadership, the rebuilding of belief in our past, and not only in the future, is being corrected.

When we had a ^{vision} ~~plan~~ of the Six-Year Plan before us, it was a vision which ^{inspired} ~~inspired~~ the belief in the nation. This belief has been ^{to} ~~enormously~~ weakened today. ^{Moore} ~~However~~, comrades, we are not arousing further this belief in our nation, because we do not display these achievements of the building of socialism, because it is insufficient today to tell the people that their living standard will increase by a certain per cent and, moreover, that they will be able to purchase more butter or clothing. These statements will be inadequate if we ~~do~~ do not say with full courage that ~~we have all had our share in the errors~~ whatever share, major ^{people} or minor, we all had in the errors, the foundation for raising the welfare of the ~~people~~ people.

SECRET NO. FORN

~~SECRET NO FORM~~

has been ~~examined~~ formed. Yesterday comrade Wislaw ~~spoke~~ ^{spoke} the words which by themselves are not sufficient to convince ~~the following statements~~ "the party speaks the truth today." Yesterday we ~~spoke~~ ^{also} about things in which we believed. Neither did we lie yesterday, and we believed yesterday in this great vision of the building of socialism. This was the right path ~~despite~~ ^{despite} the errors and untruths which existed and from which the VII and VIII Plenums removed us. It is necessary to speak not only of a greater number of grams of butter but also of the person's ~~own~~ ^{own} position, his moral countenance created by socialism. Only then will the people want to live and work for such socialism.

It should be admitted that what we have stated so far on the subject of perspectives is also not very convincing in its concreteness.

Comrade Kruczek said here that the ideas and concepts of agricultural circles are not being prepared theoretically. It must be stated that agricultural circles are certainly ~~an~~ ^{an important} matter. Comrade ~~we~~ ^{we} Kruczek, we do not have this perspective in many spheres of activity. ~~Do not wait~~ ^{Do not wait}, as you say, until the theoreticians will create all of this. What are you ~~for~~ ^{here}? Certainly not ~~for~~ ^{only} for arranging meetings and settling current matters. There is no such division for the theoretical aktiv which, as you say, sits in ~~some~~ ^{150/27/071} ~~and~~ ^{is} ~~not~~ ^{not} ~~concerned~~ ^{concerned} with the work. There is no such division in the party ranks.

Please, comrades! The assertion is correct that the party finds itself under pressure from two sides. From ~~one~~ ^{one} side, there is actually ~~some sort of~~ ^{diabolical} ~~negation~~ ^{negation} of ~~all~~ ^{all} achievements; from the ~~other~~ ^{other} side, there is the ~~terrible~~ ^{terrible} intellectual and moral ~~approach~~ ^{approach} which has appeared in the so-called conservatism. Comrade Wislaw rightfully stated yesterday that the person who does not support one or the other sides ~~and~~ ^{and} ~~desires~~ ^{desires} to see correctly, is pushed down and ~~derided~~ ^{derided} as a "centrist." However, comrades, the fact is that ~~it~~ ^{this} is the healthy ~~movement~~ ^{movement} in the party which sees the value of its past efforts and cannot and does not want to repeat the old errors.

It was correctly stated that revisionism will not be an antidote for conservatism. Absolutely not. ~~Revisionism~~ ^{Revisionism} This must be inculcated in the people that actually all revisionist elements are water for the mill in order to maintain the party in the old methods and style of work.

~~SECRET NO FORM~~

SECRET NO. FORM

It is necessary to translate for the people in the language of concrete political, ideological-moral phenomena the meaning of conservatism and the meaning of revisionism. If we want to strengthen the party from within today in order to eliminate that which is non-party in ~~its~~ ^{ideological} great healing thought, then it must be said that the detected infection of anti-Semitism disgraces the party. Is it possible today to cleanse the party of corrupt people and simultaneously not expel that which propagates ~~hatred~~, ^{that which} ~~propagates~~ national hatred? ~~There are~~ There are people who-- I don't know whether they kept it to themselves ~~revealed~~ signs of ideological degeneration unknown to us in the party.

Speaking of the revisionists, comrade Wlaslaw spoke of reverence before the West. There are also other tendencies. Actually, the theory is false in which some attempt to deduce from such conflicting tendencies, stating that, in view of this, Poland should follow a policy independent ^{both} from the Soviet Union and the West.

This false theory really results from the fact of the existence and the pressure upon the party of these two tendencies which are alien to the spirit of Communism.

And what was Po Prostu? To me, its harmful role was clear from the outset. Today I am not in the state to think calmly of the attitude of comrades who permitted them [Po Prostu] to dissolve the ZMP. Moreover, I cannot, without getting excited, think of the capitulation of those who -- under the ^{guise} ~~title~~ of frequently fictional pedagogic values, pushed the scout organization into the hands of the prewar cadre without an election, without differentiation ^{between} the valuable and ideologically ^{experienced} ~~found~~ instructors from the weather-beaten and reactionary ballast.

It was correctly stated in the report that the revisionsits attacked the party errors from ~~false~~ false positions. It is so. I admit sincerely that I could not bear to listen to those statements of the comrades from Po Prostu and and of all those who encourage ^{d/ then} them and when they unceremoniously derided everything. Where are the traditions of the ZWM, who allowed these traditions which transferred to the ZMP to be erased? These traditions were erased without hesitation by a light hand.

SECRET NO. FORM

SECRET NO FORN

Today, after the closing of Po Prostu, are there not voices which defend this periodical and voices which become indignant not because we allowed this type of action of propagating defeatism in the nation to be conducted, an action which offended everyone of us and not because we did not suppress this activity much sooner--on the contrary, there is an expression of regret generally that a campaign has been undertaken against such movement in the party.

Comrades, did anyone of authority state what rights the mass membership has--the teachers, for example, to demonstrate their materialistic world view when the teaching of religion in schools was introduced? People do not know whether the party still desires that it be loudly said that they are not believers, not practicing their religion, but that they are atheists. Believe me, comrades, scores of letters pertaining to such affairs are received daily. People think that perhaps this is contrary to tolerance which is not understood as a method of action but as ideological indifference. Does not someone, who proclaims that religion is not a world view but a system of popular ceremonies grown from customary traditions, help such a position to be born? What significance does this have? Actually in this manner is ideological susceptibility and attentiveness lulled to sleep.

Therefore, comrades, it appears to me that the campaign to cleanse the party ranks must be profoundly united with the struggle for ideological clarity, for ridding oneself of turbidness. This is necessary for assuring the party its role of spiritual leader of the nation and for strengthening the belief in people in the reality of building socialism.

Comrade Boleslaw RUMINSKI

The Tenth Plenum is the beginning of the Third Party Congress. The results of the Tenth Plenum, what we bring to the masses and party organizations, such will also be the results from the Third Congress. Therefore, it is correct that cleansing of the party and a further consolidation and solidarity of the party, has been placed at the head of the problems.

There is no doubt that broad democratization in the life of the party and the nation is the infallible platform about which we consolidate ourselves.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

It is a broad democratization at the basis of the program which was composed mainly at the Ninth Plenum and supported by previous efforts of our Party -- beginning with the

Plen 127

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

November meeting, the Third Plenum, and based on the results of the XXth Congress.

It must be stated that visible changes for the better have occurred under this respect in recent times. Important changes have been made in raising the rule of law and democratization of the organs of the people's government. We have made some attempts to improve our economic policy. The internal situation in the party has improved somewhat, and, what is most important, the ideological chaos which prevailed not only in Poland but, as we know, throughout the entire international movement, has been reduced considerably.

These are facts which we all see and facts which make us all pleased. However, it is also a fact that this improvement is proceeding too slowly, is highly inadequate in relation to the development of the situation.

It is a fact that the authority of the party leadership has increased but very unequally--let us say this sincerely, mainly at the expense of the personal authority of the Party First Secretary. On the other hand, the authority of party organizations and the party itself increased very inadequately and remains far behind the authority which the party had and what it should have.

The internal situation of the party has improved, especially with respect to jealousy, group divisions. However it is still far from that solidarity, inter-party democracy and Leninist relations in party life, which should be in the party.

The relations of the party with the masses have clearly improved, especially after the elections. They are different than that a year ago, but they still are not completely certain, stabilized relations, which are best exemplified by the recent incidents.

In one word, as the resolution correctly states, a radical improvement of the general state in our party has not occurred to date. All our efforts must be aimed in this direction, i.e., toward an improvement of the general state of the party. One of the fundamental elements for this improvement

SECRET NO FORN

SECRET NO FORM

is the announced draft resolution concerning the verification of party members. This is a project which, if well realized, should contribute to the strengthening and consolidation of the party.

I completely agree with the report, with the deductions of comrade Wieslaw, that our party, similarly as every organization, is based not only on numbers but also on

SECRET NO FORM

SECRET NO FORM

quality. Only in this manner can one speak of a true party structure, of our true connection with the worker class and working masses. As a worker's party we are supported mainly by the workers, by their knowledge, by their political maturity, and by the best people from the worker class.

Under this respect, the situation is not the best in the party. A good number of diverse foreign elements have entered into the party; on the other hand, often we do not include the best workers in factories, whose place is in the party. In one word, we must constantly improve the existing composition of the party, and more so in the present situation prior to the Congress.

Therefore, the tasks and the objective of the campaign are lucid: a stronger connection with the worker class, and to cleanse the party of foreign elements. This objective and the tasks must be achieved, as comrade Wislaw said, even at the cost of reducing the number of members.

This is clear and I do not want to speak about this. I want to speak on the realization of the resolution. Realization of the resolution is a serious surgical undertaking. ^{Just} As every serious operation of this type ^{it} requires serious preparation and time, requires mobilization of the entire party. Just as every surgical operation, it can help but it can also damage ^{the party}. It requires an exceptional moral attitude of the leadership and party ^{authorities}; it requires exceptional discipline, character and responsibility from all members-- the entire party.

There are many fears concerning the correctness of carrying out the operation. Be it even the speech of comrade Strzalecki who requested an explanation of the manner by which the verification will be conducted in practice ^{at} the lowest level, in the lowest party cell. How is the purge to be effected? Therefore, prior to performing the operation, a diagnosis must be made, i.e., to determine in what sort of situation we find ~~ourselves~~ ourselves.

In my opinion, the diagnosis presented in the resolution is too narrow. The diagnosis arrives at only three signs of the illness, rather effects, i.e., the foreign elements, opposition activity, and corruption. Too little is said of the main causes, of the ^{cells} of the illness.

It is well that the report clarified this completely. On the basis of the

SECRET NO FORM

- 36 -

SECRET NO. FORM

report and on the basis of discussion, it will be necessary to supplement some aspects of the resolution in order for the diagnosis to be clear and completely convincing.

I would like to explain some elements of this diagnosis.

The situation continues to be difficult. This situation is defined ~~by~~ by ~~the~~ organizational difficulties as well as ~~the~~, unfortunately, ~~the~~ economic difficulties. What is worst, the situation is defined by an increase of activity of the reaction and the enemy. In the present situation, the enemy is endeavoring to extract benefits for ~~himself~~ ^{himself}. The enemy is benefiting from our temporary weakness and lack of authority, ^{and} from our forbearance and our liberalism, the enemy is becoming ^{more} active.

A year ago one was able to argue whether the organized and conscious hand of the enemy was already in operation in Poznan. No one is in doubt now who directs and leads the organization of strikes and excesses. The enemy feels increasingly bolder and more certain of himself. He sees our weakness, our concessions which were numerous, even in the present time.

The dissolution of the ZMP, forcing from the party many experienced worker leaders, introduction of religion in the schools, worsening arguments and jealousies in the Warsaw organization, and the liberal steps in the cadre policy within the government and the Economic Council, all ~~of~~ these factors ^{enables} the reaction and the elements favoring them to become audacious.

What should be done in this situation? It is clear that a stiff ^{attitude} must be assumed before the reaction and the enemy. Enough concessions and liberalism. Democratization cannot be a jumping-board for ~~the~~ actions against the people's government. The Tenth Plenum should be such an answer. However, all efforts must be simultaneously directed toward the return of an atmosphere of confidence in the entire party. Do not become involved in ~~analyzing~~ ^{wallowing in} the past. Direct all efforts for the future, and bring about as rapidly as possible an end to all wrangles and disputes, starting from the top and culminating at the bottom.

An attitude of this nature will assist in cleansing the party. It is correct and it is a great matter to cleanse the party of foreign elements, factionalists, all sorts of cliques, corrupt persons, and bribe takers. Concurrently, however, it is necessary to strengthen the weakened positions, to strengthen the sore

SECRET NO. FORM

SECRET NO. FORN

spots in the party. In addition to treating this by surgery, it is necessary to ~~prevent~~ and to educate.

What are these ^a ~~weak~~ positions? I ~~will~~ shall call attention to three ^{items.} ~~positions.~~

The first is the struggle for strengthening the ~~work~~ worker ^{ARM} ~~of~~ of our party and further democratization. The second item is the struggle ⁱⁿ ~~in~~ convincing and winning over the youth. The third is the strengthening of the Warsaw organization. Warsaw is the seat of revisionism, whereas Warsaw should radiate and should be the main center for our socialist offensive.

Our party is a Marxist-Leninist Party. This means ~~that~~ it represents the democratic centralist position. This means it is supported primarily by the worker class. This means it acknowledges the Leninist principles and norms. These principles were not observed in the past period and became the principal cause for the weaknesses and errors of that time.

Has there been an improvement in recent times? Yes, there is a change, but it is again inadequate and is too slow in relation to the development of the situation. Because it is necessary to begin with oneself, I will say that the changes are inadequate mainly in the work of the central party apparatus and the party leaders. A marked improvement in strengthening the role of the Central Committee in leading the party has not occurred in practice.

Contact of the Secretariat and party leadership with the Central Committee members continues to be accidental and unplanned. The Central Committee members are insufficiently informed despite some improvement in the bulletins of the Secretariat concerning the activity in the party. They do not know much, and what is worse, certain irregularities and disparities appear in this information. Some Central Committee members are well indoctrinated and oriented as to what transpires in the party and the leadership; others are not. Sometimes there ^{appears to be} an unpleasant impression as if the Central Committee members were actually divided into fully empowered members and members with restrictions in the Central Committee.

However, the concern is not over the Central Committee. The concern is how this process is ^{carried out} ~~done~~ in the entire party, i.e., in the many ^{regional} ~~central~~ units of the Wojewodstwo or Powiat Committees, or even perhaps in the executive board of the POP in factories.

What does this all mean?

SECRET NO. FORN

- 45 -

SECRET NO FORN

spots in the party. In addition to treating this by surgery, it is necessary to ~~prevent~~ and to educate.

What are these ^a ~~weak~~ positions? I ~~will~~ shall call attention to three ^{items.} ~~positions.~~

The first is the struggle for strengthening the ~~work~~ worker ^{ARM} ~~base~~ of our party and further democratization. The second item is the struggle ⁱⁿ convincing and winning over the youth. The third is the strengthening of the Warsaw organization. Warsaw is the seat of revisionism, whereas Warsaw should radiate and should be the main center for our socialist offensive.

Our party is a Marxist-Leninist Party. This means ~~that~~ it represents the democratic centralist position. This means it is supported primarily by the worker class. This means it acknowledges the Leninist principles and norms. These principles were not observed in the past period and became the principal cause for the weaknesses and errors of that time.

Has there been an improvement in recent times? Yes, there is a change, but it is again inadequate and is too slow in relation to the development of the situation. Because it is necessary to begin with oneself; I will say that the changes are inadequate mainly in the work of the central party apparatus and the party leaders. A marked improvement in strengthening the role of the Central Committee in leading the party has not occurred in practice.

Contact of the Secretariat and party leadership with the Central Committee members continues to be accidental and unplanned. The Central Committee members are insufficiently informed despite some improvement in the bulletins of the Secretariat concerning the activity in the party. They do not know much, and what is worse, certain irregularities and disparities appear in this information. Some Central Committee members are well indoctrinated and oriented as to what transpires in the party and the leadership; others are not. Sometimes there ^{appears to be} an unpleasant impression as if the Central Committee members were actually divided into fully empowered members and members with restrictions in the Central Committee.

However, the concern is not over the Central Committee. The concern is how this process is ^{carried out} in the entire party, i.e., in the many ^{regional} units of the Wojewodztwo or Powiat Committees, or even perhaps in the executive board of the POP in factories.

What does this all mean?

SECRET NO FORN

- 40 -

SECRET NO. FORM

This means that there is within ourselves serious opposition to the introduction of new methods of work. This means that the methods of style of work even among the leading party figures are changing too slowly. It means that we are shifting too slowly to the new [methods of work], and we are healing ourselves too slowly from past offenses. This is disquieting, because it was not something else that was the cause of the difficulties and the crisis of the 1955-56 period. The former leadership knew perfectly, even on the basis of the November meeting or the Third Plenum--and not only on this basis--the causes of the errors and distortions. The former leadership appreciated the necessity of a rapid democratization process and yet was unable to attain the rapid changes. It did not manage to transform its work quickly. In this lies the source of disquietude.

The situation today is somewhat different than it was. However, this does not mean that we are not menaced by this danger. Comrades, the conclusions from this are simple. It is necessary to hasten the democratization process mainly at the top level and to give example to the entire party and all party organizations.

The Central Committee and party authorities formed by elections must assume, from top to bottom, greater importance and a greater role. The leadership should come into contact with the Central Committee members more frequently than formerly, and turn to the members and central aktiv. There must be a closer and more direct routine contact of the Politburo, with the Central Committee members.

The party leadership and party authorities, wherever they might be, finally must stand above the transitory discords and sympathies. They must combat methods sowing discord not only by the declarations but also by daily practice. It is necessary to have one standard for all party members. Otherwise, we will not form the moral foundations and atmosphere for this great action of cleansing the party.

On this basis, I would like to turn to the organizational affairs. It is clear that the Third Congress and the delegates to this congress will decide on our changes and on the stabilization of the party.

SECRET NO. FORM

SECRET NO FORN

What sort of persons will these be, by what will they be directed in electing a new Central Committee? Will persons with our ideological backbone constitute the predominant part of the delegates? These are matters which will be decided at the congress. This is true, but it is also true that we should ~~prepare~~ prepare for these changes in an organized and conscious manner.

I will continue to maintain my position which I expressed at the Ninth Plenum when I spoke of conducting a broad post-plenum ideological discussion, and of preparing the ground for a true and complete consolidation. At that time the position evoked reservations. Therefore, today I will tell more clearly what the concern is about.

In the past there was the system of directing with the aid of gears, automation^o, and with the aid of tele-technology. Today, these gears, these mechanisms have ceased to operate. They cannot be used today, and there where an attempt is made to use them, they ~~fail~~ fail. Today it is necessary to work and to act on the driving force of the party masses. This is no longer automation. It is more difficult to ~~directly~~ operate. ^{Ordinary} drivers cannot operate but only ~~the~~ experienced social leaders who have the determined ideological-political, moral values and the support of the masses.

It is clear that this system of operation requires, and will require, a serious regrouping of the cadre and organizational changes, both in the ~~area~~ ^{field} as well as on the central level.

At one time ~~was~~ there was a state-forming period in which the experienced party personnel transferred to the state apparatus. Now, it appears to me, another period is approaching, a period of strengthening the ~~party~~ ^{worker arm} of the party. And so the matter stands. ^{It is a} matter also ~~is~~ ^{of} for a more energetic search for new cadres. Comrades, this is one of the most important matters which must be entered in the resolution for cleansing and strengthening the party.

On the other hand, such moves, especially when they are done in the units and the leadership, have an essential importance and, let us say, an attractive ~~power~~ moral and political power. They strengthen the worker ^{arm} of the party and expand the platform of confidence to the party if it actually searches for the proper, responsible people.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

Such moves could also be well received and understood by the ^{ENTIRE} ~~the~~ worker class and party members. Comrades, such moves will finally be understood by the enemy who will lose the desire to ^{COUNT} ~~rely~~ on our weakness, our split^y and who will lose the desire for the bold ideas of a "second stage."

However, it appears to me that such proposals, such initiative, and such moves would be correct if the Politburo comes out with them.

A second[#] ~~order~~ problem which the party must consider is the youth. We have neglected the youth. In ^{these} 13 years we have not found the time for holding at least one promised plenum devoted to this problem. A second neglect-- now not a neglect but a serious error^{is} is the dissolution of the ZMP. This decision was adopted spontaneously without consultation with the Central Committee. Therefore, the Polish youth was left without a uniform organization contrary to all countries of the people's democracy and contrary, I would say, to common sense. This lack of contact and ^{influence} ~~the action~~ of the party on the youth and on the youth organization, especially in the past period, yielded sad results. The youth was left without an organization. The youth has ^{suffered a} ~~experienced~~ tragedy both under the organizational as well as moral ^{aspect} ~~aspect~~. That which it considered as an ideal was acknowledged at a certain time as a crime. This was not explained to the youth; on the contrary, the youth was more ^{confused} ~~astonished~~. There were those who, preying upon the errors of the past, undermined further the confidence of the youth to the party.

Therefore, this has to be undone now. It is necessary to ^{talk} ~~speak~~ more with the youth. To speak and to explain to the maximum whatever ~~knowledge~~ possible. To explain the entire truth as it is. What was wrong, what ^{was} ~~was~~ good, and how we want to improve this now. The Central Committee should occupy itself more with these matters. In this matter, the party leadership should work out a more basic program for the improvement of the youth sector. One of the next plenums should be devoted to ^{the} ~~this~~ youth problem.

It is clear that in the present situation it is difficult to speak of an immediate, complete solution of a concept for ~~the youth organization~~ an organization of youth in Poland. It is difficult to speak of forming a uniform youth organization and, for example, of restoring the ZMP (there are such voices). There is no doubt, however, that it is necessary to strive for the building of a uniform youth organization in Poland.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

The new division of youth into rural and socialist youth is not understandable. The division of different political parties is understandable and is ~~understandable~~ ~~understandable~~ the remains from the old [system]. However, we are educating our youth in the new [system]. We speak of our road to socialism, and we ~~also~~ ^{are building} the foundations under a new uniform society. Therefore, we must ^{a approach} more consequentially ~~bring~~ a concept for ~~the~~ a uniform youth organization. We must do everything so that we bring to us ideologically and unite organizationally the entire Polish youth.

Actually, this matter belongs to the youth organizations-- the ZMS and the ZMW. This matter belongs to tens and hundred thousands of exasperated and stranded youth, ~~it~~ ^{outside of} including former ZMP members who cannot remain ~~in~~ the youth movement. This matter should be the center of attention in the party.

In conclusion, I bring up ^{move} the matter of Warsaw. It is a sad and disquieting fact that party consolidation ^{is} transpiring the worst in Warsaw. The concern here is not only of the difficulties of the Srodmiescie Precinct Committee or the chaos in the academic area, but the concern is also over the state of the primary organizations in the key factories and centers. The concern here is over the proletarian spirit in the Warsaw area: in Grochow or Wola, in Ochota or Powisla. The concern is over the proletariat of Warsaw.

There is a rather unilateral evaluation of the state of affairs. Some state that the cause of this is the jealousies and the troubles fomented and ~~kindled~~ led by some disappointed cliques, etc. It appears to me that this is a unilateral evaluation, even by taking into account that there are and were such troubles. These are effects, but they are not causes.

The essential cause of this state of affairs is mainly the neglect and the lack of assistance from the Central Committee and party ^{authorities} ~~units~~ for this most difficult and most responsible party ^{center} ~~movement~~.

P The rather frequent changes, and not always successful, of the personnel composition ~~in~~ in the Wojewodstwo Committee leadership in past years, the poor ideological-instructional and political work; the dissimilar interests of the Wojewodstwo Committee for particular districts and party organizations in plants, undermining

SECRET NO FORN

SECRET NO FORM

the confidence in some old worker leaders, the dissimilar and too nervous control of party units in one matter or another; all of these points are only part of these causes.

A serious neglect is also our forbearance of the activity of revisionists in the Warsaw area. It is true that the bold revisionist elements have become somewhat silent in recent times, but this does not mean that they have capitulated. The innocent birds have spun ^{favorable} nests out of nothing in the press, radio, and in all centers of cultural life and they ^{sing} ~~sound off with~~ their silent trills. ^{when} necessary, they know how to ^{sing} ~~expand~~ louder.

Therefore, it is necessary to work more ~~more~~ energetically in Warsaw. It ^{is} ~~appears~~ to me that Warsaw requires a special resolution of the Central Committee, a special assistance plan for the ^(immediate future) ~~near~~ ~~future~~, and a plan of organizational and cadre assistance. However, the fundamental task in the Warsaw area is to conduct a campaign with the objective of strengthening the organizational and ideological unity of the party.

Actually, we should concentrate in the present situation on the revisionist views and upon all types of concessions in favor of reaction. It is clear that the struggle against the signs of revisionism ^{is} ~~is~~ must be done skillfully. This means it is to be done in such manner so as to render impossible a return to the errors of dogmatism and sectarianism which, as we know, there is ~~no~~ evidence of in the Warsaw area.

In this manner, the assistance ^f ~~from~~ the Central Committee for Warsaw should be concentrated on two key problems: to revive the party organizations in the key factories and to eradicate or neutralize the reaction in all of its forms or symptoms.

Comrades, it is necessary to show in our activity in the Warsaw area the actual countenance of socialist Warsaw. We speak and hear too much of journalistic Warsaw, literary Warsaw, and academic Warsaw. We must speak, think, and display more of the worker Warsaw. This is one of our fundamental tasks.

In summing up my statement, I would like to stress the following:

First, the resolution on cleansing the party is right and necessary.

Second, the projected action is an important surgical operation which can

SECRET NO FORM

SECRET NO FORN

give redeeming results but it can also be harmful if it will be conducted too rapidly, too nervously, and without preparation.

Third, in the preparations for the verification drive, the principal attention should be directed to a return of a proper moral atmosphere and mutual confidence, and to the conducting of a great ideological-instructional action in the entire party. It is necessary to fight for democratization and it is necessary ~~to~~ to return the Leninist norms of party life, beginning mainly from the top. Do not stir up the past. We should have a bold initiative for organizational and cadre changes which lead to a ~~strong~~ strengthening of the worker ~~strength~~ ^{ARM} in the party leadership and to raising the moral-political atmosphere in the entire party.

Finally, in ~~regarding~~ ^{equity} the pre-Congress action, let us remember that the results of this action depend not only on the surgical incisions but also on the preventive activity. It depends on strengthening our weak positions, and primarily on a further energetic struggle with revisionism and upon strengthening the three key, sore places in the party: strengthening the worker ~~strength~~ ^{ARM} in the party; strengthening the Warsaw party organization, and strengthening the spirit of unity of the youth with the party. Only then will the results of these undertakings decide for certain the entirety of the correct, purposful and necessary action of cleansing the party. They will certainly decide the beneficial results ~~not~~ from the present Plenum.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORNComrade STANISLAW SKRZESZEWSKI

The appraisal of the situation contained in comrade Wieslaw's report and in the resolution is undoubtedly right. Likewise, the plan for party activity in the immediate future was properly established. I am convinced that the resolution will be received with acknowledgement and gratitude by the whole party, party organizations and the greater majority of party members. Many individuals devoted to the cause of socialism and the party were confused. It must be stated truthfully that there were many reasons for confusion and that the remedies suggested by the party proved inadequate to overcome the difficulties in which we found ourselves.

It seems to me that the plan for ridding the party of the various elements that are holding back the party from carrying out its leading role among the people and in the country is entirely right. It seems to me, that the principles formulated in the resolution are fair and indicate the proper course that must be taken in solving the matter. It should also be noted, that the executive orders will play a primary role and the practical implementation of these resolutions will play just as important a role in this matter. Comrades, I share the concern expressed by those speaking before me concerning these matters.

Finally, I would like to share with other comrades certain observations made on the past activities of the party. I even consider it an obligation to do so.

It seems to me, that the method of solving the matter of the liquidation of "Po Prostu" must^s create very serious doubts and reservations.

It is very difficult to understand even today why such unreasonable measures were taken in this politically and morally justified action. It seems to me the measures to be taken were all right. However, poor judgment was used in order of executing them. One does not have to be a good politician

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

to know that the use of administrative repression of this paper, and especially "Po prostu," should not have taken place without the previous political mobilization of the people, the youth, and above all the party, its organizations and its members. It was especially important that the youth be mobilized because of the especially dangerous confusion that was prevalent among them.

There was no special or proverbial hurry on our part in closing down "Po Prostu." At the Zeran party organization meeting held on 21 September comrade Wieslaw presented an alternative: "either 'Po Prostu' follows the party line, or else it will not be printed any more." A few days later, at a meeting of the wojewodstwo committee first secretaries, comrade Wieslaw told them outright that "we have decided to close "Po Prostu." At the same meeting he said "as regards to those members of the editorial board who are members of the PZPR, the party will have to discipline them." This took place several days before the events at Narutowicz Square in Warsaw occurred.

From these dates the declarations, it is evident that it was not a lack of time, which tactics frequently impose, that decided the means of solving the difficult and complex "Po Prostu" affair.

Let us look at the "Po Prostu" matter another way, that is, from the point of view of the average activist, student or intellectual. It should be emphasized from the beginning that this matter concerned a weekly publication about which "Trybuna Ludu" wrote as early as 5 October that the "Po Prostu" views "continued to be considered by the majority of the reading public as being in conformity with the views of the new party leadership." And what did the average Polish citizen know about the "Po Prostu" affair. Not many knew much about it beyond the fact that it was a fighting and useful weekly publication.

How did our propaganda, radio and press prepare the party activists in the field on the liquidation of "Po Prostu?" Local, state, party and other centers of propaganda and information not only did not inform or warn the

SECRET NO FORN

SECRET NO. FORN

average reader, but quite the opposite, it can be said that it confused him by remaining silent (with minor exceptions) or by rash, unconvincing and contradictory announcements.

In order to complete the picture, it must be added that all this took place with the accompaniment of the blarings of the foreign broadcasts and press on the matter of the liquidation of "Po Prostu." Meanwhile, after the first day of events in Warsaw, the official PAP announcement on the subject, threatened the students of higher institutes of learning with disciplinary action for their parts in the activities while remaining silent about the "Po Prostu" matter. The situation was cleared up by publishing an announcement on October 5 containing the attitude of the Secretariat of the KC PZPR on the matter. A lengthy article published in the 11 October issue of "Trybuna Ludu" explained the whole situation. It was this article in the "Trybuna Ludu" that presented the average reader the political and moral depths to which the editorial board of the "Po Prostu" weekly had reached.

Comrades! The "Po Prostu" affair - I might say - even today is not understood by the public. By way of illustration I can show you two examples. As late as the 9th of October the Krakow press informed us that leaflets were being distributed among students and calling upon them to strike. There was even talk of a hunger strike. There you have an example of how much misunderstanding on the one hand and emotions and vehemence on the other were evoked by the "Po Prostu" affair.

The almost universal silence prevailing in the press at the time of the "Trybuna Ludu" article, and despite the statement of comrade Wieslaw at the meeting of journalists leads me to believe that the "Po Prostu" matter is not yet completely settled.

One more thing. There is the impression that we do not fully appreciate the fact that "Po Prostu" was not permitted to publish not only because of what was printed in it, and with which anyone who cared to read could become

SECRET NO. FORN

SECRET NO FORM

familiar, but also of what was already written and ready to be printed, but thanks to the censor was not permitted to be printed and to which not everyone had access.

This brings on a few uneasy questions: why didn't the Secretariat appeal to the party aktiv? Why didn't it prepare public opinion for the proper reception of the announcement about the closing down of "Po Prostu"? Why did the Secretariat let things go so far, that not until the brawling and escapades and only after the Militia and the ORMO, had to be used, was the announcement made, then when it could no longer afford not to be made. Not only should one have faith in the political judgement and political responsibility of party and non-party people, but one also must help this judgement along by presenting the proper information. Why place the defenseless aktiv at the mercy of foreign propaganda by silencing local centers of propaganda and information which are intended for the purpose of strengthening the party in the event of a political struggle? Why were things turned upside down? Why was the thing which should have been made public from the beginning - I am thinking of the "Trybuna Ludu" article - published at the very end of the controversy.

It seems to me comrades, that the truth was not made known in time. The costs which we must pay for the necessary and in my opinion incontestable liquidation of "Po Prostu" are unreasonably high.

I will now consider the next problem.

Comrades, many people should have been told clearly and loudly by the party that which comrade Wieslaw said at the meeting of journalists -- namely, that social reaction is threatening the October and that the heralds of this social reaction may be found in the press. These people must be denied the opportunity to be able to spread harmful slogans, views and attitudes and they must not have the opportunity to be able to influence society. We will defend the October achievements against social reaction.

SECRET NO FORM

SECRET NO FORN

To many confirmed enemies of socialism or other confused people it seemed as if the time had come where they could spit on the honest expenditure of work and effort and on achievements. To some it appeared that they could publicly abuse things which during the past thirteen years we considered most sacred, for which many millions of people worked, not sparing any effort. Avowed enemies thought that by spitting, abuse, chaos, hooliganism and destruction the road would be prepared for the "second stage."

Certainly no one doubts that our present situation is the result of the errors and excesses of the past era. There is no time to discuss today whether the errors should have been removed slowly, by stages and with restraint while at the same holding tightly to the reins. I am convinced of the fact that in our extremely complicated situation to apply gradual from the top changes would have been unheard of.

Today is not the time to condemn or quarrel.

One chief problem stands before us today: not to fall back into past errors, to strengthen and develop those good, valuable and lasting things which the Polish October has brought, as well as to fight with all our strength against social reactionary attacks which are attacking our position by taking advantage of citizen's privileges. The difficulty is not to spill the child with the bath water. Citizen's privileges, freedoms and the right to individual thought and the expression of one's own thoughts and views, these are priceless things -- all these things must be preserved, developed and strengthened. The only thing to do is to deprive the enemies of socialism of their soap box from which they have until now been freely, with our indulgence and liberalism, expounding theories contrary to the party line.

Everything that is honestly socialistic in the party must be assembled around the new leadership. There is no longer any time or place for a declarative, supposed unity and consolidation of the party. This unity must be concrete, realized in everyday activity, that is, in occupational and party work as well as in the attitude of every party member.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

I have absolutely no doubts about the fact that revisionist and liquidationist enemies as well as conservatives must be treated severely and ruthlessly.

The direct struggle with the revisionists and liquidators, the intentional and unintentional propagators of the "second stage" has for all practical purposes begun already. The removal of several members of the editorial board of "Po Prostu" is a good start. Tejkowski has at last left the party. This is the man who went around shouting during the Sejm election campaign in Krakow that the "Polish United Worker's Party was neither Polish nor a worker's party," but rather a fascist party.

The struggle with dogmatists, with those who are undertaking group or factional activities, has just been a matter of promises. Instead of announcing plans which are to be effected in the future, the party should be shown concrete examples of this danger.

And next comrades, a few words on the international situation.

Historical experience teaches us that the enemy does not hesitate to exploit our weaknesses, that he wants to use the weaknesses of our camp to bring about historical changes. I have no intention to provoke anyone, to smoke out agents everywhere and at any price and even to "work it in" falsely there where it does not actually exist, in order to cover up the party political errors and weaknesses with the help of secret agents. Incidentally, I will say that it would also be an error to be oblivious to the possibility of enemy underground activities and their use of legal organizational facilities. I am concerned with another more important matter. No one has any doubt that there was a connection between the timing of imperialist aggression against Egypt and the Hungarian crisis.

The continual and systematic tense war situation in the Near East, the massing of troops on Syria's borders testifies to the fact that the imperialists despite everything have not given up the idea of solving problems and conflicts by means of war. The imperialists realize that time is on the side of socialism.

SECRET NO FORN

52

SECRET NO FORM

We cannot in general, and especially now lose sight of international affairs and the increasing and sharpening conflicts. The intense international situation warns us to close our ranks. The danger of greater conflicts of this kind in the party and country, in which they find themselves today, must arouse the greatest concern.

At the past few plenary sessions of the party Central Committee, the international situation in the wide sense of the word took a back seat to the more pressing problems within the country. And, of course, we are not an island. The comfortable spot which we have created for ourselves with the help of the powerful Soviet army must be done away with. It was a good thing that in comrade Wieslaw's report to the present plenary session of the KC there was a whole chapter devoted to the discussion and evaluation of the international situation, and in light of this explaining the position and situation of Poland.

In conclusion it's a good thing that at today's Plenum a great step is being taken in making the party and the country aware of the importance of friendship with the USSR.

SECRET NO FORM

SECRET NO FORN

HENRYK JABLONSKI

Everyone of us workers ^{of} higher education, especially in institutions dealing with the organization of science, agrees that the general appraisal of revisionistic dangers/in intellectual circles/contained in the report of comrade W Gomulka is a just one. If despite this I do not limit ^{myself} strictly to agreeing with this appraisal - then it is because I wish to consider the means of solving the existing difficulties in one intellectual field - namely the field of scientific life.

Above all one ~~should~~ ^{must} say to himself that the solution will ~~be~~ not be found by saying that things are bad or even if we present facts confirming the situation. For this reason the positive side of the picture must be ^{pointed out} brought in order that this element might be developed. While analyzing the situation and in the process discovering some evil it must be understood why has the evil been permitted to spread so far.

One should not minimize the rejuvenation of the activities of reactionary forces in the field of science and higher education, but if we dwell upon this alone, the picture presented would not be a true one. It is even possible to consider the situation from a completely different point of view. The number of truly reactionary, antisocialistic elements is not greater than before. Probably it is even smaller than before but on the other hand it is more evident, louder and ^{more} aggressive. The chief source of evil lies not in the activation of reactionary forces, but somewhere else - namely, in the fact that in scientific centers (above all in institutions of higher learning, and also, to a lesser degree, in other scientific institutions) there are no active party organizations and that the party organizations have lost their perspective; ^{is} and it/really within the party that our weaknesses showed up. Our own inner-party weakness encouraged the enemy elements. Indecisions within our own organizations encouraged the enemies and drove wavering elements beyond the party into the arms of the anti-socialist forces.

As a result two things are very evident:
 for
 First - the need ~~of~~ snapping out of the progressive ^{apathy} ~~isolation~~ is felt very strongly by ^{many} ~~several~~ comrades among the scientific workers.

SECRET NO FORN

54

SECRET NO FORM

Second - that the lack of a definite position by the party organization is looked upon uneasily by a significant part of the progressive, non-party professors, and that they are frequently complaining that the lack of party activity has resulted in much harm.

I would like to make it clear, that I have been talking solely of the professors and not about the students, where the situation is different.

In the professor ^{scial} field there are certain positive signs which would have been difficult to observe in the past, say, a year and a half or two years ago. It concerns the fact that a major portion of the professors, and even some of their organizations, consider it perfectly natural that one should turn to the party for guidance or decisions in very important matters. This was done before not voluntarily but because it had to be done. This was done unwillingly. As a result some complained that the party was commanding. This was even so in cases where no ordering about was done. Now the initiative in this matter frequently comes from the scholars, and this even from those who before did not want the party to exercise any control over the organization of science.

That is why, for instance, a learned scholar of world wide reputation engrossed in his work even to prejudiced practical recommendations, but in the majority of cases right, about a year ago made a few recommendations of a local nature. I suggested that he meet the wojewodstwo committee secretary in Krakow. He emphatically refused. Before a few weeks passed he made the suggestion that his proposals be presented to the Education and Scientific Commission of the Central Committee.

Another learned scholar, from a Poznan center requested that his proposals and that of his friends be included in a country-wide campaign. Since it is a country-wide campaign he had no doubt that the party Central Committee must take a stand on this matter, before the ideas were generally propagated.

I can give many more similar examples. The majority of the honest, progressive scholars have come to believe that we speak sincerely of scientific freedom even though we do not surrender our leading role and that

SECRET NO FORM

SECRET NO FORM

we have no intention of giving up our achievements. Such a situation inclines them to seek the proper support and leadership from the party. It is from here that you hear of the demands and desires of the scholars in the press: "make use of us in the economic life of the country." Proposals of such a nature are multiplying and are originating not ^(with) the ministries, or the administrations but with the scholars.

Let us decide what this is the result of, and at the same time what this is proof of? It is because of the increase of party authority in general, including the increase in the authority of the party leadership during the past year, despite the lack of activity on the part of the lower educational party organizations. I do not want to overestimate this fact, because these observations chiefly pertain to a small portion of the most learned scholars, but on the other hand we cannot afford to underestimate it because we would lose the proper perspective for our future activities. This means that we have important support among our most distinguished professors, that we have great capabilities for activity of which we are not making use of. We are not utilizing them properly because the most important unit of our activity is weak - the party organization in scientific institutions. The atmosphere for reactivating the best party elements in these institutions is so much better today that one frequently hears the call today "we want the party." All that has to be done is to draw out these forces, support them and then protect them. And it seems to me that both the education and scientific commission and the Central Committee Secretariat are working a bit too cautiously in this case. We want to have everything worked out perfectly. In the meantime, very rarely do we have such a well worked out plan, because in some cases the plan develops only with experience. The improvement of concrete forms of activity will occur when there will be a clear, basic principle of activity originating from the chief objective: incorporating a just party line into life.

It is not that bad, however, that we must move only in the fog without having any established or completed plans of action resulting from experience. And if we are not able to see everything that it is possible to see sitting at a desk then that is not unusual but normal. The most important thing is that

SECRET NO FORM

SECRET NO FORN

a healthy party aktiv realize that it is an aktiv and then we will have prospects for a fundamental breakthrough of the existing difficulties and the gradual removal of the greater dangers.

Did I paint too dark a picture or detract from the positive achievements? No. I just am not repeating all that which is well known to us and which is sad and dark. I see all these things but it will be easier to overcome our present difficulties by looking at the brighter side even including its present weaknesses. Naturally we will succeed when the principal instrument of our activity - the party organizations - are cleansed and reactivated.

Just a few more words about the youth.

I have no doubt that comrade Gomulka's analysis of this situation is just. In this sad field, however, I would like to present some positive aspects. We professors observe among the majority of the youth a strong desire for education. In the beginning the lapse of formal discipline and close supervision of work led to poor results. Near the end of last school year we observed an improvement in student's work, but one could tell that this was just a hay fire which was started by concern over examinations. Meanwhile, the first weeks of the present year at the department of the Warsaw University, at which I work, despite a poor start during the first few days are going along surprisingly well. Attendance at lectures and exercises is better than during the past two years and student activity at the exercises is very good, while preparation for the exercises is good. One must be able to recognize this, use it, and direct it.

And now a little about other subjects. I spoke to a few students who did not try to hide the fact that they did not like the way the "Po Prostu" matter was handled and tried to justify the demonstration by this. Now these same students name many of their fellow students, who would like to approach the matter in the old way so that the affair would be closed. Some others say that it was just as much the fault of the authorities as the students that the affair turned out the way it did.

Anyone who has worked with youth for several years will not demand from them any additional declarations, or self-criticism for what they said

SECRET NO FORN

57

SECRET NO FORN

yesterday because this will only aggravate the situation^g unnecessarily.

I am speaking here of the various rank and file students and even the rank and file members of youth organizations but not about organizations or their leadership. At the same time this does not mean that we cannot explain the party stand on the matter. All the more that we should. But the present~~ly~~ ^{completely} unacceptable attitude of that part of youth about which I spoke, creates the possibility of our working with ~~it~~^{it}, creates the possibility for ~~it~~^{it} to fully understand the party line, and for the future mobilizing ~~it~~^{it} in the struggle for this line.

This is not an easy field of work, one can say that it is bristling with difficulties. What I have said about counteracting a bad situation in the party organizations within the general professor^{ial}~~ship~~ field, this situation turned out to be without comparison more serious and acute as regards the youth. It was ~~more~~ easier for the revisionist elements to master this ^{segment} territory than the territory of the more mature people who~~se~~ are more set in their views.

And now we return to the starting point of our considerations. The mobilization of party organizations in schools of higher education ^{is a} ~~is~~ a just party line is the basic condition for the improvement of the situation in a very important area of our intelligentsia. This mobilization can be carried out by incorporating the directives of the X Plenum. ~~There~~ This possibility is confirmed by the more and more frequent voices calling: "we want the party." We must and we can answer this call. The process already under way of cleansing the party of antisocialist and demoralized elements is strengthening the authority of the party and the leadership in the entire country. If enough of the proposed directives of the X Plenum are introduced into every day life, they will hasten this process forward. As a result a climate is already being created for strengthening the party organizations in the schools and scientific institutes. And this will permit the party to return to its proper leading role even in this very difficult sphere of activity.

SECRET NO FORN

58

SECRET NO FORM

Comrade LEON BIELSKI

I ~~also~~ ^{both} agree with the report and the resolution calling for the cleansing of the party and the verification of its members. I am convinced that the cleansing and verification of party members will enable us to overcome this degeneration. However, concerning the long range goal of the outlooks and the situations affecting the economic factors and the standard of living, there will have to be a long and enduring struggle.

In the course of the past two years we have done ~~a lot~~ ^{much} in this direction. The report referred to this. However, there are signs of ~~tiredness~~ ^{fatigue} among the people and only the communists can stand in the forefront of the struggle for overcoming this phenomenon. The press should play an important role in this case. Nevertheless, not only did it not do this in the past, but on the contrary as was discussed in the report- it was frequently a hindrance.

I completely agree with what comrade Wieslaw said in the report about the meeting of editors. And I think I will limit ~~myself~~ ^{myself} to this stand. The decisions undertaken in the "Po Prostu" affair and in other circumstances were unfortunately necessary and had to be carried out. Many more efforts will have to be undertaken in order to make the press change its attitude, in order that it would present problems in a different light, in order that it would not lose the respected position which it has earned and that it might rid itself of that which was evil.

It is difficult to agree with those comrades who in the ~~process of~~ discussion lumped the entire press under one heading. I think that this is unfair because one cannot ~~simply~~ consider "Polityka" or "Nowe Drogi" the same as those ~~periodicals~~ publications which have followed a revisionistic course.

Even these publications can be criticized and they should be criticized, but one should ~~recognize~~ ^{recognize} the ~~dispositions~~ ^{goals} and ~~signs~~ ^{results} of the struggle even if there are many stumbling blocks ^{here}.

I think that after the Plenum the situation in the press will change for the better. The press should continue to criticize but the criticism should be constructive. However, there must be a responsible policy on the

SECRET NO FORM

59

SECRET NO FORM

part of the leadership toward the press which will assure the execution of the party line. I am concerned about the fact that the measures that we take are not enough by any means. We should help the groups in changing to new forms of activity. I think that it is about time ~~that~~ we think of party organization work in editorial offices. This field of activity is very much neglected. Party organizations ~~ix~~ have ceased to exist in many editorial offices and it would be helpful for us to revive them.

As far as the cleansing and verification of party members is concerned, this is just one part of the work awaiting us. Another factor is to create a healthy atmosphere in the party. Those individuals who have been shaken up, cannot reestablish their positions in the party.

I am not referring to those who must be removed from the party. I want to talk about the fact that ^{smugness} ~~ix~~ ~~smugness~~, apathy and indecision have become rampant in the party. Many comrades want to make an easy living for themselves. This occurs in various ways. There has been an increase in the number of ^{good} "uncles" ~~to~~ "good/Joes" who ~~ix~~ are indifferent to everything because they do not want to argue with anyone. I am talking about opportunist~~s~~ who want to make a living from the party. They too are opportunists and they are by far the greatest in number than all the other opportunists. If we want the party to snap out of its doldrums, then we must also struggle against this type of Leninist deviations.

Many people ^{see} ~~think~~ it is unwise or unprofitable to use a little initiative or assume some responsibility. There are thousands of good people who are ^{the} weakened or disheartened by/conditions which still prevail among us. These people must be brought back into the party. It is imperative that everyone just as the soldier in battle feel the communist spirit and not apathy and unwillingness. The Communist must fight when the need arises and he cannot feel alone in that struggle.

As for the verification, several comrades before me have stated that there is misunderstanding and uneasiness as to how to carry out the process because we do not understand the instructions. I think it would be best

SECRET NO FORM

SECRET NO FORN

if both the commission and the party organization would cooperate with one another. I mean it in this sense, that the commissions which will be carrying out the campaign come to an agreement with the committees and in case ~~there~~ a dispute arises to turn it over to a higher party authority. It is a matter of coming to a party organization meeting/~~preparation~~ with some sort of ~~possibility~~ agreed upon and prepared proposals, if at all possible. It may even be necessary to call ^{a conference of} the aktiv ~~together~~ a little earlier before such a meeting is to take place. What I would like to emphasize is that the party organization meeting itself should not become a battleground over every individual to be verified because such a meeting can last for days and can lead to a conflict between the commission and the ~~organization~~. What is most important is that the rank and file party members and non party individuals realize the necessity of what we are doing.

Just one more thing about the verification program.

The matter of party dues. As we already know, a large percentage of party members are in arrears with their party dues and this will really be one of the more important problems of the verification program. There are cases where party members are 6, 8, 10 months or even a year behind in their dues. This is especially true of workers, more so construction workers, and to a larger extent the peasants. We ~~will probably be~~ ^{will probably be} with ^{passing over} ~~the fact of~~ ^{the fact of} ~~missing~~ this problem and moving on to the other business of the day because of course it is necessary to keep the workers in the party. This is not good. I am of the opinion that some provision should be made in the resolution whereby the party organizations would have the task of regulating these matters. Let the party organizations provide an arrangement whereby back dues would be repaid in installments.

Another important matter is to apportion party tasks to party members. ^{today}

Despite the adverse situation/we still have a large and good aktiv.

I want to speak now about applying the resolutions of the IX Plenum in the field. The aktiv that left Warsaw was not utilized to the fullest extent. Likewise, up until now we have not fully utilized the wojewodztwo aktiv. In my opinion, with the help of the central and wojewodztwo aktiv it is possible

SECRET NO FORN

67

SECRET NO TORN

to acquaint every large and more important party organization with the resolutions of the X Plenum. We can afford ~~to do that~~ ^{this much}. We should set ourselves the task of reaching party organizations in the village as far as possible with the aid of the wojewodztwo and powiat activists.

The last subject I would like to touch upon is the work of the commissions.

We have created numerous commissions at various party levels. These commissions discuss many things but they have as yet learned to work competently. Frequently, they undertake economic or administrative matters which are not a part of their work. This must be changed. I think the commissions should be authorized to win over the aktiv and with its help they should carry out concrete party political work, based primarily on helping party organizations.

The commissions are working with various party organizations and ~~xxx~~ really have no right to give orders without the permission of the party organizations. I do not think the party organizations will have any objections against ~~xxxx~~ the commissions undertaking concrete work in order to help the organizations, ^{but} obviously, not replacing the organizations. And yet such a danger does exist. The commissions will fulfill their proper roles and will operate more effectively when they will undertake party political work in the field.

If we go to the people with the resolutions of the X Plenum then we will be able to fulfill our task and ~~influence~~ help the party take a great step forward in its new work.

SECRET NO TORN

62

SECRET NO FORNComrade MIECZYSLAW LESZ

Comrades. The party decisions concerning the implementation of the verification program are absolutely ~~fair~~ ^{RIGHT} a certain number of

There are presently in our party ~~XXXXXX~~ people who do not care whether or not they remain in the party and who have absolutely nothing in common with socialism. There are even people in our party who despise it. Someone would probably ask how is it possible to reconcile membership in the party with such contrary feelings. Well, this is the truth.

Let me give you a few examples. For example, a party member wrote a review of Marek Hlasko's novel in a periodical. In the review, the party member expresses himself as follows: "Hlasko sees the world as the communists have made it, and therefore, the ^{ich=} "weltsmerz" of the communists do not concern him." Can the membership of our party agree with such a statement. I would say not.

Another example. A party member writing about the currently popular French ^{novel} narrative "The Mandarins" says that we activists and party operatives are mandarins, that we have warped consciences and that we are almost completely demoralized.

Can one reconcile such an attitude with membership in the party. I would say not.

It must be stated that when ^{such} a situation arises when one can smear the party without ^{any} punishment this can only please our enemies and turn away from us wavering individuals. It is not an accident, that at this time when we are discussing all of this a play is being put on in one of the Warsaw theaters portraying the gestapo in a favorable light ~~but~~ while portraying in a derogatory manner French communists and patriots.

And I do ~~not see any reason for putting~~ ^{not think it appropriate to} ~~on~~ ^{a play such as} Andrzejewski's play "Shadows Cover the Earth" which is presently being performed in Lodz.

I have my doubts about the wisdom of publicizing the theme of all revisionists, that our party is just a variation of the Catholic Church, and the above play is based on this thesis.

I have my doubts about the wisdom of developing an extensive literature on the subject of past errors and abuses. It ^{is} not a matter ^{however, just} of forgetting

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

about those errors and abuses. We should remember and recall them in order not to commit them ever again. Writers, likewise, could not pass over them and just consider the present day problems. However, we should not live exclusively in the past, we must live in the future. ^{We} ~~They~~ cannot move forward if we look to the rear because it would then be easy to stumble and fall.

A good doctor cleans the wounds but he also lets them heal. A doctor who reopens the wound and puts salt in it is a bad doctor. This is not a good method of treatment. It appears to me that we have cleaned out the wound of the past at the VIII Plenum and now we should give that wound a chance to heal.

That person would be in error who thinks that the attacks on our party are carried out only by the revisionists. These attacks also originate with the conservatives.

Recently I had the opportunity of attending an open party meeting in Dabrowa Gornicza wherein non-party individuals were also present. One of the speakers told me outright, that "the October" is the shame of the Polish revolutionary movement, that the party created the hymn "sto lat" to replace the "Internationale" and other such nonsense. And I must say that no one was surprised at such a statement or even questioned it. We the members of the Central Committee present at the meeting were the only ones that questioned the statement.

It must be said that a bad atmosphere has been created in the party and is expressed by the following division: we and you. We, the party rank and file; and you, the leaders.

No later than ~~yesterday~~ the day before yesterday I had the opportunity of being at the Srodmiescie district aktiv at which ^{I made a report} ~~somebody~~ on the economic situation. I must say frankly that the questions that were directed to me were not of a type that are proper at a party meeting. They were more like interpellation questions asked by deputies, as for instance questions asked by the opposition party in the English parliament, with the exception that at this meeting the interpellation was directed at me, that is, as if I were not a member of the party.

Such a situation cannot be tolerated in the party whereby every party

SECRET NO FORN

64

SECRET NO FORN

member thinks that he make public ^{statements} ~~actions~~ against the party line, and publicly speak against the party itself.

It must be said that this state of affairs in the party has an effect on the lowering of social discipline, ^{work} ~~party~~ discipline and even ^{to} ~~lowering~~ disregarding ^{of} any responsibility for the country in which we live.

Here are a few examples.

It has come to such a pass that a Sejm deputy, a non party member does not think it wrong to go on a foreign radio broadcast, namely the BBC and say that ^{the} ~~our~~ machines and automobiles that we export are worthless and any country that buys them is making a mistake.

A second example.

At one of its meetings the government tried to cope with the problem of work absence because of illness. It was stated ~~it~~ that in the first half year alone over 400 million additional zloty more than ~~the previous~~ ^{during the same time} last year were expended for sick benefits. Since this is a serious problem, serious efforts have been made to solve the problem. For this purpose a three man commission was created consisting of three ministers. Two weeks later an article appears ^{ed} in the press which stated that it is ~~xxx~~ known that doctors are giving false sick leave slips and that 1/3 of all sick leave slips are false but this is quite all right and even necessary because the working class is tired. It seems only right then for doctors to give sick leave slips to workers from time to time even though they are quite healthy.

Things will come to naught if we permit a public campaign against ~~the~~ party goals and day to day decisions.

It seems to me social ~~discipline~~ or work discipline will not improve nor will work productivity increase ~~x~~ if there is no order within the party. Order within the party must be the starting point.

It is clear that improving party discipline has nothing in common with the limiting of intra party discussion. There are still a few matters that have not been resolved or decided. Such matters as for instance certain economic problems, especially the problem of changing economic models.

SECRET NO FORN

05

SECRET NO FORM

It is clear that discussion on this subject must be carried out on the tenets of socialism, but it also must be free and above all it must be free of assigning any labels to an individual because he has taken this or that view.

I would like to devote a few words to the changes in trade.

First, a few words about private trade.

It must be said that as far as private trade is concerned there have been two conflicting opinions on the subject. According to one point of view, private trade is to be an extension of the state trade enterprise, it is to complement the state trade network, besides this it is to be related to the state network through the wholesale aspect, that is, receive wholesale supplies from the state trade enterprise. It is to maintain the retail prices as established by the state. This idea was the basis of what was said in yesterday's report by comrade Wieslaw. However, some economists proposed another idea. It was based on the fact that the creation of private trade is the result of the rise of handicraft production and that private trade is intended to service the handicrafts, that means to sell the articles produced by the handicraftsmen. From the very beginning this idea appeared to be very unjust. We are of the opinion that the handicrafts should sell their products through the socialized trade network whose capabilities within the framework of the economic changes must be correspondingly expanded in the purchasing of these articles, pricing and other fields. The development of closer contacts between the handicrafts and state trade has been heretofore hampered by the existing laws. That is why it appeared unjust to us that private trade should service the handicrafts.

After yesterday's report we will defend more zealously the first idea proposed above, and we will strive to realize it in practice.

A few words about the changes in state trade.

Comrade Wieslaw said that especially the restaurant business demands far-reaching reforms. This is so because the changes accomplished up until now, no matter how remedial they were intended to be - and I am thinking of the subordination of trade enterprises to the people's council - are inadequate and very soon we must take more radical action.

SECRET NO FORM

SECRET NO FORN

That is why I would like to ask the party leadership to look into the matter of changes in the restaurant enterprises when it is considering the proposals for overall economic changes in trade.

What is the general line of propositions which we would like to advance along these lines.

It would be based on the fact that the enterprise assume greater responsibility and at the same time have greater privileges. Up until now the trade enterprises received everything from the state for nothing. They received for nothing supplies and funds. They received for nothing or almost for nothing turnover funds and when poor industrial or handicraft purchases were made which then had to be covered up, or if they stocked themselves with goods that turned out to be "flops" on the market, in the end the state treasury had to carry the burden for such errors. On the one hand we would not want the enterprises to receive the money for nothing without using it properly but should carry a proper interest and a major portion of it should show a profit, that the enterprise absorb the cost of faulty purchasing from its profits while at the same time being granted greater privileges regarding prices, wages, sideline production, division of profits, services, etc. In other words, extend the independence of the enterprises. This pertains to the restaurants, but not solely to them. This pertains to all of trade. We would like to change the present system of wages which to us seems unreasonable because it favors the employment of less people in trade, it does not permit for the increase of employment in trade which is necessary to do away with the queues in the stores. We would like to replace the present system with a provisional system which would be more appropriate and simple and at the same time would provide for increasing employment in trade. It is sufficient to say that we have not fulfilled the plan for employment in trade for this year. Statistically, we were supposed to employ 32,000 people, whereas mainly because of the unrealistic system of wages we only accepted 16,000 people. In the next year we would like to employ as many people as are necessary to decrease waiting lines there where they are the result of the lack of service personnel.

We would like to establish a wage fund in trade that would assure each trade worker a certain share in the profits, if this profit is realized realistically.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

We want to expand very significantly this wage fund with the help of funds from sideline and investment production. Investment, sideline, handicraft, cottage production and then services conducted by trade, all these are sources which can give us many additional billion zloty worth of goods.

For the coming year we have allotted a comparatively meager amount, only 3 billion zloty, but there is no doubt that if the trade enterprises receive the proper laws in this field, then this amount can be increased very significantly. We must see to it that their activities are not hindered by heretofore rigid rules.

The problem which received a lot of attention here was the matter of public representation in trade, namely, whether or not to establish workers' councils in trade, whether or not to create public supervision councils in trade, something along the lines of public representation of workers in which this representation would have a certain say in the management of enterprises. It would seem to me that in such enterprises as central department stores it would be best to create workers' councils with rights similar to the laws of workers' councils in industry. They would check turnover, investment plans and capital repairs, develop programs for additional production, sideline production and services, establish employment policies, division of the wage fund, etc.

It would be wise to establish public supervision councils in wholesale establishments, councils that would consist of representatives of retail and supply establishments in order that they may all be able to get together. This would greatly help wholesale work.

This entire program will be realized when the factories and enterprises improve their capabilities especially in selecting suppliers concerning articles not dependent on distribution; and improve their capabilities especially in choosing articles which complement the basic program of sale in stores. Every store should have the opportunity to sell not only those goods that are basic to the type of store, but also a complementary line of goods related to the basic line of goods. This will make the life of the consumer less difficult. Next we would like to change the finance principles of the enterprises in order that

SECRET NO FORN
65

SECRET NO. FORN

the enterprises would not get investment funds and turnover funds for nothing but on the basis of paying interest and in order that the enterprises would have the opportunity to pay their debts from a portion of their profits.

As regards to the time allotted by the state trade apparatus for these problems, we have come upon several very important, basic and serious problems which required fundamental discussion and consultation with various areas and that is why these proposals could not be presented any earlier than at this time.

Comrade ADAM SCHAFF

Comrades! I notice that everyone of the speakers has first expressed their attitude toward the report and the project of the resolution. Therefore I want to say that I not only agree completely with the basic ideas and the report as well as the proposed resolution but I also accept with relief the fact that finally the measures announced by the report and resolution will be undertaken.

Our party has finally decided - unfortunately such a situation exists - to undertake stern and determined organizational steps. The actual situation in our party demands stern and determined attacks on the two dangers which are at least supposedly a threat - coming from opposite extremes of the same problem: namely, ideological unity and unity of action without which normal party life and activity cannot function properly. The party must strike at both dangers. The danger of liquidationist elements disrupts the party from within, because they threaten its ideological unity in the widest sense of the term. There is also another danger posed by elements generally known for lack of a more precise term as dogmatists-conservatives, who threaten our party in a very fundamental and imperative manner, because they threaten its union with the people. They are a threat because we will be faced with another great danger with which we have been in contact with in the past, namely, isolating the party from the people. I hold that such an attack is not only just but also necessary. The only thing that remains is to actually introduce the proposed measures into daily life so that they would be realized in a proper manner.

SECRET NO. FORN

SECRET NO FORN

was
 If any error ~~XXXX~~ committed after the IX Plenum then the error resulted from the fact that words were not followed by actions. This in my opinion was the greatest blunder in the actual situation. Psychological factors should be taken into consideration. Unfortunately, we communists did not take these things too seriously in the past and I am afraid that up until now we have failed to profit by experience.

It must be remembered that when we say something as the ruling party, especially if we speak in a determined and decided manner, calling upon necessary measures resulting from an actual situation, then these words must be followed by action and actual practical measures. Otherwise those to whom we direct our words come to the conclusion -and in a sense ~~that~~ they are right in doing so - that we are unwillingly undertaking such actions or that we are incapable of undertaking them.

Concerning what was put forward in the ^{DRAFT} resolution, I would like to add one more important thing. The success of the projected program depends to a great extent on how we understand and support ideologically that which we are attempting to undertake. This ideological aspect which is integrally related with our ~~in the~~ organizational program has a significance for us individuals, for the party, and for those who will be executing it because a deep ideological understanding and ideological necessity conditions the proper success of this program from the organizational point of view. It is also imperative that party ~~in~~ rank and file and the masses of the ~~entire society understand this~~ only the entire society understand this psychological aspect. It is not/a matter of letting the party masses and the rest of society see the surgical operations and then come to the conclusion that we cannot control our own members and therefore have to ~~resort~~ resort to scare tactics. We must see to it that the party rank and file and the rest of society clearly understand - from the ~~own~~ point of view of the party and its ideology - the fairness of such an undertaking. That is why we must see this ourselves and explain it to others in an intelligible manner.

It seems to ~~me~~ that our actions against the revisionist and liquidationist elements should ^{be} largely ^{based on} ~~emphasize the~~ ideological-political grounds.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORM

What is the problem in this entire revisionist ~~xxx~~ affair or as it can be more aptly labeled, liquidationist.

It does not concern some general, abstract theoretical problem. We are not experiencing today a period such as ~~at~~ the turn of the century or in the 1920's when they were discussing such intricate theoretical problems as; whether or not Marxism is necessary, or discussed the theory of refraction or the complicated problems of theoretical economics. These problems are not the center of attention at present. The spotlight is now focused on ^{very} practical political problems. What is the struggle about today? If we look at ~~the~~ all the publications which we justly ~~reject~~ ^{condemn} ~~is~~ if there/at this gathering a difference of views, interpretations and ~~xxxxxxxx~~ emphasis, I would venture to say there would be unity regarding the rejection of these publications), then why do we reject them? Their chief attack is directed against the basic problems of a theoretical ~~xxxxxxxx~~ and ideological nature which we call the tenets of Leninism.

At present we are not concerned with philosophy or abstract problems. The problem concerns very practical theoretical problems such as the leading role of the party, what is the nature of our democracy, is it supposed to be a socialist democracy or something else, the ~~problem~~ of the function and character of our state etc. In other words it concerns a group of problems known ^{problem of the} ~~xxxx~~ in Marxist-Leninist theory as the/dictatorship of the proletariat. This is what today's struggle is all about.

Those who are against these theoretical theses, are they also in principle against the theory and practice of the dictatorship of the proletariat.

I want to emphasize strongly that I am not against discussions. On the contrary, I consider it a great achievement to return to the practice of discussion even ^{on} ~~in~~ the ~~the~~ basic theoretical problems. A discussion can be carried on about all problems. I am in favor of discussion. But there are certain things that if a person does not agree with them any further, or refuses to discuss them, but discards them outright - then he places himself beyond the limits of our party and ideology. It is important that this matter be clearly understood by those against whom disciplinary action is being taken

SECRET NO FORM

SECRET NO FORN

all the rank and file party members and the rest of society. The party has the right and the obligation to be on ~~the~~ guard for what is known as ideological unity and the unity of action. If it does not it ceases being a party. There must be and should be discussion in the party, but the party is not a discussion club. However, some individuals forget about this. Others make use of the false reality of the pretended "leftist" phraseology of their attitude -- it's funny, but we ourselves become victims of the suggestions of this phraseology -- anti-Leninist attitudes and smuggle in/under such a cover, yes I say smuggle in because I do not believe that anyone can be so ignorant when it comes to these matters. The struggle concerns a very clear matter, a subject which in the history of the workers movement has a very definite meaning and a defined name. This is where the basic difference arises between two views: one is called ~~the~~ social democracy and the other is called Leninism, that is the communist view. In order to remove certain misunderstandings -- taking into consideration the delicate situation, ^{OF} ~~the~~ making the suggestion that there is the danger of a relapse ^{INTO} social democratic ideology and that as a party we must undertake a serious struggle against this danger, I consider it ^{PROPER} ~~useful~~ to emphasize that my appeal has nothing in common with the tendency of creating differences between comrades of this or other working parties who have united themselves. The nature of our union is such today that we have comrades with us in various groupings from one or another party, who are known to us and are active in our work. This is not the reason for the division. The line of division is the result of the difference in ideological views.

We must approach the party with a clear ^{POSITION} ~~attitude~~ and then, when we ~~are~~ undertake ^e this organizational activity, we must clearly explain what we are fighting against. We call a spade a spade even though a ^{"N} uproar is created that we are labeling things and returning to old methods. This is not a return to the old methods. This is a normal way of calling things by their proper name. And things must be called by their proper name.

There is another danger. I personally am not satisfied with the definition of the ^{TREND} ~~course~~ of dogmatism and conservatism, even though I have no better definition with which to replace it. But anyway we all know exactly what the trouble is about.

SECRET NO FORN

72

SECRET NO FORN

Normally, dogmatism means an attitude that spasmodically ~~x~~holds on to certain formulations, and does not deviate from them despite the proof of facts. ^sIs this what we mean by the dogmatic-conservative danger? In my opinion, I would think not. We say that Luksemburgism and dogmatism-conservatism are one and the ~~same~~ ^{the} thing. Is there anything in common between the two? In my opinion, uniting these ^{such} two views would be harmful to certain views known to us from the history of our ideology and the history of our movement. We are now struggling with something ~~more~~ clearer, something more primitive. In the field of organization this is known as fractionalism. This has been touched upon ~~too~~ ^{too} lightly in the course of discussion. We cannot, in the process of attacking this danger full force, a danger which I would like to call the relapse ^{to} ~~of~~ social democracy, ~~neglect~~ afford to weaken our attack against a second danger, which - in my opinion, - due to its nature and the people that take part in it, ^{can become} ~~is~~ something unusually ~~important~~ significant and dangerous. if we do not attack it with our full force.

What are we struggling against? We are struggling against fractionalism. We know what fractionalism is and what the struggle against it consists of. I would say that our discredited revisionists are not capable of creating a good party fraction even if they wanted to do so; They are not the ones. They are individuals ~~who do not know the party and who do not know~~ ^{activity.} ~~the mechanics of party organization.~~ Instead, it is the people who are in the second group, people who know the party well, that are capable of doing this. It is not only that they are capable of doing it, but as we very well know, they are actually doing it. In private conversations we are able to ^{point out} ~~present~~ numerous different examples, addresses and names. There's no use of talking too much about it. Recently, I was at a ^{university} basic party organization meeting in Lodz. Among other things the X Plenum was discussed. The comrades expressed various doubts and concerns, among others, they spoke of the dogmatic-conservative danger. They mentioned facts and names. I don't know if they were ~~this~~ true or not, but this is ~~very~~ common in Poland today. People know that this is difficult to conceal. We too know about this from the experience of this Warsaw organization, ^{of which} ~~of which~~ comrades Ruminski and Bielski have informed us. We know what this means and how it threatens the party.

SECRET NO FORN

SECRET NO. FORM

There is also the ideological side of the problem.

Very frequently it is expressed this way: this is an organizational fractionalism, and they do not care about ideology. This is not true. There are no organizational problems, undertakings or measures ^{attempted} in our movement that do not have ^{some form of} ideological basis behind them. And there is an ideological basis for our present controversy. Some things in this ideological basis are so shameful, that it is outright embarrassing to speak of it. It is even more embarrassing to make excessive use of the word "dogmatism" to refer to such an attitude. If Rosa Luxemburg was a dogmatist ^{the} and ^{the} SDKP and I can be called "dogmatist" then I would not like to define as dogmatism those things which are transpiring in everyday life ~~such~~ ^{CS} such as the polemics ^{CS} tainted with the weapon of anti-semitism. This ~~is~~ ^{is} a very shameful matter from the point of view of ~~our movement~~ ^{the history of} our movement, ~~to associate it in any manner~~ ^{so} whatever with the concept of "dogmatism". Anti-semitism has nothing in common with dogmatism and sectarianism. Maybe it has something in common with conservatism or some other ~~things~~ ^{MORE OFFENSIVE MATTERS}, which must be ~~proclaimed and explained~~ ^{explained loudly and clearly} but let us not besmirch the proper nature of the matter with a name that leads us into error.

I am in favor, comrades, of a program calling for the cleansing of the party of all foreign and destructive elements, but I wish that this action would have a solid ideological ~~working~~ basis and solid ideological principles for the individuals who will execute this action and to whom we will turn on a national level.

This activity, I would like to ^{re-}emphasize once more in order to avoid any misunderstanding whatsoever, ^{is} needed and necessary and has been long awaited by the party and honest elements.

In fully supporting the party leadership line we should at the same time be aware of certain dangers. All the more - since as an organ of the party leadership we must look consciously at the situation in the country and the party, the actual interplay of forces which occur in the party and the country and be able in a scientific manner to foresee the course of events. One does not have to be a wise man to foresee that if we ~~are~~ attacked, this attack

SECRET NO. FORM

SECRET NO FORN

will be primarily concentrated on the liquidationist-revisionist elements. Why? Above all because this is all the more comprehensible because there are individuals in the group who write in the press, and who write ~~like~~ ^{as} our comrades say "what is written with the pen, cannot be erased by the pen". A person who has written something bad is held responsible for it and must suffer the consequences. It is more difficult in the case of other matters, because they are not so tangible. We must truthfully say, that is the way things are.

In addition the matter has another aspect. This will go from the top down to the bottom, it will go to the wojewodstwo, ~~województwo~~ village and powiat committee, and we must remember comrades that ~~everyone~~ ^{each} has ~~his~~ ^{its} own revisionist and what is more ~~everyone~~ ^{each} has the kind of revisionist that ~~it~~ ^{it alone} can afford; there are various types. It is easy to predict that there will be at this meeting of the party leadership different tendencies from which we must right now/clearly and explicitly disassociate and sever ourselves.

Is there not the danger of making everyone in the field a revisionist who does not see eye to eye with this or that ^{primary} party organization, or does not adhere to that which was written in ^{many a} frequently false "Handb~~ook~~ ^{uch}"? Such is the danger that threatens.

I am afraid that by using such criteria no. one of the intellectuals present - members of the Central Committee could avoid being called a revisionist. Why comrades? Because we have in Poland as our chief goal during the post October~~ly~~ period, the revival of creative thought, the rejuvenation of creative Marxist thought.

Comrades! ~~Revisionist~~ Theoretically and declaratively we eagerly throw accusations at that which was evil in the previous period from the point of view of stagnation, dogmatization etc. However, when later we come to practical things we hate to have anything deviate from what already has been recognized. Especially, if we do not know the situation well. ^{The easiest way} ~~that is the best~~ ^{out then (s to get)} ~~we are getting~~ an individual out of the way and that ~~is the best way~~ to hamper the progress of that which is being done.

Do such dangers exist? Yes they do, and there will be such conscious tendencies, ~~revisionist~~ and conscious endeavors. This will be so because of various personal whims and because many will want to play the October role.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORM

will be primarily concentrated on the liquidationist-revisionist elements. Why? Above all because this is all the more comprehensible because there are as individuals in the group who write in the press, and who write ~~like~~ our comrades say "what is written with the pen, cannot be erased by the pen". A person who has written something bad is held responsible for it and must suffer the consequences. It is more difficult in the case of other matters, because they are not so tangible. We must truthfully say, that is the way things are.

In addition the matter has another aspect. This will go from the top down to the bottom, it will go to the wojewodztwo, ~~specifically~~ village and powiat committee, and we must remember comrades that ~~everyone~~ ^{each} has ~~his~~ ^{its} own revisionist and what is more ~~everyone~~ ^{each} has the kind of revisionist that ~~it~~ ^{it alone} can afford; there are various types. It is easy to predict that there will be at this meeting of the party leadership different tendencies from which we must right now/clearly and explicitly disassociate and sever ourselves.

Is there not the danger of making everyone in the field a revisionist who does not see eye to eye with this or that ^{primary} party organization, or does not adhere to that which was written in ^{many a} frequently false "Handb~~ook~~"? Such is the danger that threatens.

I am afraid that by using such criteria no one of the intellectuals present - members of the Central Committee could avoid being called a revisionist. Why comrades? Because we have in Poland as our chief goal during the post October period, the revival of creative thought, the rejuvenation of creative Marxist thought.

Comrades! ~~Specifically~~ Theoretically and declaratively we eagerly throw accusations at that which was evil in the previous period from the point of view of stagnation, dogmatization etc. However, when later we come to practical things we hate to have anything deviate from what already has been recognized. Especially, if we do not know the situation well. ^{The easiest way} ~~But the best~~ ^{out then (S TO GET)} ~~we are getting~~ an individual out of the way and that ~~is the best way~~ to hamper the progress of that which is being done.

Do such dangers exist? Yes they do, and there will be such conscious tendencies, ~~revisionist~~ and conscious endeavors. This will be so because of various personal whims and because many will want to play the October role.

SECRET NO FORM

SECRET NO FORN

There are serious ^grancours here.

I do not want to say that they are devoid of any foundations, however, I would like to make it clear that it would be very unjust if now we wanted to do ^{the same} ~~the opposite~~ ^{among people}. But such tendencies will arise. The most dangerous tendency/will be the one resulting from unfamiliarity with the matter, or frequently from ignorance. We must take a stand against this. When ^{ing} giving directives to party organizations, we must not confine our directions to a concise general declaration that we must attack the revisionists and liquidationists. We must also tell them that we want to maintain the current of creative Marxist thought. At this point these ^{matters} must be ~~not~~ crystallized by turning careful attention to what ^{to do so} will happen ~~in order~~ that the current of creative Marxist thought be maintained. We have introduced into our country certain new ideas which are unique in the entire socialist camp. This does not mean that they are ^{wrong} ~~right~~. I am firmly convinced that they are good, that they present something ~~new~~ and that they smooth the way before us. But we are very sharply criticized for this ^{abroad} ~~internally~~ and ^{domestically} ~~externally~~ by various people within the country who do not understand what ^{it} ~~the thing~~ is all about.

We have significantly liberalized the scientific and artistic fields of activity. Is this good? This is very good comrades. We must break with the period of the cult of the individual in the field of ideology, culture and this must be done not only by words but must also be carried out by practical results in the various fields of science, ^{culture} and art. Comrades, we in Poland are doing just this. This is pioneer work. Are we always carrying it out in a proper manner. I cannot say. Only practice will show. There are some achievements ~~not~~ to show and this is no small thing. To cancel all of these accomplishments would be a serious mistake. We must be careful of the danger of cancelling these achievements, and this danger does exist. We must fight against this. The fact that we have allowed ourselves to discuss non-Marxist principles in the field of science and ideology, a fact which seems terrible to people used to the old way of thinking, is in ~~my~~ ^{learning} opinion an indispensable thing, if we want to further develop our ~~science~~. We do this under one condition, namely, that Marxism is not relegated to a position of a poor ^{relation} ~~one~~, that it will not be pushed to the side, ~~and~~ that by holding on to the

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

reins of the cultural policy we will be careful that this will not happen and that we would not be stung by such actions. Today we have the chance of winning the ideological struggle within a field of free competition. This is a great opportunity, a great opportunity for the development of our culture since this creates new incentives which had not existed previously. This chance includes another significant advantage, namely, that people are persuaded differently in such a free competitive atmosphere than they are when they ~~forced upon them~~ are persuaded with the aid of a catechism forced upon them administratively. There was a time when we did not know or believe that we were progressing in a proper manner. I myself was ~~not~~ one of them, because with open eyes I ~~struggled~~ struggled vigorously and decidedly for the public monopoly of Marxist science in the humanities. What has convinced me otherwise comrades. It was two or three days during the October ~~loss~~ ^{period} ~~loss~~.

Why did I previously ~~struggle~~ ^{fight} for such a monopoly? I knew that such a monopoly would ~~contain certain disadvantages concerning incentives acting~~ ^{mean some loss of} towards the development of science, but I thought, as did others, that at the ~~same~~ ^{time} there would be advantages, that this would hasten the tempo of winning the minds of the people and youth and that when this was achieved we could proceed forward with all the incentives, that we would be able to develop our science.

However, what did really happen in practice. After our great recruiting campaign in which we thought that all we had to do was to expose our youth to Marxist-Leninist principles for a few years and have them take ~~an~~ examination on a brief course of the history of the WKP(b) and that in the end we would have Marxists, and ~~belongs~~ ^{that they would} to us. However, the illusion was smashed within a few days. During two or three days ~~this~~ ^{our} did this plan blow up like a soap bubble, but even ~~the~~ people and those who taught the course in our name themselves lost their heads, lost their sense of direction and did not know where and what they were.

What does this mean comrades? It showed that this method of administering and giving orders in science has its disadvantages by discouraging certain incentives, but at the same time ~~brings~~ ^{does not} about additional phenomena which we

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

expected. Comrades, we must be empiricists. A politician should not lose sight of empiricism, because then he becomes a dogmatist. One must consider experience and life in general and then come to conclusions. We have ^{reaped} the results ~~of~~ in our cultural policy and justly so. There were abuses resulting above all from the fact that somewhere along the road we forgot that freedom of science and the freedom of cultivating art are not the same as ^{losing control} ~~the directives~~ of a cultural policy. Freedom of science and the leading role of the party ~~and~~ are not contradictory things despite the fact that many people who still hold party cards in their pockets are of the impression that this contradiction is a fact. Therefore, this error which we have committed in the past should not be continued. On the other hand we cannot give up our accomplishments.

We should not return to a situation where we look upon science and in particular such a delicate field as art from the point of view of how many bushels of potatoes or how many meters of fabric it will yield for us. Art is not measured by the direct effect it has on the results of production or is not measured in meters. If we approached problems in this way we would have to ~~throw~~ discard the sonnets of Petrarch because they did not yield any potatoes or meters of fabric. We would have to discard Pushkin's Oniegin, Mickiewicz's Ode to Youth, all these ~~things associated with poetry and art~~ ^{things associated with poetry and art} would have to be discarded. The same holds true with painting. One should not approach these things with such an attitude because it is a bad attitude.

Does this mean that we must abandon party leadership in art?

No, I am definitely against this. One just has to understand what is meant by party leadership in the field of art. Personally, I am willing to let anyone who has any concrete solution to the problem answer the question. I myself tried to consider it, I spoke with various learned individuals and proposed this question in various countries. Beyond certain very general problems pertaining to finances, organization etc. there are very few people who can say anything sensible ^{on} ~~about~~ the subject. Comrades, one thing is certain. Let's not go into this thing like an elephant into a china shop. This is not the way to carry out the struggle against revisionism and we will not be able to judge things well with such method of doing things.

SECRET NO FORN

28

SECRET NO FORM

In actual cases concerning a decision about some publication or the presentation of some sort of piece of work, we must decide a thing concretely. If art is politically harmful then this art should not be publicly displayed, but it does not follow that the value of art should be measured by its ~~value~~ ^{influence} in producing potatoes or fabrics. Recently I had a very heated discussion with an editor of one of our publications. It concerned a play which the author was not permitted to have printed, and which he later had printed in the Paris publication "Kultura". I read this play. This play in speech and content is not a very complicated one and can be really ~~xx~~ summed up in a few words, namely that Poland is ruled by ~~a bunch of~~ prostitutes, thieves and hangmen. That is the gist of the play. And then people become angry ~~that~~ because we do not print such material. In reality something like that does not have to be printed because at another date soon they will come to us with a ^{in verse} ~~classified~~ anti-State political pamphlet, or even ~~presented~~ in the form of a play and ask us to publish it as a form of art. One must be able to distinguish art from pure political work.

Another ^{POINT} ~~thing~~, comrades, pertains to my reservations concerning one of the formulations contained in the ^{DRAFT} ~~resolution~~.

Because of the struggle and the delicate situation within the party, I must stipulate that my observations in no way influence my complete agreement with the program of the leadership. In my opinion the resolution lacks an important element about which I would like to speak. What is it?

I travel a little and am therefore fairly acquainted with the situation in party organizations. I deal above all with intellectual and student organizations but I also know from ~~the~~ other comrades the situation in other organizations.

What is wrong with our organizations? Where does the greatest difficulty lie?

Evidently there are liquidationists, ^{there is} the work of the conservatives' fractions, there are thieves, scum, ~~individuals~~, alien elements who got into the party during the "opportunist" period. This is all very true and we must fight against it. But I see one more important thing, which in my opinion is the most important thing, namely, the significant manifestations of indifference

SECRET NO FORM

SECRET NO FORM

which prevail in ~~many~~ the party organizations and the reluctance to undertake any kind of party work. The fact ~~that~~ is ~~seems to be~~ ^{that} the people are losing their desire for work and ~~the fact that~~ ^{PRIMARY PARTY ORGANIZATION} when the ~~PP~~ is called together for an important matter only 25-30 percent of the members appear, and even this many is considered somewhat of a success. They do not want to attend meetings, pay dues and in general they do not want to participate in party work. We must decide whether this pertains only to foreign elements and individuals who do not see ~~a~~ any personal advantages from belonging to the party. To ~~be~~ sure there is a lot of that going on. No one can tell us truthfully how much of that is with us because we never looked into it and we do not ~~x~~ have a reasonable instrument for measuring such things. But in establishing some sort of ration^e we must conclude and practice will bear us out on this that there are very many individuals who have fallen into a state of dullness, have become reluctant to do party work, are apathetic and persist in such a state of affairs not because they are alien elements in the party, not because they are thieves, and not because they belong to any ~~secret branches~~ ^(EXTREME WINGS OF THE PARTY), but rather because they have completely lost themselves.

Comrades, we must ~~xxx~~ see the psychological side of the problem.

Unfortunately, I want to refer to this again. But really one of the greatest ^{our} ^{over} errors of ~~the~~ communist movement/~~in~~ the ~~past~~ years has been the fact that we have not been able to see and we were not able to profit from problems which in scientific terms are referred to as social psychology. We did not care about them, we did not see them and therefore committed frightful errors.

We cannot afford to go on committing them, we cannot afford to go on

oversimplifying matters.

What sort of processes and ~~elements~~ ^{factors} enter into the picture here. These people, and all of us, have ~~These people, and all of us, have~~ lived through unsettling events during the past 2 or 2 1/2 years.

These things do not take place without bad effects when these things which were considered ^{sacred} ~~holy~~ are thrown into the mud, when that which the people believed in is no longer worthy of further belief, when people devoted the maximum of good will and effort in a given activity have suddenly become

SECRET NO FORM

80

SECRET NO FORM

convinced that they have been working for an evil cause. Unfortunately, this
of
is the objective truth and they realize this. This is the cause ~~for~~ the
explosion in the hearts and minds of the people. ~~xxx~~ This is all the more the
case since they see no way way out of the situation. What has followed upon
this? The result has been an inner division of the party. Some say things one
way, others say it another way. Some say evil things of others, even going so
far as to accuse them of being agents. When inner party strife/begins, then
and struggle
the person in the middle, ~~not necessarily a party~~ ^{the} ~~big wheel~~ ^{dignitary} or high party
functionary, does not know who to believe or what to believe. The comrades
etc.
become very indignant, when the matter of faith/comes up for discussion
because instantly they immediately suspect religion, the church etc. This is
not true. Faith does not only exist where there is religion or the church.
Our faith is the result or should be the result of deep conviction and
knowledge. Without such faith there are ~~not~~ ^{building} mass movements there ~~is not~~ ^{construction}
of socialism. This is also a principle of social psychology.
We must know and realize this. The people have lost ~~their~~ ^{this} faith.

And now the next problem comes up. What have we done and what are we
doing to help these people. Now this is not just a matter of striking
members from the ~~list~~ ^{list} or expelling them from the party. They should not be
stricken from the ~~list~~ ^{list} because once we start striking too much we must
remember that too much of an amputation can lead to a state where an organism
can no longer live and function normally. They should not be removed from
the party because they are our potential party ~~members~~ ^{members}, these people
can still be healed and won over to our side.

The next problem is what do we have to offer them?

I understand the plans of the leadership in the following manner:
of of action

We will cleanse the party and then we will conceive/a proper plan/intended
to revive the party organizations. But at the same time we are presenting a
~~series~~ ^{series} immediate ~~tasks~~ ^{tasks}
whole ~~batch~~ ^{batch} of ~~problems~~ ^{problems}.

In my opinion this therapy should follow a different sequence, not
~~chronologically~~ ^{chronologically} one following the other chronologically, but should take place
simultaneously with the striking and expulsion process. It is here that one

SECRET NO FORM

~~SECRET NO. FORM~~

must be unmerciful, consistent and also very careful. I refer to the voices of the comrades belonging to ^{VARIOUS WINGS} ~~the remaining branches~~ of the party and who have expressed their concern over the course of the program in the field. Who will be expelling whom and who will be cleansing whom. Party organizations, especially intellectual ones are experiencing very deep and painful concern over this problem. We must see the difficulties and dangers. I am firmly convinced that when the leadership presents some concrete plans and instructions, then all the goals will be achieved and these matters will likewise remain within view of the leadership.

Returning to an important problem we must understand clearly that striking members from the party lists will not alone solve the problem. Besides a small portion of the aktiv which will surely mobilize itself and improve itself, there will remain the party rank and file which will not return to life because of the strikings from the ^{party} /lists.

What more do they need?

They lack two things. First they lack faith. They did not lose their faith completely, it has ~~not~~ just been ~~wakened~~ and undermined.

Secondly, ~~they~~ ^{they} lack ~~of~~ that thing which was damaged during the period of ^{the} very difficult time before October, during the October, and during the fierce campaign against our party and ~~the~~ aktiv after October; they lack ~~that~~ ^{that they as members} feeling of being an integral part of the ruling party, ~~that they as members~~ ~~activity~~ of the party share in deciding the fate of the party and the country and that their activities carry weight and are very significant.

Here we touch upon
~~Up until now we have considered the~~ matter integrally connected with the problems of social democracy ^{within the party.}

I read one ~~such~~ formulation in the resolution which concerns me very much. On this point the resolution states: "Intra-party democracy has been returned" and this is the end of it. Now, in reality this is not so because we do ~~not~~ know what was returned and what was not returned.

Actually much has been done.

What has been accomplished is the fact that people speak more freely now. Let us not delude ourselves into thinking that all the people do that. There are still a lot people taught by sad experience who still are afraid

~~SECRET NO. FORM~~

SECRET NO TORN
SECRET

to speak frankly. Nevertheless, people are talking and they are talking freely. I will know tell you what I was told recently at the Lodz University organization meeting. It is true that people are speaking more freely now. But democracy does not only mean that people are permitted to speak; democracy is also based on the fact that what they say has practical significance and that the party ^{authorities} ~~units~~ are taking this into consideration and drawing ^{proper} conclusions. Is this matter in order here at this meeting and has it finally been settled? I would say that this matter ~~cannot~~ ^{could not} and ~~should~~ ^{was} not be settled. In the light of the struggles and other events that have taken place amongst ourselves the atmosphere was not conducive and it was not possible to settle this matter in a conclusive manner. It is not wise to hesitate too long with this matter especially if it concerns certain things which are at least of primary importance.

Let us, for example, take up the matter of the intra-party discussion bulleting.

Individuals are saying: "It is not wise to discuss party matters outside the party, but ~~outside the party~~ shouldn't discussion take place within the party?"

Personally, I am firmly convinced that the road leading to complete consolidation and recovery of the party can be accomplished only through extensive intra-party ideological discussion. And I would not be afraid that comrades with a different attitude will say, even though I have ^{heard} ~~experienced~~ such opinion frequently, that in our situation and in our circumstances such discussion should not be permitted because it leads to further disunity. I would be afraid of something else, namely, that comrades that should speak ~~xxxx~~ up will not say what they are thinking. I should think that we would have to force such comrades to speak up so that their views would be made known clearly and ^{so} that they could then be submitted for the judgement of public opinion. ~~This~~ ^{encouraged} discussion should be undertaken in order that people ~~will~~ ^{will} know that they are free to speak and that their voice can be heard right up to the highest ^{levels} ~~rungs~~ of our party.

They are worried that if they do say something, their proposals will run the gamut of the various party ^{authorities} ~~units~~ and that when their proposals do finally reach the party leadership they will have been completely distorted. The comrades say, give us the opportunity to speak openly, to help in shaping opinion and to help in preparing the Congress.

SECRET NO TORN

SECRET NO FORN

Here is another problem concerning the field of social psychology. In its present state the party ~~demands~~ demands some sort of shocking incentives. The party must undertake several extensive and general actions in which the party leadership ~~should~~ ^{would} submit to discussion and overall party ~~in~~ appraisal problems concerning the country and the party as a whole. When all the organizations have expressed themselves, their opinions will then be manifested in the ~~attitude~~ ^{POSITION} of the leadership which ~~has concluded~~ ^{makes recommendations on the basis of} what the party wants ~~and~~ and what the party says. The party must again regain its self-confidence and become convinced that it is the guiding force, that it ~~is~~ ^{is} not ~~merely~~ a discussion club because the people have already had enough of this and that discussion is all right only if some concrete proposals result from it.

Once again comrades of the Politburo, I would like to say that in presenting my opinions I am in no way detracting from complete support of the proposed program. I only have ~~certain~~ ^{some} doubts, ~~that~~ ^{however, and fear} this program will be ~~narrowed~~ ^{RESTRICTED}. My considerations pertained to this. In doing this I have been guided by the experience of the student of Confucius who ~~did not speak~~ when someone asked the Master to appraise him the Master answered: "He was a poor student because he never opposed me nor did he ever express his own opinion."

Now for one more final matter.

I would like to turn to all the comrades gathered here. This has been on my conscience for a long time and I have long since promised myself that I would speak my mind.

This is the problem. We have been shedding bitter tears about the state of the party, party disunity, and revisionist activities which are the result of false views, ~~and~~ attacks on Marxism etc.

When I speak with comrades and with whomever I have anything to do with they are all ~~of this opinion~~ full of indignation and accusations and they would all beat up and tear apart anyone who propagates erroneous views.

Now the next problem arises. If things are that good, then why are they ~~so~~ so bad. If everyone is full of such terrible indignation and has so much to say in various evening conversations with citizens why ~~are~~ ^{not} these feelings and press expressed in party/organs, why do not you comrades who are so indignant want

SECRET NO FORN
89

SECRET NO FORM

nothing to do in helping to form this public opinion. This is not just any ^{common} question comrades, and I have approached many comrades with this question. I do not know if you noticed but when "Polityka" first started to come out I wrote at once in the first issue an article about the role of the party publicist in the difficult situation which has appeared. I appealed to the party aktiv and the highest party leadership for an active part in party public information. I pointed to the fact that the development of democracy demands that the aktiv and the party leadership speak up not only in the role of those who finally ^{Judge} ~~transfer~~ a matter but that they also speak up in the role of those who help to create theory, among other things, in a manner in which they propose certain ideas which can be discussed and from which something new then results. I was told then that I was a naive individual, a utopian. I would say comrades that it is just the other way around, that I am a realistic optimist. I am convinced that despite everything the comrades will take up writing again. However, why do they not want to write at present? I asked this of different comrades and received various answers, which in my opinion were very sad and not at all in conformity with reality. ~~Some~~ Some said: "it is difficult, we have run out of things to say and therefore we have nothing to write about." This is a x frightening answer. Others answered differently. They said that they did not know how to write, that they are very busy etc.

I comrades will not permit myself to believe ~~ix~~ something like that, I prefer to speak what in my opinion is the truth.

It is not that all of a sudden the ^{skill} ~~privilege~~ of writing has been taken from those who at one time knew how to write for our various illegal organs for a long time. And what is more when it comes to writing various party documents for the leadership, they know what to do and how to write, however, when ^{they} must write in overt sources and sign their own name, they do not want any part of the job and somehow nothing comes of the matter.

Unfortunately, I think this is the result of persistent ^y pressures held over from the past period of errors and abuses. This is the real trouble. Certain deterrents have been created, and certain psychic blocks have been formed among the comrades. Unfortunately the comrades remember well and

SECRET NO FORM

85

X

SECRET NO FORN

from the experience of the past period that when someone wrote something, it remained forever. Sooner or later he had to pay for that which he wrote, because if he wrote in one way he had to pay for ~~it~~ ^{writing as he did when a} ~~the things exchanged~~ change took place, and on the other hand if he wrote ~~the~~ other way ~~but~~ it just meant that he had to wait a little longer until ~~at~~ a new inevitable change would come and then again he would have to pay for writing as he did. Such being the case, the result was an instinctive reaction like the one found among Pawlow's dogs and other experimental animals: above all don't write anything. This is a very smart principle of life. ~~Under~~ ^{Under} not circumstances should anyone write under his own name.

Here is another point comrades, a fairly important one. This is not such a period of time that if this or that comrade comes from this ~~for~~ ^{or} some other party ~~with some sort of fabrications~~ ^{AUTHORITIES} ~~and none~~ ^{A REPUTATION OF SORTS} all the comrades will fall on their knees and proclaim: "hosanna", truth itself, a miracle, we agree. Frankly things will be just the opposite, even when we begin this significant activity against the revisionists, ~~that~~ I am convinced, and it should not be otherwise, that when the comrades will not agree with each other, then they will be ^(biting) ~~biting~~ ^{one} another like devils. And these are young people ~~who~~ have healthy teeth and bite terribly. ~~And~~ it must be said that ~~many~~ many people do not like this because it is not nice. ~~When~~ ^{When} a person has written something and right away they start to pick on him. Comrades, I understand that this is not pleasant, I do not like it myself when they start to pick on me, but humor today is based on the fact that a communist cannot handle such things. Comrades, I refuse to accept the proposition that we ~~are~~ ^{are} no longer have anything to say and that we have forgotten how to write, because if things were so then proper measures would have to be taken. We are finished ~~with~~ ^{with} that period of time when it was enough to write about just one thing or to be concerned with just one phase of life. Today we are living in a time, and it is good that such times have come upon us, when we are able to get along not only with the party but also with the masses. Today we must know how to talk to the people and how to write. This ~~is~~ ^{is} a return to good times the ~~great~~ ^{great} period in the history of the workers movement.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORM

Comrades frequently ~~become~~ ^{express disgust} ~~abhorrent~~, so much so that it is sad to listen to them. When one starts to talk about the "Trybuna Ludu" or "Polityka" ~~right~~ ^{immediately} you can hear such comments as "what a newspaper", "devoid of imagination", "lacks discussion", etc.

Why is it sterile? Why is ~~it~~ ^{not} it alive? Well, first of all because comrades will not take their pens into the hand and write something or at least help. Today one can write articles for the "Trybuna". I know from experience that one can write for them today. Frequently one can write risky articles ^{under} on their own ^{name} and the editorial office will accept them. If something does not please and you, then write about it, discuss, ~~but~~ at the same time help in ~~fixing~~ ~~in~~ in shaping the paper and opinion.

And how about "Polityka"? The editor of "Polityka" is here and he himself can tell you what difficulties he has and what means he has to resort to, and to how many people he must appeal to in order to put out just an ordinary edition, because of course ~~it~~ ^{it} would not look ~~it~~ ^{right} right to publish the paper with blank pages.

The comrades do not want to write and they do not want to help. And what is worse they do not want to help at a time when the activities of a certain group are threatening, a group ^(which) ~~the~~ contrary to logic calls itself leftist even though it represents the classic models of the social democratic right, ^{at a time} when the threat of this groups snobbism affects many people. I could give names and point to comrades here who up until now have not soiled their hands by writing one word or one article for "Polityka" just because "Polityka" from the very beginning was boycotted by this certain group. And why was this? Because it was the semi-official organ of the KC, also because it was known that the publication was being prepared by the leadership with the direct cooperation of comrade Gomulka, and there are ⁽⁹⁾ members of the Central Committee on its editorial committee. I am not saying this on the basis of a supposition. I was at an important party organization meeting where one individual got up all of a sudden and said: "Bah, "Polityka" we know what kind of a paper that is." I was startled, because I was still ^{on its roll (then)} ~~registered there~~. So I ^{asked} ~~said~~ what ^{was} ~~do you~~ mean ^{it} by saying what kind of a paper it is, what has happened here? Of course everyone knew it was a semi-official organ, and

SECRET NO FORM

SECRET NO FORM

there are 9 members of the Central Committee on the staff. This is the kind of thing and ~~discouraging~~ ^{that is} argument/used by the snobs, ~~xxxxxx~~ who are non-conformist in relation to the party and the government but absolutely conformist regarding bigotry and ~~extensive publication~~ ^{the general public}. The terror of snobism ^b which discourages many of our comrades, unfortunately, many a time in very high positions, who manage to write for every publication but even though they have been approached many times, they refuse to soil their hands by writing even one article for "Polityka" or "Trybuna Ludu".

Comrades, something must be done about that. Neither organizational measures nor even a very close amalgamation of these measures with any sort of ideological campaign will not suffice in itself, if the highest party aktiv which is gathered here and ^{which} ~~assembles~~ around itself a large portion of the aktiv does not take the offensive. We should not behave like a choir in an opera, standing in one place and continuously hollering: "well lets go, let's go, let's go." It is not enough to holler: "let's go on the offensive, let's go on the offensive, let's go on the offensive." Going over to the offensive means among other things, that everyone of us must go on to the offensive, that we must all help in this offensive. This is a case of the mass ideological influence of the word, and above all the written word, because when one of you goes to a ~~xxxx~~ large party organization to speak ^e ~~he~~ may get to talk to 500 people, but writing in the "Trybuna Ludu" you write for 200,000 readers. This is ^{the way} ~~an~~ opinion is formed. Comrades who a little negligently and carelessly say sometimes: "~~xxxxxx~~ save Poland with one article, what will that help?" are very much in error. Evidently this is not a job for one man or one article, but among other things it is the job of everyone of us, ~~is~~ ^a job of cooperating with the party leadership and the party in changing this ^{ideological} ~~state~~ of affairs, this bad and evil ~~ideological~~ state of affairs which has been created in the party.

The fundamental, central, basic problem facing the party today is the ideological problem.

If we want to change the situation in the party we must change the situation on the ideological front. In order to change the situation of the ideological front, we must take an active part in it. This is our obligation.

SECRET NO FORM

SECRET NO FORN

Comrade ROMAN ZAMBROWSKI

Attention Comrades! The axis of the discussion of today's Plenum is the problem of the party, the problem of its internal strengthening. Our examination of the shortcomings and the ills of the party has never been as sharp at plenary sessions of the Central Committees as it is to-day and never before in our party have we made such an extensive effort to eliminate these ills.

What is the essence of the problems which are the subject of to-day's plenary discussions? It would be regrettable, indeed, if a party member in the ranks would see in the resolutions of the Plenum only a course for its purification. It is most essential that the minds and hearts of the millions of party members be imbued with ideological and political meaning of the turning point which we want to achieve in the party in the period before its Congress. On this point, I agree with the comments of Comrade Schaff.

The essential problem undertaken at the Plenum to-day is to achieve harmony between the party program, its aims, its statutes and ^{its} ~~the~~ principle and activities of every party member and every party organization. Because of the peculiar historical situation in which the party has been developing since the liberation, we have not achieved this harmony and in many of the party units we have even become farther removed from it. The concept of a mass party has been warped by disregarding in practice the idea that every party member, and every party organization has a leading role.

For many party members and even some party organizations, the most legitimate and solid regulations of the party statutes have become merely dead letters. It has come to the point that the comrades who remember pre-war times have a widespread ^{error} ~~the~~ that if one were to judge from the ideological principles of its members, one could find in the party to-day representatives of all prewar parties from the communists and persons who will become communists, through the socialist rightists, the "sanacja" government followers, and followers of the national democratic principles, to OMR.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

The ballast of hostile and indifferent people reduces the effectiveness of the activities of the preponderant army of comrades ideologically in accord with the party, and at the same time constitutes a fertile soil for poisoned seed sown by both wings which have been formed in our party.

It is not by accident, dear Comrades, that the victory in our party of the concept of the party as a leading division has not been achieved until now. In the past, as we know, it was impossible, despite the fact that many of us had been attracted by this idea.

We must tell ourselves, that what happened as if by catalysis, accelerating the proposal that the party become fully the leading segment of the working class and the working masses -- was a concrete political situation, a threat, which appeared from the revisionist wing and also from the dogmatic-sectarian wing, and also the problem of corruption which demanded vigorous action. It is indisputable that without removing this ballast of undersirables and without a decided stand against revisionists and liquidators and against dogmatic and sectarian views, it would be difficult to achieve a party which in its composition and activities of its organizations would fully conform to Lenin's concept of a leading sector of the working class and working masses.

We have said and written much in the past about a new type of party, a Lenin type party. We know that the divergence between word and action in the past period gradually made these ideas useless or ineffective. We remember also what warm hopes the rallying slogan of return to the Lenin standard awakened in the party in the period of the Third Plenum.

The action being undertaken by the party to-day ought to help greatly to illuminate fully the first and second slogan. Because only in a party which takes a decided stand based on the principles of Marxism and Leninism and the general line defined by the Eighth and Ninth Plenum^s, a party in which there will be no place for wings and group activities, a party in which every organization will follow the Lenin concept of a leading group, in a party in which every organization will govern itself on the principles of democratic

SECRET NO FORN

90

SECRET NO FORN

centralism -- can the Lenin standards, collegialism, and intra-party democracy be fully developed. This must be so that the political life of every party organization be fully developed, that every party member have ^{the} right not only to make critical comments but also to influence the situation by his vote or opinion, that every party member have the feeling that he together with other party members and together with the administration is forming the party line.

It is my opinion, comrades, that Comrade Schaff rightly emphasized this side of the problem. Only I do not understand why he did it with such hesitation. Perhaps he thought that it might be interpreted as a reservation. The matter seems to be wholly indisputable that we ought to have and develop in the course of this action the prospect of deepening intra-party democracy as a result of the realization of the tasks of the Tenth Plenum. The program which we are undertaking, on a scale so far unheard of, will demand an immense mobilization of the party aktiv. Almost all the comrades who spoke from this ~~platform~~ platform so far, expressed a proper anxiety as to the practical fulfillment of this program.

It will require a great mobilization of the aktiv, because it will be necessary to submit to every primary and divisional (~~subdivisional~~) organization our analysis of the party situation, to submit to them the resolutions of the Tenth Plenum and the instructions of the KC Secretariat worked out on the basis of these resolutions.

It will be necessary for the central, wojewodztwo, and powiat aktiv to give practical assistance to the primary and divisional organizations in carrying out the verification campaign.

We must also take into consideration that, in more than one primary and divisional organization, the good comrades, who are plentiful in all organizations, will not be able to realize the principles of the Tenth Plenum without assistance.

We all know that there are many administrative organizations, especially in trade, in housing branches, and certain cooperative organizations where demoralization has reached ^{such} a point ^{that} ~~where~~ the party organization cannot purge itself of these corrupt elements without help.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORM

There are also a number of organizations in the higher schools, in scientific and cultural institutions where the ideological confusion and revisionist influence is so great that they cannot carry out the verification program without outside assistance. It is understood, of course, that this outside assistance should be given by party cadres which have the greatest influence and the greatest authority in these circles.

Comrade Strzelecki, among others, has asked for more detail on the organizational problem of carrying out the program.

Undoubtedly it will be necessary for hundreds of proven comrades with strong beliefs in the general party line and policies of the Eighth and Ninth plenums to work with the party control commission. Without this assistance, the party control commissions cannot handle the great task set before them in Gomulka's speech and the draft resolution.

We even foresee -- of course these are problems which have not been decided by the party heads, or by the secretariat, and we would also like your comments -- that, in the period before the Congress, we shall be strengthening with proven cadres not only the party control commissions but also the leaders of the commissions. We have even considered, if it should be necessary, appointing one of the best ministerial secretaries, well versed all-round, as chairman of the party control commissions for the transition period.

We shall need thousands of comrades to participate in the groups called upon by the wojewodztwo and powiat committees to work with the proper organs of authority in purging the economic and administrative apparatus of demoralized elements.

I wish to repeat, comrades, that, even on the basis of Koszalin as one of the comrades has properly emphasized in the discussion, we see that not in every instance is every organizational level (*instancja*) capable of handling without assistance the great fight against the demoralized elements in its own powiat or local organization. Actually there have been instances, let me cite Comrade Pawlak, Warsaw KW secretary, who at one of the KC meetings stated that some KP secretaries in Warsaw Wojewodztwo actually said that, although they know these corrupt elements, they cannot handle them without

SECRET NO FORM

92

SECRET NO FORN

assistance. They ask for someone from the top to whom they would give the names, ~~and ask that they~~ ^{to} handle the matter. These comrades do not think it wise for them to handle the matter since they are staying on. It is unpleasant and sad to hear such an argument from the head of a powiat party organization. This, however, is an indication that groups should be formed, let us say powiat groups actually approved by the powiat committee, but in cooperation with the wojewodztwo group, and the wojewodztwo group would in turn be formed by the wojewodztwo committee in cooperation with the central group. We cannot, at the moment, burden with this work the KW and KP executive boards directly since they also have other very important tasks to handle. At the same time, we must have full assurance that these groups would be made up of comrades who will not waver in handling these matter prudently and properly.

We would like these groups to be composed, of leading comrades working in a given area in such organs as state control, public prosecutor's offices, militia, treasury guards, PIH, etc--for one thing to have a steady flow of information and also to have assistance in properly submitting the problems.

Finally, we shall need thousands of activists to assist the ^{primary} ~~basic~~ and divisional party organizations in carrying out verification in POP and OOP.

The organizational concept of the verification program now being discussed is as follows: mixed verification commissions are to be formed and attached to divisional and basic party organizations. They will be composed not only of party members in a given plant chosen at a meeting of POP and OOP but also of activists directed there by the KP, KM, and KD. They will carry on discussions with party members and non-party members and then submit their findings to the OOP or POP.

We expect that there will be organizations in which the suggestion of the commission will not receive the majority support, and in such instances, party authorities or party control commissions will make the decisions.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

We want the KW executive board to issue a wojewodstwo bulletin which would report on progress of the program and provide better control and exchange of experience.

Is our party aktiv adequate to handle these problems^{es} and is it capable of ensuring a successful realization of the resolutions of the Tenth Plenum? I believe that we have such an aktiv. However, comrades, we should depart from the traditional approach to the work with the aktiv, from the traditional approach of dragging the aktiv into the work.

We must go outside the charmed circle of the aktiv because we have many good activists who fell out of this circle during the post-October period. We have many good activists in factory organizations who have no party authority and who, in many instances, are ignored by the party authorities although they are as well developed as those who belong to the party authorities.

I especially want to emphasize the need of drawing the factory aktiv, the workers, and the intellectual aktiv into the political and organizational work of realizing the guiding principles of the Tenth Plenum.

Recently, I visited the "Kasprzak" radio plant and participated in the reporting and elective meetings of the OOP and POP from which, as a member, I receive great benefit. It is a good party organization although actually the party ills to which Gomulka referred in his speech are unfavorably reflected in its attitude and activities.

Deep anxiety on party matters characterized both meetings, but what struck me most was the fact that many good activists after making very valuable speeches with expert criticism of the party organization later refused a candidacy to party offices.

I cite this fact because I do not think that this is an isolated instance. However, we must now create in the party an atmosphere to make the comrades and the aktiv understand that, at this time, such an attitude is especially improper. There has been talk here about the indifference of a certain part of the aktiv and undoubtedly such disinterest

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

in a candidacy is certainly a sign of indifference. It must be said, however, that in the past period there has been some improvement in the party in this respect, especially in factory party organizations.

We also have large aktiv reserves in factories. I am certain that if the traditional mobilization of the aktiv were supplemented by an appeal to all party members who wish to participate in the verification campaign and, in the struggle to purge the economic apparatus of demoralized elements, and to those who consider themselves party activists and want to take an active part in party activities, to report to the proper party committees, we ^{would} gain thousands of valuable activists to realize the provisions of the Tenth Plenum.

One more matter pertaining to the aktiv. We have in the party unusually valuable cadres of old party workers. Some because of age or poor health are receiving annuities but they are still active in the party or want to be active. The happenings of the past years have been most painful to these comrades. To more than one of them the reactionist drive against the "Stalinists" since October and the revisionist publications in the press and periodicals disguised the decisively healthful character of the Eighth Plenum. In this connection, the problem of clubs of old workers, clubs where old retired workers meet, and where some comrades who have become steeped in the old concepts and do not understand the party line developed at the Eighth and Ninth Plenums becomes a real problem.

The question^s comes up as to whether or not there is a purpose for the existence of these clubs, especially in the present situation. Would not retired old workers be more valuable if they returned to the old party organizations in which they formerly worked.

In connection with the situation in the party I would like to dwell on certain problems of the youth, especially the situation in the ZMS.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

We all know the fatal effect of past deviations and political shakeups in the last 2 years on the attitude of the majority of the younger generation, on the working youth, and especially the student youth.

It is characteristic that in all the strikes taking place in July and August of this year, the most active were new workers from villages and small towns and the youth. The old cadres showed most resistance to strike propaganda. The incidents in connection with closing of "Po Prostu" are an emphatic sign that the political situation among the student youth is much more serious than that among the working youth. The ideological and political weakness is clearly pictured in the majority of the ZMS cadres, among whom there are those who chose the road of organizing meetings, manifestations, and strikes against the party and the people's government.

It has been proved that the organizers of the meetings of 3 October in the Plac Narutowicza and 4 October in the Warsaw Polytechnic were two members of the ZMS Warsaw Committee Secretariat--Gilas and Gronostaj--and that they were distributing the illegal leaflets and placards.

Similarly in Krakow, the coorganizer of the student's solidarity strike in sympathy with the Warsaw Polytechnic was Ogorzalek, secretary of the ZMS Wojewodztwo Committee.

It has also been proved that many people who participated in this criminal act against the party and the people's government had contact with and cooperated with the workers of the ZMD which had been dissolved the latter part of 1956 or the beginning of 1957.

How was it possible that, in Warsaw and Krakow, ~~people in~~ leading cadres of the wojewodztwo ZMS openly joined in illegal actions against the party and the people's government? This fact is, no doubt, closely connected with the serious effect which the revisionist elements in our party have on the Warsaw ZMS leading cadres.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORM

Comrades, here is the letter of the Secretariat of the Warsaw ZMS Committee of 2 October, the day that the KC Secretariat passed the resolution approving the closing of "Po Prostu". The letter in shortened form follows: "To the Secretariat of the Central Committee of PZPR!

We have been notified today of the decision of the KC PZPR to close the "Po Prostu" a youth political and sociological weekly and ^{to} ~~the~~ dis-
 solve the group.

We cannot understand the reasons for this decision taken a year after the October turning point, a proclamation on the subject of socialist democracy.

"Po Prostu" played a large role in the preparation for the Polish October working out new concepts, doing research, subjecting to criticism Stalinism and its October remnants. No doubt the publication made many mistakes, in many instances taking up stands which were not proper.

We saw that, we evaluated and criticized the "Po Prostu" group endeavoring to use ideological weapons and arguments.

In our opinion, hostile concepts of "Po Prostu" or any other publication should be fought by ideological means, in discussion, by ideological means within the group, but never through administrative measures.

For some time now, we have been disturbed by the activities of the Main Office of Press Control, their meddling without basis which is contradictory to the concept of socialist democracy.

We are disturbed by the return to the press of various forms of ideological and political attacks in place of reasonable scientific arguments, as was the instance in "Trybuna Ludu" which in reply to a series of articles by Leszek Kolakowski published a harsh article by Krasucki.

In our opinion, these symptoms threaten the authority of the party. The dissolution of "Po Prostu" is the most emphatic sign of this. We have serious doubts and anxiety in connection with your decision to close "Po Prostu" having in mind the repercussions which this decision will engender among the populace. In our opinion, the KC Secretariat of party should re-consider its decision".

SECRET NO FORM

SECRET NO. FORM

At this same meeting of the Secretariat, the above mentioned Gilas and Gronostaj submitted a motion that they join the initiative of the group of workers of the former ZMD in connection with calling a meeting in protest.

The participants at the meetings of the KW ZMS threw out the motion bringing no sanctions against those who submitted the motion, who, it developed, had already decided on carrying out their plans regardless of the stand taken by their authorities.

Comrades, I do not wish to cloud the issue. It is well known that the vacillations in the matter of "Po Prostu" also involved a large part of the party aktiv at higher schools and other intellectual centers. These vacillations have not yet been completely overcome. A week ago, I heard a publicly expressed opinion of two esteemed and respected comrades, members of the Warsaw party committee, ~~who submitted the thesis~~ ^{said} that ~~in~~ ^{had} the article in the "Trybuna Ludu" ~~had~~ ^{there} appeared earlier ~~it would not have~~ ^{been no} ~~been no~~ demonstration, and there would have been no confusion in the matter of suspending "Po Prostu".

This is really not a proper stand. We agree that it would have been better ~~if~~ ^{had} the article in Trybuna Ludu in the matter of Po Prostu ~~had~~ appeared earlier than 11 October, that is about 6 or 7 October. However, it would be improper to say -- perhaps I am wrong -- but I understood ^{from} Comrade Skrzyszewski that the article in "Trybuna Ludu" should have been published before the Resolution of the KC Secretariat. I agree that had we had more controversial articles in the matter of "Po Prostu" in the Trybuna Ludu" and other organs the matter would look better from the side of ideological preparation of the party. But to interpret the motion ~~in this sense~~ ^{to mean} that a public announcement should have been made, that because of such or such an attitude of "Po Prostu", it should be closed, I must say that such an approach would not have helped us but harmed us.

SECRET NO. FORM

SECRET NO FORM

There is no doubt that a great national discussion would have followed. There would have been pressures from many sides. The matter would have turned into some sort of plebiscite or referendum and probably student demonstrations would not have been avoided.

In general, I would like to say that we should not overrate the delay of the "Trybuna Ludu" article. After all, it is clear and we must take into consideration the fact that the majority of the organizers and a great majority of the demonstrators had never read "Po Prostu". And those who are prone to overrate the lateness of the article in the matter of "Po Prostu" are, in most instances, themselves well enough experienced politically to be expected to take the proper stand after the resolutions of the Ninth Plenum which would be in accord with the decision of party leaders.

There is no doubt that the article in "Trybuna Ludu" was necessary and brought positive results. It seems to me, however, that since we talk so much today of social psychology we should also know that in this matter certain comrades have a psychosis. The thing is that the article appeared when everything seemed to have died down. The comrades seem to think that the article had a calming effect. After all, with all the meaning and weight of the arguments and the persuasions within the party and outside the party, and not minimizing the importance of party propaganda, we must remember that in many instances the masses learn best from the development of a political situation, in the course of the occurrences.

The most quieting effects were obtained first by the fact that the party attitude was clearly expressed in the resolution of the Secretariat and second, the student brawls were basically isolated occurrences, and third that they were supported by hooligans, and fourth that neither the working class nor the basic social mass supported them, and the government, let us say, solved the problem not without difficulties. It was this development which had the most quieting effect, this development which after all brought to light the definite disposition of political forces.

SECRET NO FORM

SECRET NO FORN

But returning to the matter of youth and the ZMS, we must tell ourselves that these vacillations which we have seen in the matter of "Po Prostu" in intellectual circles, do not minimize the harmfulness of the vacillations among ZMS workers. It must not be minimized. We must confirm the fact that many ZMS workers as far as the "Po Prostu" affair is concerned not only did not fight against spreading confusion among the working youth, but were spreading confusion themselves, and when it comes to the student youth, the Warsaw ZMS leaders served as a screen for the activities of even hostile elements. The "Po Prestu" affair clearly brought to light the ideological and political weakness of part of the ZMS cadres. This weakness stems, first of all, from the fact that the ZMS aktiv, absorbed in discussions on contradictions in socialism, in many instances, loses sight of the contradictions between the socialist forces and the forces of the social and political rightist group in the country and the world, that the avant' guard atmosphere in the ZMS aktiv as regards our party has not yet been fully overcome, that the ZMS aktiv does not consider the problems of the working youth important. And we must tell ourselves that there are certain -- I do not want to exaggerate and I would not want anyone else to exaggerate -- ailing ZMS units. Just as before when we had just started to have a new viewpoint in the old period, it was said that the most gloomy figure in the ZMP was the young bureaucrat, so today we can say that there are certain, fortunately not numerous, ZMS units in which the cynics take precedence.

For the ZMS to fulfill the task, its aktiv must overcome the ideological and political vacillation apparent in its ranks as well as rise above the narrow circle of internal affairs and fruitless arguments and appeal to the broad masses of youth. Only then will the ZMS fully deserve the title of a socialist organization and become a center bringing together the youth for the fulfillment of the task of building socialism, form its class countenance, and fight decisively at every step the overt and covert enemies of socialism. So far, the immaturity of the ZMS has been utilized by our opponents for sowing confusion in the organization itself and has at times lead to thoughtless and even harmful steps. The ZMS must educate or train people to unite ⁱⁿ creative research, discussions, and bold

SECRET NO FORN

1001

SECRET NO FORN

actions with absolute loyalty to socialist ideology and learn socialism from the party and from the communists. Such people can be educated only by an aggressive ideological activity of the organization as well as a factual participation in the daily work and struggle of the working class.

Serious ~~and important~~ changes must be made in the work of the ZMS as well as other youth organizations. But most important always will be the party influence on the youth organization and party assistance to their aktiv. We must get rid of the reserve some party organizations are showing in this matter, we must understand that what is needed is a real, practical and not a declarative engagement of the party aktiv in the problem of the youth movement, an every day interest in the development of this movement.

There has been talk on the danger of revisionism especially in Warsaw and I agree with this. However, it is difficult to agree with a certain disregard for the danger of dissension created by the dogmatic and sectarian position.

Our dogmatists -- as is well known -- do not develop their activities in the columns of the press but in many instances one can learn of their activities from scanty and very unpleasant notes or memorandums.

I would like to say a few words about the elections to the people's councils which are coming up early in February 1958. This will be a great campaign in the city and the village and should help to strengthen the tie between the party and the masses.

The problem of the people's councils, their administration, and prospects for their development is in itself a great problem and I do not wish to dwell on it. After all, we are expecting that even in the period before the elections a law will be introduced in the Sejm on the organization of people's councils and there will be ~~great~~ ^{much} public discussion. As a result of the decentralization process, the people's councils already have great authority.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORM

It is enough to say that the budgets of the people's councils increased from 23 billion zloty in 1956 to 32 billion in 1957 and are expected to show a further increase in 1958, that the people's councils received broad authority in the sphere of planning and the budget, that they took over the administration of trade in the wojewodztwos, that they extended their influence in the allocation of the new housing pool, to say ^{no} anything of the increase ^{of their} influence in the traditional spheres of their former authority such as agriculture, health, education, communal economy, etc. This process of expanding the authority of people's councils will continue to develop by transferring to them, through the central offices, the function of administering such fields as small scale industry, State Farms, residential construction, etc. At the moment, however, it is more important to speed up the transference of the rights of the wojewodztwo people's councils to the urban and powiat people's councils. This brings up the problem of a simultaneous demotion of qualified wojewodztwo personnel. Although the process of decentralization is developing satisfactorily in general, the development of real influence of the people's councils and through them of the working masses on the executive organs of the councils and their administration is, indeed, unsatisfactory. Actually, the process of expanding the authority of the councils has meant only increased authority for wojewodztwo administrations which are already excessively expanded and, in many instances, poorly qualified. The people's councils which under our structure should fulfill the role of important organs of people's authority have fulfilled this role only to a small degree. There is still much to do in this sphere on the road to their democratization. Discussions on the resolution of people's councils organization are bringing out a concept of necessary changes in the work of people's councils.

The coming elections will be an important step in deciding about the work of the people's councils in the next few years. The work of the people's councils will, of course, depend largely on the kind of deputies ~~that will be~~ elected to the people's councils, their influence on the administration, and their ties with the masses.

SECRET NO FORM

100

SECRET NO FORM

The new regulations which have been worked out by the KC commission of people's councils and approved by the commission for the cooperation of parties provide for a real innovation, that is the introduction of industrial zones. In this manner, we want to tie in more closely the factory workers and their factory councils with the activities of the people's councils, especially since we expect an increased influence of the people's councils in the development of the key industry, in the matter of welfare and cultural opportunities of factory workers, and also an increased interest of the people's councils in the economic results of the plants of the key industries.

We want to achieve greater political activity of the working class, especially the factory workers, during the election itself. We want -- and this perhaps is the most important -- to create better conditions for the election of the best and most worthy representatives of the working class, fully qualified politically and socially, to fulfill the responsible role of a deputy facilitating for the masses a daily control of its representatives.

The creation of industrial zones is one ~~of the~~ ^{of} forms of institutional assurance for the working class of the leading role in the activities of the people's councils. However to get full value of the election regulations, very keen work is required in the actual choosing of candidates; it is necessary to imbue the masses with their great responsibility in submitting candidates, in order to elect people who want to and know how to work. The election campaign will coincide with the great work of the party on the realization of the Tenth Plenum resolutions.

There has been some anxiety expressed as to whether or not one will collide with the other.

It seems to me there should be no anxiety. It seems to me that the achievements in the sphere of purging the apparatus of corrupt elements and the practical realization of the Tenth Plenum resolutions will help the party to submit the proper candidates and to raise the level of its political work.

SECRET NO FORM
103

SECRET NO FORN

From the organizational point of view, carrying on two such great endeavors at the same time will require a very great effort, but then, in our party, great tasks bring out great energy for their fulfillment.

In conclusion let me go back to the matters which form the axis of today's plenum. This is the first anniversary of the Eighth Plenum. At the Eighth Plenum, the party undertook to revise many basic matters of previous policy.

In undertaking this revision, the party could not under the then existing conditions make, at the same time, a revision of the old concept of the party which was contradictory to the concept of the party as the leading segment of the working class.

I am certain that we shall soon settle this thing which is an incentive, a catalyzer of today's decisions in this direction, and overcome the greatest difficulties in the struggle with revisionism and the dogmatic and sectarian faction and in the struggle to purge the party of corrupt elements. We ought to manage this in a few months. An then, Comrades, we will have made the great permanent achievement of this Plenum, which will permit us to accelerate our pace. We shall be really closer to the realization of the great task, the task of building a really new, Lenin type party.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

STEFAN ZOLKIEWSKI

Many comrades have expressed, from this platform, proper critical views or opinions as to the character and direction of the development of our cultural life in the past few years, especially in the past year, emphasizing the phenomena which resulted from the yielding of certain creative and intellectual circles to the revisionist and bourgeois influences.

However, I would like to start out by emphasizing clearly the important achievements especially in the past years in the sphere of cultural policy, cultural life, as a result of the great change achieved by our party last October.

These achievements are apparent in all spheres of cultural life. One of the achievements is the acknowledgment of the need and value of scientific arguments, understanding at the same time that not every scientific argument is a political battle and that only under definite conditions can it be transformed into a political battle. And only then can it be fought politically. On the other hand, when they have a character of a scientific argument, even though the stands are opposite each other, they are very valuable for the development of thought. Another achievement is ~~the~~ the acknowledgment, a real acknowledgment in practice, of the right of a researcher to establish actual or real facts without ^{any} hindrance whatsoever. As mentioned above, we have also achieved new animation in our cultural life, ^{of} new creative life, bringing it closer to the ^r reader and finally, in many respects, enriching his life. We must not give up these achievements. It would ~~also~~ be well for our Plenum to express itself very clearly in this respect. In my opinion, we should just as strongly point out the shortcomings in our cultural life, shortcomings which should no longer be tolerated. This pertains especially

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

to the one-sided treatment of the contradictions which are apparent in our social life and cultural life. These contradictions appear between the interests of the creators, which are formed under various influences, and the needs of the receivers; contradictions which appear also between the various forces influencing the development of cultural life. In working out these contradictions we do not properly take into account the needs of our social life, or the needs connected with the socialist direction of its development.

Looking at the past year from the perspective of today, we must agree that we have not respected to a proper degree the permanent principle of cultural policy of the countries building socialism, which has been tried out by the USSR, the principle of making the most advanced ideology, the most advanced social truth the property of the broad masses. In our literary, scientific, publicist activities, in our activities in connection with public information, there is no sign of any fight against all the strata of prejudices, clerical influences, fideistic influences, bourgeois influences, backward traditions to which the broad masses still cling. One has the feeling that our writers, publicists, and propagandists have been blind to almost whole areas of ignorance and backwardness in our country. The whole effort has been directed and properly to achieving new cultural life, by enriching it with forgotten realities, especially those realities which are certainly necessary for a normal development of cultural life, but which did not satisfy that basic necessity for us of educating the wide masses, of educating a cultural society, which is, after all, the essential condition for building socialism.

Where was the source of these phenomena, or at least the main source?

In my opinion, the main reason for these warpings of cultural policy was the inadequate fulfillment by the party of its role of leader in the cultural life.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORM

Like Comrade Schaff, I also would not have had the courage to state that I know what is the leading role of the party in every concrete and difficult situation in the sphere of creativeness, arts, or even in the broader sphere of culture in general. It is easier to say ^{was} ~~that~~ the leadership should be in spreading the principles of culture because, in this instance, the party ~~should~~ ^{is a factor in} ~~decide about~~ the cultural values to be disseminated. We must admit that, in the past year, we ^{have} ~~had~~ much proof that this responsibility of selection ^{is} ~~has~~ been neglected. Each one of us can cite public performances in the cinemas, theatres, small resort theatres, which ~~were of~~ ^{contained} strange, tangled, and politically hostile ^{material} ~~content~~. However, even in the sphere of creativeness, the problem of party leadership is real.

What did negate the basic conditions of ideological party influence in the creative field?

During this year, our literature took on a healthy complexion; it learned to speak to the reader in a more lively, a warmer, and more direct manner. But, unfortunately, it concentrated exclusively on problems resulting from the conflicts between the governing and the governed. We could cite a whole series of works which are exclusively devoted to these problems of conflicts resulting from the contradictions within socialism. On the other hand, one is not aware of or does not see all the conflicts which appear between socialism and the reactionary forces, ^{all the conflicts} ~~which appear~~ the solution of which might help us in the fight against just these prejudices, the clerical influences, and the remnants of prejudice and ignorance.

Where should we look for the source of this state of affairs? The answer itself is simple since we have to deal here with the tendency of some creative circles towards bourgeois and liquidationist trends, but we must ask ourselves where all this comes from. Undoubtedly one must

SECRET NO FORM

107

SECRET NO FORM

also recognize the fact that it is the existence of revisionist and dogmatic tendencies in the party itself which is one of the real and important reasons for this situation. Let me emphasize: not only revisionist but also sectarian and conservative. Because, if revisionist tendencies have a direct influence on this harmful narrowing of the horizon of our creative intellectuals, then the conservative and sectarian tendencies achieve the same results indirectly, since they frighten our creative intellectuals with the narrowness, the false or would-be narrowness, of the party.

If we are really to be a leading force in the field of culture, we must appear as a consolidated force ideologically, ~~An~~ ideological force which could explain and show our creative circles the main and essential conflicts of our time, especially the conflicts between socialism and the reactionary forces in the country and in the world. Then we shall be a force which can point out the finest tasks in this sphere, tasks connected with the direct and vital needs of the masses ~~in~~ ⁱⁿ the struggle for socialism; ^{the} tasks of combatting ignorance, backward tendencies, nationalism, clerical prejudices.

I speak of these problems also in connection with the situation in our intellectual youth circles. It is true that the recent occurrences in Warsaw cannot be generalized, because they affect relatively limited groups as compared to the ~~immense 130,000~~ ^{130,000} mass of young student intellectuals. Nonetheless, just as in a lens they permit us to perceive certain phenomena which are not accidental. Comrade Zambrowski submitted a proper analysis, in my opinion, of these problems. I would like to emphasize one thing, however, that ~~is that it is~~ ^{ed number} the limitations of these occurrences ~~as to place and number which~~ ^{manifests} shows the role of the government and the influence of the mature intelligentsia, our teaching staff, whose behavior in the majority of the cited instances was most proper. However,

SECRET NO FORM

108

SECRET NO FORM

the weakness of our administrative leadership was also reflected in this sphere of life, the weakness of the ministry and its inadequate tie with the party organizations.

However, the weakness of the party organizations was most noticeable: those dead, isolated organizations, devoid of any influence, which were incapable of action; and those decomposed by the liquidationists, paralyzed and therefore incapable of any real activity in their environment. This was apparent in the party organization of the Warsaw Polytechnic which was isolated and was isolating itself; ^{an} organization numbering 12 members in the senate, 60 professors, several hundred members of the party was incapable of obtaining a disciplined and uniform activity of these party members. Similar phenomenon appeared in such an organization as the Krakow University organization, where again the liquidationist atmosphere paralyzed the organization. They forced them to submit to the would-be aims of the environment without thought to the propriety of these aims or whether or not these aims actually expressed the desires of many or only a small group of wranglers. Unless we rebuild the party organizations in the schools, we shall not be able to influence our intelligentsia and our youth who are to play the leading role in the economic and cultural life. We shall not be able to influence them without party organizations capable of acting, organizations unified ideologically, free of paralyzing sectarian and liquidationist factors. This is a most important matter in view of the weakness of the ZMS which was described by Comrade Zambrowski. Party strength is the most important political strength from which can expect support in our work with the student intelligentsia.

I am deeply convinced and I have much proof to the effect that the changes in party policy and, as a result the changes in the cultural policy, created favorable conditions in circles of the creative intelligentsia,

SECRET NO FORM

SECRET NO FORM

especially the scientific, and in student circles. The dissolution of the ZMP was an irreparable loss. The fact that student circles are completely atomized, that these people are individualistic, makes the work most difficult. However, if we are to overcome these difficulties, which we must do, the closeness of the party organizations is a basic condition. This also pertains to the following problem which I would also like to mention.

We must reach our intelligentsia and our youth with very definite and well worked out ideological theses. We must show them what the Marxists, what our party, thinks of the contemporary world and about the most important phenomena of that world. We must give them developed ideological theses. We have removed from the curriculum in the higher schools, "The Short Course of the History of KPZR" on Marxist and Leninist precepts, introducing in its place courses in philosophy based, according to official announcements, on Marxist precepts, and courses in political economy which are supposed to pertain to socialist economy, and to be based on Marxist precepts.

In order to fulfill this task, however, we must have adequately prepared theoretical material. We lack modern works on economy and philosophy as real and necessary elements of our party offensive. The development of this theoretical work is a basic and unusually pressing necessity of today's times, if our overall activity on the cultural front is to improve, if we are to profit fully from these exceptional achievements resulting from acknowledging the necessity of maintaining in our cultural policy, the freedom of thought, discussion, and creative Marxist development. We must do these things, if we are fully to play the role of a leading force in the cultural policy, if we are to reach the intelligentsia which is, no doubt, more easily influenced in the present new conditions.

SECRET NO FORM

SECRET NO FORN

I believe it is entirely clear from the problems which I have discussed that the realization of the resolutions of the Tenth Plenum is also necessary on the cultural front.

MARIAN RENKE

I am taking the floor because I believe it important the Plenum give a more basic attention to the unusually important and exceptionally urgent matter for the party, ~~of~~ the work among the youth.

The situation in this sphere is very disturbing. The phenomena appearing among the young generation are not new, they are not something developed recently. They have been apparent for the past several years.

The difficulties of training or educating the youth are caused by various objective and subjective reasons.

The errors and shortcomings of the past period have had an unusually strong ^effect on the youth. The youth connected with socialism, including the entire organizational aktiv, has been most strongly touched by the pre-October ideological and moral revolution, if only for the reason that its approach to any problem is mainly emotional. It is most difficult to feel and, let me say, evaluate the changes which have been taking place in Poland for the youth which was just beginning to become aware in the fifties, who had no prewar experience, no war period experiences, and no experience in the period 1945-1948. The youth is especially affected by every appearance of evil today in our life, every dissonance between word and deed. It is, after all, against youth that the strongest pressure of backward and hostile forces is aimed, from the bigotry of the clergy to imperialist propaganda.

We could point to other phenomena among the youth, which are apparent in all countries not only Poland, and which, in plain words, are connected with the stormy development of the contemporary world.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

I mentioned these matters without analyzing them because, in my opinion, we cannot pass over them when studying the actual situation among the youth and the youth movement. In many instances, this would lead, and in practice does lead, to over-simplification, to a very superficial and ineffective treatment of the problem.

The situation among the youth was further complicated by the dissolution of the ZMP which had some connection with other reasons mentioned by me and the special situation which existed in the country and the organization at the end of last year.

Regardless of the evaluation of the reasons for this fact, one thing is undoubtedly true; the transition from ZMP to ZMS ~~as it was~~ ^{It was} first made, was very costly. ~~Costly~~ ^{Costly} because it devaluated, ~~the~~ of all, the idea of organization itself and led to the loss, for a certain period, in practical activities of many valuable activists. At the turning point of 1956 and 1957, we were faced with the rebuilding of the socialist youth movement, almost from its very bases, under difficult and complicated conditions, while at that time, the party aktiv constituted a very small force in this movement. All those, who, until recently, were the most rabid critics of the ZMP and who brought to light not only its shortcomings, but in many instances made false charges against the ZMP organization and its aktiv, were conspicuous by their absence. At a time when constructive action should have been taken, "Po Prostu," whose erroneous concepts expressed in an article titled "What Should Be Done Now" we rejected, was also silent. In this period many people washed their hands of the youth problem.

Up to the end of April, to the ZMS constitutional congress, during the entire temporary period of the union, a very sharp struggle was going on for the ideological and political line and the direction of the development of the organization. This struggle was decided at the

SECRET NO FORN

SECRET NO FORM

congress in a basically correct manner as from the party point of view
 as regards the relation of the organization to the party as well as the
 objective evaluation of the ZMP and relation to its aktiv and, finally,
 on the general principles of the ZMS activities.

I would not have mentioned those times except for the fact that we
 are apt to forget how the ZMS was formed and this also affects the actual
 status of the organization. Very often, we forget the efforts of the
 party aktiv, which working in the beginning in the ZMS often in issola-
 tion, maligned for its previous work in the ZMP, showed that it can be
 and is a real support of the party in the youth movement.

Today, the ZMS has behind it five months of normal work, normal
 activity. The achievements of these five months cannot be called
 imposing but neither should they be taken lightly.

The ZMS organizations have already undertaken many problems of the
 everyday life of the working youth. Let me say ~~that~~ ^(the organization) that very often,
~~they~~ ^{we} meet with very unfriendly attitude of factory management and encounters
 bureaucratic obstacles.

Many ZMS units show initiative in economic matters. We can already
 talk of the efforts for the rebuilding the movement of youth production
 brigades and even youth work competition, for instance, in the Katowice or
 Lodz wojewodztwos.

We have been paying more and more attention to the education,
 vacations, and recreations of youth. Among other things, the ZMS has
 formed many clubs of various kinds and several worker universities.

The entire organization has been seriously engaged in combatting
 speculation, excesses, and thievery. Many affairs of economic underground
 have been brought to light. Social forces have been harnessed into action
 against these excesses. The people have been convinced that they must not
 have a passive attitude in the face of evil.

SECRET NO FORM

SECRET NO. FORN

The ZMS participation in this program in various wojewodztwos has taken various forms. We have made mistakes and irresponsible decisions and we must profit from these.

It has been and is the broadest program undertaken by the ZMS from its inception, generally speaking a proper and useful program. It has produced concrete results, economically and educationally, to say nothing of the fact that it has strengthened the union and its position in many localities. Therefore, although it is proper to point out and eliminate faults, we must not, proverbially speaking, throw out the infant with the bath water. The party must direct this aggressiveness and not just look on from the sidelines.

In the period of these months, much attention should have been given to straightening out inter-organizational matters, especially purging the ZMS committees of persons with anti-party tendencies, demoralized persons who achieved organizational authority through the wave of demagoguery and confusion before the constitutional congress. Although the work has not yet been completed, we can say, that, in the majority of wojewodztwos we have an aktiv which constitutes a party core of the union.

This is shown very clearly in the attitude of the overwhelming part of the ZMS organizations in connection with the suspension of "Po Prostu."

I believe we have to deal here with three different matters which I would not group together.

The first -- the matter of people of the type of Gilas, Gronostaj.

The second -- the matter of the Warsaw ZMS Committee

The third -- the matter of the Secretariat of the ZMS Central Committee

The fact is that there were people in Warsaw who supported the "Po Prostu" affair despite the stand of the organization's leaders.

SECRET NO. FORN

SECRET NO FORN

Let me add, that, in the first place, we have been fighting Gilas and Gronostaj from the very inception of the ZMS. In the second place, these people were eliminated from the organization immediately after the activities in the Plac Narutowicza.

I wish also to state that the attitude or the stand of the ZMS in the days following the dissolution of "Po Prostu" was not the attitude of Gilas and Gronostaj. Scores of examples could be cited to show the firm and even militant attitude of our organizations and our aktiv. It is true that among the workers militia mobilized in those days in Krakow, the majority were ZMS members. It was the same in Wroclaw and many other wojewodztwos. I believe that the attitude of Gilas and Gronostaj, ^{type} people who found themselves in the ZMS by chance, with whom we have struggled at all times and who were on the threshold of being thrown out, ^{should} ~~cannot~~ overshadow the attitude of our entire aktiv, our entire organization.

As to the matter of the Warsaw ZMS Committee, it is true that the situation in that committee had been very bad for some time. The matter had been taken under consideration together with the Warsaw Party Committee and ways had been considered to change the situation. Unfortunately, we had been unable to make radical changes and the bad situation which existed in this committee came to light during the suspension of "Po Prostu." The Warsaw ZMS Committee had been sharply criticized by us and by the Warsaw Party Committee for its errors. I may also add, that through our initiative and the initiative of the Warsaw Party Committee, some very basic changes were made in the Warsaw ZMS Committee. At the general Plenum of the ZMS Warsaw Committee which took place the day before yesterday ⁵ all those who still questioned the decision of the leaders of the party and the statements of the KC ZMS in the matter of "Po Prostu" were removed from any office of authority.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

Finally the third matter, the matter of the ZMS Central Committee, in a stricter sense, its Secretariat. We had certain doubts as to the suspension of "Po Prostu." We had these doubts not because we wanted to protect the "Po Prostu" group but because we feared the repercussions which might follow the suspension. (I wish to add that from the very inception of the ZMS we fought the "Po Prostu" group especially as to its concept of solving the situation in the youth movement)

In the matter of evaluating the political line of the "Po Prostu" publication, our stand in the matter was absolutely the same from the very beginning.

There was a long discussion on the subject by the leaders of the union. Discussion took in much more than the "Po Prostu" affair and brought to light many more basic weaknesses of the ZMS and our Secretariat.

It resulted in a public declaration by the Secretariat of the KC ZMS which was accepted by the aktiv of the organization with understanding and effected its consolidation. This is very valuable, although we know that, temporarily, the development of the union in higher schools and the circles of yougn intelligentsia will be made more difficult.

The process of straightening out the ZMS ranks, which I discussed, is being summed up by the present campaign of exchanging temporary certificates for permanent membership cards.

It must be said that ideological development in the union meets with relatively the greatest difficulties. With very few exceptions, ideological and political discussions are carried on mainly by the aktiv group.

This much can be said although ^{it is a} ~~not~~ ^{report} ~~complete~~ of the activities of the ZMS so far. As I mentioned previously, it is not an imposing achievement even taking into account the fact that the time was not very favorable. It was the examination period in the higher schools followed by vacation time, summer leaves or festivals which absorbed our attention.

SECRET NO FORN

116

SECRET NO FORN

The status of the organization shows better than anything else why the results of the ZMS work are small.

At present, the ZMS has 85,000 members organized into 5,000 working groups, that is an increase of 25,000 members and 1,500 groups since the constitutional congress. This is decidedly a very slow rise. On the other hand, the social structure of the organization improved; today, the working youth constitute 86 percent of its ranks.

It is certain that the weakness of the ZMS is caused by its wavering ideological and political stand. It is a broader phenomenon which appears not only in the ZMS, but to an organization such as ours it is especially disturbing. The organizational structure is not politically uniform. It is not adequately significant. Although the situation has greatly improved, there are still compromises and insinuations which it was impossible to remove in the beginning stage. It must be said, that the leadership of the union has done very little to overcome this and that our stand is also very wavering, regardless of the generally proper direction of our behavior. We have become aware of this in the past weeks.

What do I mean when I speak of the ideological and political wavering in the ranks of the ZMS.

First of all, the attitude of some units and organization members to the party, expressed not in words but in practice. We have always considered and still consider the most characteristic thing about the ZMS the fact that it is a comrade in arms to the party and acts under the direction of the party. The majority of the aktiv understand this. There are, however, some in the ZMS who still have doubts in the matter. Their attitude towards the party is one of reservations, distrust, and, in isolated instances, even aversion. This weakens the tie of the ZMS

SECRET NO FORN

SECRET NO FORM

with the Party and pushes some units into a blind alley. This state of affairs is not desirable and must not be tolerated. Although these phenomena are not overwhelming they should be the subject of a principal discussion in the union. In the course of the discussion we must reach a uniform understanding of the meaning of the independence of the ZMS. From the very beginning, it has been a matter of independent working with the party and under its direction and not otherwise. It is a matter of showing interest in the troubles of the party and its work and not a matter of taking a position of a dissatisfied critic. Activists who want to work in accordance with these principles must not be called loyalists (interpreted as a monster created last year in the youth movement which still continues to live a very strange life.)

A sign of instability in the ranks of the ZMS is also the distaste of certain units and activists of the organization to undertake difficult and unpopular tasks of our development and proclaim unpopular although correct slogans. There is lack of courage in formulating production responsibilities of youth and aggressive work in this sphere, ineffective opposition to improper postulates proposed in youth centers; there is no positive stand against the anti-Soviet stand, the reactionary activities of the clergy, etc.

All these phenomena have a common source either in the ideological chaos or, which is more common, fear of entering into conflict with some youth group or some organizational unit, for there are people who think that they cannot speak firmly about everything, or make demands immediately, because this would repel the youth from the organization. However, appearances are deceiving. The worthy youth, especially the working youth, will be repelled by just this vacillating attitude. We must therefore weed out remnants of these tendencies in our union and

SECRET NO FORM

SECRET NO FORN

define, in an absolutely uniform manner, the direction of its development and its tasks. In this sphere, we must make an important step forward as regards the ZMS Constitutional Congress.

I do not have in mind any hampering of discussion of the youth organization. This would be a fatal concept. I have in mind unity of the union in its activities and in basic ideological and political matters.

I do not want to say any more about the shortcomings of the ZMS or our ineffective work in many fields of youth activities because these shortcomings are well known to all the comrades.

However, if I were to stop with what I have already said I would not be giving the whole truth. The picture must be supplemented by conditions in which we are working.

In view of the undoubtedly difficult social situation of the union there has been and still is greater need for the party to show concern for its problems and its development.

At the turn of the year, 1956-1957 and later, little concern was shown for the youth movement. This also is a basic reason for the actual state of affairs. For a long period of time, actually the most difficult period, party organizations looked askance at what was going on in the ZMS, and the Union was, at times, treated like an illegitimate child.

Despite the fact that at the moment, the situation has improved, there still remains much distrust and reserve towards the aktiv of the organization, and lack of faith in its capability. Sometimes, the party leadership merely means influencing the organizational and cadre actions and, in this connection, reviewing their old personnel records. Sometimes the party organizations limit their contacts to the ZMS aktiv with the following type directives: "get started, do something," or: "be calm." They are impatient but they do not try to penetrate the complex problems of working with youth. The aktiv of the union is not adequately informed

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

on the political situation and the activities of the party, and participates in its work only to a small degree. Meeting with the aktiv to discuss some meritorious problems is rare.

These are surely abnormal relations between the party and the organization, abnormal, in this instance, on the part of the party.

The weaknesses and negative phenomenon apparent in the party now being discussed at the present Plenum have a direct influence on the organization, especially non-party and amoral attitudes of certain party members which repel the youth and the aktiv as well as the evil and lassitude in many areas. On the other hand the purging of the party of demoralized elements and especially the resolutions of the present Plenum of the KC, have a positive influence on the attitude of the ZMS and other youth circles.

I speak of these matters mainly because, in studying the situation in the youth movement, I consider it necessary to take into account all the elements and arrive at conclusions and also because, in my opinion the strengthening of the party itself and what the party "invests" in the organization will greatly decide what kind of organization the ZMS will become.

In my opinion, the most important thing at the moment is that the party show confidence in the activities of the aktiv of the union and encourage the aktiv and the organization since, despite many shortcomings, it is still, among the youth, the nearest force to the party.

We must not agree with opinions harmful to the union, condemning everything and ignoring its achievements. In my opinion, we must also not forget that the union carried on a sharp struggle for its ideological and political countenance, against a peculiar type of revisionism in the youth movement in order to go along with the party. Despite some still

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

existing negative phenomenon, the battle was won. This is being supported by eager people, working under difficult conditions, working with increasingly great ardor and feeling in the matter of the organization. These are worthy people, constituting a valuable capital for the party for today and for the future.

At present, a substantial part of the ZMP aktiv is working in the ZMS. All tendency to discriminate against this aktiv has been overcome if only because the organization is directed today at all levels by former ZMP activists. If there is still a problem in this sphere, it is mainly to win over the lower ranks of the ZMP aktiv which still has the waiting attitude. We shall make a joint effort with the party organizations towards this end. We have a sincerest desire that all worthy ZMP activists and members join the ZMS.

It will not help the youth movement or the party to ^gform discord, to tear apart the problems of the ZMP, especially placing former ZMP members now in the ZMS against former ZMP members outside the organization. This is not the way to draw the ZMP aktiv, since nothing will replace normal cooperation in work. It only leads to unnecessary conflicts and strengthens the conviction of some that they should wait on the sidelines until the ZMS is ready to fall apart and then they will be asked to save it. I do not believe the party should support this type of attitude.

On what does the improvement of ZMS work depend?

First, the organization must be more aggressive in its ideological and political work, in influencing the youth. This statement sounds like a truism, but it is especially real today. The trouble is ^{that} the wrong conclusions ^{is} have been drawn from the really complicated situation among the youth, the conclusion that this situation, especially the disappointment of youth in socialism, does not permit us, a socialist organization, to

SECRET NO FORN

101

SECRET NO FORN

work among the youth aggressively with any kind of drive. Consciously or unconsciously, many young activists even those who really wanted to do something were disarmed this way, losing their confidence and acquiring a defensive attitude. On this basis, even among people with strong socialist ties, the conviction was born, that the idea of "socialism" was entirely devaluated among the masses, that it must be wrapped in scores of reservations before it could be offered to the youth. On this basis, not only among young activists, the theory was born that we must lower our sights, in a way lower our tone; we must not speak to the youth directly about socialism but rather occupy ourselves exclusively with positivistic activities.

I do not speak of those activists who are themselves not convinced of the propriety of the road we are travelling or else are affected by the pressure of anti-socialist forces, because these, in plain words, should not be in the aktiv of the union. It is clear that in such an atmosphere not much can be gained.

Therefore, our first and most important task in the ZMS is to restore to the organization the aggressiveness, resolution and ideological zeal in the work, change the atmosphere of its activities, and arrive at the final straightening out of the socialist aktiv of youth movement.

These matters will be discussed at the November Plenum of the KC ZMS. Therefore, we would like to take full advantage for this purpose of the celebrations of the 15th anniversary of the organization of the ZWM.

Secondly, the ZMS must leave its narrow circle, it must make closer ties with the entire younger generation, it must build ties with the unorganized youth.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

At present, an overwhelming majority of the working youth, student youth, and the young intelligentsia is outside the union, This state of affairs cannot satisfy anybody. We must work towards a more rapid growth of the organization. Studying the situation realistically, we must take into account the fact that any sudden quantitative increase in the ZMS membership is impossible and what is more would be unhealthy.

The development of the organization must be more rapid but systematic. It must find support in its work, in its authority in youth centers. It must not expand its membership with the disinterested or ^{the} passive.

On the basis of these principles we ought simultaneously to work out mass forms of reaction on the youth. For several months now, various circles have been discussing whether or not it would be better to form some new general youth organization since the existing ones clearly are not adequate. I consider these concepts wrong. On the other hand, there is a need to create in the existing organizations (I am thinking of the ZMS, and ZMW) centers which would expand their activities and become a bridge between them and the unorganized youth. There should be an area of real work with the youth in education, vacations, and recreation. Speaking of these centers I am thinking of various type clubs -- cultural, travel, sport, etc. The ZMS already has several score of such clubs. In the future we may form them into an association (at one time "Zryw" existed on the same basis in the ZWM or KSOM TUR) thus creating a very necessary tool in working with youth, a tool (~~piece~~) of the socialist organization. That also is extremely real. Actually in order to achieve more drive in this type of work it will be necessary for the ZMS to retrieve part of the material resources which were at one time the property of ZWM, OMTUR and ZMP and were disposed of several years ago leaving the youth organization only words. It will also require certain regrouping of centers allocated by the state for cultural, educational, sport, travel, and recreational purposes, regroupings necessary because of the past wastefulness in this sphere.

SECRET NO FORN

SECRET NO. FORN

I do not wish to occupy the Plenum's time with the remaining problems of the ZMS, our production activities, or the welfare problems of the youth. Today we understand better than ever the responsibilities of the organization. We must start some action in the higher schools although the ZMS has been very unpopular so far because of its so-called loyalty to the party. First of all, we must overcome in the ZMS and party aktiv the distaste⁵⁵ and even fear of working among students and reach the people who could be our support in the schools. Such people do exist and will be available when we have ceased to look for compromises and undertake open discussion and bold action.

I am speaking only of the ZMS because, as you know, it is nearest our heart. However, party work with the youth does not begin and end with the ZMS. There are other youth organizations, there is a whole field of education of the young generation not comprised in organizations. There are star authorities, social organizations, and institutions dealing with youth. Only a unified effort of all these forces, a unification which must be made by the party can bring important educational and political results.

So far we have used hit and miss methods in our work with youth, without an adequate knowledge of the field and without a clear conception of it.

So far the problems^q of the young generations was being evaluated in words and not in practice. Therefore, we really need a plenum of the Central Committee dedicated especially to this matter. I believe it could take place immediately after the Party Congress.

As regards the youth movement, we ought to form a council of the existing youth organization immediately without waiting any longer. This is very necessary not only to ensure proper future development of the youth movement as well as to tighten the everyday cooperation of the actually existing organizations and to prevent the advancing process of isolating certain youth centers.

P.L.

SECRET NO. FORN

124

SECRET NO FORN

Finally, I wish to state, that we are taking into account the fact that there must be created in the ZMS a new period of activity differing from the previous one in many respects, work must be started in the organization on a level corresponding in scale to the tasks and the works which we are creating in Poland under the leadership of the party.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

MICHALINA TATARKOWNA

Ideological closeness and party unity as well as purging the party of undesirables is the "red thread" of Comrade Comulka's speech. On the fulfillment of these tasks depends the building of socialism and the authority of the party in society. Recently the working class in Lodz factories emphasized these matters very strongly especially at meetings devoted to the discussion of the Central Committee letter of August of this year. In many factories, the POP started to purge the party of the people who were responsible for organizing the recent strikes. Therefore, it is very sad ^{and} unfortunate that very little has been said in the report about the fact that many more great changes have taken place in the party in recent times than in the immediate post-October period.

Although at the Ninth Plenum I held the view that the Congress should take place as soon as possible, today I see that that is not possible. It is not possible because of the two factions which are breaking up the unity of the party, undermining the faith in socialism and the October changes, and helping the enemy to fight socialism, as proved by today's discussion.

As regards the Lodz area, the most important matter for the working class is to purge the party of dishonest persons and to create in the factories a favorable climate to fight theft, excesses, corruption, as well as for ~~the struggle to~~ ^{ing} increase production. Speaking of purging the party, we cannot treat this matter as a program but consider it a ^{d=} ~~keep~~ daily political work and fight against the various solecistic elements in the party and those who are attacking, right and left, the general party line fixed by the October events. There is proof of this also in some voices raised in discussion in today's plenum.

SECRET NO FORN

SECRET NO. FORN

Despite the fact that the influence of the various revisionists in the party on the Lodz organization is perhaps weaker than, for instance, in Warsaw, it is our responsibility, because of the harmful activities of the "Po Prostu" group and other similar groups, to sensitize every basic organization of the party to this phenomenon pointing out ^{the} harm of revisionist theories so that every party organization ^{is} prepared to deal with all who hold these theories.

This is one matter, which, I think, needs no discussion since the Warsaw incidents fully corroborated the harmfulness of the revisionist groups.

I believe that we must give more thought also to the activities of the second wing mentioned by Comrade Gomulka.

I must say that some comrades in Lodz expressed themselves on the Warsaw incidents in the same way as very important comrades in Warsaw: "Gomulka wanted democracy, so now he has it, let him see the results." In this innocent remark, the comrades expressed their attitude on the October changes. Tomorrow however, they may express their negative attitude in another way.

It is time, the comrades themselves, in their own party organizations, recognized and removed those in their midst who hampered the realization of the October Plenum resolutions, and who together with the undesirables, with no ties to the party, are delaying the fulfillment of the production plan. The Lodz organization is already ashamed of these and is beginning to remove ^{them} from its organizations. Many such instances could be cited.

The comrades have talked here about the threat of dissension and talebearing in the process of carrying out the resolution on the purging of the party. I believe that the resolution of the present plenum should

SECRET NO. FORN

SECRET NO FORN

contain a very strong admonition on this matter.

In the great political work of the party purge, the matter of religiosity among party members, especially among the working intelligentsia, must be handled very clearly and intelligently. In many instances, the activist is an atheist but his wife is devout and practices her religion. It will be very difficult to evaluate these people in party organizations. It will take great care in making decisions not to harm these people who are sincerely devoted to socialism and the party.

Furthermore, I see the necessity for certain KC branches, the ministries, and central administrations to give greater assistance than heretofore to local authorities in the most important work which awaits the party, taking into account the fact that certain administrative and executive offices of the POP were formed during a specific political situation and are not free of various swindling elements, and corruption, and for that reason it will no doubt be necessary to treat certain people very firmly.

I would like to call attention to two more matters:

First, the role and meaning of the party apparatus in the great political work of party purge, which this apparatus should direct. The results will depend, to a great extent, on the proper preparation of this apparatus and its sincere belief in the importance of the matter. First of all, an ideological spearhead group (~~group~~) must be prepared for this work and must be two steps ahead of the party organization whereas it is lagging two steps behind the party organization. I have in mind "Nowe Drogi." I believe that the crisis which the ideological group (~~group~~) is passing through may have a hampering effect on the course of the party purge.

I believe that the KC leadership in the first place and the field offices also should give this problem special attention in order that

SECRET NO FORN

SECRET NO FORM

the aktiv and the party be fully prepared to carry out the resolutions of the previous and present plenums.

We often speak of the past period as a period of errors in the work with the party apparatus. Even today, I think, the party apparatus from top to bottom is not adequately prepared to work in the field; it is not currently informed of the current political and intra-party events; it does not orient itself on many problems and cannot take a stand; and it accepts many hostile arguments in silence because it either does not understand the problem or does not have the proper arguments.

For instance, for many months now, material signed by Jan Kosa which is spiteful and hostile to the Eighth and Ninth Plenums of the KC has been circulated in all wojewodztwos being passed from hand to hand by the confidants. It is spoken of in whispers, the party apparatus does not know about it and because it is a secret to the apparatus, the apparatus cannot combat its harmful principles and arguments.

In my opinion, the KC leadership should orient itself in this matter and point out the source and the people who are fabricating this and similar material against the leaders of the party and the October resolutions.

Now a few comments in the matter of the proposed draft resolution.

Although, in my opinion, it is absolutely proper essentially, the introduction should give more consideration to the activities of the party from October to the Tenth KC Plenum, point out more clearly the direction of the activities, and give greater attention to the necessity of maintaining peace and good sense in purging the party, taking care at the same time not to make decisions harmful to the people, all of which, in my opinion, would change the exceedingly instructive character of the draft resolution.

SECRET NO FORM

SECRET NO FORMLEON KASMAN

Comrades! In order not to expatiate on certain matters, I wish to state in the beginning that I entirely support the theses contained in the speech of Comrade ^{Go}Gomulka and in the resolution. I could make certain comments or suggest changes to the draft resolution, but they are not basic.

I wish to state that in my opinion the decisions of the Tenth Plenum will ensure both organizationally and ideologically the realization of the party line established at the Eighth Plenum.

We cannot realize the policy which we call the Polish road to socialism, we cannot walk the road of socialist democratization, and we cannot make the changes in the system of economic management and economic policy, if the party status remains the same.

Although not all the unfavorable phenomenon in the life of the party can be fully overcome as a result of the resolutions of the Tenth Plenum, however, the realization of the resolutions will constitute a beginning for serious changes or transformations, for forming our party into a Lenin-type party both as to the ideology of its ranks and the organizational structure, organizational norms or standards, customs and role which ^{it} should play in the realization of the new policy.

It seems to me that the Tenth Plenum and the Ninth Plenum are the result of the Eighth Plenum. In the organizational resolutions of the Ninth Plenum as discussed by Comrade ^{Go}Gomulka at one of the meetings, there was not yet a full understanding of all the difficulties and complications which arise in the life and organizational structure of the party. Today's resolution is a further step in achieving the necessary changes to ensure a successful course in the building of socialism in Poland.

I wish to say a few words about ideological matters.

I shall make only a few remarks since the basic matters were all contained in Gomulka's speech.

SECRET NO FORM

SECRET NO FORN

I wish to talk about the factions of the party.

First, a few words about revisionism. I must say it is difficult to speak without anger about the harm this faction has done to the party. After all, all possible difficulties and complications in making the masses aware of and capable of fulfilling the tasks before us, all complications that could possibly be achieved by the propaganda methods were created by this faction.

Every necessary task submitted by the party during the year was opposed by this faction. ^{The faction} always insisted on an exactly opposite course of action.

The differences between this faction and the party progressively deepened every week and every month. It could not be otherwise, since this revisionist faction was a concentration of certain elements entirely divorced from the principles of Marxism and Leninism and our ideology. Their views of our truths, our situation, and our problems was far removed from socialism. Some perhaps were conscious of the fact and others were not that their concepts were clearly different. I say that some were conscious of it because certainly there are those who were. The others were like the man who spoke in prose but did not know he did. Perhaps they did not realize that their concepts in all matters were foreign and anti-socialist. In speaking with these people or reading their writing, for instance about our economic structure, one often meets the word nonsense or absurdity. The building of socialism is not a simple matter. The forms and ways of reconciling contradictions may be proper or improper, correct or erroneous. We have had many erroneous solutions in our concrete form of forming and building socialism, these people had only one word, one disdainful look at everything that we were doing, everything that we had done, everything that the party had done previously,

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

everything that the party was doing and forming after the Eighth Plenum, that is the period when all the previous errors were being corrected. These people look at the economic and social structure, the problems and difficulties in building socialism with an eye of a townsman (mieszczuch) who truly considers socialism as nonsense, as being contradictory to the age-old laws created by God himself ruling the development of the capitalist economy.

I believe that the dissolution of "Po Prostu" and the firm and sharp demarcation between the stand of the party and the views of the revisionists was imperative. People including myself have wondered why this had not been done sooner. To be decided, every matter must be ripe, it must have matured not only in the consciousness of the party aktiv, not only in the consciousness of confirmed communists, but it must be ^mature also at least in the consciousness of some wider circle of our society. Thus events followed this course, the accumulation of this negativistic attitude foreign to socialism and hostile to the tasks of our party, this whole revisionist propaganda had to reach a certain point of tension before any measures could be taken.

The situation in journalist circles is not good, because many journalists especially in the capital have not rejected this revisionist smokescreen. Realization of party policy in this field will encounter many difficulties because the process of changeover from false positions to proper positions is not a process which can be completed in one day or one week. Therefore after this decided move we shall encounter a great many difficulties in the sphere of ideology. Therefore, in my opinion, the policy of the party must here be carried out with great authority, great severity and firmness. In dealing with journalists or publicists who continue to be enfolded in revisionist smoke, one must

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

make no ideological compromises. We must see to it that our periodic press, the periodicals with revisionist ideas, change their views. This will be difficult, but it is ~~the~~ imperative.

we shall encounter some resistance

Probably/even among journalists who support and understand the party stand. More than one will wonder if he should forsake his comrades.

Perhaps we should permit them this wilfulness for the time being, perhaps after a time they will return to the proper stand. I believe we should not repulse even one man no matter how much he erred during those critical months if his stand today is in accord with the stand of the party. However, if he insists on using the press against the party, then he must be firmly removed from this work without any scruples or hesitation. The policy of the party in this sphere must be loyally and firmly carried out.

Does this mean that discussion, creative freedom, and the necessary exchange of thought will thus be stifled?

I am entirely in agreement with Comrade Schaff on the subject of scientific freedom and the subject of the leading role of the party.

I think that Comrade Schaff did not say everything he knows and thinks on the subject of how the role of the party as leader should appear in the present period. It is not true that we know nothing on the subject. We do know something on the subject and in each concrete instance we should consider how to put it into practice. Let us fight for this role of the party as leader, but let us fight by exchanging opinions and scientific discussions.

We must not permit these scientific discussions or exchange of opinions between scientists to become tools for elements which have no need for science but are guided by some anti-socialist ideas to exploit these discussions for political purposes.

I wish to say that, in my opinion, this platform of which I speak will, as Comrade Schaff mentioned, gain great support and understanding

SECRET NO FORN

SECRET NO FORM

in the important and mature scientific circles of our society, not only from the scientific Marxist but also from scientists who are not Marxists. After all, the attitude of the professors during the disturbances around "Po Prostu" proves that the basic policy of the party, the basic party line, and basic defense, let us say, of state interests against irresponsible trouble makers, revisionists, or other elements found understanding among the professorial cadres.

I speak of this because some people are saying that the suspension of "Po Prostu" and what followed in the period of confusions and disturbances means a retreat from the Polish October. This has been said even by editors of "Po Prostu", by some of the confused elements of ZMS, and has been heard in circles more or less susceptible to the revisionist attitude. They are saying that this is a ^uworld-be retreat from the Polish October, a retreat from the Eighth Plenum. I do not believe this is a retreat but a necessary condition for carrying out the resolutions and line set up by the Eighth Plenum.

It is sad to say that this attitude is also encountered in literary circles. More than one writer has shown signs of some kind of outbreak of revisionist concept, having no relation to socialism. We must realize ^{at the salvation} the ~~coming~~ ^{of} some of these people and ^{their} ~~returning them~~ to the side of the fight for socialism, ^{is} not a declamatory fight but a real fight ^{which} ~~will~~ be a long and difficult process. A group of writers, I shall name a few -- Kruczkowski, Putrament, Jarochovska, Dobrowolski, Pasternak and others --- intends to publish a supplement to "Trybuna Ludu" dedicated to literary matters. This will form a core for bringing together party and non-party writers with strong feelings of kinship with the party and party policy, writers and critics who are more concerned about the country and its government than those who have fallen prey to these negative views. The

SECRET NO FORM

SECRET NO FORN

writers grouped in this circle will provide a start to the ideological counter-offensive carried on by the leading creators of our literature. This will help after a time, to overcome effectively the existing situation in literary circles.

The talk about the retreat from The Polish October is not a monopoly of revisionist elements. There are also certain elements ideologically differing from the party policy and fighting against it, elements who are beginning to interpret the party activities as a retreat from the Polish October and from the Eighth Plenum. I have in mind the conservative and dogmatic elements who would certainly like to exert influence for a retreat from the Eighth and Ninth Plenums and would like to change, in this manner, the measures which the party has taken to ensure an effective realization of its policy.

I have listened with interest and care to what Comrade Ruminski had to say. I wish to say that I would be the last person at this Plenum to incite any atmosphere of intraparty passions which we have experienced with heavy hearts at more than one meeting. I must say however, that, besides all the interesting thoughts expressed by Comrade Ruminski, my attention was also captured by this type formulations. In discussing the democratization program and the problems of consolidation, he said: "there is no doubt, that the infallible platform around which we are consolidating is broad democratization of the life of the party and the country, broad democratization on the basis of the program which was submitted at the Ninth Plenum based on the previous efforts of our party beginning with the November meeting after the Third Plenum and the results of the XX Congress." I listened and later read the stenographic notes and found that one small thing was missing, that is the Eighth Plenum.

Perhaps Comrade Ruminski and other comrades believe that the policy of the party of which they are aware was not formulated until the Ninth

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

Plenum. In submitting the material in this manner, Comrade Rupinski expresses a certain opinion of the Ninth Plenum; perhaps he has been offended by it, or he is not in accord with it, or else he does wish to acknowledge this Plenum.

I wish to say that there is a deep and proper conviction in the party as a whole, the masses of the working class, and the entire society that it was the Eighth Plenum that was the turning point in the life of the country and the life of the party.

I am a communist of long standing. I have lived through and even participated in many sectarian and dogmatic errors. The attainment of the consciousness and maturity to understand that the changes⁵ introduced by the Eighth Plenum were necessary and salutary was neither easy nor simple. We were gradually approaching this point before the Eighth Plenum. I wish to say also that all communists should be grateful to the Eighth Plenum and remember it as a step toward the turning point which preserved the party and Poland from catastrophe.

Therefore, when one hears about consolidation, about purging the party, about verification, about ideological tasks before the party and the Eighth Plenum is being ignored, then one is filled with more than alarm.

Any comrades in the party who feel that they have received a real or imagined slight as a result of the Eighth Plenum and now wish to carry on, from this position, the process of healing and strengthening the party to be undertaken after the Tenth Plenum, should, in my opinion, be opposed. Efforts to carry out some separate political line, especially a political line unfriendly to the party, must be opposed.

There has been talk of the Kosa memorial. Perhaps it has not circulated everywhere. I do not know where it is being circulated. I

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

must say that the Kosa memorial is a special document, a kind of extract of a dogmatic platform with various dogmatic additions, which surely not every follower of what we call dogmatism will acknowledge. (Voice: especially after the June KPZR Plenum). There was the big attack on Khrushchev at the XX Congress. Probably it was written by people who expected a backward and not a forward process in KPZR. Not every follower of dogmatism in Poland expected this; and not everyone is attacking the XX Congress and the policies put through by Comrade Khrushchev. But, if we eliminate this, then, in my opinion, the rest of the document is some kind of collection of dogmatic attitudes or viewpoints which one hears and which are being propagated in the party, collection of viewpoints contradictory to the party line, viewpoints which if they do find listeners only bring about disbelief, paralysis, distaste^{is}, dissolution, group and fractional work.

Therefore I do not consider this document an oddity but a "fertile" document. Even if we eliminate those concepts which many people do not acknowledge and do not actually profess, it contains concepts which have influence in certain circles.

I shall read for you several sentences from a private letter I received from a worker in Lodz. I come from Lodz, I have lived there and worked there in my youth, therefore I have friends there who write to me occasionally. This worker was at one time a KZM member and thus keeps up a correspondence with me and sometimes we get to talk to each other. He does not agree with the policy of the party. I say this because he is not a professional party worker, he is not a man mixed up with any great dissolution, but, in plain words an object of pressure and propaganda of a certain type which is being carried on in our party.

SECRET NO FORN

SECRET NO. FORN

What does he write? He speaks first of the people who have been unjustly, in his opinion, eliminated from the party apparatus. Then he writes as follows: "I believe that the manner of liquidating the recent streetcar strikes in Lodz as well as the demonstration of certain students and hooligans right in full view of the Warsaw KC is a return to old methods of action, without which it seems nothing can be done."

Please think about what I have read. If the affair reached the point of anti-state, anti-socialist demonstrations and it was necessary for our government to use militia this cannot be called "old methods" of action. These are methods of action which a class state, a state dictatorship of the proletariat, must use against people who use force against the state authority. Just think of the conclusion this man arrives at: "old methods of action without which nothing can be done." And what are these old methods of action for which he longs, without which, he says, nothing can be done. We know very well what is understood by that.

Someone thinks that real dictatorship of the proletariat must be cruel, that it must use force in all situations, that it must induce fear. This voice, this longing for the old forms of governing is being spread among the sectarians. Thus the incidents in connection with "Po Prostu" are being erroneously interpreted.

He continues, since obviously he wishes to place me on such a level. "As regards the so-called anti-party group of Comrade Molotov, Kaganovich, and others, I fear that I, in my old age, and you, Comrade Kasman, and perhaps other communists like us might share Molotov's lot?"

Surely this is not written by a troublemaker. It is written by a man influenced by this type propaganda. He turns to a friend to express his thoughts. But this propaganda is being organized in our party and

SECRET NO. FORN

SECRET NO. FORM

imbues people with the spirit of conservatism, which some people want to deny at all costs, pretending that it does not exist.

I have been at meetings and discussion, in factories, at courses in schools, and I must say one thing: if we nullify everything we have done in the past thirteen years of our authority and everything since the Polish October and accept everything in this matter which appeared in "Po Prostu," "Nowa Kultura," and other similar publications or articles, and add to this only some anti-semitic sauce and some longing for this former cruelty -- we will come up with what is heard in the lower ranks as the result of conservative agitation. On the basis of the nullification of the achievements of the thirteen years and those of the past year this revisionist platform completely equates the dogmatic platform. The revisionists wrote articles which armed the dogmatists with material on-how to oppose the party and the party line with people who perhaps were immature and did not understand everything but who were troubled by certain unfavorable phenomena appearing since October which were, of course, inevitable because the process of trans^{for-}formation is neither simple nor easy.

In my opinion, there is a problem which we must not ignore. There are comrades for whom the Warsaw organization is again the seat of revisionism. During the Warsaw conference we could see and certainly you must have had an idea what was going on and who was trying to spread some kind of other ideology and other activities. If a change was made finally in the office of the precinct committee secretary in ⁰Śródmieście, I think, it was an important step forward by the Warsaw organization to consolidate its ranks. What should I say here about its being a revisionist organization? It is not true that it is a revisionist organization. Unfortunately, as someone has already mentioned, it is being torn by two factions. These

SECRET NO. FORM

SECRET NO FORN

factions which are tearing the party apart do not help to strengthen it. After all, there is the problem of consolidating the people who have been absorbed by these factions. Everyone should become aware of certain historic responsibilities for the policy which he is carrying out and the ideology he is spreading and for the influence of all this on socialism in Poland.

I brought this subject up because I think that we must clearly state what organizational changes are concerned in the program of straightening out the party and forming it into a leader of the working classes, into an organization which can bring about unity in the basic matters of the general party line, one which could carry through unity of action and inspire faith in every party member instead of discouragement and doubts, and ground him in his socialist convictions and strengthen his belief in the propriety of the party line. Certainly we must take into account Comrade Schaff's statement that the danger lies in who will argue with whom. It is imperative to put into practice the resolutions of the Tenth Plenum according to their content. They clearly point the way. The report [Gomulka's] pointed the way but there is the danger of deviations if we permit it. In my opinion it is very important to ensure fully a proper party direction for this healing action which is being discussed. This is a very important matter.

The next subject which I wish to discuss is purging the party of corrupt elements. The matter of purifying party organizations and, in some instances, even party authorities of corrupt elements is neither simple nor easy.

Let me say that where a thief, speculator, or wrongdoer is operating on a large scale he is not alone but has many partners. If this ^{is a} gangrene has invaded high circles, the powiat for instance, there must be many partners. One who steals one million or half a million, one hundred

SECRET NO FORN

SECRET NO. FORN

thousand or two hundred thousand must have many partners creating a whole "mafia." We have found that in many areas where this gangrene has made great strides there is a whole "mafia" and the fate of those who try to unmask it is very often tragic. For various supposedly ideological reasons they are destroyed, thrown out of work, and discriminated against. In some instances even the press or high authorities cannot protect these people from the "mafia." In some organizations and some areas where the poison of corruption is strong, there might be attempts to remove, under the banner of the purge, people who have opposed the corrupt and morally decayed elements. Therefore, I do not think we should ignore this danger, because every day we find instances of its existence. In respect to these areas, a certain amount of precaution and centralism should be maintained, centralism in the composition of the commission and the assurance that the commission which is to investigate these matters and combat corruption will have full support from the top. A proper composition of personnel must also be ensured.

Not long ago, for instance, there was the Warsaw Wojewodstwo Plenum at which instances of corruption were discussed and at which, let me say, some corruptionists were treated with great forbearance. We must make sure that the war against corruption is being carried out very firmly everywhere.

I participated in a meeting at a party course where there were forty some workers from Warsaw factories, experienced and responsible people. In my speech I mentioned this among other things. When I spoke of the problem of purging the party of corruptionists, these workers approached me during the break and said that they did not know if they could handle this. When I asked why, they said that usually where there is corruption it has some support. I told them that we shall get rid of the support

SECRET NO. FORN

SECRET NO. FORN

together with other corrupt elements. Then they said that if they could be sure that they would not be abused they would gladly participate in the action.

It seems to me that a considerable period of time will be required to complete this action before starting the election campaign for the Congress.

Comrade Bielski used the term that a communist must have a "sensitive elbow" which means that he must have a certain feeling of friendliness and solidarity from his comrades and a consciousness that they are supporting the party policy. I should say support without reservations because support with reservations cannot be called support at all. The aktiv must in all sincerity and responsibility and without reservations carry out this action in accord with its spirit and essence. We must be very careful that the sense and character of this action is not warped and that its purpose is not a mockery. The party will not be making these same changes soon again. This is a basic matter. I am fully in accord with the resolutions and their realization in accordance with their spirit and essence.

MARIA PIECZYNSKA

I wish to start with the subject all the comrades have already discussed, that is, the fear as to how this party purge of corrupt and ideologically alien elements is to be carried out.

It seems to me that many of the comrades gathered here agree with the speech of Comrade Gomulka and the resolutions just as they did in the previous plenum but I would say that this agreement is not entirely sincere.

At this moment when it is really a question of party unity, of which we have all spoken and Comrade Gomulka also discussed at the previous

SECRET NO. FORN

SECRET NO. FORM

Plenum and so strongly emphasized at this Plenum, I would like the matter to continue to be submitted by each one of us sincerely and honestly.

It seems to me that in speaking of the danger of revisionism or the danger of a conservative and dogmatic fraction, each one of us has a different interpretation. One fears danger from one side, another from another side.

I am speaking of the danger of revisionism, or rather the damage to the party from this revisionism and the fact that today we are all in arms against these deviations and departure from socialism. But to take the other side, that is so-called dogmatism and conservatism, then I do not understand just what meaning (the comrades are giving to this concept. The comrades have been telling me that there is some sort of horrible memorial being circulated signed ^{by} a Mr. Kosa (voice from audience: Kosa) and that it is anti-party, from the communist position, or dogmatic position. This is a loathsome and shameful matter.

I ask myself why does not someone take this Kosa by the neck and throw him out of the party (voice from audience: he did not give his party card number). Excuse me comrade, but I think the party has enough force when it comes to this type of prop^gaganda, to check on it and take care of it and not merely keep talking about a certain memorial going the rounds.

The comrades are right in saying that when such papers as "Poprostu" publish revisionist articles it is understandable that even some experienced people might be misled into thinking that this is the direction of the party. These people are trying to oppose this and fall into what you call conservatism or dogmatism. I greatly fear that in purging the party of the undesirable elements, some workers, especially workers (intellectuals, you must excuse me, but I do have a great respect for the

SECRET NO. FORM

193

SECRET NO FORN

real creative intelligentsia, but these pseudo-intellectuals always seem to know how the wind blows) who are not satisfied with their lot, or feel that the promises of the Eighth Plenum have not been kept might tell this commission that neither the Eighth nor the Ninth Plenum gave them anything, and ask if this is really the socialist party towards which they are working. If they should be approached by a commission which is seeking only those, let me say dogmatists and that conservatism, then that commission may remove honest workers who are merely sincerely registering their dissatisfaction. It seems to me also that if such workers were approached with real words such as used by Comrade Gomulka they would gladly join the party and remain in it.

And no pseudo-memorials, if that is the term, no memorials will reach them. Only the voice of a true comrade and real socialist will reach them.

Comrades, there is too much of this unhealthy anti-party propaganda and agitation not only among students, of which we are all aware, but also among the workers.

I am not a pessimist. Whenever I spoke to the workers during the very aggravated situation they understood and agreed with the honest word of a communist. Therefore, comrades, it is exceedingly important that, in this purge of the party, there be a different approach to the ~~work~~ workers than to the so-called intelligentsia and student youth.

SECRET NO FORN

Third Day of the Meeting (26 October 1957)

Roman Werfel, speaker

It seems to me that the basic trend of the resolutions, presented yesterday, is not only proper, but necessary for the implementation of the policy established at the Eighth Plenum.

It seems to me that one basic thing is of concern here: if by the essence of the policy of the Eighth Plenum we mean the building of socialism ^{with the support} ~~on the basis~~ of the masses, then a precursor of this is the existence of the party in the full Lenin meaning of the word.

Somewhere on the revisionist periphery we have the idolization of the masses; some kind of theory that it is, supposedly, necessary to fulfill everything that the masses desire. Obviously, this not possible. There are various kind of people-- some are mature and others, immature; some are politically aware and others, politically unaware. There are various currents and various contradictions found within the masses. These contradictions can be mastered only by a party of the proletariat. But a party of the proletariat does not mean only a central committee and a just resolution; it also means an active organization.

In the recent period, comrades, we did not have such an active organization that would reach effectively into every plant, factory, etc. every day. We have not had it for some time now. Hence, the trend of ~~the~~ resolutions that aims to rebuild the unity of the party, the unity of activities, and the ideological unity, and that tries to purify the party from all elements that divide and paralyze the party, is absolutely proper and the only one that can ensure the party's activities. There is, however, one reservation: this trend must be realized in practice, and realized without ~~any~~ ^{RESERVATIONS} political ~~disapproval~~.

Today, after resolutions are passed, everyone seems to follow the trend that best suits him. For example, after the Ninth Plenum there were in a number of periodicals introductory articles that summarized the discussions of the plenum only from one point of view--the ^{fight} ~~combat~~ with dogmatism. The ^{fight} ~~combat~~ with revisionism was completely omitted.

At a press conference regarding this matter, we clearly stated that this was a falsification of the meaning of the Ninth Plenum.

I have a feeling that ~~the revisionism~~ a new and analagous distorticn -- but in another direction--of the present Plenum will occur after we close our discussions.

We must say to ourselves that the resolutions that we will pass, we will implement fully and with maximum good will.

There is still another matter that I want to discuss briefly. It is no great feat for journalists on Foksal Street to severely criticize dogmatists. Neither was it any great feat to severely criticize revisionists in Koszalin four weeks ago. It is, however, a feat to overcome those harmful and dangerous trends that have an influence in a given environment and can actually do harm in a particular environment.

I want to point out that to fulfill the policy of the party honestly and faithfully, it is necessary to ~~attack~~ attack that which is the main danger in a given area, and at ~~the~~ the same time to combat any other harmful influences.

For a moment, I want to consider revisionism. If only for the reason that I come in contact with it in my region.

I agree with the comrades who here stated that the word "revisionism" does not actually reflect the true spirit of the problem with which we have to deal.

I would hesitate to use the term "social democracy". I think that the best term is "liquidation^{ism}." We are concerned here with the trend of liquidating not only this or another theory, but the workers' movement as a whole. In this we find all the basic controversial matters. This includes the matter of Leninism, the matter of evaluation of the past, the matter of communist activities, the matter of

SECRET

NO FORN

the unity of their activities, and finally, the matter about which I would like to say a few words, for it has ^{done} one special harm. This is the matter of Djilas' theory of a new class, a theory that appeared in Poland even before Djilas' book as a theory of the necessity of breaking up the entire party aktiv.

This theory has done us great harm in the immediate post-October 1956 period. It greatly wronged the people, but it wronged the party even more.

I want to emphasize that there was no trace of this theory in the resolutions of the Eighth Plenum, but directly after the Plenum, Comrade Gomulka discussed it at a conference in the congress hall.

Wherein lies the danger of revisionism? In my opinion, what do I consider the worst?

In my opinion, the worst danger is not the personal influence of irreconcilable revisionists. There are only very few that are irreconcilable to the end. And this is not the great danger.

The danger consists in that this revisionism is tearing the ranks from the inside. It is not the fact ^{of} how popular these theories are becoming, for they do not disseminate broadly because they are "lofty" theories, but the fact that they are undermining faith in socialism.

I agree with comrade Schaff that we do not have to fear the word "faith" if it is interpreted as we interpret it, that is, if the interpretation is based on a scientific knowledge.

No great mass movement lives without faith. And this faith is socialism, faith in the right of our cause, faith in the fact that we do not have to be ashamed of the 12-year rule of people's authority--everything ^{that} people cannot live or act without is now being undermined by this campaign.

Furthermore, this campaign undermines this faith from another side. -- it paralyzes the forces of resistance.

Comrades have criticized our ideological front, that we have not adequately opposed the revisionist wave. This is a very complicated matter.

Of concern here is not only the matter of Nowe Drogi or Zycie Partii. Reference is made to the whole ideological front. This results from the fact that there has been a certain weakening in the fighting spirit of even those people who do not like revisionism.

SECRET

NO FORN

SECRET NO FORN

The confiscated article by Kolakowski, entitled "The Twilight of Gods", written with great talent, is an example of this.

It is a tragic article. If one is to believe that this article is proper, then one must put a bullet through his head. But at the moment this article is aiming a bullet at our heads. We must realize this.

Another problem which has appeared during the recent months is that a class enemy sometimes moves in as a consequence of the improper theories of good comrades.

Typical here is the matter of the properly-undertaken initiative of reviewing the attitude on former members of AK because, here, we had greatly sinned in the previous period. But in some of the press articles, this proper ^{was} initiative quickly transformed into apotheosis of the policy of AK. And because of these improper articles certain elements are organizing an opposition to the party in the ZBoWiD, and a broad campaign obviously to fight for the second stage.

Let us take another example.

We have had popular theories interpreting the proper policies of the Eighth Plenum to mean a broadened expansion of allied parties, unlimited sovereignty for these parties, and competitiveness with PZRP.

Yes, there have been such theories. And as a result, PSL- type elements are now arising in ZSL. And again there is a certain, limited correctness in this.

A short story, which appeared in press yesterday, illustrates how these things are already reacting in small matters.

Two engineers developed a wonderful plan for organizing an electric construction concern. The state was to furnish the machines, the money, the raw materials, and they were to obtain shares in the concern. Yes, it was a wonderful plan. Immediately they looked for publicity--in spite of the fact that there is no bourgeois party^{and} and found great publicity on the first page of one of Warsaw's newspapers.

I am convinced that Comrade Jarosze^W_Klcz will not approve this "wonderful" plan; he will not give them shares, although the horizontal tie-in of

SECRET NO FORN

198

● **SECRET NO FORN** ●

enterprises deserves attention. But this is a characteristic matter. This is an effort to formulate opinion on an unjust idea; a test of the pressure of public opinion on government.

Did the night newspaper man who placed this in the newspaper realize this? No. This is an effort to publish something novel at any cost. He grabbed at the fact that this is a "new thing."

Therefore, it is necessary to see that here are foreign forces and enemy forces, irregardless of the fact that we frequently deal with good comrades and, at times, with old communists. We must perceive this.

Hence, I maintain that the situation in the press is still not good.

I cannot agree with those comrades who maintain that one strong blow will take care of the matter.

I understand the press a little, because I have been working with it for 12 years. I understand people, and according to my conviction and my evaluation we will yet have many battles with the press.

A number of factors operate here. One factor is that in recent years many persons with foreign ideology have found their way into the press. Also, a certain snobbishness has arisen, in order that the Polish press-- heroine of the battle for freedom-- might be raised by the foreign countries-- naturally, the capitalist foreign countries.

In our press there are many outdated trends toward what I call the creation of a politburo over a Politburo; the creation of authorities above the party.

I feel that a resolution by the Politburo on the press is necessary. This resolution must contain certain basic truths which are questioned, as for example, the truth that the party ^(X) members in non-party press are also obligated to implement the policy of the party. The elementary truth that an article in a newspaper is a political activity and not only a statement of views. And also the truth that the policy of the party means not only resolutions of the Central Committee, but also means the resolutions of the Politburo and directives of the secretariat. These are a few of the

** press represents the policy of the party; and the truth that communists or party*

SECRET NO FORN
49

SECRET NO FORN

elementary truths, which are, at the moment, questioned by the press.

In one word, the same laws that obligate miners also obligate journalists. But, at the same time, such a resolution should be within the framework of these incontestable truths guarantee-within the framework of the policy of the party--the freedom of criticism ^{for} of the press. This is sometimes questioned, particularly in the field. The resolution should guarantee the press the freedom of criticism and the freedom of discussion in those matters in which there are no binding party decision. Even this is at times questioned. Without this, the press will not achieve a tie with the people; without this, the press cannot develop.

Therefore, I judge, that it is necessary that the Politburo prepare such a resolution. And the implementation of the resolution will have to be executed afterwards.

I realize that there is a certain difficulty with which we must struggle. The occupation of a journalist is an occupation of a special type, it is an ideological occupation. Two things are tied in with this.

One cannot make a journalist into a hired collie who one day would write so and another day, otherwise. One cannot do that for then he will be a bad journalist and a bad publicist; he will be a doormat and not a journalist.

One must clearly say to oneself that man can submit to secondary and tertiary matters. If the matter has a basic character, we cannot demand that he [journalist] write on a subject with which he does not agree with. For, then, he will write badly. The spirit of the article will be faulty, broken, and bad.

But the party as a whole cannot agree that the newspaper represent the views of the editors and not the party. The newspaper must represent the views of the party.

I know good, old comrades who in recent months took up minor, small-scale journalist jobs because they do not agree with a few of our views and do not want to write about them.

SECRET NO FORN

150

● **SECRET** **NO FORN** ●

These are good publicists and old comrades. I am sorry that they no longer are fighting publicists. However, I think that is a better course than it would be for them to conduct a campaign against the policy of the party. Hence, I respect these comrades.

It is also necessary to see the other side of the situation of the journalists.

Comrade Gomulka stated at a newspaper conference that the majority of the journalists is connected with the party and with socialism, but that they vacillate. I agree with this appraisal. I feel that the majority of the journalists wants to support the party and wants socialism, but among them you find vacillations

How do these vacillations originate and how can they be cut off at the source?

Here we must get rid of a certain illusion -- the illusion that the liquidationist trend is the concern only of publicists, writers, and journalists.

There is a theory that these are the most dangerous revisionists. The theory is that if a journalist has doubts he will write an article that will influence the people one way or another, providing the press control will release the article. But if an engineer has ideological doubts, he will not write an article. He will still draw his circle well, independent of all ideological doubts.

It is necessary to see that these feelings are found in a large part of upright and respectable people. It includes not only comrades among journalists, but also a large part of the intelligensia and also a part-- although small--of the working class. In different environments it assumes different forms. In one of Jan Kott's recent articles, it assumes the form of Shakespearan conception of tragedy, which assumes that everything--hence socialism too--is folly of follies. Also, it assumes another form in a worker whose faith in socialism has been shaken that it is not worthwhile to build socialism; it is not worthwhile to discuss socialism; one can be passive.

SECRET **NO FORN**

SECRET NO FORN

But the fact of undermining faith remains the same. The trend is the same. But it is necessary to see it. We must not deceive ourselves that pressure on and censoring of writers will take care of the matter. This is a social phenomenon and we must combat it as a social phenomenon. We must realize this fact in order to effectively combat it.

I think that in the revisionist wing we have the same situation as in the conservative wing.

In the conservative wing we have, on the one hand, a handful of, let us call them, fractionists. I do not know who they are; the control commission of the party has charge of such things, but letters are circulated; someone sends them. Moreover, we have a letter from a comrade that was read by comrade Kasman. I know this comrade; he is an ordinary worker, a respectable man, but is uneasy about a number of things which he actually sees, but sees out of proportion to the whole matter. He is rightfully alarmed by a number of things; with the frequently unfair alleged "Stalinists" inquests, and with the expansion of private initiative, which frequently branched off to an improper direction. He only sees things out of proportions; he does not see that these are secondary signs; signs which must and will be overcome, nevertheless secondary signs of a proper process. He does not perceive this.

We have the same thing in the revisionist wing. We have, on the one hand, a handful of people who have left or are leaving socialism. On the other hand, we have tens, hundreds, and thousands of persons who are disoriented and disturbed. They, too, are alarmed by a number of things, but they do not see them in proper proportions.

The first matter concerns the sources of the whole situation. I've listened to some of the speakers here, and elsewhere too. According to them, as I understand it, actually everything was good until the revisionist came, made a scene, and therefore everything is now bad.

SECRET NO FORN

152

SECRET NO FORN

Comrades, this is not the truth. It simply isn't so. During the last few years many things have been coming to a head, and revisionism is the least of these things.

Hence, why don't we take into consideration that something has been happening inside the people?

The following maxim is appropriate here: "Only people without ideology change without resistance."

At a glance, this seems like a proper maxim. It is true that people without ideology change their attitudes as ordered or commanded. Only we are breaking these resistances within ourselves since the death of Stalin; those resistances have continued through that entire period and the entire history of this period can be written as a history of our resistances, instigations, deviations, and retractions. Such is the truth. And how is it possible to draw a line between people without ideology and people with ideology. Who is without ideology? Who betrayed communism? Is it he who understood the resolutions of the Eighth Plenum, or is it he who accepted them after the Ninth Plenum?

This cannot go on. Non-ideology has to be stamped out. But, I feel, comrades, that no wing has a monopoly on non-ideology.

I remember some comrades who were demoralized to the core, but here in this hall severely criticized revisionism.

There are some persons among the revisionists who reject socialism, but their goal is to make high earnings.

Non-ideology is neither a speciality of conservatives nor revisionists. Therefore, let us not take apart ideology with a false argument in the fight for an idea.

Furthermore, Comrade Schaff here spoke about how we have hampered science--how he himself hampered it--thinking that it was the proper thing to do. He further stated that ⁱⁿ October he realized that all this was for naught, that we did not profit by this, but lost. It seems to me that this matter concerns not only science.

SECRET NO FORN

153

● SECRET NO. FORN ●

The greatest blow to me was Poznan. During these critical days I stopped at Poznan on my way back from Szczecin.

There I spoke with our comrades--workers from plants--who were not striking. I spoke with comrades who did not permit these crews to roam the streets. We talked for four hours.

What did these good comrades have to say?

Mainly, they explained why they did not roam the streets. They desperately wanted me to confirm that they behaved properly, that for a just matter it is necessary to fight legally. They wanted me to say that they did the right thing.

During the Poznan days we had a large part of the working class of Poznan--our own class in one of the largest industrial cities of the country--against us, against the party of the proletariat, against the people's authority.

We should have seen this and we should have asked ourselves whether we could continue further on this course.

I speak about this because the following question has been raised: Was it possible to discuss the activities of enemies of Poznan at that time.

I feel that it was not possible to discuss these things at Poznan. And even today we cannot discuss them. Certainly, there was an enemy. When 100,000 persons take part in a demonstration in a city, it would be ridiculous to say that there was no enemy.

The important thing here is that it was the working class--the greater part of the Poznan working class--that was on the street. And the enemy did not lead it; the enemy simply attached itself to it.

It is no accident that in the same context Poznan-Lodz-and Warsaw are compared. I heard it many times from revisionists, and from adversaries of the policy of the Eighth Plenum.

Why? Because even revisionists state that we are following the same line. We must, however, see one basic difference: that the striking group of railroad workers in Lodz was isolated from the working class, that the hooligans in Warsaw were isolated from the working class, but in Poznan, we were isolated from the working class, ~~but in Poznan, we were isolated from the working class.~~

SECRET NO. FORN
154

SECRET NO FORM

Hence, we cannot compare these incidents, and we cannot mention them together in the same breath. Comrades stated here that we were not threatened by a return to old methods. If we are to carry out the voting ^{privilege} ~~privilege~~ anywhere, is it necessary to carry out mock trials. Certainly, no one will vote for them. But the habit of old methods actually lies in such blindness of the masses. Later, the worst possible consequences arise from this, matters on which no one will vote.

People are still afraid of the return to old methods. And furthermore, this fear is latent in the party apparatus also.

I have been at a great number of meetings and one thing became evident-- at these meetings, people talked loudly, and talked much, ~~and~~ ^{but} it was the workers and ^{the} intelligentsia that did the talking. On the other hand, secretaries, frequently, would rather keep silent, would rather have the representative from Warsaw defend the policy of the party.

Why is it so? I spoke about this with one of the good and intelligent comrades. He stated that the fear is prevalent that no one knows what will yet happen.

Who is frightening us? I don't know who it is, but someone is trying to do so. Likewise, I don't know who is circulating Jan Kosa's letters.

This we must perceive, comrades.

One more thing about journalists.

When any of us appears as a speaker in the field, what we say is soon forgotten, but if any of us writes a false article, then he is constantly reminded of it.

It is the same with journalists. We have to understand that our journalists have written many improper things, and now have qualms of conscience.

I have no intention of defending an attitude, which gives rise to passivity. It is an improper attitude, but it is part of the human make-up and must be patiently and stubbornly broken.

Here it was said that no danger of dogmatism can be seen.

SECRET NO FORM

755

SECRET NO FORN

Hence, we cannot compare these incidents, and we cannot mention them together in the same breath. Comrades stated here that we were not threatened by a return to old methods. If we are to carry out the voting ^{privilege} anywhere, is it necessary to carry out mock trials. Certainly, no one will vote for them. But the habit of old methods actually lies in such blindness of the masses. Later, the worst possible consequences arise from this, matters on which no one will vote.

People are still afraid of the return to old methods. And furthermore, this fear is latent in the party apparatus also.

I have been at a great number of meetings and one thing became evident-- at these meetings, people talked loudly, and talked much, ^{but} ~~and~~ it was the workers and ^{the} intelligentsia that did the talking. On the other hand, secretaries, frequently, would rather keep silent, would rather have the representative from Warsaw defend the policy of the party.

Why is it so? I spoke about this with one of the good and intelligent comrades. He stated that the fear is prevalent that no one knows what will yet happen.

Who is frightening us? I don't know who it is, but someone is trying to do so. Likewise, I don't know who is circulating Jan Kosa's letters.

This we must perceive, comrades.

One more thing about journalists.

When any of us appears as a speaker in the field, what we say is soon forgotten, but if any of us writes a false article, then he is constantly reminded of it.

It is the same with journalists. We have to understand that our journalists have written many improper things, and now have qualms of conscience.

I have no intention of defending an attitude, which gives rise to passivity. It is an improper attitude, but it is part of the human make-up and must be patiently and stubbornly broken.

Here it was said that no danger of dogmatism can be seen.

SECRET NO. FORN

SECRET NO FORN

But someone is circulating Kosa's memorial, although the circulation is not the only thing of concern here. After all, we here are fully matured people; we are not boy scouts. We know what this means. For example, there are the formulations about a new national anthem that are simultaneously appearing in different parts of the country.

When this type of reactionary statements appear simultaneously in various parts of the country, then I know that it is done by the Free Europe Radio, but Jan Kosa does not have Free Europe Radio at his disposal. Someone is circulating these writings; let us not deceive ourselves about this matter.

Comrade Gomulka rightfully stated that you cannot overcome dogmatism with revisionism, but I want to say that neither can you overcome revisionism with dogmatism. I want to support this with some facts.

What the party organization is like at the Warsaw Polytechnic is well known. It is also known that the polytechnic became the ^{starting} point of what Comrade Strzelecki called, the revisionist-hooligan disturbances. It is not a university where there are many "engaged ones", but a polytechnic where there are very few, and their influence is little felt in the party organization.

Another example is history, which is a difficult field in political science. So in this great revisionist wave, which now has grown large in our publicist-scientific world, historians are calm (only in the history of workers' movement is there a defined situation). Why are not historians backing down from the Marxist position? Because we long ago have stopped having anything to do here with dogmatists. The Institute of ^{History} of the Polish Academy of Sciences has long ago taken ^{sensible} methods of dealing with historians. And the result is that former bourgeois historians that came over to our side have done and are doing good work, and have developed, for example, a model of Polish non-bourgeois and non-reactionary history.

And today when the revisionist wave is attacking, there are in history minor matters, as for example the citing of Korfanty in uprisings, but there has not been any great revisionist pressure because there were not any strong dogmatic influences in the previous period.

SECRET NO FORN

SECRET NO. FORN

Notice that the dogmatists who were removed in 1952 are today in the historical field actually the mad defenders of revisionism.

It seems to me that one of the effective forms of winning respectable people who are afraid of a return to dogmatism and of tearing them away from the influences of revisionism is an attack on all remnants of dogmatism which are still found among us today.

Comrade Gomulka has already spoken about the unfortunate remarks of ZMS in Koszalin; remarks which actually gave a false picture of Poland. But what we know of Koszalin today show these remarks faithfully presented what actually was happening in that city.

It is quite obvious that it is necessary to explain to these young people that revisionism is false, that this picture of Poland which they visualize is false. It is necessary to explain all of this.

But how can we explain what they already know about Koszalin? They knew about the demoralization of the regional apparatus in Koszalin four weeks before we knew anything about it.

We must see that such things create revisionism; in such situations it is easy for a respectable person and a good socialist to slip and follow revisionism.

Let us take another matter; one that I am familiar with only through the press.

At the recent plenum of the Warsaw KW, comrades Szafranski and Dolinski proposed to remove a woman member from Nowy Dwor from the plenum for material abuses. I know Szafranski and Dolinski and I feel that they did not thoughtlessly propose to remove this woman member, but the plenum rejected their proposition.

I ask you, comrades, what kind of a reputation does the party of Nowy Dwor have when people know that X or Y has taken for their own personal purposes credits allocated for peasants. This is contrary to the law, an abuse of the position, the party, and basic party units, yet the plenum did not acknowledge this as an error, did not acknowledge this as criminal? What must the Nowy Dwor peasants think of the party?

SECRET NO. FORN
157

SECRET NO FORN

I better follow this matter to the end. Perhaps the woman comrade was wrongly treated, and perhaps the majority of the comrades from the Warsaw KW were right. If so, it is necessary to hold responsible those who unjustly made the accusation. If not, then it seems to me, that it is necessary to hold responsible those who think that a person abusing his position for material benefits can be a member of the basic party unit, that he may enjoy the confidence of the wojewodztwo party organization. We must do this, for this will encourage us and will help us to strengthen the ties of the party with the people, and faith in socialism.

One of the factors which today hampers our attitude toward revisionism is our theoretical weakness. Remarks made about Nowe Drogi in this regard were entirely proper.

We too will present certain propositions to the management of the party. But, I want to state that the matter is much more serious, and neither Nowe Drogi nor other publication is of prime concern here. The situation is this: for the past 20 years we did not creatively expand Marxism-Leninism-- we talked about it from plenum to plenum, and in resolutions of the central committee, but actually we did not apply our theory to reality.

Here originated the divergences between words and actuality, between theory and practice. Much can be said about this matter. But at present this is a big and difficult task for us; a task which no one will accomplish for us.

It is true that we should have a theoretical analysis of the activities of agricultural groups.

But I cannot agree that the "ideologists" did not do this because socialism is of no consequence to them.

Let us stop making such accusations. It can also be said that if some other comrade has not as yet fought with all robbers in his area, then socialism is of no consequence to him. No one will say this.

Another, and not this, matter is of concern here.

SECRET NO FORN

158

SECRET NO FORN

I do not believe that "ideologists" can create a theory of agricultural units. I do believe that a real theory of Marxism-Leninism can be developed only by all of us on the basis of experience.

I do not believe that the theory of agricultural groups can be formulated without Kruczek, without Kozdra, without Wieczorek, and without those who in the regions work for the development of these groups.

Perhaps later, on the basis of their experiences some comrade, who is a writer, will write an article on the results of our common investigations. But, we must return to the old and good tradition of the worker movement from which we have deviated for many years; that a working activist is at the same time an ideological worker, and vice versa, that an employee of the ideological front is at the same time an activist taking part in the regional activities.

We have already ^{gone} ~~done~~ little in this direction, but we must continue to do so because without it is a creative expansion of Marxism is not possible.

It is obvious that today we can and should do one thing--defend elementary truths which are attacked. We are too weak in this regard. This is a difficult and big job, and not a matter that can be postponed from day to day. We should consider how to take care of this matter, how to organize our strength, how to win over those who will no longer discuss only whether proletarian dictatorship should or should not exist and whether the Soviet form of proletarian dictatorship is only type possible, but will sit down and analyze the experiences of these various forms of proletarian dictatorships that do exist. They will analyze it jointly, and then will try to arrive at a new one. No one will take care of this matter for us.

I mention these matters in order that we may see that besides the indispensable administrative means, there is a need for ideological campaign which is only outlined in the resolutions. A campaign which would help to win over to the policy of the party the majority of people that succumb more or less to the influences of one or another wing.

Finally, the last painful matter--the matter of youth.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

I observe the youth movement at fairly close quarters. The ZMP matter is one of those calamities that we have borne, as, for example, the unnecessary dissolution of large number of cooperatives. Only at close range have I observed the conflict in ZMS, and in ZMP, too. This conflict took place between two trends: the revisionist, liquidationist, and objectively anti-socialist course heralding the conception of a young party against the old party, a conception of revisionist party against Lenin party; and the second trend, representing another conception -- part of young comrades who stated various things, frequently improper, but who at the same time knew one thing, that they would not go against the party, that they ^{wanted} wanted to follow the party. This was the process of maturing.

One of them told me that the best remedy for madness is to be well bitten by those who ^{made} are. It can be said that these comrades were well bitten by "madmen." These comrades matured in combat. Of course, the telegram which the KC ZMS sent was in error and showed symptoms of certain indecisions. But it also true that these comrades threw out the Gilas and Gronostaj types immediately after the meeting. It is true that they eliminated the liberals from the KW ZMS, and it is true that they prepared the ZMS organization as much as possible to fight for the party.

To be perfectly frank, we must help these comrades. These comrades have a very difficult task and are still making many mistakes. I feel that what they are now doing is work headed in the right direction, but work that requires corrections. However, the errors ^{made} made here cannot be considered as anti-party work.

I conclude with one other problem. I fear that here in this hall the nature of the problems is somewhat different than in the country. With us, the problem of revisionism and dogmatism has risen above all others. I am not under the illusion that our battle with revisionism and with dogmatism will be a short one. In the verification campaign we will mainly be able to administratively solve only the most obvious cases; it is not possible otherwise.

And what is worrying the country as a whole? Robberies and non-punishment of robberies.

SECRET NO FORN
/60

SECRET NO FORM

Recently, I visited the field for a long period of time. When one addresses a division of the party organization, with about 30 persons present, the¹ one can come to some understanding with the majority of the persons on most matters. They present their problems in a forcible manner and they are convincing. Obviously, I am now referring to workers organizations. In some of the organizations of PZGS, or in health services, the situation is worse, for there we find silence. But the working class yells, argues, and frequently says unjust things, but it is possible to convince it. But in one situation, argument has no effect, because no arguments are found here. Thus when they start to point out that this robber has been unpunished, that the robber has been acquitted, and that another robber has not as yet been thrown out of the party, etc., then in such cases I can say only one thing: you are right, and we will try to do something about this.

At this moment, the country wants ^wtwo things: justice and order. Justice means the punishment of robbers and the prevention of innocent people being wronged. To prevent disorder, we must have order. When we go out into the field we must concentrate on these matters. It is necessary that the worker class help us regulate matters and take care of non-party and party robbers. We find here the matter of the course of the Eighth Plenum and the matter of expansion and strengthening of intra-party democracy during the course of this campaign. Without guidance from the bottom and without the masses, we cannot do it by ourselves. There is one solution and that is to activate the party masses in this fight. They will aid us in getting justice and order. Hence, I want to say that it is our duty to state here all our doubts, all that is now bothering us, so that we may unanimously realize the policy of the party, a policy of which our resolutions will be an expression.

SECRET NO FORM

SECRET NO FORN

Comrade Jozef Tejchma

The fact is becoming a symbol that different speakers at meetings, held in recent weeks, mentioned the sputnik, which travels around the world, and at the same time recalled that reading rooms have been changed into taverns. Naturally, a drunk can, at some future time, sit in the chamber of the rocket, just as well as others. But only a person of a high general level can understand technology, science, and contemporary progress. I mention this as an introduction to the problem of youth.

Lately, activists from the anti-alcohol committees and the church authorities have been speaking up most frequently on these matters. It seems that party committees do not care so much about the development of the activities of the youth and the organization as about the fact that the youth may create additional trouble and difficulties.

If there is peace among the youth, they keep silent; if the youth drinks, they complain; if something happens as, for example, in Warsaw, they discuss it at executive meetings. This is oversimplifying the situation, but it is not too far removed from reality. The situation is this: we have the ZMS, the ZMW, and the ZHP organizations and it is in these primarily that we should try to find the solutions to the problems of youth. All bad events in the life of the youth can be explained by the errors of these organizations. However, this is only a partial truth.

Another part of the truth ^{consists} in that difficulties in the expansion of an organization result, among other things, from general causes, which are also the source of difficulties for the entire party. This statement is not made to justify the organization; neither does it mean that its activists should just wait and do nothing until a more favorable situation presents itself to the development of the organization.

Also, we cannot agree fully with the judgement that the remnants of the past period--which, naturally, we cannot disregard--are the only source of today's serious youth problem.

In many countries which did not have the so-called past period, there are many ^{phenomena} in the life of the youth similar to those found in our country. It is obvious that this observation of common phenomena in the live

SECRET NO FORN
160

SECRET NO. FORN

of the youth on a world scale is not made for the purpose of drawing conclusions that there is no need to worry. Of importance here is the fact that we must be conscious that we cannot solve this matter by emergency means. What is necessary is a good knowledge of the problems of youth, sociological research, and the attention of the entire youth and not only on youth organizations, which are still not too numerous.

Any recommendations that may be made should pertain not only to the organizations, but also to the entire youth training system, that is schooling, cultural institutions, press, etc.

If the problem of an economic model is urgent, so is the model of training institutions.

It is obvious that of concern here is not the writing of a code of morality, as has been tried at one time, but the adjustment of all training institutions and procedures to the present needs of the youth, above all the worker and peasant youth.

Certain forms of activities, more effective in drawing the youth, such as tourism, foreign excursions, some types of sports, various technical clubs, rest homes, do have an elite character to a large degree. The basic mass of working youth and peasant youth does not benefit from these activities. We usually want to treat them only to politics in the worst sense of the word, that is, only to meetings and campaigns, which the situation requires at the moment.

If there has occurred a certain turn in the consciousness of the youth, then it can simply be defined as a turn to the side of the concrete. A hero in the olden days was chiefly a good speaker. Sometimes this was the only requirement for an activist.

The youth has one simple criterion: talk will not change anything. In the village, a young, faithful man respects a priest's more for organizing an art circle in the parish than for the best sermon. I feel, therefore, that the youth should be won over concretely, without any roll-calls, and that the most elementary conditions should be created for them in which they may find satisfaction of their interests. The battle for the youth

SECRET NO. FORN
163

SECRET NO FORN

today will be won by one who in practice shows the greatest knowledge in organization of life, and not by one who best addresses the youth.

Therefore, these matters should be approached not only from the ideological viewpoint, but also from the practical viewpoint. The various doubts of youth are deepened by inactivity. We frequently encounter in the ZMW, and also in important activists, the morbid^d approach that nothing can be done, even though it is frequently difficult to find out from them[^] what concrete efforts have been made and what activity was a failure.

In the meantime, someone from the village states that a reading room is being made over into a tavern. It is necessary to first explain all ideological doubts before a simple matter like this be taken care of? This is naturally, only an example of the fact that there may^{y be} problems which have to be approached in a practical fashion and which will not take care of themselves even though we would assume a most decisive ideological attitude toward them.

Supposedly, the clergy is thus motivated, if it is endeavoring to supplement its religious activities in the village with cultural activities, and even with economic activities.

We are not concerned here with opposing ideology with practice, or of disregarding ideology. We are concerned with bolstering the forces of ideology with practice, and not with finding in it the justification for inactivity, as it is frequently done.

What are^{the} experiences of ZMW up to now?

Experiences are such that the present situation in villages presents the ZMW with two major spheres of work. They are culture and education and economic development of the villages. We cannot disregard signs, the existence of which we can confirm with complete certainty. The rural youth and their activists are presenting the most elementary demands; for example, they want a repertoire for artistic groups, instructors and librarians, and aid in obtaining reading rooms, etc.

Hence, these are not primarily demands for additional funds. This is a positive sign, and evidence against those who talk about youth

SECRET NO FORN
164

SECRET NO FORM

matters, but frequently hold to the old standard that "formerly, the youth was different; it was better."

Critics of youth frequently cannot present any concrete suggestions, not even here in the Plenum. If we want the youth to give constructive criticism, then not less, but more, constructive criticism should be addressed to the youth.

The ZMW, no doubt, can play an active role in the development and cultural transformation of villages--starting with small matters, the guiding thought of which will be to popularize the advantages of national and world culture in villages.

One of the biggest achievements was the progress of villages in the field of culture and education after the war. But many cultural efforts, even those supported financially, were unsuccessful because they did not aim at an active, cultural environment, and--what is more important--the ready-made performances brought into a village from the outside contributed to the demise of this activity and to the training of passive consumers of culture.

We feel that state financial aid should be allocated mainly for the creation of permanent cultural bases in villages. and not for the administration of culture.

Not expanding any further this matter, the ZMW considers itself an organization fulfilling the role of one of the chief social forces of the cultural and educational movement of villages. This also has a significant ideological meaning, since there are still certain people who show the tendency to limit a village within its cultural confines; people who want to oppose the culture of the village against the culture of a city; those who announce that a city is the source of degeneration, and a village the source of moral and cultural renaissance.

The second sphere of work pertains to economic matters of villages. A problem directly connected with agricultural economy and production comes to the fore here. This problem is agricultural education.

SECRET NO FORM

SECRET NO FORM

The first steps of ZMW in this sphere are the organization of agricultural training groups. Our experiences do not yet foresee what forms of mass agricultural education are most suitable to present conditions. They do foresee however, the need of undertaking seriously this problem not only as a matter of our organization, but as a nation-wide matter. No longer can we treat the occupation of the farmer as an occupation requiring no preparation. No longer must we allow young, ambitious man, with high aspirations, think that he cannot find his place in a village.

The trend toward migration from the village is a somewhat natural and justified phenomenon. But it is not a natural phenomenon when there are no groups of youth in a village who decide to do agricultural work not because of custom or necessity, but consciously because they realize the need of transforming villages for future socialist development.

There is no place here for detailed explanation of the potential activities of the organization in the sphere of economic expansion of villages. Of concern here is the general suggestion that the organization in its activities must be tied in with economic life of a village; that the question ^{* 55} ~~taxes~~ and goals of the social movement, of which the organizational form for rural youth is the ZMW.

From the viewpoint of the party, the regional committees and activists approach to matters of youth are frequently very one-sided.

The ZMW has specific difficulties, for it combines influences of two parties and hence, conflicts of a personal nature occur frequently.

It is obvious that the ZMW is not free from various dangers. In some units there occur attacks undermining the influence of the party at the ZMW, refusing the party the right to have an influence on the rural youth. There are those in the ZMW that want to gain a platform to criticize the activities of the party and government not realizing that they too have a responsibility for the solution of difficulties that we are now experiencing. We will not tolerate this.

** of transforming a village, and its modernization is and must be one of the main*

SECRET NO FORM

166

SECRET NO FORN

Also, we have troubles of another nature. There are instances of solving personnel matters of the authorities of the ZMW outside the organization through interparty understanding or factional machinations calculated to eliminate one or another side. This makes more difficult a democratic functioning of the life of the ZMW, and frequently undermines organizational independence.

By independence we do not mean to be removed as far as possible from the influences of the party. We understand independence of an organization as an indispensable condition which would make possible for the organization to activate the youth, but activate it in the direction of implementation of the program of the party, in the direction of socialism, independence, and one that would strengthen and not weaken the influences of the party on the youth.

It is obvious that it is not favorable to the development of an organization when many party committees limit themselves exclusively to personnel matters, and because of a poor evaluation of people from the masses frequently eliminate them from activities.

Some party committees have certain delusions. They think that by arranging personnel matters in authorities of an organization according to their idea automatically settles the question of the party influences on the youth.

How do these members of the party operate in the ZMW?

What is their attitude? What is their contact with the youth?

How are they helping to form the opinion of youth about the party with actions rather than words. The rural aktiv of the ZMW encounters in their work many difficulties, which it cannot solve with ill will or lack of aid on the part of people's councils and other institutions.

Many undertakings of youth can fail if they do not find timely understanding and support. I do not want to indicate any examples here,

Party committees do not always take into consideration that they frequently lose a great opportunity of gaining influence among rural youth, if in

SECRET NO FORN

169

SECRET NO FORM

nothing more than gaining the sympathy of this youth for party activists who could help it to take care even of small matters. Rural youth very practically evaluates the party, observing the life and attitude of its members.

Therefore the anti-party demogogy which can be found in villages will find on the part of the rural youth and chapters of ZMW faster and more effective resistance, the more the party committees will require from party members of working in the rural environment an attitude and work deserving of recognition and trust.

The ZMW, even though very weak and small, will with its activities strengthen influences of socialism in villages.

SECRET NO FORM

168

SECRET**NO FORN**Comrade Lucjan Motyka

I shall not bring up matters already spoken of in this discussion. I should like only to call attention to the situation in the party based on the experiences of the Krakow party organization.

I wish to say, first of all, that I agree with the draft resolution in regard to verification of members of the party and of the postponement of the III Congress of our party.

Everything seems to indicate that the postponement of the Congress will permit us to eliminate this ideological confusion which unfortunately is still rather prevalent among many of our activists and party members; and at least, it will permit us to limit this confusion considerably and will lead to further organizational closeness of the party.

We have ahead in our political life two events which are not only of party-wide significance, and not only even of nation-wide significance. These events will be of considerable interest in the whole international worker movement, to all international thinking. I have in mind obviously our Congress and the elections to our people's councils.

We all agree, I think, that the Congress must be a manifestation of the unity of our party around the political line proposed at the Eighth Plenum of the Central Committee. At the same time, Comrade Gomulka's report indicates expressly that considerable danger continues to threaten this unity despite the resolutions of the Ninth Plenum.

Is there really a danger of fractional activity of the two wings, not accepting the party line?

Unfortunately, facts confirm completely the concern of the party leaders on this matter. I should like to give a couple of examples from Krakow Wojewodstwo.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

In Krakow last year, we had -- excluding^d Warsaw -- perhaps the greatest concentration of conflicts which our party survived in this stormy period. I remember the October manifestation of the 20,000-strong student body, the dismissal of the presidiums of people's councils at meetings, the discrimination against members of the party in villages who at night often had to lock themselves in against physical attacks by enemies of the party, the manifestations in connection with the incidents in Hungary, strikes, etc.

The PSL rightist faction operates among us yet and tries to spread its influence throughout the country. We had the greatest split in Poland in the youth movement. It was most difficult for us to bring about the unity of the Union of Socialist Youth; and we also had two unions in the villages, that is, the Union of Rural Youth and the "wici" which obviously gravitated to the right.

We had in the student circles a political center of academic leftism, so-called POLA, which wanted, just as did the weekly Po Prostu, supposedly to build socialism only on the basis of criticism and negation. Recently, we perceived also in public opinion the results of the criminal activity of Dziadon and Hartman, unpunished in the past.

I recall this to indicate that the party in our wojewodztwo had many additional -- besides nationwide -- difficulties in its political work. Many of these difficulties already belong to the past. The party obviously became more closely knit, we settled many difficult matters; but we must bring up with greatest dissatisfaction the fact that in these difficult times when we were fighting for the unity of the party and the authority of the party units and the party organs, many comrades -- and these were older comrades, experienced in the work of the party -- stood aside and did not aid the party in this grave struggle.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

I must say that in a most self-critical approach to these comrades, the whole executive body of KW has no reason to be reproached. We tried to win over to work those comrades who were lost in the October period, we tried to resolve their full-grown ^{dis}ensions and their internal conflicts; we called a number of gatherings and meetings, encouraging them to work in the party, to aid the party in the difficult time of building up its authority. Unfortunately, in some we were met with a rather consistent and silent inactivity or even with negations and such slogans as, "Let them work alone without us." Obviously, I am not including all the old comrades who abandoned work in the party apparatus, or in the people's council apparatus, or in the UB. Many of them joined in the work, but the group which firmly stood on the sidelines was quite large. Some of these comrades approached us with suggestions for founding a club of old ^{com}munit^s, for creating the opportunity for their own internal and closed work; and in the end, they announced to KW that they had decided to work along one line, that is, to establish circles of TPR and to work in the TPR.

This was obviously all in order, because the party is very much interested in developing friendship with the Soviet Union. The party in its program emphasizes the greatest cooperation and establishment of friendship with the USSR, not from the geographic point of ^view, but from the deeply ideological point of view. If the Society were to concern itself only with the members of the party, it would have no purpose in existing, since the members of the party, by the very reason of belonging to it, realize in practice the principles of the TPR. But it must be a source of great concern that the Society, which has had to and must continue to work on a broad nation-wide basis, to draw in the masses of society to broaden and strengthen this friendship, ^{had} ~~and~~ to become a

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

springboard for the -- it is necessary expressly to say this -- opposition activity in relation to the party. And the facts confirm our concern.

Part of those comrades who did not want to go into any organization or party work went in the name of TPR into the field giving speeches and opinions questioning the attainments of the Eighth Plenum and the achievements of the party during the last year, charging that the party says nothing for the friendship to the Soviet Union, despite obvious facts, despite the fact that there was no speech by Comrade Wieslaw or other members of our leadership which did not mention these problems.

I think that Comrade Wieslaw's answer to Comrade Mijal at the end of his speech at the Ninth Plenum of KC satisfactorily explains these matters. Therefore, the idea of creating from the Society of Polish-Soviet Friendship a base of sectarian, dogmatic, and antiparty activity cannot be tolerated. It is in our interest that the leaders of the party concern themselves with the activity of the Society in this respect and that this activity be absolutely in agreement with the line and the activity of the whole party in all its units. In the Krakow area, at all times we shall strive for the development of the TPR, which we want very much, but which does not violate the principles of our party.

There were also other matters. We had to remove the First Secretary of KP in Wadowice because on the fourth day of October at the Plenum of the KP, he made a speech basically contrary to the line of the party. I do not know whether this was a coincidence that we were then having a heated period of the student manifestations. This was the time in which only by positive positions of the party leaders and workers in the area of Krakow Wojewodztwo were we able to avoid the similar manifestations which occurred in Warsaw. And it is necessary to mention

SECRET NO FORN

SECRET NO. FORM

that concrete preparations were made in this direction. There were attempts to include in these manifestations the working class also; there were leaflets in Nowa Huta and other larger factories. And on this same day, Comrade Kotyza, first secretary of the KP, in his final speech to the plenum of the powiat committee, stated that only speculators rejoiced in the October, because only they made millions from it, that this did nothing for the workers, while in fact butter became even more expensive -- he could not agree with this. He also said among other things -- this is connected with the previously mentioned attempts of activity in TPPR -- that in the party nothing was said about the friendship with the Soviet Union, and obviously he had in mind the whole party including the party leadership.

It is clear that we had to remove a secretary who by such means as this "realizes" the party line.

The explanation of Comrade Kotyz^a that he took advantage of the achievements of the Eighth Plenum, that is, the right to express his doubts before members of the party, does not hold up under criticism, because there^y were not doubts, but classic negations of the basic party line.

This happened in a period when we were also having troubles in revisionistic circles -- and there is no lack of these in the area of Krakow. Krakow has a considerable student body, next after Warsaw; it has a great intellectual and intelligentsia circle which was the most susceptible to the revisionistic influences, which flourished inside the party and outside.

In the first months after the Eighth Plenum, we talked with many party members who took defeatist and revisionist stands.

SECRET NO. FORM

SECRET NO. FORN

There existed here the so-called POLA, this means Political Center of the Academic Left, which grouped a certain part of the students who were members of the party and a part of the students outside the party who, however, had declared themselves as Communists, as volunteers for building socialism. In the difficult party situation in the student circles, we had certain delusions about succeeding in inducing these young people to positive party activity.

Even despite such facts as the nonparty behavior during the manifestations on 1 May, we tried somehow to deal with them in such a way as to make activity in the framework of the party possible for them. I must say that we certainly made an error. I agree with the comrades who said that in the struggle with revisionism and in the struggle with those who solely by liquidation and negation try to gain influence for themselves in circles inimical^g to socialism -- we must be very consistent, and only this consistency will give us political offensive in the university circles.

I realize that our work in the student circles will not be easy, that we will have to exert great efforts in order to rouse the honest members of the party -- and these constitute the majority -- to active and proper activity.

POLA, for example, shows clearly that this "Hamletism," this sort of fear about losing the popularity gained in October, was a hindrance[#] in the party work. Continuation along the positions of negation and opposition does not do any good -- it must lead to slipping into antiparty positions.

Therefore, I think that removal from the party of some representatives of these circles was necessary.

SECRET NO. FORN

SECRET NO FORN

We intend to work in such a manner, particularly to establish the quality of party activists in universities and, through proven comrades, to contribute to further development of party organizations and their influence in schools.

I must here emphasize that party organizations in Krakow universities were not uniform in their fluctuations on the matter of Po Prostu. In the Metallurgical and Mining Academy and in the Higher Pedagogical School, we had evidence of a serious attitude and acceptance of the party line, active cooperation with the wojewodztwo committee and with worker organizations in preventing prepared incidents and demonstrations.

A few words on the matter of verification.

As for me, the fact that we carry on verification of the members of the party as a definite campaign is conditioned by the necessity for a proper review of the cadre status of the party and removal from it of elements casual, alien, and corrupted before the time of the Congress. But I think that this cannot be only a campaign, that it must be a constant process, without interruption in the party. If the party is to be the vanguard of the working class and the leading strength of the nation, then this movement must constantly be going on on two sides: It is necessary to get rid of all those who by their own attitude, by their own breaking off from the principles of the party, by indifference, drunkenness, corruption, or amorality do not deserve to be members of the party; and on the other hand, it is necessary boldly to reach out to worker cadres, to the cadres of outstanding people in work plants and to the technical intelligentsia, and to encourage them to join the party.

SECRET NO FORN

SECRET NO. FORM

Only such a move from both sides will permit the clarification of the proper status of our party and the creation of the party as a real leading force. As to the problem of a favorable ratio of the numbers of workers in our party, the basic role must be played not only by the percentage of workers, which, for example, in our wojewodztwo is rather good, but also by the activity of the workers in the party, and this situation is considerably worse.

It is necessary to state that in some workers there appeared in recent months a rather significant unwillingness to occupy themselves with the functions of the party. Often workers -- sometimes eager and sacrificing -- somehow did not see the needs, did not show the desire to devote more time to party work. I think that what Comrade Schaff mentioned played a great role here, namely, the conviction of the ineffectiveness of their work. It will be necessary to assure the influence of the workers in an organizational manner and to do everything to plan such means as would change the existing status and permit the workers to play the proper leading role in our party.

We continue to approach the matter of the worker aktiv as before. We see smart, sacrificing ^{people} in factories, rejoicing in the confidence among their co-workers. But, then somehow none of them is used as an activist, they are not recruited into the party, if they are not yet members of it. We rely very often on "iron" activists; we have come to believe that they are always in power, although they give nothing of themselves, they do not grow, and ^{they} are not widely heard.

Therefore, I think proper those remarks which aim at a new look at the problem of party activity and which attach weight to real activity. This new look is, however, the obligation of all party units, of the whole apparatus, and of the party aktiv.

SECRET NO. FORM

SECRET NO. FORN

I should also like to bring up the matter of the countryside because I think the experiences of the Krakow organization in recent weeks can also be made use of by other comrades.

As I already said, in the villages just after October, we had tremendous pressure by the right wing which here was especially active and numerous. We had a discriminatory attitude of such a type that members of the party simply were almost ashamed of the fact that they realized the line of the party, that they were activists, and that they started producer cooperatives. This shock, I would say, and retreat from the right-wing opinion at first did not give us much hope for activating our party in villages.

Recently, we took more concern ~~from~~ organizational work in connection with the elections to agricultural circles, with elections to the authorities of dairy, vegetable, and garden cooperatives, etc. And what did this show? Wherever clearly and simply we present the problem of the class struggle, where we put forward expressly the matter of party discipline, and where we prepare these campaigns precisely, we meet with considerable successes.

Recently we had such meetings of dairy cooperatives. Despite the fact that the number of delegate-party members was insignificant, almost all the non-party members went along with the suggestions of the party members. Why was this so? Because the delegates perceived the unity of the PZPR members, who were adequately prepared by repeated meetings with the party-group of the Kw and by prediscussion of meritorious and personal subjects. We conducted this without any discrimination, without any administrative pressure. As a result, not only were we able to bring around the delegates of the meeting to our stand, but they even became party activists, they learned to appreciate by experience what can be

SECRET NO. FORN

SECRET NO. FORM

produced by party unity and party discipline. I think that these experiences not only concern the villages, but also can be used in all party work.

The next matter which I would like to bring up is that of people's councils.

The numbers of crimes recalled by Comrade Wieslaw's report are frightening.

This very much undermines the authority of our party, because the majority of activists and especially the officials of the people's councils are members of the party. There was even resistance to censure by the party and public prosecutor of worker²⁵ of people's council, because this would somehow compromise the party. But on the whole, people have the proper attitude to all these crimes, they speak about them openly; and it would be the worst thing for the party if we should desire to tolerate this type of phenomenon.

Let us talk then about the regulations for election to the people's councils, since this is obviously a very important matter. We must prepare for these elections. But these elections are only one problem. We also have a second problem -- this is the operation of the people's councils, the political and economic work of people's councils, in which our representatives -- I have such hopes -- will constitute the majority. I am concerned for the work of deputies as a social factor, but also for the work of presidiums and branches constantly and professionally realizing the work of the people's authority in the area. We perceive the need for change of former cadres and introduction of important candidates, people who merit complete trust, especially since we continue on the road of further decentralization, of increasing competence and scope of activity of people's councils. Outside this, we do not want to take

SECRET NO. FORM

~~SECRET NO FORM~~

over the work of the people's councils or to direct them daily through party authorities.

At the same time, the position of the workers of the people's councils in relations to other workers is wrong.

I mean that we cannot discuss basic wage raises, when there is a shortage of money. But it is impossible to reconcile the fact that, for example, the chairman of the municipal council in Trzebina -- which has about 6,000 inhabitants, but at the same time 17,000 workers come there daily to mines and factories -- collected a wage of 850-900 zloty monthly; when at the same time, the day-worker easily earns a wage of 1,200-1,400 zloty; and for example, the foreman (kontystka) in a factory receives, let's say, 1,600 zloty. It is impossible to reconcile the fact that we place the chairman of the municipal people's council in such a town on a lower level than an unqualified day-worker. It is impossible to reconcile the fact that, for example, the chairman of the municipal council in Chrzanow earned 1,300 zloty monthly and the directors of its branches correspondingly less; while at the same time, one of the branch directors, for example, the director of the administration of cleaning the town possibly earned 2,600 zloty, because this is considered an enterprise and not an administration.

This is not the time to discuss wage raises. But a reduction of great numbers of cadres certainly would release the funds which generally should go to raise wages at least for the more responsible workers on the people's councils. Otherwise we will not find people who will go willingly to directing positions even in powiat people's councils.

This is a problem which in the present economic situation of the country somehow or other must be settled efficiently.

And then the last matter.

~~SECRET NO FORM~~

SECRET NO. FORM

The Eighth Plenum answered people expressly about the economic situation of the country and about our economic goals. Since this time, a year has gone by. We read presently many enunciations about the new economic model, but I feel there is a great disproportion between what is said on economic matters and the practice in the field. In the field, for some reason, the most varied sound ideas and concepts find expression only with great difficulty, although being able to induce to work the idle hands of which there is no shortage in Poland and being able to increase the productivity of labor through sensible use of economic incentives and use of the potentiality existing in the area. We still have constant numerous signs -- I would say -- of economic conservatism and to this phenomenon it is necessary to turn more careful attention. Besides the sign of political dogmatism -- an inflexibility in the old norms of economic thought constitutes a great handicap in the development of the country. Various intermediary centers defined their positions and existence, because obviously no one wants to eliminate oneself. I think that it is necessary in some way quickly and energetically to bring to life the recommendations which have been centrally discussed. Submission by the workers to various, even inimical, tendencies, has reason in the fact that they still do not see solutions of different weak points in practice, in spite of the fact that a diagnosis of these matters was already made a year ago. That is why in the all-party discussions, which certainly will take place before the Congress of the party and from the discussions conducted with members of the party at the time of verification, it will be worthwhile to draw and generalize conclusions for our economy and organizational work.

I think that only then will we be able to go into the Congress of the party with new hope and with confidence the lack of which some comrades here discussed.

SECRET NO. FORM

SECRET NO. FORM

Comrade Artur Starewicz

I should like to bring up two subjects: the matter of purging the party ranks and the matter of the press.

The central problem of today's Plenum is the party. The basic new thought of the Tenth Plenum is to raise the party organizations, the whole party, to the height of the tasks which stand before us, tasks resulting from the resolutions of the Eighth and Ninth Plenums, by improving the make-up of the party--improving its make-up qualitatively, ideologically, morally, and socially.

Improving the make-up of the party is not a new idea. The party has discussed it for several years. In recent years, we have had on this matter resolutions, letters, and instructions of the KC, and various concrete instructions pertaining to regulating the make-up of the party; the make-up of the party, however, has not improved, but on the contrary, it has become worse.

Why has it become worse? There were political reasons for this. Erroneous work methods, the practice of bureaucratic centralism, and keeping the party from the basic worker and peasant masses, all influenced it.

Detrimental changes in the social structure of the party followed. The percentage of workers decreased from 47 percent in 1949 to 39.7 percent at the end of 1956; the percentage of peasants decreased from 13.6 percent to 12.8 percent. At the same time, the percentage of white-collar workers (especially office workers) increased; and in 1956, there were 39.5 percent of these. We must not overlook the drop in the percentage of youth in the party in recent years, especially in industrial organizations--this is always a bad sign.

These changes are the more unfavorable since at the same time we had enormous, even double, growth of the working class; and great droves of youth went to work in production outside agriculture.

SECRET NO. FORM

SECRET NO. FORM

A worsening of the moral-ideological standard also accompanied this process of changes in the party structure. Warnings of weaknesses began to appear, bringing great harm to the authority of the party in society.

For years in the party there have been discussions about the necessity to become free from the so-called ballast, that is, the people who are casual, indifferent, etc.; but it was discussed without accomplishment, since political conditions were not right for it.

The so-called ballast was--I think--an inevitable product not only of the history of the organizational development of PPR and PPS before their unification, but also of ^{the} definite administrative methods in party work, the result of complete sterilization in political life in many basic organizations; taken as a whole--the result of processes connected with the system of the cult of the individual, and following this, a moral and political decadence.

The purging of the ranks has been discussed throughout the party for many months. It is possible to state without exaggeration that this is the wish of all upright communists, of all who have a vital concern for the fate of the party, who do not want to be in any organization either with all kinds of narrow-mindedness, or with scoundrels and speculators, or least of all to yield themselves to the will of cliques and coteries.

Recently discussing the matter of purging, we discovered varied^d internal dissension among the aktiv..

First, the negative historical experiences of purging in previous times were recalled in some measure, not those in our party but in other brother parties. This was often^a bad experience.

Second, a fear was expressed that removing a rather large number of people from the party might make unnecessary enemies--and there is no shortage of enemies.

SECRET NO. FORM

SECRET NO FORN

Third--and this concerns especially last year--there is a question as to who will dismiss whom and for what reason.

These arguments--as witnessed by the voices of the aktiv and the voices from the field--have been weakened considerably or disproved.

I think that the proposals of the politburo, brought up in the report of Comrade Wieslaw, and the draft of the resolution are completely proper, ⁱⁿ ~~that~~ the matter of improving the make-up of the party, making the party militant, and consolidating the party ranks. This will be a considerable step in the struggle for a vanguard-party, ^{for} ~~of~~ a party--^{to} ~~which will~~ be the leading force in the struggle, which will be waged at the third Congress and thereafter. The draft of the resolution is proper, because it answers the requirements of life, because it has ripened in the party itself, in the thoughts of its faithful members, and also among non-party people who often demanded this in looking to the party as to their leader.

The actual status of the party was completely revealed only at the time of the October changes and later. Since the curtain of hypocrisy and lawlessness split, since internal-party democracy opened everyone's mouth--it became apparent that we had in the party ranks, besides communists the followers of socialism, plenty of people having nothing in common with the aims and desires of the party and its ideas, people--as comrade Zambrowski rightly said--representing all possible, and often reactionary and nationalistic ^e ~~trends~~, but not the Marxist-socialist trend. Everything that was previously hidden behind the screen of silence, behind passiveness, ^{is} ~~is~~ is now disclosed in the majority of party organizations.

Without being freed from this ballast, from the depraved and brawling elements, we shall not push forward.

There were apprehensions of another kind, namely that the purging might worsen the social structure of the party, since it would be accompanied by

SECRET NO FORN

SECRET NO. FORN

unrestrained flowing off of a certain part of the workers while many office workers would tenaciously retain party membership.

Experiences of the year negate these apprehensions.

In the course of three quarters of this year, about 92,900 people left our party. Of this number, over 5,000 were expelled; about 56,000 were crossed off party lists or turned in membership cards. Over 43,000 refused transfers. Considering some growth in new members, we receive the number given above. So, the social structure of the party, as a result, not only did not become worse, but it improved, although still insignificantly: we have more workers (outside agriculture) ² about 40 percent. The percentage of peasants has remained ^e the same; on the other hand, the percentage of office workers decreased somewhat.

What are the main conditions for the success of the entire verification campaign? I see two above all:

First--purging the party ranks in a method consistent with the spirit of internal-party democracy, and under the leadership of the party authorities with actual participation of the primary party organizations and the general membership.

Second--conducting the whole campaign of purging and verification as a political campaign and not ^g strictly organizational ~~one~~, a ^{campaign} ~~company~~ which must be accompanied by broad clarification of all-party and all-political aims and ideological criteria by which we shall be directed. It also must be accompanied by discussion and polemics with tendencies alien or inimical to the party. It must be a campaign which will not be inclined to label people as "dogmatic" or "revisionistic," but one which will seek the heart of the matter--differences of opinion, and the political and moral attitudes of party members in practice. The ^C campaign must be conducted on the level of a prescribed political struggle within the party against whatever hinders it, whatever draws it backwards--a political struggle through discussion ^g and polemics and through propagation of the party line. If the campaign became

SECRET NO. FORN

SECRET NO. FORM

exclusively an organizational move, it could be greatly misunderstood by the masses and could lead to much distortion.

I see certain dangers in this ^Campaign. They can become real if the purging of the party ranks is carried out in a bureaucratic manner--this means only by selected groups, only by commissions, without the participation of the aktiv, without the primary party organizations and the conscious participation of the general membership of these organizations, without discussions in the organization to which the given member of the party belongs. Obviously this does not mean that in every case, the position of a given organization will be the final decision, that it will never be necessary to accept decisions by party authorities or a special group. Nevertheless, this must be more the exception. Thus, the main method of carrying out the verification and purging must rely on the fact that everyone can understand the motives of our actions and be able to speak out so that as much activity as possible in this field will come "from below." Then it will be possible to eliminate the mistakes and wrongs; then we shall attain ^{the} proper training effect based on activating good members of the party. Control of the primary organizations and their active participation is also necessary to make it impossible for the different cliques to manipulate respectable people, to frustrate "kangaroo courts" which here and there foreign elements and demoralized cliques try to carry out.

Danger lies also in the fact that there will be mixed different groups of the party members, for which, according to the resolution of the Plenum, we wish to establish different criteria and different measures. The party control commissions must look into the matters connected with revisionist, liquidationist, or dogmatic group activity. Another problem--the dislodging of corrupt and demoralized elements--must be the concern of party authorities

SECRET NO. FORM

SECRET NO. FORM

and special party groups. Different again must be the dismissal of those people who are casual, indifferent, etc.; this must be accomplished by verification especially in the party organizations themselves.

Classifying these matters and the use of different methods of purging and verification against different undesirable elements in the party has cardinal importance. For example, casuals who feel no ties to the party and would leave without opposition and separate from the party amicably, could choose not to do this only because it would occur at the same time as the purging of thieves and bribers from the party.

By itself and independent from this, the use of ideological and moral measures is necessary. Otherwise, situations can arise in which certain political positions, very often inconsistent with the party line, will become a screen or defense for people who should be severely punished by the party for moral indiscretions.

No political position nor services to the party in the past can be a justification for people who have dirty hands and who compromise the good name of a member of the party by abuses.

In the present situation in the party, this whole action will not be diverted if it is carried out on principles of exact observance of internal party regulations. This means that each member of the party must have the power of defense in the face of accusations, the right of appeal of decisions both to the bottom and to the top, that is, to one's own primary party organization, and what is most important, to the proper party control commission, to KW, and to the Central Committee. This guarantees the statute of the party; and these guarantees must find expression in practice. Similarly, the right of each member of the party to be present at an examination of his case must be guaranteed in practice. Absentee judgment of cases of party members must be permitted only when the member, of his

SECRET NO. FORM

156

SECRET NO. FORM

own will, simply does not wish to take advantage of this right. There is also a danger of splits of a fractional type. We have, of course, sad experiences in this field: on the one side the wicked methods of incitement used by various revisionistic elements--and on the other side, the schemes and showdowns of the dogmatic-sectarian elements. Against these antiparty methods, poisoning the atmosphere in the party, leading to wild raving--all party authorities, the whole aktiv of our party, everyone in whose heart lies the unity of the party must speak out against these.

I think that the Tenth Plenum should be strictly guarded from all attempts at any fractional inquisition, from accounting for criticism, etc. People can be made to answer to the party for their political position only in cases of actions and propagation of opinions inconsistent with the line of the Eighth and Ninth Plenums.

All ^{9a}expulsions or party punishments for any other reasons--I have in mind political matters, not moral--can have the character of divisive schemes and accounting and should be cut off on the spot, in my opinion, as disturbing the unity of the party. I would propose that some statements in the spirit of these considerations be taken into account as much as possible in the last formulation of the resolution.

I turn now to the matter of the press.

The matter of the press has not been avoided in subsequent meetings of the KC since the Seventh Plenum. And rightfully this is so, since the press reflects political trends in the country and in the party both positive and negative. As the whole process of democratization was twofold, including the main wave of tendencies of the masses toward changes within the framework of socialism and the ^gtendencies of inimical forces to use democratic freedoms for their purpose; so also was the case of the press twofold, since besides the revival of new, live language reaching the reader and the bold

SECRET NO. FORM

SECRET NO. FORM

criticism and positive initiative, we had and we still have the use of columns, mainly of some periodicals, for purposes of revisionistic and frankly antisocialistic propaganda.

What lies at the ideological sources of this situation? Generally speaking, disappointment in socialism, which--as Comrade Schaff said here--involved different circles, especially the more vacillating circles, some parts of the intelligentsia.

On the basis of the ideological confusion in the circles of journalism, certain opinions spread which justified the release of the press from the control of the party.

There arose, for example, the theory of the specific function of the press, of a press as a co-governing force, as a self-governing factor, independent of the party. This opinion was introduced at the meeting of the Warsaw branch of the Association of Journalists. We all remember how there were such tendencies toward independence at that time in the different editorial boards, and even to some extent also in Trybuna Ludu. The editorial boards did not want to be an organ for anyone, they did not want to acknowledge the leadership of the party. Po Prostu, to the very end was convinced of its special mission of action.

The theory also arose on the dilemma whether to reflect or to instruct: that is, either only to talk to the readers in the name of the party and the people's authority, or to talk to the government and party in the name of the masses, in the name of public opinion. This false antithesis was resolved apparently by the answer: Do one and the other, reflect and instruct. But this answer was very superficial. Yet this superficial answer satisfied many journalists. It did not touch the basic problem: how to instruct and what to reflect. Whether to train the readers according to the opinions of some journalists or according to the line and position of

SECRET NO. FORM

SECRET NO. FORM

the party? Or to reflect what is progressive, democratic, socialistic in public opinion, or everything and consequently also the reactionary, antisocialistic, and anti-soviet voices. Without an express answer to these questions, this thought-provoking dilemma became a liberal-bourgeois phrase justifying the freedom for carrying on in some publications of inimical, antisocialistic propoganda. And when we attempted to have an opinion formed in agreement with the party policy and to reflect whatever serves socialism, we were accused of wanting sterile language, covering up, and a return to the old methods of management.

Then a specific theory arose concerning the role of press criticism. The mission of the press--according to the theory--is to criticize the governing in the name of the governed. The greater and sharper we criticize, the more we can contribute to the improvement of the situation. Adherents to this opinion--and there are still many of them--completely succumbed to the erroneous conviction that the chief antagonism in our society arises between authority and society, between the governing "elite" and the governed masses.

On the other hand, the class struggle, the actions and influence of the opposition, the activity of the reactionary and retrogressive forces--this was some myth imagined by the "Stalinists" or some abstract truth which rarely appears in life. Our attempts to develop the policy of the party in the press, to struggle with the reactionary ideology, to cultivate limited criticism constructive, convincing, and based on socialism and of concern for the improvement, some rejected and still reject every day as suppression of criticism and freedom of the press.

Obviously behind all these erroneous opinions on the role of the press are hidden differences of opinion as to the policy of the party, deeper ideological differences, differences between Marxists and revisionists.

SECRET NO. FORM

SECRET NO FORN

On the situation in the press and among the journalists, simplified opinions are plentiful. At the present Plenum, ^{one} of the comrades accused the whole ideological front of favoring revisionism or of voicing revisionistic and antisocialistic opinions. He included in this all central party publications and all party schools. It seems to me--tactfully speaking-- that this is a deviation from the truth. This is impossible to prove. It is impossible to prove that the Propaganda Branch of KC, or the Press Office of KC, or the Central Party School, or Trybuna Ludu represent the stand or opinions favoring revisionism. Also completely groundless is the charge concerning the editorial board of Polityka, that it conducts the struggle only on one side. Polityka from the very beginning has been one periodical, sometimes, the only one, which undertakes polemics with revisionism.

These accusations cannot be proven by facts. And it is time now to abandon the methods of ^{profess} accusations.

The truth is, on the other hand, that despite efforts of the party leaders and the responsible organs of KC, the situation on the ideological front was not mastered and still requires great efforts by the central aktiv of the party as well as time. It requires among other things that everyone who can and is properly prepared for this be included in the struggle on the ideological front with pen and word--from the present position of the proper party line.

What is the real situation in the press, in this very important segment of the ideological front?

We have--it seems to me--two processes: complete positive evolution of the majority of the press and radio, of which the content this year has shown very essential improvement; and negative evolution of a certain part of the press, mainly periodicals, few but important, because of the qualitative influence especially in intelligentsia circles. A large political

SECRET NO FORN

SECRET NO. FORM

and organizational effort to improve the over-all status of the press and to oppose the negative processes has already been completed. For long months, a discussion with certain editorial boards has been going on. In many KC meetings the realization of the party line in the press has been discussed--chiefly errors in this field. Extensive personnel changes were accomplished. Several dozen management positions in the press submitted to changes. Changes were made in several editorial boards of wojewodztwo, daily, and periodical publications, in the central press besides Trybuna Ludu, in such periodicals as Sztandar Młodych, Zycie Warszawy, Zycie Gospodarcze, Dookola Swiata, and some others, and in the Polish Radio and Television. Several dozen people were removed from positions in editorial boards on lower levels. Changes were also completed to strengthen the office of control of the press. Recently, 12 persons were removed from radio and television.

Concerning the scope of personnel changes from the point of view of political needs, they are no less but more numerous than in many other spheres of our life.

Several periodicals were eliminated which carried a politically harmful line and were operating unprofitably--such as Kronika, Ziemia i Morze, and Przemiany.

I believe that the situation in the daily press and in radio after the recent changes basically will be mastered. Only single, chance eruptions will occur. The daily press has almost 4 million copies in daily circulation.

I think that a similar situation exists in the rural press, which however, since the October changes has never displayed any tendencies opposed to the policy of the party. A single circulation of this press is more than 800,000 copies.

SECRET NO. FORM

SECRET NO. FORN

The women's press and the political press are more or less similar; the circulation is very large--3 million copies.

I think that we have a more or less normal situation in part of the magazines and in amusement publications; in part, I repeat. Circulations of these publications are considerable.

On the other hand, part of this magazine-amusement press continues to submit to erroneous and sometimes harmful tendencies. It prints vulgar illustrations, primitive sketches, and at times it cultivates antisocialistic propaganda, glorifying capitalism; it passes in silence, on the other hand, and sometimes even ^{= a}defames, socialism. Such things appear in various publications, such as Dookola Swiata, Nowa Wies, and Przekroj, Kulisy, and especially the illustrated weekly Swiat. Swiat has a most definitely outlined opposition line, not even revisionistic, but openly bourgeois. In Swiat, you will almost never find the world of socialism outside Poland; and if Poland is included, then it is generally in a defamed and slandered manner by Zbigniew Mitzner and people similar to him. On the other hand, you can find in this Swiat reporting from West Germany written with childlike rapture, the picture of so-called "patriarchal democracy" and peoples' capitalism, blossoming under the scepter of Adenauer, as well as feuilletons written often from a position of neutrality in relation to the capitalistic world and socialistic world. In spite of the fact that months have already passed since the resolution of KC on changes in the editorial board of Swiat, the editorial board in the name of "realism for daily use" now only is promising improvement.

Finally, there is a group of about 30 periodic publications, including social-political ones with a circulation of some 280,000 copies and social-literary ones with a circulation of over 200,000 copies, among which we have 12 publications containing in themselves practically all of revisionistic

SECRET NO. FORN

SECRET NO FORN

and antisocialistic incidents in our press. I have in mind here such publications as Nowa Kultura, Kronika, Przemiany (the last two have been completely liquidated), Nowe Sygnaly, and to a small degree Przegląd Kulturalny, Zycie Literackie, Zycie Gospodarcze, and some publications from the provinces with very small circulations.

If we compare the proportion of the useful press, serving the socialism and the press to a lesser or greater degree submitting to foreign ideological tendencies then we have on the one hand the daily and periodic press which follows the party line totalling almost 10 million copies in a single issue, which though it does not reflect in every respect our points of view, yet we treat them as the press playing as a rule a positive role. On the other hand there ^{are} ~~is~~ about 200,000 copies of publications, especially social-literary, in the columns of which were and sometimes still are published politically harmful, revisionistic, or even antisocialistic items.

Obviously, I do not state that the political proportion is 10 million to 200,000, since the ideological weight of these publications containing negative materials is considerably greater. A number of those publications were modeled in fact on the political line of Po Prostu.

To these data it is necessary to add still about 600,000 copies of publications of the magazine type in which we also have, relatively often, political outbursts and attacks on party practices. The ideological and political weight of them, however, is already considerably less.

In the light of these current data, there is complete confirmation of the analysis which Comrade Wieslaw gave at the meeting with the journalist aktiv, that a considerable majority of journalists want to serve the party and people's authority with their pens, either as open Communists or as positive political realists and patriots. Only the minority, a relatively small group, plays a negative role and attacks the policy of the party from

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

the revisionistic, destructive, or reactionary position. This last group and its voice in the columns of the press is to be eliminated.

Comrades, we are determined to realize this task as soon as possible. The more so, because the influence of this group is still considerable, greater than their publications, though sharply curtailed by censorship. This influence is the wider because it partially embraces the journalistic leaders.

How can we realize this task, a task truly not easy, and not "pour out the child with the bath water"?

It is possible, however, to do it very simply, very quickly by elimination of those 10-12 publications. Obviously, this is the shortest and simplest solution, but also it is the worst; since it would possibly push away from us both ^{those} circles which the publications influence and with which they are connected, and those additional circles in which liberal-bourgeois opinions on the problem of freedom of the press dominate, in which it is considered permissible ⁱⁿ Poland to say whatever you want, because-- as they say--"if socialism is strong, then it will defend itself."

I think that this would be the extreme; to such an extreme of eliminating the publication, as we had to do with Po Prostu.

Most suitable, on the other hand, after all discussions which have been held or will be held very soon, are personnel changes in editorial boards. Without these changes--see ^{sh} now with absolute clarity--our efforts will be in vain.

We said recently at a meeting of the editorial boards of periodic publications expressly and unambiguously: editorial boards must take a clear, definite political position. Those who do not agree with the line of the party should not take a two-faced stand. If they do not agree ^{sc}, they must not edit publications and they must leave this work for a less

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

responsible and non-administrative position. The editorial board must be responsible for the publication, not the censor. If they agree, they must be responsible--responsible to the party and to the people's authority.

We lack people to solve these matters. There is a lack not of people agreeing with the party line, because in the journalistic circles, there are many, but of those ready to combat opinions against the line of the party from both "wings."

These matters, however, do not exhaust the problems of the press. Revisionistic and opposition elements have certain support in some editorial boards, and in the Association of Polish Journalists. Without changes in the Association of Polish Journalists, ^melimination of the influence of the revisionistic elements among the journalists cannot occur.

The present administration of the Association of Journalists arose in a very specific situation, shortly after October, when at the Meeting of the Association, different forces joined in a platform of sharp denunciation of the past. A characteristic incident occurred in connection with the speech of Zimand. At the meeting Zimand solemnly proclaimed that our party was bankrupt. I then asked on the spot about why he belongs to the party. The delegates in a majority acknowledged this as an extremely improper question. Then they eagerly applauded Zimand.

The comrades know the stand of the presidium of the Association of Journalists on the matter of the press policy of the Central Committee. Comrade Wieslaw gave this at a recent meeting of the journalist aktiv. Recently after closing Po Prostu and ^{ending} the disturbances on the streets of Warsaw, the presidium of the Association of Journalists passed an unusual, "bold" resolution, namely it summoned journalists in the whole country to preserve the peace. Journalists in the field laughed when they received

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

this telegram from the Main Administration of the Association.

^T
It is very clear that we do not want to subvert the independence of the Association of Journalists, but we cannot condone the fact that the management of such an important professional association, immensely important from a political point of view, should find itself in the hands of the people submitting to the pressure of foreign forces or gravitating to revisionism or preparing opposition to the policy of the party. "Realism for daily use" here is not sufficient. I think that Communists of the Association who stand on the basis of the October party line and want whole-heartedly to aid the Central Committee in its struggle to consolidate the party, can manage, along with all politically healthy journalism, to assure by proper means such composition of the management of the Association of Journalists as to provide activity which will aid the party and not harm it.

In the press, there is no dogmatic-sectarian danger. On the other hand, certain characteristic habits appear, however not only characteristic for the press--a certain inertia, a certain impotence I would say, a certain conservatism expressed in a return to hypocrisy and sterile speech, which here and there again are beginning to appear. The party answered clearly with the words of Comrade Wieslaw that we do not want a sterile, trite, and parrot-like press. We want to have a living press, a weapon in the struggle for the spirit of the masses, for raising the socialistic consciousness of the party and society and a weapon for creative criticism and wide initiative.

I stated that there is no dogmatic-sectarian danger in the press. There is, however, a small group of people who established themselves on the editorial board of the very important publication Przyjazn. Part of this editorial board, called upon to spread friendship with the Soviet Union and with other socialistic countries, decided--as we see and hear--to transform

SECRET NO FORN

SECRET NO. FORN

this publication into an organ of internal-party struggle. The question comes up, "In whose hands?" Some light on this is thrown by facts and the actions of some members of the editorial board who publicly express opinions of the following type. I cite: "Communists still will come to power in Poland, and then every member of the party will have to be accountable for what he says and does now." Przyjazn is the only political publication in Poland which passed over in silence the celebration of the Eighth Plenum of KC, the plenum of such basic importance for the foundation of Soviet-Polish friendship.

I think that, just as we cannot tolerate revisionistic centers, we should not tolerate in the press dogmatic-sectarian groups, enemies of party policy, since on this platform they cannot really spread Polish-Soviet friendship; they can only discredit it in the eyes of the readers.

A large number of matters being worked on at present also require regulation, such matters as responsibility of the journalists and editors for the printed word and assurance of freedom of the press in our socialistic understanding. In connection with this, a press law is necessary to raise the responsibility of the journalists and guarantee rights of our press, rights of press criticism, etc. Press criticism now is often deprived of this civil right which it should have in our country. We have a multitude of incidents of suppression of proper criticism, and especially of facts of excessive indifference to press criticism. The party cannot agree with this or with the lack of responsibility for the printed word.

I think that the Tenth Plenum, in a clear expression of its position on purging and consolidating the party around the line defined in October 1956, will create conditions for complete mastery of the situation in the press and for harnessing all the organs of the press, radio, and television in the service of building socialism.

SECRET NO. FORN

SECRET NO FORNJerzy Putrament

I should like to begin with certain general matters which I admit frankly are very disturbing to me.

For a long time in our party, it has been possible to say that a certain split continues in our top aktiv. Despite different declarations, which we have heard yesterday and today from various members on this platform, concerning the complete support of the draft resolutions of the Tenth Plenum and of the report of Comrade Wieslaw, I have fears that this split unfortunately will outlive the Tenth Plenum.

It seems to me that this situation is extremely dangerous for us.

As you know, the cutting off of both wings of the party has been discussed. I think that this is a very unfortunate and harmful comparison; rather, there should be some other way to express this, but the operation itself seems necessary.

I think that if we are to go to the party with all the resolutions with which supposedly every member of the KC completely agrees, and if we have to carry out these resolutions, then in conditions of the split which exists and of the differences of opinion in the concept of the wings and their danger, I have much apprehension whether we shall be able to incorporate these resolutions into life.

Revisionism and conservatism have been discussed. Personally in this room, I see no revisionists. It is possible that this is such a specific condition that causes other comrades not to see conservatists in their own wojewodztwos. I know, though, that there are people in this room who do not appreciate the danger of revisionism. And on this theme, I should like to say a few words.

There are among us comrades who are so very convinced of the danger of conservatism that they cannot really perceive the completely evident signs of revisionism even in their closest neighborhood. This, among other things, concerns very many comrades working on the ideological front. It seems to me that the error of these comrades carries very important political results. If these comrades, despite reluctance in the past, carried on without conviction the struggle with revisionism in their immediate neighborhood from

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

fear of conservatists; if it seemed to them, that ^(here) who knows, we shall liquidate these revisionists, and then some conservatives will jump at our throats--then these comrades obviously have committed a very significant political error, of which we now see the results.

Where, in my opinion, does the danger of conservatism lie? Does it lie in the fact that there are in our party several dozen people who at a certain moment, as a result of their own errors, were removed from the direct leadership of the party? Does this constitute the danger of conservatism?

It seems to me that this is not the danger of conservatism. Whenever the party makes some change, anyone who previously maintained an improper position and was not able to get out of this position, must pay for this. This is not horrible for the party--these few dozen ambitious people do not constitute a danger important enough to warrant devoting much energy to it. Obviously, the danger would be greater if there were added to it several or several thousand so-called aparatchiks, people who worked for the party apparatus for some time and for whom it is difficult to get used to the fact that now the party work must be conducted otherwise. In this case, conservatism already is more dangerous. But even this does not constitute the real problem.

Conservatism will be a danger to our party when these generals and these officers get an army into their hands--if these generals and these officers, who are not able to shift to the new course in the party, get the aktiv of the party into their hands.

But, will this party aktiv drive into the ranks of conservatism the work of Jan Kosa or disgusting antisemitic statements.

If anyone thinks that conservatists will reach our party aktiv with the aid of antisemitism, these comrades think very poorly of our party aktiv.

Antisemitism is the weapon for winning over the most ignorant masses of our nation, and not the party aktiv.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

The danger of conservatism, in my conviction, lies in the fact that thousands and tens of thousands, all the upright party activists looking at some of these phenomena in our life, cannot understand that they are independent of the will of the party, that they are phenomena against the will of the party, that they are caused by enemies of the party and not by the new course of the party.

The danger of conservatism becomes real and threatening for us when the party aktiv, reading all our papers and listening to our radio, wonders who in Warsaw permits such matters.

I think that what Comrade Gomulka said in his report--that one cannot combat dogmatism with revisionism is right.

If you want to stop what is most threatening in conservatism, do everything possible so that the aktiv of our party might have faith in the righteousness of our party line, and suppress everything which will bring doubt to this aktiv, whether we are going along the road of socialism or not.

If we do not appreciate this now, if after this Plenum we are not able to achieve this kind of result in our work, I am very much afraid that the danger of conservatism will remain with us.

I repeat: I do not wish to close my eye to the other side of conservatism, I mean to what could be called some fractional test, practically of conspiratorial activity. This does appear, but it is possible to conquer it very easily, relatively, if the party aktiv will work with us.

Comrade Starewicz gave a very interesting speech with which I agree, for the most part. But with one point of his speech, I should like to argue; namely, it concerns the ineffectiveness of previous efforts of the party leadership in the matter of the press. I think that here the reason is that which was touched upon in the speech of Comrade Starewicz; namely, we have heard how many editors were removed, we have heard how much personnel was transferred--even that some periodicals were suspended. But in all this--this is obviously not the fault of Comrade Starewicz, but the fault of our whole party and especially the Central Committee--we have not been able to confer a political character to these struggles.

SECRET NO FORN

SECRET NO. FORN

The influence of Po Prostu and periodicals similar to it, to a very great extent rested in misunderstanding, especially in the first half of the year. Very many people reading these publications really thought they were publications which paved the way for our October, periodicals which had the full backing of Gumulka.

Here I should like to stipulate that in its wisdom and fairness the speech of Comrade Kasman did not seem right to me on one point. Namely, in my opinion, it was not at all necessary only now after the vacations for us to close Po Prostu.

I think that if we had shown stronger political guidance a half year ago, it might not have been necessary to suspend Po Prostu.

I do not believe that youth were all at once trained by bourgeois liberalism that they were lost from us suddenly. I know these people.

At a certain time, we showed ourselves weak, we lost our predominance and leadership, we were not able to direct the very often interested groups of youth.

And the result was that, as we were not able to direct them, the ruthless logic of the class struggle began to lead them.

If we had been able earlier to take a positive political stand against the theories of revisionism in the journalist circles, I am convinced that we could have avoided many surgical cuts which now seem inevitable.

Concerning the propagand's situation, I think that the following danger exists here: there are people who fear conservatism so much that they lose their capacity to struggle with revisionism, which in some form can continue further.

I think we must turn attention to this. I have absolutely no sympathy with the so-called conservative tendencies. I had the honor of struggling with these tendencies when it was much more difficult than now; but, in spite of this, I should like to point out especially that the tactics of permitting revisionism with the hope that this revisionism will protect us from conservatism, is erroneous.

SECRET NO. FORN

SECRET NO FORN

May we absolutely resign from these tactics after the Tenth Plenum!
Does this mean that I consider that the time has now come, to make the press conform by means of force.

I think that the time has come for the party to become responsible for the most important source of spreading its ideology; that is the press.

There are people among us who say, why blame everything on the press; the press only reflects life. Obviously this is nonsense.

The influence of the press on the formation of attitudes is great. We were to pass from administrative governing of the party to a persuasion method, and I ask you, are we to persuade if the press is so often in the hands of the people with whom we are not of the same minds?

Here Comrade Starewicz gave very interesting examples from the press.

I cannot show special examples, but I know the facts that in several papers, even in Trybuna Ludu, there appear undesirable items. Somehow, the insincere journalist at a certain time sneaks in some odious item into the papers. And some of this appears suddenly in the paper.

What does this signify? It signifies that even in the editorial board of Trybuna Ludu the political situation is not very good. And herein lies the main direction of our struggle, not administrative, not so much the throwing out of people, although sometime this will be necessary, but primarily a political struggle for the editorial boards to acknowledge the party line and for those who do not acknowledge it to leave graciously.

But, do not be deceived. If, after this pressure from the party, certain revisionistic groups, without doubt revisionistic, operating in some periodical or another in our country, close their ears and lie quiet, still do not think that you have politically convinced them.

I did not participate in the conference with the journalists which Comrade Gomulka held. I read only his speech and people reported to me. I was shocked.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

Hooligans are acting ^{up} in the city--they are endeavoring to take over the Warsaw working class--they despatch delegations to the factories to recruit them. Then a meeting of the journalists takes place. Comrade Gomulka gives a definite evaluation of the situation, an evaluation with which every upright Communist must agree.

And then the meeting heard resolutions of the writers protesting against what? Against closing Po Prostu.

This is one thing which I think is worth mentioning here.

During the last half year, we have depended very much, as a party, on the authority of one man; for very often it happened that Comrade Gomulka appeared and made a definite speech in which he gave a certain political evaluation of the situation; newspapers printed this, and the next day it was forgotten. They returned to the status Quo.

It was treated as a necessary evil. Gomulka had to say this, but we will continue to do as we please.

What does this mean?

It shows a significant political weakness on our ideological front.

There is one more example which to me personally was extremely provoking.

What is the proper position of the party in the matter of the AK?

It is absolutely necessary to give each upright member of the AK an equal start in the struggle with socialism. We have previously made grave errors in this respect. We did not give them equal starts; we fastened some kind of iron hobble to them.

All right, but since correcting these errors which the comrades before me have discussed ^o properly here, we went to the other extreme and had a 60-day festival devoted to AK in our press during the summer. How this happened is not really known. At one time, Comrade Morawski very properly evaluated this as a negative sign in our press; and yet there are comrades who consider that this is success of our press and that in this way, we took away an argument from the hands of the reactionaries.

Facts about the activity of dogmatists and sectarians were touched upon here yesterday.

SECRET NO FORN

SECRET NO. FORN

We can endure many things, but we cannot endure cases of ordinary, disgusting antisemitism in our party.

The only chance for the top aktiv of our party to somehow vindicate itself does not depend on the fact that comrades with inclinations to dogmatism will come here and declare their readiness to struggle with revisionism. It would be of greater value if these comrades came and stated how they think it is necessary to struggle ^{with sectarian-conservatist tendencies and} they personally have had. ^{what success} ^{in this struggle} And if those others, who previously had, let us say, low resistance to the danger of revisionism, turned special attention to the matter of revisionism; ^h ~~they~~ there would be some chance of consolidating this top aktiv. If there is no such tendency, the matter cannot be resolved satisfactorily. And so far, I have not noticed, unfortunately, such tendencies on the part of the comrades, at least those of, let us say, conservatist coloring.

Rather, thus far it has been otherwise; such comrades come and declare:

All right, Comrade Gomulka, we will take care this segment of your program, that is the struggle with revisionism. Comrades, you take care of this work fatally. In my opinion, you do not have any special abilities to struggle with revisionism. On the other hand, you know very well the center and the methods of conservatism; display your abilities there.

Two more small ^{items} ~~snags~~ in the area of literature.

I think that although Comrade Lesz, unfortunately, presented his views in such a manner, let us treat this as a metaphor. Obviously, no one expects that the printing of a verse will produce a heap of potatoes all at once. But the phenomenon which Comrade Lesz brought up is that of such late moral blushing. We have several writers who, after the Eighth and Ninth Plenums, suddenly became extremely ruthless in accusing all of Stalinist crimes.

You all know they are somewhat late. Koestler did this much, much earlier, 20 years before them.

SECRET NO. FORN

● **SECRET NO FORN** ●

Their moral zeal very often seems doubtful. You cannot deny them the right of writing such things, but you cannot close your eyes to the fact that this is a very extensive phenomenon.

Does this mean that we can command the writers not to do this?

You will not get anywhere with the writers by commands. But unfortunately there is a necessity to conduct a great political struggle in literary circles.

And we can no longer back away from this struggle. The literary circle, if it is a question of the party circle, to a very large extent has been taken over by clearly revisionistic activists or even complete renegades. And don't think that after a year from October the Union of Writers became an apolitical organization, devoted to pure art. This is not true. It is a political organization. Their fashionable works, disseminated and advertised by them, are political and follow a very definite political line. I think that, because of this, indifference by the party is out of place here.

We need not interfere when Przybos in this and no other way approaches the writing of lyric verse; but with clearly political literature, we must show political activity.

It has come to the point that the literary circle can no longer do without the aid of the party.

One more small item. One matter to which the party must turn attention is that of trips abroad by our various representatives.

We have very much expanded our contacts abroad and this in principle is good, provided that Poland will be represented by people with some political awareness and reasonable sense of responsibility for what they do. We have many indications that what our representatives do abroad is generally not strictly in the mind.

S

Last year, I defended Alonimski from that platform against unfair attacks against him. I think that at that time Slonimski was not an enemy of People's Poland; and, even now, it is difficult for me to call him an enemy of People's Poland. At this time, I see one thing: the party has stopped glorifying Slonimski. Slonimski it seems, instead of going along

SECRET NO FORN

SECRET NO. FORN

with the party, came to the conclusion that he could lead the party. The declarations which he voiced at this time--I have not even in mind here the interview about which Komsomolskaya Pravda wrote, but his appearance at the Congress of Penclubs, the summary or even the full text of which I saw in the PAP bulletin--these are matters with which we cannot agree. His formulation there in Japan, his contempt for Communism (he said there that he was concerned supposedly about Stalinistic Communism, but basically every one of us should personally feel offended by his address), is something different from last year. Then, he came out against many things with which I struggled and we all struggled and shall struggle. I absolutely do not consider that now they have become good and clear.

Last year, unfortunately, we lost control over him, and not only over him. At this time, Slonimski makes declarations with which no Polish Communist can agree.

Obviously, Slonimski is no exception. I feel that the policy of non-intervention in political declarations of irresponsible people of Slonimski's type is a poor policy.

But how do others behave? Permit me to read a report from the bulletin. The latest issue of the weekly, Newsweek, contains the following information:

"Officials of the Department of State who deal with arriving Polish economic and technical delegations, are astonished by the freedom with which members of these delegations criticize the Communist regime.

One of the delegates even answered sincerely once, "Give us time, and we will abandon the Communists, even the good ones."

I think that it is time for us to get rid of such representatives abroad. We cannot tolerate people alien and inimical to us and so liberally honorable. I think that the lack of any political control over the delegations visiting abroad is a lack which should be removed somehow.

One last matter. We face a purging of the party. I have joined the party quite recently and have never gone through such an operation. Those who have, have sad memories of this type of operation. This is indeed a serious operation.

SECRET NO. FORN

SECRET NO. FORM

I think the situation has matured, and it is necessary to conduct the operation. Otherwise it will be very difficult to work further; but this does not change the fact that the operation is very difficult and above all that this operation can be conducted only once.

And what are the conditions for its success; what is the first condition directly dependent on us? This is the condition that we, agreeing to the undertaking proposed by the leaders, ~~we~~ agree to the whole operation. That there be no backward thoughts (arrieres pensees) among us: I agree with the leaders in this segment of from thieves to revisionists, and I agree with them in the segment from thieves to dogmatists.

If the Central Committee should approach this operation with such an attitude, it [the operation] will not be a success, it will not remove the existing split in the party, the dissension which exists in the party; but simply the opposite, it will deepen them, it will poison even those sections of the party which perhaps are still up to now untouched.

I think that every member of the Central Committee should take this point deeply into consideration. This is not a matter of some fraction, some group, or some deviation. This concerns the party. This is the best time for all of us to understand ^cprecisely responsibility of this kind.

SECRET NO. FORM

SECRET NO. FORNMARIAN NASZKOWSKI

I wish to make a few observations on purifying the Party of ideologically alien elements.

I think that this very difficult and very responsible action may be successful if we treat it as a political action, even more so as an ideological one, rather than solely organizational. To do this, we must recognize the paths and bypaths of both conservative and liquidationist thought, and we must understand how it arrived at these distortions.

This is necessary because we must, also, not purify the party by ourselves, and not only with the aid of the apparatus, but with the aid and active participation of the party masses and with the support of the non-party masses

If I wanted, in this connection, to touch on the "Po Prostu" question, it would not be on the level of an evaluation of the paper's policy or the activities of the group, since this has already been done by the Party. Rather, it seems to me that it would be useful to analyze certain mental attitudes of this group, attitudes which are undoubtedly characteristic of a large part of the revisionist wing, especially among young people. I say this on the basis of conversations the CKKP, to which I belonged, had with this group.

Above all, let us say, a certain dissoluteness, a relaxation of party discipline, organizational discipline, to unheard of limits, even a certain lordliness, strikes us.

Suffice it to say that the party members of the "Po Prostu" group were astounded when they were accused of publishing open letters of protest and sending them to other party organizations not to mention that they were also distributing them among non-party members. They considered this as the achievement of October, as their sacred right. Asked how they could reconcile this practice with the party statutes, they answered that it had become the custom. So, the custom replaced the statutes.

If this group had no scruples toward the party, it did have complete solidarity toward each other and toward the group's platform.

Unquestionably, we had to deal with a compact group with a definite character, a fractional group.

SECRET NO. FORN

208

SECRET NO. FORM

I agree with those comrades who state that the dogmatists and sectarians use a very classic form of fractionalism, and that, in this respect, they are very experienced as a result of the fractional struggles in our party. But, I consider that, on the part of the revisionists, certain new, although flexible, forms of group work appeared; and these found expression, above all, in the "Po Prostu" group.

The so-called conservative circles say that "Po Prostu" is a product of October. Nothing could be more foolish. If this phenomenon is to be defined as a product of something, it is certainly, above all, a product of our former errors and distortions.

An atmosphere of ideological laxity and intoxication with a mechanical moral and political unity, in addition to the lack of a profound cultivation of mass psychology, especially of youth psychology, was thus capable of producing such an attitude of emptiness, disbelief, and cynicism among youth, undoubtedly previously ideologically oriented toward socialism, in the moment of crisis and shock following the Twentieth Congress.

Obviously, the speeches of the sectarians and dogmatists and the activities of a certain part of the aktiv in the period of crisis helped spread this atmosphere.

It is possible to observe in the attitude of the publicists and liquidationists, who until recently carried Party cards, and ~~any~~ ^{MANY} still do, a decided emphasis on provincial ideology and mentality.

Again, I wish to give an example of the train of thought of the "Po Prostu" group, although they do not have a monopoly on it.

Part of them claimed they were trying to find a constructive program. I think that, essentially, they did try. But did they find one? Were they carried away by the passion of their struggle to increase production in the new and more real conditions existing following October, the passion of the struggle against the relaxation of socialist discipline and for the restoration of the

SECRET NO. FORM

SECRET NO. FORN

full value of the socialist undertaking. Were they trying to lend their pens to combat the wave of narrowmindedness, the trend among youth to copy the western style of life, and the attitude of so-called internal emigration?

To them, this all seemed banal, blase, compromised by previous propaganda. The only positive program they could effect was to see some ^{-f-} ~~gratuitous~~ ^{arbitrary}, eventually even valuable, but completely marginal, initiative in small towns.

It is perhaps not accidental to see the hub of the ~~work~~ ^{world} in the small town, to pursue originality, to cater to small-town tastes, to gaze at the "starved West", ~~not to~~ ^{to} ~~the~~ ^{groups} the military tendencies of certain imperialistic circles and the feeling of panic and hopelessness, and to interpret our slogan of peaceful ^e coexistence as virtual capitulation before the West.

The publicists of this kind do not see the working class as a moving force of history; they are detached from it. If they write about it, it is rather of the lowest part of the proletariat (lumpenproletariat ^{-t-} ~~of~~), of the partially demoralized, classless elements.

Comrade Schaff is quite right in calling this phenomenon an ideological relapse of social democratism. It is difficult to find more typical features of social democratism, although these features ~~exclusively~~ ^{do not characterize} the attitudes of ~~these groups~~ ^{these groups}. ~~Obviously,~~ ^{Obviously,} ~~thereby~~ ^{thereby} this has nothing in common with their organizational derivation. We know, for instance, that the "Po Prostu" people did not come from the social democrats. They came from the ZWM, the ZMP, and the PPR. It is a question of the attitude ^{of} and of a relapse ^{to} ~~of~~ the ideology of social democratism. In the attitudes of some of them, what it comes to is contact with a purely bourgeois way of thinking, with the drive for the development of private initiative, which ~~can~~ ^{can} only create pseudo-healthy conditions in a country, etc.

Also typically provincial and social democratic is the liberal humanism, obviously pseudo humanism, of "Po Prostu" or a part of the

SECRET NO. FORN

SECRET NO FORM

students, toward "the brutality of the militia" etc. In comparing capitalist violence with the means of control used by the people's authority, they deny the existence of the dictatorship of the proletariat.

It seems to me that it would be improper to state that this kind of attitude was formed among the members of the party only following October. As Comrade Wieslaw stated in the report, the Party settled the question of dogmatism without the help of the revisionists.

On the other hand, this does not mean that all those who recently took up the position of revisionism and liquidationism did so immediately following the crisis in the party. It is clear that many publicists, newsmen, even some who still occupy a revisionist position today, played a positive role prior to October in overthrowing useless concepts, bureaucratic opposition, etc. But, at the same time, we cannot overlook the fact that the beginnings of the false course of many of the critics of our errors were also apparent then. Let us remember how, among the just thoughts, there appeared a foreign, anti-Soviet, anti-socialist, anti-party note. Gradually, the proportion of the proper to the improper changed. This was a definite process.

It seems to me, comrades, that the purification of the party of elements which have taken up a foreign, often inimical, position and the eradication of those two wings should be accomplished by harmoniously combining the two following methods: the method of a positive stand and an uncompromising attitude toward those who have stopped recognizing our program and our statutes, and the method of a detailed analysis of the attitudes of each member investigated, while guarding against a facile, mechanical labeling, taking into consideration the moral attitudes and distinguishing between a temporary straying away- under conditions which undoubtedly favored this- and the position of a conscious, permanent negation of the party line.

In speaking about the struggle with revisionism, we speak a great deal about the intelligentsia circles. This is right and well founded considering the susceptibility of these elements to the above-mentioned deformation.

SECRET NO FORM

SECRET NO. FORM

But it would be a grave error not to warn the party aktiv, who will be carrying out the resolution on the purification, and not to guard against the renewal of a generally anti-intellectual tendency and the harmful alienation of the intelligentsia from our party. Moreover, that the attitudes of the intelligentsia are not in the least uniform is shown by the stand, already mentioned in this meeting, which was taken by the professors and the majority of students at the time of the Warsaw disturbances. And such an anti-intellectual tendency, especially among conservative elements, is bound to appear during this purification action.

Another danger we must be aware of is the danger of one-sided criticism of the effectiveness of the organizational methods in the struggle to purify the party.

Today, organizational methods are necessary, extremely important, and, I should say, even decisive. It is decisive action in the direction of purifying the party of ballast that the sound party masses and the working class is expecting from us.

But, at the same time, it would be a cardinal error if we were to neglect the method of an ideological fight, the necessity not so much of merely continuing the fight against false theories, but of doubling our efforts in the fight right now, and the necessity of continuing the main ideological discussion in the columns of our party press.

If part of the intelligentsia or the young people at first accepted the solution to "Po Prostu" with distrust, and if this attitude still exists in some circles today, it seems to me that it was not because of, or, at any rate, mainly because of any sequence in the action against "Po Prostu." Undoubtedly, the sequence could have been better, but this is a problem of secondary importance. The over-all action was right, above all, thanks to its decisiveness, but the results are the best evidence of this.

SECRET NO. FORM

SECRET NO. FORM

Rather, the cause of the disorientation in the circles mentioned lies mainly, although not exclusively, in the weakness existing up until now in our ideological offensive. Obviously, it is not a question now of persuading the obstinate liquidationists (they must be removed from the party), but of carrying out this action with the support and understanding of the masses.

And therefore, comrades, I think that only by combining the necessary surgical operation of purifying the party and the strengthening of our ideological offensive can we restore health to the party and fully develop its role as leader of the working class and the nation.

OSKAR LANGE

I should like to add a few observations to today's discussion. The projects which have been presented concerning the verification of party members and the extension of the date for the Congress are proper. There can be no doubt as to this.

Strengthening the leadership role of the party demands that we accurately define its political and ideological character and overcome the disorientation and ideological confusion. This confusion was created as the unavoidable result of the great, profound, and proper changes which have taken place in our country, and which are also taking place in the entire international workers' movement.

It is necessary to define, to make clear, the political and ideological character of the party in order to strengthen its ties with the masses, ties which it tightened in the crucial days of October. Only a party with definite purposes and definite ways of acting can maintain, deepen, and develop these ties -- in a word, a party with a definite political

SECRET NO. FORM

SECRET NO. FORM

and ideological character.

This is also necessary for the internal consolidation of the Party and the strengthening of its moral framework. One of the subjects of the speech of Comrade Wieslaw and of the discussion was the question of the demoralization and corruption which ^{have} ~~has~~ crept widely into the Party ranks. It has various sources, and I do not intend to analyze them here. I should like, however, to call attention -- some have already done so in the discussion -- to the connection between this question and the question of the ideological and political character of the Party. The ~~uncertainty~~ uncertainty existing among part of the Party activists as to the ^{seriousness} ~~possibility~~ of the political line and the Party ideology helps the demoralization and corruption to spread. Hence, the fight against demoralization and corruption in the Party is very closely connected with the question of strengthening and defining its political and ideological character. In connection with this, I should like to call attention to two problems.

The first is the need for increased activity in the field of giving a positive concreteness to the political and ideological character of the Party. It is not sufficient to criticize revisionism negatively, or liquidationism, or dogmatism. We must also define our ideological line positively. In short, it is not sufficient to tell people what is false. We must also define the position from which deviations are being criticized, and indicate, positively, what ~~is~~ the basic ideological line of the Party is.

In this respect, it is ~~is~~ ^{also} necessary to increase our ideological activity considerably. The Congress will ^{establish} ~~define~~ the political and ideological line of the Party in its definitive form. Commissions preparing for the Congress are working on it now. The resolutions of the Congress will constitute the basis on which the Party can refuse to recognize any ^{contrary to} ~~from~~ deviations ~~from~~ its line. But this matter should not be left entirely for the Congress. Intensive work should be done now in the field of ~~the~~ Marxist and Leninist propaganda and in the field of developing it in a creative manner, suited to our Polish conditions.

In my contacts with young people -- and not only with young people --

SECRET NO. FORM

SECRET NO FORM

I am often confronted with the argument: you criticize this ^{viewpoint} ~~view~~, you criticize that ~~view~~, but tell us, positively, what is the Marxist position, what is the Party viewpoint on this or that basic issue.

I should like to appeal, above all, to the Party workers in the ideological field, and to the entire Party intelligentsia, to increase their efforts in the direction of positive work, of a positive interrelation of the principles of Marxism and Leninism. It is no easy matter. Let us take, for example, the question of teaching the principles of Marxism in the higher schools. Previously, the task was made ^{easy} for us. A "Short Course" was taught which was treated as the bible, containing answers to all conceivable questions. Today, the problem is more difficult, ~~but just as real under the new conditions.~~ ~~There is a need to create, in Poland, some basic literature~~ ^{determine} to ~~define~~, positively, our viewpoints on basic issues.

Comrade Werfel has talked here about the work of the historians. I agree with him. The great achievements of the historians are the result of the existence of a model of Polish history written from the Marxist position. There may be errors there, even great errors; but this does not bother me. The essential thing is that there exists a positive ~~solid~~ foundation, on which we can concentrate our future work and discussions. In many other areas, for example in political economy, there is no such foundation at the moment.

Therefore, I am appealing to the creative Party intelligentsia to make a positive effort ^{to} create literature which will determine in a way suited to today's conditions the basic tenets of the ~~the~~ science of Marxism-Leninism. There may be errors in such literature, but this does not appall me. The important thing is that we cannot limit ourselves to negative polemics, to saying: this viewpoint is revisionism and that is dogmatism. We must work out a clear and positive line from which we can criticize the various other viewpoints.

The second matter is to set forth a program of Party activities ⁱⁿ in the field of ~~the economic policy~~ ~~political economy~~. Above all, in this respect, we must emphasize the achievements of the past year. The new agricultural policy, the new policy on handicrafts and small private industry, ~~and~~ the decree

SECRET NO FORM

579

SECRET NO FORN

on workers' councils and the plant fund, ^{the} ~~an~~ important steps in the direction of making socialist enterprises independent, ~~of~~ increasing the role of people's councils in managing ^{of} the national economy, and increasing the role of cooperatives are important, ~~which are~~ often underestimated, achievements in the sphere of a positive economic policy of the Party and the state. They have also produced practical results. Comrade Wieslaw spoke of this. We all know that agriculture ~~has experienced a boom~~ ^{stimulated} has been greatly ~~enlivened~~, that industrial production is increasing, slowly, to be sure, but steadily, that material reserves in industry are increasing, that production is becoming more rhythmic, and that stoppages are being reduced. The real wages and income of the countryside have also greatly increased. It is true that we still have, as a result of the latter phenomenon, a highly strained market ^{imbalance} ~~situation~~, which, to a great extent, mars the psychological effects of the ^{real} ~~actual~~ achievements in the field of production.

~~In connection with the change of the date for the Congress, the need arises for the Party to come forth with a program for an economic policy in the very near future. The Congress will establish such a program, as well as an over-all, broad, long-range plan for the development of the country, People's Poland. The Congress must outline a long-range plan for the further economic and social development of our country. But inasmuch as the Congress is being adjourned for a half a year or more, the Party must outline a program of its activities and the activities of the state in the field of economic policy for 1958 now. I address this to the leadership of the Party.~~

I do not wish to go into the details of the contents of such a program. Suffice it to say that such a program must be a program which will definitively overcome the ^{stresses existing in} ~~tension~~ of the market situation. It must also be a program ~~which will~~ of further changes in the field of methods of directing and managing the economy which are ready to be introduced in the coming year.

I speak of this matter because it is part of determining a positive

SECRET NO FORN

SECRET NO. FORN

Party line, which we need now, at a time when the Party is rejecting certain viewpoints as false. Therefore, I should like, at this time, to appeal for an intensification of the Party's program and ideological offensive, as an essential part both of its consolidation and of the strengthening of its role as leader in the process of building Socialism in Poland.

ALEXANDER ZAWADZKI

The report of Comrade Wieslaw and the draft resolution of the X Plenum are an expression of the unanimous stand of the Politburo, but it is not ~~this~~ that I should like to talk about. The report, although it raises a number of basic problems facing the Party and our state today, internal and economic problems as well as foreign ones, is, above all, a well-founded statement of the particular character of this Plenum, of the particular task which stands before it. This task is for the Plenum to put before the whole Party, in concrete terms and in its entirety, the problem of restoring the unity of its political and ideological basis, its organizational solidarity, and the militant activity of its ^{units} ~~units~~ from top to bottom, and of all members worthy to be in its ranks, according to the strength and capacity of each of them.

The situation ^{with} ~~which~~ which the Party is grappling demands that such a task be put before it.

The political and ideological influence, ^{and} the authority, ~~and the confidence~~ ^{of} the Party as a whole, in each of its echelons, and each of its primary organizations, individually, among the working class and the working masses in both the cities and the countryside, depends on the solution of this problem. And without this influence and authority, as ~~xxxxxxxxxxxxxxxx~~ ^{we} we have proved by painful experience, ~~the Party~~ the leadership role of the Party, as we try to understand and practice it, according to the science of Marxism and Leninism, ceases to exist.

Without a solution ^{of} this problem, a disproportion, tragic in its effects (as shown by Poznan last year), arises between the role ~~of the Party~~ ^{of the Party} ~~as~~ ²⁵ the leader of socialist construction marked out by history, a role which it cannot share with anyone, for which it is solely responsible,

SECRET NO. FORN

SECRET NO. FORN

and its capacity to fulfill this role with the best results, in the interests of the working masses, the country, and the people.

On what basis can and should the party be consolidated? On what basis can and should we undertake this intensive and logical work and the fight for political, ideological, and organizational unity, and activity in the party ranks?

The basis is and can only be the resolutions of the VIII and IX plenums of the Central Committee of the Party.

These resolutions, and especially those of the VIII Plenum, were framed by the Central Committee in a situation which no one contrived, since no one was in a position to, but which arose as a result of a profound political crisis at a time when our party was the nominal and actual (for there was no other) guiding force of the working masses and the people. It was this force which, historically, played an undoubtedly great role in the struggles of the worker class and the toiling masses for authority, for seizing and establishing this authority, for socialist building and its historic achievements in the past years. It was this same force which, with its glorious revolutionary traditions, permeates the entire history of the Polish workers' movement. But it was also this force which, because of the errors of the Central Committee and the Politburo, was not capable of standing up to its task in those particularly difficult times when the resolutions of the XX Congress of the KPZR -- and, in Poland, the broad discussion in the Party, in factories, and in society as a whole, which was initiated by the Party itself and the Central Committee -- brought about a break in the international workers' movement.

The VIII Plenum was the result of the conclusions which the Politburo and the Central Committee, together with Comrade Gomulka, had drawn from this situation.

To approach the question of October 1956, of the VIII Plenum, its resolutions, and its crucial significance in any other way is to fail to understand a very important point -- the historic inevitability of the changes. Without understanding this, it is difficult to see the rightness of what happened as a result of the VIII Plenum, to find oneself in the

SECRET NO. FORN

218

SECRET NO. FORM

adopt a resolute attitude toward the new conditions, and to ~~take concrete steps toward~~ active realization of these resolutions, as well as the resolutions of the IX Plenum, which grew out of the VIII Plenum. This was especially difficult, as we know, for a significant part of the Party cadres both here and in ^{the field} ~~other places~~, who, ~~in the past~~ by virtue of their devoted work, felt themselves tied to the political line of the Party and the forms of Party work in past years, and who met with unprecedented contempt before, during, and directly after October, as Communists of "Stalinists". In view of the many negative side effects, about which enough has already been said, and, especially, in view of the renewal of the strength of the reaction and the unleashing of the revisionists' and anti-Stalinists' attack, dissension and fear concerning the socialism question were spread among many ~~of the Party~~ ^{honest} and faithful Party people, among its basic cadres, especially the working ~~man~~ people.

However, it has been some time since not only the VIII but also the ~~IX Plenum~~ IX Plenum. This time has proved that the Party, with its leaders ~~at~~ at the head, has not deviated from the Socialist course, and that it is directing the building of socialism with unshaken resolution. Hence, it is high time for everyone to adhere firmly to the political line of the Party; to cast away passivity or formalism; to devote himself to the tasks which the Party is realizing and, after the X Plenum, will realize; to stop complaining about the bad symptoms, and combat them, in agreement with the resolutions of the Central Committee; to stop complaining about its shortcomings, since this does not help the Party; ~~and~~ to work more actively ^{and, in this spirit, to influence his} ~~in the Party~~ ^{surroundings}.

Moreover, it is the most informed comrades, the comrades of the so-called "wings" who should ~~be~~ ^{at times,} example. These comrades have too many years of devoted work in the Party ran.s behind them to lose themselves politically now, some by underestimating the new in the Party line ^{and} as a result of views and bad thought habits of the dogmatist and sectarian type, and others by placing themselves in positions ~~where they can~~ which make of them support, ^{at times,} and even inspiration, for revisionism and revisionists of considerable authority.

~~All members of the Party, to whom it has always~~

SECRET NO. FORM

SECRET NO. FORM

All Party members, to whom the Party has always been dear, should devote themselves with all their strength to the work of realizing the Party line, strengthening the Party, and raising ~~into~~ its leadership role And especially at a time when in the life of the country, ~~especially where~~ the Party has undertaken and is carrying on the ~~most~~ far-reaching task of overcoming the effects and symptoms of evil, all members should become hardened in this fight and multiply their efforts for better, more effective socialist building.

And such are the times we are passing through.

The verification, as it is generally termed by the draft resolution, has as its purpose to free the Party of people who are bringing harm to it and who are burdening it with a lifeless and excessive membership.

In my opinion, the action which the Party is undertaking, is an action taken in self-defense -- in the defense of the Party which is the Marxist-Leninist Party.

The character of the Party is determined by its ideology, its politics, and its organizational bases. And these are, and always will be, Marxist-Leninist.

I agree with the statements of the comrades in this room that a great political campaign, a campaign to carry out the contents and task included in the report of Comrade Wieslaw and in the draft resolution, should accompany, and perhaps go a bit beyond, the verification action. In fact, I consider it an indispensable condition for carrying out this action.

I share the heartfelt concern, expressed here also by Comrade Pieczynski and a number of other comrades over the way in which the verification action ~~is to be~~ will be carried out. Obviously, the judicious instructions of the secretary ^{is it} of the KC will be very helpful. ~~But~~ ^{And} it is reasonable to think that the ~~people~~ ^{who will determine} who will be permitted to carry out this exceedingly responsible action demanding an understanding of the Party line and a Party feeling and conscience, ~~will determine this.~~ Wishes, however, will not suffice. We must take maximum precautions. I see such a guarantee in the wojewodztwo Party committees' supervising the entire action in their area ~~to~~ to see that it is kept in close harmony with the contents and spirit of the report and the resolution of the X Plenum. Where intervention becomes necessary with

SECRET NO. FORM

220

SECRET NO. FORN

regard to the KW itself or its executive, a special commission of the Central Committee of the Central Control Commission of the Party will act, as, for example, in the case of Koszalin.

In the individual cases, it is necessary to seek a solution for Party members which will be reasonable, constructive, educational, and which will unite members with the Party and with its concern over Party cadres. The executive of the KW in Kielce provided ~~an example of such~~ just such an example. When the suggestions of its representative with regard to the leadership of the Powiat Committee in Pinczow were not accepted by the plenum of the latter committee, the executive of the KW turned to the primary Party organizations in the powiat and found support there. The primary organizations selected representatives in twos and threes for the plenum of the powiat committee which is to be held in the very near future, following the plenum of the Central Committee of the Party.

I mention this because it is an example of how a KW, using proper, Party, educational methods, can provide its own solutions in a given situation connected with purifying the Party ranks of people who are burdening and compromising the Party. In the case given, it was a question of people who were ^{heavily} tainted with corruption.

The verification, the purification of the Party of people with alien ideas, of people stubbornly clinging to revisionist and liquidationist or dogmatic and sectarian views⁵⁻ which are not in harmony with the resolutions of the Central Committee of the Party and with its Party line, of ~~people~~ corrupted people, and of ballast not united with the Party either by conviction or sympathy, will obviously not ^{Follow} ^{in the field} have a smooth course.

I join with those in this room who speak of the necessity of doing everything possible in this action to make sure that the good, although not quite oriented politically, worker element in the party organizations an ^Yaktiv remains and that it is activated to a realization of the political and economic tasks set by the Party leadership.

It is also necessary to proceed with special care and consideration

SECRET NO. FORN

271

SECRET NO FORN

in the Party organizations in the countryside, especially in cases where these organizations have barely recovered from the ^{many} breaches which took place in the difficult situation at the beginning of the year.

~~This part~~

What I have been saying up to now has pertained mainly to those Party cadres who have been attributed justly, and in some cases, unjustly, with dogmatism and sectarianism, but who, in my opinion, have been unjustly attributed with, as it were, a monopoly on ^{Factional} ~~group~~ activities ~~(~~activities~~)~~ and, even without any reason for it, fractionalism.

I agree with the comrades, and I judge from the discussion that they share the position of the X Plenum that where this kind of activity ^{will} ~~is~~ unquestionably occurring, in one as well as the other of the so-called "wings", we must use unconditionally the resolution which this Plenum will frame to eliminate the very idea of wings so that the Party will come out of this united and strengthened for the realization of the tasks which stand before it.

I spoke of the worker cadres. We know that these cadres, as well as all of the best Party cadres, were grievously affected by the long-lasting, almost complete impunity enjoyed by those who scorned ideas which were sacred to Party members and tore down what the Party and its organizations had ~~been~~ built in the course of the years with hardship and sacrifice.

It should be stated that things are still occurring here and there which, in the opinion of some, Party members and non-Party members, seem to be a contradiction between our words and our deeds, and unfathomable toleration of those with anti-socialist views. An uncompromising fight to eliminate these ^{divergencies} ~~divergencies~~ will promote the building up of Party strength, and the building up of Party strength will, in turn, promote the definitive liquidation of these divergencies -- liquidation ^{at} ~~of~~ the end, in all areas of the life of the Party, the country, and the nation, and of the building of socialism -- by the activity (aktywnosc) of the Party itself and its organizations.

SECRET NO FORN

SECRET NO. FORN

I will tie a certain example in with what Comrade Lesz said and the rejoinder, a bit dramatic perhaps, of Comrade Schaff.

Recently, I was in the Dabrowa area for the hundred-year anniversary of a cement plant.

After the solemnities in the Grodziec cement plant, the so-called artistic part took place. This part was very agreeable. There were speeches, I should say politically neutral, cheerful. There were the usual speeches ("szczypawki") addressed to the dignitaries, the management, and, in general, "those on top." There were speeches praising the role of this cement plant, which had a hundred years of existence to its credit, and the role of its splendid cadres. And the cadres there, comrades, were unusual. One of them had served for 66 years and was still working in the cement plant. As I said, the celebration was very agreeable. Several hundred people enjoyed themselves, rested, and felt the esteem expressed ~~xxxxxxxxxxxxxxxx~~ by the people's authority, and also by the variety actors, for them, their plant, and their profession.

Does this help increase the production of cement, "grey gold," as people call it, for the needs of the country?

I am sincerely convinced that it does.

And now another example which had the opposite effect.

The following day, in Sosnowiec, solemnities were held for the same reason, except that they were for the entire cement industry and were attended by delegates from all the cement plants in the country, and then there was also the artistic part, in which the "Voice of the Citizen" was presented. A drunk appears on the scene with his shoes in his hand, looking through his pockets for his key. While he is looking, he is talking to himself. The monologue has everything in it including a minister who was made minister against his will. He cries in a tavern on the vest of his fellow drinker. But, as the latter says, he hasn't got a car yet and his friend must take the bus for Konstancin now. There is, of course, something about the Natolin group, 12 lost years working for Poland, and the question "Who will pay for

SECRET NO. FORN

223

● **SECRET NO. FORN** ●

this now?" And finally, the drunk finds the key, but he can't open the door to his house with it. He says, "this is the right street, the right house, the right number, and the right door, but the key won't

SECRET NO. FORN

224

SECRET NO FORN

fit. What's happened? I know. They've changed the country on me." And he exits.

The audience, most of whom were older, worthy workers, and also devoted professional master craftsmen (majstrowie), engineers, and technicians, as well as ^{scholars} ~~guest scientists~~, took this provocative outcome of the scene as an affront to themselves, to the Polish working class, and to the intelligentsia.

They all know that the past 12 years are not lost years, that during these 12 years much has been accomplished by the physical and mental workers, and, hence, also by the Polish cement workers, who understand how important cement is to Poland, its development, and its socialist building. The people understood that if they were persuaded that the entire work of the past 12 years was worthless, that it was all errors, and that it had all been wasted, there would be no point in making further efforts.

Therefore, when the "monologue" was dismissed, everyone in the audience heartily approved.

Where production is concerned -- and Comrade Wieslaw devoted a very large part of his report to economic problems -- I should like to ~~come out~~ ^{FOR} ~~in favor of~~ the development by our trade unions and in the columns of the press, since one can also influence through the press, of activities and propaganda ^{IN FAVOR OF} ~~for~~ such forms of the ^{MOBILIZING} ~~mobilization~~ of forces, capabilities, and, also, feelings of class conscience and patriotism among the working class, engineering and technical personnel, and entire crews, which would bring about improvement -- an increase in the productivity of labor, in discipline, ^{and in} savings, an increase in the quality of production, and ^{more} ~~an~~ increase in the order in factories.

We will soon enter the third year of the Five-Year Plan. It is high time to take up again such neglected and ill-treated terms as ^{SHOCKWORKER} ~~the leading~~ ~~role of work~~ and socialist competition. The comrades in Silesia are doing it right. Let the country find out as quickly as possible about the new ^(type person) "Pstrowski". It will be indebted to Silesia for increasing production for the needs of the national economy, strengthening the attachment to

SECRET NO FORN

225

SECRET NO. FORN

work plants, and developing conscientiousness in the fulfillment of tasks and obligations.

Our press should publicize the main objectives of the Five-Year Plan.

It is not true that the nation ~~was~~ which realized its economic tasks in past years at the cost of so much toil, sweat, and deprivation, was not proud of its achievements. ^{we} ~~was~~ proud of the workers, ~~proud of the~~ engineers and technicians, ^{were proud} and ~~proud of~~ the scientists. ^{were proud} This is a fact.

It seems to me that in the campaign to realize all the economic tasks included in ~~the~~ Comrade Wiewslaw's report, in its economic part, and not only in this report but also in previous ones, that in the organizational and propaganda efforts, we should constantly keep in mind ~~the~~ ^{the} undoubtedly great achievements of socialist building in past years. Why? Because it is the truth, and ~~because~~ ^{because} in our present efforts to realize the Five-Year Plan and the current tasks, we are relying and can rely on the same social forces which we relied on in the first years of the development of the country and in the realization of the Six-Year Plan, namely the forces of the working class, the intelligentsia, and the working peasantry. They must have faith that what they have accomplished ~~is~~ is right and that what they are accomplishing today is right. The effort which the Party and the people's authority demands of them is right; certain sacrifices are still necessary; and the current interest in the working man is important. But the question of the Fatherland, the question of leaving to future generations, to youth, a Poland richer than ever before is also important.

In conclusion, one more matter. In the report of Comrade Wiewslaw and in the draft resolution, the question of the fight with corruption was treated particularly ~~very~~ strongly.

The facts which reach us from all sides ~~indicate~~ fully justify such a strong treatment of this question;

We should carry on the fight with corruption in the most effective manner until we overcome the situation which has been created.

I feel that this is feasible and that we will do it.

At the present time, when instances of corruption are having a particularly negative effect on public opinion, I find the people's

SECRET NO. FORN

SECRET NO FORN

of special interest

councils and their presidiums ~~especially interesting~~, since these organs of authority are the ~~closest~~ ^{closest} to the working masses, their ~~daily~~ ^{living} conditions, their needs, and their ~~gratifications~~.

We cannot let up in the fight with corruption in this sector, in the elimination of corrupted elements.

It seems to me, however, that the comrades who are representing the central organs of the press here and the wojewodstwo party committees who have an influence on the local press organs should be concerned with how to overcome this exceedingly harmful symptom in the people's councils and their presidiums ~~in~~ their areas.

~~From~~ ^{From} reviewing the local press and the frequent references to this matter in ~~the~~ central press, I am convinced that, along with the fight with corruption, a widespread campaign has been started, which, whether we like it or not, is a threat to the very institution ^{of} of councils. This can be so harmful that it will be difficult ~~for~~ ^{for} councils to ~~be created~~ ^{recover} and for the Party ~~to~~ ^{and their presidiums} make a proper choice of good cadres for these councils ~~in the~~ election campaign, and to correct the situation so that the newly elected councils can start work ⁱⁿ atmosphere in which the masses trust the institutions themselves, ^{and} the organs of authority ~~themselves~~. And so we absolutely ~~must~~ expose the obvious facts of corruption existing and strike at them by turning such matters over to the prosecutor's offices and courts. But we should not carry on a widespread campaign, attacking the councils from day to day. Rather we should protect them from such a campaign.

In conclusion, I should like to express the conviction that the X Plenum of the Central Committee of the ~~Party~~ will achieve the important tasks ~~put~~ before it, the task of strengthening the ~~Party~~, strengthening it so that it can fulfill its leadership role in the permanent and effective building of socialism in our country with more effect than every before, with better results every day, and in the closest unity with the working class and with the working masses.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORNROMAN NOWAK

There can be no consolidation in a Party of the Leninist type without a determined fight against those who attack the Party line, whether it be from the viewpoint of the revisionists or that of the dogmatists.

The resolutions of the IX Plenum were a warning to all those, ^{who} following October, did not stand for the line worked out by the VIII Plenum of the Party. One of the basic points in the speech of Comrade Wieslaw and the draft resolution of the X Plenum is the necessity of ^a intensifying the fight with revisionism, as the main danger, and with dogmatic sectarianism, including expulsion from the Party of those holding such views.

~~The discussion of this question by the~~

The ^{review} ~~discussion~~ of the question of Party members from the "Po Prostu" group by the Central Commission of the Party Control and the publication of its resolution should be treated as an essential part of the Party's fight with revisionism.

I am not in agreement with the view that we do not have to speak of revisionism, only liquidationism. In my opinion, such a view, to a certain extent, brushes aside, or extenuates, the question of revisionism. Obviously, in agreement ^{with} ~~with~~ the ^{basic tenets} ~~foundations~~ of scientific socialism, we apply the fundamental doctrines of Marxism ~~in practice~~ by means of dialectics, depending on the time and the place, and this is certainly not revisionism. But the question of revisionism today is not only a Polish question. The problem of revisionism occurs in the entire workers' movement. And, therefore, I consider the proposition ~~to~~ not to talk about revisionism, but only about liquidationism, improper.

The course of the discussion of the "Po Prostu" question by the Central Commission of the Party Control was evidence that we had to deal with a group which had strayed from the basic ~~tenets~~ ideological tenets of socialism, and that the matter had reached such a point that we had to cut off the main-trunk of the groups from the Party.

The joint writing of open letters and the distribution of them was only one facet of the group's activities. The ^{bond uniting} ~~group~~ the members of the "Po Prostu" group had become apparent much earlier. The foundation

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

of it was the essential uniformity of the members' views as to the main ideological and political questions, different from those stipulated by our party and not contained in the basic framework of our statutes and principles.

As a result of their common anti-party views, a feeling of group solidarity developed among them which was stronger than the ties of any one of them with the party. Despite an entire day of conversations with the group in the Central Commission of Party Control and three days of conversations with each of them separately, they held on to their erroneous views. Not one of them revised, or even really tried to revise, the liquidationist views expressed in the columns of the publication.

In the explanations they gave to the Central Commission of Party Control, they brushed aside such cardinal questions as the character of our system, an appraisal of our socialist achievement, the role of our party, and the problem of the Soviet system which were elucidated in the columns of the paper from an anti-socialist position. All of them declared the line of the paper was socialist, that they were not in agreement with the estimate of the paper contained in the resolution of the Secretariat of the Central Committee of the Party. Such, in outline, was the main line of their defense.

Certain differences arose among them when the question came up about the open letters. Most of the party members in the group denied any wrong in sending open letters to other party organizations, and only a few admitted the error of these actions.

Taking this into consideration, the Central Commission of Party Control decided to vary the degree of party punishment meted out. We did this in the hope that those comrades who were not being excluded from the party would finally understand their errors. In meting out punishment all of the activities of each of them, in addition to the role they played in the group, were taken into consideration.

I consider that the attitude those excluded from the party have in the future will determine whether they can belong to the party at a later date.

SECRET NO FORN

SECRET NOFORN

At the same time, it should be stated, comrades, that the ^{obviously} inadequate work of the Party Control Commission, including the Central Commission of Party Control, in combatting ^{bourgeois} nationalist, revisionist, and dogmatic views alien to our ideology contributed to the laxity in the fight against these deviations. But, at the same time, it should be pointed out that local Party control commissions and wojewodztwo committees have not dealt with the glaring anti-Party and anti-socialist ^{pronouncements} references in the wojewodztwo press. Quite often, one can meet comrades who hold that there are no longer any signs of revisionism or dogmatism in a given wojewodztwo, and yet, at the same time, censorship is holding back articles in ^{which} anti-socialist and anti-Party views are expressed.

Many facts of this kind which were not adequately dealt with could be presented.

But, at the same time, the fight with revisionism, as the principal danger, should not obscure the fight with the other phenomenon in our Party, i.e. dogmatism and sectarianism.

Quite often, recently, in Party sessions and meetings, we have had to contend with statements not only of a revisionist nature, but of a ^{decidedly} dogmatic nature.

I shall endeavor here to show exactly how this matter stands.

One Party activist, working in a powiat committee, for example, writes: "As a Communist, I do not agree with the present political system in Poland which has existed since the so-called Polish October." And he mentions that he does not agree with some of the ideas and practices in Party ^{STRUCTURE} building and with some of the interpretations of the dictatorship of the proletariat and socialist democracy in Poland. He does not agree with the Party and government policy in ^{115/25} relation to the church. He does not agree with the Party's agricultural policy. He does not agree with the Party's industrial policy. He ^{regards} ~~considers~~ the liquidation of the Union of Polish Youth as a particular injustice. He does not agree with many

SECRET NOFORN

SECRET NO. FORN

aspects of the policy ^{ON} ~~and~~ culture. And he does not agree with the ~~present~~ foreign policy of the people's authority.

We see here a complete negation of all areas of our political and economic life. And how does the explanation of this position end? He writes, "There are some problems I can agree with. I can still agree with the resolutions of the VIII and IX Plenums of the Central Committee and with Comrade Gomulka's reports. ^{however} nearly a year of experience indicates ^{that} the resolutions and reports are one thing, and practice another."

At the same time, we have instances, as, for example, at the plenum of the powiat committee in Radomsko, where certain comrades have, in their speeches, completely negated the resolutions of the XX Congress of the KPZR and, at the same time, criticized Comrade Krushchev ~~et~~.

I was at the plenary session when they removed Comrade Kotyza, who, in summing up his remarks at the plenum of the powiat committee, said as follows, "We and the party see many unfavourable things which have resulted from October, with which we cannot agree. We must be truthful about the ^{dissemination} ~~breaking up~~ in Party ranks. The Party is not as united as it would seem. Many matters must be cleared up. The condition of the workers have not improved much since October. It is hard to explain the ^{PRESENT} increase in butter prices to them ~~now~~. We cannot agree with many things. This isn't the right road to socialism, ~~et~~".

I call attention to this because, recently, in particular, speeches have been given quite often by people with somewhat disturbed minds resulting largely from ^{JK112} ~~sectarian~~ views.

Quite often, revisionist and conservative elements make use of the poisonous weapons of nationalism and chauvinism, and the methods of slander and intrigue.

For example, in the Central Commission of Party Control, a group censured and admonished Comrade Brzezinski, deputy director of propaganda in the Warsaw Wojewodstwo Committee, and came forward with the proposal ~~presented the suggestion~~ that he be ousted from the Party apparatus for rumormongering, trouble-making, and taking authority away from the Party directors.

SECRET NO. FORN

231

SECRET NO. FORN

Many more instances of such anti-Soviet and anti-Semitic agitations, ✓
~~which are still occurring~~, could be cited.

I should also like to devote a few words to another phenomenon
 in our Party life, and that is the outside leakage of various Party ~~ex~~ ^{and}
 state secrets.

It happens that secret news reaches foreign news agencies with astonish-
 ing rapidity, as was the case after the IX Plenum of our Party and not
 long after the press conference.

The final resolution of the Central Commission of Party Control on
 the "Po Prostu" group was broadcast by western radios ^{only} ~~within~~ a few hours
 after it was made public.

The fact ~~that~~ ^{that} rumor mongering and garrulousness have increased among
 Party members is contributing to this lamentable state of affairs. It is
 necessary, comrades, to take up a determined fight ~~against~~ ^{against} this phenomenon.

The Central Commission of Party Control recently censured the newsmen
 Hajnicza, Planera, and Halperna in Warsaw, for spreading rumors and talking
 too much.

I should like to state in this connection, however, that good results
 cannot be obtained if some condemn Party members for certain offenses, and
 others reward them. We know of instances where some comrades have been sent
 abroad to work after they had been chastized by the CKKP.

It is my opinion that, if a Party member has been punished for a
 certain offense, he should ~~show~~ ^{show} how ~~he is~~ ^{he is} ~~rehabilitate~~ ^{rehabilitate} himself and im-
 prove ^{ing} his activities.

The entire Party is faced with the enormous task of purifying its
 ranks of corrupted elements, also. Recently, the Party control commissions
 and Party committees discussed a number of cases ^{of} ~~against~~ Party members
 who had used their Party or state positions ~~for~~ ^{for} personal advantage. Accord-
 ing to the statistics presented, 5,775 persons were removed from the Party
 in the space of nine months. Over half of this number were dismissed because
 of abuses. In these matters, we must continue to pay exceedingly close
 attention to the moral purity of the Party ~~aktiv~~ and the members of Party
^{authorities} organizations. This is necessary if the Party is to be in a ^{position} ~~condition~~ to

SECRET NO. FORN

SECRET NO FORM

weed out corrupted elements which damage the Party and, at the same time, lower the authority of the Party activists and of the entire Party.

The case of Koszalin serves as an example. It is very clear that a Party organization such as that in Koszalin was not in a position to carry on a decisive fight for the moral purity of members of the Party and could not establish the leadership role of the Party in the wojewodztwo.

I should like to say a few words on dismissals from the Party in 1957.

In analyzing the figures, we observe that a small number were expelled from the Party and a relatively large number were crossed off Party lists. For example, in the first quarter of 1957, 1,353 persons were expelled; in the second quarter, 1,489; and in the third quarter, 2,240. On the other hand, the number of members crossed off Party lists amounts to 13,000 in the first quarter, 20,000 in the second quarter, and 22,000 in the third quarter.

Closer examination of the matter reveals that there were many among those crossed off Party lists who, by dint of the nature of their offenses, should have been expelled from the Party, which would have ~~been a~~ ^{BEEN A BETTER LESSON FOR} ~~more beneficial effect on~~ Party organizations in the fight with corruption.

It is a question of properly determining whether a given member is to be crossed off Party lists or, also, expelled from the Party. And it is a question of the Party organizations and committees' ~~not~~ being guided ~~by the nature of the offense~~ by the nature of the offense rather than by harmful liberalism. I consider this particularly essential in the great and difficult task, standing before our Party after the X Plenum, of purifying its ranks of the demoralized elements which have crept into it.

Very important tasks for the commission of Party control have resulted from today's Plenum. It is my opinion that it is right for the draft resolution to speak of the necessity of strengthening the commission of Party control, particularly in connection with the necessity ^{TO REVIEW} of ideological questions ~~being discussed~~ by responsible persons, members of the Party on a high moral and ideological level.

The wojewodztwo committees should keep a closer eye on the commissions

SECRET NO FORM

233

SECRET NO. FURN

of Party control to see that they accomplish their tasks.

The task standing before our Party of purifying Party ranks will be difficult and great. The results of this great work will depend on the judgement and organizational skill used.

It is possible that certain violations, even injustices to Party members, will occur ~~here~~ ^{here} and there; but it will ^{be} up to the Party organizations and control commissions to rectify injustices immediately.

In connection with the matter raised by Comrade Zambrowski, I should like to say that it would not be right, in my opinion, to make the secretaries of wojewodztwo committees chairmen of the Party control commissions in all the wojewodztwos. We have wojewodztwo Party control commissions where the chairmen are weak, and are not capable of fulfilling their tasks; but we also have good chairmen of Party control commissions on the wojewodztwo level, who, with the help of the first secretaries, will be able to ~~carry~~ carry out the tasks they are charged with properly. The first secretaries of the wojewodztwo committees must cooperate with the Party control commission, especially on ideological matters. And, hence, I do not think that changes will have to be made everywhere.

JAN IZYDORCZYK

I should like to make it known that I am in agreement with the report of Comrade Wieslaw and with the draft resolution of the X Plenum, just as I am in agreement with the policy outlined at the VIII and IX Plenums of the Central Committee. So that my avowal will not sound merely formal and perfunctory, I want to point out that, personally, I had certain reservations in the period following the VIII Plenum, and that it has not been easy for me to arrive at this position, although I have carried out the Party line sincerely and with all my strength. What I say today, I say with the conscience of an old Communist.

The Party, the working class, and the overwhelming majority of our

SECRET NO. FURN

SECRET NO. FORN

people, including both non-Party members and members of the ZSL and SD, have been waiting for the present X Plenum. I travel widely and ^{mingle} in various ^{circles} ~~environments~~. I ^{mingle} ~~stay~~ in various ^{circles} ~~environments~~ because I travel for the Party and as a delegate of it, and as a delegate of the Association for the Development of the Western Territories and the ZBoWiD. Hence, I come across many different environments.

I will tell you about three actual occasions in my travels.

A week ago, we were with Comrade Gierki, Comrade Zenon Nowak, Comrade Nieszponki, ^{=e} and Comrade Hank in Czeladz in ^{the Dabrowa area} ~~Zagloby~~ Dabrowski, attending the 30-year anniversary of the Communist victory in the elections to the municipal council there and the creation of a Communist magistrate. We sat there for hours at a time and talked with the comrades and activists there, especially with the comrades from the "Czerwona Gwardia" and Czeladz" mines.

I can state, ~~perhaps boldly~~, that the Wojewodztwo Komittee in Katowice will not have any trouble with these comrades and these activists in the fight for ~~the~~ the proper political and ideological line of our Party. I can also state that the Wojewodztwo Komittee in Katowice will be able to make use of most of these comrades for the fight with speculation, and demoralization, including the demoralization in the Party ranks, both in the economic apparatus and the apparatus of the people's councils.

I also attended a similar celebration, the twenty-seventh anniversary of the heroic strike of the workers in Mosina near Poznan, the strike which was lead by Comrade Gomulka, who was working at the time as secretary of the chemists' trade union. There were hundreds of workers there, including many activists, good, devoted people, people grieving for the Party, asking about the October Party line, and asking, at the same time, how the Party is going to fight with the corruption and demoralization surrounding us.

I do not think ~~that~~ the wojewodztwo committee will have any trouble with the comrades and activists from Mosina. On the contrary, it can depend on these comrades and activists in the fight for the Party lines outlined by the X Plenum, and make use of them in the fight with speculation.

I was going to mention three occasions. The third of these is the

SECRET NO. FORN

SECRET NO. FORM

Wojewodztwo Congress of the Association for the Development of the Western Territories held in Zielona Gora. There were several hundred people there. About half of them were Party members. The others were non-Party members and members of the ZSL and SD. All of them were active socially and politically. I know a number of these people, and, hence, they could talk to me sincerely. I can congratulate the Wojewodztwo Committee in Zielona Gora on having such fine people, and I know that it can count on them both in the fight for the Party line, the line of X Plenum, and in the fight against corruption, theft, and speculation.

The Party activists, the members in the ranks, the workers, and the members of the ZSL and the SD have all been waiting for the X Plenum.

They have been waiting ~~for the Party~~ to establish clearly the matter of the fight with corruption, speculation, and theft, as well as the fight for organizational, political, and ideological unity in the Party. They have been waiting for the Party to take the offensive. All of the people in Poland, except our enemies, ~~who do not want this~~, finally realize that the leadership in our country is invested in our Polish United Workers' Party.

And all of these honest people in the country, and, hence, the overwhelming majority of our people, want purity in the Party ranks. They want a fight against theft and speculation. They want a powerful, and organizationally and politically united party.

Hence, in my opinion, the resolutions of the X Plenum will be well received not only in the Party ranks, but also in the ranks of the vast majority of the working class, and in the ranks of the vast majority of our people.

What do I think the differences are between what the leadership of the Party does, mainly what Comrade Wieslaw does and says, what the other leaders say, and what appears in the press or reaches the people by word of mouth?

Different groups, and different people have tried to understand October

SECRET NO. FORM

SECRET NO FORM

in their own way, and have tried to realize it in their own way. Comrade Wieslaw explains exactly what October means to the Party leadership and to the entire Party. He says that October represents the end of distortions, a needed renaissance, that it is the line of the people's democracy, that is building socialism the Polish way, ~~and~~ that it is fulfilling the function of the dictatorship of the proletariat our way, and that it is not a weakening, but a strengthening of the cooperation, union, and friendship with all workers and Communist parties, a strengthening of the union and friendship with all of our brother countries, including the Communist Party of the Soviet Union and the brotherly soviet people.

And how does the press look at it? Not very favourably, unfortunately. It seems to me that one of the things we should accomplish at the present Plenum is to see that ^{the} general Party line and the guiding pronouncements of Comrade Wieslaw and other Party leaders are reflected in the press, and that these directives appear in publications, in oral presentations, and in propaganda. This will help us heal, and clarify the situation, and, at the same time, discourage those who insist on a "second stage".

I am in complete agreement with the directives presented here at the X Plenum on corrupted elements, as well as on the two, and I use the term unwillingly, "wings" in the Party, i.e. the revisionist-liquidationist group and the sectarian-dogmatist group.

I should like to say that, after the X Plenum, we should work to keep the Communists of these two groups in the Party. Obviously, we should expell those who found themselves in the Party by chance, those who have strayed from the Party line and ideology, and those who ~~deny Marxism-Leninism and~~ ^{and betray} ~~betray Marxism-Leninism~~. But in both of these groups, or wings, there are comrades who are Communists. And it seems to me that we should work with them, talk with them, and discuss how to keep as many of them as possible in the Party.

SECRET NO FORM

SECRET NO FORN

In the fight against corruption, against speculation, against evil, and, especially, against corruption in the party ranks, and in the ranks of the state, economic, and trade apparatuses, we should be resolute; and we should adopt a ruthless approach, not only by using administrative and legal methods, and not only by using the methods of demotion and expulsion. This must also be a political action and campaign carried on in addition to and together with the administrative and legal campaign. We should mobilize the working class, all honest party members, youth, and other organizations, including organizations of other parties, for this campaign.

I am convinced that if we proceed in this way, if we carry out the line of the X Plenum of the Central Committee, if everyone carries it out, it will contribute to the strengthening of the Polish United Workers' Party and to its organizational and ideological unity. It will contribute to the growth of the authority of our party in the family of communist and workers parties, to the strengthening of our People's Poland, and to the growth of its authority abroad. It will contribute to the consolidation of our border on the oder-Neisse, to the more active development of our Western Territories in the future, and to the improvement of our resistance to West German revisionism.

One final matter. Won't we be confronted with sterile [conformist] speech again if we take a firmer and more demanding approach toward distortions on the ideological front and toward the press and propaganda?

Obviously, it is not necessary to close the door to discussion. On the contrary; there must be discussions, bold and creative discussions. The important thing, however, is for members of the party working on the ideological front, in the press and propaganda, and all honest members of the party to carry on discussions from the party position, from the Marxist-Leninist position, and from the position of the VIII, IX and present plenums. They should carry on discussions publicly with other people, with people not professing Marxism, firm discussions, pressing the party, the Marxist-Leninist, the socialist line.

SECRET NO FORN

SECRET NO. FORNSTEFAN JEDRYCHOWSKI

The most essential problem of today's Plenum is the question of fully restoring the faith of the Polish working masses, and, in particular, or the working class, in the Party and in what we say and do. To restore this faith, it is necessary definitively to eliminate contradictions between the words and the deeds of the Party and its members. This faith in socialism, trust in the Party, and willingness to work (I do not say enthusiasm, but willingness to work) cannot be fully established ^{if} unless the Party has no unity, and if the revisionist wing of the Party daily undermines this faith, exudes defeatism and pessimism, and undermines the value of the whole effort to build socialism not only in Poland, but also in the Soviet Union and other socialist countries. ~~And~~ nor can faith in socialism, trust in the Party, and a willingness to work be fully established if, inside the Party, anti-Party propaganda, ~~to the effect that~~ disseminated in print and by word of mouth to the effect that October and all that has happened since ~~then~~ is nothing but a further defection from socialism, goes unpunished. Moreover, despite what some comrades say, the propaganda is accompanied by nasty anti-Semitic ~~BARBS~~ ^{BARBS} jibes, which are inimical to the workers' movement and contrary to the very essence of our ideology.

It is true that some have taken a stand against this. Jan Kosa did so in a very original way in his ~~brochure~~ ^{brochure}, that is, he accused the Party leaders of anti-Semitism. The propaganda is also accompanied by sighs and yearnings for the old days when people could be compelled to do things. It should be stated that progress is being made toward consolidating the Party. Today's Plenum is evidence of this. The speeches of a number of comrades at today's Plenum indicate that progress is being made toward understanding the danger in the activities of both of these wings.

It seems, however, that there are still differences of opinion regarding these dangers among some comrades, differences which indicate that everyone still does not view the two dangers dividing the Party in the same way.

Some of the comrades fully agree with the criticism of revisionism

SECRET NO. FORN

SECRET NO. FORN

and with the necessity of cutting off this wing, They cannot however, even with a magnifying glass, find in the Party or elsewhere any traces of the fractional, group work of the dogmatist-conservative wing, despite the fact that there is proof of such work everywhere, as well as other symptoms which have been discussed here by comrades Zambrowski, Lesz, Roman Nowak, and others.

Some other comrades, ^{out} at least in the ^{Field} ~~organization~~, treat the danger of attempts to return to methods of compulsion very lightly; and they minimize the organizational possibilities of the revisionists, stating, for example, that the revisionists are not organically capable of creating a fraction.

Comrade Gomulka ^{had} said in his report on this that the two wings had not taken on the character of organized fractions, that we have to deal with a scattered group. The history of the worker movement teaches, however, that ideological movements inimical to the Party line can appear and be effective, depending on ^{circumstances} ~~circumstances~~, in the most varied ^{forms} ~~forms~~, more or less crystalized, more or less jelled, and that they need not have definitive organizational forms to undermine the ideological unity and unity of action of the Party.

Hence, it seems that the only proper attitude for all of us is to open our eyes to ~~both~~ both dangers, both wings, and ^{look} ~~at~~ one of them with a magnifying glass and at the other with closed eyelids.

In order to ^{develop} ~~develop~~ and establish faith in building socialism and in the Party, we must remove the abcess of corruption and speculation. The fight with corruption in the Party and in the state apparatus, and the fight with speculation and excesses in our economic life are part of the class ^{struggle} ~~fight~~ being carried on in Poland. Although the individual speculator or bribe taker has in view, above all, personal material advantages, and not any political fight with socialism or the restoration of capitalist

SECRET NO. FORN

SECRET NO. FORM

relations in general, the phenomenon of speculation and corruption as a whole is mainly ~~the~~ ² ~~the~~ ^{the} symptom of the decay of our state ~~xx~~ apparatus and the weakening of the militant capacity of our Party by capitalist elements desiring to develop themselves and ~~xxxxxx~~ operate not within the framework outlined by our Party and under the control of the people's authority, but without any controls, in order to obtain the highest possible profits and drain off the ~~national~~ ^{people's} income.

Only by cutting off corrupted and demoralized elements from the Party can we restore the faith in the Party and socialism of many honest people, and completely restore the Party's ^{capacity} to operate and to ~~play~~ ^{fulfill} the role it should play, the role of the leading force of the ~~working~~ ^{people} class and the ~~people~~.

We must also realize that that there is a danger that these reactionary elements will strive to make use of the ~~Party's~~ ^{Party's} fight with corruption and demoralization ~~xxxxxx~~ to defame the Party and to persuade the masses that these phenomena are universal and that this is an "inherent evil" of socialism.

We cannot maintain a defensive attitude in this matter. We must arm ourselves with arguments and proof that it is just the reverse, that what in our system is only a malignant tumor, a growth, which we must and can cut out, is an integral party of the ~~structure~~ ^{structure} of the capitalist system. What is ~~the~~ ^{the} very to us, is very often called an honest commission in the capitalist world, and what is speculation to us is, there, only an exceptionally profitable business.

The 20 October 1957 issue of the Washington Post published an article titled "America's Number 1 Plague" in which a scientific institute, on the basis of facts, states that the number one plague in America is the growing theft, swindling, and embezzlement. According to the Post, "25 percent of the working Americans are dishonest, another 25 percent are essentially honest, and ^{with} the remaining 50 percent, it depends on conditions."

SECRET NO. FORM

SECRET NO FORN

Probably, this is an attempt to shift the responsibility for the increase in corruption from the governing classes to the working classes, an attempt to ~~cast a shadow over~~ ^{put} the American working masses in a bad light. The universality of theft, swindling, and embezzlement is not surprising, however, in a country where the development of capitalism has lead ^{the} to ~~extremes~~ of the cult of money as the highest value in life.

The universality and, for the most part, ~~the~~ legality of corruption in the capitalist system, obviously, can have no effect on our fight with these plagues in Poland. Just the reverse. What in the capitalist system ^{may} be only a common plague, closely connected with ^{this system} ~~the system~~ and not undermining its foundations, since it is in harmony with the foundations of this system, just as, for example, prostitution exists in perfect harmony with bourgeois family morality, ^{is}, in Poland, an alien and hated growth which contaminates the entire social organism and undermines the very bases of the system.

By doing away with the elements which are splitting the Party ideologically and undermining its moral authority, we will be contributing to the development of faith in the sense and possibilities of building socialism. But we must agree with those comrades who emphasize that this necessary and curative surgical operation by itself will not suffice, that we need, in addition, a positive ideological policy and a clearly ^{outlined} long-range plan for the building of socialism.

The III Party Congress should and will fulfill the task of drawing up such a plan. This places an enormous ~~task~~ ^{an enormous responsibility} on the commissions preparing for the work of the congress.

I think, however, that in talking about the prospects of socialism, we cannot ~~lessen~~ ^{discount} the importance of the problem of the standard of living of the working people. I think that the question of a long-range plan to raise the standard of living of the working people to at least the level of the leading countries of Europe ~~at present~~ from a technical and economic point of view, is a question of very great significance in the

SECRET NO FORN

SECRET NO. FORN

over-all plan to build socialism.

There are comrades to whom it may seem that ^{we have} strayed from the ^{socialist} program of industrializing the country. But we must keep in mind that, despite the fact that we have slackened the pace of the growth of industrial production, the ^{growth} of industrial production, in absolute figures, in the period of the current Five-Year Plan, will not be less than the ^{growth} of industrial production, in absolute value, in the last five years of the Six-Year Plan.

Although it is true that we have reduced ^{the percentage of} investments in the national income, over-all investments will not only not be reduced, but will be greater than in the period of the last five years.

And if, today, ~~xxxxxxxxxxxx~~, perhaps, we are not always able to present the masses with a suitable vision of the further socialist industrialization of Poland, it is the result of the weakness of our propaganda, the weakness of our work up to now among the masses, not the weakness of our policy.

I agree with Comrade Lange that, particularly in view of the postponement of the Party Congress, and in view of the fact that we will not come out with a long-range plan for ~~the~~ economic development and tasks ^{for future} goals until next year, the necessity arises of working out ^{immediate} moves in the field of our political economy, organizational changes, ~~and~~ changes in the administrative system, and a way to let the law of value operate, etc.

But we should not ~~fail to~~ underestimate what has been presented at this Plenum in the report of Comrade Wieslaw, and what was not included in the discussion, namely, the basic directives ~~for~~ reform in construction, the basic directives for reform in commerce, a clearer definition of and a new stage in our relation to small, private industry, and to private trade, and the idea presented for discussion of a change in the system of financing and the organization of home building.

These questions are already ^{an} ~~very~~ important part of our program for the very near future. It will undoubtedly be necessary to finish working out

SECRET NO. FORN

243

SECRET NO. FORN

these problems which are presently being discussed in the various Party, government, and Party-government commissions, since there are perhaps too many such commissions. We must coordinate our activities in the field of introducing these changes, and this will be our program for the very near future. We ~~have not been able to proceed any further with~~ ^{could not introduce} this program ^{in its full scope} at the present Plenum because it is closely connected with our economic situation in 1958 ~~and~~, with the possibilities which result from this situation, and, above all, with the problem of balancing our foreign trade. And only after completing these ^{tasks} ~~works~~ will it be possible to determine exactly what our next moves will be in the various areas of our economic policy during the coming year.

It seems, also, that, at the present time, the tasks of propaganda, especially propaganda in the field of our economic policy, are much more difficult.

Unfortunately, in the past, we have often used relatively ~~easy~~ simple catch words, and we have often used slogans appealing not only to a profound conviction based on rational premises, on a rational probing of reality, but, also, ^{slogans} appealing to pure emotions; and, in this way, we have exploited the quite widespread faith, in Poland, in the magic significance of some word or formula.

Today, we ~~xxx~~ must have a much more profound ~~understanding~~ understanding of the tasks of our mass propaganda. We must appeal to reason, and we must base our faith on rational premises, our faith in socialism, faith in the socialism of the ^{WORKING} ~~working~~ class. And, hence, our propaganda should be based much more on a straightforward analysis of reality, and on more deeply convincing arguments.

I should like to say a few words about the freedom of science and the arts.

I am completely for freedom of discussion, and for the exposure of Marxist ideologies, philosophies, and economic theories to foreign, and even inimical, movements and currents. An atmosphere of discussion and polemics, of an open ideological fight, can only contribute to the genuine victory of our ideology.

SECRET NO. FORN

SECRET NO. FORN

But this cannot be ~~inter~~ interpreted as establishing the basis ~~of~~ for an equal start among the various ideologies and theories, of an equal start, for example, between the marxist and Catholic philosophies in the higher schools. I do not think we should understand freedom of science, thought, and discussion in this way.

^{Even}
The most liberal bourgeois elements, who have never, anywhere, let Marxism have an equal start with bourgeois theories, do not interpret it this way.

And even this allegedly equal start would really be an unequal start, ^{and need not to remind you} since I do not wish to forget, here, what Lenin said about the bourgeois ~~superiority~~ ^{superiority} over the working class, even after the overthrow of bourgeois political authority. This ~~superiority~~ ^{superiority} is particularly strong in the ideological field, where there is an enormous accumulation of the various bourgeois ideological and theoretical theories. Let us take the contents of our university libraries and compare how much they contain on Marxist-Leninist theory and how much on the various bourgeois theories.

Obviously, even with such a start, Marxist theory would have to come out victorious, but ~~at the cost of~~ how much would the ideological and theoretical confusion cost us? I think that ~~that~~ the costs would outweigh the advantages resulting from polemics, ^{from} even if we had an equal start.

I should be remembered that, if it is a question of the teaching profession, its ideological outlook is not uniform.

I do not think we can identify the attitude of the professors of higher schools with the student excesses and their ideological attitude. The professors of higher schools are always against student excesses which disturb the normal course of school life. They are always for peace and order. But if we were to analyze the reason for the present weakness among academic youth, we would ^{be able to} see various factors. We would be able to see a reason in the class structure of academic youth, despite all efforts which have been made in past years to improve this class structure.

We would be able to see a reason in the character of the Party

SECRET NO. FORN

246

SECRET NO FORN

organizations in the higher schools, which are primarily organizations of auxiliary ~~scientific~~^{teaching} personnel, organizations of assistants, which are, for the most part, not in a position to influence either the professors, or the broad mass of academic youth. But we would also see that ~~that~~ the ideological outlook of a part of our professors ~~is~~^{was} actually a liberal-bourgeois outlook which adjusted itself to political conditions for a while, but which unmasked itself and came to light in October and November of last year.

It is difficult for me to agree with the position of Comrade Schaff regarding the arts. I am not familiar with Andrzejewski's play "Darkness Covers the Earth", and it is difficult for me to take a position regarding whether or not it should have been allowed on the stage of the Lodz theater. I suppose, and Comrade Tatarkowna confirmed this, that most of the Lodz textile workers ~~do not~~ do not see these plays.

Certainly, the problem of the influence of art on the production results in the textile industry should not be minimized. But it is difficult to hold that the ideological contents of art have no effect on the building of socialism, ~~and on the ideological and moral attitude and regulation toward their life and work of the people who view it.~~ It cannot be denied, perhaps that literature and art can make people, and especially young people, ^{either} into fighters in the struggle for justice and social progress, or into deceived, disenchanted, blasé persons, into sceptics, cynics, and pragmatists with a negative or zero social value.

I think that it was inappropriate for Comrade Schaff to support his arguments with Petrarch's Sonnets or the Ode to Youth, works with a definite ideological nature which ~~exercised~~ exerted a very great progressive influence ~~on~~ on their age.

Moreover, it should be stated that, whether we like it or not, someone

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

^{has to}
 will carry ~~out~~ the repertory policy in our theaters. And if we do not do it, if we do not direct this policy ~~to the~~ ^{to the} Party, ~~xx~~ just any groups of literary directors of a theater will do it. Just as, where the Party is not fulfilling its leadership role ~~in the press~~ as regards the press, ^{newsmen} press policy is being determined by a quite accidental group of ~~publishers~~ and editors.

Obviously, I do not say that, in certain cases, it would not be quite all right, knowingly, to allow a work with little or even no ideological content on the stage, if it has a great deal of artistic value, and if properly enlightened literary and theatrical critics comment on these matters.

This must take place, however, within the framework of the repertory policy outlined by the Party.

A few words about youth, in conclusion.

I share the opinions of those comrades who feel that it is too bad that a united youth organization such as the ZMP ~~was~~ had to dissolve. But it should be realized that it was a spontaneous process which had been going for several years which lead to its dissolution. The ~~method~~ liquidating ^{of} the ZMP and of substituting it with two other youth organizations was only a final result, a consequence of this process. In the final phase of this process, even in the leading ZMP organizations, there was no will to defend the organization or any faith in the possibility of keeping it whole and united.

Some comrades here have distorted the sense of the decision to create two youth organizations -- and organization of ~~village~~ ^{RURAL} youth and an organization of worker youth and youth of the intelligentsia to be called the Union of Socialist Youth.

This decision was by no means based on the idea of dividing the youth movement and creating the equivalents of the individual parties or political movements. Of course there were such ideas. There was the idea of creating a Union of Democratic Youth as an alleged ~~equivalent~~ ^{COUNTERPART} of the Democratic Party, ~~and~~, in actuality, as a liberal-bourgeois youth organization. There was the idea of creating Catholic youth organizations.

SECRET NO FORN

247

SECRET NO. FORM

There was the idea of creating an organization of ^{rural} ~~village~~ youth as the political equivalent of the ^{Peasant} ~~People's~~ Party exclusively. The Party opposed these ideas. The creation of two youth organizations was, in a given moment, the sole solution, and it was a decision ~~which~~ calculated to ~~save~~ preserve the unity of the youth movement and to create the foundations for its revival, development and consolidation in the future.

Therefore, it is difficult to agree with the objection which was presented here that, in this way, the most active members of the ZMP were left out. I think that the only ones ~~who~~ ^{who} may have been left out are those ^{who} felt that, in view of the liquidation of the ZMP and the creation of two new organizations, there was no place for them in either the Union of Socialist Youth or the Union of Rural Youth.

But I do not think that any of our ~~active~~ young Communist ^{ACTIVIST} could feel that there was no place for him in the fight for youth and in the fight for a Communist ^{character} character in the youth organizations created by the Party.

And, therefore, if there are ^{=ISTS} ~~active~~ members who were left out, I think that they wanted to be left out, that this attitude suited them, ⁱⁿ ~~the~~ attitude similar to that of those ^{=ISTS} ~~active~~ ^{have} members who kept themselves out of the current of Party life, ^{have} ~~who~~ remained on the sidelines, only criticizing the October changes.

Undoubtedly, the problem of youth and the ^{ways} ~~ways~~ of influencing youth are also problems ^{which} ~~with~~ the Party must resolve. We must work out positive contents for our program of work with youth.

SECRET NO. FORM

SECRET NO. FORN

The Final Speech of Comrade Wieslaw at the X Plenum of the
Central Committee

The material contained in the report covered a wider range of topics than the discussion at the Plenum. The report consisted of two parts. The first part dealt with situation within the party, while the second part emphasized the economic situation. The discussion at the Plenum was primarily concerned with the first part of the report and therefore completely omitted the second part.

In my opinion, it was a wise move on your part to concentrate your attention on the first part of the report which also contained the resolution. It was a wise move because the problem of the party was recognized as the central problem and because of its solution depends the determination of all the remaining problems facing the party.

In this sense, the present Plenum, the report and today's discussion is just like an extension of the IX Plenum, an extension of the main topic of the X Plenum deliberations, with the exception of a few basic differences. In my opinion, this difference is based on the fact that today's Plenum has clearly stated that it intends to realize fully adopted resolutions. The difference is also based on the fact that we have expanded on intra-party problems to include other difficulties which were not touched upon at the IX Plenum, such as, the fight against corruption, foreign elements and those factors which were generally categorized as a ballast to the party.

Someone will probably ask the question: why, despite the resolutions of the IX Plenum pertaining to the activities of intra-party groups--which we have, proably unfortunately defined as wings of the party--have we not in the meantime taken some concrete steps against them? After all, according to the resolutions adopted at the IX Plenu, we were fully authorized to do so. Why did we not resort to more effective organizational means in order to curb the activities of revisionists and dogmatists?

The answer would probably be: first, we had to wait for the practical results of the IX Plenum, and second, the party had to be strengthened.

SECRET NO. FORN

249

SECRET NO. FORN

In the discussion, Comrade Tatarkowna made the accusation that the report did not take up any of the additional changes which have occurred in the party since the IX Plenum. Actually, the changes were not emphasized because we wanted to concentrate our efforts on the weaknesses of the party and devote less effort to its heretofore achievements. The fact ~~is~~ that at the present Plenum we are emphasizing the matter of realizing the adopted resolutions, really shows that the party leadership, on the basis of numerous facts and data, believes the situation in the party to be much improved and today the party is much stronger than it was during the period of the IX Plenum. By the same token we could also say that the party leadership, on the basis of the VIII Plenum resolutions, was fully authorized to take specific organizational steps against people who were acting contrary to ^(the) party line established by the VIII Plenum. However, if we had taken such steps during the period between the VIII and IX Plenum, this could only harm the party. The party was neither then or during the period of the IX Plenum strong enough, adequately experienced or fully prepared to ^(completely) fully realize the resolutions which were adopted by the highest party authorities. In the report, we said that the party leadership, taking into consideration the ^g great upheavals which the party was experiencing from within and the international situation, realized that many comrades could become confused and disoriented and that they were having difficulty in reestablishing themselves. Therefore, they had to have enough time for some deep thinking and proper orientation in order that they might judge for themselves just how the new Politburo, formed at the VIII Plenum, was executing the ^(line) party and how it was ^(approaching) ~~approaching~~ certain basic problems of Marxism-Leninism, and thereupon, on the ^g basis of this, they could then define their attitude toward the new leadership.

It must be said, that at present, the situation in the party is much better than it was during the period of the IX Plenum, not to mention the period of the VIII Plenum. And this permits us to move forward ^(and) take additional steps to strengthen ~~the~~ our party.

How can today's Plenum be evaluated?

In my opinion, there has been very little analysis of the present

SECRET NO. FORN

250

SECRET NO FORM

situation in the party at this Plenum. Very little effort has been expended in seeking the reasons for the decision to postpone the party Congress. The lack of any actual discussion may be attributed to the fact that many of the wojewodstwo committee secretaries who directly guide the work in the field and are most qualified and experienced on the subject, did not even speak. This is the real shortcoming of our Plenum.

But, in my opinion, there are other and more important deficiencies.

At today's Plenum comrade Schaff justified his reason for speaking as follows:

"I had not intended to speak, but comrade Lezs's stand on art really provoked me. I had no intention of speaking because I did not want to express certain doubts about the draft resolution. In addition, I did not want to express doubts because it would look like I had reservations about the political line of the party."

In considering the problem of art briefly and in a simple manner comrade Lezs did a good thing because in this way he provoked Comrade Schaff into a speaking up.

In my opinion, some of the most useful talks at this Plenum were those characterized by certain doubts.

I understood Comrade Schaff's speech to be the speech of a communist deeply concerned about the party, one who is trying to reason out why things in the party are as we are finding them and one who is seeking answers in the presence of the entire Central Committee and loudly proclaims his thoughts. This is the proper attitude of a communist, the best method of making progress, that is when all doubts concerning the proposals of the Politburo are openly presented at the Plenum and are actually shared with the party authorities.

In comparison with this attitude one could observe a certain silence on the part of comrades who should have spoken up. Silence can also have a meaning.

After the talk of comrade Schaff I appealed to the comrades to enter their names on the list of speakers since I thought the example of Schaff would encourage them to do this. It seems to me that some comrades have misunderstood

SECRET NO FORM

257

SECRET NO FORN

me. They thought that we are concerned here with ^(matters) ~~the matter~~ of antisemitism. By no means was it concerned with this. My idea covered more territory than that. The appeal pertained to those comrades ^(who are) ~~standing~~ standing on the proximate and distant ^(even) ~~or~~ the most distant peripheries of the conservative and revisionist wings of the party. Certainly there ^{are} such individuals within our group who are present here. This is what I had in mind when in a ^{C=} certain sense I tried to provoke some individuals into speaking.

One of the ^m comrades actually thought that my appeal or comrade Schaff's talk referred to the problem of anti-semitism. I know this individual cannot be accused of anti-semitism. But, one has to agree with comrade Schaff that the problem does exist.

There is also another problem.

Some comrades in seeking the reasons for ^t today's situation in the party tend to ^(put) ~~place~~ the blame on the attacks on communists taking place after the VIII Plenum and the open hunting season on communists who ^{are} ~~were~~ looked upon as "Stalinists". This is supposed to be the reason for the weakening of the party. ^(source of) The weakness then should be attributed to the attacks by the ^{class} enemy. ^(we) There can also be included attacks of this kind by certain party members who presumably will not remain in the party. Some of them have already been expelled and ^(others) ~~some~~ will be expelled in the future for anti-party activities, and for supporting foreign ideology.

The main attack on our party was carried ^{out} ~~in~~ out by the enemy and the forces of reaction. They were the ones who accused our comrades of being stalinists and attacked them in other ways. But if we were to attribute the weakness of our party to these reasons alone then this would signify that we ^(do not perceive) ~~cannot see~~
 ^(things very clearly) ~~too well~~

This is not true comrades.

First of all, communists are never concerned over attacks by their antagonists or enemies. This could not force or incline any communist into taking this or that kind of stand toward the party leadership. An attack by ~~the~~ other classes or alien elements can not be a reason for disunity within the party.

Secondly, there was a period before the VIII Plenum ^(when) ~~was~~ there ^(were) ~~not~~

SECRET NO FORN

252

SECRET NO FORN

(attacks)
~~h~~ anticomunists who were considered stalinists. It was actually only after the VIII Plenum that this attack against our party got out of hand. We are not only concerned with the fact that these or those comrades were attacked. By hitting at them they were trying to attack the party. This was the purpose^o and political significance of these attacks.

Before the VIII Plenum there were really no such attacks. But, was the party really stronger or more unified ideologically at that^a time? No, it was weaker, much weaker and more dispersed. There was no unity, a serious crisis was prevalent within party ranks at that time, a crisis^y which is still with us today but not ~~so much~~ to such a great extent. Therefore, the reasons were entirely different, ^(and) we discussed this in detail at the IX Plenum. If one wants to conclude from today's Plenum that the reason^{is} for the weaknesses of our party lie in the attacks on ~~us~~ ^{of} ~~the~~ after the VIII Plenum, then logically we should arrive at a second conclusion, namely that the old party line was a just line. The implication is that if we return to the old system everything will be all right with the party. At least this is the logical conclusion of such an appraisal irrespective of the fact that the comrades ~~know~~ ^{of} are of the opinion that they do not want to return to the old line.

If in the past year we have sharply criticized the old party line, this does not necessarily mean ~~that~~ we ~~must~~ believe that the comrades who formulated this ~~line~~ ^{of} line in the past or the plenary meetings ^h which accepted it did this consciously despite^d the fact that this was an unjust line. I am omitting the general atmosphere and situation in which this took place. We have already discussed^t this. In any event, the comrades acted with the conviction that the line was a just one and therefore they implemented it. After a period of time it became evident that the line was an unjust one, ~~and~~ ^a false one. It had to be revised and criticized and criticized it was. The VIII Plenum revised it and fixed the new line.

Do we have the right to say that the present party line is free of errors, deficiencies and that it is entirely just?

The party should never ~~take~~ ^(establish) approach matters with such an attitude. Never. The party is always trying to ~~prepare~~ ^h what will be the most just line.

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

On the basis of an evaluation of the situation, experiences, and its own errors it prepares the new line and this line must be implemented. Only practice will show after a certain period of time where we eventually made our mistakes. The assumption that we should not commit any errors would be a non-Marxist approach, a sort of conceited, superficial, non-communist concept of matters. However, communists should implement the party line, regardless of the fact that a given party member is not completely convinced of its fairness or that he entertains any doubts about this or that matter. Certainly, the realization of the party line will yield better results in the construction of socialism if it is carried out by the whole party and all communists even though it has certain deficiencies. This would be a better attitude to take than if one steps aside just because he does not see eye to eye with the resolutions of the highest party authorities. These people say to themselves: well let us look around a little more, and wait, we will either stand on the sideline or pick away at the party line. We will see what will happen. This is not the attitude of communists.

We know, and this is because someone spoke of it here that some old communist comrades delight in a certain malicious joy when something is going wrong. Then they say: now you have your democracy, now you have your VIII Plenum. Let Wieslaw worry about it, while we will look on and see what will happen further.

Is this what you would call concern over the party? Is this what you would call concern over socialism? Is this what you would call joining the struggle against the enemy, and reaction?

It must be said, that if previously the party leadership had to appeal to the communists then today at this Plenum it should no longer be necessary to appeal to them. We can and we must appeal to the working class, and the non-party masses. But the communists should make these appeals, the members of the basic party units should make this appeal to the masses; it should be made by experienced people who have travelled the long road of revolutionary activity. Can the party leadership continue on appealing to this type of comrade? This Plenum differs from the previous ones by

SECRET NO FORN

254

SECRET NO. FORM

the fact that we are stopping our appeals to communists. The communist should discover within himself, his heart, his soul and his mind the obligation of working with the party. He should appraise the situation as it actually exists and implement the party line as presented

104
UP

SECRET NO. FORM

253

SECRET NO FORN

by the party leadership, the Central Committee and recognized that the party line has behind it ^(already) years of experience. It ^(must) ~~should~~ be realized and there should be no excuses that the evils within the party ^{ought to} ~~should~~ be attributed to ~~the most~~ attacks on communists.

The party leadership fought against these attacks from the very beginning and even though the entire leadership did ~~not~~ take a stand against the attacks on ~~the~~ communists, it was incapable of handling the situation at that time so as to prevent such occurrences.

I recently read a report of a meeting of an aktiv of old communists in Czestochowa. Quite a large group of comrades was gathered there and the question of attacks upon communists was discussed in detail, as if this were the chief source of trouble. Actually this ^{at that time} ~~attack~~ on the communists was the best expression and a clear picture of the situation existing in our party organizations. We have said it at the IX Plenum and we repeat it here once more that there is no excuse for the regional organizations permitting the communists to be slandered and attacked so unjustly.

We must take into consideration all the reasons for which the attacks took place. This is a problem ^(which) ~~that~~ extends beyond the borders of our country. We constantly emphasize that we are a part of the international workers' movement, that we derive our moral and ideological strength from the international workers' movement, that the strength of our party depends on the strength of other parties. And, therefore, whenever any differences or (such as the problem of the cult of the individual, then) upheavals appear they also have an effect on our party. We all know what the Soviet Union means to the international revolutionary movement, and how events there influence all of us. Therefore we must take these more significant problems into consideration.

That is why, if someone came to the conclusion, after today's Plenum, that the party leadership is abandoning the VIII Plenum line, then it would have to be said that this conclusion is completely false. I want everyone to understand completely. We will not abandon the line of the VIII Plenum. Why will we not abandon it? Because it was not the VIII Plenum or October that weakened the people's faith in socialism.

SECRET NO FORN

256

SECRET NO FORN

The VIII Plenum, or October, strengthened the people's faith in socialism. Faith in socialism was shaken by the results of the old line and policy. We have seen examples. If anyone does not understand this, then he will have to take the stand that Poznan was the doing of imperialist agents.

We spoke of this at the VIII Plenum. We have renewed or entered upon the road of renewing faith in socialism, which was badly shaken much earlier.

It is worthwhile repeating and we should always remember that as long as there is a division of the world into camps, and as long as the class struggle exists, then we know that this is how long imperialist agents will continue their work. We cannot deny this for a moment. Agents are active right now. The various activities of these agents have been stepped up today after the situation has loosened a little in previously restricted fields of activity.

After all our party represents the interests of the working class and the nation. We are the ones best equipped to represent the interests of the working class. We are the ones who have the most just approach to problems. We possess complete authority and this is an important thing.

Why should we be going around and saying that Poznan was not our fault but the work of agents. No comrades; agents have been around for a long time and will continue their work, but we must not create conditions which will permit these agents to pit the working class against the state authorities. This is one thing that must be understood. The weaknesses should be sought primarily in our policy, in our previous activities. That is why we will not go on the VIII Plenum line.

Here is another thing. If a healthier situation prevailed in the party than actually does exist today, if all the communists who have doubts and reservations supported the party line, helped the party, then we would by now have had proof that the political line of the VIII Plenum is the right one. Let us take, for example, the institution of workers councils, an institution which increases the participation of the working

SECRET NO FORN

257

SECRET NO FORN

class in the administration of the State, that is, in economic enterprises; an institution having great political and economic significance.

If more of the old activists participated -

Pick

✓ D

SECRET NO FORN

258

SECRET NO. FORN

in them and helped them in their work, because they are still weak due to a lack ^{OF} ~~of~~ aktivs and initiative, then we would see better production results, larger wage funds and a better political situation.

If many of the communists who are standing on the sidelines pitched in to help the people's councils, if they would take an active part in their activities and helped in solving many of the actual problems, then the situation in the people's councils would be much better, than it is today.

^(in the Central Committee building)
I was talking to someone ^h who was listening to a broadcast of the report ~~of~~ of our Plenum. The conversation was about the "Kasprzak" enterprises who had directed that their wage fund be used for the purchase of housing quarters for their workers. The worker from the "Kasprzak" enterprises explained ⁿ this matter to another listener: "Do you know why we turned the wage fund over for the purchase ^(of) ~~of~~ living quarters? Well, we did it because no one forced us to do it. That is why the workers decided in a secret ballot to use the wage fund for purchasing living quarters for workers who are without such facilities." On the surface this would appear to be a small insignificant thing. That is not true. This is proof that the atmosphere has improved among the workers. The workers can sense an atmosphere of freedom and are saying to themselves: they are not forcing us, commanding us or appealing to us, that is why we voted the way we did."

^{Such} I am not saying that workers would have voted that way ^e everywhere. ~~the things~~ ^(the absence of) ~~it~~ ^{also} depends on ^{political} work, because this is a manifestation of a great social feeling, and of ~~the~~ worker class solidarity. We must appreciate the significance of ^{these} things. We must admit, this would not happen elsewhere because ^{political} activity is not as effective. ^{Therefore,} It must be said that the workers at "Kasprzak" are really carrying ^{on} efficient political activity.

^(of freedom)
This new atmosphere and feeling ^h was created by the VIII Plenum and we will not give them up. We will not compromise the principles established by the VIII Plenum.

There are other things that we should appreciate. We have created among the people ^(feeling of) confidence in the authorities. This is a great thing, to possess the confidence of the people. It has been manifested in savings ^(accounts) ~~deposits~~, which

SECRET NO FORN
259

● SECRET NO FORN ●

amount to 6 billion zloty deposited with the various branches of the PKO and other savings establishments. The people have become confident and want to save. We should carry on a policy that would maintain this confidence and faith in the authorities, so that people would continue to save for some future goal. Because he who saves has a plan, looks to a future, to some goal which he will want to realize sooner or later. For this he needs certain funds and that is why he is saving.

False rumors about a devaluation of currency have perverted a statement of the finance minister. I would like to stress as much as possible that we have not the least intention of doing this because it would undermine the confidence of the people in the authorities and the government. Confidence once undermined is not easy to restore. It takes years before a new policy will restore the confidence of the people. That is why various rumors about a devaluation of currency are completely untrue.

Some people cite the Lodz strike, student escapades and the use of the militia as examples of a negation or deviation of the VIII Plenum line. Were they really deviations? Presenting the matter in such a way shows a serious misunderstanding of the situation.

First of all, the party leadership and we, all know that we are building socialism within a defined structure of class forces, and within the conditions of the class struggle which at times assumes various forms. Sometimes the struggle may be more intense and at times it may be peaceful. We are building socialism within the conditions of a constant class struggle. As a result of this struggle we should draw various specific conclusions. We have been making such practical conclusions since the VIII Plenum.

Another thing, we must distinguish a basic difference between events that are occurring at the present and those which have taken place in the past. We have used and will continue to use force whenever the law is broken, because when a government or authorities permit the law to be trampled on they can no longer command respect. Everyone will make fun of such authority and will not pay any attention to it. The law must be respected. This axiom is true all over the world. A law is a law. We have adopted the people's law, a law specially adjusted to the interests of the working class

SECRET NO FORN

260

Pick up

SECRET NO. FORN

and the masses, and therefore, ^(a) democratic law in the widest sense of the word. It happens at times that there are outbursts and escapades contrary to the law. When this does happen^s, the organs of public order must step in to defend the law. This is what happened in Warsaw and Lodz. The Lodz situation was handled very sluggishly. A strike could have been averted there. We should have told those who wanted to strike to go home and strike but do not come here and interfere with those people who do not want to strike. The situation there came about when a portion of the workers were incited and they occupied the trolley barn. This ^(kept) ~~presented~~ a majority of the trolley workers who were willing to work away from their jobs, And in such a situation the law was invoked too late. The law does not permit individuals ^(to) ~~from~~ occupy^{ing} a place of work and thereby ^{prevent} ~~substituting~~ others ^{from} ~~to~~ work.

Now what was the situation in the past? There was a different situation before. Previously we broke our own people's law, And therefore, we did not have any basis or reason for going ^(before) ~~to~~ the working class, ^(and) the people to defend ourselves. Now we are not breaking any law and that is why we are not afraid to go before the people and tell them that when the law is being broken we will continue to use administrative means, or if necessary the militia or any other organ of public order.

We should appreciate the fact, already mentioned in the report, that the disorders in Lodz and Warsaw were not supported by the working class or the masses.

The Lodz working class and party organization can be proud of the fact that the workers had no desire to take part in this "wildcat" trolley strike.

The situation is different now, there is a different political atmosphere in the country. We created this atmosphere as well as the new political line. These are the great positive achievements. I discussed the negative side of the situation in ^{my} ~~the~~ report.

Someone may ask the question: why are we directing our chief efforts against revisionism?

Revisionism is not the only factor undermining socialism. The revisionists are doing this ideologically, through their false theories and ideas. Those who criticize the party line by claiming that it is leading to capitalism are doing

SECRET NO. FORN

261

SECRET NO. FORN

just as much to undermine socialism. This is the ^(way) faith in socialism is being undermined. This is the way ^a faith in the ^h leadership and the party line is being undermined. By the same token socialism is being undermined.

Our chief effort is being directed against the revisionists because in this way we are depriving the conservative groups in the party of all their arguments. Many individuals use the struggle against revisionism as a pretext for their own activities, while fundamentally, this struggle has a different meaning. Let us deprive them of these arguments, let us remove that psychological basis which is a breeding ground for apposition to the party line.

Our main effort is directed against ~~the~~ revisionism because it is the chief ideological threat -- right now and ^(will be) in the future.

Toleration of such a situation is already harming us today but ^(given) ~~granted~~ certain specific circumstances it can lead to ^{FAP} greater danger in the future.

The ideological substructure of revisionism is social democracy. ^{W=} ~~He~~ mentioned this at the IX Plenum without going into any detail. Many revisionists are hesitant about discussing their thoughts in any great length. Especially when it concerns the past of communism -- they are afraid to expound their thoughts in detail.

~~This~~ This social democracy should not be absolutely associated with that part of the party originating with the old PPS. The line of division is different. We saw the example of the youths from "Po Prostu". They did not belong to the PPS but yet their theories are social democratic. This is a question of distinguishing ^(to what extent) how much social democracy differs from liberal-bourgeois concepts. At times these differences are non-existent. Speaking of German Social Democracy, it ~~xxxx~~ denies the need for socializing industry and is very similar to ~~the~~ bourgeois economic ideas.

When we said in the report, that the revisionists are only presenting a negative program because they do not have the courage to come out and say just what their positive program is, it is because they want to adopt social democracy as their positive program. This is the way things ^(are with) stand ~~concerning~~ revisionism. That is why it is the chief danger. At present, it has not yet taken on a final form, but if we ^a ~~wanted~~ and permitted it to continue ~~this is the~~ it would take on a social democratic form because the ^e revisionists will not adopt any other

SECRET NO. FORN

SECRET NO FORN

ideological program or even bother to think of one. It is evident that this is liquidationism and this is the ideology of social democracy.

We must also take into consideration the fact that there are many revisionists ^(called) who would not be ~~revisionists~~ ^{revisionists} under ~~circumstances~~ ^m different from those prevailing in People's Poland. They would be considered outright advocates of bourgeois principles. We know there are such individuals. It is convenient for them to offer the excuse that they are improving socialism, that they want to revise it. However, they are not primarily concerned with any revising. They are ~~really~~ ^(really) individuals who believe in bourgeois principles and are taking advantage of the existing situation.

Comrades, there has been much said about ~~the~~ ^g our ideological weaknesses.

Actually, the most frequent manifestations of revisionism appear on the ideological front. This is the great weakness in our party. Several comrades asked why are we not undertaking an ideological offensive. This question was directed to the Politburo. I could ask the same question; why are not the other comrades undertaking an ideological offensive? No one is stopping them.

The intellectual field is a very important one to the party. The party cannot go forward ~~or~~ ^g solve difficulties ~~or~~ ^(if) it is having troubles within its intellectual ranks, if it does not have the ~~qualified~~ ^{qualified} people who can ~~work out~~ ^(and) various problems, develop the creative thought of Marxism and Leninism. Unfortunately, our party does not have the necessary personnel in this field and this ~~makes~~ ^K our work more difficult. That is why, if we have not undertaken any actual and extensive discussion, and we have not provided any resistance on the ideological front, it is because we do not have the ~~writers~~ ^g capable of carrying on such an offensive. The writers that we ~~do~~ ^g have are working under ~~great~~ ^(adverse) pressure from the ~~environment~~ ^h prevailing in intellectual centers, and because of their own doubts they are not serving the ^(party) ~~party~~ as well as they could.

We must recognize this weakness. We also see the reasons for it. We have only been in power for 13 years and the ~~movement~~ ^h is only 40 years old.

Everyone knows under what circumstances we have been developing and how those circumstances came about. The ideological cadre which we have at our disposal

SECRET NO FORN

SECRET NO FORM

are in many instances old individuals who were brought up in bourgeois times and who frequently have emotional and psychological ties with the past. And as some comrades have emphasized, the same is true among scientists and professors. This is our weakness. But, is it not possible to improve our situation? The possibility does exist, and these possibilities depend on our comrades. Our comrades have become somewhat mixed up. Comrade Schaff spoke extensively about the need of creating this ideological front. He suggested various solutions, sought remedies, was thinking out loud and ~~also~~ almost forgot that art was a part of this ideological front. That which we see on the stage and screen also helps to mold public opinion. It is true that we cannot judge art by the meters of cloth it has produced and the effect it has on the results of production. This is not really the point. What I am trying to say is that the ideological basis of a society is formed by various ^(screen) ~~scene~~ and stage productions and other artistic displays.

What were the results in the past? Comrade Zawadzki ~~showed~~ presented an example, but there were others, many more. If it was only a matter of Andrzejewski's art which was presented in Lodz or the example which comrade Zawadzki mentioned, then we could have suffered through it somehow. ~~xxxx~~ Unfortunately, the examples are more numerous and this thing has spread out over a wide sector ^(and it is ideologically dangerous) ~~of the ideological front~~ to the people's authority and socialism.

We are looking ^(around) for the causes, but the fault lies with us, because we also control all the ~~leading~~ important positions in the field of culture. ~~xxxx~~ The comrades have relinquished all control and have in effect said to the artists; create as you please. And the artists began to create. Some people not necessarily ill disposed toward socialism and the people's authority - but seeking novelty and different subjects in such an atmosphere, began to select bad themes and false viewpoints.

The question has been proposed: what shape and form should the leading role of the party take in this field? The answer ~~xxxx~~ to such a question cannot be ^(restricted) ~~limited~~ to some set or defined limits. But the leading role of the party should see to it that our ~~the~~ principal state and party authorities should

SECRET NO FORM

SECRET NO FORM

supervise this field and they can and should regulate the matter of repertory. They can and should, but, they have not been doing the job. They permitted everything ~~to~~ to pass and did not bother with the content of the material. This resulted in a loss of contact with reality and class consciousness and a ~~reaction~~ reaction in the other direction. The comrades have completely relinquished the reins of control in the field of culture. We can maintain control without ^(using) force. If the theaters are permitted to make their own selection, then the ministry can limit the opportunities of selection. If this matter is taken over by ^(a certain) ~~the~~ individual then, depending on his attitude toward the existing situation and art, a lot a harm may result which may be difficult to rectify later on. Such is the case with the press. ^(Take) ~~For~~ for example ^(a) ~~an~~ journalist who thinks that his views ^(them) are correct, ~~and as a result~~ shares ~~them~~ with the rest of the people and forms opinion in his favor. That is why certain limitations ^g must ^g be put into use. ~~XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX~~

It is evident that the leading role of the party is completely apparent ^(to) ~~in the relations with~~ communists, members of the party and people who accept socialism. The party suggests an attitude to them. The leading role of the party is also manifested in the fact that the individual himself feels the need for creativeness ^{along the line} ~~in a certain attitude~~ which the party has suggested. But it is difficult to maintain that this same outlook on the leading role of the party holds true with respect to people who do not embrace socialism. It is difficult to control them with such a method of persuasion. That is why certain limits must be placed on the opportunities for selection.

What is the appropriate method to achieve the best results. We can achieve good results when our comrades expand the actual offensive ^(and) when all the writers in the party write in a ~~more~~ sharper and ^{more militant} ~~more militant~~ manner. The intellectual should realize that he is attacking the enemy, and only in that way will the enemy retreat. The enemy becomes more daring if he is not opposed. ^(That is why) ~~and therefore,~~ our intellectuals ~~have~~ become the victims of our antagonists or various other troublemakers. They are not fighting back as they should. It is no excuse to say that when something is written it will be chopped up by the censor, and that is why people are afraid to write. This is not the trouble at all. If

SECRET NO FORM

265

SECRET NO. FORN

a person ^s it afraid to write then it means that he has doubts. Since when has a communist been afraid to fight for a just cause or for something he is convinced is a just matter. He is never afraid. He will fight for a just cause regardless of the fact that he will be reviled and attacked. If someone wants to undertake a neutral policy, one that will not be attacked, it is done because an individual has doubts and not because of the party line. This is not the attitude of a communist. This should not characterize our people on the ideological front.

In this respect, we have fallen ourselves frequently. Take for example our "Polityka". Just recently, and maybe even now they have been using the term "stalinism". We certainly are ^(a long) ~~far~~ away from defending anything that was evil during the reign of Stalin. We all know pretty well what that meant. The entire international movement has felt the after effects. But, do you know why "Polityka" still uses this word. Because they are afraid that someone will accuse ~~x~~ them of deviating from the VIII Plenum line. That is why they use this word. We certainly do not need such labels. The enemy and the opposition benefit by such a word since in a given situation it has a specific meaning. The meaning of every word depends on the situation in which it is used, it has a different meaning in different situations. Then if the word stalinism could be applicable in a specific situation - ^(though) ~~even~~ ^{never} ~~if~~ the party leadership ~~had recourse to~~ ~~such talk in its pronouncements -~~ ~~this term is not~~ applicable in a situation in which an extensive campaign has arisen against our party under the slogan "the fight against the stalinists." This has created an opening ~~for the enemy~~ by which the enemy has infiltrated the party. In this case the intentions and ^(meaning) ~~ideas~~ could be applicable. The term "stalinism" best signifies the past period. But in another situation its meaning is different. Its continued use is the result of timidity and concern, and the desire to express ourselves as being against the old stalinist ideas. This attitude just encourages the enemy.

Only greater daring, courage and ~~active~~ activity will be able to change the ideological situation within the party. It has actually created an unhealthy atmosphere among the journalists. Let us ask the party members

SECRET NO. FORN

SECRET NO FORN

working in this field: why did they permit ~~things to deteriorate so~~ ^{things to deteriorate so} ~~badly~~ badly?
 What are they doing to improve the situation? If they are doing nothing about it or if they are permitting it to flourish, then comrades, there is not ~~use~~ ^{use} ~~of~~ ^{of} talking about fighting such attacks. Through their attitude they are establishing a base from which ~~the~~ ^{the} antagonists can attack the party line. Those comrades must understand this. Comrades, not long after the VIII Plenum we said the ~~extent~~ ^{extent} ~~period~~ of democracy depends on the situation. Before the elections we said: do not think that the elections will change the situation in the country. We put it that way and these were not ^(more) empty words. Consequently, those individuals who sincerely believe in the resolutions of the VIII Plenum, who want to protect these democratic freedoms with us, they can do this best by helping to realize the party line in full. If they will not do this, then opportunities ~~will~~ ^{will} and democratic freedoms will become more limited. What ~~else~~ ^{else} can we do? We cannot ~~surrender~~ ^(surrender) to the enemy. We should bravely resist the enemy.

Personally, I am of the opinion that hollow talk is not so much the product of the past period as it is the product of a lack of belief in what one writes. People who firmly believe in what they write never express their thoughts with sterile words. He who writes with conviction puts his heart and soul into his writing. In his writing he is fighting for a cause and therefore he will write in a meaningful manner. There will be not ^(strictly writing on) useless talk.

What constitutes useless talk? Useless talk results from ^(and) ^(existing) party orders, failure to understand the party line ^(These are) ^(reasons) the situation and the failure to understand the need for explaining a given matter. ~~These are~~ ^(These are) ~~the~~ ^(reasons) ~~reasons~~ for useless talk and ~~written~~ ^(poorly written) articles. But, whoever feels and understands our situation, feels a sense of responsibility together with us and completely appreciates the role of propaganda, he will not write in a useless manner because he is implementing the party line in which he believes. That is why I am appealing to you comrades who stand on the periphery of the revisionist wing and are present here, you who sincerely want to defend the democratic freedoms - just ~~as~~ ^{as} we want to defend them since we fully appreciate their value - I ask you to help in realizing the party line as established by the party.

We must firmly believe ~~and~~ ^{and} that if we want to defend a certain just

SECRET NO FORN

SECRET NO FORN

cause we must use the means the party suggests, those which we have all established after thoughtful consideration.

Perhaps in the press there are fewer communists and that is why we appeal to them. We ask them to change their attitude. We have a right to demand that the communists help to realize the party line.

Just one more thing and that is the Union of Writers which is a very weak field of activity. We must realize there is an increase of anti-socialistic activity in the Union of Writers organization. Unfortunately, this is a very mild characterization of the actual situation. There are many instances which cannot but help evoke reactions on the part of our comrades - that is, those who are members of the Union of Writers or the intellectual world in general. In the Union of Writers there are a number of individuals who have lost their national dignity. Some individuals want to be the conscience of the nation and take themselves and their work too seriously. Several of these individuals overtly appeal to foreign, reactionary, bourgeois writers and intellectuals for help. A practice has developed which lowers the dignity of the Polish citizen, the dignity of the individual and the average Pole. A practice has developed whereby a foreign journalist arrives from a country and seeks out this or that individual. The latter in turn feels honored because he has been approached and has the opportunity of criticizing things in our country. This takes place very frequently. Unfortunately this happens in the educational world which on moral grounds should not be placed on a pedestal all its own. There are many such examples. The same is true of the Union of Writers. These people usually seek some foreign support for themselves and are very honored when foreign guests come to them for information.

Why, even among bourgeois educators and writers of different countries there is a feeling of equality toward foreigners. We have attacked and justly so, the servility of which we all know. But this servility even at its worst moments in the past has not reached the proportions to which some individuals in the Journalists Association and the Union of Writers

SECRET NO FORN

● SECRET NO. FORN ●

have fallen. Even if these people do not believe in socialism or have anything in common with it, they should know that no honest individual or patriot will soil the name of his country as many individuals are doing.

PICK
4
D
↓

SECRET NO FORN

269

SECRET NO. FORN

Comrades, our primary obligation is to fight this servility in our midst, not to be afraid that someone will not like what we are doing. Some of the things which have happened almost verge on the criminal side. We do not hold that our journalists, writers and scientists should not meet foreign people. On the contrary, let them maintain contacts. These contacts can and should be maintained, but a person should at least keep his national dignity intact. He should not belittle his own country. We do not want to threaten but we must emphasize that we are not going to tolerate such behavior.

Besides expanding the ideological offensive which we discussed, there is an essential need for more concrete party organization work in solving the everyday problems facing us and the party members. In practice, this sort of work will greatly improve the complexion of the organization. Presently, this work is extremely neglected. We pointed out in the report that the retrogression taking place on the wage front affected a major portion of the working class, and resulted in a loss of their confidence. This is unconditionally just. But we should not conclude erroneously that we will solve the ideological problem by raising the salaries of workers. This is not true. Wage increases alone will not make the working class join the party or accept socialism. Something more is needed to restore the faith of the working class in socialism. The working class in several other countries is building socialism under more adverse economic conditions than these in which our working class finds itself. Everyone knows that we will not quickly reach the high standard of living attained by the most developed capitalistic country. We must work a long time to achieve that.

The working class can hold us responsible only when we have promised something and have not fulfilled our promise.

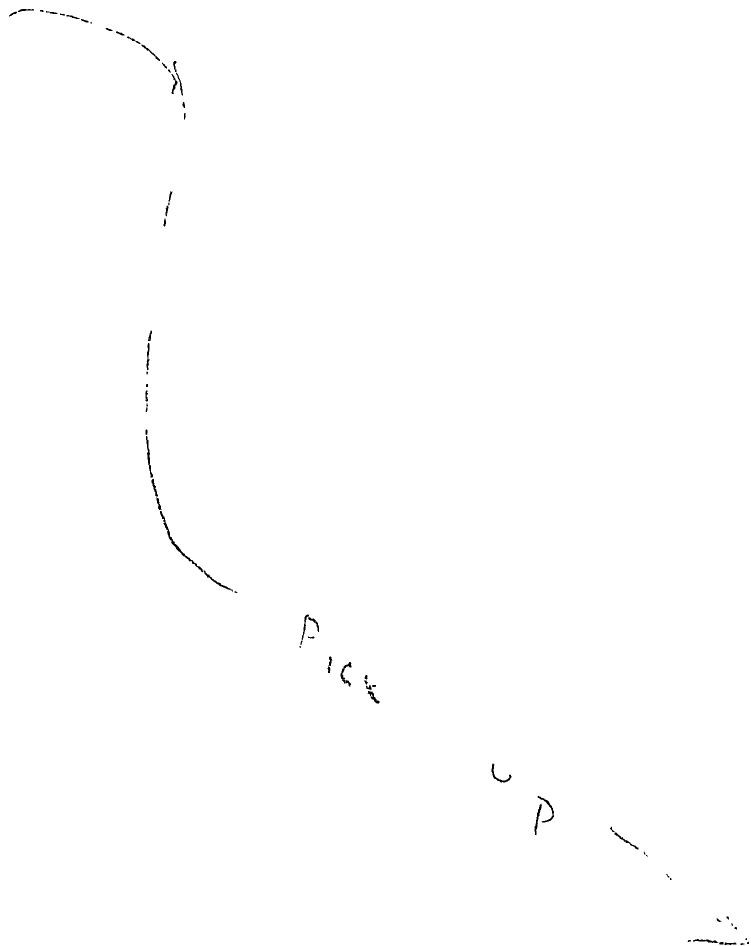
Without concrete ideological work and without concrete daily political activity, the working class will not consider the party its real and just leader.

This takes in many problems. The working class demands justice, order, and less of the corruption and abuses which have been taking place in our administrative and economic apparatus.

SECRET NO. FORN 270

SECRET NO FORM

These are the real conditions that are necessary to create faith
in the party besides improving the standard of living of the working
class.



SECRET NO FORM

271

SECRET NO FORN

We must restore democratic centralism ~~unconditionally~~ within the party.

We, of the Central Committee, have ourselves ^(in the past) violated in practice certain basic organizational principles. I would not say ^a that this is all over with because there are still cases of it here and there. That is why this a very real problem.

Comrades, what will ^q we ^(propose to) approach the party organizations ~~with~~. We will tell them that the ~~XIXth Plenum of the CC~~ Plenum differs from the IX ^(K num) in that we will realize ^(we have adopted here) the resolutions and that our words will be backed up with actions. Up until now we have just been talking, appealing and broadcasting some sort of moral sermon to certain individuals. That is how they took these things. Now the time of sermons has ended. ~~It is~~ It is about time that the resolutions should be realized.

~~Instructions~~ Instructions will be prepared ^(dealing with) for these problems. If they have not been presented to you as yet, it is because we were short of time and also because such instructions should ^q take into consideration the views expressed at the Plenum of the Central Committee. Several ^(matters) ~~issues~~ came up at the Plenum which should be taken into consideration when preparing the instructions. In any event, one thing is certain: an exact and concrete plan of action must be prepared, one which is thought out in every detail. The work must be carried out in an orderly manner and cannot ^(be considered) consist of some sort of game. The entire process of cleansing the party must be carried on within the framework of the plan prepared by the party organs created for this purpose, that is, the party committees. The plan must be realized ^q according to the instructions.

The question arose: who is best qualified to carry out the work? There is no doubt that the people best qualified to carry out ^t this work are the communists ^(that is), as we understand the meaning of ⁼⁵ a communist in our united party, irrespective of their past party affiliation. ~~and~~ therefore, this includes communists who belonged to the old PPS. The individuals best qualified to carry out this work are communists who are still sincere and still believe in Marxist-Leninist principles. These are the individuals who can best guide and execute such a plan. The whole problem concerns what I have already emphasized many times,

SECRET NO FORN

SECRET NO. FORN

namely, that everyone should assume responsibility for the party and stop thinking that the responsible ones are only those belonging to the highest level of authority while the rest are not responsible at all or if they are then to a lesser extent. The higher authorities are only entrusted with certain obligations. The party and you have entrusted them with those obligations. The party and you have entrusted them with those obligations. It makes their work and responsibilities all the more difficult when they must daily concern themselves with such tasks. In any event, there is no such thing as some comrades being more or less responsible for the activities of the party. We all equally share responsibility. When you begin to examine this problem seriously then you will really carry out the resolutions we have adopted like a true communist and in accordance with true Marxist-Leninist principles. If one does not feel that responsibility then he will not bother to carry out the resolutions. Even if he formally agrees to do the work, he will not do it in practice or if he does he will do it in a negligent manner.

Wherever you work, you share the burden of responsibility for the party. We must create an atmosphere that will convince the entire party that responsibility is shared not only by the leadership and the Central Committee but actually by the entire party. Everyone, on whatever level he may be and no matter what his tasks may be must fully realize his responsibility.

Despite all our weaknesses and deficiencies we can truthfully say that we are a good party and that the Polish communists make up a good party. They have proven this many times, sometime travelling a rocky road. Even if there are momentary doubts and confusion within communist ranks, such as we have now, then I am firmly convinced that this is just a transitory thing and we will overcome it sooner or later. Being a member of this movement for many years and knowing our working class and party, I am firmly convinced that we will solve all our difficulties and will build a united party, a party which will cooperate in achieving our common goal.

SECRET NO. FORN

SECRET NO FORN

Comrades, when we do have such a party--and it is possible to have such a party with our present cadre--provided we straighten things out in our mind and if, irrespective of the fact that many changes may occur as long as our party still feels responsible for our country, then no sort of upheavals will weaken us. And we should accomplish this with the aid of the plan aimed at cleansing the party, increasing its authority and crystallizing its pure socialistic nature. Finally, if I had the chance to make just one wish then I would ask that each one of us present here would hasten to bring this about.

- E N D -

SECRET NO FORN

274

50X1-HUM

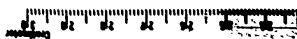
POLSKA ZJEDNOCZONA PARTIA ROBOTNICZA
Komitet Centralny

50X1-HUM

50X1-HUM

**X PLENUM
KOMITETU CENTRALNEGO
POLSKIEJ ZJEDNOCZONEJ PARTII ROBOTNICZEJ**

Warszawa — Listopad — 1957



Sytuacja w partii i w kraju

Referat tow. Władysława Gomułki na X Plenum KC PZPR

Na IX plenarnym posiedzeniu Komitetu Centralnego podjęliśmy uchwałę o zwołaniu Zjazdu partii w grudniu br. Biuro Polityczne przedstawia dzisiejszemu Plenum wniosek o reasumcję tej uchwały i proponuje przesunąć termin Zjazdu na okres późniejszy. Do złożenia tego wniosku skłania nas przede wszystkim sytuacja w partii.

Czy sytuacja w partii tak się zmieniła w ciągu ostatnich 5 miesięcy, które upłynęły od IX Plenum, że trzeba odraczać Zjazd partii?

Rzecz w tym, że sytuacja w partii w okresie po IX Plenum zasadniczo nie uległa zmianie i właśnie dlatego zachodzi potrzeba odroczenia Zjazdu. Na IX Plenum złożyliśmy wniosek o zwołanie Zjazdu partii w grudniu br. dlatego, że kierowaliśmy się przeświadczeniem, iż w wyniku uchwał powziętych przez Plenum sytuacja w partii do czasu Zjazdu dozna wydatnej poprawy, umożliwi zwołanie Zjazdu skonsolidowanej partii. Niestety, to nie nastąpiło. Dlatego składamy wniosek o odroczenie Zjazdu. Składając ten wniosek kierujemy się również innymi powodami, które zostaną przedstawione w referacie.

Zjazd partii winien być twórczym wydarzeniem w życiu kraju. Członkowie partii, klasa robotnicza i całe społeczeństwo przywiązują do Zjazdu duże znaczenie. Zjazd partii może spełnić swe zadania jak najlepiej tylko wówczas, kiedy cała partia, wszystkie organizacje partyjne zlikwidują źródła, z których wypływa obecne osłabienie partii. Mimo wskazań i uchwał IX Plenum źródła te dotychczas nie zostały zlikwidowane.

Uchwały IX Plenum były słuszne i zostały przyjęte z zadowoleniem przez olbrzymią większość partii. Częściowo poprawiły one sytuację w partii, lecz radykalnie jej nie zmieniły. W naszej konkretnej sytuacji, kiedy w partii działają różne siły przeciwstawiające się jej polityce, nie wystarczają słuszne uchwały i poparcie dla nich większości członków partii. Za dużo bowiem traci się zdrowych sił partii na przeciwstawienie się czynnikom wnoszącym rozkład ideowy, moralny i organizacyjny, aby słuszne uchwały mogły być konsekwentnie realizowane.

Nie wątpimy, że nawet w obecnej sytuacji partii, gdy działają w niej ośrodki rewizjonistyczne, grupy sekciarsko-dogmatyczne, a obok nich hamuje działalność partii balast ludzi przypadkowych, olbrzymia większość delegatów, mimo to wszystko, stanowiłaby kadrę działaczy stojących zdecydowanie na gruncie zasad marksizmu-leninizmu, oddanych sprawie socjalizmu i popierających z całym przekonaniem obecną linię partii.

Ale czy tylko o to chodzi partii, gdy szykuje się do Zjazdu, z którym wiąże tak wielkie nadzieje? Z pewnością nie tylko o to chodzi.

Sprawa Zjazdu — to nie tylko kwestia właściwego wyboru delegatów. Idzie też o to, aby dyskusja przedzjazdowa mogła się skupić wokół wielkich konstruktywnych problemów, które powinny być przedmiotem obrad Zjazdu.

Idzie o to, aby nazajutrz po Zjeździe partia była zdolna do skupienia wszystkich swych sił dla realizacji uchwał Zjazdu. I aby spełnić te warunki, trzeba, aby partia jeszcze w okresie przed Zjazdem przewyciężyła swe schorzenia, oczyściła się od sił obcych ideologicznie i moralnie i osiągnęła niezbędną jedność ideologiczną na gruncie polityki partii wypracowanej na VIII i IX Plenum.

Przygotowania do Zjazdu nie mogą się odbywać w atmosferze dyskusji, na temat dziesiątków wątpliwości, które nurtują różnych burżuazyjnych i socjaldemokratycznych filozofów w sprawie możliwości budowy socjalizmu w Polsce i w innych krajach. W dyskusji przedzjazdowej można i należy dyskutować o formach wcielania w życie zasad proletariackiego, internacjonalizmu, lecz dyskusja nie może być prowadzona z pozycji absurdalnej tezy o „położeniu geograficznym Polski”.

Przed Zjazdem partii stoi wiele problemów, które należy rozwiązać. Aby Zjazd mógł je rozwiązać prawidłowo, powinien być Zjazdem partii, której wszystkie ogniwa będą zdolne prawidłowo realizować jego uchwały. Z tego stwierdzenia wypływa wniosek: należy zmienić sytuację w partii i dopiero w zmienionej sytuacji odbywać Zjazd partii.

SYTUACJA W PARTII

W związku z obecną sytuacją w partii i nieodzowną koniecznością zmiany tej sytuacji należy przypomnieć wszystkim członkom partii, a szczególnie aktywowi partyjnemu, pewne podstawowe aksjomaty, pewne niezmiennie prawdziwe. Wiedzą z nich bowiem zapomnieli o najbardziej kardynalnych zasadach warunkujących budownictwo socjalizmu. W wirze wydarzeń zagubili się nawet szereg dobrych bojowników o socjalizm, niektórzy starzy i doświadczeni członkowie partii.

Partia nasza, podobnie jak i inne partie marksistowsko-leninowskie, może i powinna systematycznie udoskonalać swoją działalność, usuwać z niej wszystkie dostrzeżone braki i błędy, może — jeśli zachodzi tego potrzeba — zmieniać swoją linię polityczną. Dokonała tego nasza partia na VIII Plenum. Partia musi się przy tym kierować nacelną programową zasadą: wszelkie dokonywane zmiany powinny służyć sprawie umacniania socjalizmu. Ta nacelna i nienaruszalna zasada leżeć musi u podstaw wszelkich poczynań partii, leżeć ona również u podstaw uchwał VIII i IX Plenum. Socjalizm — to nasz cel, budownictwo socjalizmu — to nasze codzienne zadanie.

Wydaje się, że nikt i nigdy nie mógł mieć co do tego żadnych wątpliwości. Niemniej jednak zachodzi potrzeba przypomnienia tego programowego celu partii, gdyż niektórzy jej członkowie w swej praktycznej działalności jak gdyby o tym zapominają.

Nie ma na pewno takiego aktywisty partyjnego i trudno by było znaleźć takiego członka partii, który nie znał tej elementarnej prawdy, że

kierownikiem budowy socjalizmu jest marksistowsko-leninowska partia robotnicza. Każdy zna — i była o tym szeroko mowa na IX Plenum — podstawowe zasady organizacyjne partii, zasady centralizmu demokratycznego. Podstawową cechą prawidłowego funkcjonowania centralizmu demokratycznego jest jedność działania partii. Jedność partii, koncentrowanie jej jednolitej woli i zjednoczonego wysiłku dla osiągnięcia wytyczonych celów jest najważniejszym i nieodzownym warunkiem sprawowania przez partię roli kierowniczej w budowie socjalizmu, jest w ogóle warunkiem budowania socjalizmu.

Nie odkrywam żadnych nowych prawd. Powtarzam prawdy wszystkim znane. Przypominam aksjomaty. Czynną to dlatego, że działalność wielu członków partii, a nawet poszczególnych ogniw organizacyjnych partii, sprzeczają się często tym zasadom.

Jedność działania naszej partii została poważnie nadwierzona, wskutek czego partia nie może wypełniać należycie swych funkcji kierowniczych w budowaniu socjalizmu w Polsce. Czas, najwyższy czas, położyć temu kres.

Oslabienie wewnętrznej spójności partii i nadwężenie jedności działania — to główne źródła słabości partii. Co jest przyczyną tego? Kto i dlaczego narusza zasady centralizmu demokratycznego i pozbawia w ten sposób partię podstawowego źródła siły?

Na IX Plenum przedstawiliśmy dosyć obszernie sytuację w partii i staraliśmy się wyjaśnić przyczyny, które złożyły się na powstanie tej sytuacji. Jednocześnie IX Plenum powiedziało, co należy robić, aby partia wyszła z poważnej niemocy. Gdyby wskazania i uchwały IX Plenum znalazły zastosowanie w praktyce, gdyby cały aktyw partyjny uznał je za swoje i zastosował się do nich, to z pewnością dzisiejsze Plenum mogłoby obradować o Zjeździe partii. Ponieważ tak się nie stało, musimy dzisiaj ponownie podjąć zagadnicznia, które — jak wykazało doświadczenie — nie zostały rozwiązane w całości i do końca przez IX Plenum.

Nadwężenie jedności działania partii wypływa przede wszystkim z zamętu ideologicznego, jaki panuje wśród znacznej części aktywów partyjnego wszystkich szczebli. Zamęt ten wniesiony został do partii przez różnego rodzaju rewizjonistów i likwidatorów w okresie, w którym partia zwalczając wraz z całym międzynarodowym ruchem robotniczym błędy przeszłości, jakie sama popełniała, kształtowała swą nową linię polityczną.

Nie ulega wątpliwości, że pożywką, która sprzyjała i zawsze sprzyja bujnemu rozkwitowi rewizjonizmu, jest dogmatyzm i sekciarstwo. Byli w naszych szeregach czy też są jeszcze dzisiaj towarzysze, którzy nieraz w skrytości ducha uważali, że rewizjoniści przyczyniają się do likwidacji dogmatyzmu. Pogląd taki jest z gruntu fałszywy i błędny. Grypy, nawet w najcięższych objawach, nie leczy się gruzlicą. Dogmatyzm nie leczy się rewizjonizmem. Rewizjonistyczna gruzlica może tylko spotęgać dogmatyczną grupę. Jeśli partia nasza odrzuciła dogmatyzm i sekciarstwo, nie ma w tym żadnej zasługi rewizjonistów. Partia dokonała tego własnym, marksistowsko-leninowskim mózgiem. Rewizjoniści zaś, który rozkwilił na glebie dogmatyzmu, nie tylko w niego nie godzi, lecz sam przez się stanowi doskonałą glebę dla kultury dogmatyzmu. Układ sił w naszej partii wyraźnie wskazuje, że skuteczne zwalczanie rewizjonizmu niemiernie ułatwi przewyciężenie dogmatyzmu.

Prowadząc walkę o uzdrowienie partii z obydwu schorzeń uderzać należy przede wszystkim w główne źródło jej słabości, w rewizjonizm i likwidatorstwo.

Zamętu ideologicznego w partii nie wolno już tolerować. Dotychczas nas stawaliśmy przed instancjami partyjnymi stanowczych założeń wyciągania wszystkich konsekwencji partyjnych i organizacyjnych za działalność niezgodną z linią partii. Wychodziliśmy z założenia, że wszystkim członkom partii należy pozostawić pewien okres czasu, aby mogli — jak się mówi — „przejsię do siebie” po wstrząsach, jakie przeżyła nasza partia i międzynarodowy ruch robotniczy w ostatnim półtoraroczcu. Wydaje się, że czas ten jest dostateczny, aby dojść do równowagi. W każdym razie partia nie może już dłużej wyczekiwać i tolerować działalności swych członków, przeciwstawnej lub niezgodnej z uchwałami i stanowiskiem najwyższych instancji partyjnych. Komitet Centralny winien wydać wszystkim instancjom partyjnym wyraźną dyrektywę, aby takich członków zdejmowały z odpowiednich stanowisk i w razie konieczności wykluczały z szeregow partii.

Zamęt ideologiczny rozkłada organizacyjną jedność partii. W obecnym stanie rzeczy partia jest tylko formalnie jednolita pod względem organizacyjnym. Faktycznie w łonie partii działają dwa skrzydła, które w sposób mniej lub bardziej wyraźny przeciwstawiają się linii partii, sabotują uchwały naczelných instancji partyjnych. Ani jedno, ani drugie skrzydło istniejące w łonie partii, nie przybrało wprawdzie organizacyjnych form frakcji, lecz fakt ten wcale nie wpływa na rozmiar szkód, jakie przynoszą one partii, prowadząc w różnych formach działalność grupową. Powiedziałbym nawet, że łatwiej jest uporać się z frakcją, która bez żadnych osłonek przedstawia swój program działania, niż z nie zorganizowaną formalnie miazgą grupową, która najczęściej usiłuje ukryć się za linię partii i jednocześnie uprawia własną politykę.

Taki stan rzeczy wprowadza w szeregi partyjne dezorientację, zamieszanie. Pociąga to za sobą cały łańcuch ujemnych następstw.

Budowa socjalizmu wymaga nie mniej, ale bardziej sprężystego kierownictwa, jak każda inna budowa. Co by się stało, gdyby naczelnicy budowniczości jakiegoś obiektu, architekci, inżynierowie i konstruktorzy, każdy według swego zdania i swoich założeń, zaczęli zmieniać opracowane już i przyjęte plany i rysunki budowanego obiektu, gdyby każdy z nich wydawał własne rozkazy i polecenia robotnikom, majstrom i technikom zatrudnionym przy budowie tego obiektu? W rzeczywistości jest to niemożliwe. Budowniczości domów czy fabryk — to ludzie ściśli, praktyczni. Wiedzą dobrze, że gmach zawaliliby się, gdyby każdy z nich na własną rękę próbował go budować. A w naszej partii znajdują się „medrey”, którzy sądzą, że takim sposobem można zbudować gmach socjalizmu w Polsce!

Przed VIII Plenum wśród aktywu partyjnego i w łonie kierownictwa partii toczyły się znane wszystkim spory i dyskusje. Jedność działania partii została wówczas jakby zawieszona. VIII Plenum rozstrzygnęło te spory. Dawne błędne i fałszywe założenia, jakie miały miejsce w polityce przywrócenia jedności działania partii na bazie uchwał VIII Plenum, formalnie bodaj wszyscy przyjęli i uznali za słuszne te uchwały. Z nielicznymi głosami krytyki spotkały się one tylko ze strony tzw. konserwatywnego

skrzydła partii. Skrzydło drugie, które często z fałszywych pozycji atakowało dawną linię partii, przyjęło uchwały VIII Plenum na pozór bez zastrzeżeń. Jednak faktyczny obraz był inny. Nie krytykując tych uchwał i uznając formalnie nowe kierownictwo partii, postanowiono dalej zwijać ofensywę, która faktycznie skierowana była przeciwko uchwałom VIII Plenum i przeciwko nowemu kierownictwu partii. Nie zawróciło z tej drogi i po IX Plenum.

Proces ewolucji krystalizuje to skrzydło jako rewizjonistyczne. Odeszli od niego i stanęli na pozycjach partii towarzysze, którzy dostrzegli, że rewizjonizm w istocie swjej prowadzi nie do likwidacji błędów w socjalizmie, lecz faktycznie do likwidacji socjalizmu. Nie ulega wątpliwości, że ten proces zrywania ze skrzydłem rewizjonistycznym będzie się nadal rozwijał.

Rewizjoniści są świadomi tego, że działalność ich jest sprzeczna z uchwałami VIII i IX Plenum. Nie usiłują nawet powoływać się na te uchwały. Nie znajdują bowiem w nich usprawiedliwienia dla swej działalności. Partyjnego szyldu nie chcą jednak porzucić. Dlatego swą szkodliwą działalność usiłują zasłonić parawanem Października. „Październik w niebezpieczeństwie”, „partia odchodzi od Października”, „brońmy polskiego Października” — oto wołania ludzi, którzy odeszli od linii partii bądź też nigdy jej nie uznawali. W rozumieniu partii Październik oznacza to samo, co uchwały VIII Plenum. W interpretacji rewizjonistów VIII Plenum i Październik — to dwa różne pojęcia. Pod obłudnym hasłem obrony Października rewizjoniści łamią i atakują uchwały VIII Plenum. Dla nich Październik oznacza kontynuowanie własnej linii politycznej, rozszarpanie partii, atakowanie władzy ludowej, szerzenie defetyzmu i podważanie ustroju socjalistycznego. W Październiku wystąpiły również i takie prądy. Czysty, partyjny i socjalistyczny nurt Października wymosił również na światło dzienne reakcyjną szumowinę. Obok niej, na tej samej fali płynął rewizjonizm. Rewizjoniści nazywają Październikiem to wszystko, co siedło na jego grzbiecie. Ich obrona Października — to obrona tych, którzy z Październikiem mają tyle wspólnego, że siedli na jego grzbiecie, by go zlamali.

Skrzydło, które określiam jako rewizjonistyczne, bynajmniej nie składa się z samych rewizjonistów. W ścisłym znaczeniu tego słowa grupka rewizjonistów jest nieliczna. Jednak skutki jej działania są groźne w szerokim zasięgu. Rewizjoniści bowiem korzystali i częściowo jeszcze korzystają z różnych środków propagandy, zwłaszcza z lamów części prasy i niektórych czasopism. Najbardziej reprezentatywnym dla skrzydła rewizjonistycznego było czasopismo „Po prostu”.

Terminologia: skrzydło rewizjonistyczne — jest bardzo nieścisła. Jest ona o tyle słuszna, że w skrzydle tym znaleźli się rewizjoniści sensu stricto. O nich to była mowa na IX Plenum. Oni też są głównymi sprawcami zamieszania ideologicznego w partii. Oni to zakwestionowali budowę socjalizmu nie tylko w Polsce, lecz w ogóle we wszystkich krajach socjalistycznych. Jednym machnięciem pióra przekreślają całą historię, cały dorobek socjalizmu począwszy od Rewolucji Październikowej w Rosji. W jednym szeregu z nimi stanęli zamaskowani przeciwnicy socjalizmu, ludzie, którzy wstąpili do partii kierując się obcym dla niej wyrachowaniem. Tej kategorii ludzi nie można zaliczać do rewizjonistów, gdyż nigdy nie wierzyli

w ideę socjalizmu. Przyjęła ona tylko jawnie do pozycji negacji, stworzonej przez rewizjonistów, na której zawsze skrycie stała.

Dla jednych i dla drugich nie może być miejsca w partii.

Jest jeszcze trzecia kategoria, którą trudno zaliczyć do skrzydła rewizjonistycznego w partii i równocześnie nie można powiedzieć, że stoi ona na linii partii. Są to członkowie partii, którzy ulegają rewizjonizmowi, pozostają pod jego wpływem, zajmują wahające stanowisko wobec linii partii. Stanowią oni peryferie skrzydła rewizjonistycznego. O tych członków partia winna walczyć.

Na czym polega zamęt ideologiczny, wniesiony do partii przez rewizjonistów?

Rewizjoniści nie potrafiliby nigdy wnieść zamętu ideologicznego do partii, gdyby przedstawili swój program pozytywny, gdyby powiedzieli otwarcie, czego chcą. Wówczas sytuacja byłaby dla każdego jasna — mógłby ten program albo przyjąć, albo odrzucić. Rewizjoniści jednak tego nie czynią. Pozytywnego programu nie przedstawiają. Operują tylko negacją, jawną krytyką. Nie mówią, czego chcą, a cały swój program ograniczają do tego, czego nie chcą. Krytykując budownictwo socjalizmu, wskazując niekiedy słusznie na błędy popełniane w tej pracy, nigdy nie mówią, jak należy lepiej budować socjalizm, lecz zawsze sprowadzają sprawę do tego czy można budować socjalizm, czy to wszystko, co Polska i inne kraje socjalistyczne zrobiły w dziedzinie budowy socjalizmu, jest w ogóle socjalizmem. Socjalizm, jaki sobie wyobrażają rewizjoniści, nie jest podobny bowiem do socjalizmu budowanego przez partię i miliony ludzi. Ich socjalizm — to jakaś fatamorgana, błędne ognie. Między złudzeniem a rzeczywistością nie może więc być podobieństwa. Lecz zamieszanie ideologiczne, wniesione do partii przez rewizjonistyczną krytykę socjalizmu, pozostało. Członkowie partii, którzy czytują taką ich krytykę, zaczynają wątpić w słuszność swej dotychczasowej pracy i walki o socjalizm, w słuszność linii politycznej partii. Ich jasna postawa ideologiczna zostaje zamącona. Gdy socjalizm krytykują i zwalczają jego jawni wrogowie, partie burżuazyjne i ich tuby propagandowe, członkowie partii nie biorą sobie tego do serca. Trudno wymagać czy przypuszczać, aby wrogowie socjalizmu chwaliłi socjalizm. Lecz kiedy podobnie zaczynają mówić rewizjoniści, ludzie, którzy należą do partii, kiedy atakują budujący się socjalizm z pozycji rzekomej jego obrony, naprawy socjalizmu czy też jakiegos nowego socjalizmu — to mniej doświadczony członek partii zaczyna wątpić w to, w co wierzył, we wszystko, co robił dotychczas. Zaczyna wątpić w socjalizm.

Członkowie partii, którzy popadli w takie zwątpienie, nie wiedzą, jak mają pracować. Tego nie znajdują w artykułach rewizjonistów i innych jawnych krytyków socjalizmu. I nie znajdują nigdy. Krytycy ci postavili bowiem przed sobą inny cel: sianie rozczarowania, podrywanie wiary w socjalizm — w partii, klasie robotniczej i narodzie. Do czego ma służyć ta szkodliwa akcja — nie mówią. Nie mają odwagi odkryć swej politycznej przyłbicy. Jednak nietrudno odgadnąć, do czego zmierzają.

Rewizjonistyczne skrzydło musi zostać od partii odcięte. Na takich skrzydłach partia, Polska Ludowa i socjalizm mogłyby zlecieć tylko do przepaści. A tego nie chcemy. Razem z nami nie chce tego klasa robotnicza i miliony ludzi pracy w mieście i na wsi.

Nie chcemy mieć w partii żadnych skrzydeł, żadnych grup. Partia musi być jednolita. Będziemy z równą stanowczością likwidować wszelkie zorganizowane i pojedyncze przejawy antypartyjnej działalności prowadzonej z pozycji dogmatyzmu. Kto szarpie partię z ukrycia, potajemnie, wydadę lub kolportuje paszkwile, podważa jej jedność, paraliżuje jej działalność, ten przestał być komunistą, choćby miał za sobą najdłuższy staż partyjny. Dla takich ludzi również nie może być miejsca w partii.

Wśród zwolenników stanowiska dogmatyczno-sekciarskiego znaleźć można takich, którzy odrzucają wszystkie przemiany, jakie zachodzą w ostatnich latach w międzynarodowym ruchu robotniczym. Nawet XX Zjazd KPZR, który otworzył tak rozległe, nowe perspektywy przed socjalizmem — określają jako „wielkie nieszczęście“ dla ruchu robotniczego. Takim stanowiskiem wyrządzają oni tylko wielką szkodę sprawie internacjonalizmu i międzynarodowym stosunkom naszej partii.

Ale i ci, którzy nie posuwają się tak daleko, przynoszą szkodę działalności naszej partii przez ustawiczne złośliwe podrywanie nowej polityki partii i autorytetu jej kierownictwa, przez demobilizację sił aktywnych partyjnych w obliczu trudnych zadań, które tylko na drodze tej nowej polityki partii mogą być zrealizowane.

Nade wszystko jednak ta dogmatyczno-sekciarska postawa, tęsknota za powrotem do starych metod mogą tylko odgradzać partię od szerokich mas pracujących, obiektywnie więc idą na rękę siłom wrogim socjalizmowi.

Już na IX Plenum wskazaliśmy, że nie należy identyfikować niepoprawnych, aktywnych przeciwników linii politycznej partii z tymi kołami aktywnym partyjnym, które są zdeorientowane i ulegają konserwatywnym nawykom w swej pracy. Pierwszych trzeba usunąć poza nawias partii. Wtedy znacznie szybciej i pomyślniej rozwina się reedukacja tych drugich.

Doprowadzenie do konsolidacji partii na podstawie uchwał VIII i IX Plenum jest najważniejszym powodem, którym kieruje się Biuro Polityczne, składając Komitetowi Centralnemu wniosek o odroczenie terminu Zjazdu partii.

Powodów tych jest jednak więcej.

Partia marksistowsko-leninowska ma być przodującym oddziałem klasy robotniczej. Nasza partia, rozpatrywana jako całość, jako suma wszystkich partyjnych organizacji, zatraciła wiele z tych cech przodującego oddziału. Roztopiła się częściowo w bezpartyjnej masie.

Złożyło się na to wiele przyczyn. Najważniejszą z nich jest wybujała w naszych warunkach liczebność partii. Może się to wydawać paradoksem, lecz jest faktem, że źródłem słabości wielu naszych organizacji partyjnych jest wielki odsetek członków partii w stosunku do ogółu zatrudnionych w danym zakładzie pracy lub instytucji. Ściśle mówiąc, chodzi nie tyle o liczebność partii, ile o polityczno-ideologiczną jakość członków partii. Ta jakość wypływająca z ilości jest źródłem wielu słabości organizacji partyjnych, a więc i partii.

Partia nasza liczy według statystyk około 1.300 tys. członków. Gdybyśmy mieli połowę tej ilości ale świadomych, bojowych, oddanych bez reszty sprawie socjalizmu członków partii — partia byłaby wielką potęgą w kraju. Najgłębsze morze trudności sięgałoby nam wówczas do kolan. Faktycz-

nie, mimo wielkiej liczebności partii, fale trudności dochodzą nam niekiedy do gardła.

Znamy wszyscy przyczyny liczebnego rozrostu partii. Wiemy, że dzisiejsza liczebność partii jest przede wszystkim wynikiem zjednoczenia działających do 1948 r. dwu partii robotniczych — PPR i PPS. Wiemy, że przed zjednoczeniem obydwie partie rywalizowały między sobą o ilość członków, wiemy, że rywalizacja ta przysłała kryteria doboru członków. Kryteria te były zresztą różne w obydwu partiach. Nie chodzi dzisiaj o to, aby analizować przyczyny liczebnego rozrostu partii. Trzeba natomiast przeprowadzić analizę jakości członków partii. Pod tym względem można podzielić członków partii niejako na trzy grupy.

Grupa pierwsza — to świadomi swych celów komunistów niezależnie od tego, czy pochodzą z KPP i PPR czy też z PPS, członkowie partii myślą i uczuciem głęboko związani z ideą socjalizmu i realizacji tej idei poświęcający wszystkie swe siły, ludzie karni, zdyscyplinowani, stojący zawsze do dyspozycji partii. W przynajmniej większości należą do niej robotnicy.

Grupy tej nie można utożsamiać z pojęciem aktywu partyjnego. Liczebnie przerasta ona bowiem wysoko tę część członków partii, która w partyjnej terminologii nazywana jest aktywem.

Do drugiej grupy można zaliczyć członków partii, którzy uczuciowo i rozumowo popierają socjalizm. Dają temu wyraz właśnie przez przynależność do partii, niejako przez uiszczanie składek partyjnych. Przychodzą zwykle na zebrania partyjne, dostosowują się do zleceń partii najczęściej o tyle, o ile nie wymagają one wyraźnego, osobistego zaangażowania się przy ich wykonywaniu, nie uchylają się od poświęcenia trochę czasu dla partii, szczególnie przy masowych akcjach partyjnych itp. Są to pozytywni członkowie partii, chociaż niezbyt ruchliwi i aktywni.

Trzecia grupa — to ludzie, którzy wstąpili do partii z osobistego wyrachowania. Socjalizm jest im najczęściej obojętny — może być, może nie być. Do partii wstąpili przede wszystkim dlatego, że liczyli, iż przynależność do partii przyniesie im jakieś korzyści osobiste, lub po prostu traktują legitymację partyjną jako polną asekurację. Nie można ich użyć do żadnej pracy partyjnej. Z reguły nie przychodzą na zebrania partyjne, składkę partyjną płacili wówczas, kiedy musieli, obecnie przeważnie nie płacą.

Grupa ta jest kulą w nogi partii. Stanowi w partii zbędny i szkodliwy balast. Praca i wysiłki komitetów partyjnych dla uaktywnienia tej grupy są daremne, bezowocne. W najlepszym wyniku doprowadzają tego rodzaju członków tylko do udziału w zebraniach partyjnych i opłacania składek. Grupa ta jest rozsądkiem biernością i obojętnością wśród członków partii. Zaraża ona i wpływa ujemnie nawet na dobrych członków partii.

Liczebność tej grupy członków partii jest znaczna. Wymienione trzy grupy stanowią w zasadzie całość liczebną członków partii. Jest niemożliwością wyznaczyć dokładne linie podziału między poszczególne grupy. Przedstawiony podział posiada znaczenie bardziej pojęciowe niż faktyczne. Ponadto partia nie kwalifikuje swych członków według grup. Przydatność partyjna danego członka partii musi być oceniana indywidualnie, bez włączania go w ramki określonej grupy. Pojęciowy podział członków partii na trzy grupy dokonany został tylko w celu bardziej obrazowego przedstawienia jakościowej strony partii.

Grupa trzecia winna w zasadzie od partii odejść. Szczególnie należy ułatwić odejście z partii pracownikom umysłowym tej grupy.

W partii znajduje się ponadto specjalna kategoria ludzi szczególnie niepożądanych. Są to elementy warcholskie, demagogiczne i dwulicowe, pełne negacji do socjalizmu i do kierownictw partyjnych. W ostatnim czasie mieliśmy nawet fakty organizowania strajków i wysuwania demagogicznych żądań przez tego rodzaju członków partii. Są to również zaprzysięgli klerykałowie, uprawiający działalność sprzeczną z polityką partii. Są to wreszcie różnego rodzaju kombinatory i wprost elementy przestępcze, którzy niekiedy przejawiają nawet wielką aktywność i gorliwość, by w ten sposób lepiej się maskować. Tą ostatnią odmianą największych szkodników w partii trzeba zająć się szerzej.

Partia nasza jest kierowniczą siłą władzy ludowej. W ostatecznym rachunku za wszystko, co się dzieje w kraju, odpowiedzialność ponosimy my, ponosi nasza partia. Inaczej być nie może. Nie jesteśmy wprawdzie jedyną partią rządzącą krajem. Obok nas i razem z nami współuczestniczą w zarządzaniu krajem Zjednoczone Stronnictwo Ludowe i Stronnictwo Demokratyczne. Odpowiedzialność jest więc szersza. Istota rzeczy sprowadza się jednak do tego, że partia nasza jest nie tylko partią współrządzającą, lecz także partią kierującą budownictwem socjalizmu w Polsce. Dlatego w ostatecznym rachunku za wszystko to, co się dzieje w kraju, odpowiedzialność spada na naszą partię.

Partię naszą, władzę ludową i socjalizm klasa robotnicza i całe społeczeństwo oceniają przez pryzmat setek i tysięcy zjawisk, jakie wpływają na powierzchnię życia kraju. Rzecz jasna, że dodatnia lub ujemna ocena podejmowana przez poszczególnych ludzi uzależniona jest od ich pozycji klasowych, od tego, czy dane zjawisko odpowiada lub nie odpowiada ich interesom. Np. spekulant oceni ujemnie władzę ludową za każdy jej krok wymierzony przeciwko spekulacji. Robotnik zaś i każdy człowiek pracy oceni ją za to dodatnio. I na odwrót. Pobłażanie spekulacji mile widziane jest przez spekulantów, ludzi pracy zaś doprowadza do wściekłości.

Jak nas widzą, tak nas cenią. O wartości partii, władzy ludowej i socjalizmu sędzi się nie na podstawie słów i deklaracji, lecz tylko na podstawie faktów, zjawisk występujących w życiu.

Administracyjny i gospodarczy aparat państwowy kierowany jest przez nas. Wiele kierowniczych ogniw w tym aparacie obsadzonych jest przez członków naszej partii. W najwyższym organie ustawodawczym, jakim jest Sejm, członkowie naszej partii stanowią większość. Społeczeństwo ma wszelkie powody ku temu, by domagać się od nas bardziej energicznej walki z przestępczością.

Sprawę korupcji i różnych nadużyć należy widzieć nie tylko od strony strat materialnych, jakie ponoszą państwo i społeczeństwo. Należy także widzieć jej wielkie polityczne znaczenie dla pozycji naszej partii w klasie robotniczej i narodzie. Poważnym warunkiem umacniania tych pozycji jest dokonanie gruntownego przelomu w zwalczaniu i likwidacji zjawiska korupcji i nadużyć. Musimy sprawę tę traktować jak walkę z wrogiem klasowym. Niezależnie bowiem od innych jej aspektów jest to istotnie sprawa klasowa. Czy malwersanci i złodzieje dopuszczają się przestępstw z podwójnego wyrachowania, tj. dla osiągnięcia osobistych korzyści i w ce-

lu kompromitowania władzy ludowej, podrywania zaufania mas do naszej partii i do socjalizmu — a są i tacy, którzy i tymi pobudkami się kierują — czy też powodują się tylko chęcią zysku — polityczne skutki ich przestępstw są jednakowe.

Przestępczość występuje w większym lub mniejszym stopniu we wszystkich badaj dziedzinach życia. Malwersacje i kradzieże występują szczególnie w handlu, zakładach gastronomicznych, budownictwie, w PGR, aparacie skupu, w różnych hurtowniach i magazynach. Plaga kradzieży dotknęła wiele zakładów pracy.

Klasa robotnicza i całe społeczeństwo domagają się ostrej walki z tym zjawiskiem. Obowiązek ten ciąży przede wszystkim na naszej partii.

Nikt nie może zaprzeczyć, że partia prowadziła stale, a ostatnio zaostriżyła, walkę z przestępczością w aparacie państwowym i gospodarczym. Ta walka cieszy się poparciem społeczeństwa i podnosi autorytet partii.

Wiele faktów, jakimi rozporządza kierownictwo partii, dowodzi jednak że niektóre ogniwa partyjne nie są zdolne do przeprowadzenia skutecznej walki z przestępczością i korupcją, gdyż w pewnym stopniu same uległy demoralizacji.

Zwierzchnie organy partyjne i państwowe muszą oczyścić z elementu skorumpowanego lub zdemoralizowanego podległe im ogniwa. Dobre, zdrowe kierownictwa partyjne razem z organizacjami partyjnymi potrafią skutecznie zwalczać wszelkie nadużycia w administracji i gospodarce na terenie swego działania, potrafią też przy pomocy organów państwowych skutecznie zwalczać spekulację.

W wielu ogniwach partyjnych i wśród wielu członków partii, zajmujących kierownicze stanowiska w administracji oraz gospodarce państwowej i spółdzielczej, grasuje obojętność, zniechęlenie na różne przejawy przestępczości. Ta „zniechęlica“ jest groźnym zjawiskiem w partii. Osłabia partię moralnie, politycznie, ideologicznie. Odcina ją od mas, utrudnia jej pracę.

Dla skutecznej walki z korupcją i spekulacją niezbędne są dwa warunki 1) zaostreżenie środków administracyjnych i 2) zlikwidowanie „zniechęlicy“ w wielu ogniwach partii, czego słusznie domagają się członkowie i działacze naszej partii.

O zaostreżeniu środków administracyjnych i przygotowaniach w tej dziedzinie informowała już prasa. Nie będę więc o tym mówił. Spełnienie drugiego warunku wymaga specjalnej akcji partii.

Akcja ta już się rozpoczęła. Z szeregów partii usuwane są jednostki skorumpowane lub zdemoralizowane, za nadużycia i przestępstwa winnych czeka sąd. Za mniejsze przewinienia komitety i instancje partyjne wymierzają lżejsze kary. Zasada, że żadne przewinienie członka partii nie może być tolerowane — znajduje coraz szersze zastosowanie.

Akcję oczyszczania partii należy pogłębić, zrobić z niej narzędzie likwidacji „zniechęlicy“ w partii tam, gdzie przejawia się to schorzenie. Organizacje partyjne powinny zwrócić się do Milicji Obywatelskiej, do prokuratury, do wszystkich organów kontroli państwowej o nazwiska ludzi, przeciwko którym toczą się dochodzenia o nadużycia. Należy stwierdzić, czy wśród nich znajdują się członkowie partii. Nie czekając na rozprawy sądowe podstawowe organizacje partyjne powinny ustosunkować się do swoich członków partii, oskarżonych o nadużycia lub inne przestępstwa.

Winnych należy wykluczać z partii uchwałą podstawowej organizacji partyjnej. Do komisji kontroli partyjnej kierować tylko sprawy wymagające dochodzeń.

Na zebraniach podstawowych organizacji partyjnych należy również omawiać sprawy bezpartyjnych, oskarżonych o nadużycia, jak również w stosunku do nich podejmować odpowiednie uchwały.

Praktyka wykazuje, że olbrzymia większość przestępstw i nadużyć wykrywana jest przez milicję i państwowe organy kontroli. Natomiast kierownictwa zakładów pracy i centralne zarządy niewiele przyczyniają się do tego, chociaż jest to ich obowiązkiem. Tępienie nadużyć i korupcji we własnym zakładzie pracy jest również obowiązkiem podstawowych organizacji partyjnych.

Walki z przestępczością nie można zamykać w ramach oczyszczania partii z jednostek skorumpowanych. Nie w partii występują te zjawiska ze szczególnym nasileniem, lecz głównie poza partią. Nie wolno więc dopuścić do tego, aby oręż podniesiony przez partię do walki z przestępczością był obracany przeciwko partii i jej kadrom, dlatego że i w jej szeregach znaleźli się ludzie skorumpowani. Jednakże wyniki tej walki zależeć będą w wielkiej mierze od tego, jak pokieruje nią partia.

W celu lepszego zorganizowania i przeprowadzenia takiej akcji, konieczne będzie powołanie odpowiednich zespołów przy wojewódzkich, powiatowych i miejskich komitetach partyjnych. Skład zespołów, zakres ich zadań i uprawnień oraz formy ich działalności określi instrukcja Sekretariatu KC partii. Centralny aktyw partyjny winien okazać pomoc tym zespołom.

Z przedstawionego obrazu wynika, że zachodzi potrzeba oczyszczenia partii z ludzi przypadkowych, z balastu, z jednostek skorumpowanych.

Przed Zjazdem należy dokonać weryfikacji członków partii, jednak bez wymiany legitymacji członkowskich. Instrukcje w tej sprawie są w opracowaniu.

Przy oczyszczaniu szeregów partii nie można pomijać również nalogowych pijaków i awanturników. Ludzie tacy kompromitują partię i przynoszą jej szkody. Warto, by komitety partyjne zwróciły się do organów Milicji Obywatelskiej o przekazywanie im nazwisk członków partii zatrzymywanych za pijaństwo i chuligaństwo. Sprawy takich członków należy omawiać na zebraniach podstawowych lub oddziałowych organizacji partyjnych i wyciągać konsekwencje, włącznie do wyrzucenia z partii.

Partia musi oczyścić swoje szeregi ze wszystkiego, co jest jej obce, co przynosi jej szkodę, osłabia jej zwartość, utrudnia pracę, podrywa zaufanie, jakim winna się cieszyć wśród klasy robotniczej i w narodzie. Musi zatem oczyścić partię z likwidatorów i rewizjonistów, z organizatorów frakcyjnej, grupowej działalności przeciwstawiającej się linii generalnej partii, usunąć z niej kombinatorów i ludzi skorumpowanych, moralnie rozłożonych, pozbyć się elementu obcego ideologii socjalistycznej, uwolnić ją od warcholów, nalogowych pijaków i awanturników oraz od uciążliwego balastu ludzi obojętnych względem partii i socjalizmu.

Należy w pełni przywrócić w partii centralizm demokratyczny i leninowskie normy życia wewnątrzpartyjnego. Wszystko to wzmocni partię, jako przodujący, zorganizowany oddział klasy robotniczej, wzmocni i usprawni jej rolę kierownika budowy socjalizmu w naszym kraju.

Partia jest taka, jakie są jej organizacje, a organizacje są takie, jacy są ich członkowie. Aby partia jako suma organizacji partyjnych stała na wysokości swoich zadań, jej członkowie powinni odznaczać się szczególnymi walorami.

Członka partii powinna nade wszystko cechować głęboka wiara w słuszność i zwycięstwo sprawy socjalizmu, jako ustroju społecznego, który pragnie budować wraz z partią i poprzez partię.

Członek partii powinien być świadomym współtwórcą urzeczywistniania idei socjalizmu, powinien pamiętać, że socjalizm jako ustroj sprawiedliwości społecznej kształtuje się przez jego własną pracę i walkę, przez jego osobisty, cząstkowy wkład do ogólnego wysiłku partii w realizacji budownictwa socjalizmu.

Członek partii powinien mieć głębokie poczucie dyscypliny partyjnej i odpowiedzialności za realizację uchwał partii. W pracy zawodowej i społecznej powinien postępować zgodnie z wytycznymi generalnej linii partii. Członka partii powinny cechować wysokie walory moralne, skromność, uczciwość w postępowaniu, prawdomówność w działalności partyjnej i społecznej, sumiennosc w wykonywaniu swych obowiązków.

Członek partii powinien dbać o swoje dobre imię w klasie robotniczej i w opinii publicznej, powinien pamiętać, że jego dobre imię podnosi autorytet polityczny i moralny partii.

Członek partii — to jednostka uspołeczniona, o rozwiniętym poczuciu więzi z partią, klasą robotniczą, ludem pracującym, całym narodem. Prywata i sobkostwo są mu obce.

Członek partii — to ofiarny bojownik o socjalizm, człowiek, który wstępując do partii nie kieruje się wyrachowaniem osobistych korzyści, lecz wewnętrzną potrzebą wypływającą ze świadomości, że walka o socjalizm jest jego osobistym celem życiowym, że jest to walka o sprawiedliwość społeczną, o dobrobyt i kulturę mas pracujących, o rozwój i rozkwit swego kraju i narodu, o pokój i braterstwo między narodami świata.

Wyszczególnione w sposób ogólny kryteria, którym należy się kierować przy przeprowadzaniu weryfikacji członków partii, zmniejszą znacznie liczbę jej członków. Partia może na tym tylko zyskać. Stanie się sprawniejsza, wzmacni swój autorytet. Wstąpią w jej szeregi nowi, wartościowi ludzie, których dzisiaj odpychają od partii właśnie ci, których chcemy się z partii pozbyć. Należy się też spodziewać, że pewna część nie zweryfikowanych członków partii przy ożywieniu pracy organizacji partyjnych nie zechce odejść od partii. Bierność wielu członków partii nie zawsze bowiem wypływa z ich obojętności względem partii, lecz często jest wynikiem bierności i ospałości organizacji partyjnych, szczególnie ich kierownictw.

Wniosek o odroczenie Zjazdu partii motywuje się również tym, że komisje wybrane na ostatnim Plenum do opracowania tez i projektów uchwał Zjazdu — poza Komisją Statutową — nie wywiązały się dotychczas ze swych zadań. Stadium tych prac można określić jako początkowe. Wiedzą o tym dobrze członkowie Komitetu Centralnego, gdyż z nich przeważnie składają się komisje. Gdyby nawet nie zachodziły inne okoliczności uzasadniające odroczenie Zjazdu, obecny stan prac przygotowawczych uniemożliwia zwołanie Zjazdu w poprzednio naznaczonym terminie. Odroczenie terminu Zjazdu nie tylko nie może wpływać na osłabienie tempa prac komisji, lecz powinno być sygnałem alarmowym o przyspieszenie tych prac.

Należy je ukończyć najpóźniej w okresie najbliższych dwóch, maksymalnie trzech miesięcy. Wiąże się to ściśle z wyznaczeniem nowego terminu Zjazdu.

SYTUACJA POLITYCZNA W KRAJU

Przedstawiliśmy sytuację w partii i wskazaliśmy na środki natury organizacyjno-politycznej, przy pomocy których należy ją zmienić na lepsze.

A jak wygląda sytuacja polityczna w kraju?

Nie trzeba uzasadniać, że ideologiczne zamieszanie i organizacyjne rozprężenie w partii musi oddziaływać ujemnie na kształtowanie się sytuacji w kraju. Inaczej być nie może. Z charakteru partii jako kierownika budownictwa socjalizmu logicznie wynika, że jest ona głównym czynnikiem kształtującym sytuację polityczną w kraju.

W okresie między wydarzeniami poznańskimi a VIII Plenum partia przechodziła najostrejszą fazę kryzysu, którym została dotknięta dawno przed wydarzeniami poznańskimi. Kryzys polegał na tym, że partia zdala sobie sprawę, iż dawną drogą kroczyć już nie może, a nowa jeszcze nie została wytyczona. Organizacyjna niemoc i polityczny zamęt doszły w tym czasie do zenitu.

W takiej sytuacji atmosfera polityczna w kraju pomimo uchwał VII Plenum zągęszczała się coraz bardziej i w każdej chwili groziła eksplozją. Przykładem mogą posłużyć Węgry. Dopiero VIII Plenum rozładowało niebezpieczeństwo eksplozji. Klasa robotnicza i masy pracujące przyjęły wskazane przez VIII Plenum rozwiązanie sytuacji w ramach socjalizmu.

Postawa klasy robotniczej przez cały okres kryzysu, jakim dotknięta była partia, jak też wyniki styczniowych wyborów do Sejmu wykazały, że w psychice mas pracujących kapitalizm, jako forma ustrojowa, został przekreślony. Masy żądały zmian w socjalizmie, właściwego stosowania zasad proletariackiego internacjonalizmu, a nie zastąpienia socjalizmu kapitalizmem. Dlatego VIII Plenum mogło rozładować napięcie, dlatego jego uchwały zostały przyjęte nie tylko przez klasę robotniczą, lecz także przez olbrzymią większość narodu.

VIII Plenum zmieniło sytuację w kraju. Zmieniła się atmosfera polityczna. W społeczeństwie znikło przede wszystkim uczucie lęku. Dzisiaj nie ma w Polsce człowieka, który żyjąc w zgodzie z prawem odczuwałby lęk przed władzą ludową. Praworządność socjalistyczna jest surowo przestrzegana.

W życiu publicznym znalazły powszechne zastosowanie szerokie swobody demokratyczne, określone ramami niezbędnych konieczności obecnego etapu budownictwa socjalizmu. W ramach tych swobód każdy obywatel ma prawo do korzystania i korzysta z wolności słowa, może prowadzić działalność polityczną i społeczną.

Życie polityczne cechuje jawność. Prasa korzysta szeroko z prawa krytyki działalności władz państwowych. W życiu państwa i narodu Sejm zajął miejsce wyznaczone mu przez Konstytucję Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Organizacje zawodowe, spółdzielcze, społeczne, kulturalne korzystają z pełni praw demokratycznych. Są samorządne. Kierownictwa i instancje tych organizacji wylaniane są w drodze niczym nie krepowanych wyborów.

Zasadnicze sprawy polityki państwa są rozstrzygane w drodze międzypartyjnych konsultacji i porozumień między naszą partią a Zjednoczonym Stronnictwem Ludowym i Stronnictwem Demokratycznym.

Stworzyliśmy atmosferę sprzyjającą pełnej normalizacji stosunków między państwem a Kościołem i wykazaliśmy jak najlepszą wolę w tej sprawie.

Kierunkom i ugrupowaniom katolickim, stojącym na gruncie zgodnego współdziałania wierzących i niewierzących w rozwoju Polski Ludowej, stworzyliśmy warunki umożliwiające prowadzenie działalności publicznej.

Szeroko otwarliśmy wrota swobód demokratycznych. Wrót tych nie chcielibyśmy i nie mamy zamiaru przysmykać. Musimy ich tylko lepiej niż dotychczas pilnować. W minionym okresie przedostały się bowiem przez nie i wypłynęły na powierzchnię życia politycznego w kraju siły wrogie socjalizmowi.

W warunkach Polski, która znajduje się dopiero na pierwszym etapie budownictwa socjalizmu, w warunkach przeżywanego trudności gospodarczych, w warunkach tradycyjnych przejawów braku dyscypliny społecznej w naszym narodzie i — co najważniejsze — w warunkach walki klasowej, która w mniej lub bardziej ostrych formach towarzyszy zawsze pierwszemu etapowi budownictwa socjalizmu — w takich warunkach swobody demokratyczne nie mogą przysługiwać wrogom socjalizmu. Również przyjaciele socjalizmu, ludzie najlepszej woli i dobrych intencji, winni w takich warunkach umieć rozsądnie korzystać ze swobód wolnościowych, aby im nie zaszkodzić.

Jakie przejawy działalności wymierzonej przeciwko socjalizmowi wystąpiły na powierzchni naszego życia?

Mówiliśmy już wielokrotnie, że zmiany, jakie wprowadziła partia w październiku przez uchwały VIII Plenum, nie przez wszystkich, którzy je poparli, zostały poparte z jednakowych pozycji. Jedni poparli Październik z pozycji socjalizmu, inni natomiast opowiedzieli się i nadal opowiadają się rzekomo za Październikiem dlatego, że potraktowali go jako przejściowy etap prowadzący do zmian antysocjalistycznych. Jakże to mają być zmiany, nie wszyscy z tej drugiej grupy dobrze sobie uświadamiają. Jedni świadomie dążą do restauracji stosunków burżuazyjnych, inni nie chcą nawet zastanawiać się nad tym, do czego te zmiany powinny zaprowadzić. Najważniejsze dla nich to spytać Październik z pozycji socjalistycznych. Co będzie później — zobaczymy.

Sily, które opowiedziały się za Październikiem z pozycji antysocjalistycznych, rozwinęły działalność w różnych formach. Przejawiały ją również w prasie i innych ośrodkach propagandowych. Z lamów niektórych gazet i czasopism nie zniknęły publikacje, rozsiewające w różnych formach rozczarowanie do socjalizmu. Mimo zmian, jakie wprowadziło VIII Plenum, przedstawiano rzeczywistość naszego życia w najczarniejszych barwach, malując jednocześnie czytelnikowi w najjaśniejszych kolorach obraz życia na Zachodzie, zaszczepiając społeczeństwu zniechęcenie do socjalizmu. I w pierwszym i w drugim wypadku postępowano się fałszem i kłamstwem. Czynili to niejednokrotnie ludzie z partyjną legitymacją w kieszeni.

Antysocjalistyczne ośrodki przez swe wpływy w propagandzie wyrządziły wiele szkód w kształtowaniu opinii publicznej. Podważając wiarę klasy robotniczej i mas pracujących do us. roju socjalistycznego, jednocze-

śnie w różnych formach usiłowały podważać fundamentalną zasadę zewnętrznej polityki partii i rządu — sojusz i przyjaźń ze Związkiem Radzieckim. Sianie niechęci do Związku Radzieckiego leży na linii głównego celu do jakiego ośrodki te zmierzają — do wykruszenia Polski z obozu państw socjalistycznych, do rozluźniania więzów przyjaźni polsko-radzieckiej i sprowadzenia roli sojuszu polsko-radzieckiego do czysto formalnego znaczenia. Nie trzeba wykazywać, jakie szkody wyrządzić może taka propaganda nie tylko sprawie socjalizmu, lecz państwowym i narodowym interesom Polski.

Temu ustawicznemu podważaniu linii partii, wszystkim przejawom szkodniczej działalności, płynącej z lamów niektórych czasopism, partia musi położyć kres. Wolność słowa i swobody demokratyczne, wprowadzone przez VIII Plenum, służącej mają do ulepszenia budownictwa socjalizmu, a nie do jego szkalowania i podważania. Wolność słowa nie może oznaczać wolności kłamstwa i fałszerstwa, wolności propagandy skierowanej przeciwko żywotnym interesom Polski.

Naszej rzeczywistości ani sami nie upiększamy, ani też nie chcemy, aby ją upiększali dziennikarze i publicyści.

Partii nie jest potrzebny żaden lakier, ani ten lśniący śnieżną bielą, ani ten połyskujący od hebanowej czerni. Obowiązkiem prasy jest przedstawiać rzeczywistość tak, jak ona faktycznie wygląda. Prasa ma prawo krytyki wszelkich ujemnych zjawisk zachodzących w życiu kraju. Wymagamy tylko, aby wszelka krytyka wychodziła z pozycji twórczych, by była pozytywna, by ułatwiała budownictwo socjalizmu, a nie uderzała w socjalizm. Prasa ma prawo do rzeczowej krytyki tych lub innych posunięć w działalności władz państwowych, nie wylęczając urzędów ministerialnych. Jednocześnie prasa ma obowiązek pomagania władzom państwowym, popularyzowania polityki partii i rządu. Będziemy sprzyjać poszukiwaniom na lamach prasy w dziedzinie wzbogacania teorii i praktyki budownictwa socjalizmu, lecz poszukiwania takie nie mogą sprowadzać partii, ruchu robotniczego i socjalizmu na rewizjonistyczne i likwidatorskie manowce. Będziemy wdzięczni prasie za wszelkie realne, twórcze inicjatywy w każdej dziedzinie życia.

Redaktorzy, dziennikarze i publicyści w swej codziennej pracy powinni nade wszystko pamiętać, że ich słowo, które za pośrednictwem prasy dociera do całego narodu, służycy powinno kształtowaniu i umacnianiu socjalistycznej postawy społeczeństwa, mobilizowaniu wszystkich twórczych sił narodu w duchu aktywnego popierania wewnętrznej i zewnętrznej polityki partii i rządu.

To jest główne zadanie prasy i wszystkich organów propagandy. Idąc po tej drodze prasa wzmacniać będzie październikowe pozycje partii. Dla piór „drugotapowych“ lamy prasy winny być zamknięte.

VIII Plenum otwarło przed narodem nowe twórcze perspektywy rozwojowe, wzmocniło w narodzie zachcianą przez błędy poprzedniego okresu wiarę w socjalizm. Polityka partii znalazła aprobatę narodu, niemniej jednak przejawy zwątpienia i zatracania perspektywy nie zostały przezwyknięte. Nie mogą być zresztą przezwyknięte dopóty, dopóki nie zniknie ideologiczne zamieszanie w partii.

Jest rzeczą normalną, że wszelkie błędy w polityce partii wywołują aktywizującą siłę reakcyjnych. VIII Plenum zamknęło wprawdzie okres

poprzedniej polityki partii, lecz krytyka błędów w socjalizmie uaktywniła działalność sił antysocjalistycznych.

Aktywizacja sił reakcyjnych i antysocjalistycznych występuje w różnych formach i w różnych ośrodkach. Wystąpiły te siły w Zjednoczonym Stronnictwie Ludowym, a także w Stronnictwie Demokratycznym, nie napotykając do niedawna skutecznego przeciwdziałania. Wystąpiły w Związku Bojowników o Wolność i Demokrację i w środowiskach młodzieży akademickiej. Występują przejawy antysocjalistycznej działalności w Związku Literatów i w pewnych środowiskach inteligencji. Mimo że siły reakcyjne i antysocjalistyczne prowadzą swoją działalność w rozproszeniu, działalność ta nie może być lekceważona, gdyż przy braku naszego odporu może się przekształcić w rozwiniętą walkę przeciwko socjalizmowi, przeciwko naszej partii, przeciwko władzy ludowej.

Mimo że objawy rozczarowania i zniechęcenia podsypane są przez siły antysocjalistyczne, obrzucenia większość społeczeństwa uświadamia sobie jednak potrzebę poparcia polityki partii i rządu, aprobując socjalizm. Zależy im o sprawę, że odpowiada on nie tylko interesom klasowym ludzi pracy, lecz również narodowym interesom Polski. Jeszcze jednym tego dowodem była zdecydowana negatywna postawa społeczeństwa wobec ostatnich nieodpowiedzialnych wybryków w niektórych środowiskach młodzieży akademickiej. Wybryki te potępiła nie tylko klasa robotnicza, lecz obrzucenia większość narodu. W zasadzie tylko część inteligencji starała się je usprawiedliwiać. A kiedy na ulice Warszawy wyszły bandy chuliganów, kierowane ideowym wpływem antysocjalistycznych i reakcyjnych sił, i zaczęły zamącać spokój publiczny — spotkały się z jednomyślnym potępieniem całego społeczeństwa, nie wyłączając młodzieży akademickiej.

Sytuacja polityczna w kraju charakteryzuje się tym, że naród na czele z klasą robotniczą uświadamia sobie korzyści wolności narodowej i indywidualnej, jakie osiągnął przez zmianę polityki partii dokonaną na VIII Plenum i dalego polityki tej pragnie bronić.

Zlikwidowanie wszystkich przejawów osłabienia dyscypliny społecznej i postawy ideowo-moralnej wiąże się jak najściślej z likwidacją zamieszania ideologicznego w partii, usprawnieniem działalności partii i funkcjonowania aparatu administracyjnego państwa.

SYTUACJA GOSPODARCZA

Sytuacji politycznej w partii i kraju nie można oddzielić od sytuacji gospodarczej, a ściślej mówiąc od poziomu stopy życiowej klasy robotniczej i mas pracujących.

Okres sześciolatki cechowały wielkie inwestycje w gospodarce narodowej. Na inwestycje przeznaczano ponad czwartą część dochodu narodowego plus kredyty zagraniczne. Klasie robotniczej, pracownikom fizycznym i umysłowym zaciśnięto pasa po ostatnią dziurkę. Z niechęcią, lecz z nadzieją, było to przyjmowane. Po ukończeniu sześciolatki płace realne miały bowiem wzrosnąć o 40 proc. w porównaniu z 1949 r. Zalamanie tych nadziei przekreśliło w świadomości poważnej części ludzi pracy wielkie gospodarcze osiągnięcia sześciolatki w dziedzinie uprzemysłowania kraju. Błędy planowania, nieoptyczne i nieuzasadnione obietnice

spowodowały, że wielki wysiłek inwestycyjny zamiast ściślej związać klasę robotniczą i masy pracujące z socjalizmem zrodził dosyć szeroko rozpowszechnione uczucia rozczarowania.

Jak wpływać musiały na nastroje klasy robotniczej i pracowników umysłowych ich stopa życiowa, a szczególnie ostry regres, jaki nastąpił w 1953 r., najlepiej mogą zilustrować cyfry.

Przeciętne płace miesięczne brutto ogółu zatrudnionych w gospodarce narodowej ubezpieczonych w Zakładach Centralnego Zarządu Ubezpieczeń Społecznych wynosiły:

Wyszczególnienie	L. A T A				Pierwsze półrocze 1957
	1949	1953	1955	1956	
Sredni zarobek ogółu zatrudnionych w zł	466	968	1069	1183	1344
Wskaźnik 1955 = 100	43,6	90,6	100	110,7	125,7
Sredni zarobek zatrudnionych w przemyśle uspołecznionym w złotych	—	1051	1183	1320	1547
Wskaźnik 1955 = 100	—	88,8	100	111,6	130,8

Nominalne płace nie posiadają żadnej wymowy, nie ilustrują zachodzących zmian w stopie życiowej. Tylko wysokość realnych zarobków świadczą, czy stopa ta rośnie, czy też nie zmienia się lub spada.

Sposób obliczania wysokości plac realnych jest dość skomplikowany. Metody takich obliczeń nie są jednakowe. W naszych warunkach najważniejszy wpływ na kształtowanie się wysokości plac realnych odgrywa poziom cen artykułów żywnościowych. W budżecie rodziny robotniczej lub urzędniczej większość zarobku przeznaczają się bowiem na żywność. Nie stawiając przed sobą zadania ustalenia, jak kształtowały się płace realne w wymienionych latach, przytaczam tablicę, w której średnie płace nominalne w poszczególnych latach przeliczam na ilość najważniejszych artykułów żywnościowych. Tablica ta w ogólnym zarysie wykazuje, jak przedstawia się wzrost zarobków nominalnych w stosunku do ich wartości realnej.

Zawarte w powyższej tablicy cyfry wykazują, po pierwsze, poważny spadek realnej wartości plac w 1953 r. i po drugie — poważny wzrost plac realnych w latach 1956 i 1957.

W porównaniu z rokiem 1949 za średni miesięczny zarobek w roku 1953 kupowało się mniej: słoniny o 38 proc., mięsa wieprzowego — schabu o 19,4 proc., kielbasy o 23 proc., szynki o 39 proc., cielęciny o 37 proc., mięsa wołowego o 40,3 proc., masła o 26,6 proc., kaszy jęczmieńnej o 14,3 proc., kaszy miannej o 18 proc., cukru o 26 proc., grochu o 46 proc., jaj o 20 proc., ziemniaków o 35,4 proc., chleba pszennego o 16 proc. Nieznacznie więcej, bo o 3,8 proc., można było kupić tylko chleba żytniego, o 5 proc. mąki pszennej i mleka o 13,8 proc.

ŚREDNI MIESIĘCZNY ZAROBEK

w przeliczeniu na niektóre artykuły żywnościowe w latach 1949, 1953, 1955 i w pierwszym półroczu 1957 r.

Rodzaj artykułu	1949		1953		1955		I półrocze 1957	
	Cena 1 kg w zł	Ilość w kg	Cena 1 kg w zł	Ilość w kg	Cena 1 kg w zł	Ilość w kg	Cena 1 kg w zł	Ilość w kg
Chleb pszenny	2,4	195	5,90	164	5	214	5	269
„ żytni pszl.	1,49	312	3	323	3	356	3	448
Mąka pszen. 50%	3	155	6	163	6	178	6	223
Rosza jęczmienna	1,44	323	3,50	276	3,50	305	3,50	384
Mięso cieciec								
II gatunku	7,20	64	24	40	24	44	24	56
Świnina	10,50	44	35	27	34,50	31	27*	50
Mięso	19,30	24	55	17,6	55	19,4	70*	19,2
Szynka gotowana	16	29	55	17,6	55	19,4	55	24,3
Rosza młona	2,76	169	7	138	6,50	164	6,50	206
II j z			22,50	42	19,40	55	15	89
Mięso wołowe								
- udziec	7,50	62	26	37	26	41	26	51
- mięso utepcz.								
- schab	13	36	33	29	33	32	33	41
Kielbasa wycieczna	9,80	47	27	36	26	41	26	51
Mleko w litrach	1,37	340	2,50	387	2,42	441	2,50	537
Jajka w sztukach	0,52	896	1,35	717	1,41	758	1,58	850
Grzech	2,01	232	7,70	125	9,25	115	8,08	165
Fawus	5,25	88	11,93	81,2	12,50	85	8,30	162
Cukier			14,75	65	12	89	12	112
Ziemniak	0,33	1412	1,00	913	1,22	876	1,22	1102

*) ceny z paździenika br.

Dla pełniejszego obrazu podajemy również przeliczenie średnich zarobków na artykuły przemysłowe według cen z lat 1949, 1953, 1955 i pierwszej połowy 1957 r.

W porównaniu z rokiem 1949 za średni miesięczny zarobek w 1953 r. kupowało się mniej wyrobów przemysłowych: wełny ubraniowej czesankowej 100 proc. o 36,0 proc., wełny 60 proc. o 30,7 proc., kretonu o 20,2 proc., tkaniny pościelowej o 6,4 proc., koszul bawełnianych o 3,6 proc., węgla o 32,6 proc., nafty o 22,2 proc., garnków emalowanych o 13,8 proc. Więcej niż w roku 1949 można było kupić: jedwabiu sukienkowego o 1,85 proc., półbutów o 45 proc., ubrań męskich z wełny 60 proc. o 2 proc., trzewików dziecięcych o 39 proc., skarpet o 22,5 proc., krzesel o 43,6 proc., szklanek o 41,7 proc., mydła do prania o 16,6 proc., żarówek o 56,5 proc., zapalek o 55,7 proc., papierosów „Sport” o 46,6 proc., zeszytów szkolnych o 66,1 proc., gazet o 55,7 proc., prądu elektrycznego o 59,6 proc., gazu o 62,0 proc., przejazdów tramwajowych o 107,6 proc., biletów kolejowych (II kl. 200 km) o 3,8 proc., biletów do kina o 3,9 proc., podzielowań butów o 66,9 proc. więcej.

w przeliczeniu na niektóre artykuły przemysłowe w latach 1949, 1953, 1955 i w pierwszym półroczu 1957 r.

Rodzaj artykułu	Jednostka miary	1949		1953		1955		1957 I półrocze	
		Cena	Ilość	Cena	Ilość	Cena	Ilość	Cena	Ilość
Wełna ubraniowa czesankowa zgrzebna 100%	m	185,70	2,5	617,00	1,6	617,00	1,7	617,00	2,2
Wełna ubraniowa czesankowa 60%	m	119,65	3,9	390,00	2,5	366,00	2,9	355,00	3,8
Kreton sukienkowy	m	6,33	74	16,40	59	13,70	78	13,70	98
Tkanina pościelowa małopolen	m	6,00	78	13,30	73	12,00	89	11,40	110
Jedwab sukienk.	m	28,80	16,2	58,80	16,5	47,43	22,5	45,80	29,3
Skarpety męskie	para	3,87	120	6,60	147	6,20	172	6,20	217
Półbuty męskie (zupłke)	para	210,00	2,2	304,50	3,2	278,71	3,8	274,00	4,9
Koszula bawełniana męska	szt.	28,40	16,4	61,20	15,8	46,60	22,4	40,00	29,2
Ubranie męskie z wełny 60%	szt.	454,00	1,03	918,00	1,05	737,00	1,44	730,00	1,84
Trzewiki dziecięce	para	95,50	4,9	142,50	6,8	119,00	9,0	115,0	11,7
Krzesło pęte	szt.	42,36	11,0	61,12	15,8	56,00	19,0	99,35	13,5
Garnki emalowane	szt.	8,10	58,0	19,50	50,0	19,50	55,0	19,50	69,0
Szklanka gładka	szt.	0,75	621	1,10	880	1,10	972	1,10	1222
Mydło do prania	kg	11,10	42,0	19,75	49,0	16,00	66,8	16,00	84,0
Zarówka 25 W	szt.	3,60	129	4,80	202	4,80	223	4,80	280
Rower męski turyst.	szt.	474,0	0,98	957,00	1,01	864,00	1,24	864,00	1,5
Węgiel kamienny	tona	96,00	4,9	296,00	3,3	256,00	4,2	250,00	5,4
Nafta	litr	1,50	311	4,00	242	4,00	267	4,00	336
Zapalki	puł.	0,15	3107	0,20	4840	0,20	5345	0,20	6720
Papierosy „Sport”	szt.	0,12	3883	0,17	5694	0,15	7127	0,15	8960
Zeszyt szkolny	szt.	0,24	1942	0,30	3227	0,30	3563	0,55	2444
Gazeta	szt.	0,15	3107	0,20	4840	0,20	5345	0,50	2688
Elektryczność	kWh	0,30	1553	0,39	2482	0,39	2741	0,39	3446
G a z	m sześci.	0,39	1195	0,50	1936	0,50	2136	0,50	2688
Zieloniane butów	razny	39,40	11,8	49,20	19,7	49,20	21,7	49,20	27,3
Bilet tramwajowy	12sz	0,45	1036	0,45	2151	0,45	2376	0,50	2688
Bilet kolejowy (II kl. 200 km)	szt.	19,80	23,5	39,60	24,4	39,60	27,0	39,60	33,9
Bilet do kina	szt.	1,80	259	3,60	269	3,60	297	3,60	373

W sumie — w artykułach spożywczych i przemysłowych regres jest widoczny.

Z tego regresu, jaki nastąpił w 1953 r. w placach realnych, nie wyszli w pełni pracownicy fizyczni i umysłowi również po ukończeniu planu sześciolatniego, tj. w 1955 r.

W przytoczonych liczbach zawarte są ekonomiczne przyczyny, które wpłynęły poważnie na kształtowanie się nastrojów w masach pracujących. Dzisiaj płacić musimy rachunki tamtego okresu.

W 1956 r. znaleźliśmy się z jednej strony w obliczu nagromadzonych trudności w gospodarce narodowej, a z drugiej strony pod wielkim naporem poszczególnych oddziałów klasy robotniczej, domagających się namacjalnych podwyżek plac niezależnie od sytuacji gospodarczej.

Jeszcze przed VIII Plenum płace poważnej części klasy robotniczej zostały podwyższone. Po VIII Plenum nastąpiły dalsze podwyżki.

Na VIII Plenum, oceniając ówczesną sytuację gospodarczą, w sprawie płac powiedziałem co następuje:

„Nie stać nas teraz na żadne poważniejsze podwyżki płac, gdyż struna została tak naciągnięta, że grozi jej pęknięcie. Każda dalsza podwyżka zarobków jest nierozważnie związana ze zwiększeniem produkcji i obniżką jej kosztów jednostkowych“.

Powiem później, dlaczego po VIII Plenum miały miejsce poważniejsze podwyżki i jak przedstawia się sprawa zwiększenia produkcji na tle zwyżki zarobków.

Teraz powrócę do liczb zawartych w omawianej tablicy. Co z nich dalej wynika?

Zakończenie sześciolatki zamknęło pewien okres gospodarczy. Rok 1956 otworzył nowy okres w naszej gospodarce. Musimy go brać za punkt wyjściowy również w dziedzinie płac robotniczych i pracowniczych. Przyjmując poziom płac nominalnych w 1955 r. za 100 widzimy z tej tablicy, że dla ogółu zatrudnionych poziom ten podniósł się do 110,7 w 1956 r. a w pierwszym półroczu br. osiągnął liczbę 125,7. Nominalne płace ogółu zatrudnionych wzrosły więc w tym czasie, tj. za półtora roku, o 25,7 proc. Płace nominalne robotników i pracowników zatrudnionych w przemyśle (jeśli tę kategorię wydzielimy z ogółu zatrudnionych) wzrosły jeszcze bardziej, bo o 30,8 proc.

O realnym wzroście płac w tym okresie świadczą dane, przytoczone w cytowanej tablicy, z których wynika, że w porównaniu z rokiem 1955 za średni miesięczny zarobek ogółu zatrudnionych w pierwszej połowie 1957 r. można kupić więcej: chleba pszennego o 25,2 proc., chleba żytniego o 25,9 proc., kaszy mąki o 25,6 proc., kaszy jęczmiennej o 25,9 proc., kaszy manny o 25,6 proc., mięsa cielecego o 27,2 proc., mięsa wołowego o 24,3 proc., mięsa wieprzowego — schabu o 28,1 proc., słoniny — po ostatniej obniżce cen o 61 proc., szynki gotowanej cen prawie te samą ilość co w 1955 r., ryżu o 61,8 proc., cukru o 25,8 proc., fasoli o 90,6 proc., mleka o 21,5 proc., jaj o 12 proc., ziemniaków o 25,5 proc.

W zakresie artykułów przemysłowych w pierwszej połowie 1957 r. w porównaniu z 1955 r. można kupić więcej: wełny ubraniowej czesankowej 100 proc. o 29,4 proc., wełny ubraniowej 60 proc. o 31,8 proc., kretonu sukienkowego o 30,2 proc., koszul bawełnianych męskich o 30,3 proc., ubrań męskich z wełny 60 proc. o 27,7 proc., skarpet męskich o 26,2 proc., półbutów męskich o 28,9 proc., trzewików dziecińczych o 30 proc., garnków emaliowanych o 25,4 proc., szklanek gładkich o 25,7 proc., mydła do prania o 25,7 proc., żarówek o 25,5 proc., rowerów męskich turystycznych o 20,9 proc., węgla kamiennego o 28,6 proc., nafty o 25,8 proc., zapałek o 25,7 proc., papierosów „Sport“ o 25,7 proc., elektryczności o 25,7 proc., gazu o 25,7 proc., zelowania butów o 25,8 proc., biletów tramwajowych o 13,1 proc., biletów kolejowych (II kl. 200 km) o 25,5 proc., biletów do kina o 25,6 proc.

W porównaniu z 1955 rokiem można kupić mniej: gazet o 53,3 proc., zeszytów szkolnych o 31,4 proc., krzesel giętych o 28,9 proc.

Każdy ekonomista, który umie czytać cyfry, musi stwierdzić niespotykany nie tylko w naszej gospodarce, ale bodaj w żadnym kraju tak wielki wzrost płac w tak krótkim okresie czasu. Odczuwa ten wzrost każda rodzina pracowników fizycznych i umysłowych objętych podwyżką płac, szczególnie tych, których zarobki są niższe od przeciętnych płac ogółu zatrudnionych. Te rodziny przeznaczają bowiem największą część budżetu domowego na wyżywienie.

W 1957 r. miały miejsce pewne zwyżki cen niektórych artykułów zaliczanych do kategorii luksusowych. Zdrożały również niektóre opłaty pocztowe, zwyżkowały ceny usług oraz papieru, gazet, książek i mebli. Zwyżkowały także ceny niektórych artykułów rolniczych na wolnym rynku. Zwyżki te obniżają wzrost płac realnych w porównaniu ze wzrostem nominalnym o pewną ilość punktów. Obniżka ta jest większa dla wyżej zarabiających, gdyż wzrost cen dotyczy asortymentu towarowego nabywanego przeważnie przez te kategorie pracowników (a również i przez inicjatywę prywatną). Mniej zaś stanowi dla budżetów rodzin średnio i mało zarabiających, gdyż rodziny te zaopatrują się w nikłym stopniu w asortyment towarowy objęty podwyżkami.

Ceny artykułów codziennego użytku nie zostały zmienione. Podnieśliśmy tylko ceny masła i serów z powodów, które zostały już dostatecznie oświetlone przez prasę, ale równocześnie dokonaliśmy zniżki cen smalcu oświetlonego przez prasę, nie zmniejszając kalorycznym, a nawet je podniosło. Wpłynęło to tylko na zmianę struktury spożycia, nie zmniejszając natomiast spożycia pod względem kalorycznym, a nawet je podniosło. Szczególnie niżej zarabiający, których i przed podwyżką nie stać było na masło, wydatnie zwiększyli spożycie tłuszczów wieprzowych po obniżce cen.

Chciałbym stwierdzić, że jak dotychczas tak i na przyszłość nie będziemy zmieniać cen artykułów pierwszej potrzeby. Korzyści uzyskane przez klasę robotniczą, przez wszystkich średnio zarabiających, wynikłe z podwyżki płac, nie mogą być naruszone.

Ostatnio, po podwyżce cen wódki, którą trudno zaliczyć do artykułów pierwszej potrzeby, podnieśliśmy płace niektórym oddziałom pracowników fizycznych i umysłowych. Podwyżka ta została więc dokonana w ramach przesunięcia podziału dochodu narodowego. Obecna sytuacja gospodarcza nie daje innych możliwości.

Stwierdzając poważny wzrost płac realnych w latach 1956 — 1957, nie chcemy przez to powiedzieć, że płace te są w ogóle wysokie. Przeciwnie, dla poważnej części pracowników są one jeszcze niskie, niewystarczające. Ale dzisiaj mamy pełne prawo do stwierdzenia, że nasze słowa nie rozchodzą się z czynami. Partia zapowiedziała skromną, lecz jednocześnie dla każdego organizmu gospodarczego trudną do zrealizowania podwyżkę w okresie obecnej pięcioletki. Wynieść ona ma średnio 30 proc. Patrząc na dotychczasowe wyniki możemy być pewni, że słowo partii — w odróżnieniu od okresu planu sześciolatki — będzie dotrzymane.

Najgroźniejszy dla naszej gospodarki jest fakt, że udzielone podwyżki zarobków nie idą w parze ze wzrostem produkcji. Gorzej nawet — wzrost ten wyprzedziły i to bardzo znacznie. Jeśli na VIII Plenum stwierdziliśmy, że pod tym względem struna jest napięta i dalsze napinanie grozi jej zerwaniem, znajdowało to wówczas pełne uzasadnienie. Jeśli mimo napięcia tej struny nastąpiły dalsze podwyżki płac, to — jak wiemy — złożyły

się na to dwa czynniki. Po pierwsze — anulowanie wielkiego zadłużenia Polski w stosunku do Związku Radzieckiego i uzyskanie nowych kredytów oraz zmniejszenie wydatków na inwestycje i wydatków obronnych, co wyzwoliło poważnie środki finansowe; po drugie — wielki napór o dalsze podwyżki plac.

Sytuacja nie uległa więc zmianie na lepsze. Anulowanie naszego zadłużenia przez Związek Radziecki oraz inne cięcia oszczędnościowe nie zwolniły napięcia struny, gdyż dalsze podwyżki plac ponownie ją napięły. Podwyżki cen, o których poprzednio wspominałem, bronią częściowo tę strunę przed pęknięciem.

Nie mogę przy tej okazji nie powiedzieć kilku słów pod adresem niektórych działaczy związków zawodowych. Po VIII Plenum dało się zaobserwować niezdrowe zjawisko.

Rozumiemy dobrze, że kierownicy naszych związków zawodowych, wobec niezrealizowania obietnic w sprawie wzrostu stopy życiowej w okresie planu sześcioletniego, znaleźli się pod wielkim naciskiem klasy robotniczej. I nie to można zarzucać niektórym działaczom związkowym, że występowali lub nadal występują wobec rządu i kierownictwa partii z różnymi żądaniami poprawy bytu pracowników. Zarzucić należy im to, że wielu z nich, praktycznie rzecz biorąc, nie wiąże sprawy podwyżek zarobków ze sprawą podniesienia produkcji lub obniżenia jej kosztów. W praktycznej działalności wyłączają się z pracy i troski o wzrost produkcji, pozostawiając to zadanie rządowi i administracji gospodarczej. Takie stanowisko obraca się przeciwko interesom robotniczym. Zaniedbanie przez związki zawodowe troski o produkcję utrudnia wygospodarowanie środków na podwyżki plac. Działacz związkowy, który nie zajmuje się aktywnie sprawą produkcji, nie mobilizuje w tym kierunku robotników, a ogranicza się tylko do wysuwania żądań w ich imieniu, uważając przy tym, że tak należy postępować, aby zdobywać popularność dla siebie i dla związku — taki działacz nie jest prawdziwym działaczem robotniczym.

W tym roku od stycznia rząd przyznał górnikom wysokie podwyżki plac. Górnicy powinni bowiem najlepiej zarabiać. Przedstawiciele Związku Górników zapewniali, że wpłynie to na zwiększenie wydajności pracy, wzmocni dyscyplinę pracy itp. Praktyka wykazała, że wydajność pracy nie wzrosła, a dyscyplina pracy nawet się pogorszyła. Dorobek większości rzetelnie pracujących górników pomniejszają bumelanci. Związek Górników powinien pamiętać o swoich zapewnieniach i wykazać więcej energii i stanowczości w walce o dyscyplinę pracy, o zwiększenie wydajności pracy w kopalniach.

Związek Górników wziął tylko za przykład. Wziął od datego, że górnicy otrzymali wysoką podwyżkę plac. Ale takie same pretensje można wysunąć wobec wielu innych związków zawodowych. Nie troszczą się one dostatecznie o produkcję, nie wiążą żądań poprawy bytu klasy robotniczej z walką o wzrost produkcji i obniżkę jednostkowych kosztów produkcji. A przecież działacze związkowi wiedzą dobrze, wie również klasa robotnicza, że bez obniżki kosztów produkcji nie może być podwyżki zarobków.

W czym wyraża się napięcie struny gospodarczej w obecnej chwili? W czym wyrażać się będzie jeszcze w najbliższych kwartałach?

W tym, że siła nabywca ludności jest większa niż masa towarowa na rynku.

W roku bieżącym sprzedaż towarów i usług będzie większa o 32 miliardów złotych w porównaniu z rokiem ubiegłym. Wzrost ten z trudnością sprostają wzrostowi siły nabywczej ludności mimo podwyżki cen na niektóre towary. W ciągu pierwszych trzech kwartałów tego roku wzrost zapasów towarów w handlu był niedostateczny w stosunku do wzrostu obrotów handlowych. Wskutek tego pokrycie znajdującego się w obiegu pieniądza masą towarową w sieci handlu uspołecznionego spadło w ciągu trzech kwartałów o 19 proc. W IV kwartale br. przewidziane jest zahamowanie tego spadku i pewien, chociaż niedostateczny, wzrost pokrycia obiegu pieniężnego towarami.

Z powyższego wynika, że podwyżki plac odbyły się również kosztem zmniejszenia zapasów towarów w handlu uspołecznionym. Doprowadzenie do wzrostu zapasów towarowych w handlu nie byłoby trudnym zadaniem, gdybyśmy mieli normalną sytuację w bilansie handlowym obrotów zagranicznych. Handel zagraniczny, nasz bilans płatniczy należy do najtrudniejszych, bądź jest najtrudniejszym odcinkiem naszej gospodarki. Mamy ujemne saldo towarowych obrotów handlowych.

Z tego powodu zagadnienie równowagi handlu zagranicznego, zmniejszenie zadłużenia krótkoterminowego i stworzenie pewnych rezerw w stosunkach z krajami wolnodewizowymi jest pierwszoplanowym zadaniem, które stoi przed naszą gospodarką.

Wzrost zadłużenia nastąpił wskutek tego, że wzrost produkcji w latach 1956 — 1957 był za mały w stosunku do wzrostu siły nabywczej ludności, stworzonej przez podwyżki plac i przez wzrost dochodów ludności wiejskiej. Podnieśliśmy więc częściowo siłę nabywczą rynku nie w wyniku własnej pracy, tj. wzrostu produkcji, lecz w wyniku zadłużenia się w innych krajach. Zwiększona siła nabywca ludności pociągnęła za sobą spadek eksportu niektórych towarów, np. tekstyliów, tarczy i innych, eksport zaś cukru i cementu stał się zupełnie znikomy.

Najważniejszym zadaniem w dziedzinie handlu zagranicznego jest konieczność zrównoważenia bilansu obrotów towarowych i usług. Oprócz tego należy spłacać krótkoterminowe i bardzo uciążliwe kredyty zaciągnięte w latach 1956 — 1957. Musimy spłacać, lecz w 1958 r. nie będzie możliwości spłacić ich całkowicie.

Sytuację pogarszają dodatkowo trudności na światowym i europejskim rynku węglowym. W roku bieżącym nastąpił bowiem znaczny spadek ceny węgla. W warunkach naszej sytuacji płatniczej konieczne jest utrzymanie eksportu węgla w roku przyszłym na poziomie co najmniej 15 mln ton. Osiągnięcie tej ilości będzie prawdopodobnie niemożliwe bez wydobycia niedzielnego. Przyjdzie nam zaapelować do górników o dobrowolną pracę przez 6 niedziel w ciągu 1958 r.

Sytuacja gospodarcza jest u nas napięta nie dlatego, że nie rośnie produkcja, lecz dlatego, że rośnie za słabo w stosunku do wzrostu siły nabywczej ludności w mieście i na wsi. Plan gospodarczy na rok bieżący jest wykonywany i przekraczany. Nie przychodzi to trudno, gdyż plany produkcyjne są w br. przeważnie ustalone zbyt nisko. Za trzy kwartały br. ogólna wartość produkcji przemysłowej jest o ca 4,5 proc. większa od

nowanej. Ogólny zaś wzrost produkcji za ten okres w porównaniu z tym samym okresem w ub. r. wynosi 8,6 proc. Widzimy więc, że gospodarka się rozwija. Tempo tego rozwoju jest wprawdzie za słabe i mogłoby być silniejsze, gdyby nie działały czynniki demobilizujące klasę robotniczą.

Do wzrostu produkcji przyczynili się rady robotnicze w wielu zakładach pracy.

Partia na VIII Plenum powzięła śmiałą decyzję o utworzeniu samorządu robotniczego w przedsiębiorstwach przemysłowych i w innych gałęziach gospodarki jako formy bezpośredniego udziału robotników w zarządzaniu gospodarką narodową. Partia wychodziła przy tym z założenia, że ta forma bezpośredniego wpływu robotników na działalność własnych przedsiębiorstw ułatwi budowę socjalizmu metodami zgodnymi z życzeniami i dążeniami mas, pozwoli na lepsze wykorzystanie istniejących możliwości produkcyjnych, umożliwi skuteczniejszą walkę ze schorzeniami i wypaczeniami biurokratycznymi w naszej administracji gospodarczej.

Zastosowany w listopadzie ub. r. system samorządu robotniczego, mimo wszystkich nieuniknionych słabości początkowego okresu rozwoju, pomyślnie przeszedł próbę życia. Do 15 września br. powołano rady robotnicze w 4.316 przedsiębiorstwach na ogólną ilość około 10.000 przedsiębiorstw, w których mogą być powołane rady robotnicze. Liczą one około 75 tys. członków, z których większość, około 45 tys. — to robotnicy od warsztatu pracy. Wiele przedsiębiorstw z inicjatywy rad robotniczych pomyślnie rozwija produkcję uboczną. Tak np. w energetyce, hutnictwie i górnictwie dzięki radom robotniczym uruchamia się produkcję prefabrykatów budowlanych, pustaków i innych materiałów. W przemyśle cukrowniczym w przeważającej większości zakładów uruchomiono uboczną produkcję wapna, pustaków wapienno-żużlowych, sztucznego lodu. Niektóre rady robotnicze mogą poszczycić się osiągnięciami w dziedzinie organizowania przyzakładowego lub indywidualnego budownictwa mieszkaniowego dla robotników. Zakłady im. Kasprzaka np. zakupują z funduszu zakładowego mieszkania dla pracowników zakładów.

W całej gospodarce narodowej nastąpił w ciągu roku znaczny wzrost zapasów węgla, produktów naftowych, rud żelaza i złomu żelaznego, kauczuku, bawełny, wełny, tuszczów przemysłowo-technicznych i zbóż, nastąpiło natomiast pewne zmniejszenie stanu zapasów w dziedzinie metali nieżelaznych i skór surowych.

Przeważająca większość przedsiębiorstw przekroczyła w I półroczu planowane zadanie w dziedzinie akumulacji, nabywając prawo do dokonania odpisów na fundusz zakładowy. Według ustaleń samych przedsiębiorstw nabyte prawa do odpisów na fundusz zakładowy sięgają sumy bliskiej 2 miliardów zł. Odpisy te wymagają przeprowadzenia rygorystycznej kontroli przez władze nadzórne, ponieważ pewna ich część nie odzwierciedla rzeczywistych wyników pracy przedsiębiorstw, lecz jest zapewne rezultatem różnego rodzaju kombinacji buchalteryjnych, jak np. nieeliminowania skutków zmian cen, dokonanych na podstawie zarządzenia władz nadzórnych, niezaliczenia wszystkich faktycznie poniesionych przez przedsiębiorstwo kosztów produkcji, bezprawnego obniżenia zadań planowych w porównaniu z zadaniami narodowego planu gospodarczego itp. Te nieprawidłowości i naruszenia wynikające z chęci wygospodarowania funduszu za-

kładowego nie przez rzetelną pracę przedsiębiorstwa, lecz przez sztuczki buchalteryjne muszą być bezwzględnie skorygowane.]

Niemniej jednak ogólne wyniki wykonania zadań akumulacji przez przemysł są lepsze niż w r. ub. Za 8 miesięcy przemysł wykonał roczny plan akumulacji w 75,1 proc. wobec 63 proc. w tym samym okresie roku ubiegłego. Niewątpliwie wpłynął na to rozwój samorządu robotniczego i ustalenie bodźców ekonomicznych dla załóg w postaci funduszu zakładowego.

W rolnictwie, w gospodarstwach indywidualnych, spółdzielniach produkcyjnych i państwowych gospodarstwach rolnych również nastąpił wzrost produkcji. Według obecnych szacunków zbiory zbóż będą w tym roku o przeszło 700 tys. ton wyższe niż w r. ub. dzięki wzrostowi plonów z jednego hektara o blisko 1 kwintal. Zbiory buraków cukrowych są wyższe o około 7 proc., zbiory oleistych o 8,7 proc., a zbiory tytoniu o 32 proc. w porównaniu z r. ub. Wyższe zbiory buraków cukrowych i roślin oleistych zostały osiągnięte przy zmniejszonej powierzchni kontraktowanych upraw, a więc dzięki wydatnemu wzrostowi plonów z 1 ha (w burakach cukrowych o 15 proc., w oleistych o 29 proc.). Jest niewątpliwie, że oprócz pomyślnych warunków atmosferycznych na osiągnięcie tych wyników wpłynęła staranniejsza uprawa i pielęgnacja. Ogólne wyniki wzrostu produkcji roślinnej obniżają niższe w tym roku zbiory ziemniaków, strączkowych i słomy lnianej.

Produkcja żywejca wzrosła według szacunków w tonażu o około 5,6 proc., a w wartości o 7,1 proc., produkcja mleka o 6,1 proc., produkcja jaj o 3 proc. Natomiast zmniejszeniu w porównaniu z r. ub. uległa produkcja wełny o ponad 5 proc. w związku ze zmniejszeniem się pogłowia owiec.

Według obecnych szacunków ogólna wartość produkcji rolnej wzrosła o około 4 proc.

Produkcja ogólna państwowych gospodarstw rolnych wzrosła — według szacunków — o 12,2 proc., w tym produkcja roślinna o 14,9 proc., a produkcja zwierzęca o 5,9 proc. Produkcja żywejca wzrosła o około 12 proc., a produkcja mleka o około 15 proc.

Według ustaleń pieniężne dochody wsi z tytułu skupu państwowego wzrosły w 1956 r. o 5,5 mld zł, a w 1957 — wg szacunku — wzrosną o dalszych 9 miliardów zł. Natomiast realne dochody netto ludności wsi na głowę wzrosły w ciągu 2 lat o ponad 18 proc. Wzrost dochodowości produkcji rolnej oraz ogólna zmiana atmosfery na wsi i likwidacja wypażeń z poprzednich lat wpłynęły na znaczny wzrost zainteresowań chłopów rozwojem produkcji i inwestycjami w rolnictwie.]

Zestawiając wzrost dochodów pieniężnych ludności miast i wsi za cały br. otrzymamy następujący obraz:

Wyплаты z tytułu płac i innych wynagrodzeń, świadczeń społecznych, wypłat z funduszu podzielnego spółdzielczości pracy, diet przy delegacjach służbowych i sprzedaży ratalnej wzrosną o ponad 23 miliardy zł. Suma ta zmniejszy się o około 2 miliardy zł wskutek zwiększenia wpływów z podatku od wynagrodzeń. Wpływ podwyżek cen na obniżenie dochodów robotników i pracowników umysłowych szacować można najwyżej na 3,9 miliarda zł. Pozostaje zatem suma ponad 17 miliardów zł, którą należy zaliczyć na realną wyższą wypłat dokonanych przez państwo na rzecz robotników i pracowników umysłowych. Dochody pieniężne ludności rolnej ze sprzedaży produktów rolnych wzrosną w tym roku o około 9 mi-

hardów zł. Z tytułu wzrostu cen różnych wyrobów i artykułów przemysłowych nabywanych przez ludność rolniczą odlicza się od tej sumy około 4,4 miliarda zł. Pozostała suma 4,6 miliarda zł oznacza realny wzrost siły nabywczej ludności rolniczej z tytułu sprzedaży państwu produktów rolnych. (Ogólną sumę wzrostu realnych dochodów wsi należy powiększyć o część sumy wzrostu realnych płac robotników i pracowników umysłowych, którzy posiadają gospodarstwa rolne, o dochody wsi ze sprzedaży produktów rolnych na wolnym rynku oraz z różnych usług, jak wywóz drzewa z lasu oraz inne usługi transportowe itp.). Sumując, realna siła nabywcza robotników, chłopów (z tytułu skupu państwowego) i pracowników umysłowych będzie o około 21,7 miliarda zł większa niż w r. ub.

Do sumy tej należy doliczyć wzrost dochodów pieniężnych innych warstw ludności ze sprzedaży towarów i usług państwu lub przedsiębiorstwom uspołecznionym oraz inne dochody ludności. Jednocześnie świadczenia podatkowe na rzecz państwa wzrosły nieznacznie.

Tak przedstawia się prawdziwy obraz naszej sytuacji gospodarczej.

Dla utrzymania równowagi rynkowej rząd musi podjąć szereg kroków. Trzeba szukać dalszych oszczędności w wydatkach państwowych i dalszych źródeł wzrostu dochodów państwa.

Trzeba ponownie zrewidować plan inwestycyjny, trzeba ograniczyć import i robić wszystko, co można, aby zwiększyć eksport. Sprawy te są obecnie przedmiotem prac rządu i kierownictwa partii.

Z tym zagadnieniem wiąże się również budownictwo mieszkaniowe.

Chodzi o to, aby ci, których zarobki są wysokie — a jest taka, choć niewielka część robotników i pracowników umysłowych — a także wyżej zarabiająca młodzież, przeznaczali systematycznie część swych zarobków na budowę własnych mieszkań. Chodzi o to, aby wzrost realnych dochodów ludności nie był w całości przeznaczany tylko na konsumpcję, lecz także częściowo na inwestycje w budownictwie mieszkaniowym. Gdyby tylko trzecią część tej sumy, jaką wydatkuje ludność na wódkę, przeznaczać stale, rokrocznie na budowę własnych mieszkań — sprawa rozwiązania trudności mieszkaniowych ruszyłaby szybko naprzód.

W obecnym stanie rzeczy, który został zilustrowany obrazem naszej sytuacji gospodarczej, państwo nie jest w stanie pokonać trudności mieszkaniowych własnym wysiłkiem. Nie ma też bliskiej perspektywy na to, aby państwo bez pomocy obywateli mogło samo rozwiązać problem trudności mieszkaniowych. Rokrocznie przybywa nam ponad pół miliona ludzi, dla których trzeba mieszkań, rokrocznie następuje naturalny ubytek mieszkań, który trzeba uzupełniać nowym budownictwem. A przecież prócz powiększających się i nowozakładanych rodzin tysiące rodzin w kraju nie posiadają mieszkań, żyją w barakach i suterrenach.

Partia i rząd muszą postawić sprawę mieszkaniową zgodnie z rzeczywistością, muszą powiedzieć jasno i wyraźnie: ani dziś, ani jutro, ani za rok, ani za pięć lat państwo nie będzie mogło wybudować za fundusze państwowe takiej ilości mieszkań, jaka jest niezbędna dla robotników i pracowników umysłowych. Aby zwiększyć budownictwo mieszkaniowe w najbliższym czasie do rozmiarów określonych potrzebami robotników i pracowników umysłowych, państwo musi sięgnąć po ich własną pomoc.

Jak i w czym ta pomoc ma się wyrażać?

Koncepcja sprowadza się do tego, aby część najlepiej zarabiających budowała własne mieszkania, zdobywając na to środki częściowo w drodze oszczędności, a częściowo w drodze b. dogodnych kredytów państwowych. Części robotników i pracowników umysłowych spośród tych, którzy nie mogą się zdobyć na gromadzenie funduszy mieszkaniowych ze względu na niedostatecznie wysoki poziom zarobków, należy przyjąć z pomocą z dwóch stron: ze strony państwa i ze strony całej załogi przez stworzenie jej dogodnych warunków gromadzenia środków na zakładowe budownictwo mieszkaniowe w ramach funduszu zakładowego.

Przykładowo sprawę można ująć następująco:

Zarobek miesięczny rodziny, która potrzebuje mieszkania, wynosi np. 3 i pół tysiąca złotych miesięcznie, czyli 42 tys. zł rocznie. Rodzina taka musiałaby zaoszczędzić w ciągu oznaczonego przez nią czasu sumę np. 25 tys. zł na budowę własnego mieszkania. Rozporządzając taką sumą miałaby prawo do budowy własnego mieszkania. W określonych warunkach suma ta mogłaby być niższa. Za 25 tys. zł mieszkania zbudować nie można. Brakującą sumę dostarczyłoby państwo na bardzo dogodnych warunkach. Jeśli koszt budowy mieszkania wynosiłby np. 75 tys. zł, państwo musiałoby dostarczyć 50 tys. zł na długoletnią spłatę. W określonych, szeroko pojętych warunkach, państwo może pójść na dalsze ulgi polegające na tym, że zrezygnuje z połowy udzielonego kredytu, tj. z 25 tys. zł. Drugą połowę kredytobiorca musiałby spłacić, lecz już w terminie krótszym. W ten sposób rodzina taka byłaby właścicielem mieszkania, którego koszty budowy i składają się na trzy części: 1/3 — oszczędności nagromadzone przed budową mieszkania, 1/3 zwrotny kredyt państwowy i 1/3 bezzwrotny kredyt państwowy.

Przy innej wysokości zarobków warunki byłyby odpowiednio zmieniane. Kandydaci na budowę własnych mieszkań winni zawiązać spółdzielnię mieszkaniową, lecz także mogliby budować indywidualnie.

Należałoby przy tym ustalić zasadę, od jakiej wysokości zarobków nikt nie mógłby liczyć na otrzymanie bezpłatnie mieszkania od państwa.

Również młodzież wyżej zarabiająca nie powinna liczyć na bezpłatne mieszkanie z państwowego budownictwa. Powinna ona oszczędzać, zbierać środki na budowę własnego mieszkania. W naszym przemyśle pracuje wiele młodzieży wiejskiej, której ojcowie posiadają gospodarstwa rolne. Młodzieży tej przysługują spłaty rodzinne. Oprócz możliwości oszczędzania z zarobków, część młodzieży mogłaby przeznaczać swe spłaty rodzinne na własne budownictwo mieszkaniowe. Powinna się wśród tej części młodzieży, która może oszczędzać, przyjąć zasadę: zawierając małżeństwo dopiero po zbudowaniu własnego mieszkania.

Nie rozwijam koncepcji gromadzenia przez załogi zakładów pracy funduszy na budownictwo mieszkaniowe dla tych, którzy nie mają z czego oszczędzać. Myśl polega na tym, aby zwiększyć odpisy na fundusz zakładowy pod warunkiem, że poważna część tych środków byłaby przeznaczona na fundusz mieszkaniowy.

Mieszkania wybudowane z tych środków powinny być własnością załogi danego zakładu pracy i zarządzane przez radę robotniczą. W stosunku do użytkowników takich mieszkań należałoby wprowadzić zasadę, że w razie zmiany miejsca pracy mieszkanie zostaje zwrócone do dyspozycji rady robotniczej.

W ten sposób można nagromadzić indywidualne i społeczne środki na budownictwo mieszkaniowe. W połączeniu ze środkami przeznaczonymi na ten cel przez państwo, można w krótkim czasie ruszyć rozwój tego budownictwa do rozmiarów najniezbędniejszych potrzeb mieszkaniowych klasy robotniczej i pracowników umysłowych.

Wprowadzając system oszczędności na budownictwo mieszkaniowe należy równocześnie zagwarantować, że sumy składane indywidualnie na fundusz mieszkaniowy nie mogą tracić na wartości wskutek ewentualnej zmiany wskaźnika kosztów budownictwa.

Budownictwo mieszkaniowe limitują obecnie materiały budowlane. Nie ulega wątpliwości, że przy powstaniu funduszu mieszkaniowego rozwinęłyby się wszechstronnie inicjatywa produkcji tych materiałów. W tym kierunku szedłby napór wszystkich oszczędzających. Rady robotnicze, rady narodowe i administracje zakładów pracy byłyby zmuszone do gruntownego zajęcia się tą sprawą, a co najważniejsze, nie musiałyby się starać o środki finansowe. Te bowiem byłyby na miejscu w postaci funduszu mieszkaniowego.

Koncepcja, której zarysy przedstawiłem, jest dopiero w opracowaniu. Stawiamy ją już obecnie w tym celu, aby mogła się stać przedmiotem szerokiej dyskusji w różnych organizacjach, a także w organizacjach partyjnych.

A teraz kilka słów o rzemiośle i prywatnej inicjatywie w produkcji i handlu.

W okresie od października ub. r. do czerwca br. powstało w kraju około 32 tys. nowych warsztatów rzemieślniczych. Liczba zatrudnionych w rzemiośle wzrosła w tym czasie o 40 tys., [a liczba uczniów o 9 tys. W stosunku do potrzeb kraju, szczególnie w stosunku do potrzeb i możliwości na Ziemiach Zachodnich, wzrost ten należy uważać za skromny.]

Wzrosła również liczba zakładów przemysłu prywatnego, a zatrudnienie uległo podwojeniu, osiągając liczbę około 18 tys. osób (łącznie z pracującymi właścicielami zakładów i członkami ich rodzin). Liczba zatem więcej niż skromna, po prostu nikła. W rzemiośle liczba zatrudnionych sięga 180 tys.]

Partia zmieniając politykę wobec rzemiosła i drobnej wytwórczości prywatnej kierowała się dążeniem do zapewnienia również przy ich pomocy luk gospodarczych, szczególnie w dziedzinie usług, jeśli chodzi o rzemiosło, i w dziedzinie produkcji materiałów budowlanych, jeśli chodzi o wytwórczość prywatną. Partii chodziło i chodzi o to, aby prywatna wytwórczość rozwijała się na bazie miejscowego, nie eksploatowanego przez państwo surowca, a nie opierała się głównie na państwowym zaopatrzeniu w surowce.

Chodzi nam również o to, aby przemysłowa i rzemieślnicza wytwórczość rozwijała się głównie w kierunku zaspokojenia potrzeb usługowych ludności i potrzeb rynku, a nie potrzeb uspołecznionego sektora gospodarki narodowej. Nie chodzi również o to, aby drobna wytwórczość rozspółdzielcza w pełni zaspokajała potrzeby rynku. Produkcja drobnej wytwórczości powinna zapełniać luki występujące na rynku i do tego kierunku dostosować swój rozwój.

Trudno mieć pretensje do prywatnej inicjatywy produkcyjnej o to, że-

jej kierunku rozwoju nie poszedł w zasadzie po myśli wytycznych polityki gospodarczej partii. Rozwija się ona tam, gdzie władze państwowe na to zezwalają. Mamy więc pretensje do władz państwowych o to, że nie prowadzą one przemyślanej polityki koncesjonowania prywatnej wytwórczości, zgodnej z wytycznymi polityki partii. Centralne władze państwowe powinny jasno skonkretyzować wytyczne dla rad narodowych w tej dziedzinie i w sprawie wydawania kart rzemieślniczych.

Jeśli wytyczne partii w sprawie rozwoju wytwórczości prywatnej zostały w praktyce poważnie naruszone, to w sprawie rozwoju handlu prywatnego terenowe organy władzy państwowej zupełnie od nich odbiegły. W sprawie handlu prywatnego powiedzieliśmy wyraźnie: sklepy prywatne mogą powstawać jedynie tam, gdzie sieć handlu uspołecznionego jest nie dostateczna. W kompetencji rad narodowych, wydziałów handlowych i komisji społecznych działających przy radach narodowych było decydowanie, gdzie mogą powstawać prywatne sklepy i jakie. One winny ustalić ich lokalizację zgodnie z potrzebami ludności. Zamiast tego rady narodowe dopuściły do żywiołowego rozwoju sklepów prywatnych w centralnych dzielnicach wielkich miast, gdzie sieć handlu uspołecznionego jest dostatecznie rozwinięta. Zezwoliły też na otwieranie różnych szynkow, nieraz pod firmą jadłodajni, z wielką szkodą dla ludności, łamiąc przy tym niekiedy obowiązujące przepisy w zakresie lokalizacji punktów sprzedaży alkoholu. Czytałem niedawno protest mieszkańców pewnej gromady, w której za zezwoleniem rady narodowej powstały aż cztery knajpy pijackie.

Niektóre sklepy prywatne dopuszczają się praktyk nielegalnego wykupu deficytowych towarów z sieci detalicznej handlu uspołecznionego w celach spekulacyjnych. Na styku handlu państwowego i prywatnego rozwinęła się spekulacja i korupcja. Wykupem takich towarów i spekulacyjną odprzedażą po cenach dwukrotnie albo i o więcej wyższych zajmują się również różni bazarowi spekulanci. Tym złodziejskim praktykom musi być położony kres.

Sklepy prywatne, których lokalizacja odpowiada potrzebom rozwoju sieci handlowej w kierunku usprawnienia zaopatrzenia ludności, winny być zaopatrywane w towary przez hurtownie państwowe. Ceny tych towarów w sprzedaży nie mogą być wyższe niż w handlu uspołecznionym. Oprócz tego sklepy te mogą się zaopatrywać w towary wytworzone przez prywatnych producentów i sprzedawać je po cenach wolnorynkowych.

Z handlu prywatnego należy wyłączyć sprzedaż towarów deficytowych produkowanych lub importowanych przez państwo. Jeśli w określonych przypadkach handel prywatny mógłby być zaopatrywany w towary deficytowe, ceny pobierane przez handel prywatny za te towary nie mogą być wyższe od cen państwowych.

Może też istnieć kategoria sklepów prywatnych zupełnie nie zaopatrywanych w towar przez hurtownie państwowe. Sklepy takie nie miałyby więc prawa sprzedawać towarów z produkcji uspołecznionej, a tylko towary nabyte od prywatnych wytwórców.

Cały handel prywatny musi ściśle przestrzegać obowiązujących przepisów. Prywatni właściciele sklepów, kiosków i innych miejsc sprzedaży winni posiadać dokumentację nabycia towaru i na żądanie przedstawiać ją władzom państwowym.

Spekulacyjny handel towarami pochodzenia państwowego — niezależnie od tego, czy jest uprawiany przez osoby posiadające uprawnienia do prowadzenia handlu, czy też przez ludzi nie posiadających takich uprawnień — powinien być surowo zakazany i z całą stanowczością ścigany przez wszystkie powołane do tego organy państwowe. Plagę spekulacji we wszystkich jej przejawach trzeba tępić aż do skutku wszędzie, gdzie występuje.

W ramach określonych polityką gospodarczą partii i rządu pragniemy stworzyć jak najlepsze warunki do rozwoju rzemiosła, wytwórczości prywatnej i prywatnego handlu. Nie określamy granicy dochodów inicjatywy prywatnej. Zdolności i kwalifikacje, rozmiary pracy osobistej mogą różnie granicę tę kształtować. Od inicjatywy prywatnej wymagamy tylko poszanowania przepisów prawa, rozporządzeń władz państwowych, płacenia podatków. Te ostatnie mogą być najsprawiedliwiej ustalone w oparciu o udokumentowaną wysokość obrotów handlowych. Będziemy się pozytywnie odnosić do wszystkich uczciwych rzemieślników, kucpów i właścicieli zakładów produkcyjnych. Nieuczciwych będziemy tępić i karać. Kto kupuje kradziony surowiec, materiał lub narzędzia produkcji — będzie karany, może stracić swój warsztat pracy. Kto uprawia spekulację, musi wiedzieć, że niezależnie od kary sądowej przekreśli sobie prawo do prowadzenia handlu w ogóle. Kto łamie prawo i zarządzenia władz państwowych, musi być przygotowany na karę, która go za to spotka. Może mieć wówczas pretensje jedynie do siebie.

Z dużą i małą spekulacją należy prowadzić stanowczą walkę, gdyż spekulacja powoduje deprawację i jest rozsądnikiem demoralizacji i korupcji. By walka ze spekulacją była w pełni skuteczna, muszą skutecznie działać wszystkie organy państwowe, do których obowiązku należy zwalczanie spekulacji. Pod adresem pracowników czy organów odnoszących się obojętnie do zjawiska spekulacji trzeba powiedzieć, że za tolerowanie spekulacji, za niewypełnianie obowiązków służbowych będą wyciągane surowe konsekwencje.

Masowo oblawy na spekulantów, jakie miały miejsce ostatnio w różnych miastach, są pierwszym poważniejszym krokiem w walce ze spekulacją. Mimo pozytywnych rezultatów, jakie akcje te przyniosły, byłoby naiwnością sądzić, że sporadyczne, masowe akcje zlikwidują plagę spekulacji. Do osiągnięcia tego celu potrzebna jest mniej masowa, lecz codziennie prowadzona akcja tępielińska. Dopiero wówczas, kiedy dzień w dzień kilku spekulantów zostanie unieszkodliwionych, wytworzy się atmosfera, w której spekulacja musi się udusić.

Władze państwowe winny jak najprędzej podjąć w tym celu konieczne kroki, a partia musi im w tym dopomóc.

Ważnym zagadnieniem jest dalsze reformowanie zarządzania gospodarką narodową w kierunku rozszerzenia samodzielności gospodarczej przedsiębiorstw. W obecnej sytuacji najbardziej dojrzała do głębszych reform dziedzina jest budownictwo mieszkaniowe. Należy przeprowadzić reformę organizacji przedsiębiorstw budowlanych, dać im pełną samodzielność, oprócz je w własnym rozrachunku gospodarczym. Do opracowania tej reformy powołana została komisja partyjno-rządowa.

Myśl przewodnią reorganizacji przedsiębiorstw budowlanych, pracują-

cych w dziedzinie budownictwa mieszkaniowego, oparta jest na następujących zasadach.

1) Przedsiębiorstwo jest w pełni samodzielne, opiera swą działalność na własnym rozrachunku gospodarczym.

2) Przedsiębiorstwo podejmuje się budowy danego obiektu (dom, szkoła, gmach administracyjny itp.) za cenę wynikłą z dokładnie opracowanego kosztorysu.

3) Przedsiębiorstwo przechodzi w maksymalnym zakresie na zasadę umów o dzieło z brygadami.

4) Dyrektor przedsiębiorstwa jest odpowiedzialny za wydatkowanie środków finansowych w całkowitej zgodności z kosztorysem i sukcesywnym postępem budowy.

5) Wszystkie materiały potrzebne do budowy, pochodzące z centralnego rozdzielnika, przedsiębiorstwo otrzymuje w ilościach z góry obliczonych dla danego obiektu w terminach ustalonych w umowach.

Straty wynikłe wskutek opóźnienia dostaw nie mogą obciążać przedsiębiorstwa.

Za zniszczone lub rozkradzione materiały odpowiedzialność i skutki finansowe ponosi przedsiębiorstwo.

6) Zyski osiągnięte przez przedsiębiorstwo (po odliczeniu części przypadającej na rzecz państwa) przechodzą w całości na rzecz załogi, z tym że część zysku otrzymuje załoga bezpośrednio, a część przeznaczą się na fundusz budowy mieszkań dla pracowników przedsiębiorstwa. Kierownictwo przedsiębiorstwa winno być uprzywilejowane w podziale zysku. Zasady podziału zysku ustali państwo w porozumieniu ze Związkiem Zawodowym Pracowników Budowlanych.

Przedstawiona koncepcja reorganizacji przedsiębiorstw budowlanych opiera się również na założeniu ścisłej współpracy przedsiębiorstwa z radą robotniczą. Zasada własnego rozrachunku gospodarczego stwarza wielkie możliwości wypracowania udziału w zyskach. Rady robotnicze miałyby więc w takich przedsiębiorstwach szczególnie wdzienne pole do działania.

Reorganizacja taka rozwiązać może wiele problemów, które przy obecnej organizacji przedsiębiorstw budowlanych nie dały się rozwiązać. Nie mówię o nich, gdyż wszystkim są znane.

Ilość tak zreorganizowanych przedsiębiorstw musi być dostosowana do możliwości zaopatrzenia ich w surowce i materiały budowlane. Przy takim założeniu każde przedsiębiorstwo będzie mogło pracować normalnie. Liczba zatrudnionych w budownictwie na pewno się zmniejszy, ale wyjdzie to tylko na korzyść samego budownictwa.

Drugą dziedziną, w której można dokonać pewnych reform i która pilnie tego wymaga, jest handel wewnętrzny i zakłady gastronomiczne. Chodzi w tym przypadku o dwie sprawy: o rozszerzenie samodzielności przedsiębiorstw i o likwidowanie nadużyć i korupcji, szczególnie rozpowszechnionych w zakładach gastronomicznych. Stosunki, jakie się wytworzyły w wielu tych zakładach, wolają wprost o pomstę.

Sprawy te są również w opracowaniu. Zachodzi jednak potrzeba wytknięcia aż z tej trybuny ślamazarności, jaka owładnęła towarzyszy z aparatu państwowego i partyjnego, powołanych do opracowania spraw reorganizacji przedsiębiorstw budowlanych i handlowych.

Na tle przedstawionego zarysu sytuacji politycznej i gospodarczej w kraju występuje w całej pełni konieczność jak najszybszego zlikwidowania wszystkich przyczyn słabości naszej partii. Zwarta, jednolita i sprawnie działająca partia — to naczelny warunek rozwiązania wszystkich politycznych i gospodarczych trudności, jakie w chwili obecnej kraj nasz przeżywa. Dlatego z taką stanowczością postawiony został na czoło problem. uzdrowienia partii.]

SYTUACJA MIĘDZYNARODOWA

Niepożyta siła moralna naszej partii i Polski Ludowej jest wielki i stale rosnący w siłę świat socjalistyczny, jest przynależność naszego kraju do obozu państw socjalistycznych, jest jedność wszystkich krajów socjalistycznych, są braterstwo, internacjonalistyczne więzy, które łączą naszą partię ze wszystkimi partiami komunistycznymi i robotniczymi innych krajów, i nasza solidarność z siłami postępu na całym świecie.

Socjalizm jako ustrój społeczny Polski jest jeszcze bardzo młody. Wstąpił dopiero w 14 rok życia. Ale socjalizm jako ustrojowa forma stosunków społecznych, praktycznie wcielana w życie, pojawił się na świecie przed 40 laty. Zrodziła go Wielka Socjalistyczna Rewolucja Październikowa w Rosji, rewolucja, której 40-lecie obchodzić będą za kilka dni masy pracujące całego świata.

7 listopada 1917 r. władza w Rosji przeszła w ręce Rad Delegatów Robotniczych, Chłopskich i Żołnierskich. Rozpoczęła się nowa era w historii Rosji i zarazem nowa epoka w historii świata.

Po raz pierwszy w historii ludzkości władza znalazła się w rękach klasy, która jako swą misję, swe zadanie postawiła sobie zniszczenie klas, zniszczenie wyzysku i ucisku człowieka przez człowieka — zbudowanie socjalizmu. Klasa proletariatu objęła rządy i utrwaliła w ciężkich zmaganiach z kontrrewolucją i interwencją swe panowanie w jednym z największych krajów świata, głęboko zmieniając nurt dziejów całej ludzkości.

Przez czterdzieści lat KPZR stoi na czele narodów Związku Radzieckiego. Te czterdzieści lat — to lata walki o zbudowanie socjalizmu. Dąły one w wyniku bohaterskich poświęceń narodów ZSRR i przywództwa partii wielkie i trwałe zwycięstwa. Ustrój socjalistyczny zwyciężył. Kraj, pozbawiony niemal przemysłu stał się jedną z dwóch największych potęg przemysłowych świata.

Zacofane za czasów carskich rolnictwo osiągnęło wysoki poziom mechanizacji i przeszło głębokie przeobrażenia socjalistyczne.

Oblicze Rosji zostało zmienione. Dzięki tym zmianom ZSRR — w obliczu przygotowywanej przeciw niemu agresji — mógł stworzyć wielką potęgę obronną, w czasie wojny stać się najsilniejszym mocarstwem w koalicji antyhitlerowskiej i w sposób decydujący zaważył na losach drugiej wojny światowej. Przyczyniło się to do powstania nowych państw socjalistycznych, wśród nich i Polski. Strefa socjalistyczna na świecie rozszerzyła się na olbrzymie obszary od Łaby aż po brzegi Oceanu Spokojnego.

Zwycięstwo Wielkiej Rewolucji w Związku Radzieckim i postępy jej

idei na świecie ułatwiły KPCh wyrwanie 600 milionów ludzi z jarzma kolonialnego i stworzenie drugiego mocarstwa socjalistycznego na świecie. Dzięki tym historycznym przemianom, zapoczątkowanym 40 lat temu, otworzyły się realne perspektywy wyzwolenia narodów kolonialnych i zależnych. Powstają, umacniają się, odgrywają coraz większą rolę w stosunkach międzynarodowych niepodległe państwa w Azji i Afryce: Indie, Indonezja, Egipt, Burma, Ghana i wiele innych. Procesu tego żadna siła nie zdoła cofnąć. Nie pomogą ani próby nawrotu do starej polityki kolonialnej, ani żadne usiłowania jej „modernizacji“.

XX Zjazd KPZR stał się przełomem zarówno dla ZSRR, jak i dla całego ruchu robotniczego.

Jedność obozu socjalizmu umacnia się w oparciu o równouprawnienie i suwerenność wszystkich jego uczestników. Solidarność jego jest niezachwiana.

Dziś, w przeddzień 40 rocznicy Października, siła oddziaływania socjalizmu w świecie jest większa niż kiedykolwiek.

Socjalizm triumfuje swoją przewagą nauki i organizacji nad kapitalizmem. Światło „sputnika“ — sztucznego księżyca, który krąży wokół ziemi — to widomy dowód triumfu nauki i techniki radzieckiej, symbol drogi, jaką przeszedł ZSRR od 1917 roku, od powojennego chaosu i ruin w zafanym kraju aż do szczytów osiągnięć naukowych i technicznych.

Amerykańska gazeta „New York Times“ tak pisze o tym wielkim wydarzeniu:

„...gdy Rosjanie wystrzelili w przestworza kosmiczne swego „sputnika“, każdy uczeń będzie wiedział, że — jakkolwiek Anglik wynalazł maszynę parową, a dwóch Amerykanów dokonało pierwszego lotu nad ziemią — Rosjanie zapoczątkowali nową erę rakiet międzyplanetarnych. Mieszkańcy dżungli, Beduini w pustyni i wszyscy uczniowie na ziemi muszą obecnie do pewnego stopnia identyfikować ZSRR z obrazem przyszłości“.

Pozwolicie, towarzysze, że z tej trybuny w imieniu nas wszystkich złożę serdeczne powinszowania uczonym, technikom i robotnikom, którzy przyczynili się do tego zwycięstwa socjalizmu we współzawodnictwie pokojowym z państwami kapitalistycznymi, że serdecznie powinszują kierownictwu KPZR i rządowi radzieckiemu dzieła, które jest startem do nowej epoki.

Pod hasłem pokoju zwyciężyła Rewolucja Październikowa. Hasło pokoju jest programem socjalizmu. Jest programem ZSRR i całego obozu socjalistycznego w 40 roku po Rewolucji.

W świecie dzisiejszym ścierają się ze sobą dwa przeciwstawne nurty: tendencje do pokojowego współistnienia i tendencje do utrzymania i zaostrzenia napięcia. Świat socjalistyczny jako całość wypowiada się za odprężeniem, za pokojowym współistnieniem i pokojową rywalizacją dwóch systemów. Świat kapitalistyczny jest podzielony.

Działają w nim siły przeciwne odprężeniu w sytuacji międzynarodowej. Są to siły, które nie chcą uznać konieczności koegzystencji, wynikającej z obiektywnego faktu istnienia państw socjalistycznych i które są zainteresowane w tym, żeby stan napięcia trwał i przybierał na sile. Stan taki, jak wiadomo, jest wielce korzystny dla kapitałów zainteresowanych w zbrojeniach.

Sily przeciwnie odprężeniu torpedują wysiłki rozbrojeniowe. To głównie ich nacisk sprawił, że 5-miesięczne prace Podkomisji Rozbrojeniowej ONZ zakończyły się właściwie bez rezultatu. To te sily w związku z ukazaniem się w przestworzach radzieckiego sztucznego księżycy prą ku dalszemu potęgowaniu wyścigu zbrojeń na skalę — już bez przenośni — kosmiczną. To pod wpływem tych sil próbuje się obecnie zweekstrować wszelkie rozmowy rozbrojeniowe na niebezpieczne tory legalizacji tzw. konfliktów lokalnych z zastosowaniem taktycznych broni atomowych.

Nie usuwa to grozby konfliktu światowego, ale ją powiększa. Polityka kół agresywnych doprowadziła w ostatnim czasie do powstania na Bliskim Wschodzie nowego, niebezpiecznego ogniska zapalnego. Niejednokrotnie dawaliśmy wyraz naszym przewidywaniom co do skutków polityki sformułowanej w tzw. doktrynie Eisenhowera. Przewidywania te obecnie potwierdzają się na przykładzie Syrii: polityka dominacji, nacisku i ingerencji w wewnętrzne sprawy narodów tego rejonu — zagroziła bezpośrednio Syrii. Sympatie naszego narodu i naszego ruchu są po stronie narodu syryjskiego i wszystkich narodów arabskich. Narody te, do niedawna zależne, obudziły się do samodzielnego życia i z drogo wywalczonej niepodległości nigdy nie zrezygnują. Próby odwrócenia wstecz koła historii na Bliskim Wschodzie mogą jedynie doprowadzić do powikłań groźnych dla pokoju światowego.

Nie ma innego sposobu rozwiązania tego konfliktu, podobnie jak innych analogicznych konfliktów — jak przyjęcie za podstawę jedynie słusznej i sprawiedliwej zasady stanowienia narodów o swym losie i na tej podstawie szukania porozumienia.

Szczególne znaczenie ma dla nas, ale nie tylko dla nas, działalność w NRF sil przeciwnych odprężeniu sytuacji międzynarodowej.

Koła kapitalistyczne NRF zdobyły sobie już najsilniejszą pozycję w ekonomice kontynentalnych państw Europy zachodniej. Zmierzają one obecnie do zbudowania nowoczesnej sily militarnej i do dostosowania jej do już osiągniętych pozycji ekonomicznych i politycznych. Obawiają się więc, że każdy krok na drodze do odprężenia może im w tym przeszkodzić. Niechętnie odnoszą się w szczególności do planów ograniczenia zbrojeń atomowych, same bowiem myślą o wyposażeniu Bundeswehry w broń atomową, co pozwoliłoby im szybko przeskoczyć do stanu, w którym by się mogły równać np. z Wielką Brytanią. Stąd szczególnie silny opór polityki zachodnio-niemieckiej przeciwko planom rozbrojeniowym.

Po drugie: polityka NRF ma szczególny interes w wysuwaniu przez Zachód osławionych warunków politycznych, od których ma być uzależnione rozbrojenie. Jak wiadomo, na pierwszym miejscu wśród tych warunków figuruje rozstrzygnięcie sprawy Niemiec zgodnie z życzeniami rządu bońskiego, tj. wchłonięcie NRD przez NRF. Polityka zachodnio-niemiecka wywiera nacisk na Zachód w kierunku utrzymania tych warunków politycznych. Chce z nich uczynić program polityczny dla całego Zachodu, choć w gruncie rzeczy korzyść z tego programu może odnieść jedynie Bonn. Polityka Bonn jest też wskutek tego bardziej nieprzejednana wobec tendencji odprężeniowych niż polityka wielu grup burżuazyjnych w innych krajach kapitalistycznych.

Wreszcie na politykę utrudniania odprężenia w stosunkach międzynarodowych mają wpływ koła rewizjonistyczne, które nie chcą zrezygnować

z roszczeń terytorialnych, przede wszystkim wobec naszych Ziemi Zachodnich.

Jeśli mówię o szczególnej roli polityki zachodnio-niemieckiej w przeciwdziałaniu postępowi koegzystencji — to nie znaczy to, że nie widzimy w Niemieckiej Republice Federalnej sil przeciwnych awanturniczymu pomysłom. Wiemy, że jest niemało polityków zachodnio-niemieckich, którzy krytycznie oceniają ślepy zaułek, w jakim znalazł się rząd NRF w swej polityce wschodniej. Ale ton dominujący wciąż w oficjalnej polityce NRF nie może nie budzić w nas nieufności.

Nieufność tę musi pogłębić zerwanie przez NRF stosunków dyplomatycznych z Jugosławią w odpowiedzi na oficjalne uznanie przez nią NRD. Niewiele lat upłynęło jeszcze od czasów, kiedy hitlerowskie Niemcy plwały we krwi narody Europy, w tym również narody Jugosławii. Panowie z Bonn działają dzisiaj tak, jakby o tym zapomnieli. Fakt zerwania stosunków dyplomatycznych z Jugosławią nie może być inaczej odczytany, jak krok wymierzony nie tylko przeciwko Jugosławii, lecz także przeciwko odprężeniu w sytuacji międzynarodowej.

W NRF rozlegają się często głosy o potrzebie znormalizowania stosunków między Polską a zachodnimi Niemcami, co też pokrywa się z dawno wyrażonym poglądem rządu polskiego. Powstaje obecnie pytanie, jak można pogodzić te głosy z zerwaniem stosunków z Jugosławią. Polska uznała NRD od pierwszych chwil jej powstania i utrzymuje z nią jak najlepsze stosunki z korzyścią dla obydwu państw. Polska przez pojęcie normalizacji stosunków z drugim państwem niemieckim — Niemiecką Republiką Federalną rozumie takie znormalizowanie, które przyczyni się do wzmocnienia pokoju w Europie i bezpieczeństwa naszego kraju. Polityką wschodnią rządu NRF — jak tego dowodzi fakt zerwania stosunków z Jugosławią — zmierza w odwrotnym kierunku. W tej sytuacji musimy przywiązywać decydujące znaczenie do faktów, a nie do słów.

Jest ważnym elementem obecnej sytuacji międzynarodowej, że nie tylko zwolennicy zimnej wojny i napięcia nadają ton polityce państw kapitalistycznych. Wśród polityków burżuazyjnych są również zwolennicy pokojowego współistnienia ze światem socjalizmu. Są to ci, którzy nie chcą wojny i rozumieją, jakimi niebezpieczeństwami ona grozi przy nowoczesnej technice wojennej. Są to politycy-realiści.

Na rzecz umacniania się w świecie atmosfery współpracy działa pokojowa polityka państw Azji i Afryki, wśród których należy doceniać szczególną wagę i znaczenie Indii. Polityka pokojowej koegzystencji znajduje coraz mocniejsze odbicie w stanowisku niektórych partii socjal-demokratycznych.

Polityka pokojowego współistnienia związana jest nieodłącznie ze sprawą rozbrojenia. Polska, kierując się w swej polityce zagranicznej usilnym dążeniem do utrwalenia pokoju, popiera konkretne propozycje rozbrojeniowe Związku Radzieckiego i gotowa jest poprzeć każdy realny krok innych państw zmierzający do rozbrojenia.

Sprawą dziś najważniejszą jest wprowadzenie bezwzględного zakazu broni atomowej i termojądrowej. Nie wierzymy i nie uwierzy w to chyba żaden prosty i uczciwy człowiek, że można chcieć pokoju i upierać się przy prawie do wojny atomowej, przy żądaniu nie zakazu, lecz legalizacji tej wojny. W dobie pocisków raketowych — w dobie takiego rozwoju broni

masowej zagłady, że oczywiście stało się niebezpieczeństwo grożące wszystkim punktom kuli ziemskiej — stosunek do spraw zakazu broni termojądrowej jest linią podziału dzielącą rozsądek od szaleństwa.

Poważne znaczenie dla likwidacji atmosfery zimnej wojny i zastąpienia jej pokojową współpracą mają koncepcje tworzenia stref ograniczonych zbrojeń w rejonach styków dwóch bloków.

Oświadczyliśmy niedawno, że gotowi jesteśmy — w razie podjęcia analogicznych decyzji przez oba państwa niemieckie, NRF i NRD — wyeliminować z terytorium Polski broń atomową i termojądrową i zaproponowaliśmy, by taka broń nie była ani produkowana, ani magazynowana na terenach obu państw niemieckich i Polski. Jak wiadomo, Czechosłowacja również zadeklarowała gotowość włączenia terytorium swego państwa do tego obszaru bezatomowego. NRD koncepcję tę również w pełni podziela. Uzgodniliśmy z pozostałymi członkami Paktu Warszawskiego, że przyjmą oni takie ograniczenie form udziału Polski, NRD i Czechosłowacji w pakcie.

Zgoda NRF na tę propozycję byłaby konkretnym krokiem, który bardziej niż dotychczasowe deklaracje przyczyniłby się do poprawy atmosfery między Polską a NRF.

W ciągu ostatniego roku uległy wyraźnej poprawie nasze stosunki z wieloma krajami kapitalistycznymi. Spotkałmy się z szeregiem deklaracji wyrażających sympatię pod adresem Polski. Nie ulega wątpliwości, że oficjalne uznanie naszej granicy zachodniej przez te państwa, które tego dotąd nie zrobiły, a jednocześnie deklarują swoje sympatie dla Polski, byłoby konkretnym aktem na rzecz normalizacji stosunków w Europie i umocnienia pokoju.

Prowadząc nadal politykę współpracy ze wszystkimi krajami, największą wagę przywiązujemy do zacieśnienia przyjaznych i braterskich stosunków z krajami obozu socjalizmu.

Nasza wizyta w Jugosławii była jeszcze jednym aktem polityki na rzecz wzmacniania solidarności państw socjalistycznych i przykładem, jak solidarność ta pozytywnie oddziałuje na sprawę wzmocnienia pokoju na świecie. Spotkanie nasze z jugosłowiańskimi towarzyszami przyczyniło się do zacieśnienia więzów między obu partiami w oparciu o wspólne zasady internacjonalizmu proletariackiego.

Uznaniem naszych granic zachodnich przez rząd jugosłowiański było konsekwentnym dopełnieniem serdecznych, bliskich i przyjacielskich stosunków, które znowu, po latach przeszkód, łączą nasze partie i państwa.

Nasza polityka zagraniczna jest stała i niezmienna. Będziemy nadal umacniać współpracę z obozem socjalizmu, utrzymywać solidarne stanowisko państw socjalistycznych wobec problemów międzynarodowych, będziemy konsekwentnie działać na rzecz pokoju i rozwijania współpracy również z państwami o innych ustrojach społecznych.

Proszę towarzyszy!

Przeglądam najważniejszych, aktualnych spraw międzynarodowych dopełniliśmy szkic obrazu sytuacji, w jakiej znajduje się obecnie kraj i par-

tia. Kiedy szukamy środków i sposobów rozwiązywania różnych problemów, które stawia przed nami ciągle rozwijające się życie, za punkt wyjścia do tych poszukiwań zawsze musimy brać partię. Partia warunkuje bowiem skuteczność działania środków zmierzających do rozwiązania określonych problemów. Partia jest motorem uruchamiającym te środki. Problemy powstające w życiu klasy robotniczej, w życiu całego narodu rozwiązuje się siłami tejże klasy robotniczej i tegoż narodu. Partia, jako przodujący oddział klasy robotniczej i mas pracujących, jest ich kierownikiem, kierownikiem całego narodu. Od niej zależy, jak klasa robotnicza i naród rozwiążą zaistniałe problemy, gdyż ona winna kierować procesem ich rozwiązywania.

Najlepsze środki nie przyniosą dobrych rezultatów, jeśli środków tych nie będzie się stosować. Bólu głowy nie usuwa wynalezienie najlepszych środków przeciwko takim bólom. Dopiero ich zastosowanie daje pożądany rezultat. Uchwały partii mogą zawierać najsluszniejsze wskazania, mogą najlepiej ujmować środki i sposoby rozwiązywania różnych problemów wysuwanych przez życie, a jednocześnie problemy te pozostaną bez rozwiązania, jeśli tych środków i sposobów partia nie zastosuje w praktyce swej pracy.

Partia — to punkt wyjściowy do przezwyciężenia wszystkich trudności, o których była mowa w referacie, to główna siła warunkująca realizację środków, które należy stosować dla przezwyciężenia tych trudności. Dlatego przed dzisiejszym Plenum staje ponownie sprawa podniesienia siły i zdolności partii na wyżyny zadań, jakie przed nią stoją.

Partia jako całość jest kierownikiem klasy i narodu. Jednocześnie partia posiada własne kierownictwo wynikające z jej struktury organizacyjnej. Od sprawności działania całej partii zależy, jak przejawia się jej rola kierownicza w masach pracujących, w jakim stopniu związana jest ona z klasą robotniczą i narodem. Jednocześnie sprawność działania partii zależy od jej kierownictwa na wszystkich organizacyjnych szczeblach partii.

Kierownictwo to, tj. wszystkie komitety partyjne, począwszy od Komitetu Centralnego a skończywszy na komitetach zakładowych i gromadzkich, jest odpowiedzialne za stan partii, za jej sprawność i zdolność działania. Na kierownictwie tym ciąży też będzie główny obowiązek praktycznego urzeczywistniania uchwał powziętych przez dzisiejsze Plenum. Komitety partyjne wszystkich szczebli, przeprowadzając i kierując akcją weryfikacji członków partii, usuwając z jej szeregów ludzi, którzy swym postępowaniem dowiedli, że nie są godni miana członka partii, winny się kierować głęboką troską o partię, winny działać z rozważą, dobrze przemyśleć każdy swój krok i każdą decyzję.

Zamierzona i już częściowo przeprowadzana akcja, której celem jest podniesienie sprawności działania partii przez usuwanie z niej wszystkich, co sprawność tę hamuje, winna być w pełni doceniona przez każdy komitet partyjny i przez każdego działacza naszej partii. Skala nakreślonych działań jest bowiem taka, jakiej partia nasza dotychczas nie знаła w swym życiu wewnątrzpartyjnym. Dlatego wymagana jest wielka roztępa i umiejętność komitetów partyjnych przy przeprowadzaniu tej akcji. Nie może im ani na chwilę uść uwagi ten fakt, że organizacje partyjne

i partia jako całość w wyniku tej akcji muszą zostać ideowo, politycznie i organizacyjnie wzmocnione.

Ten cel musi przyświecać wszystkim, którzy tę akcję będą przeprowadzać.

Ze wszystkich zadań, które stają przed nami, to zadanie jest najważniejsze. Choć mniejsza liczebnie, lecz zwarta, jednolita i bojowa partia, której drogowskazem działania jest nieśmiertelny dorobek teorii i praktyki marksizmu-leninizmu, będzie zdolna rozwiązać wszystkie problemy naszego życia, poprowadzi za sobą klasę robotniczą, masy ludowe i cały naród do nowych zwycięstw w budownictwie socjalizmu w naszym kraju.

Taka partia odbędzie też w niedalekiej przyszłości swój Zjazd partyjny.

D Y S K U S J A

Drugi dzień obrad (25 października 1957 r.)

Tow. WŁADYŚLAW KRUCZEK

Towarzysze! Trwa i rozwija się walka o oblicze Polski, o utrzymanie i dalszy rozwój demokracji ludowej, dorobku polskiego socjalizmu, za które życie oddali ojcowie i dziadowie nasi, dorobku, który kosztem wyrzeczeń, ofiar i krwi najlepszych synów wywalczyło i buduje nasze pokolenie.

Co robić, by stanąć na wysokości zadań naszego wielkiego i trudnego okresu? Oto pytanie, które zadaje sobie dziś każdy wierny partii PZPR-owiec.

X Plenum winno dziś dać na to pytanie wszechstronną odpowiedź. Wczoraj, słuchając referatu towarzysza Wiesława, znalazłem w nim odpowiedź na to palące pytanie. Zanim jednak do tego przejdę, w kilku słowach chcę zastanowić się nad sprawą uzdrowienia aparatu władzy; jak uwolnić go od ludzi skorumpowanych. Zdajemy sobie sprawę z tego, że kiedy będziemy toczyć walkę o uzdrowienie aparatu władzy i partii, nie wolno nam zapominać o tym, że znajdują się doradcy, którzy będą krzyczyć, że u nas wszystko jest skorumpowane, że to tkwi w istocie naszego systemu. Musimy walczyć przeciw kombinatorom i złodziejom, ale równocześnie musimy rozprawić się z tymi, którzy chcieliby partię opluwać twierdząc, że jest cała skompromitowana, zdeprawowana. Trzeba nam będzie nieraz bronić ludzi niesłusznie oczernianych. Mówię o tym dlatego, gdyż doświadczenie województwa rzeszowskiego pokazało, że kiedy zaczęliśmy badać sprawę nadużyć popełnionych przez niektórych ludzi w radach narodowych czy na stanowiskach w aparacie gospodarczym, partyjnym, to było dużo krzyków, sporo listów anonimowych do komitetu wojewódzkiego, że my tego nie zrobimy, bo my sami jesteśmy powiązani, bo my sami jesteśmy skorumpowani. A później, kiedy wyciągaliśmy wnioski w stosunku do wielu, wielu winnych, to znowu mówiono: badajcie wszystkich, a zobaczycie, że nie ma u nas ani jednego człowieka, który by nie kradł. Dlatego też słusznie podkreśla się w referacie, że sprawa czystych rąk naszego kierowniczego aktywu ma niesłychanie duże znaczenie dla umocnienia autorytetu partii.

My to u siebie wyraźnie obserwujemy. Widzieliśmy, kiedy na przestrzeni kilku ostatnich miesięcy usuwaliśmy ludzi za korupcję z odpowiedzialnych stanowisk, widzieliśmy to na sesjach rad narodowych, kiedy w tajnym głosowaniu odwoływaliśmy niektórych i wysuwaliśmy nowych kandydatów, do których partia ma zaufanie.

Posunięcia te spotkały się ze szczególnie dużym uznaniem wśród robotników w zakładach pracy. Ale czy korupcja — to główna choroba, która atakuje organizm w partii? Czy partia uwolniona od ludzi skorumpowanych będzie już zdro-

wa? Myślę, że nie. Ze nie lekceważąc tego zagadnienia, trzeba nam ujawnić główne ognisko naszych słabości. Jaka jest ta główna choroba?

Doświadczenie międzynarodowego ruchu robotniczego i naszego ruchu, szczególnie w ostatnim okresie uczy nas, że głównym ogniwem walki o oblicze kraju jest sprawa rozwoju partii jako partii leninowskiej. Sprawa miejsca i roli partii w społeczeństwie, sprawa jej wzięci z klasą robotniczą, chłopstwem, sprawa jej ideologii.

Kiedy próbujemy sobie w terenie odpowiedzieć, gdzie należy szukać przyczyn tak aktywnego działania różnego rodzaju elementów antysocjalistycznych — to zawsze znajdujemy odpowiedź, że siła wrogięgo działania przede wszystkim wynika z naszej słabości, słabości naszego aparatu władzy ludowej, kryzysu, jaki w dalszym ciągu przeżywamy na skutek rozbięcia w partii.

To, że prawicowe elementy ZSL drwią sobie dziś z uchwał ostatniego plenum NKW ZSL, że tworzy się tylko jakąś deklaracyjną fikcję walki z pravicą, że prawica mówi o uchwałach VII Plenum ZSL, iż jest to uchwała stalinowska-ograniczająca samodzielność ZSL i że wprowadził stronnictwo na drogę sprzed VIII Plenum, że najbardziej wrogle, warcholskie elementy wchodzą do różnych legalnych organizacji po to, by działać przeciw nam — to nie jest tylko obiektywnym działaniem klasowych spręczności w naszym społeczeństwie, lecz wynikiem słabości naszej partii jako siły kierowniczej w kraju.

Te wszystkie złe, szkodliwe, antysocjalistyczne teorie, którymi dziś posługują się nasi wrogowie w kraju czy za granicą, nierzadko rodziły się przecież w umysłach naszych posładczy legitymacji partyjnych, karierowiczów, ludzi przypadkowych w ruchu.

Dlatego też ważną jest rzeczą wiedzieć, z kim walczyć, by wzmocnić partię.

Jedną ze spraw, jaką chciałbym poruszyć, jest zagadnienie elementów konserwatywnych i dogmatycznych, postawione w referacie towarzysza Wiesława.

Ja dzisiaj lepiej rozumiem, że mogą być wahania u wielu starych towarzyszy, nie tylko starych komunistów, ale i działaczy z okresu trzynastolecia. Przecież sam to przeżywałem. Przecież, towarzysze, bez oporów mogą z miejsca zmieniać się tylko ludzie bezideowi, ludzie bez zasad. Przecież atak rewizjonistów na partię i socjalizm — jak to mówi tow. Wiesław w referacie — musiał rodzić opór u wielu uczciwych, oddanych sprawie komunistów. Przecież pod wpływem tego ataku wielu towarzyszy zadawało sobie pytanie — dokąd idziemy? Przecież do mnie na Rzeszowszczyźnie przychodzili towarzysze, którzy znają towarzysza Wiesława, którzy z nim pracowali, i pytali mnie również o to.

Toteż dziś myślę, że szczerą, bezpośrednią rozmowa, prawidłowa ocena przeszłości, nie tylko na plenum, ale w codziennej prasie, w codziennej naszej pracy ideologicznej, ocena wysiłku i wkładu tego aktywni w to, co w Polsce zostało zrobione — odwołanie się do niego, włączenie go do pracy nad umocnieniem władzy i partii, przekonanie go, że nie ma co tęsknić za starymi, niesłusznymi, niedobrymi metodami rządzenia.

Trudno uwierzyć, że rozważny komunista chce przywrócić historię sprzed XX Zjazdu, a jeżeli tak nawet jest — to chyba dziś są to tylko pojedyncze osoby.

Przed kilku dniami oglądałem tu w Komitecie Centralnym dokument, który gdzieś w Warszawie krąży w organizacjach partyjnych. W tym to dokumencie atakuje się XX Zjazd, Chruszczowa, Gomułka i całą odnowę. Trudno uwierzyć, że to pisała ręka komunisty, że jeszcze komunisty mógłby tak rozmawiać. Myślę, że to jest jakaś

straszna pomyłka, która prowadzi nas do fałszywych wniosków. Może się mylić, ale to chyba pisała jakaś ręka, która pcha nas do awantury.

To co tutaj rozkłada, to przede wszystkim rewizjonizm. To rewizjonści lansują teorię, że socjalizm i nędza nierozdzielnie są związane ze sobą, że uosobieniem nędzy i ubóstwa jest Związek Radziecki, a symbolem sytości są Stany Zjednoczone. Ich — towarzyszu Wiesławie — sztuczny księżyc nie cieszy. Nie raduje ich tak, jak to nas tu wczoraj wielu na sali, ich smuci to bardzo, bo to zadaje kłam ich teoriom, przysłania ich horyzont ciemnego zachwytu wobec Zachodu.

Poza tym doświadczenie warszawskich wypadków pokazuje, że sprawa rewizjonizmu — to nie tylko zagadnienie teoretyczne. Zawsze zresztą tak było, że w momentach trudnych elementy prawicowe, elementy przypadkowo związane z ruchem robotniczym odstępowały od zasad marksizmu-leninizmu i nie tylko staczały się na pozycje rewizjonizmu, ale i otwarcie przechodziły na drugą stronę barykady.

To dotyczy nie tylko tych z „Po prostu”. Nikt nie może zaprzeczyć, że na froncie propagandowym jest ich daleko więcej. Byłoby niesłuszne twierdzenie, że nie ma tam uczciwych komunistów, ale wielu towarzyszy, pracującym na froncie ideologicznym i propagandowym należy postawić pytanie: co robili po XX Zjeździe, a szczególnie po VII, po VIII, po IX Plenum dla wzmocnienia ideologii marksizmu-leninizmu? Często słyszeliśmy, często słyszeli ludzie w terenie, we wszelkiego rodzaju odmianach słowa „normy leninowskie”, „leninizm”, a Lenin przecież mówił prawie przed śmiercią, że „należy chronić od wypaczeń oraz rozwijać nadal ideologię proletariacką, socjalizm naukowy — marksizm”. A co myśmy, co nasi teoretycy robili? Słusznie w referacie stwierdzono, że nasi polscy rewizjonści bili się nie o usunięcie błędów popełnionych w walce o budownictwo socjalizmu, ale o likwidację naszego socjalizmu. Przecież to oni w pogoni za destalinizacją rozpoczęli rewizję marksizmu-leninizmu. Miejsce Lenina zajęli u nas „klasyki” Kołakowski i Zimand, autorzy od zmierzchu marksizmu i pełnej negacji socjalizmu.

To, co się działo i jeszcze ma miejsce u nas na froncie ideologicznym, to nie tylko nie mieści się w ramach uchwał VIII Plenum, ale nam, działaczom terenowym, utrudnia szczególnie realizację tych uchwał. To już nie rozkwitanie stu kwiatów, to już żadna rywalizacja różnych kierunków, to otwarcie szeroko wrót dla ideologii burżuazycznej. Czy któryś z nich, któryś z naszych polskich teoretyków, na podstawie uchwał VIII Plenum, spróbował chociażby nakreślić w treści i w formie socjalistyczny charakter kółek rolniczych, czy pokuszono się o jakieś teoretyczne uzasadnienie tego zagadnienia? Nie. A przecież sprawa budownictwa socjalizmu na wsi, po VIII Plenum, w naszych polskich warunkach — to niezwykle ważne i trudne zagadnienie. Nie pokusili się o podjęcie tego problemu, bo im nie sprawa socjalizmu leży na sercu, a przecież wiadomo, że elementy prawicowe na wsi wyjaśniają, iż kółka rolnicze staną się podsumowaniem i zakończeniem budownictwa socjalizmu na wsi.

Alc czy tylko ten odcinek pracy wymaga teoretycznego ujęcia i opracowania? Po VIII Plenum u rewizjonistów obserwowaliśmy pasję walki nie z wrogiem, który atakował i odbierał wiarę w socjalizm, ale z aparatem władzy ludowej, z partią. Szczególnie gwałtowny atak przypuszczany był na leninowską teorię państwa i partii. Usiłowali oni przeciwstawić zasady demokracji socjalistycznej zasadzie dyktatu proletariatu.

Towarzysz Gomułka na spotkaniu z dziennikarzami mówił, że „Po prostu” odegrało złą rolę w likwidacji ZMP, że niesłusznie atakowało cały dorobek ZMP. Ja myślę, towarzysze, że atak rewizjonistów szedł o wiele dalej. Atak rewizjonistów zmierzał nie tylko do rozbięcia ZMP, ale i partii. To nie prawda, że tylko demagogia

przydusiła partię, to rewizjoniści rozkładali partię ideologicznie, wzięli jej ręce i nogi, knebłowali usta i odbierali wiarę u każdego szeregowego członka partii. Działas tym tylko się różni od naszych polskich rewizjonistów, że wysnuł już ostateczne wnioski, co robić z takim socjalizmem i w ogóle z socjalizmem, który mu się nie podoba.

Nasi pozostawili wnioski czytelnikowi. Dobrze się stało, że Centralna Komisja Kontroli Partyjnej w stosunku do niektórych naszych polskich Działas wyciągnęła już partyjne wnioski. Te wnioski kontroli partyjnej, które ukształtowały się w wyniku szeregu wystąpień towarzysza Wiesława, mogą być przyjęte tylko z zadowoleniem przez aktywny i przez organizacje partyjne, przez każdego członka partii.

Jest niewątpliwym faktem, że partia nasza oparła się kawalerskiej szarzy rewizjonistów, że dała odpór wrogim siłom.

To dowodzi, mimo wszystko, mimo braków o wielkiej sile naszej partii. Taka również, a nie inna sytuacja jest w organizacji rzeszowskiej. Rzeszowska organizacja solidaryzuje się w tych sprawach ze stanowiskiem Komitetu Centralnego, a szczególnie towarzysza Wiesława. Ale jest również bezspornym faktem, że partia nasza w niewielkim tylko stopniu określa dziś oblicze polityczne prasy codziennej i czasopism. Również można to powiedzieć o organach partii, a nawet o pismach teoretycznych. Partia najwyższej ma wpływ na to, by się nie ukazał ten czy inny artykuł. Ale towarzysze, przeciw metody cenzury nie zapewniają tego, aby prasa była orzędem walki partii, orzędem walki o socjalizm, prawdziwą trybuną ludu. Jak wiadomo, pismo „Polityka” nie podejmuje dotychczas poważniejszej merytorycznej walki o rozbielenie i zdemaskowanie teorii rewizjonistycznych. „Nowe Drogi” i „Życie Partii” nie prowadzą walki z rewizjonizmem. „Zeszyty Teoretyczno-Polityczne” nierzadko zamieszczają wypowiedzi różnych rewizjonistów, z którymi nikt nie polemizuje.

Warto, towarzysze, przyjrzeć się również odcinkowi przygotowania kadr — nie tylko w Instytucie Nauk Społecznych, o którym powiedziałbym, że jest wyłączeniem rewizjonizmu. Oni to przecież obstawiają kadry między innymi w trzyletniej Wyższej Szkole Nauk Społecznych przy KC.

Na ten temat w terenie często wiele się mówi. Ludzie, którzy przychodzą do szkoły, muszą staczać walkę z teoriami rewizjonistycznymi. Chcąc uzdrowić partię, trzeba pomyśleć — wydaje się — o poważnych posunięciach organizacyjnych. Nie tylko oczyścić partię od ludzi przypadkowych, ale wziąć się przede wszystkim za front ideologiczny. Zagadnienia teoretyczne wymagają ponownego, a niektóre nowego oświetlenia i w tych sprawach w zasadzie wypowiedziało się jedynie VIII i IX Plenum, natomiast front ideologiczny i ośrodki oddziaływania propagandowego nie mają odwagi na śmiałość i naukowe sformułowanie, choć, powiedzielibyśmy, na podstawie doświadczeń ubiegłego okresu tej odwagi im nie brak.

Trzeba zwalczyć wyczekiwanie, gdyż jest ono groźne i szkodliwe dla partii i budownictwa socjalistycznego. Trzeba w końcu usunąć dysproporcje między tym, co mówi towarzysz Gomułka, a tym, co robi propaganda i front ideologiczny. Rozumnie, że aby pisać lepiej, żeby pisać z wiarą, trzeba być przekonanym o słuszności polityki partii, a sądząc z dotychczasowej pracy ideologicznej po VIII i IX Plenum — takiego przekonania u wielu pracowników frontu ideologicznego chyba nie ma.

Warto pomyśleć, towarzysze, tu dziś na Plenum, o przewietrzeniu niektórych komórek ideologicznych. Wyczekiwanie lub zajmowanie się sprawami innych krajów, szczególnie Zachodu, a pomijanie własnego — powoduje wyczekiwanie organizacji partyjnych w terenie i utrudnia prawidłowe rozwiązywanie problemów.

Tow. KONSTANTY DĄBROWSKI

Towarzysze, chciałbym w swojej wypowiedzi dodać kilka uwag do tego, co powiedziano w referacie towarzysza Wiesława o nadużyciach i spekulacji.

Są ludzie, którzy twierdzą, że spekulacja i nadużycia plenią się dlatego, że zbyt wolno wprowadzamy reformy, że prawo wartości nie działa jeszcze w pełni, że ceny są regulowane, a nie poddane całkowicie swobodnemu kształtowaniu się na podstawie praw popytu i podaży, że inicjatywa prywatna jest ciągle jeszcze zbyt krępowana; że gdyby to wszystko zrobić i możliwie jak najszerzej, to sytuacja, ich zdaniem, poprawiłaby się i nadużycia automatycznie przestałyby występować. Inni, odwrotnie, sugerują, że istnienie nadużyć i spekulacji związane jest właśnie z wprowadzeniem reform, z realizacją nowej polityki i że zło w nowych warunkach jest nieuniknione.

Obydwie te grupy ludzi, aczkolwiek wychodzą z innych założeń, dochodzą do tych samych zarzutów.

Nie ulega wątpliwości, że obydwie te oceny są tendencyjne, fałszywe i nie dają prawidłowego rozeznania ani możliwości ustalenia właściwych środków działania.

Z podobnie fałszywą oceną spotykamy się, jeżeli chodzi o naszą obecną sytuację gospodarczą i drogi wyjścia z istniejących trudności.

O tym, jak trudna jest nasza obecna sytuacja gospodarcza, była mowa wielokrotnie i tego nie należy ukrywać. Ale nie można również pogodzić się z rozciąganiem obrazów fałszywych, niezgodnych z prawdą i zaprzeczających temu, że pomimo wielu trudności wykonujemy nasze plany i idziemy naprzód.

Podobne zagadnienie występuje, jeśli chodzi o ocenę naszego wielkiego dorobku w całym ubiegłym okresie powojennym.

Nikt z nas nie ukrywa błędów, jakie popełniono, ale z drugiej strony nie można godzić się z tendencją do pomniejszania czy też przekreślania tych wielkich, historycznych osiągnięć naszego narodu, klasy robotniczej, naszej partii, jakie zostały w tym czasie dokonane.

Ludzie, którzy usiłują przekreślić cały dorobek władzy ludowej, albo nie rozumieją programu partii, albo czynią to z jawnym zamiarem podważania ustroju socjalistycznego.

Stanie niewiary, apatii, zaprzeczanie nieraz oczywistym faktem, często wyolbrzymianie rozmiarów istniejącego zła — wszystko to nie pomaga zwalczaniu nadużyć, przewyciężaniu trudności, ale odwrotnie — stwarza klimat do ich pogłębiania się. Analizując przyczyny powstawania nadużyć i spekulacji musimy uwzględnić zasadnicze przesłanki naszej polityki gospodarczej. Mam na myśli takie sprawy, jak na przykład wady nadmiernego centralizmu w zarządzaniu gospodarką narodową, przewagę popytu nad podażą w zakresie niektórych towarów, wady naszego systemu cen, istniejące trudności surowcowe.

Niezależnie jednak od tych istotnych przesłanek, warunkujących naszą obecną sytuację gospodarczą, i wynikających stąd trudności, dla prawidłowej oceny zjawiska nadużyć i spekulacji, z jakimi mamy obecnie do czynienia, musimy sięgnąć również do szeregu innych, specyficznych zjawisk z lat poprzednich.

W latach ubiegłych zlikwidowaliśmy cały szereg działających wówczas ogniw kontrolnych, pomimo że przeciw nie usunięto warunków, w jakich mogły powstawać i powstawały zjawiska nadużyć i spekulacji.

Rozwój demokracji socjalistycznej zjawisko to ujawnił. Zlikwidowano w tym czasie służbę akcyzową, kontrolę skarbową, ograniczono kontrolę w resortach i radach

narodowych, zmniejszono aparat celny i straż przemysłową, zniesiono oddziały karano-skarbowe w sądach. Lukę tę częściowo wyrównano. Nastąpiło to jednak z poważnym opóźnieniem. Nie ulega wątpliwości, że brak dostatecznej kontroli, a także brak należytej represji, wynikającej z przejściowego osłabienia poszczególnych ogniw władzy, sprzyjał działalności spekulacji i nadużyciom.

Sprawa druga — to wadliwa, bezplanowa rozbudowa sektora prywatnego.

Słuszne intencje i słuszne zamierzenia w tym zakresie zostały w praktyce poważnie wypaczone. Nastąpił nie tylko bezplanowy rozwój sieci przedsiębiorstw prywatnych, ale mamy ponadto wiele dowodów na to, że rady narodowe wydawały koncesje ludziom niefachowym, często znanym spekulantom, co — jak wykazała kontrola — w niektórych wypadkach związane było z łapownictwem i innymi nadużyciami jak na przykład cichy udział w przedsiębiorstwie prywatnym.

Nie uwzględniono przy tym problemu zaopatrzenia rzemiosła, prywatnego przez myślny, a także i źródeł zaopatrzenia handlu prywatnego. Stało się to jednym z czynników sprzyjających rozwojowi spekulacji i powstawania nadużyć.

Sprawa trzecia — to niewystarczająca ochrona mienia społecznego.

Nie ulega wątpliwości, że jeżeli ewidencja materiałowa w fabrykach kuleje, jeżeli materiały budowlane na budowach pozostają bez należytego dozoru, to taki stan oczywiście sprzyja kradzieżom i ułatwia je. Mamy setki przykładów na to, że majątek społeczny pozostaje bez należytego zabezpieczenia. Organy kontroli, które prowadzą dochodzenia, niejednokrotnie stwierdzają zupełny brak najbardziej prymitywnego dozoru i zabezpieczenia mienia społecznego, a także chaos i nieporządek w ewidencji, utrudniający ustalenie winnych.

Oto przykłady:

W Bieleskich Zakładach Wytwórczych Maszyn Elektrycznych ewidencja ruchu materiałów jest prowadzona w sposób wyjątkowo karygodny. Prowadzi to do takich rezultatów, że kiedy w dniu 1 kwietnia br. skradziono tam cały wagon blachy transformatorowej w ilości około 23 ton, a w czerwcu dalsze 10 ton — to mimo to ewidencja magazynowa nie wykazała żadnych różnic i braków, a niedobór został ujawniony dopiero w toku kontroli. Taki stan ewidencji materiałowej umożliwił na przykład w Dolnośląskich Zakładach Maszyn Elektrycznych we Wrocławiu głównemu mechanikowi do spółki z innymi pracownikami uruchomienie w zakładzie z materiałów zakładu prywatnej produkcji śrub i innych przedmiotów, z których sprzedaży w roku bieżącym przywłaszczono sobie około 100 tysięcy złotych.

Sprawa czwarta — to brak należytego nadzoru ze strony aparatu gospodarczego nad gospodarką podległych przedsiębiorstw i instytucji.

Jaskrawych dowodów tego dostarczają zjawiska z zakresu badania i zatwierdzania rocznych bilansów przedsiębiorstw. Bilansów tych w wielu wypadkach władze nadzorcze, a więc centralne zarządy, nie sprawdzają i nie stwierdzają ich rzetelności.

Pełna kontrola na podstawie dokumentacji należy raczej do wyjątków. Bilanse są zatwierdzane w sposób tylko formalny. Trzeba przyznać, że obecnie sytuacja zaczyna się zmieniać na lepsze. Powzięta niedawno uchwała Rady Ministrów porządkuje te sprawy, ale do pełnego uporządkowania trzeba jeszcze poważnej pracy.

Do podstawowych słabostí naszej administracji w zakresie walki ze spekulacją i nadużyciami należy niewątpliwie zaliczyć poważne osłabienie działalności nadzoru i niedostateczną kontrolę w podległych jednostkach. W gospodarce państwowej kontroli podlega ponad 26 tysięcy jednostek. Z danych Ministerstwa Kontroli wynika, że zaledwie około połowy tych jednostek kontroluje się w sposób mniej więcej

prawidłowy. Pozostałe są kontrolowane tylko w sposób wyrywkowy i wyraźnie niedostateczny. Taka kontrola nie daje podstaw do prawidłowej oceny działalności przedsiębiorstw czy też jednostek budżetowych.

Jak poważne zachodzą pomyłki w ocenie przedsiębiorstw, może świadczyć następujący fakt. Przeprowadzona w pierwszym kwartale br. kontrola w Gdańskim Przedsiębiorstwie Skupu Surowców Włókienniczych ujawniła nadużycia popełnione w tym przedsiębiorstwie, sięgające kilku milionów złotych. Ale kierownictwo Centralnego Zarządu Skupu Surowców Włókienniczych, któremu podlega to przedsiębiorstwo, miało zupełnie inny pogląd na jego pracę.

Przedstawiciel Centralnego Zarządu na konferencji w KW w Gdańsku oświadczył, że jest to najlepiej pracujące przedsiębiorstwo tego typu w kraju. I oto w tym rzekomo najlepiej pracującym przedsiębiorstwie, na skutek ujawnionych nadużyć, na ogólną liczbę 43 zatrudnionych pracowników aresztowano 36, a sąd na rozprawie skazał na karę więzienia 28 osób.

Obok braku kontroli i należytego wykonywania nadzoru dalszym czynnikiem także osłabiającym skuteczność kontroli jest niski stan fachowości kontrolerów i rewidentów zatrudnionych w poszczególnych resortach oraz brak należytego zainteresowania pracą księgowych ze strony organów naczelnych i administracji gospodarczej.

Niepomyślnie przedstawia się również sprawa właściwej kontroli w radach narodowych. Jak wynika z danych Ministerstwa Kontroli, kontrola wydziałów rad narodowych jest prowadzona wyrywkowo.

Niedostateczny stan kontroli nie wynika jednak z braku ludzi. W naszej gospodarce narodowej i administracji państwowej, aparacie finansowym i spółdzielczości pracuje ogółem, według stanu na dzień 1 lipca, około 22 tysiące kontrolerów i rewidentów różnych specjalności. A więc nie brak etatów jest przyczyną złego stanu nadzoru i kontroli. Przyczyną są niskie kwalifikacje kontrolerów, brak sprecyzowanych ściśle zadań dla każdego rodzaju kontroli, a także niespełnianie przez część tego aparatu swoich podstawowych obowiązków; ucieczka od wszelkich konfliktów, mogących wynikać z pracy kontrolnej, tolerancyjny stosunek do tych spraw, a czasem także i powiązania z osobami dopuszczającymi się kradzieży.

Obserwujemy ostatnio wiele przykładów zwracania się różnych instytucji do organów Ministerstwa Kontroli o przeprowadzenie czynności kontrolnych już po ujawnieniu nadużyć. Kontrola w takich wypadkach właściwie niewiele ma do zrobienia, pozostaje jej tylko skierować sprawę do prokuratora.

Co to znaczy? O co tu chodzi? Nieodparcie nasuwa się myśl, że chodzi tu o to, aby uniknąć w swoim własnym środowisku walki i jawnego demaskowania nadużyć i osób, które dopuszczają się przestępstw.

Należy przy tym także powiedzieć, że szereg organizacji partyjnych podjęło już walkę na tym odcinku. Niektóre organizacje partyjne jednak w dalszym ciągu nie wykazują dostatecznej czujności i nie prowadzą zdecydowanej walki z nadużyciami i spekulacją. Nie oddziałują one dostatecznie na aparat administracyjny i gospodarczy. Szczególnej pomocy i opieki w tym zakresie wymagają organizacje partyjne w radach narodowych.

Spórów nasuwających się wniosków należy podkreślić przede wszystkim sprawę odpowiedzialności nadzoru i właściwego zorganizowania kontroli, kontroli fachowej i w pełni odpowiedzialnej.

Trzeba stwierdzić, że problem ten w tej chwili nie jest rozwiązany w sposób prawidłowy, mamy wiele kontroli, mamy wiele instytucji kontrolnych, a jednocześnie mamy taki stan rzeczy, że wiele jednostek gospodarczych i administracyjnych nie jest kontrolowanych.

Głównymi kierunkami rozwiązania tego problemu — wydaje się — winno być: Po pierwsze — ścisłe sprecyzowanie zakresu zadań poszczególnych rodzajów organów kontroli i odpowiednie ich wzmocnienie.

Po drugie — skoordynowanie działalności poszczególnych organów kontroli celem zapewnienia ich powszechności, ciągłości i skuteczności.

Po trzecie — zapewnienie należytego wykorzystania wyników kontroli przez właściwe ogniska gospodarki narodowej oraz przez organizacje partyjne.

Ważnym czynnikiem w walce z nadużyciami i spekulacją musi stać się konfiskata mienia zagrabionego. Nikt nie powinien korzystać z owoców przestępczej działalności. Przestępstwo musi przestać opłacać się. Należy także zabezpieczyć naszą gospodarkę narodową przed tym, aby osoby, które dopuściły się czynów przestępczych, mogły zajmować jakiegokolwiek stanowiska odpowiedzialne.

Są u nas ludzie, którzy sugerują, że zjawisko nadużyć i kradzieży jest w naszym kraju powszechne. Jest to nieprawda. Tego rodzaju powiedzunka pochodzi od tych, którzy bynajmniej nie chcą czynnej walki z istniejącym złem, ale chcą je usprawiedliwiać. Ale właśnie dlatego, istniejące wypadki poważnych nadużyć i sploty z liberalizmem w tej dziedzinie w najwyższym stopniu obraża poczucie moralności społecznej.

Spółeczeństwo domaga się — i słusznie — ostrych sankcji dla złodziei, malwersantów i łapowników. Dlatego też niezależnie od wszystkich innych warunków jakie muszą być spełnione, walka z nadużyciami musi być prowadzona także przez stosowanie sprawiedliwych, ale surowych sankcji karnych. Pod tym względem podjęto odpowiednie kroki, które zaczynają już przynosić rezultaty. Organizatorem, inicjatorem walki z nadużyciami jest nasza partia. Aktywność w walce z nadużyciami czynna postawa w tych sprawach, pozbycie się obojętności, żarliwe strażenie mienia społecznego, bezkompromisowość muszą cechować każdego z nas.

Jednym z podstawowych czynników w naszej walce musi stać się odpowiednio zorganizowana kontrola społeczna. Mamy wiele takich dziedzin, w których szerokie masy społeczeństwa są jak najbardziej bezpośrednio zainteresowane, a w których gospodarowanie odbywa się bez udziału kontroli społecznej.

Nie mogę tej sprawy w tej chwili szczegółowo rozwinąć, ale przytoczę taki chociażby przykład. Plan gospodarczy na 1958 r. przewiduje, że na remonty domów wydamy w 1958 r. około 2 miliardów złotych. Wiemy, ile nadużyć popetnia się przy pracach remontowych. Dlaczego nie mielibyśmy włączyć do kontroli remontów na przykład komitetów blokowych. Jestem przekonany, że nadużyć wtenczas byłoby znacznie mniej. W innych dziedzinach, takich jak handel lub przydział mieszkań, nożlilwe są inne formy kontroli społecznej. Sprawy te trzeba przemyśleć, przedyskutować. Wydaje się jednak, że zakres i formy oraz kompetencje kontroli społecznej mogą i powinny być rozszerzone.

W zakładach pracy, niezależnie od wszystkich koniecznych środków w dziedzinie kontroli, jakie muszą być obecnie podjęte w walce z nadużyciami i marnotrawstwem — podstawowe znaczenie mieć będzie konsekwentne realizowanie programu zaleceń VIII Plenum, w dziedzinie zmiany zarządzania naszą gospodarką narodową.

W chwili, gdy każdy robotnik, każdy pracownik będzie wiedział, że jego zarobki, że jego stopa życiowa zależy od tego, jak pracuje jego przedsiębiorstwo, jakie osiąga zyski lub ponosi straty, jakie osiąga ostateczne wyniki ekonomiczne — wtedy obok kontrolerów zawodowych będą działać w gospodarce narodowej miliony kontrolerów społecznych, kontrolerów fachowych, znających swój zakład, walczących z kradzieżami i nadużyciami tak, jak się walczy o własny interes.

Walka, jaką prowadzi nasza partia o pełne i skuteczne zrealizowanie programu partii, zawartego w uchwałach VIII i IX Plenum, wymaga konsolidacji partii na platformie tych uchwał. Wszystko co utrudnia, opóźnia osiągnięcie tych celów, musi być zwalczane i przewyżczone.

Projekt uchwały X Plenum przewiduje niezbędne środki, jakie w tej sprawie muszą być podjęte. Z projektem uchwały całkowicie się zgadzam. Jestem przekonany, że jest ona niezbędna, aby partia nasza mogła spełniać w obecnym okresie swoje zadania wobec klasy robotniczej, wobec całego naszego narodu.

Tow. RYSZARD STRZELECKI

Wydaje mi się, towarzysze, że wielu z nas, z aktywu centralnego, czasem zbyt pesymistycznie, zbyt krytycznie ocenia naszą rzeczywistość. Przecież nie ma wątpliwości, że ogromna większość uczciwych ludzi w Polsce i w partii popiera przemiany październikowe, że jest przekonana, iż uchwały VIII i IX Plenum Komitetu Centralnego partii spowodowały zasadnicze, konieczne i korzystne zmiany w działalności naszej partii i w rozwoju naszego kraju.

Demokratyzacja naszego życia politycznego i państwowego, wzrost udziału ludzi pracy w zarządzaniu państwem i swoimi zakładami, poprawa warunków bytowych i przestrzeganie praworządności pozostaną przecież nie przemijającymi zdobyczami i świadectwem przemian październikowych.

Rok ubiegły był rokiem trudnym, gdyż mimo niewątpliwych i dużych osiągnięć niełatwo odrobić wieloletnie zaniedbania. Powoli, ale systematycznie poprawia się sytuacja w partii i w kraju, jednak poprawia się ona zbyt wolno w stosunku do naszych potrzeb i w stosunku do naszych możliwości. I dlatego wymagane są bardziej radykalne posunięcia, słuszne posunięcia, wyrazem czego jest przedstawiony na obecnym Plenum projekt uchwały.

Wydaje mi się, że jedną chyba z niemałych przyczyn istniejącego stanu rzeczy u nas jest fakt, że przez stosunkowo długi okres czasu wypowiedzi, wskazania i — powiedziałbym — ostrzeżenia głoszone przez tow. Wiesława nie były dostatecznie omawiane i propagowane ani przez naszą prasę, ani przez naszą propagandę. Niezrządkiem natomiast obserwowaliśmy w części naszej prasy i w radu działania wręcz odwrotne.

Szereg wydawnictw i ludzi piszących specjalizowało się przecież w szkoleniu władzy ludowej i partii, w „rozrabianiu” działaczy partyjnych czy państwowych, w roznamiętnianiu do niesłychanych rozmiarów czarnowidztwa. Nie miało to chyba nic wspólnego z konieczną w każdym zdrowym społeczeństwie twórczą krytyką. Było to obiektywnie działanie na szkodę partii i kraju. Już nawet co uczciwsza prasa kapitalistyczna zwracała uwagę na szkodliwość i niedopuszczalność takiego szkolenia własnego kraju.

Małą ilustracją tego, co mówię, może być wypowiedź Hrabyka, starego dziennikarza i emigranta, który w wywiadzie udzielonym kilka dni temu „Życiu Warszawy” stwierdza:

„Nie tylko ja — mówi Hrabyk — ale większość Polaków w Ameryce uważa, że krytyka, którą my znajdujemy w polskich gazetach, jest zbyt intensywna, szczególnie z punktu widzenia interesów kraju. I nie będzie przesadą, jeśli powiem, że nie

ma na świecie takiej prasy, która by w tak ciemnych barwach przedstawiała własną ojczyznę".

Nawet Hirabek się zdenerwował.

Oczywiście, nie mam zamiaru potępić w czambuł całej prasy. Byli i są uczciwi, rozumni dziennikarze, byli i są słuszne artykuły oraz słuszne oceny. Ale jak mówi przysłowie, że i kropką dzieglicu beczkę miodu zepsujesz, to jaka mogła być sytuacja, jeśli w naszej prasie wiadrami dzieglicę lano.

Propaganda, prasa, radio — to bardzo ważne instrumenty oddziaływania i kształtowania opinii publicznej oraz nastrojów mas. Chyba istotne jest to, jacy muzykanci na instrumentach naszej propagandy grają i na jaką nutę — polską, socjalistyczną czy amerykańsko-rewizjonistyczną? Mnie się wydaje, że w naszej propagandzie zbyt dużo jest muzykantów grających na obcą socjalizmowi nutę i dlatego być może — byłoby z korzyścią dla partii, dla naszej pracy, gdyby również przeprowadzono weryfikację członków partii pracujących w propagandzie z punktu widzenia przydatności ich do spełniania tej funkcji oraz rzeczywistego związania z ideą socjalizmu.

Sytuacja w kraju nie jest łatwa. Odczuwamy nacisk sił antysocjalistycznych na wszystkie dziedziny naszego życia politycznego, gospodarczego i kulturalnego. Odczuwamy ten nacisk codziennie w różnych formach: w gazecie, w fabryce, w sklepie, czy nawet w kinie. I nie dajemy tej inwazji należytego odporu.

No, weźmy taki mały chociażby przykład: powiedzmy kino czy teatryki. W ostatnim okresie, w ostatnich miesiącach narodziło się w Polsce wiele teatryków i wiele zespołów tzw. satyryczno-artystycznych, które produkują się w kinach, kawiarniach, a nawet na różnych okolicznościowych akademiach. Najczęściej gwoździem programu są antyradzieckie, antysocjalistyczne kawaly i płaskie dowcipy oraz rozdzierające uszy małpowanie pseudoamerykańskich szlagierów. Wiele z tych zespołów korzysta prawdopodobnie z dotacji państwowych, zatruwając umysły. Sądząc, że czas wkroczyć i ukrócić tę twórczość pseudoartystyczną.

Zamieszanie ideologiczne i propagandowe wpływa ujemnie na sposób myślenia i działania ludzi, wpływa również na wyniki produkcyjne w naszej gospodarce. Jednak mimo tych wielu trudności — sądząc — można i należy stwierdzić, że partia w swojej podstawowej masie jest zdrowa, że większość robotników w zakładach pracy prawidłowo ocenia sytuację i dąży do zaprowadzenia porządku w kraju. Chciałbym to, co mówię, zilustrować przykładem z terenu kolei.

W pierwszej połowie bieżącego roku ogromna większość organizacji partyjnych w kolejowych węzłach i parowozowniach nie przejawiała prawie żadnej działalności w realizacji programu ustalonego na VIII i IX Plenum. Wielu działaczy z terenowych organizacji związkowych, a niestety byli wśród nich również centralni działacze związkowi, stanęło na czele grup wysuwających żądania ekonomiczne. Na zebraniach załóg do głosu dochodziły dość często różne elementy demagogiczne i wicherzelskie nie znajdujące odporu ze strony członków partii.

Administracja wystraszona — były wypadki wyrzucenia, pobicia, a nawet okaleczenia — ulegająca nastrojom, z trudem starała się utrzymać jakiś porządek. Nastąpił poważny spadek dyscypliny, wzrost absencji. Wszystko to spowodowało na kolei ogromne trudności i zaburzenia w przewozach i organizacji ruchu.

W tej sytuacji jedynym wyjściem było zmobilizowanie wszystkich zdrowych sił w partii, ażeby razem iść do kolejarzy i przekonać ich o konieczności oraz możliwości poprawienia pracy kolei i wykonywania zadań.

Razem z Wydziałem Ekonomicznym KC, Zarządem Związku Kolejarzy opracowa-

liśmy program działania środkami politycznymi i administracyjnymi w celu poprawienia bardzo trudnej sytuacji na kolei.

W ramach tej akcji zwołaliśmy krajową naradę sekretarzy największych kolejowych organizacji partyjnych, przedstawicieli wydziałów ekonomicznych KW, związków zawodowych i kierownictw dyrekcji okręgowych. Narada odbyła się w lipcu bieżącego roku. Trzeba powiedzieć, że poziom i postawa polityczna wielu sekretarzy dużych organizacji partyjnych na kolei pozostawiają jeszcze wiele do życzenia.

Z trudnością utrzymaliśmy dyskusję na głównym temacie, gdyż ześlizgiwała się ona ciągle na drobne sprawy socjalno-bytowe i bezosobową krytykę władzy.

Po naradzie wydawało się, że cała zaplanowana akcja nie spełni pokładanych nadziei. Kiedy jednak aktyw zebrany na naradzie pojechał w teren, na zebraniu, do dyrekcji, do załóg, to trzeba powiedzieć, że znaczna większość aktywu, a nawet ci, którzy nie zajmowali właściwego stanowiska na krajowej naradzie — w terenie na zebraniach swoich organizacji partyjnych prawidłowo referowali sprawy i omawiali zadania, jakie stoją przed kolejarzami. I trzeba tu również stwierdzić, że przeważająca większość członków partii i załóg ustosunkowała się pozytywnie do postawionych problemów i zadań.

W wyniku wysiłku kolejarzy w dniu 16 sierpnia wkleiliśmy w rozkład jazdy bieg pociągów na całej sieci, co w rezultacie poważnie usprawniło pracę kolei i doprowadziło do normalnej sytuacji.

W wyniku tej akcji osiągnęliśmy to, że obecnie chociaż jesteśmy w najgorszym okresie przewozów jesiennych i chociaż kolej jest nie doinwestowana i cierpi na poważne braki w taborze, jeździmy znacznie lepiej niż w okresie lata i roczny plan przewozów wykonamy.

Świadczy to chyba o tym, że można, idąc do mas, idąc do partii, razem z partią pokonać wiele trudności i znacznie poprawić wyniki naszej pracy.

Doświadczenie z omawianej akcji, jak też i z innych kontaktów z załogami wskazuje na to, że robotnicy, członkowie partii i bezpartyjni mają już dość nieporządków i niepokoju. Coraz częściej, coraz energiczniej rozlegają się głosy domagające się energiczniejszej walki z przestępstwami gospodarczymi i korupcją, domagające się porządku i spokoju w kraju, sprawiedliwej, ale silnej władzy. Większość kolejarzy chętnie słucha i staje po stronie tych, którzy tę walkę organizują.

W dniach rewizjonistyczno-chulińskich zamieszek w Warszawie, kiedy wrogie siły rozsiewały informacje o przygotowanym rzekomo strajku na kolejach, kolejarze węzła warszawskiego jednogłośnie uchwalili rezolucję potępiającą organizatorów zamieszek i oświadczyli, że jeżeli partia ich wezwie, to bardzo szybko doprowadzą do porządku i rozumu tak zwanych „bohaterów drugiego etapu”.

Sytuacja niewątpliwie dojrzała do tego, ażeby wydać zdecydowaną walkę wszystkiemu temu, co osłabia siłę i autorytet partii, co hamuje rozwój naszej gospodarki naszego kraju.

Dlatego nie ma chyba wątpliwości, że nie można dłużej tolerować w partii takich zjawisk i ludzi, którzy osłabiają jedność i siłę działania partii, którzy sieją zamęt ideologiczny i nienawiść do Związku Radzieckiego, którzy usiłują osłabić jedność obywateli socjalistycznych, a także tych, którzy z pozycji dogmatyczno-sekciarskich atakują proces demokratyzacji.

Dość dużo, powiedziałbym, może za dużo cierpliwości wykazało kierownictwo partii w tłumaczeniu, wyjaśnianiu i oczekiwaniu na opamiętanie. Jeśli ktoś nie zdolał

w ciągu całego roku w wielkim ogniu walki o odnowę odnaleźć siebie i swojego miejsca w partii, jeśli partię traktuje jako ośrodek do robienia kariery czy jako zastępcę dla swoich osobistych interesów czy ambicji, powinni być bezwzględnie usunięty z partii.

→ Dlatego zgadzam się i w pełni popieram projekt uchwały, który mówi, że partia nie będzie dłużej tolerować w swych szeregach zarówno rewizjonistów, likwidatorów, jak i zatwardziałych dogmatyków-sekularzy, którzy w rezultacie — jedni i drudzy — obiektywnie działają na szkodę partii.

Słuszny jest projekt przeprowadzenia weryfikacji członków partii, jak również to, że partia stanie na czele walki z panoszącymi się prześlępstwami gospodarczymi.

I jakkolwiek projekt uchwały jest arcyślusny, to wydaje mi się, że prawidłowe wykonanie jego postanowień w praktyce będzie nastrożać chyba niemało trudności. A w projekcie uchwały według mnie sposób jej realizacji jest niedostatecznie jasno przedstawiony.

Na przykład mnie się wydaje, że należałoby mieć jaśniejszy pogląd, jak będzie prowadzona akcja walki z przestępczością. Jeśli przykład Koszalina, nie jest zjawiskiem odosobnionym, to mogą istnieć w terenie instancje partyjne w których występować będą opory przeciw prawidłowemu wykonywaniu uchwały.

Jak się przed tym zabezpieczyć? Jak w takich wypadkach doprowadzić do prawidłowej realizacji zadań?

Nurtuje mnie druga sprawa, jak np. będzie przeprowadzona weryfikacja członków partii w podstawowych organizacjach partyjnych, ażeby nie dopuścić do wzajemnej rozróbki między poszczególnymi członkami partii. Mogą powstać tendencje do wzajemnego krycia się np.: ty mnie nie rusz, a ja ciebie nie będę ruszał. Albo może być odwrotna tendencja: fałszywego i oszczerczego oskarżania, co może powodować trudności w prawidłowym rozstrzygnięciu, a nawet w ogóle sprawdzeniu. Oczywiście, krańcowe wypaczenia nie muszą wystąpić, ale uważam, że trzeba się przed nimi zabezpieczyć.

Wydaje mi się, że należy zwrócić uwagę także na to, czy aktualny skład personalny komisji kontroli partyjnej gwarantuje prawidłowe rozpatrywanie spraw. W jaki sposób komisje kontroli partyjnej będą wzmacniane przez aktyw — czy przez aktyw wojewódzki, czy przez aktyw centralny?

Mówię to nie dlatego, żebym miał wątpliwości, czy nie miał zaufania do tych instancji partyjnych, które będą do przeprowadzania, ale — wydaje mi się — są to problemy bardzo wielkie. Od prawidłowej realizacji tej arcyślusnej uchwały w ogromnym stopniu zależy wynik i skutki.

Ponieważ w biuletynie Sekretariatu podano nam wiadomość, że otrzymamy projekt uchwały oraz projekt instrukcji, a instrukcji tych nie otrzymaliśmy i jak slyszeliśmy w referacie tow. Wiesława, nie są one jeszcze gotowe, proponuję, ażeby towarzysze, którzy instrukcje te opracowują, poinformowali nas, chociażby w przybliżeniu, jak ma być przeprowadzona ta akcja. Być może, dyskusja dopomoże przygotować najbardziej prawidłowo od strony organizacyjnej wykonanie uchwały.

Kończąc, chcę stwierdzić, że dla wszystkich nas jest jasne, że pełne i prawidłowe doprowadzenie do mas pracujących uchwał X Plenum, pełne i prawidłowe ich wykonanie będzie ogromnym krokiem naprzód w rozwoju i umocnieniu socjalizmu w Polsce.

Tow. PELAGIA LEWIŃSKA

Proszę towarzyszy! Partia nasza stoi przed wielkim zadaniem — przed zadaniem oczyszczenia swoich szeregów z balastu, który ciąży na nas, z tego balastu, który nie ma nic wspólnego z ideologią partii, a często w ogóle z ideowością.

Mnie się wydaje, że przedtem trzeba zwrócić uwagę na wszystkie przyczyny, jakie spowodowały wzmocnienie się nadużyć, które również zarażą swoją dotkniętą częścią członków partii, o czym wczoraj mówił towarzysz Wiesław.

Mnie się wydaje, że nie wolno tej sprawy sprowadzać tylko do zjawiska niedowładu naszej administracji, rozluźnienia ogólnej dyscypliny; w tym zjawisku tkwi taka przyczyna, jak zgubienie przez część ludzi wiary w sens, w możliwość budownictwa socjalizmu. Zjawiska te więc mają przyczyny ideologiczne.

Przecież ludzi ogarnęła rozpacz i rozczarowanie, kiedy okazało się, że z ich wysiłku, z ich dążeń, z ich pracy wyrosło coś, co szło przeciw ich zamierzeniom. Przecież wielu ludzi jeszcze po tym okresie wstrząsu siedzi na uboczu, gryzie ich wątroba, jeszcze nie potrafi się odnaleźć, włączyć się po nowemu do roboty. A inni, ze słabszym grzbietem ideowym, lecz za to bardziej przyrosli do swoich stanowisk, oglądają się, jak się urządzić, jak wykorzystać jeszcze posiadaną sytuację.

I dlatego, wydaje mi się, tego wielkiego procesu odnowy, oczyszczenia naszego organizmu partyjnego nie można ograniczyć tylko do amputacji tej części zgangrenowanej szeregów naszej partii, ale trzeba pomyśleć nad tym, żeby go rzeczywiście połączyć z walką o odrodzenie wiary w budownictwo socjalizmu w masach partyjnych i w całym narodzie.

Przecież jeśli choremu organizmowi odetniemy zgangrenowaną nogę, to chociaż ten człowiek będzie jeszcze chodził, nie znaczy, że będzie rozwijał się, że będzie żył pełnym życiem. Trzeba te zarazki w naszym organizmie partyjnym widzieć i z całą odwagą z nimi walczyć.

Szereg towarzyszy mówiło dziś o tym, że czarnowidztwo zapanowało w naszej partii, w propagandzie. I rzeczywiście, człowiek patrzy w przeszłość i myśli sobie: gdzie się podział ten wielki wysiłek mas narodu, co się stało z tą pracą milionów robotników, dziesiątków tysięcy inżynierów i samych twórców koncepcji sześcioletniego planu. A jednak faktem jest, że lampeczki z tej słynnej mapy faktycznie rozżarzyły się na naszej ziemi i stworzyły kraj uprzemysłowiony.

A przecież opluto ludzi. Próbowano unicestwić cały aktyw. Trzeba obudzić w nim na nowo wiarę, że ten wysiłek nie poszedł na marne. Trzeba powiedzieć, że od kierownictwa począwszy koryguje się odbudowę wiary również w naszą przeszłość, a nie tylko w przyszłość.

Kiedyś mieli przed sobą wizję planu sześcioletniego, była to wizja, która rozpalila wiarę w narodzie. Ta wiara została dzisiaj ogromnie nadwątlona. Ale przecież my tej wiary, towarzysze, w naszym narodzie w dalszym ciągu nie budzimy, bo my tych osiągnięć budownictwa socjalizmu nie pokazujemy, bo nie wystarczy dzisiaj ludziom powiedzieć, że o taki procent podnieście się ich stopa życiowa i dajmy na to o tyle więcej kupią masła czy tyle więcej kupią sobie ubrania — nie wystarczy, jeżeli nie powiemy z całą odwagą, że jakkolwiek wszyscy mieliśmy większy lub mniejszy udział w błędach, to stworzyło się ten fundament dla podniesienia bytu narodu. Towarzysz Wiesław powiedział wczoraj słowa, które same nie wystarczają, aby przekonać: „dzisiaj partia mówi prawdę”. I wczoraj myśmy mówili to,

w cośmy wierzyli. Wczoraj myśmy też nie kłamali, wczoraj też myśmy wierzyli w tę wielką wizję budownictwa socjalizmu. Była słuszną drogą, mimo błędów i nieprawości. Jakże były i z których wyrwało nas VII i VIII Plenum. I trzeba mówić nie tylko o większej ilości gramów masła, ale o pozycji człowieka, o jego moralnym obliczu stworzonym przez socjalizm. Dopiero wtedy ludziom będzie chciało się żyć i dla takiego socjalizmu pracować.

Trzeba przyznać, że to co dotąd powiedzieliśmy na temat perspektyw, również nie bardzo przekonuje swą konkretnością.

Towarzysz Kruczek mówił tutaj, że nie opracowuje się teoretycznie idei i koncepcji kółek rolniczych. No, trzeba powiedzieć, kółka rolnicze na pewno to jest wielka rzecz. A przecież w wielu dziedzinach my tej perspektywy, towarzyszu Kruczek, nie mamy. I nie tylko czekając, jak wy mówicie, aż ci teoretycy będą to wszystko tworzyć. A wy od czego jesteście? Pewnie nie od odrabiania tylko posiedzeń i od załatwiania spraw bieżących. Nie ma takiego podziału na aktywny teoretyczny, który gdzieś tam siedzi, jak wy mówicie, w jakimś zamknięciu, i na was tam w terenie. W szeregach partyjnych nie ma takiego podziału.

Proszę towarzyszy! Słuszne jest twierdzenie, że partia znajduje się pod naciskiem z dwóch stron. Z jednej strony, rzeczywiście tego, co jest jakimś opętaniem przekreśleniem osiągnięć, a z drugiej strony — tego okropnego oblicza umysłowego i moralnego. Jakże ujawniło się w tak zwanej konserwie i słusznie towarzyszu Wiesław powiedział wczoraj, że rzeczywiście, kto nie stoi na pozycjach jednych czy drugich a chce widzieć słusznie, jest spychany, wyszydzany jako „centrysta”. Ale przecież, tak jest, towarzysze, że to jest ten zdrowy nurt w partii, który widzi wartość swych przeszłych wysiłków, a nie może i nie chce powtarzać starych błędów.

I słusznie powiedziano, że nie rewizjonizm będzie odrutką na konserwę. Absolutnie nie. Trzeba to wpaść ludziom, że właśnie wszystkie elementy rewizjonistyczne są wodą na młyn tego, żeby utrzymać partię w starych metodach i stylu pracy.

Trzeba przelożyć ludziom na język konkretnych zjawisk ideowo-moralnych, politycznych, co to jest konserwa, a co to jest rewizjonizm. Jeżeli chcemy dzisiaj wzmocnić partię od wewnątrz, żeby w tej wielkiej ozdrowieńczej myśli ideowej eliminować to, co nie jest partyjne — to trzeba powiedzieć, że ujawniona zarazem antysemityzmu hańbi partię. Czy można dzisiaj oczyścić partię ze skorumpowanych ludzi jeżeli jednocześnie nie wyrzucić tego, co ziele nienawiści i sieje nienawiść narodową? Przecież ludzie, którzy, ja nie wiem, czy tailli to w sobie, ujawnili nienazwane nam w partii przejawy zwyrodnienia ideologicznego.

Mówię o rewizjonistach, towarzyszu Wiesław mówił o ozolobności wobec Zachodu. Istnieją również i inne tendencje. Oczywiście fałszywa jest teoria, którą z takich sprzecznych tendencji próbują niektórzy wyprowadzić twierdząc, że wobec tego Polska powinna prowadzić politykę niezależną i od Związku Radzieckiego. I od Zachodu.

Fałszywa ta teoria oczywiście wynika z faktu istnienia i naporu na partię tych dwóch obcych duchów komunizmu tendencji.

A czym było „Po prostu”? Dla mnie ich rola szkodliwa była jasna od początku. Dziś nie jestem w stanie spokojnie myśleć o postawie towarzyszy, którzy im pozwolili rozwałić ZMP. Nie mogę też bez oburzenia myśleć o kapitulancie tych, którzy — w imię często fikcyjnych walorów pedagogicznych — pchali organizację harcerską w ręce kadry przedwojennej bez wyboru, bez odróżniania wartościowych i przeobrażonych ideologicznie wychowawców od zmuszanego i zęganego balastu.

Słusznie powiedziano w referacie, że rewizjoniści z fałszywych pozycji atakowali błędy partii. Tak jest. Przyznam szczerze, że nie mogłam słuchać tych wypowiedzi towarzyszy z „Po prostu” i tych wszystkich, którzy im przyklaskiwali i gdy oni bezceremonialnie pukli na wszystko. A gdzie są tradycje ZWM, kto pozwolił te tradycje, które przeszły do ZMP, przekreślić? A przekreślono bez wahania, lekką ręką.

A czy dzisiaj po zamknięciu „Po prostu”, nie ma głosów, które bronią tego pisma i burzą się nie dlatego, żeśmy dopuścili, by prowadzono tego rodzaju akcję szerzenia defetyzmu w narodzie, która nas wszystkich obrażała, żeśmy nie dość wcześniej zapobiegli takiej działalności. Przeciwnie — wyraża się ubolewanie, że w ogóle podjęto walkę z takim prądem w partii.

Proszę towarzyszy, czy ktoś odpowiedzialny powiedział, jakie mają prawo masy członkowskie, na przykład masy nauczycieli, do demonstrowania swojego światopoglądu materialistycznego, kiedy wprowadzono naukę religii do szkół? Ludzie nie wiedzą, czy partia sobie dzisiaj jeszcze tego życzy, aby głośno mówić o tym, że oni nie są wierzący, nie praktykujący, że są ateistami. Wierzęcie mi, towarzysze, dziesiątki listów w takich sprawach przychodzi codziennie. Ludzie sobie myślą, może to jest sprzeczne z tolerancją, której nie rozumie się jako metody działania, ale jako ideologicznej indyferencji. A czy nie pomaga rodzić się takiemu stanowisku wśród mas nauczycielskich, ktoś, który głosi, że religia nie jest światopoglądem, lecz systemem obrzędów ludowych, wyrosłych z tradycji obyczajowych. Jakże to ma znaczenie? Właśnie usypia się w ten sposób czujność i wrażliwość ideologiczną.

Otóż mnie się wydaje, towarzysze, że walka o oczyszczenie szeregów partii musi być głęboko związana z walką o jasność ideologiczną, o pozbycie się wszelkiego mętniactwa. To jest niezbędne dla zapewnienia partii jej roli duchowego przewodnika narodu i dla umocnienia w ludziach wiary w realność budownictwa socjalizmu.

Tow. BOLESŁAW RUMIŃSKI

X Plenum — to początek III Zjazdu partii. Jakże będą wyniki X Plenum, z czym wyjdziemy do mas, do organizacji partyjnych, takie też będą wyniki III Zjazdu.

Dlatego też słusznie na czło zagadnień wysunęto sprawę oczyszczenia partii i dalszej konsolidacji — zwartości partii.

Nie ulega wątpliwości, że niezawodną platformą, dokoła której się konsolidujemy, to szeroka demokratyzacja w życiu partii i kraju. Szeroka demokratyzacja na gruncie programu, który został wytknięty przede wszystkim na IX Plenum, w oparciu o poprzednie wysiłki naszej partii, począwszy od narady listopadowej, od III Plenum, w oparciu o wyniki XX Zjazdu.

Trzeba powiedzieć, że pod tym względem nastąpiły w ostatnim czasie widoczne zmiany na lepsze. Dokonano poważnych zmian w podniesieniu praworządności i demokratyzacji organów władzy ludowej. Uczyniliśmy pewne próby usprawnienia naszej polityki gospodarczej. Poprawiła się nieco sytuacja wewnętrzna w partii, a co najważniejsze — w dużym stopniu zmniejszył się zamęt ideologiczny, który panował nie tylko u nas, ale, jak wiemy, na terenie całego międzynarodowego ruchu.

To są fakty, które my wszyscy widzimy, z których wszyscy się cieszymy. Ale faktem również, że ta poprawa następuje zbyt powoli, jest wysoce niedostateczna w stosunku do rozwoju sytuacji.

Jest faktem, że autorytet kierownictwa partii wzrósł, ale bardzo nierównomiernie — głównie — powiedzmy to sobie szczerze — kosztem osobistego autorytetu i sekretarza partii. Natomiast autorytet organizacji partyjnych i samej partii wzrósł bardzo niewystarczająco i pozostaje daleko w tyle za tym autoryteciem, jaki partia miała i jaki partia mieć powinna.

Poprawiła się sytuacja wewnętrzna partii, zwłaszcza jeśli chodzi o zawiści, podziały grupowe. Ale daleko nam jeszcze do tej zwiartości, do tej demokracji wewnętrznej i leninowskich stosunków życia partyjnego, jakie powinny być w partii.

Stosunki partii z masami, zwłaszcza po wyborach, wyraźnie się polepszyły. Są inni niżeli przed rokiem. Ale nie są one jeszcze w pełni pewne, ustabilizowane, czego najlepszym przykładem są ostatnie wypadki.

Jednym słowem, tak jak słusznie mówi rezolucja, nie nastąpiła dotąd radykalna poprawa ogólnego stanu naszej partii. W tym też kierunku, to znaczy poprawy ogólnego stanu partii muszą zmierzać wszystkie nasze wysiłki.

Jednym z podstawowych elementów tej poprawy jest zgłoszony projekt uchwały o weryfikacji członków partii. Jest to projekt, który — dobrze zrealizowany — winien przyczynić się do wzmocnienia, do konsolidacji partii.

Zgadnam się w pełni z referatem, z wywodami tow. Wiesława, że nasza partia podobnie jak każda organizacja, opiera się nie tylko na ilości, ale opiera się na jakości. Tylko w ten sposób można mówić o prawidłowej strukturze partii, o naszym prawidłowym powiązaniu z klasą robotniczą i masami pracującymi. Jako partia robotnicza opieramy się przede wszystkim na robotnikach, na ich świadomości, na ich dojrzałości politycznej, na najlepszych z klasy robotniczej.

Pod tym względem w partii nie jest najlepiej. Napłynęło sporo różnych elementów obcych, z drugiej strony nie obejmujemy często najlepszych robotników w fabrykach których miejsce jest w partii. Jednym słowem musimy stale poprawiać istniejący skład partii, a tym bardziej w obecnej sytuacji przed Zjazdem.

Zadania więc i cel kampanii są jasne — powiązać się mocniej z klasą robotniczą, oczyścić partię od elementów obcych. Ten cel i zadania trzeba osiągnąć — jak mówił tow. Wiesław — nawet kosztem zmniejszenia ilości członków.

To jest jasne i nie o tym chcę mówić. Chcę mówić o realizacji uchwały. Realizacja uchwały jest poważnym przedsięwzięciem chirurgicznym. Jak każda tego rodzaju poważna operacja, wymaga poważnego przygotowania się i czasu, wymaga mobilizacji całej partii. Jak każdy zabieg chirurgiczny, może pomóc, ale może i zaszkodzić. Wymaga wyjątkowej postawy moralnej kierownictwa i instancji partyjnych, wymaga wyjątkowej dyscypliny, hartu i odpowiedzialności wszystkich członków — całej partii.

Dużo jest obaw o prawidłowość przeprowadzenia operacji. Choćby przemówienie tow. Strzeleckiego, który prosił o wyjaśnienia, jak ta weryfikacja będzie w praktyce przeprowadzona na najniższym szczeblu, w najbliższej komórce partyjnej. Jak to będzie się czyścić? Dlatego też przed dokonaniem operacji trzeba postawić diagnozę, to znaczy określić, w jakiej znajdujemy się sytuacji.

Diagnoza, postawiona w rezolucji, jest, moim zdaniem, zbyt wąska. Sprowadza się

ona tylko do trzech objawów choroby, raczej skutków — to znaczy elementów obcych, działalności opozycyjnej i korupcji.

Za mało mówi się o głównych przyczynach, o ogniskach choroby.

Dobrze, że to w pełni wyjaśnił referat. Trzeba będzie na podstawie referatu, na podstawie dyskusji, niektóre momenty uzupełnić w rezolucji. Aby było jasne i w pełni przekonywające, jaka jest diagnoza.

Niektóre elementy tej diagnozy i ja chciałbym naświetlić.

Sytuacja jest w dalszym ciągu trudna. Określają ją zarówno trudności organizacyjne, jak i niestety trudności gospodarcze. Określa ją, co najgorsza, wzrost aktywności reakcji i wroga. Wróg usiłuje w obecnej sytuacji wyciągać korzyści dla siebie. Korzysta z naszej chwilowej słabości i bezwładu, z naszej pobłażliwości, z naszego liberalizmu — aktywizuje się.

Przed rokiem można było dyskutować, czy w Poznaniu działała już świadoma i zorganizowana ręka wroga. Obecnie dla nikogo nie ulega wątpliwości, kto kieruje i prowadzi organizacją strajków i ekscesów. Wróg czuje się coraz śmielszy i pewniejszy siebie. Widzi naszą słabość, widzi nasze ustępstwa, których nie ma było i w ostatnim czasie.

Rozwiązanie ZMP, wyciskanie z partii wielu wypróbowanych działaczy robotniczych, wprowadzenie religii w szkołach, gorszące kłótnie i zawiści w organizacji warszawskiej, liberalne posunięcia w polityce kadrowej na terenie rządu, Rady Ekonomicznej — wszystko to rozczuchwała reakcję i elementy im sprzyjające.

Co w tej sytuacji robie?

Rzecz jasna — przybierać twardą postawę wobec reakcji i wroga. Dosić ustępstw, dosić liberalizmu. Demokratyzacja nie może być odciecznią dla wystąpienia przeciwko władzy ludowej.

Taka powinna być odpowiedź X Plenum. Ale jednocześnie wszystkie wysiłki skierować na przywrócenie atmosfery zaufania w całej partii. Nie rozgrzebywać się w przeszłości. Wszystkie wysiłki skierowywać na przyszłość. I doprowadzić jak najszybciej do zakończenia wszelkich waśni i sporów, poczynając od góry, a kończąc na dole.

Taka postawa pomoże w oczyszczeniu partii. Oczyszczać partię z elementów obcych, od frakcjonistów, klikowców wszelkich maści, od skorumpowanych i łapowników. To jest słuszne, to jest wielka sprawa. Ale jednocześnie wzmocniać osłabione pozycje, wzmocniać obolate miejsca w partii. Leczyć nie tylko chirurgią, ale i zapobiegająco, wychowująco.

Co to są za pozycje?

Zwrócę uwagę na trzy pozycje:

To jest po pierwsze — walka o wzmocnienie trzonu robotniczego naszej partii i dalszą demokratyzację. Po drugie — walka o przekonanie i zdobycie młodzieży. Po trzecie — walka o wzmocnienie organizacji warszawskiej. Warszawa jest siedliskiem revisionizmu, a Warszawa powinna promieniować, powinna być głównym ośrodkiem naszej ofensywy socjalistycznej.

Nasza partia jest partią marksistowsko-leninowską. To znaczy stoi na stanowisku centralizmu demokratycznego. To znaczy opiera się przede wszystkim o klasę robotniczą. To znaczy uznaje leninowskie zasady i normy.

Te zasady nie były w minionym okresie przestrzegane i stały się główną przyczyną zaistniałych słabości i błędów.

Czy w ostatnim okresie zmieniło się na lepsze?

Tak jest, zmieniło się. Ale znowu niewystarczająco i zbyt powoli w stosunku do rozwoju sytuacji. A ponieważ zaczynać trzeba od siebie samego, więc powiem, że nie wystarczające są zmiany przede wszystkim w pracy instancji kierowniczych i centralnym aparacie partyjnym.

W praktyce nie nastąpiła większa poprawa we wzmocnieniu roli Komitetu Centralnego w kierowaniu partią.

Kontakt Sekretariatu i kierownictwa partii z członkami KC jest w dalszym ciągu przypadkowy, bezplanowy. Członkowie KC za mało są informowani, mimo pewne poprawy biuletynów Sekretariatu, o tym, co się dzieje w partii. Niewiele wiedzą, a w gorszą, występują pewne nierówności, dysproporcje w tej informacji. Niektórzy członkowie KC są dobrze wprowadzeni i zorientowani, co się dzieje w partii, w kierownictwie — inni gorzej. Odnosi się czasem przykre wrażenie, jak gdyby członkowie KC rzeczywiście dzielili się na pełnoprawnych członków KC i członków KC z zastępczym prawem.

Alie przecież nie chodzi o Komitet Centralny. Idzie o to, jak ten proces dokonuje się w całej partii, to znaczy w wielu instancjach terenowych KW czy KP, czy nawet w ogólnym, w ogólnokrajowym POP w fabrykach.

Co to wszystko oznacza?

Oznacza to, że istnieją w nas same poważne opory we wprowadzaniu nowych metod pracy. Oznacza, że metody i styl pracy partyjnej nawet w instancjach kierowniczych zmieniają się zbyt powoli. Oznacza to, że zbyt powoli przestawiamy się na nowe, zbyt powoli leczymy się z dawnych grzechów.

I to jest niepokojące.

Nie co innego przecież było przyczyną trudności i kryzysu partii w latach 1955-1956. Przecież poprzednie kierownictwo znalazło doskonałe, choćby na podstawie narady listopadowej czy III Plenum — i nie tylko na tej podstawie — przyczyny błędów i wypaczeń. Poprzednie kierownictwo doceniało przecież konieczność szybkiego procesu demokratyzacji, a jednak na szybkie zmiany nie mogło się zdołać. Nie potrafili szybko przestawić swojej pracy. I w tym tkwi źródło niepokojów.

Dzisiaj jest inna trochę sytuacja, aniżeli była. Ale to wcale nie znaczy, że to niebezpieczeństwo nam nie grozi.

I wnioski z tego, towarzysze, są proste. Trzeba przyspieszać procesy demokratyzacji przede wszystkim od góry i dawać przykład dla całej partii i dla wszystkich organizacji partyjnych.

Komitet Centralny i wyłaniane w drodze wyborów instancje partyjne od góry do dołu muszą nabierać większego znaczenia i większej roli. Kierownictwo powinno częściej niż dawniej stykać się z członkami Komitetu Centralnego, odwolywać się do nich i do centralnego aktywu. Musi być bliższy i bardziej bezpośredni na codzień kontakt Biura Politycznego z członkami Komitetu Centralnego.

Kierownictwo partii, instancje partyjne, gdzie by się nie znajdowały, muszą stanąć w reszcie ponad przejściowe rozdziewki i sympatie. Zwalczając metody wprowadzania w życie nie tylko w deklaracjach, ale i w codziennej praktyce. Należy mieć jedną miarę w stosunku do wszystkich członków partii. Inaczej nie stworzymy podstaw moralnych i atmosfery tej wielkiej akcji, jaką jest akcja oczyszczenia partii.

Na tym tle chciałbym przejść do spraw organizacyjnych. Jest jasne, że o naszych zmianach i stabilizacji partii zdecydować III Zjazd, zdecydować delegaci na Zjazd.

Jacy to będą ludzie, czym się będą kierować przy wyborze nowego KC? Czy ludzie o naszym kręgosłupie ideologicznym stanowią będą przeważającą część delegatów? To są sprawy, które zdecydować się na Zjeździe. To prawda. Ale prawdą jest również, że trzeba się do tych zmian w sposób świadomy i zorganizowany przygotować.

Podtrzymuję nadal swe stanowisko, które wyraziłem na IX Plenum, gdy mówiłem o przeprowadzeniu szerokiej dyskusji ideologicznej, plenarnej, o przygotowaniu gruntu do prawdziwej i pełnej konsolidacji.

Stanowisko to wywołało wówczas zastrzeżenia. Dlatego powiem dziś jaśniej, o co chodzi.

Wstępujemy w nowy okres po X Plenum. W okresie dalszej demokratyzacji i jawności życia politycznego. W tym nowym okresie trudniej jest kierować i trudniej jest złączyć.

Dawniej był system kierowania za pomocą przekładni, za pomocą automatyki, za pomocą teletechniki. Dzisiaj te przekładnie, te mechanizmy przestały działać. Dzisiaj one nie mogą być stosowane, a tam, gdzie próbuje się je stosować — zawodzą. Dzisiaj trzeba pociągnąć i działać na siłę napędowej mas partyjnych. To już nie jest automatyka. Kierować jest trudniej. Kierować mogą nie operatorzy, ale wypróbowani działacze społeczni, mający określone walory moralne, ideowo-polityczne i poparcie ze strony mas.

Jest jasne, że ten system kierowania wymaga i wymagać będzie poważnego przygotowania kadr i zmian organizacyjnych zarówno w terenie, jak i na szczeblu centralnym.

Był kiedyś taki okres państwowo-twórczy, w którym doświadczeni partyjniacy przechodzili do aparatu państwowego. Teraz mnie się wydaje, że nadchodzi inny okres, okres wzmacniania trzonu robotniczego partii. Trzeba oddawać partii najlepszych, najbardziej wypróbowanych i ideowych, doświadczonych działaczy robotniczych. Tak stoi sprawa. Stoi sprawa również energiczniejszego sięgania po nowe kadry. To jest, towarzysze, jedna z najważniejszych spraw, którą trzeba wpisać do uchwały o oczyszczeniu i wzmacnianiu partii.

Z drugiej strony takie posunięcia, zwłaszcza jeżeli dokonują się w instancjach kierowniczych, mają istotne znaczenie i powiedzmy, siłą atrakcyjną pod względem moralno-politycznym. One wzmacniają trzon robotniczy partii i rozszerzają platformę zaufania do partii, jeżeli oczywiście sięga po właściwych, odpowiednich ludzi.

Takie posunięcia mogłyby być również dobrze przyjęte i dobrze zrozumiane przez ogół klasy robotniczej i członków partii. Takie posunięcia, towarzysze, zostaną w reszcie właściwie zrozumiane przez wroga, któremu odejdzie chęć liczenia na naszą słabość, na nasze rozbitcie i odejście chęć zuchwały myśli o „drugim etapie”.

Wydał mi się jednak, że takie wnioski, taka inicjatywa, takie posunięcia byłyby prawidłowe, jeżeli wystąpi z nimi Biuro Polityczne.

Drugą, obolalą sprawą, na którą partia musi zwrócić uwagę, to młodzież.

Zaniedbalimy sprawę młodzieży. W ciągu 13 lat nie znaleźliśmy czasu na odbycie chociażby jednego obliczanego plenum poświęconego tej sprawie. Drugie zanied-

banie — to już nie zaniedbanie, to już poważny błąd — rozwiązanie ZMP. Dreytę podjęto żywiołowo, bez konsultacji z Komitetem Centralnym. Tak więc młodzież polska pozostała bez jednolitej organizacji, w przeciwieństwie do wszystkich krajów demokracji ludowej, w przeciwieństwie, bym powiedział, do zdrowego rozsądku.

Ten brak kontaktu, oddziaływanie partii na młodzież i na organizację młodzieżową, zwłaszcza w ostatnim okresie, wydał smutne owoce. Młodzież została bez organizacji. Młodzież przeżyła tragedię zarówno pod względem organizacyjnym, jak i moralnym. To, co uważała za ideal, zostało w pewnym momencie uznane za zbrodnię. Nie wyjaśniono jej tego, ale odwrotnie, jeszcze bardziej zamknięto. Znaleźli się tacy, którzy żerując na błędach przeszłości, jeszcze bardziej podorwali zaufanie młodzieży do partii.

Trzeba więc to teraz odrobić. A więc — więcej mówić z młodzieżą. Mówić i wyjaśniać maksymalnie co tylko można. Wyjaśniać całą prawdę, jaka ona jest. Co było złego, co dobrego, jak to teraz chcemy naprawić. Tymi sprawami powinien się więc zająć Komitet Centralny. W tej sprawie powinien być opracowany przez kierownictwo partii bardziej gruntowny program naprawy na odcinku młodzieżowym. Tej sprawę powinno być również poświęcone jedno z najbliższych plenów.

Rzecz jasna, że w obecnej sytuacji trudno jest mówić o natychmiastowym pełnym rozwiązaniu koncepcji organizacji młodzieży w Polsce. Trudno jest mówić o powołaniu jednolitej organizacji młodzieżowej i na przykład restytuowaniu ZMP (są tak głosy). Ale nie ulega wątpliwości, że należy dążyć do zbudowania jednolitej organizacji młodzieżowej w Polsce.

Niezrozumiały jest nowy podział młodzieży na młodzież wiejską i na młodzież specjalistyczną.

Podział na różne partie polityczne jest zrozumiały i jest pozostałością starego. A my przecież wychowujemy młodzież w nowym. My mówimy o naszej drodze do socjalizmu, kładziemy fundamenty pod nowe jednolite społeczeństwo. Dlatego musimy bardziej konsekwentnie podejść do koncepcji jednolitej organizacji młodzieżowej. Musimy czynić wszystkie wysiłki, aby zbliżyć do siebie ideologicznie i jednolicie organizacyjnie całą młodzież polską.

Ta sprawa, oczywiście, należy do organizacji młodzieżowych — do ZMS i ZMW. Ta sprawa należy do dziesiątków i setek tysięcy pozostawionej i rozgorączkowanej młodzieży, między innymi byłych członków ZMP, którzy nie mogą przecież pozostać poza ruchem młodzieżowym. Sprawa ta powinna się znaleźć w centrum uwagi partii.

I wreszcie, na zakończenie — sprawa Warszawy. Jest faktem bolesnym i niepokojącym, że konsolidacja partii najgorzej przebiega w Warszawie. Tu nie chodzi tylko o trudności na terenie KD-Sródmieście czy zamęty na terenie akademickim, ale o stan podstawowych organizacji w kluczowych fabrykach i ośrodkach. Tu chęć o ducha proletariackiego na terenie Warszawy. Na Głuchowię czy Wolf, na Ochotę czy Powiśle. Tu chodzi o proletariacki Warszawa.

Istnieje dość jednostronna ocena tego stanu rzeczy. Twierdzą niektórzy, że przy czyną są zawiści i rozróbki, podsypane i przeprowadzane przez niektóre zawodowców i t. d. Wydaje mi się, że to jest jednostronna ocena, nawet biorąc pod uwagę że są i były takie rozróbki, ale to nie są przyczyny.

Istotną przyczyną — to przede wszystkim zaniedbania i brak pomocy ze strony Komitetu Centralnego i Instancji dla tego najtrudniejszego i najbardziej odpowiedzialnego ośrodka partyjnego.

Dosć częste zmiany i nie zawsze szczęśliwe w ubiegłych latach obsady kierownictwa KW, słaba praca ideowo-wychowawcza i polityczna, niejednolite zainteresowania KW dla poszczególnych dzielnic i organizacji partyjnych w zakładach, podważanie zaufania

do niektórych starych działaczy robotniczych, niejednolita i zbyt nerwowa ingerencja Instancji partii w takie czy inne sprawy — to tylko przykładowa część tych przyczyn. Poważnym zaniedbaniem jest również pobłażliwość nasza wobec działalności rewizjonistów na terenie Warszawy.

Co prawda, rozuchwalone elementy rewizjonistyczne w ostatnim czasie nieco ucichły, ale to nie znaczy, że skapitulowały. Niezwykle niewinne płaski uwiły sobie gniazda wygodne w prasie, radio i we wszystkich innych ośrodkach życia kulturalnego i zawodową swe ciche trele. A jak potrzeba, umieją odzywać się głośnie.

I dlatego też nad Warszawą trzeba solidnie popracować. Mnie się wydaje, że Warszawa wymaga specjalnej uchwały KC, specjalnego planu pomocy na najbliższy okres czasu, planu pomocy organizacyjnej i kadrowej.

Podstawowym jednak zadaniem na terenie Warszawy jest przeprowadzenie kampanii mającej na celu dalsze umacnianie jedności ideologicznej i organizacyjnej partii.

W obecnej sytuacji winniśmy oczywiście skoncentrować się na poglądach rewizjonistycznych i na wszelkiego rodzaju ustępstwach na rzecz reakcji. Jest jasne, że walkę z objawami rewizjonizmu trzeba prowadzić umiejętnie. To znaczy w ten sposób, aby uniemożliwić nawrót do błędów dogmatyzmu i sekciarstwa, których przecież, jak wiadomo, na terenie Warszawy również nie brak.

W ten sposób pomoc Komitetu Centralnego dla Warszawy winna skoncentrować się na dwu węzłowych sprawach — ożywieniu organizacji partyjnych w kluczowych fabrykach i zwalczaniu bądź neutralizacji reakcji we wszelkich jej formach i objawach.

Trzeba, towarzysze, w tej naszej działalności na terenie Warszawy pokazać rzeczywiste oblicze socjalistycznej Warszawy. Za dużo mówimy i słyszymy o dziennikarskiej Warszawie, o literackiej Warszawie, o studenckiej Warszawie. Trzeba więc: mówić, myśleć i pokazywać tę robotniczą Warszawę. To jest jedno z naszych podstawowych zadań.

Reasumując moją wypowiedź, chciałbym podkreślić:

Po pierwsze — że uchwała o oczyszczeniu partii jest słuszna i konieczna.

Po drugie — że projektowana akcja jest poważnym zabiegiem chirurgicznym, który może dać zbawienne skutki, ale może i zaszkodzić, jeżeli będzie przeprowadzana zbyt szybko, zbyt nerwowo i bez przygotowania.

Po trzecie — w przygotowaniach do akcji weryfikacji główną uwagę trzeba zwrócić na przywrócenie właściwej atmosfery moralnej i wzajemnego zaufania, na przeprowadzenie wielkiej akcji ideowo-wychowawczej w całej partii. Walczyć trzeba o demokratyzację i przywrócić leninowskie normy życia partyjnego, poczynając przede wszystkim od góry. Nie rozgrzebywać się w przeszłości. Mieć śmiałą inicjatywę zmian organizacyjnych i kadrowych, które prowadzą do umocnienia trzonu robotniczego w kierownictwie partii i do podniesienia atmosfery moralno-politycznej w całej partii.

Wreszcie ostatnie. Prowadząc akcję przedzjazdową, pamiętać, że wyniki tej akcji zależą nie tylko od cięć chirurgicznych, ale od działalności zapobiegawczej. Od wzmocnienia naszych słabych pozycji, a przede wszystkim od dalszej, energicznej walki z rewizjonizmem i wzmocnienia trzech kluczowych, obolalszych miejsc w partii: wzmocnienia trzonu robotniczego w partii, wzmocnienia warszawskiej organizacji partyjnej i wzmocnienia ducha jedności młodzieży z partią. I dopiero wyniki tych przedsięwzięć zadecydują na pewno o całości sukcesu, celowej i koniecznej akcji oczyszczenia partii.

Zadecydują na pewno o owocnych wynikach obecnego Plenum.

Tow. STANISŁAW SKRZESZEWSKI

Ocena sytuacji, zawarta w referacie tow. Wiesława i w projekcie uchwały, jest bezspornie słuszna. Również i kierunki działalności partii na najbliższy okres zostały wybrane trafnie. Jestem przekonany, że uchwała zostanie przyjęta przez całą partię, przez organizacje partyjne i zdecydowaną większość członków partii z uznaniem i wdzięcznością. Wielu oddanych sprawie socjalizmu i partii ludzi było zdezorientowanych. Trzeba powziąć szersze, że niemal było przyczyn zamieszania że posunięcia partii okazały się niedostateczne, aby wyjść z trudnej sytuacji, w jakiej myśmy się znaleźli.

Bezspornie słuszny wydaje mi się kurs na oczyszczenie partii od różnego rodzaju ludzi, którzy szkodzą lub przeszkadzają partii w wykonywaniu jej kierowniczej roli w narodzie i państwie. Zasady sformułowane w projekcie rezolucji — jak mnie się wydaje — są słuszne i wskazują właściwy kierunek rozwiązywania sprawy. Równocześnie należy zaznaczyć, że pierwszorzędną rolę odegrają instrukcje wykonawcze i niemniejszą rolę odegra praktyczne wykonywanie tych uchwał. Podzielałm troskę towarzyszy, którzy dotychczas wypowiedzieli się w tych sprawach.

Chciałbym wreszcie podzielić się z towarzyszami pewnymi uwagami o działalności partii w ostatnim okresie. Uważam to nawet za swój obowiązek.

Bardzo poważnie wątpliwości i zastrzeżenia musi budzić — jak mnie się wydaje — sposób załatwienia sprawy likwidacji „Po prostu”.

Trudno do dnia dzisiejszego zrozumieć, dlaczego w tej służebnej, politycznie i moralnie w pełni uzasadnionej akcji zastosowano posunięcia tak niezrozumiałe. Raczej właściwie inaczej trzeba to ująć. Posunięcia te były dobrane trafnie, jak mnie się wydaje. Ale ich porządek, ich kolejność w zastosowaniu była wręcz odwrotną niż by wskazywał zdrowy rozsądek. Wcale nie trzeba być wielkim politykiem, by przewidzieć, że zastosowanie administracyjnych represji do tego właśnie pisma, właśnie do „Po prostu”, nie mogło się obejść bez uprzedniej politycznej mobilizacji społeczeństwa, młodzieży, a przede wszystkim mobilizacji partii, jej organizacji i członków. Sprawą niezwyklej wagi była mobilizacja młodzieży wobec szczególnie niebezpiecznego zamieszania w tym środowisku.

Przy zamykaniu pisma „Po prostu” nie było specjalnego, przysłówiowego u na pospiechu. Jeszcze 21 września towarzysz Wiesław na zebraniu żerańskiej organizacji partyjnej przedstawił alternatywę: „albo „Po prostu” będzie się mieściło w liście, albo „Po prostu” nie będzie wogóle wychodzić”. W parę dni później na naradzie pierwszych sekretarzy komitetów wojewódzkich partii towarzysz Wiesław wręcz poinformował zebranych towarzyszy, że „postanowiliśmy zamknąć „Po prostu”. Równocześnie zapowiedział, że „w stosunku do tych z zespołu redakcyjnego, którzy są członkami PZPR, trzeba będzie wyciągnąć również i partyjne wnioski”. Działano więc na parę dni przed wypadkami na placu Narutowicza w Warszawie.

Z tych dat i wypowiedzi wynika, że nie brak czasu, który często narzuca nam taktykę, zdecydował o sposobie rozegrania niełatwej i nieprostej sprawy „Po prostu”.

Spójrzmy teraz na sprawę „Po prostu” od innej strony, od strony przeciwnego aktywisty, przeciwnego działacza młodzieżowego lub inteligenta. Należy przy tym na wstępie podkreślić, że chodziło tu o tygodnik, o którym „Trybuna Ludu” jeszcze 5 października pisała, że „stanowisko „Po prostu” poczytywane było w dalszym ciągu przez sporą część opinii publicznej za zgodne z poglądami nowego kierownictwa partii”. A co o sprawie „Po prostu” wiedział przeciętny obywatel w Polsce? Bardzo niewiele ponad to, że tygodnik ten jest bojowym, pożytecznym pismem.

Jak nasza propaganda, radio, prasa przygotowała aktywistę partyjnego w terenie do likwidacji „Po prostu”? Krajowe, państwowe, partyjne i inne ośrodki propagandy i informacji nie tylko nie informowały, nie uzbrajały masowego czytelnika, ale go — można zaryzykować twierdzenie — dezorientowały przez milczenie (z niewielkimi wyjątkami) lub przez nie przemyślane: nie przekonywające, a przeciwnie, denerwujące komunikaty.

Trzeba dodać do całości obrazu, że działo się to wszystko przy wrzasku zagranicznych rozgłośni radiowych i prasy na temat likwidacji „Po prostu”. Tymczasem nasza prasa podała po pierwszym dniu awantur w Warszawie oficjalny komunikat PAP, który mówił o wszystkim, straszył relegowaniem studentów z wyższych uczelni za udział w burdach, ale przemilczał, że chodziło o sprawę „Po prostu”. Ulgę przyniósł dopiero komunikat o stanowisku Sekretariatu KC PZPR. Komunikat opublikowany 5 października. Wyjaśnił całą sprawę do końca wielki artykuł w „Trybunie Ludu”, opublikowany 11 października. Dopiero ten artykuł w „Trybunie Ludu” przedstawił masowemu czytelnikowi dno politycznego i moralnego upadku zespołu redakcyjnego tygodnika „Po prostu”.

Towarzysze! Sprawa „Po prostu” — śmiem twierdzić — do dnia dzisiejszego nie jest w opinii publicznej zrozumiała. Można tytułem ilustracji powołać się na dwa przykłady. Prasa krakowska przyniosła jeszcze 9 października wiadomość o ulotkach kolportowanych wśród studentów i nawołujących do strajku okupacyjnego. Mówiono nawet o głodówce protestacyjnej. Oto macie wyraz tego, ile nieporozumień z jednej strony oraz pasji i namietności z drugiej wywołała sprawa „Po prostu”.

A prawie powszechna zмова milczenia, jaka zapanowała w prasie w związku z wyjaśniającym artykułem w „Trybunie Ludu”, mimo wystąpienia towarzysza Wiesława na naradzie z dziennikarzami, świadczy o tym — jak mnie się wydaje — że kompleks „Po prostu” nie jest jeszcze przezwyciężony do końca.

Jeszcze jeden moment. Odnosi się wrażenie, że nie doceniłmy tego faktu, iż „Po prostu” przestało się ukazywać nie tylko za to, co w nim było drukowane — czym każdy, kto chciał, mógł się zapoznać, ale również za to, co było przygotowywane i miało się ukazać, ale na szczęście dzięki cenzurze się nie pojawiło, a do tego materiału nie każdy miał dostęp.

Nasuwają się szereg niepokojących pytań: dlaczego Sekretariat nie odwołał się do aktywu partyjnego? Dlaczego nie przygotował opinii publicznej do właściwego przyjęcia komunikatu o zamknięciu „Po prostu”? Dlaczego Sekretariat dopuścił do tego, że dopiero w obliczu burd i awantur, dopiero po użyciu Milicji i ORMO, wydano komunikat, skoro nie można było go nie wydać? Trzeba mieć nie tylko wiarę w polityczny rozsądek i polityczną odpowiedzialność mas partyjnych i bezpartyjnych, ale przecież trzeba temu rozsądkowi pomóc przez podanie konkretnych informacji. Dlaczego skazano bezbronny aktyw na lup zagranicznej propagandy przez długotrwałe milczenie krajowych ośrodków powołanych do głosego i we właściwym czasie mówienia rzeczy, uzbrajających partię do walki politycznej? Dlaczego postawiono sprawę na głowie? Dlaczego to, co powinno być powiedziane na początku — mam na myśli artykuł w „Trybunie Ludu” — opublikowano na samym końcu?

Nie przyszliśmy — wydaje mi się — towarzysze, we właściwym czasie z prawdą. Koszty, jakie musimy płacić za konieczną i dla mnie bezsporną likwidację „Po prostu”, są niepotrzebnie za duże.

Przechodzę do następnego zagadnienia.

Wielu ludziom, towarzysze, potrzeba było wyraźnego i na cały głos powiedzenia przez partię, że — co powiedział towarzysz Wiesław na naradzie z dziennikarzami — Październikowi zagraża reakcja społeczna; reakcja społeczna znajduje swoich heroldów w prasie. Ci ludzie muszą przestać mieć możliwość szerzenia szkodliwych haseł, poglądów i tendencji, nie mogą mieć możliwości oddziaływania na społeczeństwo. Przed reakcją społeczną będziemy bronić zdobycy Października.

Wielu ludziom, wrogo nastawionym do socjalizmu lub obalamucom, wydawało się, że już można albo — co więcej — nawet wypada pluć na wszystko, na uczciwy wkład pracy i wysiłku, na osiągnięcia. Niektórym się zdawało, że można publicznie znieważać rzeczy, które w ciągu trzynastolecia uważaliśmy za najświętsze, dla których miliony ludzi pracowało, nie szczędząc rąk. Świadomym wrogiem się zdawało, że pluciem i znieważaniem, zamętem i bałaganstwem, rozbięciem i bezholowiem wymości się drogę do „drugiego etapu”.

Dzisiaj chyba dla nikogo nie ma wątpliwości, że źródło powstałej u nas sytuacji, ostateczne źródło, praźródło przeszkód, tkwi w błędach i wypaczeniach ubiegłego okresu. Nie czas dzisiaj na dyskusję nad tym, czy błędy należało usuwać powoli, etapami, na hamulcach, trzymając równocześnie cugle mocno w garści. U nas, jesteśmy o tym przekonani, przy niesłychanie skomplikowanej sytuacji zastosowanie metody wolnych, z góry odważonych, zmian było nie do pomyślenia.

Dzisiaj nie czas na potępienia, swary. Dzisiaj stoi przed nami jedno zadanie: nie dać się odrodzić błędem przeszłości. Umienić i rozwijać wszystko to, co dobrego, cennego i trwałego przyniósł polski Październik, oraz całą siłą przeciwstawić się atakom społecznej reakcji, która wykorzystując swobody obywatelskie atakuje nasze pozycje. Trudność polega na tym: aby wraz z wodą nie wylać dziecka z kąpielą. Swobody obywatelskie, wolność i prawo do samodzielnego myślenia oraz wypowiadania swych myśli i poglądów, rzecz bezcenna — to wszystko musi być zachowane, rozszerzone, pogłębiane. Sprawa w tym, że tylko wrogiem socjalizmu trzeba usunąć sprzed nosa trybunę, z której dotąd bezkarnie przy naszej pobłażliwości i liberalizmie głosił teorie sprzeczne z linią partii.

Wszystko, co uczucie socjalistyczne w partii, musi skupić się wokół nowego kierownictwa. Nie ma już ani czasu, ani miejsca na deklaratywną, pozorną jedność i konsolidację partii. Jedność musi być konkretna, realizowana w codziennej działalności zarówno w pracy zawodowej, jak partyjnej, w postawie każdego członka partii.

Nie ulega dla mnie żadnej, absolutnie żadnej wątpliwości, że ze surowością i bezwzględnością trzeba traktować tych, co prowadzą wrogą robotę z pozycji rewizjonizmu czy likwidatorstwa, jak również tych, co szkodzą partii z pozycji konserwatyzmu.

Walka, bezpośrednia walka z rewizjonistami i likwidatorami, heroldami świadomości, czy nieświadomymi „drugiego etapu”, już się praktycznie rozpoczęła. Usunięcie szeregu osób, współpracowników redakcji „Po prostu”, jest dobrym początkiem. Nareszcie wyleciał z partii Tejkowski, który w czasie wyborów do Sejmu głosił w Krakowie tezę, że „Polska Zjednoczona Partia Robotnicza nie była ani polska, ani robotnicza”, że PZPR była partią faszystowską.

Walkę z dogmatystami, walkę z tymi, którzy prowadzą grupową lub frakcyjną działalność, cugle się tylko zapowiadają. Zamiast zapowiadać posunięcia, które mają kiedyś nastąpić, trzeba partii to niebezpieczeństwo na konkretnych przykładach pokazać.

Towarzysze! Dwa słowa na temat sytuacji międzynarodowej.

Doświadczenie, historyczne doświadczenie uczy nas, że wróg się nie cofa przed wykorzystaniem naszych słabości, że słabości naszego obozu chce wykorzystać na miarę historycznych przemian. Nie mam najmniejszego zamiaru kogokolwiek agitować, aby węszyć agenturę wszędzie i za wszelką cenę, aby ją nawet „wrażlić” sztucznie tam, gdzie jej faktycznie nie ma. Nie mam zamiaru agitować kogokolwiek, aby błędy i słabości polityczne partii zasłaniać doszukiwaniem się agentury. Nawiasem powiem, że błędem byłoby również zniechęcanie na możliwość agenturalnej, wyrotowej, podziemnej działalności wroga i wykorzystywania legalnych możliwości organizacyjnych. Chodzi mi o inną ważniejszą rzecz. Przecież nikt nie ma chyba wątpliwości, że moment rozpoczęcia imperialistycznej agresji przeciwko Egipcjowi łączył się z okresem kryzysu na Węgrzech.

Systematycznie i ustawicznie coraz większe napinanie sytuacji wojennej na Bliskim Wschodzie, gromadzenie wojsk na granicy Syrii świadczy, że imperialiści nie zrezygnowali mimo wszystko z prób rozwiązywania problemów i konfliktów w drodze wojny. Imperialiści dostrzegają gołym okiem, że czas stał się sojusznikiem socjalizmu.

Nie można w ogóle, zwłaszcza zaś w chwili obecnej, tracić z pola naszego widzenia spraw międzynarodowych oraz gromadzących się i zaostrzających konfliktów. Napiecie sytuacji międzynarodowej nakazuje nam zważanie szeregów. Niebezpieczeństwo szerszych konfliktów w tym stanie w partii i kraju, w jakim się one działy znajdują, musi budzić jak największą troskę.

Na ubiegłych kilku plenarnych posiedzeniach Komitetu Centralnego naszej partii sytuacja międzynarodowa w szerokim tego słowa znaczeniu ustępowała z pola widzenia pod naporem ostrych problemów krajowych. A przecież nie jesteśmy wyspą. Zapiecek, jaki sobie wygodnie stworzyliśmy pod pojętą ochroną sowieckiej armii, trzeba likwidować. I dobrze się stało, że w referacie towarzysza Wiesława na obecnym plenarnym posiedzeniu KC znalazł się cały rozdział, poświęcony omówieniu i ocenie sytuacji międzynarodowej, oświetleniu na tym tle sytuacji i pozycji Polski.

I na zakończenie: dobrze się stało, że na dzisiejszym Plenum robimy dalszy wielki krok w uświadomianiu partii i narodowi wagi przyjaźni ze Związkiem Radzieckim.

Tow. HENRYK JABŁOŃSKI

Każdy z nas, pracowników szkolnictwa wyższego, zwłaszcza instytucji zajmujących się organizacją nauki, nie ma wątpliwości, że ogólna ocena rewizjonistycznych niebezpieczeństw na terenie inteligentkim, zawarta w referacie towarzysza Gomułka, jest słuszna. Jeśli mimo to nie ograniczę się tylko do przyłączenia się do tej oceny — to dlatego, że chcę się pokrótce zastanowić nad drogami wyjścia z istniejących trudności na jednym odcinku inteligentkim — na odcinku życia naukowego.

Przed wszystkim trzeba sobie powiedzieć, że dróg wyjścia nie znaleźliśmy stwierdzając jedynie, że jest źle, a nawet wtedy, gdy stwierdzamy długie niestety szeregi faktów to potwierdzających. W tym celu trzeba również wykazać, co w obrazie sytuacji ogólnej jest pozytywnego, by można to było rozwinąć. Przy analizie zaś tego, co jest złe, należy zrozumieć, dlaczego zło mogło się tak rozrosnąć.

Nie należy pomniejszać odrodzenia się aktywności sił reakcyjnych na terenie nauki i szkół wyższych, ale gdybyśmy tylko o tym pamiętali, obraz sytuacji nie

byłby prawdziwy. Można by nawet sprawę ująć w ogóle od innej strony. Ilość elementów prawdziwie reakcyjnych, antysocjalistycznych nie jest większa niż dawniej. Jest ona chyba na pewno mniejsza, ale za to są one jawniejsze, głośniejsze, bardziej agresywne. Główne źródło zła leży jednak nie w aktywizacji sił reakcyjnych, ale gdzieś indziej — w tym, że w ośrodkach naukowych (przede wszystkim w wyższych uczelniach, ale — choć w mniejszym stopniu daje się to odczuwać — również w innych instytucjach naukowych) nie ma aktywnych organizacji partyjnych, że organizacje partyjne zatraciły perspektywę, gdyż tu właśnie, wewnątrz partii, pokazały się wyraźnie nasze słabości. Nasza własna wewnętrzna słabość ośmielala elementy wrogle. Wahania we własnych naszych organizacjach ośmielaly wrogów i przechylały na stronę sił antysocjalistycznych elementy chwylne poza partię.

pozytywne na tym tle są dwa zjawiska:

Po pierwsze — że konieczność wyjechać z marazmu coraz bardziej jest odczuwana przez szereg towarzyszy partyjnych wśród pracowników nauki.

Po drugie — że brak wyraźnej postawy organizacji partyjnych obserwuje w niepokojem znaczna część postępowej, bezpartyjnej profesury, że z jej strony coraz częściej słyszy się głosy o tym, że wiele złego wynika z małej aktywności partii.

Cały czas mówię — chciałbym to wyraźnie podkreślić — o profesorze, a nie o młodzieży, gdzie sytuacja jest w pewnym sensie odmienna.

Na terenie profesury obserwujemy nadto zjawiska pozytywne, o które niełatwo byłoby w okresie dawniejszym, na przykład półtora czy dwa lata temu. Chodzi mi w tym wypadku o uznanie przez poważną część profesury, a nawet niektóre jej ośrodki, za rzecz zupełnie naturalną, że w ważnych sprawach należy zwrócić się do partii po opiekę czy decyzję. Robiono to i dawniej, ale z poczuciem nie tego, że tak trzeba, ale że się musi. Czyniono to niechętnie. Na tym tle wyrastały głosy o komenderowaniu przez partię, nawet w tych wypadkach, gdy naprawdę komenderowanie nie było. Teraz inicjatywa w tej sprawie wychodzi często od uczonych — i to nawet takich, którzy i słuchać dawniej nie chcieli o ingerencji partii w sprawę organizacji nauki.

A więc na przykład wybitny uczyony, o światowym imieniu, zamilowany w swej dyscyplinie naukowej aż do czasu może przesadnych wniosków praktycznych, ale w przytłuczającej większości wypadków mający rację, przed mniej więcej rokiem wystąpił z pewnymi wnioskami o charakterze lokalnym. Zaproponowałem mu spotkanie z sekretarzem komitetu wojewódzkiego w Krakowie. Odmówił zdecydowanie. Przed paru tygodniami wystąpił z inicjatywą przedstawienia swoich wniosków komisji oświaty i nauki Komitetu Centralnego.

Inny wybitny uczyony, tym razem w środowisku poznańskim, zwraca się z prośbą, aby inicjatywę jego i jego kolegów włączyć do akcji ogólnokrajowej. A wobec tego, że jest to akcja ogólnokrajowa, nie ma wątpliwości, że Komitet Centralny partii musi zająć w tej sprawie stanowisko, zanim koncepcje znajdą zewnętrzny wyraz.

Takich przykładów mógłbym przytaczać więcej. Ogół uczelniczych, postępowych uczonych uwierzył, że mówimy szczerze o wolności nauki, choć nie rzekamy się roli kierowniczej, i że z tych zdobyczy nie mamy zamiaru się wycofać. A taka sytuacja skłania ich do szukania oparcia i kierownictwa właśnie w partii. Przecież stąd się biorą znaczne i znane towarzyszom choćby z prasy żądania uczonych: „wykorzystujcie nas w życiu gospodarczym kraju”. Mnożą się inicjatywy w tym zakresie, wychodzące nie od naszych resortów, nie od urzędów, ale właśnie od uczonych.

Zastanowmy się, czego to jest rezultatem, czego to jest zarazem dowodem? Wzrostu autorytetu partii jako całości, a w tym — wzrostu autorytetu kierownictwa partyjnego w ciągu ostatniego roku, mimo braku aktywności dółowych, uczelnianych organizacji partyjnych. Nie chcę tego zjawiska przeceniać, bo uwagi te odnoszą się głównie do wąskiej warstwy najwybitniejszych uczonych, ale nie doceniać go nie wolno, bo utracimy właściwą perspektywę działania w przyszłości. Oznacza to bowiem, że mamy poważne zaplecze wśród najwybitniejszej części profesury, że mamy duże możliwości działania, których nie wykorzystujemy. Nie wykorzystujemy ich należyście, bo słabe jest główne ogniwo naszego oddziaływania — organizacje partyjne w instytucjach naukowych. Atmosfera dla uaktywnienia najlepszych partyjnych elementów tych instytucji jest dziś o tyle lepsza, że głosy: „chcemy mieć partię” słyszy się coraz częściej. Trzeba tylko te pozytywne siły wydobyć, podtrzymać, otoczyć opieką i wydaje mi się — zarówno nasza komisja oświaty i nauki, jak i Sekretariat Komitetu Centralnego działają w tym wypadku zbyt ostrożnie. Chcemy wszystkie w tym względzie instrukcje mieć zapieczętowane na ostatni rzutek, do końca precyzyjnie wykonane. A tymczasem często takich skończonych recept działaniom jeszcze nie mamy, bo da je nam dopiero konkretna praktyka. Ulepszenie konkretnych form działania nastąpi, jeżeli jasna będzie główna linia działania, wynikająca z naczelnej dyrektywy: wcielania w życie słusznej linii partii.

Nie jest zresztą tak źle, byśmy w ogóle poruszyli się w mgławicy i żadnych form działania nie mieli ustalonych i sprawdzonych w praktyce. A że nie wszystkie możliwe potrafilibyśmy przewidzieć przy biurku, to wcale nie dziwne, lecz normalne. Najważniejsze jest, aby zdrowy aktyw partyjny naprawdę poczuł się aktywnym, a wtedy mamy perspektywę gruntownego przełamania istniejących trudności i stopniowego usuwania niemalych przeciży niebezpieczeństw.

Czy nie zgąsiliśmy tu barw jasnych, pozytywnych? Nie. Tylko nie powtarzamy tego wszystkiego, co dobrze nam znane, a smutne i ciemne. Widzę te wszystkie rzeczy, ale łatwiej wyjdziemy z obecnych trudności widząc również i strony jaśniejsze, przy całej ich dzisiejszej słabości. Wyjdziemy, naturalnie, jeśli główne ogniwo naszego oddziaływania — organizacje partyjne — oczyszczymy i uaktywnimy.

Parę słów jeszcze o młodzieży.

Nie mam wątpliwości, że analiza, którą w tym względzie przeprowadził towarzyszy Gomulka, jest słuszna. I na tym niewesołym tle chciałbym jednak wskazać na zjawiska pozytywne.

My, profesorowie, obserwujemy wśród znacznej części młodzieży duży pęd do nauki. Początkowo zniesienie formalnej dyscypliny, ścisłej kontroli pracy doprowadziło do osłabienia wyników. Pod koniec ubiegłego roku szkolnego obserwowaliśmy poprawę pracy studentów, ale można byłoby sądzić, że jest to tylko słomiany ogień, który podsycała obawa o wyniki egzaminacyjne. Tymczasem pierwsze tygodnie obecnego roku na tym wydziale Uniwersytetu Warszawskiego, na którym pracuję, mimo złego startu w pierwszych dniach, są zaskakująco dobre. Frekwencja na wykładach i ćwiczeniach jest lepsza niż w ostatnich dwóch latach, aktywność młodzieży na ćwiczeniach jest bardzo duża, przygotowywanie się do ćwiczeń dobre. Trzeba to umieć widzieć, trzeba to zjawisko wykorzystywać, pokierować nim.

A teraz na inne tematy. Rozmawiałem z szeregiem studentów, którzy nie tall, że forma rozwiązania sprawy „Po prostu” im się nie podoba i tym starali się usprawiedliwiać demonstracje. Teraz ci sami studenci wzywają bardzo nlecznych spośród siebie, którzy chcieliby do tej sprawy w starym tonie wracać, aby rzecz uznali za zakończoną. Niektórzy z nich motywują swe stanowisko tym, że błędy w rozwiązywaniu sprawy były zarówno ze strony władz, jak i ze strony młodzieży.

Nieistotna więc jest forma, ale przede wszystkim sedno sprawy, a sedno sprawy jest bezsporne, zgodne z decyzją Sekretariatu KC.

Każdy, kto ma za sobą szereg lat współpracy z młodzieżą, nie będzie od tych młodych ludzi żądał jakichś dodatkowych deklaracji, samokrytyki za to, co mówił wczoraj, bo to zaostrzy na nowo sytuację, zaostrzy niepotrzebnie. Mówię tu o poszczególnych szeregowych członkach organizacji młodzieżowych, a nie o organizacjach czy o ich kierownikach. Również nie znaczy to, że nie mamy tłumaczyć stanowiska partii. Jak najbardziej! Ale już ta dzisiejsza niecałkiem zadowolająca postawa tej części młodzieży, o której mówiłem, stwarza możliwość naszego oddziaływania na nią, stwarza możliwość pełnego zrozumienia przez nią linii partii, a w dalszej perspektywie mobilizacji do walki o tę linię.

Teren pracy to niełatwy, najeżony trudnościami można powiedzieć. To co mówiliśmy o oddziaływaniu złej sytuacji w organizacjach partyjnych na ogólną sytuację w profesurze, odbiło się bez porównania ostrzej, gorzej na terenie młodzieżowym. Tu łatwiej było elementom rewizjonistycznym opanować teren niż wśród ludzi dojrzałych, mających bardziej ustabilizowane poglądy.

I tutaj więc wracamy do punktu wyjściowego rozważań. Mobilizacja organizacji partyjnych w szkołach wyższych wokół słusznej linii partii jest warunkiem podstawowym ogólnej poprawy sytuacji na tym ważnym odcinku naszej inteligencji. Mobilizację tę możemy przeprowadzić wcielając dyrektury X Plenum. Możliwość tę potwierdzają coraz liczniejsze głosy: „chcemy mieć partię!“. Na towołanie odpowiedzieć musimy i możemy. Rozpoczęcie już oczyszczanie się partii z elementów niesocialistycznych, zdemoralizowanych umiasta w całym kraju autorytet partii i kierownictwa. Jeśli zostaną należycie wprowadzone w życie zaproponowane nam tutaj dyrektury X Plenum, posuną one ten proces jeszcze bardziej naprzód. W konsekwencji tworzy się już klimat do ubojwienia organizacji partyjnych i w szkołach, i Instytutach naukowych. A to pozwoli partii przywrócić i na tym bardzo trudnym odcinku należną jej kierowniczą rolę.

Tow. LEON BIELSKI

Zgadzam się zarówno z referatem, jak i z uchwałą o oczyszczeniu partii i weryfikacji. Jestem przekonany, że oczyszczenie i weryfikacja członków partii pomoże nam otrząsnąć się z marazmu. Na dłuższą metę jednak o nastrojach i sytuacji zdecydują wyniki gospodarcze i stopa życiowa, a o to trzeba długo i wytrwale walczyć.

W ciągu tych dwóch lat zrobiliśmy wiele w tym kierunku. Mówił o tym referat. Są jednak objawy zmęczenia wśród ludzi i tylko komuniści mogą stanąć na czele walki o przezwyciężenie tego zjawiska. Poważną rolę winna tu odegrać prasa. Niestety, w ubiegłym okresie nie tylko nie zrobiła ona tego, ale na odwrót — jak tutaj była mowa w referacie — często przeszkadzała.

Zgadzam się całkowicie z tym, co mówił tow. Wiesław w referacie, wspominając o zebraniu redaktorów. I myślę, że tym określam swoje stanowisko. Decyzje podjęte — i te w sprawie „Po prostu“, i inne — były smutną koniecznością i trzeba je konsekwentnie wykonywać. Trzeba jeszcze wiele wysiłków, żeby prasa zmieniła swoje oblicze, żeby inaczej przedstawiała zagadnienia, żeby nie utraciła zalet, które zdobyła, a pozbyła się tego, co było złe.

Trudno zgodzić się z niektórymi towarzyszami, gdy w dyskusji pchali do jednego worka całą prasę. Myślę, że to jest niesłuszne, bo nie można wkładać do jednego worka „Polityki“ i „Nowych Drog“ łącznie z pismami, które reprezentowały kierunek rewizjonistyczny. Można krytykować i te pisma, nawet je należy niekiedy krytykować, ale trzeba przecież dostrzegać i chęć, i dowody walki, chociaż jest tutaj wiele potknięć.

Myślę, że po Plenum sytuacja w prasie zmieni się na lepsze. Prasa powinna występować dalej z krytyką, ale słuszną krytyką. Trzeba jednak, aby ze strony kierownictwa była prowadzona konsekwentna polityka wobec prasy, która zapewni przeprowadzenie linii partii. Chodzi mi o to, że nie wystarczą tylko uderzenia, które są niezbędne. Należy pomóc kolektynom w przedstawianiu się na nowe formy pracy. Myślę, że trzeba pomyśleć o pracy organizacji partyjnych w redakcjach. To jest bardzo zaniedbany odcinek. Organizacje partyjne w wielu redakcjach właściwie przestały istnieć i ożywienie ich okaże nam tu pomoc.

Jeżeli chodzi o oczyszczenie i weryfikację członków partii, to jest to tylko część pracy, która nas czeka. Chodzi o wytworzenie zdrowej atmosfery w partii. Ludzie wstrząśnięci nie mogą odnaleźć swojego miejsca.

Nie myślę tu o tych, których trzeba usuwać. Chcę mówić o tym, że u nas w partii rozpełniło się asekurantwo, obojętność, brak decyzji. Wielu towarzyszy chce sobie urządzić życie łatwiej. To przybiera bardzo różne formy. Namnożyło się dobrych wujaszków, którym jest wszystko obojętne, byle z nikim się nie kłócić. Chodzi mi o oportunistów życiowych. To są też oportuniści, przy tym liczba ich jest wielokrotnie większa niż wszystkich innych oportunistów. Jeżeli chcemy, żeby partia otrząsnęła się z marazmu, to musimy walczyć i z tym odchyleniem od norm leninowskich.

Niektórzy ludzie widzą, że przejawiać inicjatywę, brać odpowiedzialność — to są u nas niewygodne rzeczy, że to nie popłaca. Są tysiące dobrych ludzi, ale słabych i zniechęconych stanem, który u nas jeszcze się nie skończył. Tych ludzi trzeba przywrócić partii. Trzeba, żeby każdy z nas, jak żołnierz w boju, czuł obok siebie ramię komunisty, a nie obojętność i niechęć. Komuniści muszą walczyć, gdy zachodzi potrzeba, i w tej walce nie może się czuć samotny.

W sprawie weryfikacji szereg towarzyszy mówiło już przede mną o tym, że niezrozumienie i niepokój budzi pytanie o sposób jej przeprowadzenia dlatego, że nie znamy instrukcji. Myślę, że najlepiej będzie, jeżeli i komisje, i organizacje partyjne będą działały wspólnie. Rozumiem to w ten sposób, że komisje, które to będą przeprowadzały, uzgodnią stanowisko z komitetami, a w wypadkach spornych prześlą to wyższej instancji partyjnej. Chodzi o to, żeby przyjąć na zebranie organizacji partyjnej z jakimiś w miarę możliwościami uzgodnionymi i przygotowanymi wnioskami. Może trzeba przed zebraniem organizacji partyjnych poświęconym tym sprawom wcześniej zwolować naradę aktywu czy coś takiego. Chodzi mi o to, aby na zebraniu organizacji partyjnej nie rozpoczynać boju o każdego człowieka, bo takie zwołanie może trwać wiele dni, może dojść do konfliktu między komisją a organizacją. Chodzi o to, by masy członków partii i bezpartyjnych, zrozumiały właściwie konieczność tego, co robimy.

Jeszcze jedno w sprawie weryfikacji.

Sprawa składek partyjnych. Jak wiemy, bardzo duży procent członków partii zależy z opłatami składek partyjnych i to praktycznie stanie się jednym z poważnych problemów przy weryfikacji członków partii. Są wypadki kiedy członek partii nie płaci 6, 8 i 10 miesięcy czy nawet rok. Przeważnie dotyczy to robotników, zwłaszcza budowlanych, w znacznym stopniu chłopów. Staniemy wobec faktu, że trzeba przejść nad tym do porządku dziennego, no bo przecież robotników trzeba w partii utrzy-

mać. To jest niedobrze. Myślę, że trzeba wprowadzić poprawkę do uchwały i postawić organizacjom partyjnym zadanie uregulowania tych spraw. Pozwolić organizacjom partyjnym na rozłożenie na raty zaległych składek partyjnych.

Ważną rzeczą jest też przydzielenie członkom partii wódnicy partyjnych. W tej całej złej sytuacji mamy dużo i to dobrego aktywu. Chcę tu powiedzieć o przeniesieniu uchwał IX Plenum w teren Niecały aktyw, który pojechał z Warszawy, był wykorzystany należycie. Nie wykorzystywaliśmy do tej pory do tego dostatecznie i aktywu wojewódzkim można dotrzeć przy przeniesieniu uchwał X Plenum do każdej większej i ważniejszej organizacji partyjnej. Słać nas na to. Trzeba sobie postawić zadanie, żeby razem z aktywistami wojewódzkimi i powiatowymi dotrzeć aż do organizacji partyjnych na wsi, dotrzeć jak najgłębiej.

Ostatnia sprawa, którą chciałem poruszyć, to sprawa pracy komisji. Powołaliśmy przy różnych instancjach komisje bez liku. Te komisje wiele obra- dują, a jeszcze nie nauczyły się dostatecznie pracować. Często zajmują się zagad- nieniami gospodarczymi, administracyjnymi, które do nich nie należą. Trzeba to zmienić. Myślę, że trzeba upoważnić komisje, by przyciągały aktywa i przy jego pomocy wykonywały konkretną pracę partyjno-polityczną, polegającą przede wszystkim na pomocy dla organizacji partyjnych.

Komisje działają przy instancjach i słusze nie mają prawa wydawać poleceń bez decyzji instancji. Myślę, że instancje nie nie będą miały przeciwko temu, aby komisje prowadziły konkretną pracę pomagającą organizacjom. Oczywiście, nie zas- tępują instancji. A istnieje takie niebezpieczeństwo, Komisje odnajdą właściwą rolę i będą lepiej pracować, jeżeli potrafią się związać z pracą partyjno-po- lityczną w terenie.

Jeżeli pójdziemy z X Plenum do szerokiego mas, to potrafimy swoje zadanie speł- nić i wpłynąć na to, aby partia zrobiła w wyniku tej pracy nowy wielki krok na- przód.

Tow. MIECZYSLAW LESZ

Proszę towarzyszy! Decyzje partii o przeprowadzeniu weryfikacji są absolutnie słuszne.

W naszej partii jest obecnie szereg ludzi, którym los partii jest w gruncie rzeczy zupełnie obojętny, których w Istocie nie absolutnie z socjalizmem nie łączy. Są na- wet ludzie w naszej partii, którzy po prostu nienawidzą jej. Może się ktoś zapytać, jak to jest możliwe, jak można godzić przynależność do partii z takimi wobec niej uczuciami. Tak jednak jest naprawdę.

A oto parę przykładów. Np. członek partii pisze w jednym z czasopism recenzję o noweli Marka Hłaski. Członek partii w recenzji tej wyraża się dosłownie tak: „Hłasko widzi świat tak, jakim stworzył go komunizm, natomiast welszmerce komu- nistów nie ga nie obchodzi”. Czy można tego rodzaju wypowiedzi pogodzić z człon- kostwem naszej partii? Wydaje mi się, że nie.

Drugi przykład. Członek partii pisze o modnej obecnie francuskiej powieści „Man- daryni” i stwierdza, że my aktywiści i działacze partyjni jesteśmy mandarynami, że mamy zdeformowane sumienia i że jesteśmy głęboko zdeorganizowani.

Czy można tego rodzaju stanowisko pogodzić z przynależnością do naszej partii?

Wydaje mi się, że tego nie można pogodzić z przynależnością do naszej partii.

Trzeba powiedzieć, że taka sytuacja, w której można bezkarnie partię obrzucać kamieniami, ośmiela wrogów, oddala od nas wszystkich wahających się. Nie jest przypadkiem, że teraz, kiedy my o tym wszystkim mówimy, grana jest w jednym z teatrów warszawskich sztuka, w której w niezwykle korzystnym świetle przed- stawia się gestapowców, ale w bardzo ujemnym komunistów francuskich i fran- cuskich patriotów.

I wydaje mi się też, że nie jest rzeczą celową wysławianie tego rodzaju sztuk, jak np. sztuka Andrzejewskiego „Ciemności kryją ziemię”, która obecnie jest gra- na w Łodzi.

Mam bowiem poważne wątpliwości co do tego, czy słuszne jest propagowanie zna- nej tezy wszystkich rewizjonistów, że nasza partia jest tylko pewną odmianą kości- oła katolickiego, a na tym się zasadza idea tej sztuki.

Mam wątpliwości, czy w ogóle słuszne jest rozwijanie olbrzymiej literatury na temat błędów i wypażeń. Nie chodzi o to, żebyśmy zapomnieli o tych błędach i wy- pyczeniach. Trzeba o nich pamiętać, trzeba je sobie przypominać, przypo- minać po to, żeby ich nigdy więcej nie popełniać. Nie mogli też pisarze przejść nad nimi do porządku dziennego. Ale nie należy tylko żyć przeszłością, trzeba żyć przyszłością. Nie można iść przeciw naprzd, jeżeli głowę odwrócimy w tył, dlatego że wtedy bardzo łatwo można się polknąć i przewrócić.

Dobry lekarz czyści ranę, ale potem pozwala się tej ranie zabiżnić. Zły jest taki lekarz, który rozrywa ranę, który solą jeszcze tę ranę posypuje. To nie jest dobry sposób leczenia. Mnie się wydaje, że wyczyściliśmy tę ranę przeszłości — tego wła- snie dokonało VIII Plenum — a teraz powinniśmy postarać się, żeby ta rana się za- bliżniała.

Myliliby się ten, kto by sądził, że ataki na naszą partię są prowadzone tylko ze strony rewizjonistów. Te ataki pochodzą również i ze strony konserwatystów.

Miałem możność niedawno uczestniczyć na otwartym zebraniu partyjnym z udziałem bezpartyjnych w Dąbrowie Górniczej, gdzie jeden z dyskutantów oświadczył mi: mniej mi więcej tylko, że Październik jest hańbą polskiego ruchu rewolucyjnego, że partia wymyśliła hymn „sto lat” po to, żeby nim zastąpić „Międzynarodówkę” i inne tym podobne bzdury. I muszę powiedzieć, że nikt z tego nie wyjągnął żad- nych wniosków, nikt z tym nie polemizował. Jedyni, którzy z tym polemizowali, to byliśmy my, przedstawiciele Komitetu Centralnego, obecni na tym zebraniu.

Trzeba powiedzieć, że w naszej partii wytworzyła się niedobra atmosfera, wyra- żająca się w takim podziale: my i wy. My — to szeregowi członkowie, a wy — to kierownicy.

Nie dalej jak przedwczoraj miałem możność być na zebraniu aktywu dzielniccy Śródmieście z referatem o sytuacji gospodarczej. Muszę powiedzieć, że pytania, które po referacie otrzymałem, nie miały charakteru pytań zebrania partyjnego. One mia- ły charakter interpelacji poselskich, i to takich, jakie na przykład składa się w pa- rlamencie angielskim ze stanowiska partii opozycyjnej, z tą tylko różnicą, że tutaj interpelację skierowano do mnie, to jest do towarzysza należącego do tej samej partii. Nie może być takiej sytuacji w partii, kiedy każdy z członków partii uważa za możliwe publicznie występować przeciwko linii partii, publicznie występować przeciwko samej partii.

Trzeba powiedzieć, że ten stan rzeczy w partii wpływa na obniżenie dyscypliny społecznej, na obniżenie dyscypliny pracy, wpływa po prostu na obniżenie odpow- iedzialności za kraj, w którym żyjemy.

A oto parę przykładów.

Dochodzi do tego, że poseł na Sejm, co prawda bezpartyjny, uważa za możliwe przez radio zagraniczne, mianowicie przez BBC, oświadczyć, iż nasze maszyny i samochody, które eksportujemy, są nic nie warte, i że każdy kraj, który te maszyny kupuje, źle robi.

Drugi przykład.

Rząd na jednym ze swoich posiedzeń długo zastanawiał się nad tym, jak walczyć z absencją chorobową. Stwierdzono, że tylko w pierwszym półroczu wydatkowaliśmy ponad 400 milionów złotych więcej niż w roku ubiegłym na zasiłki związane z absencją chorobową. A więc jest poważny problem, czyni się wielkie wysiłki, powstaje komisja złożona z trzech ministrów, która ma wysunąć propozycje w sprawie rozwiązania problemu. W dwa tygodnie później ukazuje się artykuł w prasie, który stwierdza, że wprowadzile lekarze wydają fałszywe zwolnienia chorobowe i że tych fałszywych zwolnień jest około 1/3, ale że to jest absolutnie słuszne, niezbędne, gdyż polska klasa robotnicza jest zmęczona. Słusznie więc lekarze zwalniali od czasu do czasu tych pracowników, którzy o to proszą, choć są zupełnie zdrowi.

Do niczego nie dojdziemy, jeżeli pozwolimy na to, by była prowadzona publiczna kampania przeciwko temu wszystkiemu, co partia postawi na porządku dziennym i zdecyduje.

Wydaje mi się, że nie podnieście się u nas dyscyplina społeczna, ani dyscyplina pracy, nie nastąpi wzrost wydajności pracy, jeżeli nie będzie porządku w samej partii. Od porządku w samej partii trzeba zacząć.

Rzecz jasna, że wzmocnienie dyscypliny partyjnej nie może mieć nic wspólnego z ograniczeniem dyskusji wewnątrz partii. Jest jeszcze u nas szereg spraw nie rozstrzygniętych, nie zdecydowanych. Do takich spraw na przykład należą niektóre zagadnienia gospodarcze, a w szczególności zagadnienia zmian modelowych. Dyskusja na ten temat musi, rzecz jasna, stać na pozycjach socjalizmu, ale musi być swobodna, w szczególności musi być wolna od nalepiania etykietek za takie lub inne stanowisko, jakie w tej dyskusji towarzyszy partyni zajmuje.

Chciałem parę słów poświęcić sprawom zmian modelowych w handlu.

Najpierw parę słów o handlu prywatnym.

Trzeba powiedzieć, że jeśli idzie o handel prywatny, były u nas dwie zwalczające się koncepcje. Według jednej koncepcji handel prywatny ma być przedłużeniem handlu państwowego, ma uzupełniać sieć handlu państwowego, poza tym ma być z nim związany od strony hurtu, to znaczy od strony dostaw z hurtu państwowego, a utrzymywać ma ceny detaliczne, które ustala państwo. I ta koncepcja była podstawą tego, co słusznie powiedział wczorajszym referacie tow. Wiesław. Ale niektórzy działacze gospodarczy propagowali inną koncepcję. Polegała ona na tym, że powstanie handlu prywatnego jest konsekwencją powstania rzemiosła i że handel prywatny ma właśnie za zadanie obsługiwanie rzemiosła, to znaczy sprzedaż artykułów produkowanych przez rzemieślników. Od samego początku ta koncepcja wy-dawała się niesłuszna. Stoimy na stanowisku, że rzemiosło powinno przede wszystkim sprzedawać swoje wyroby w sieci handlu uspołecznionego, którego kompetencje w ramach zmian modelowych trzeba odpowiednio rozszerzyć i w zakresie kontraktowania tych artykułów, i w zakresie cen, i w zakresie całego szeregu innych spraw, których obecne ustawienie dotychczas rozwój tej łączności między rzemiosłem a handlem państwowym hamuje. Natomiast wydawała nam się niesłuszna teza, że handel prywatny ma obsługiwać rzemiosło.

Po wczorajszym referacie będziemy z tym większą mocą bronić pierwszej koncepcji, będziemy ją w praktyce realizowali.

Parę słów o zmianach modelowych w handlu państwowym.

Towarzysz Wiesław mówił o tym, że handel, w szczególności gastronomia, wymaga daleko idących reform. Jest tak dlatego, że zmiany, których dotychczas dokonano, jukkolwiek zmierzają niewątpliwie w kierunku postępowym — mam na myśli podporządkowanie przedsiębiorstw handlowych radom narodowym — są niedostateczne i musimy w niedługim czasie pójść znacznie dalej.

Dlatego prosiłbym, żeby nasze kierownictwo partyjne rozprzyszyło łączne sprawy zmian w gastronomii z propozycjami zmian modelowych w handlu w ogóle.

Jaka jest generalna linia propozycji, które w tej sprawie chcielibyśmy przedstawić?

Polegalaby ona na tym, żeby przedsiębiorstwo ponosiło większą odpowiedzialność, ale żeby równocześnie też miało więcej praw. Chodzi o to, że przedsiębiorstwa handlowe dotychczas otrzymywały od państwa wszystko za darmo, otrzymywały od państwa za darmo wyposażenie, inwestycje, otrzymywały od państwa za darmo albo prawie za darmo środki obrotowe i nawet jeżeli dokonali w przemyśle czy w rzemiośle złych zakupów, które potem musiały być przecenione, jeżeli zaopatrzyły się w tzw. buble, to później te buble przeceniono w ciężar skarbu państwa. Właściwie nie było żadnej odpowiedzialności za te pieniądze, które przedsiębiorstwo od państwa brało. Chcielibyśmy z jednej strony, żeby przedsiębiorstwo handlowe otrzymywało od państwa pieniądze nie za darmo, tylko żeby te wszystkie środki były odpowiednio oprocentowane, żeby znaczna ich część miała charakter zwrotny, żeby przecena bubli odbywała się na koszt samego przedsiębiorstwa, w ciężar zysków, ale równocześnie chcielibyśmy wraz z tym, żeby przedsiębiorstwo otrzymało o wiele więcej uprawnień w zakresie cen, w zakresie plac, w zakresie produkcji ubocznej, podziału zysku, produkcji nakładczej, w zakresie usług itd. Jednym słowem, chodzi o to, by znacznie rozszerzyć samodzielność przedsiębiorstw. Dotyczy to zarówno gastronomii, ale nie tylko gastronomii. Dotyczy to handlu jako całości. Chcielibyśmy zmienić obecny system plac, który nam się wydaje nieodpowiedni dlatego, ponieważ sprzyja zmniejszeniu liczby pracowników handlu, nie pozwala na taki wzrost zatrudnienia w handlu, jaki jest niezbędny po to, żeby zlikwidować kolejki w sklepach. Chcielibyśmy obecny system zastąpić systemem prowizyjnym, o wiele prostszym, łatwiejszym a przy tym systemem takim, który pozwoli na znaczne zwiększenie zatrudnienia w handlu. Wystarczy powiedzieć, że w roku bieżącym nie wykonałszy planu zatrudnienia w handlu. Mieliśmy przyjąć 32 tysiące ludzi a faktycznie, głównie przez nieodpowiedni system plac, przyjęliśmy tylko 16 tysięcy ludzi. Chcielibyśmy w przyszłym roku zatrudnić tak znaczną liczbę ludzi — żeby można było poważnie wpłynąć na zmniejszenie się kolejek tam, gdzie są one wynikiem braku personelu obsługującego.

Chcielibyśmy ustalić takie zasady tworzenia funduszu zakładowego w handlu, ażeby zapewniał on pracownikom handlu pewien udział w zysku, jeżeli ten zysk zostanie rzeczywiście wygospodarowany.

Chcielibyśmy, żeby na ten fundusz zakładowy w szczególności przeznaczyć znaczne środki z produkcji ubocznej, nakładczej, którą chcielibyśmy bardzo znacznie rozwinąć. Sprawa produkcji nakładczej, produkcji ubocznej, produkcji rzemieślniczej, chałupniczej, następnie usług, rozprawdzanych przez handel, to jest to źródło, które nam może dać wiele miliardów dodatkowej masy towarowej.

Na rok przyszły zaplanowaliśmy stosunkowo bardzo niską kwotę z tego tytułu, bo trzy miliardy złotych, ale nie ulega wątpliwości, że jeżeli przedsiębiorstwa handlowe uzyskają odpowiednie uprawnienia w tym zakresie, to można tę kwotę bar-

dzo, ale to bardzo znacznie powiększyć. Chodzi tylko o to, żeby ich działalność nie była hamowana dotychczasowymi sztywnymi przepisami.

Problemem, który zajął w dyskusjach bardzo wiele czasu, był problem społecznego przedstawicielstwa w handlu, tzn.: tworzyć czy nie tworzyć rad pracowniczych w handlu, tworzyć czy nie tworzyć rad nadzoru społecznego w handlu, coś w rodzaju społecznego przedstawicielstwa pracowników, które to przedstawicielstwo miałoby też pewną część kompetencji w zakresie kierownictwa przedsiębiorstwami. Wydaje się, że w każdym razie w przedsiębiorstwach jednozakładowych, to znaczy dużych, takich jak powszechnie domy towarowe czy centralny dom towarowy, należałoby stworzyć rady pracownicze o uprawnieniach podobnych do uprawnień rad robotniczych w przemyśle. Należałoby więc do nich zatwierdzanie obrotu, zatwierdzanie planu inwestycji i kapitalnych remontów, rozwijanie programu produkcji dodatkowej, ubocznej i usług, ustalanie zatrudnienia, podział funduszu zakładowego itd.

Wydaje się także, że należałoby stworzyć rady nadzoru społecznego w hurtowniach, rady, które składałyby się z jednej strony z przedstawicieli detalu, a z drugiej strony z przedstawicieli dostawców, żeby mogli oni wszyscy tam spotkać się. To bardzo usprawniłoby pracę hurtu.

Caly ten program zmian zostanie zrealizowany wtedy, kiedy znacznie rozszerzy się kompetencje samych zakładów pracy, samych przedsiębiorstw, w szczególności kompetencje w zakresie doboru dostawcy, jeśli idzie o artykuły, które nie podlegają dystrybucji; w zakresie doboru artykułów kompletujących podstawowy program sprzedaży sklepów. Chodzi o to, żeby każdy sklep miał możliwość sprzedaży, która jest z podstawowym profilem związana. Ułatwi to bardzo konsumentom, która jest z podstawowym profilem związana. Ułatwi to bardzo konsumentom, która jest z podstawowym profilem związana. Ułatwi to bardzo konsumentom, która jest z podstawowym profilem związana.

Następnie chcielibyśmy zmienić zasady finansowe przedsiębiorstw, żeby z jednej strony dać przedsiębiorstwom nie za darmo, ale na podstawie oprocentowania środki inwestycyjne, środki obrotowe, a z drugiej strony, żeby przedsiębiorstwa miały prawo z części zysku spłacać również te zaciągnięte długi.

Jeśli idzie o wykorzystanie czasu, jaki na te sprawy był przeznaczony przez państwowy aparat handlu, to po prostu natrafiliśmy na szereg bardzo poważnych, bardzo zasadniczych i bardzo głębokich problemów, które wymagały gruntownego przedyskutowania i poradzenia się z terenem i dlatego dopiero teraz propozycje te mogą być przedstawione.

Tow. ADAM SCHAFF

Towarzysze! Uważam, że jest obowiązkiem każdego mówcy, który występuje dzisiaj z tej tribuny, ustosunkować się przede wszystkim do referatu i do projektu uchwały. Stwierdzam więc, że z zasadniczymi myślami i referatu, i proponowanej uchwały nie tylko całkowicie się zgadzam, ale z ulgą przyjmuję fakt, że narazicie kroki zapowiedziane przez referat i uchwałę zostaną podjęte.

Nasza partia dojrzała do tego — niestety taka jest realna sytuacja — by przedsięwziąć ostre i zdecydowane kroki organizacyjne. Konkretna sytuacja naszej partii wymaga tego, by wymlóżyć ostre i zdecydowane uderzenie w oba niebezpieczeństwa zagrażające przynajmniej pozornie — z przeciwstawnych krańców jednej i tej samej sprawie: jednoci ideologicznej i jednoci działania, bez których niemożliwe jest

normalne działanie, normalne życie partii. Partia musi uderzyć w oba niebezpieczeństwa, zarówno w niebezpieczeństwo zagrażające jej ze strony elementów likwidatorskich, które rozszadają partię od wewnątrz, ponieważ zagrażają jej jednoci ideologicznej w najszerszym tego słowa znaczeniu, jak również w niebezpieczeństwo zagrażające ze strony elementów, które nazywamy jakoś ogólnie, chociaż moim zdaniem nie bardzo precyzyjnie, dogmatyczno-konserwatywnymi, elementów, które zagrażają naszej partii w sposób najbardziej zasadniczy i ostry, albowiem zagrażają jej powiązaniu z narodem, grożą tym, że znowu staniemy w obliczu wielkiego niebezpieczeństwa, z którym zetknęliśmy się w poprzednim okresie, niebezpieczeństwa izolowania partii od narodu. Uważam, że to uderzenie jest nie tylko słuszne, ale konieczne. Rzecz teraz w tym tylko, żeby zapowiedziane kroki rzeczywiście zostały wprowadzone w życie i żeby były realizowane w sposób właściwy.

Jeśli popełniono jakiś błąd w okresie po IX Plenum, to błąd ten polegał na tym, że za naszymi słowami nie poszły czyny. To był błąd, moim zdaniem, w konkretnej sytuacji bardzo poważny. Należy być pod uwagę czynnik psychologiczny. Niestety, my komunisty, rzadko w przeszłości braliśmy te czynnik pod uwagę i boję się, że dotychczas nie nauczyliśmy się wyciągać z tego wszystkich wniosków.

Trzeba pamiętać, że jeśli my coś mówimy, jako partia rządząca, zwłaszcza jeśli mówimy w sposób zdecydowany i ostry, powołując się na konieczności wypływające z konkretnej sytuacji, to za tym, co mówimy, muszą postępować czyny, muszą iść konkretni kroki praktyczne. W przeciwnym razie bowiem ci, do których się zwracamy, wyprowadzają wniosek — i w pierwszym sensie mają prawo to czynić — że my niechętnie podejmujemy się takich czynów albo może nawet jesteśmy niezdolni do ich podjęcia.

Jeśli idzie o to, co zostało nam przedstawione w projekcie uchwały, miałbym do dodania następującą rzecz, moim zdaniem, ważną. Powodzenie projektowanej akcji zależy w dużym stopniu od tego, jak będziemy rozumieć i uzasadniać ideologicznie to, co my zamierzamy robić. Ta strona ideologiczna, która powinna być nierozdzielnie związana z naszą akcją organizacyjną, ma znaczenie dla nas samych, dla partii, dla tych, którzy będą ją przeprowadzać, albowiem głębokie zrozumienie sensu ideologicznego, konieczności ideologicznej warunkuje powodzenie tej akcji od strony organizacyjnej. Jest również rzeczą ważną, by tę stronę ideologiczną rozumiały szerokie masy partyjne i szerokie rzesze naszego społeczeństwa. Chodzi o to, żeby w tej sprawie, w tych pociągnięciach, masy partyjne i szerokie rzesze społeczne widziały nie tylko takie czy inne ciecica chirurgiczne, żeby to nie było interpretowane w ten sposób, aha! nie mogą sobie dać rady z własnymi członkami, wobec tego idą na zastraszenie. Chodzi o to, ażeby i w partii, i w społeczeństwie zapanało głębokie zrozumienie słuszności — z punktu widzenia partii, z punktu widzenia ideologii partii — takiego właśnie pociągnięcia. I dlatego my sami musimy to widzieć i musimy innym w odpowiedni sposób wyjaśnić.

Wydaje mi się, że właśnie jeśli idzie o naszą akcję przeciwko elementom, które nazywamy rewizjonistycznymi i likwidatorskimi, to sprawę można by i należało oprzeć mocniej na gruncie ideologiczno-politycznym.

O cóż bowiem idzie w tej całej sprawie rewizjonizmu czy likwidatorstwa, jak — moim zdaniem — słuszniej byłoby nazwać ten kierunek?

Przećliż to nie idzie o jakieś ogólnie, abstrakcyjne zagadnienie teoretyczne. Nie przeżywamy dziś okresu gdzieś z początku naszego stulecia, czy nawet z lat dwudziestych, kiedy dyskutowano takie zawile zagadnienia teoretyczne: czy filozofia marksistowska jest potrzebna, czy niepotrzebna, gdy dyskutowano na tematy teorii oddziały czy na zawikłane zagadnienia z dziedziny teoretycznej ekonomii. Nie te sprawy

znajdują się obecnie w centrum uwagi. W centrum uwagi znajdują się obecnie bardzo praktyczne zagadnienia polityczne. O co toczy się dzisiaj bój? Jeśli popatrzymy na te wszystkie publikacje, które słusznie odrzucamy (nawet jeśli były na tej drodze między nami różnice poglądów i różnice interpretacji, różnice akcentów, to wydaje mi się, że w sprawie odrzucenia będzie panowała jedność, to o co właściwie w nich idzie? Główny atak jest w nich skierowany przeciwko takim podstawowym zagadnieniom natury teoretycznej, ideologicznej, które nazywamy podstawami leninizmu.

W tej chwili nie idzie o filozofię, nie idzie o abstrakcyjne zagadnienia. Idzie o bardzo praktyczne zagadnienia teoretyczne, o takie zagadnienia, jak kierownictwo partii, jak charakter naszej demokracji, czy to ma być demokracja socjalistyczna czy jakaś inna, jak zagadnienie funkcji i charakteru naszego państwa itp. Jednym słowem, idzie o zespół takich zagadnień, który w teorii marksistowsko-leninowskiej, nazywa się problemem dyktatury proletariatu. O to toczy się dzisiaj bój.

Ci, którzy występują przeciw tym teom teoretycznym, występują w zasadzie przeciwko teorii i praktyce dyktatury proletariatu.

Ja nie jestem — i bardzo mocno chcę to podkreślić — przeciwny dyskusjom. Przeciwnie, uważam za wielkie osiągnięcie powrót do praktyki dyskusyjności nawet w podstawowych zagadnieniach teoretycznych. We wszystkich zagadnieniach można prowadzić dyskusję. Jestem za dyskusją. Ale są pewne rzeczy, co do których, jeśli człowiek przestaje się zgadzać, jeśli już nie dyskutuje, ale je odrzuca — stawia się poza ramami naszej partii i naszej ideologii. Trzeba, żeby zdali sobie z tego wyraźnie sprawę nie tylko ci, w stosunku do których chcemy wyciągnąć konsekwencje, ale żeby to dostrzegali wszyscy członkowie naszej partii i szerokie rzesze społeczeństwa. Partia ma nie tylko prawo, partia ma obowiązek przestrzegania tego, co się nazywa jednością ideologiczną i jednością działania. W przeciwnym bowiem razie przestaje być partią. W partii musi być i powinna być dyskusja, ale partia nie jest klubem dyskusyjnym. A niektórzy zapominają o tym. Inni posługując się fałszywą rzeczywistością frazeologią rzekomej „lewicowości” swego stanowiska — śmiejąc się, że my sami ulegamy niaraz sugestii tej frazeologii — przemycają pod tym płaszczkiem — tak właśnie przemycają, gdyż nie wierzą w tak absolutną ignorancję w tych sprawach — stanowisko antyleninowskie. Bój toczy się o bardzo wyraźną rzecz, o rzecz, która w historii ruchu robotniczego ma swoją określoną treść, określoną nazwę. Tu zachodzi zasadnicza sprzeczność między dwoma stanowiskami: jedno nazywa się socjaldemokratyzmem, drugie nazywa się stanowiskiem leninowskim, stanowiskiem komunistycznym. Żeby usunąć wszelkie nieporozumienia — uwzględniając delikatność sytuacji, wysuwając tezę, że grozi nam niebezpieczeństwo recydywy ideologicznej temu niebezpieczeństwu — uważam za stosowne podkreślić, iż to moje nawoływanie nie ma nic wspólnego z tendencją do czynienia różnic pomiędzy towarzyszami, wywodzącymi się z tej czy innej partii robotniczej, które się połączyły. Dzisiaj nastąpiło u nas takie rzeczywiście ugrupowanie, które dzisiaj znamy i które jest z drugiej partii w najrozmaitszych ugrupowaniach, które dzisiaj znamy i które obecnie działają u nas. Nie tędy przebiega linia podziału. Linia podziału przebiega między stanowiskami ideologicznymi.

Musimy pójść do partii z jasnym stanowiskiem i wtedy, gdy będziemy przeprowadzać tę akcję organizacyjną, jasno i wyraźnie powiedzieć, przeciwko czemu walczymy. Musimy nazwać rzeczy po imieniu, mimo że od razu podniesie się wrzawa, że to jest etykietowanie, że to są stare metody. To nie są stare metody. To jest normalna metoda nazywania rzeczy po imieniu. A rzeczy należy nazywać po imieniu. Jest i drugie niebezpieczeństwo. Mnie osobliście bardzo nie zadowala określenie

kierunek dogmatyczno-konserwatywny, chociaż nie umiem sam znaleźć lepszego określenia. Ale przecież wjemy tutaj wszyscy doskonale, o co idzie.

Normalnie przez dogmatyzm rozumie się taki kierunek, który trzyma się kureczowo pewnych sformułowań, nie chce od tych sformułowań odstąpić, mimo wymowy faktów. Czy o to idzie, kiedy mówimy o niebezpieczeństwie dogmatyczno-konserwatywnym? Mnie się wydaje, że chyba nie o to. Lukssemburżizm był, powiadamy, kierunkiem dogmatyczno-ekskluzyjnym. Czy jest tutaj coś, co łączy te dwa stanowiska? Mnie się wydaje, że takie łączenie byłoby krzywdzące dla pewnych kierunków, które znamy z historii naszej ideologii, z historii naszego ruchu. Walczymy obecnie z rzeczą o wiele prostszą, o wiele bardziej prywatną. Nazywa się ona w dziedzinie organizacyjnej — frakcjonizmem. Jakoś za delikatnie to tutaj powiedziano w toku dyskusji. Nie można, przy całej gwałtowności uderzenia przeciwko temu, co ja bym chciał nazwać recydywą socjaldemokratyzmu, osłabiać siły uderzenia przeciwko drugiemu niebezpieczeństwu, które — moim zdaniem — jest ze względu na swój charakter, na ludzi, którzy w nim uczestniczą, na rozmiar, czymś niezwykle poważnym i groźnym, jeśli nie wystąpimy przeciw niemu z całą ostrością.

Z czym walczymy? Walczymy z frakcjonizmem. Wiemy, co to jest frakcjonizm i co to jest walka frakcyjna. Twierdzą, że ci nasi osławieni rewizjonści nie są zdolni do stworzenia takiej porządnej frakcji partyjnej, nawet gdyby chcieli to uczynić. To nie są ci ludzie. To są ludzie, którzy partii nie znają, którzy nie znają mechanizmu działania partii. Natomiast ci, którzy są w tym drugim skrzydle, dobrze znają partię i potrafią to zrobić. Nie tylko potrafią to zrobić, lecz, jak sami to doskonale wiemy, robią to rzeczywiście. W rozmowach prywatnych potrafimy wskazać delikatnie różnych przykładów, adresy, nazwiska. Co tu dużo mówić, towarzysze. Byłem niedawno na zebraniu podstawowej organizacji uniwersyteckiej w Łodzi. Między innymi mówiono o X Plenum. Towarzysze wyrażali najrozmaitsze wątpliwości, obawy, m. in. mówili o niebezpieczeństwie dogmatyczno-konserwatywnym. Wymieniali fakty, nazwiska. Nie wiem, czy prawdziwe, może nieprawdziwe, ale w Polsce od tego grzmi. Ludzie wiedzą, tego się nie da zataić. My też o tym wiemy, choćby z doświadczenia tejże warszawskiej organizacji, o której mówili tutaj tow. Rumiński i tow. Bielski. Wiemy, co to znaczy, i wiemy, czym to grozi partii.

Jest i druga strona, ideologiczna strona tego zagadnienia.

Bardzo często tak się to określa: to jest taki frakcjonizm organizacyjny, a ideologia oni się nie zajmują. To nieprawda. Nie ma organizacyjnych zagadnień, pociągnięć, kroków w naszym ruchu bez takiego czy innego zaplecza ideologicznego. I tu jest także zaplecze ideologiczne. W tym zapleczu ideologicznym są niektóre rzeczy tak haniebne, iż muszą powiedzieć, że jest rzeczą wprost żenującą o tym mówić. Jest to jeszcze rzecz bardziej żenująca, gdy się chce nadużywać terminu „dogmatyzm” dla tego kierunku. Jeśli dogmatykiem była Róża Luksenburg i jeśli dogmatyczna była SDKPIL, to ja bym nie chciał używać określenia „dogmatyzm” dla takich spraw, które znamy z praktyki codziennej, jak szermowanie statutowym orzeczem antysemityzmu. Jest to sprawa zbyt haniebna z punktu widzenia historii naszego ruchu, by ją w jakikolwiek sposób łączyć z pojęciem „dogmatyzm”. Antysemityzm nie ma nic wspólnego z dogmatyzmem; nie ma nic wspólnego z socjalizmem. Może ma on coś wspólnego z konserwatyzmem, może ma coś wspólnego z innymi jeszcze bardziej brzydnymi rzeczami, o których trzeba mówić głośno i wyraźnie, ale nie zamazujemy właściwego charakteru sprawy nazwą, która wprowadza w błąd.

Podpisuję się więc, towarzysze, pod programem oczyszczenia partii z elementów obcych i rozbijaekich, ale chciałbym, by akcja ta miała swoje solidne zaplecze ideologiczne

logiczne i solidne uzasadnienie ideologiczne dla ludzi, którzy będą ją przeprowadzać i do których będziemy się zwracać w skali ogólnokrajowej.

Ta akcja — jeszcze raz to podkreślam, żeby uniknąć jakiegokolwiek nieporozumień — jest potrzebna i konieczna, długo przez partię i u siebie elementy partyjne oczekiwana.

Popierając całkowicie linię kierownictwa partyjnego nie wolno nam jednocześnie nie widzieć pewnych niebezpieczeństw. Więcej nawet — jako organ kierowniczy partii z całą świadomością musimy patrzeć na sytuację w kraju i w partii, patrzeć na realną grę sił, które występują w partii i w kraju, i w naukowy sposób przewidywać bieg wypadków. Otóż nie trzeba być specjalnym mędrcem, aby przewidzieć, że jak nastąpi teraz uderzenie, to będzie ono przede wszystkim wymierzone przeciwko elementom likwidatorsko-rewizjonistycznym. Dlaczego? Przede wszystkim dlatego, że to jest bardziej uchwytne, dlatego, że tutaj są ludzie, którzy występują w prasie, którzy piszą, a — jak wiadomo — „czto napisano pierom, nie wyrubasz z piom”. Jak mówią nasi przyjaciele. Człowiek napisał coś i jeśli napisał złe, trzyma się go za frak i będzie się wyciągać takie czy inne konsekwencje. Trudniej już jest z tymi innymi sprawami, bo one nie są już tak łatwo uchwytne. Powiedźmy sobie szczerze, że tak to wygląda.

Sprawa ma i inny jeszcze aspekt. To pójście od nas w dół, to pójście do komitetu wojewódzkiego, miejskiego, powiatowego, i pamiętajmy, towarzysze, że każdy ma swego rewizjonistę, powiem więcej: każdy ma takiego rewizjonistę, na jakiego stać, tu są różne skale. Łatwo można przewidzieć, że tu będą różne tendencje, od których trzeba jasno i wyraźnie właśnie tutaj, z tej trybuny, na zebraniu kierownictwa partyjnego, odgrodzić się i odejść.

Czy nie grozi nam w terenie niebezpieczeństwo robienia rewizjonisty z każdego, kto myśli inaczej niż ta lub inna instancja, z każdego, kto mówi inaczej, niż zostało napisane w różnych, może nawet fałszywych „Handbuchach”? Takie niebezpieczeństwo grozi.

Obawiam się, że przy stosowaniu takich kryteriów nikt z obecnych tu intelektualistów — członków Centralnego Komitetu nie uniknąłby zarzutu rewizjonizmu. Dlaczego, towarzysze? No, dlatego, że my mamy w kraju jako wielkie osiągnięcie okresu popaździernikowego ożywienie myśli twórczej, ożywienie twórczej myśli marksistowskiej.

Towarzysze! Przecież my, teoretycznie i deklaracyjnie chętnie ciskamy gromy na to wszystko, co ciążyło poprzednio w sensie zastój, zdogmatyzowania itd. Jednakże, gdy przechodzimy potem do praktycznych rzeczy, to okropnie nie lubimy, żeby coś odbiegało od tego, co już zostało uznane. Zwłaszcza, gdy się sami na tym dobrze nie znamy. Najprościej wtedy człowieka zakatrupić, najprościej zahamować to, co się dzieje.

Czy są takie niebezpieczeństwa? Są takie niebezpieczeństwa, będą takie świadome tendencje, świadome dążenia. I na ile różnych rozgrzywek personalnych, i na ile tego, że teraz będzie wielu takich, którzy się zechcą odegrać za Październik. Są tutaj one nie były jakie. Nie chcę powiedzieć, że są one pozbawione podstaw, natomiast: chcę zaznaczyć, że byłoby rzeczą bardzo niesłuszną, gdyby chcieli robić teraz to samo a rebours. Ale takie tendencje występują. Będzie również ta najgroźniejsza tendencja, tendencja wypływająca u wielu ludzi z niezajomości rzeczy, wypływająca często z ignorancji. Temu musimy się przeciwstawić. Gdy damy odpowiednie dyrektywy organizacjom partyjnym, musimy wyraźnie powiedzieć nie tylko w sensie deklaracji ogólnej: trzeba bić w rewizjonistów i likwidatorów. Trzeba także powiedzieć, że chcemy, aby twórczy prąd myśli marksistowskiej pozostał. Tutaj trzeba te sprawy

konkretyzować zwracając baczniejszą uwagę na to, co się będzie działo, by twórczy prąd marksizmu się utrzymał. Wprowadziliśmy u nas w kraju pewne rzeczy nowe i jedyne w swoim rodzaju w całym obozie socjalistycznym. Z tego nie wynika, że są one złe. Osobiście jestem głęboko przekonany, że są one dobre, że pokazują coś nowego i torują nam drogę naprzód. Ale jesteśmy za to bardzo ostro krytykowani i nagabywani i z zewnątrz, spoza granic naszego kraju, i przez różnych ludzi u nas wewnątrz kraju, ludzi, którzy nie rozumieją, o co idzie i na czym sprawa polega.

Rozszerzyliśmy, znacznie rozszerzyliśmy zakres wolności nauki, sztuki. Czy to jest dobrze? To jest bardzo dobrze, towarzysze. Musimy zerwać z sytuacją okresu kultu jednostki w dziedzinie ideologii, w dziedzinie kultury, i to nie tylko w słownach, ale i w naszej postawie w sprawie konsekwencji praktycznych w różnych dziedzinach nauki, kultury i sztuki. My w Polsce, towarzysze, to robimy. To jest pionierska praca. Czy zawsze wykonujemy ją dobrze? Nie umiem tego powiedzieć. Praktyka pokaże. Mamy jednak osiągnięcia i to jest rzecz nie byle jaka. Przekroczenie tego teraz byłoby ciężkim błędem. Niebezpieczeństwo przekroczenia, a istnieje takie niebezpieczeństwo, musimy dostrzec. Trzeba temu przeciwdziałać. Fakt, że dopuściliśmy do głosu również inne, niemarksistowskie kierunki w dziedzinie nauki, w dziedzinie ideologii, coś co się wydaje straszne dla ludzi przyzwoitych do słownego sposobu myślenia, jest — moim zdaniem — rzeczą nieodzowną, jeśli chcemy mieć dalszy rozwój nauki. Pod jednym warunkiem, że marksizm tutaj nie będzie sprawozdany do roli jakiegoś ubożego krewnego, że nie będzie zepchnięty na boczny tor, że trzymając leżce polityki kulturalnej będziemy baczyć, by tak się nie stało, by nas nie zagryzili. Mamy dzisiaj możliwość wygrania walki ideologicznej w wolnym współzawodnictwie. To jest olbrzymia szansa, towarzysze, olbrzymia szansa, jeśli idzie o rozwój naszej kultury, gdyż to stwarza bodźce, nowe bodźce, których przedtem nie było. Z tą szansą łączy się jeszcze jedna szczególnie ważna rzecz: inaczey się przekonuje ludzi, których się zdobywa w takim wolnym współzawodnictwie, a inaczey się przekonuje wtedy, kiedy się idzie z katechizmem narzucanym administracyjnie. Był taki okres, kiedyśmy tego nie widzieli i wierzyli, że postępujemy dobrze. Ja sam należałem do ich rzędu. Ostro i zdecydowanie, z otwartą przybitką walczylem o jawny monopol nauki marksistowskiej w dziedzinie humanistyki. Co mnie, towarzysze, przekonano? Dwa czy trzy dni w okresie Października.

Dlaczego walczylem poprzednio o taki monopol? Wiedziałem, że taki monopol przynosi wprawdzie pewne straty, jeśli idzie o bodźce działające w kierunku rozwoju nauki, ale myślałem — jak inni — że przynosi jednocześnie wielki zysk, że przyspiesza tempo zdobycia umysłów ludzi, młodzieży, a gdy ten cel osiągniemy, to wtedy będziemy już mogli pójść naprzód z wszystkimi bodźcami, będziemy mogli tę swoją naukę rozwijać.

A co się okazało w praktyce? Po tej wielkiej naszej akcji zdobywczej, kiedy wydawało się nam, że w ciągu kilku lat cała młodzież dlatego, że słuchała wykładów marksizmu-leninizmu i musiała zdawać egzamin z Krótkiego kursu historii WKP(b), już jest marksistowska, nasza, złudzenia przysły w ciągu kilku dni. W ciągu dwu, trzech dni to nie tylko przysło, jak bańka mydlana, ale nawet ludzie, którzy z naszego ramienia i w naszym imieniu wykładali Krótki kurs, sami potracili głowy, stracili orientację, gdzie są i kim są.

Co to znaczy towarzysze? Okazało się, że tego rodzaju metoda administrowania i komenderowania w nauce przynosi nie tylko niekorzystne zjawiska w dziedzinie utraty pewnych bodźców, lecz jednocześnie nie przynosi tych zjawisk dodatnich, których się spodziewaliśmy. Trzeba być empirykami, towarzysze. Politykowi nie wolno zatracać empiryzmu, bo wtedy staje się dogmatykiem. Trzeba patrzeć na

doświadczenie, na życie i z tego wyciągnąć wnioski. Myśmy wyciągnęli w naszej polityce kulturalnej takie wnioski i słusznie. Były przegięcia wypływające przede wszystkim z tego, żeśmy po drodze zapomnieli, iż wolność nauki, wolność uprawiania sztuki — to nie jest to samo, co wypuszczenie z rąk polityki kulturalnej. Wolność nauki i kierownictwa pola partii — to nie są rzeczy ze sobą sprzeczne, chociaż niektórzy ludzie, którzy mają ciągle jeszcze legitymację partyjną w kieszeni, a którym w głowach się przewróciło, uważają, że taka sprzeczność jest faktem. Otóż tej pomyłki, którą popełniliśmy w pewnym momencie, kontynuować nie wolno. Ale rezygnować z osiągnięć też nie wolno.

Nie wolno wracać m. in. do takiej sytuacji, kiedy zaczyna się patrzeć na dzieje nauki, a w szczególności na dzieje tak delikatnej dziedziny, jak sztuka, od takiej strony i z takiego punktu widzenia, ile to nam da pudów kartofli czy metrów tkanin. Sztuki nie mierzy się bezpośrednio wynikami produkcji i nie liczy się w metrach. Gdybyśmy tak przystępowali do zagadnień, trzeba by wyrzucić na śmietnik sonety Petraraki, one nie dają ani ziemiaków, ani metrów tkanin, trzeba by wyrzucić powieści Oniegina Puszkina, Odę do młodości Mickiewicza, trzeba by wyrzucić do wszystkiego, co jest związane z poezją, ze sztuką. Tak jest nie tylko w dziedzinie poezji, lecz również w malarstwie. Nie tak należy do tych spraw podchodzić, nie z takim metrem, bo to jest niedobry metr.

Czy to znaczy, że trzeba rezygnować z kierownictwa partyjnego w sztuce? Nie, jestem zdecydowanym tego przeciwnikiem. Trzeba tylko wiedzieć, co to znaczy kierownictwo partyjne w dziedzinie sztuki. Osobiście byłbym gotów dać tego przysłowiowego konia z rzedem temu, kto by potrafił konkretnie na to pytanie odpowiedzieć. Sam próbowałem się nad tym zastanawiać, rozmawiałem z różnymi mądrymi ludźmi, zadawałem im to pytanie w różnych krajach. Poza pewnymi bardzo ogólnymi zagadnieniami dotyczącymi dziedziny finansowania, organizacji itd. mało kto potrafił powiedzieć coś rozsądnego na ten temat. Jedno, towarzysze, jest pewne. Nie wchodzić jak słoń do składu porcelany. Nie tędy prowadzi droga walki z rewizjonizmem i nie w ten sposób będziemy rzeczy osądzać.

W konkretnych wypadkach, gdy idzie o decyzje w sprawie publikacji czy wystawienia jakiegoś utworu, trzeba rozstrzygać konkretnie. Jeśli sztuka jest politycznie szkodliwa, to takiej sztuki nie trzeba wystawiać, ale z tego nie wynika, że trzeba mierzyć wartość sztuki metrem korców kartofli czy tkanin. Prowadziłem ostatnio bardzo ostrą dyskusję z jednym z redaktorów naszych pism. Szło o to, że nie puszczono jednej sztuki teatralnej, którą potem drukował autor za granicą w „Kulturze” paryskiej. Przeczytałem tę sztukę. Ta sztuka w moim wierszowanej i w formie dramatu wypowiedziała bardzo nieskomplikowaną, prostą myśl, którą można wygowiedzieć w kilku słowach: Polską rządzi kumwa, złodziej i kat. O taka to jest sztuka. I teraz ludzie się słoszczą i gniewają, że tego się nie drukuje. A rzeczywistość czegoś takiego nie trzeba drukować, bo w przeciwnym razie jutro przyjdą do nas z antypaństwową ulotką polityczną wydaną w formie wierszowanej, a może jeszcze ujętą w postaci udrumatyzowanej i jako dzieło sztuki każą nam publikować. Trzeba wiedzieć, co jest dziełem sztuki, a co jest czystą robotą polityczną, a nie sztuką.

Punkt drugi, towarzysze, dotyczy pewnych moich zastrzeżeń do jednego sformułowania projektu uchwały. Wobec delikatności naszej sytuacji wewnętrzpartyjnej i toczącej się walki, muszą się zastrzeżać, że moje uwagi w niczym nie naruszają mojej pełnej solidarności z programem kierownictwa. Brak mi jednak w przedstawionym projekcie uchwały ważnego elementu, o którym chcę właśnie mówić. Czego mi brak?

Znam trochę sytuację w organizacjach partyjnych, jeżdżę trochę. Mam do czynienia przede wszystkim z inteligentkami, studentkami organizacjami, ale wiem również od towarzyszy, jak jest w innych organizacjach.

Co jest u nas w organizacjach? Gdzie tkwi największa bieda? Oczywiście, występuje likwidatorstwo, jest konserwatywno-frakcyjna robota, są zapanek, szumowiny, są ludzie obcy, którzy jakoś do nas się przedostali z okresu „la wielką rzecz, która — moim zdaniem — jest rzeczą najważniejszą, mianowicie bardzo poważne przejawy zubożenia, które panują w organizacjach partyjnych, niechęć do jakiegokolwiek pracy. To że ludziami ręce opadają, to że jak się zwoluje POP w bardzo ważnej sprawie, przychodzi 25, 30% — i to już jest sukces. Nie chcą przychodzić, nie chcą składać, w ogóle nie chcą uczestniczyć w pracy partyjnej. Trzeba się zastanowić, czy idzie tu tylko o elementy obce, skorumpowane, o ludzi, którzy nie widzą w członkostwie partyjnym korzyści osobistych? Na pewno i tego jest dużo. Nikt z nas nie powie, ile tego naprawdę jest, bośmy tego nigdy nie badali i nie mamy nawet odpowiedniego narzędzia, instrumentu do takich badań. Ale zakładając jakiegokolwiek proporcje, musimy powiedzieć i praktyka to potwierdza, że bardzo wielu ludzi popadło w ten stan ośpienia, opadania rąk, zubożenia i trwają w tym stanie nie długo, że oni są obcy, nie dlatego, że są to złodzieje. I nie dlatego, że należą do jednego ze skrajnych skrzydeł, ale dlatego, że się całkowicie zatracili.

Towarzysze! Trzeba widzieć stronę psychologiczną tej sprawy. Znowu chcę to powtórzyć, niestety. Ale naprawdę jednym z największych błędów naszego ruchu komunistycznego na przestrzeni lat było to, iż nie umieliśmy widzieć i nie potrafiliśmy wyciągnąć konsekwencji z takich zagadnień, które nazywają się w nauce psychologią społeczną. Nie dbaliśmy o to, nie widzieliśmy tego i popełnialiśmy przeróżne błędy. Nie wolno nam ich dalej popełniać, nie wolno sobie sprawy upraszczać.

Jakie procesy i jakie elementy wchodzi tu w grę? Ludzie ci przeżyli, tak jak my wszyscy, wstępując ostatnich mniej więcej 2, 2,5 lat. Takie rzeczy nie przechodzą bezkarnie, gdy świętości długich, długich lat rzucą się w błoto, gdy to, w co ludzie wierzyli, okazuje się niegodne tej wiary, gdy ludzie, którzy wkładali maksimum swojej dobrej woli i pracy w określoną działalność, przekonują się, iż działali na rzecz zbrodni. A niestety to jest obiektywna prawda, i oni to widzą. To powoduje poknięcia w duszach i umysłach ludzi. Tym bardziej gdy nie widzą wyjścia. Bo co tu dalej przyszło? Dalej przyszło rozbitcie wewnątrz partii. Jedni mówią tak, drudzy mówią inaczej. Jedni przyszło rozbitcie wewnętrzne, zatracą się — komu ma wierzyć i w co ma wierzyć. Towarzysze bardzo się zrymają, gdy się mówi o czynniku wiary itd., bo od razu węższą religię, kościół itd. To nieprawda! Wiara jest nie tylko tam, gdzie jest religia, gdzie jest kościół. Nasza wiara wynika, powinna wynikać z głębokiego przekonania, z wiedzy. Bez takiej wiary nie ma ruchów masowych, bez takiej wiary nie ma budownictwa socjalizmu. To jest też teza z dziedziny psychologii społecznej. Trzeba to wiedzieć i wyciągnąć konsekwencje. Ludzie utracili tę wiary.

I teraz występuje problem następujący. Co myśmy zrobili i co my robimy, żeby tym ludziom pomóc? A to już nie jest sprawa odcinania, odrzucania. Ich nie wolno odcinać, bo jak zaczniemy ciąć za daleko, to pamiętajmy, że zbyt daleko idąca amputacja doprowadza do takiego stanu, kiedy organizm nie może już normalnie żyć i funkcjonować. Nie należy ich usuwać, bo to jest potencjalnie nasz materiał, tych ludzi ciągle jeszcze można uzdrowić i zdobyć.

Problem jest następujący: z czym my do nich przychodzimy?

Roźniem myśl, plan kierownictwa w sposób następujący:

Partię oczyścimy, a potem przyjdziemy z odpowiednim planem działania zmierzającym do ożywienia organizacji partyjnych. Jednocześnie dajemy cały szereg konkretnych zadań, zadań doraźnych.

Małe się wydaje, że ta terapia powinna przebiegać w innej kolejności, nie chronologicznie jedna po drugiej, lecz jednocześnie z tym procesem odcinania i odrzucania. I tu trzeba być bezlitosnym, bardzo konsekwentnym, ale i niezmiernie uważnym. Nawijając tu 'do głosów towarzyszy, towarzyszy' z różnych, zresztą skrzydeł, którzy wyrażali obawę o przebieg akcji w terenie. Kto kogo będzie wycinał, kto kogo będzie czyścił. Organizacje partyjne, zwłaszcza inteligentne, przeżywają bardzo głębokie bóle pod tym względem i obawy. Trzeba widzieć trudności i niebezpieczeństwa. Jestem głęboko przekonany, że gdy kierownictwo przyjdzie z konkretnymi planami i instrukcjami, to wszystkie wnioski zostaną wyciągnięte i te sprawy znajdą się również w polu widzenia kierownictwa.

Wracając do głównego tematu, trzeba widzieć jasno, że nie wystarczą same cięcia organizacyjne. Prócz wąskiej warstwy aktywu, który z pewnością się zmobilizuje i na pewno podnieśnie, pozostałe masa partyjna, której same cięcia jeszcze życia nie przywrócą.

Czego im zabrakło?

Im zabrakło dwóch rzeczy. Po pierwsze, wiary. Oni jej nie utracili całkowicie, ale ona jest zachwiana, podwana.

Po drugie, zabrakło rzeczy, która jakoś została nadwerżona w bardzo trudnych warunkach okresu przed Październikiem, w czasie Października i ostrej kampanii przeciwko naszej partii i aktywni po Październiku, zabrakło im poczucia, że są częścią składową partii rządzącej, że oni jako członkowie tej partii decydują czy wspierają czy nie. Tu poruszyliśmy sprawę związaną nierozdzielnie z zagadnieniami demokracji wewnętrznej.

Wyczytałem jedno takie sformułowanie w projekcie rezolucji, którego się obawiam. Tam jest tak króciutko w kilku słowach powiedziane: „Demokracja wewnątrzpartyjna została przywrócona” — i kropka. No, tak przecież nie jest, przecież my wiemy, co przywrócono, a czego nie przywrócono.

Na pewno zrobiono bardzo wiele.

Przed wszystkim osiągnięto to, że ludzie mówią i to bez obawy. Nie ludźmy się zresztą, że mówią wszyscy. Jeszcze dużo jest ludzi, nauczonych smutnym doświadczeniem, którzy ciągle jeszcze nie zdobywają się na to, żeby naprawdę mówić. Ale jednak ludzie mówią, mówią szeroko. Powtórzę jednak to, co mnie powiedzieli ostatnio na zebraniu organizacji Uniwersytetu Łódzkiego. Powiedzieli tak: rzeczywiście ludzie mówią teraz swobodnie, bez obawy. Ale demokracja — to nie jest tylko to, że ludzie mogą mówić, demokracja polega również na tym, że to, co oni mówią, ma znaczenie praktyczne, że z tym się instancje liczą i z tego wyciągają wnioski. A czy u nas z tą sprawą jest w porządku i czy rzeczywiście doprowadzono to do postawienia kropki nad „i”?

Twierdzić, że sprawy tej nie można i nie wolno było nawet doprowadzić do końca. W ogniu prowadzonych u nas walk, w ogniu tych wszystkich wydarzeń nie było atmosfery i nie było możliwości, żeby doprowadzić tę sprawę do końca. Zbyt długo jednak z tym ociągano się nie można, zwłaszcza jeśli idzie o pewne rzeczy natury fundamentalnej nie pierwszorzędnej.

Ważnym na przykład sprawę wewnątrzpartyjnego biuletynu dyskusyjnego.

Mówią tak: nie można wychodzić z partyjnymi sprawami na zewnątrz. Ale wewnątrz partii, czy tu nie powinno być dyskusji?

Osobiście jestem głęboko przekonany, że droga do pełnej konsolidacji i uzdrowienia partii prowadzi tylko jedną drogą — przez szeroką wewnętrzną dyskusję ideologiczną. I nie tego bym się bał, że towarzysze o innych przekonaniach będą mówili, chociaż spotykałem się wielokrotnie ze zdaniem, że w naszej sytuacji, w naszych warunkach nie można dopuszczać do takiej dyskusji, gdyż to prowadzi do fałszu i rozbitcia. Bałbym się czegoś innego, że ci towarzysze, którzy powinni mówić, nie będą mówili tego, co myślą. Uważam, że trzeba by było zmusić takich towarzyszy do mówienia, żeby pewne stanowiska wyszły klarownie na zewnątrz i były poddane osądowi opinii publicznej, partyjnej opinii publicznej. Trzeba tę dyskusję przeprowadzić, trzeba, żeby ludzie mieli świadomość, że mogą mówić, że ich głos dochodzi aż do najwyższych szczytów naszej partii.

Oni uważają, że jeżeli coś mówią, to przechodzi przez różne instancje i nie wiadomo, czy w ogóle coś dotrze do kierownictwa partyjnego, a w każdym razie nie będzie to ich głos. Dajcie możliwość — mówią towarzysze — żebyśmy mogli mówić, żebyśmy mogli współkształtować opinię, żebyśmy mogli przygotowywać Zjazd.

I znowu zagadnienie z dziedziny psychologii społecznej. Partia w obecnym jej stanie wymaga jakichś bodźców wstrząsowych. Partia musi mieć kilka akcji ogólnych, wielkich, takich, w których kierownictwo partyjne poddałoby dyskusji i osądowi ogólnopartyjnemu zagadnienia o wadze państwowej i ogólnopartyjnej. Kiedy wszystkie organizacje się wypowiedzą, podsumowanie znajdzie potem wyraz w stanowisku kierownictwa wyciągającego wnioski z tego, co partia chce, z tego, co partia mówi. Partia musi znowu odzyskać pewność siebie i przekonanie, że ona jest siłą kierującą, że to nie jest po prostu zbieranie się w klubie dyskusyjnym, bo ludzie już tego mają dość, ale że z tego mówienia wyprowadzi się jakieś konkretne wnioski.

Jeszcze raz, towarzysze z Biura Politycznego, chcę zaznaczyć, że wypowiadając te zdania niczym nie umniejszam mego pełnego solidaryzowania się z wysuniętym programem. Mam tylko pewne wątpliwości, czy nie grozi zawężenie tego programu. Do tego zwróciłem moje uwagi. Robiąc to kierowałem się doświadczeniem tego ucznia Konfucjusza, o którym Mistrz zapytany o ocenę powiedział: bardzo kiepski to był uczeń, gdyż nigdy mi się nie sprzeciwił i nigdy nie wypowiedział jakiegos własnego zdania.

I wreszcie rzecz ostatnia.

Chciałbym się jeszcze zwrócić do ogółu towarzyszy tu zebranych. To mi już od dawna leży na sercu i od dawna już sobie przyrzekałem, że powiem, co myślę.

Idzie mi o rzecz następującą. Wylewamy tutaj gorzkie łzy z powodu stanu panującego u nas w partii, rozdarcia partii i działalności rewizjonistów, z powodu fałszywych poglądów i ataków na marksizm itd.

Gdy się rozmawia z towarzyszami, to z kimkolwiek by się nie miało do czynienia — każdy oczywiście jest pełen oburzenia, zarzutów i rozgromiłby, rozdarł nosiciel błędnych poglądów.

Wysuwa się następujący problem. Jeśli jest tak dobrze, to dlaczego jest tak źle? Jeśli wszyscy są pełni tak sferznego oburzenia i tyle mają do powiedzenia w różnych nocnych rodaków rozmowach, dlaczego nie znajduje to swego odbicia w naszych organach partyjnych prasowych, dlaczego, wy towarzysze, którzy tak jesteście oburzeni, nie chcecie współkształtować tej opinii publicznej? To nie jest jakieś pytanie, towarzysze, i ja z tym pytaniem wychodziłem do bardzo wielu towarzyszy. Nie wiem, czy towarzysze zwrócili uwagę, ale gdy tylko „Polityka” zaczęła wychodzić, napisałem od razu w pierwszym numerze artykuł o roli publicystyki partyjnej w tej

ciężkiej sytuacji, która się wówczas zarysowywała. Apelowalem do aktywności partyjnej, również do najwyższego kierownictwa partyjnego, o aktywny udział w publiczności partyjnej. Wskazywałem na to, że rozwój demokracji wymaga, by aktywność występowała, żeby i kierownictwo partyjne występowało nie tylko w roli tych, którzy ostatecznie sprawę przesądzą, ale w roli tych, którzy współtworzą teorię, m. in. w ten sposób, że wysuwają pewne stanowiska, z którymi można dyskutować i z którymi potem wyłania się coś nowego. Wtedy mi powiedziano, że należą do ludzi naiwnych, do utopistów. Uważam, towarzysze, że jest inaczej, że jestem raczej życiowym optymistą. Jestem przekonany, że jednak towarzysze mimo wszystko będą jeszcze pisać. Dlaczego jednak nie chcą pisać obecnie? Pytałem różnych towarzyszy i uzyskiwałem różne odpowiedzi, smutne odpowiedzi, moim zdaniem, odpowiedzi niezgodne z rzeczywistością. Jedni mówili tak: no trudno, jesteśmy wypaleni, nie mamy nic do powiedzenia. Straszna odpowiedź. Inni odpowiadali inaczej. Powiadali, że nie umieją pisać, że są strasznie zajęci itd. itd.

Ja, towarzysze, pozwolę sobie nie wierzyć w to, pozwolę sobie powiedzieć, co moim zdaniem jest rzeczywistością.

Nie tak sprawa wygląda, że nagle odebrano wszystkim towarzyszom władzę pióra, nawet tym, którzy umieli kiedyś przez długie lata kierować różnymi naszymi nielegalnymi organami. Co więcej, kiedy przychodzi coś robić dla kierownictwa, pisać różne dokumenty partyjne, umieją robić i pisać, natomiast, gdy trzeba wystąpić na zewnątrz pod własnym nazwiskiem — nie robią tego i jakoś nic z tego nie wychodzi.

Sądzę, że niestety tutaj działają ciągle jeszcze naciski tego, co my nazywamy minionym okresem błędów i wypaczeń. Tak jest. Wytworzyły się pewne zahamowania, ukształtowały się pewne postawy psychiczne u towarzyszy. Towarzysze pamiętają dokładnie, a tego uczyło niestety smutne doświadczenie poprzedniego okresu, że jak ktoś coś napisał, to to już pozostawało na zawsze. Przedtem czy później za to, co napisał, musiał beknąć, bo jak pisał w jednym kierunku, to przy najbliższym zwrocie beknął za to, że napisał właśnie tak, a jak napisał odwrotnie, to jeszcze troszkę trzeba było poczekać, ale ten rowny zwrot musiał przyjść i beknąć musiał. Wobec tego ukształtował się odruch warunkowy, on się kształtuje nie tylko u pawłowowskich psów i innych zwierząt eksperymentalnych: przede wszystkim nie pisze! Nadrza zasada życiowa. W każdym razie nie pisać pod swoim własnym nazwiskiem.

I jest drugi moment, towarzysze, moment nie byłby taki. To nie jest taki okres, że jak przyjdzie ten lub inny towarzysz z tej lub innej instancji, z takim czy innym wyrobionym nazwiskiem, to wszyscy kłękają i powiedzą: „hosanna”, prawda, cudo, zgadzamy się. Wręcz przeciwnie, nawet, gdy rozpoczniemy teraz wielką akcję przeciwko rewizjonistom, to jestem przekonany, no i nie wolno nawet, żeby było inaczej, że gdy towarzysze nie będą się zgadzać, to będą gryźć jak diabli. A to są młodzi ludzie i mają zdrowe zęby. Oni paskudnie gryzą. I trzeba powiedzieć, że bardzo wielu tego nie lubi, bo to jest nieprzyjemne. No, człowiek napisał, a potem go zaczął gryźć. Towarzysze, ja rozumiem, że to nie jest przyjemnie, ja też nie lubię, gdy mnie gryzą, tylko dozwolę na tym polegać, że komunista nie może się kierować takimi względami. Ja odrzućmy, towarzysze, tamtą tezę, że my już nie mamy do powiedzenia i nie pisać nie umiemy, bo gdyby tak było, to trzeba by wyciągnąć z tego konsekwencje. Myśmy wyszli z tego okresu, kiedy samo posiadzenie na takim czy innym stołku wystarczało, żeby kierować jakimś odcinkiem życia. Dziś jest jednak taki okres, i dobrze że nadszedł taki okres, kiedy trzeba umieć mówić nie tylko z samą partią, ale z masami, trzeba umieć przemawiać, trzeba umieć pisać. To jest naprawdę do dobrego okresu, wielkiego okresu z historią ruchu robotniczego.

Towarzysze bardzo często wybrzydzą się, są przykro słuchać. Jak się zaczyna

mówić o „Trybunie Ludu” albo o „Polityce”, zaraz się słyszy: coś to za organ, młda, brak dyskusji itd.

Dlaczego jest on nudny? Dlaczego nie jest ciekawy? No, przede wszystkim dlatego, że towarzysze nie biorą pióra w ręce, nie piszą, nie pomagają. Dzisiaj można do „Trybuny” pisać. Ja z doświadczenia wiem, że dziś można pisać. Często można pisać rzeczy dość ryzykowne, na własną odpowiedzialność, redakcja przyjmuje. Pisze, nie podoba się wam coś — dyskutujcie, ale pomagajcie kształtować pismo i opinię.

A „Polityka”? Jest tu redaktor „Polityki” i może powiedzieć, jakie męki przeżywa, do jakich różnych środków musi się uciekać i do jakich ludzi musi apelować, żeby mieć jakiś swój normalnie skomponowany numer, no bo nie można wychodzić z białymi plamami, nie wypada.

Towarzysze nie chcą pisać, towarzysze nie chcą pomagać. Co gorsza. Towarzysze nie okazują pomocy w okresie, gdy działa terror pewnego środowiska, terror środowiska, które wbrew wszelkiej logice nazwało się środowiskiem lewicowym, chociaż reprezentuje jak najbardziej klasyczne wzory prawicowego socjaldemokratyzmu, gdy terror snobizmu tego środowiska ciąży na bardzo wielu ludziach. Ja mógłbym podać imiona i nazwiska, palcem wskazać towarzyszy, którzy nie splamili się po dzie dzień ani jedną notatką, ani jednym artykułem do „Polityki” właśnie dlatego, że „Polityka” od pierwszej chwili, nim jeszcze wyszedł pierwszy numer, została poddana bojkotowi określonego środowiska. Za co? Za to, że to był półoficjalny organ KC, dlatego, że wiadzianno, iż pismo było tworzone przez kierownictwo przy bezpośrednim współudziale tow. Wiesława, dlatego, że w jego komitecie redakcyjnym zasiadał 9 członków Komitetu Centralnego. Mówię to nie na podstawie że tak powiem supozycji. Byłem na zebraniu poważnej organizacji partyjnej, gdzie ktoś nagle wstał i powiedział: Ach, „Polityka”, wiadomo, co to jest za organ. Przeraziłem się, bo sam byłem tam wtedy jeszcze podpisanym. Powiadam co to za organ, co się stało? No, wiadomo, półoficjalny organ KC, jest tam 9 członków KC. To jest ten czynnik, który działa odstrasza, to jest argument w ręku snobów, snobów nonkonformistycznych w stosunku do partii i rządu, absolutnie konformistycznych w stosunku do kulturerii i szerokiej publiczki. Terror snobizmu, który odstrasza najrozmaitszych naszych towarzyszy, niestety, niejednokrotnie na bardzo wysokich stanowiskach, którzy potrafili wszędzie indziej pisać, a mimo że wielokrotnie się do nich zwracano, nie splamili się ani jednym artykułem do „Polityki”, ani jednym artykułem do „Trybuny Ludu”.

Towarzysze, z tego trzeba wyciągnąć konsekwencje. Ani połącznienia organizacyjne, ani nawet bardzo ściśle zespolenie tych połącznień organizacyjnych z taką czy inną kampanią ideologiczną nie wystarczą same w sobie, jeśli ten najwyższy aktywność partyjny, który jest zbrany tutaj i który skupia dookoła siebie bardzo szeroką otoczkę aktywność, nie potrafi sam przejść do ataku. Nie może być tak, żebyśmy jak chór w operze, stojąc na miejscu, wciąż wykrzykiwali: „wiele chodźmy, więcej chodźmy, więcej chodźmy”. To jest mało krzykliwe, „przejdźmy do ofensywy, przejdźmy do ofensywy, przejdźmy do ofensywy”. Przejść do ofensywy to znaczy między innymi, że każdy z nas sam musi przejść do tej ofensywy, pomóc w tej ofensywie. Jest to sprawa mała z nas samymi przejść do tej ofensywy, pomóc w tej ofensywie. Jest to sprawa mała, ale jeśli ktoś z was pójdzie do wielkiej nawet organizacji partyjnej, to przemówi do 500 ludzi, ale jak napisze do „Trybuny Ludu”, to ma 200 tysięcy czytelników. Tak się kształtuje opinia. Towarzysze, którzy tak troszkę neglżująco i z lekceważeniem mówią czasami: czy ty chcesz zbawiać Polskę artykułem, co to pomoże? — mylą się głęboko. To jest droga oczywiście nie jednego człowieka, nie jednego artykułu, ale m. in. droga dla nas wszystkich, droga współdziałania z kierownictwem partyjnym,

z partii w przekształceniu tego stanu rzeczy, złego, niedobrego stanu rzeczy, który ukształtował się u nas w Ideologii.

A zasadnicze centralne, podstawowe zagadnienie, stojące dzisiaj przed partią — to właśnie zagadnienie Ideologiczne.

Jeśli chcemy zmienić sytuację w partii, musimy zmienić sytuację na froncie ideologicznym. Aby zmienić sytuację na froncie ideologicznym, sami musimy wziąć czynny w tym udział. To jest naszym obowiązkiem.

Tow. ROMAN ZAMBROWSKI

Proszę towarzyszy! Osią oord dzisiejszego Plenum jest sprawa partii, sprawa jej wewnętrznego umocnienia. Nigdy na plenarnych posiedzeniach KC nasze spojrzenie na niedomagania i schorzenia partii nie było tak wystrzone jak dzisiaj i nigdy też w naszej partii nie podejmowaliśmy na tak szerokim froncie ofensywy w celu likwidacji tych schorzeń.

Na czym polega najgłębszy sens spraw, które dzisiaj są przedmiotem obrad Plenum? Byłoby źle, gdyby szeregowy członek partii zobaczył w uchwałach naszego Plenum tylko kurs na jej oczyszczenie. Najistotniejszą rzeczą jest, aby do umysłów i serc milionowej armii członków partii głęboko przeniknęła ideologiczna i polityczna treść przelomu, jakiego chcemy dokonać w partii w okresie przed jej Zjazdem. I w tym sensie całkowicie podzielim uwagę tow. Schaffa.

Najistotniejszy sens sprawy podjętej dziś na Plenum polega na tym, że chcemy osłabić zgodność między założeniami programowymi partii, jej celami, jej statutem, a postawą i działalnością członka partii i każdej organizacji partyjnej. Do tej zgodności na skutek szczególnych warunków historycznych, w jakich rozwijała się nasza partia w okresie po wyzwoleniu, myśmy się nie zbliżali, a w wielu jej ogniwach — nawet oddalali. Koncepcja partii masowej została wypaczona przez lekceważenie w praktyce idei przodującej roli każdego członka partii, każdej organizacji partyjnej.

Dla wielu członków partii, a nawet dla niektórych organizacji partyjnych, statut partii w swoich najbardziej trwałych i słusznych postanowieniach stał się martwą literą. Doszło do tego, że wśród towarzyszy pamiętających czasy przedwojenne szeroko kursuje taka teza, że jeśli sędzić według postawy Ideowej jej członków, to w partii naszej można obecnie znaleźć przedstawicieli wszystkich partii proletariackich od komunistów i ludzi, którzy na pewno staną się komunistami, przez pravicę socjalistyczną, sanację i endecję, aż do ONR.

Balast ludzi wrogich, obcych i obojętnych obniża efektywność działania najważniejszej w partii armii towarzyszy ideowo związanych z partią, a jednocześnie etanowi dobrą głębię, łatwo przyjmującą zatrute ziarno, rozsiewane przez oba skrzydła, które ukształtowały się w naszej partii.

Nie jest, towarzysze, oczywiście przypadkiem, że zwycięstwo w naszej partii koncepcji jako przodującego oddziału nastąpiło dopiero obecnie. W przeszłości — jak wiemy — było to niemożliwe, mimo że ta idea przeciwieństwa wielu z nas i w przeszłości nieła.

Trzeba powiedzieć sobie, że to, co się stało jakby katalizatorem, przyspieszającym postawienie przez nas sprawy, aby partia stała się w pełni przodującym oddziałem klasy robotniczej i mas pracujących — to konkretna sytuacja polityczna, groźba, jaka zaistniała dla partii ze strony skrzydła rewizjonistycznego oraz ze strony

skrzydła dogmatyczno-sekciarskiego, a także problem korupcji wymagający energicznego działania. A jest rzeczą bezsporną, że bez pozbycia się balastu ludzi obcych i przypadkowych, a jednocześnie bez zdecydowanej walki przeciw rewizjonistom i likwidatorom oraz przeciw poglądom dogmatycznym i sekciarskim, trudno byłoby doprowadzić do tego, aby partia swym składem i aktywnością swoich organizacji w pełni odpowiadała leninowskim pojęciom przodującego oddziału klasy robotniczej i mas pracujących.

Wiele się u nas w przeszłości mówiło i pisało o partii nowego typu, o partii typu leninowskiego. Wiemy, jak rozbrat między słowem a czynem w minicym okresie stopniowo wyjalawiał te pojęcia z żywej emocjonalnej treści. Pamiętamy też, jakie serce nadzieje w partii obudziło w okresie III Plenum hasło powrotu do norm leninowskich.

Akcja, którą dziś w partii podejmujemy, powinna nam waleń pomóc, aby pełną tencią zająłnialo i jedno, i drugie hasło. Tylko bowiem w partii, która cała zdecydowanie stanie na gruncie marksizmu-leninizmu i generalnej linii nakreślonej na VIII i IX Plenum, w partii, w której nie będzie miejsca dla skrzydeł i działalności grupowej, w partii, w której każda organizacja odpowiadac będzie leninowskim pojęciom przodującego oddziału, w partii, której każda organizacja rządząc się będzie zasadami centralizmu demokratycznego — w pełni będą mogły się rozwinąć normy leninowskie, kolegalność, demokracja wewnątrzpartyjna. Aby życie polityczne każdej organizacji partyjnej było pełnym tępem, aby członek partii nie tylko miał prawo wypowiadać krytyczne uwagi, ale aby jego głos zmienił sytuację, by członek partii miał poczucie, że w partii razem z innymi członkami partii, razem ze swym kierownictwem kształtuje linię partii.

Myślę, towarzysze, że słusznie tę stronę sprawy podkreślał towarzysz Schaff. Nie rozumiem tylko, dlaczego czynił to z takimi wahaniami i uważał, że może to być rozumiane jako zastrzeżenia, bo sprawa wydaje się zupełnie bezsporna, że taką perspektywę, właśnie pogłębienia demokracji wewnątrzpartyjnej na skutek realizacji zadań X Plenum powinniśmy mieć i powinniśmy w toku tej akcji rozwijać. Akcja, którą podejmujemy na skalę dotychczas nie spotykana, wymagać będzie iłbrzymiej mobilizacji aktywu partyjnego. Tutaj niemal wszyscy towarzysze, którzy występowali dotychczas z tej trybuny, wyrażali bardzo słuszną troskę o praktyczne wykonanie tej akcji.

Potrzeba bowiem będzie wielkiej mobilizacji aktywu, bo potrzeba będzie każdej organizacji podstawowej, oddziałowej przekazać naszą analizę sytuacji w partii, przekazać im uchwały X Plenum oraz wypracowane na podstawie tych uchwał instrukcje Sekretariatu KC.

Potrzeba będzie silami aktywu centralnego, wojewódzkiego i powiatowego okazywać praktyczną pomoc podstawowym i oddziałowym organizacjom w przeprowadzeniu kampanii weryfikacji.

Trzeba również zdawać sobie sprawę, że w niejednej organizacji podstawowej i oddziałowej dobrym towarzyszom, a tacy są we wszystkich organizacjach partyjnych, może się nie udać o własnych siłach zrealizować wytycznych X Plenum.

Mamy bowiem, wszyscy o tym wiemy, niemało organizacji urzędniczych, zwłaszcza w handlu, w wydziałach kwaterunkowych, w niektórych ogniwach spółdzielczych, a można ten rejestr rozszerzać, gdzie demoralizacja sięgnęła tak głęboko, że o własnych siłach organizacje partyjne nie potrafią oczyścić się od elementów skorumpowanych.

Mamy również szereg organizacji na wyższych uczelniach, w instytucjach naukowych, w instytucjach kulturalnych, gdzie zamęt ideologiczny i wpływy rewizjo-

nistyczne są tak głębokie, że bez pomocy z zewnątrz nie potrafią one prawidłowo przeprowadzić u siebie weryfikacji. Rozumie się, że tę pomoc z zewnątrz trzeba będzie okazywać taką kadra partyjną, która w tych środowiskach będzie mogła mieć największy wpływ, największy autorytet.

Z punktu widzenia organizacyjnego, tutaj tow. Strzelecki m. in. zapytał o jakieś bliźsze szczegóły, jak my widzimy sprawę organizacyjnego przeprowadzenia akcji.

Otóż niestety trzeba nam będzie, aby setki wypróbowanych i w pełni przekonanych do linii generalnej partii, do polityki VIII i IX Plenum towarzyszy włączonych do pracy komisji kontroli partyjnej. Bez tego komisje kontroli partyjnej w obecnym swoim składzie nie potrafią sprostać tym wielkim zadaniom, które referat tow. Gomulki i projekt uchwały stawiają przed nimi.

Przewidujemy nawet, żeby uzupełnić — to nie są jeszcze sprawy zdecydowane w kierownictwie partyjnym, w Sekretariacie, chcielibyśmy przecież i waszego głosu, towarzysze, wysłuchać — przewidujemy nawet, że w okresie do Zjazdu będziemy nie tylko wznosić kadra wypróbowanych towarzyszy komisje kontroli partyjnej, ale i kierownictwo komisji. Myśliliśmy nawet, aby tam, gdzie zajdzie tego potrzeba, jednego z najlepszych sekretarzy, najbardziej do tego przygotowanych, resortowego sekretarza powołać na okres przejściowy na przewodniczącego komisji kontroli partyjnej.

Potrzeba będzie tysięcy towarzyszy, którzy powinni wziąć udział w zespołach powołanych przez komitety wojewódzkie i komitety powiatowe do współdziałania z właściwymi organami władzy w oczyszczaniu aparatu gospodarczego i administracyjnego z elementów skorumpowanych.

I znowu chcę, towarzysze, powiedzieć, że przecież chociażby na podstawie Koszalina. Jak to już słusznie ktoś z towarzyszy w dyskusji podkreślił, widzimy, że nie zawsze każda instancja potrafi sama o własnych siłach podjąć tę walkę przeciwko elementom skorumpowanym w swojej organizacji powiatowej czy miejskiej. Mieliśmy więc fakty, przytoczył tutaj tow. Pawłaka, sekretarza WKW, który na jednej z narad w KC stwierdził, że niektórzy sekretarze KP w województwie warszawskim wręcz proszą: my tych korupcjonistów znamy, ale my nie jesteśmy w stanie, nam brakuje siły. Jako kierownictwo partyjne, z nimi się rozprawić. Przyslijcie nam z góry, my im podamy nazwiska, z zewnątrz łatwiej, bo przyjadą, zmią robotę i odjadą, a my, powiadają, jakbyśmy tego dokonali, co to przecież my tu zostajemy, a jak zostaniemy, to źle będzie z nami. Oczywiście, że to jest rzecz niesłychanie przykra, niesłychanie smutna, słyszeć tego rodzaju argument ze strony kierownika powiatowej organizacji partyjnej. Ale ta rzecz wskazuje nam na to, że trzeba będzie powołać tego rodzaju zespoły, powołanych powiatowe, których skład byłby ustalany oczywiście przez komitety powiatowe, ale w porozumieniu z wojewódzkim zespołem, a z kolei wojewódzki zespół byłby powoływany przez komitet wojewódzki, ale w porozumieniu z centralnym zespołem. Nie możemy tą pracą obciążać obecnie bezpośrednio egzekutyw KW i KP, przed którymi stoją również inne bardzo odpowiedzialne zadania. Jednocześnie musimy mieć pełną gwarancję tego, że w tych zespołach znajdują się towarzysze, którym ręką nie drgnie i którzy będą te sprawy jednocześnie rozstrzygać i prawidłowo załatwiać.

Jeśli chodzi o te zespoły, to chcemy, ażeby w skład ich weszli m. in. kierownicy towarzysze pracujący na danym terenie, w takich organach, jak kontrola państwowa, prokuratura, milicja, ochrona skarbową, PIH itp. — po to, ażeby mieć stały dopływ informacji, a po drugie — i po to, ażeby mieć i pomoc w sensie właściwego przedstawienia sprawy.

I wreszcie trzeba nam będzie wielu tysięcy aktywistów do pomocy podstawow-

wym i oddziałowym (organizacjom partyjnym w przeprowadzaniu weryfikacji w POP i OOP.

Koncepcja organizacyjna weryfikacji jest teraz dyskutowana i przedstawia się w ten sposób, że przy oddziałowych i podstawowych organizacjach partyjnych powstają komisje weryfikacyjne, których skład będzie mieszany. W ich skład wejdą zarówno członkowie partii danego zakładu pracy, wybrani na zebraniu POP i OOP, jak i aktywiści skierowani do nich przez KP, KM i KD. Będą one przeprowadzać rozmowy i z członkami partii, i z bezpartyjnymi, a potem postawią wnioski dla oddziałowej bądź podstawowej organizacji partyjnej.

Przewidujemy, że są takie organizacje, w których wnioski komisji mogą nie uzyskać większości, i w takim wypadku decydować będą instancje partyjne bądź komisje kontroli partyjnej.

Cheemy, aby egzekutywy KW wydawały w toku akcji stały biuletyn wojewódzki w tych sprawach, aby mógł nas i was orientować oraz dawać dodatkową mność kontroli i wymiany doświadczeń.

Czy w partii naszej jest dość takiego aktywu, który może sprostać tym wszystkim zadaniom, jakie my teraz sobie stawiamy, i który byłby zdolny zapewnić pomyslną realizację uchwał X Plenum? Sądzę, że mamy taki aktyw. Trzeba, towarzysze, jednakowoż odejść od tradycyjnego podejścia do pracy z aktywem, od tradycyjnego podejścia do wciągania aktywu, jak to się mówi, do pracy.

Trzeba wyjść poza zacierany krąg aktywu, który został ujęty w tzw. nomenklaturze. Mamy bowiem wielu dobrych aktywistów, którzy w okresie po Październiku wypadli z nomenklatury. Mamy wielu dobrych aktywistów w organizacjach fabrycznych, którzy nie wchodzi do żadnych władz partyjnych i którzy często nie znajdują się w polu widzenia naszych instancji partyjnych, mimo że bynajmniej nie ustępują swoim wyrobieniem tym, którzy znajdują się w instancjach partyjnych.

Szczególnie chciałbym zaakcentować potrzebę przywiązania do aktywnej polityczno-organizacyjnej pracy nad realizacją wytycznych X Plenum aktywu fabrycznego, robotniczego i inteligentkiego.

Ostatnio uczestniczyłem w zakładach radiowych „Kasprzaka” w zebraniach sprawozdawczo-wyborczych oddziałowej i podstawowej organizacji partyjnej, do której z wielkim zresztą dla siebie pożytkiem należą. Jest to dobra organizacja partyjna, choć oczywiście również na jej postawie i działalności ujemnie odbijają się ogólne schorzenia w partii, o których mówił w swoim referacie tow. Gomulka.

Głęboka troska o sprawę partii cechowała też dyskusję na obydwu tych zebraniach, ale co mnie uderzyło, to fakt, że wielu dobrych aktywistów często po wygłoszeniu bardzo cennych przemówień zawierających rzeczową krytykę działalności organizacji partyjnych usiłowało uchylić się od kandydowania do władz partyjnych.

Przylaczam ten fakt, bo wydaje się, że nie jest to zjawisko odosobnione. Ale trzeba nam będzie wytworzyć taką atmosferę teraz w partii, aby towarzysze, aby aktywiści rozumiał, że kiedy jak kiedy, ale w obecnej sytuacji w partii taka postawa jest szczególnie niewłaściwa. Była tutaj mowa o zobowiązaniu pewnej części aktywu i niewątpliwie takie uchylanie się od kandydowania też jest przejawem jakiegoś, zobojętnienia. Trzeba jednakowoż stwierdzić, że w ostatnim okresie zarysowuje się w tej dziedzinie pewna poprawa w partii, szczególnie w fabrycznych organizacjach partyjnych.

W fabrykach mamy też duże rezerwy aktywu. Jestem przekonany, że gdyby tradycyjny system mobilizacji aktywu uzupełnić apelem do wszystkich członków partii, aby w kampanii weryfikacyjnej, w walce o oczyszczenie aparatu gospodarczego z elementów skorumpowanych każdy, kto uważa się za aktywistę partyjnego i chce

aktywnie uczestniczyć w działalności partii, zgłosił się do odpowiednich komitetów partyjnych, to do realizacji uchwał X Plenum będziemy mogli przyciągnąć dodatkowo setki a tysiące cennego aktywu.

I jeszcze jedna sprawa dotycząca aktywu. Mamy w partii niezmiernie cenną kadrę starych działaczy partyjnych. Część z nich z powodu wieku lub stanu zdrowia pobiera renty. Ale w partii są nadal czynni bądź chcą być czynni. Przejścia ostatnich lat ci towarzysze odczuli szczególnie boleśnie. Niejednemu z nich reakcyjna nagonna przeciw „stalnowcom” w okresie po Październiku oraz publikacje rewizjonistyczne na łamach prasy i czasopism przesłoniły przełomowy, o zdrowiejący charakter uchwał VIII Plenum. W związku z tym pewnej aktualności nabiera też sprawa klubów starych działaczy, gdzie głównie spotykają się starzy działacze renciści i gdzie niekiedy do głosu dochodzą towarzysze, którzy akosnieli w starych pojęciach i nie rozumieją linii partii wypracowanej na VIII i IX Plenum.

Nasuwają się pytanie, czy istnienie takich klubów jest w ogóle celowe, a szczególnie w obecnych warunkach? Czy starzy działacze renciści nie przyniesliby więcej korzyści sprawie, gdyby wrócili do organizacji partyjnych, w których poprzednio pracowali?

W związku z sytuacją w partii chciałbym zatrzymać się również na niektórych sprawach młodzieży, a w szczególności na sytuacji w ZMS.

Wiemy wszyscy, jak wypaczenia przeszłości i wstrząsy polityczne ostatniego dwulecia fatalnie oddziaływały na postawę poważnej części młodego pokolenia, na młodzież robotniczą, a zwłaszcza na młodzież studencką.

Jest rzeczą charakterystyczną, że we wszystkich akcjach strajkowych, które miały miejsce w lipcu i sierpniu bieżącego roku, najbardziej aktywnie występowali nowi robotnicy, pochodzący ze wsi, z drobnomieszczaństwa miejskiego oraz młodzież. Najodporniejsi na hasła strajkowe okazali się starzy kadrowi robotnicy. O wiele jednak gorzej niż wśród młodzieży robotniczej przedstawia się sytuacja polityczna wśród młodzieży studenckiej, czego dobitnym przejawem były wypadki związane z zamknięciem „Po prostu”. Na tym tle jaskrawo zarysował się obraz słabości ideologicznej i politycznej znacznej części kadry ZMS, wśród której znaleźli się tacy, co weszli na drogę organizacji wieców, manifestacji i strajków, skierowanych przeciw partii i władzy ludowej.

Jest rzeczą stwierdzoną, że organizatorami wieców 3 października na Placu Narutowicza i 4 października w auli Politechniki Warszawskiej byli dwaj członkowie Sekretariatu Komitetu Warszawskiego ZMS — Gilas i Gronostaj, płatowi pracownicy ZMS, i że oni wydawali nielegalne ulotki i plakaty.

Podobnie zresztą w Krakowie współorganizatorem studenckiego strajku solidarnościowego z Politechniką Warszawską był jeden z sekretarzy Komitetu Wojewódzkiego ZMS — Ogorzałak.

Jest również rzeczą stwierdzoną, że w tej warcholskiej i przestępczej akcji skierowanej przeciw partii i władzy ludowej ludzie ci weszli w kontakt i zgodnie współpracowali z działaczami Związku Młodzieży Demokratycznej, rozwiązanego przez władze w końcu zeszłego roku czy też na początku bieżącego roku.

Jak mogło dojść do tego, że w Warszawie i w Krakowie ludzie z kierowniczej kadry wojewódzkiej ZMS wstąpili jawnie na drogę nielegalnych wystąpień przeciw partii i władzy ludowej? Fakt ten wiąże się niewątpliwie z poważnym wpływem, jaki szczególnie na warszawską kadrę kierowniczą ZMS wywierają rewizjonistyczne elementy w naszej partii.

Oto, towarzysze, list Sekretariatu Komitetu Warszawskiego ZMS, uchwalony 2 paź-

dziernika, a więc tego dnia, kiedy Sekretariat KC naszej partii powziął uchwałę aprobującą zawieszenie „Po prostu”. Cytuję ten list z pewnymi skrótami:

„Do Sekretariatu Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej.

W dniu dzisiejszym zostaliśmy powiadomieni o podjęciu przez Sekretariat KC PZPR decyzji o zlikwidowaniu młodzieżowego tygodnika społeczno-politycznego „Po prostu” i rozwiązaniu zespołu.

Nie jesteśmy w stanie zrozumieć motywów tej decyzji podjętej rok po dokonaniu październikowego przełomu, proklamacji na temat socjalistycznej demokracji.

„Po prostu” odegrało doniosłą rolę w przygotowaniu polskiego Października, opracowując nowe koncepcje, prowadząc poszukiwania, poddając krytyce stalinizm i jego październikowe pozostałości. Pismo z pewnością popełniało sporo błędów, czasami zapędzało się na pozycje wręcz niesłuszne.

Widzieliśmy to, ocenialiśmy i krytykowaliśmy zespół „Po prostu”, usiłując postawić się ideologiczną bronią i argumentacją.

Z wrogimi koncepcjami „Po prostu” czy jakiegokolwiek pisma należy naszym zdaniem walczyć środkami ideologicznymi, w dyskusji, w drodze walki ideologicznej wewnątrz zespołu, ale nigdy środkami administracyjnymi.

Od dawna już byliśmy zaniepokojeni działalnością Głównego Urzędu Kontroli Prasy, jego nieuzasadnionymi, ingerencjami sprzecznymi z pojęciem socjalistycznej demokracji.

Jesteśmy zaniepokojeni powrotem na łamy partyjnej gazety różnych form ideologicznej i politycznej napaści w miejsce rzeczowej walki i rozumnych, naukowo uzasadnionych argumentów, jak to miało miejsce w „Trybunie Ludu”, która w odpowiedzi na cykl artykułów Leszka Kołakowskiego zamieściła krzykacki artykuł Krasuckiego.

Uważamy, że są to groźne dla autorytetu partii symptomy. Likwidacja „Po prostu” jest najbardziej niebezpiecznym tego wyrazem. Mamy poważne wątpliwości i obawy w związku z podjęciem przez was decyzji o likwidacji „Po prostu” mającej na uwadze reperkusje w społeczeństwie, jakie ta decyzja wywołuje. Sądzimy, że Sekretariat KC partii powinien ponownie zastanowić się nad tą decyzją.

Na tymże posiedzeniu Sekretariatu wspomniani już przeze mnie Gilas i Gronostaj zgłosili wniosek, aby przyłączyć się do inicjatywy grupy działaczy byłego ZMD dotychczasowej zwolnienia wiecu protestacyjnego.

Zebrał na posiedzeniu KW ZMS zdobyli się tylko na odrzucenie tego wniosku, nie wyciągając żadnych sankcji wobec wnioskodawców, którzy — jak się okazało — byli zdecydowani realizować swoje plany niezależnie od stanowiska, jakie zajęła ich instancja.

Nie chcę, towarzysze, zagęszczać barw. Wiadomo, że wahania w sprawie „Po prostu” ogarnęły również poważną część aktywu partyjnego na wyższych uczelniach i w innych środowiskach inteligentkich. Wahania te bynajmniej nie są jeszcze do końca przezwyciężone. Spotkałem się jeszcze przed tygodniem z publicznie wypowiedzianą opinią dwóch poważnych towarzyszy — członków komitetu warszawskiego partii, którzy wysunęli tezę, że gdyby artykuł w „Trybunie Ludu” ukazał się wcześniej, to by nie doszło do demonstracji, nie byłoby zamętu w sprawie zawieszenia „Po prostu”.

To jest, oczywiście, stanowisko niesłuszne. Można się zgodzić, że byłoby lepiej, gdyby artykuł w „Trybunie Ludu” w sprawie „Po prostu” ukazał się nie 11 października, ale 6 czy 7 października. I to jest niewątpliwie nasze opóźnienie. Ale niesłuszne byłoby jednak twierdzenie — może się mylić — ale ja tak zrozumiałem to.

Skrzeszewskiego, że należało opublikować artykuł w „Trybunie Ludu” przed uchwałą Sekretariatu KC. Zgadzam się, że gdybyśmy mieli więcej artykułów polemizujących z „Po prostu” w „Trybunie Ludu” i w innych naszych organach — to rzecz wglądalaby niewątpliwie lepiej od strony ideologicznego przygotowania partii. Ale jeśli rozumieć ten wniosek w ten sposób, że należało zapowiedzieć publicznie, iż wobec takiej a takiej postawy „Po prostu” należy je zamknąć, to ja muszę powiedzieć: tego rodzaju postawienie sprawy nie tylko by nam nie pomogło, ale zaszkodziło.

Na pewno wywołalibyśmy wielką dyskusję w kraju. Z wielu miejsc przychodzilibyby naciski, Rzecz by się niemal zamieniła w jakiś plebiscyt czy w referendum i prawdopodobnie nie uniknęlibyśmy wystąpienia studenckich.

A w ogóle chciałbym, towarzysze, powiedzieć, że nie należy przeceniać opóźnienia tego artykułu „Trybuny Ludu”. Przecież jest rzeczą jasną — i trzeba sobie z tego zdawać sprawę — że większość organizatorów demonstracji i obrzycia większość demonstrujących na pewno nie czytywała „Po prostu”. A ci, którzy są skłonni przeceniać fakt opóźnienia się artykułu w sprawie „Po prostu”, są najczęściej samą dość wyrobioną, aby można było od nich wymagać po uchwałach IX Plenum zajął się właściwego stanowiska, zgodnego z decyzją kierownictwa partii.

Nie ulęga wątpliwości, że artykuł opublikowany w „Trybunie Ludu” był potrzebny i oddziałł zresztą bardzo pozytywnie. Ale mnie się wydaje, że w tej sprawie niektórzy towarzysze ulegają pewnej psychozie. Rzecz w tym, że artykuł ukazał się wtedy, kiedy się już wszystko uspokoiło. Towarzyszym się wydaje, że uspokojenie nastąpiło z powodu ukazania się artykułu. Przecież przy całym znaczeniu i wadze argumentacji oraz przekonywania i w partii, i poza partią i nie pomniejszając znaczenia propagandy partyjnej — trzeba pamiętać, że szerokie masy uczą się często najlepiej na rozwoju sytuacji politycznej, w toku samych wydarzeń.

Najbardziej uspokajająco podzielało po pierwsze to — że partia nasza miało jasno wyrażone w uchwałach Sekretariatu stanowisko, po drugie — że elementy słodzenie w swoich warcholskich wystąpieniach okazały się w gruncie rzeczy izolowane, po trzecie — że poparcie otrzymał od chuliganów i po czwarte — że ani klasa robotnicza, ani podstawowa masa społeczeństwa ich nie poparła, a władza — że tak powiem — chociaż z rozmaitymi trudnościami i nie bez potknięć, stanęła na wysokości zadania. I prozę was, ten rozwój działań najbardziej uspokajająco, ten rozwój, który zresztą ujawnił określony układ sił politycznych.

Ale wracając do spraw młodzieży i do ZMS, trzeba sobie powiedzieć, że te wahania, któreśmy widzieli w sprawie „Po prostu” w środowiskach inteligentnych, nie pomniejszają szkodliwości wahań wśród działaczy ZMS. Nie mogą pomniejszać. Trzeba, towarzysze, stwierdzić, że szereg działaczy ZMS w związku ze sprawą „Po prostu” nie tylko nie walczyło przeciw szerzeniu wśród młodzieży robotniczej zamętu, ale sami go szerzyli, a jeśli chodzi o młodzież studencką kierowniczą warszawskiego ZMS w najlepszym wypadku służyli za parawan dla działalności sił wręcz wrogich. Sprawa „Po prostu” rzuciła jaskrawe światło na słabość ideologiczną i polityczną część kadry ZMS. Słabość ta wynika przede wszystkim z tego, że aktywni w ZMS zaangażowani dyskusjami i sprzecznociami w socjalizmie często tracą z oczu zasadniczą sprzeczność między siłami socjalistycznymi a siłami prawy społecznej i politycznej w kraju i w świecie, że w aktywne ZMS nie zostały do końca przezwyciężone awangardystyczne nastroje w stosunku do naszej partii, że aktywni w ZMS nie są dość bliscie sprawy młodzieży robotniczej. I trzeba sobie powiedzieć, że są pewne — nie chcą przesadzać i nie chciałbym, żeby ktośkolwiek

w tej sprawie przesadzał — ale są pewne ognia w ZMS chore. I tak jak niedługo, kiedyś tylko — powiedzmy — zaczęli patrzeć jakoś po nowemu w tym starym okresie, mówilo się, że najbardziej ponurą figurą w ZMP był młody biurokrata, to trzeba sobie dziś powiedzieć, że są takie, na szczęście, nieliczne ognia ZMS, w których prym wiodzą cynicy.

By ZMS mógł stanąć na wysokości zadania, jego aktywni muszą do końca przezwyciężyć ideowo-polityczną chwiejność występującą w jego szeregach oraz wyjść z ciasnego kręgu spraw wewnętrznych i jałowych sporów szerokim frontem do mas młodzieży. ZMS wówczas zasłużył sobie dopiero w pełni na miano socjalistycznej organizacji i stanie się ośrodkiem skupiającym młodzież klasowe oblicze i walczą budownictwa socjalizmu, wykształtując swe jednoznaczne klasowe oblicze i walczą będzie zdecydowanie na każdym kroku z jawnymi i zamaskowanymi przeciwnikami socjalizmu. Dotychczas jeszcze niedojrzałość ZMS jest wykorzystywana przez naszych przeciwników dla siania zamętu w samej organizacji, a czasem prowadzi do nierozważnych i wręcz szkodliwych kroków ZMS musi wychować takich ludzi, którzy potrafią łączyć twórcze poszukiwania, młodzieżowe dyskusje i śmiałe czyny z bezwzględną wiernością ideałom socjalizmu i powinien się uczyć socjalizmu od partii, od komunistów. Takich ludzi wychować może tylko ofensywna działalność ideologiczna organizacji oraz faktyczny udział w codziennej pracy i walce muszą poważnie

W pracy ZMS, a również i pozostałych związków młodzieży zajęć muszą poważnie zmiany. Ale zawsze najlepiej zależeć będzie od partyjnego oddziaływania na związku młodzieży, od partyjnej pomocy dla ich aktywności. Trzeba się wyzbyć tej rezerwy, jaką okazują w tej sprawie instancje i organizacje partyjne, trzeba zrozumieć, że potrzebne jest realne, praktyczne, a nie deklaratywne zaangażowanie partyjnego aktywni w sprawie ruchu młodzieżowego, potrzebna jest jego codzienna troska o rozwój tego ruchu.

Była tu mowa o niebezpieczeństwie rewizjonizmu szczególnie w Warszawie i ja się z tym zgadzam. Trudno jednak zgodzić się z pewnym lekceważeniem niebezpieczeństwa tzw. rozrobki z pozytywnej dogmatyczno-sekciarskiej.

Nasi dogmatycy nie rozwijają — jak wiadomo — działalności na łamach prasy, o ich działalności często można jedynie się dowiedzieć ze skąpych, bardzo przykrych notatek.

Chciałbym, towarzysze, jeszcze zatrzymać się krótko na sprawie wyborów do rad narodowych, które mają się odbyć w pierwszych dniach lutego 1958 r. Będzie to wielka kampania polityczna w mieście i na wsi, która powinna przyczynić się do umocnienia więzi partii z masami

Problem rad narodowych, ich administracji oraz ich perspektywy rozwojowych jest sam w sobie wielki i nie chcę się nad nim zatrzymywać. Przewidujemy wzrost, że jeszcze w okresie przed wyborami wniesiona zostanie do Sejmu ustawa o ustroju rad narodowych i odbędzie się szeroka dyskusja publiczna. Już dzisiaj rady narodowe w rezultacie procesu decentralizacji posiadły wielką władzę. Wystarczy stwierdzić, że budżety rad narodowych wzrosły z 23 miliardów złotych w 1956 roku do 32 miliardów w 1957 roku, a w 1958 roku przewiduje się dalszy wzrost, że rady narodowe otrzymały szerokie uprawnienia w dziedzinie planowania i budżetu, że przejęły zarządzanie w terenie handlem, że rozszerzyły swój wpływ na tradycyjnej woj pułki mieszkaniowej, nie mówiąc już o wzroście ich wpływu na tradycyjnej dziedzinie przedtem przez nie zarządzanej, jak rolnictwo, zdrowie, oświata, gospodarka komunalna itd. Ten proces rozszerzania uprawnień rad narodowych będzie się nadal rozwijał w drodze przekazywania im przez centralne resorty funkcji zarządzania w takich dziedzinach, jak przemysł drobnny, PGR, budownictwo miesz-

niano potrzeby naszego życia społecznego, potrzeby związane z socjalistycznym kierunkiem jego rozwoju.

Jeżeli spojrzymy na miniony rok z perspektywy dzisiejszych dni, musimy stwierdzić, że nie była w należytej mierze respektowana trwała zasada polityki kulturalnej krajów budujących socjalizm, wypróbowana w Związku Radzieckim, zasada uczenia z najbardziej postępowej ideologii, z najbardziej postępowych treści społecznych własności najszerzych mas. W naszej działalności literackiej, naukowej, publicystycznej, w naszej działalności upowszechniającej nie widać walki ze wszystkimi prawami przesądów, wpływów klerykałnych, fideiściycznych, wpływów burżuazyjnych, zacofanych tradycji, z których jeszcze szerokie masy nie wyrosły. Odnosi się wrażenie, jakby nasi pisarze, publicyści, popularyzatorzy nie widzieli całych wręcz obszarów po prostu ciemnoty i zacofania w naszym kraju. Wysiłek cały skierowany był na słuszne osłonięcia w zakresie — jak powiedziałem — ożywienia życia kulturalnego, wzbogacenia go zaniedbanymi i zapomnianymi treściami, przede wszystkim tymi treściami, które na pewno są konieczne dla normalnego rozwoju życia kulturalnego, ale które nie czyniły zadość tej podstawowej dla nas konieczności wychowania szerokich mas, wychowania społeczeństwa kulturalnego, co jest przecież istotnym warunkiem budowania socjalizmu.

Gdzie było źródło tych zjawisk, przynajmniej główne źródło?
Sądzę, że główną przyczyną tych wypaczeń polityki kulturalnej było niespełnianie przez partię w dostatecznej mierze kierowniczej roli w życiu kulturalnym.

Ja również, tak jak tow. Schaff, nie ośmieliłbym się twierdzić, iż wiem, na czym w praktyce i w szczegółach, w każdej konkretnej, trudnej do przewidzenia sytuacji, ma polegać kierownicza rola partii w dziedzinie twórczości, w dziedzinie sztuki, czy też nawet szerzej w dziedzinie kultury w ogóle. Łatwiej jest powiedzieć, na czym to kierowanie ma polegać w dziedzinie upowszechnienia kultury, bo tu partia jest czynnikiem, który powinien decydować o wyborze wartości kulturalnych do upowszechniania. Trzeba przyznać, że mieliśmy w minionym roku wiele dowodów, iż ten obowiązek wyboru był zaniedbany. Każdy z nas może przytoczyć te masowe imprezy rozrywkowo-kulturalne w kinach, teatrzykach, na weszaniach, które zawierały treści zawstydzające obce, kultuńskie, wrogle polityczne. Ale również i w dziedzinie twórczości zagadnienie kierownictwa partyjnego jest aktualne.

Co usunąć podstawowe warunki ideowego wpływu partii w dziedzinie twórczości? Nasza literatura w ciągu tego roku nabrała rumieńców, nauczyła się jakoś żywić, ciepłej, bardziej bezpośrednio przemawiać do czytelnika. Ale niezmiernie jednostronnie skoncentrowała się wyłącznie na problemach wynikających z konfliktów między rządzącymi a rządzonymi. Można byłoby cytować całe szeregi utworów, które są wyłącznie poświęcone tej problematyce konfliktów wynikających ze sprzeczności wewnątrz socjalizmu. Natomiast nie dostrzegam i nie widzi tych wszystkich konfliktów, które występują między socjalizmem a siłami reakcji, tych wszystkich konfliktów, których rozwiązywanie może pomóc nam w walce właśnie z przesądami, z wpływami klerykałnymi, z pozostałościami przesądów i ciemnoty.

Gdzie szukać źródeł tego stanu rzeczy? Łatwa byłaby odpowiedź, iż mamy tu do czynienia ze szczególną podatnością niektórych naszych kół twórczych na tendencje, na ideowe dążenia, na ideowe wpływy burżuazyjne i likwidatorskie. Ale trzeba sobie postawić pytanie, skąd to się bierze. Niewątpliwie trzeba widzieć również jako jedną z bardzo istotnych i ważnych przyczyn sytuację w partii, właśnie istnienie w samej partii tendencji rewizjonistycznych i dogmatycznych. Podkreślam: nie tylko rewizjonistycznych, ale i sekularsko-konserwatywnych. Jeśli bowiem tendencje rewizjonistyczne bezpośrednio wpływają na to szkodliwe zwięźlenie horyzontu naszej intelligen-

cji twórczej, tendencje konserwatywno-sekularskie osiągną takie same rezultaty pośrednio. Straszą bowiem naszą inteligencję twórczą ciemnotą, rzekomą ciemnotą stanowiska partyjnego.

Jeżeli chcemy istotnie oddziaływać jako siła kierownicza w dziedzinie kultury, musimy występować jako skonsolidowana siła ideologiczna. Siła ideowa, która by potrafiła wyjaśnić i wskazać przekonywująco naszym środowiskom twórczym centralne i najistotniejsze konflikty naszego czasu. Przede wszystkim konflikty między socjalizmem a siłami reakcji w kraju i na świecie. Wtedy byłibyśmy siłą, która by mogła wskazać na najbardziej szlachetne zadania w tym zakresie, zadania związane z bezpośrednimi, życiowymi, wynikającymi z walki o socjalizm potrzebami mas. Zadania walki z ciemnotą, nawykami wstecznymi, nacjonalizmem, przesądami klerykałnymi.

Mówię o tych zagadnieniach także w związku z sytuacją w środowisku naszej młodej inteligencji. Wprawdzie wydarzenia, które przeżyliśmy ostatnio w Warszawie, nie dają podstawy do szerokich uogólnień. Dotyczą one bowiem grup stosunkowo ograniczonych wobec tej olbrzymiej stu trzydziestotysięcznej masy naszej młodej studiującej inteligencji. Niemniej jednak pozwalają tak jak w soczewce dostrzec pewne zjawiska, które nie są przypadkowe. Analizę tych spraw przedstawił tutaj tow. Zambrowski, jak wydaje mi się, słuszną. Chciałbym tu może podkreślić jedno, że właśnie ograniczoność tych wystąpień pod względem miejsca i ilości mówi i o roli władzy, i o wpływie dojrzałej inteligencji, naszej profesury, której zachowanie w przytaczającej większości wypadków było właściwe i obywatelskie. Ale w tej soczewce można było dostrzec również słabość naszego kierownictwa administracyjnego tą dziedziną życia, słabość ministerstwa, jego niedostateczny związek z organizacjami partyjnymi.

A przede wszystkim można było zauważyć słabości naszych organizacji partyjnych. I tych „drgających” izolujących się i izolowanych od swego środowiska, a przeto pozbawionych wpływu, niezdolnych do działania. I tych rozłożonych przez likwidatorów, sparaliżowanych i przeto również niezdolnych do rzeczywistego działania w swoim środowisku. To występowało i w izolującej się i izolowanej organizacji Politechniki Warszawskiej, która licząc 12 członków senatu, 60 profesorów, kilkuset członków partii nie potrafiła uzyskać nawet zdyscyplinowanego i jednolitego działania tych właśnie partyjnych towarzyszy. Podobne zjawiska występowały i w takich organizacjach jak krakowska uniwersytecka, gdzie znów likwidatorskie nastroje paraliżowały organizację. Narzucały jej taktykę poddawania się rzekomemu dążeniom środowiska bez oceny, czy to są dążenia słuszne i czy rzeczywiście stanowią wyraz pragnień wielu czy tylko grupki warcholów. Bez odbudowanych organizacji partyjnych na uczelniach nie będziemy mogli oddziaływać na naszą inteligencję i młodzież, która ma odgrywać decydującą, kierowniczą rolę w gospodarce i kulturze. Nie będziemy mogli na nich oddziaływać bez organizacji partyjnych zdolnych do działania, organizacji jednolitych ideologicznie, wolnych od paraliżujących sekularskich i likwidatorskich czynników. A jest to rzecz niezmiernie ważna wobec słabości ZMS scharakteryzowanej tu przez towarzysza Zambrowskiego. Siły partyjne są najważniejszymi siłami politycznymi, na których możemy się oprzeć w pracy z inteligencją studentką.

Jestem głęboko przekonany i mam wiele dowodów na to, że zmiany w polityce partii, a w konsekwencji zmiany w polityce kulturalnej stworzyły bezwzględnie sprzyjające warunki w środowiskach twórczej inteligencji, zwłaszcza naukowej, i w środowiskach studenckich. Szkodą niepowetowaną było tu rozbieżności ZMP. Fakt, że środowisko studenckie jest całkowicie zatamizowane, że to są pojedynczy sędzi, utrudnia w sposób niepomiarowy pracę. Jeżeli jednak mamy te trudności przewy-

ciężyć, a musimy to uczynić, zwartość organizacji partyjnych jest warunkiem podstawowym. Dotyczy to także i następnej kwestii, o której chciałem wspomnieć.

Musimy dotrzeć do Inteligencji i do naszej młodzieży z określonymi, opracowanymi gruntownie treściami ideowymi. Musimy im pokazać, co marksiści, co nasza partia sądzą o współczesnym świecie i o najważniejszych zjawiskach tego świata. Musimy dać im opracowane treści ideowe. W szkołach wyższych znieśliśmy wykład z „Krótkiego kursu historii KPZR”, który nazywał się wykładem podstaw marksizmu-leninizmu, wprowadzając na to miejsce wykłady filozofii — jak stwierdzamy oficjalnie — z pozycji marksistowskich i wykłady ekonomii politycznej, które z natury rzeczy mają dotyczyć gospodarki socjalistycznej, mają być marksistowskie.

Aby jednak realizować to zadanie, musimy mieć odpowiednio przygotowany materiał teoretyczny. Brak nam nowoczesnych opracowań ekonomii i filozofii jako istotnego i koniecznego elementu ofensywy naszej partii. Opracowanie tych teoretycznych treści jest elementarną i niezmiernie pilną koniecznością dnia dzisiejszego, jeżeli cała nasza działalność na froncie kulturalnym ma się podnieść, jeżeli mamy istotnie wyciągnąć pełne korzyści z tych wyjątkowych zdobyczy, które nam przynosi uznanie konieczności zachowania w naszej polityce kulturalnej swobody myśli, dyskusji, twórczego rozwijania marksizmu. Musi się też dźłać, jeśli mamy w pełni odegrać rolę siły kierowniczej w polityce kulturalnej, jeśli mamy pozyskać w pełni tę niewątpliwie w nowych warunkach bardziej podatną na nasze wpływy inteligencję.

Sądzę, że jest zupełnie jasnym wnioskiem, który wynika z omówionych przeze mnie problemów, że i na froncie kultury realizacja uchwał X Plenum jest koniecznością.

Tow. MARIAN RENKE

Zabieram głos, ponieważ uważam za konieczne bardziej zasadnicze zwrócenie uwagi Plenum na niezmiernie ważny i wyjątkowo palący dla partii problem pracy z młodzieżą.

Sytuacja, jaka panuje w tej dziedzinie, musi budzić rzeczywiście niepokój. Zjawiska występujące wśród młodego pokolenia i słabości ruchu młodzieżowego nie są przy tym czymś nowym, nie wyłożyły się one dopiero teraz. Spotykamy się z nimi właściwie od kilku lat.

Trudności w pracy wychowawczej z młodzieżą spowodowane są spłotem bardzo różnym — obiektywnych i subiektywnych przyczyn.

Na młodzieży ze szczególną siłą odbiły się błędy i wypaczenia minionego okresu. Młodzież związana z socjalizmem, w tym cały aktyw organizacji, najsilniej dotknięta przedpaździernikowym wstrząsą ideowo-moralnym, choćby dlatego, że podchodzi ona do każdej sprawy przede wszystkim emocjonalnie. Młodzieży, która rozpoczęła świadome życie w latach pięćdziesiątych, która nie posiada doświadczenia ani z lat przedwojennych, ani z okresu wojny, ani z lat 1945—1948, najtrudniej jest odezwać i — powiedzialbym — docenić przemiany dokonane w Polsce. Na młodzieży ze szczególną ostrością odbija się każdy przejaw zła występującego jeszcze dzisiaj w naszym życiu, każdy rozdźwięk między słowem a czynem. Na młodzieży skierowany jest wręcz najsilniejszy napór sił wstecznych i wrogich — od kulturerii przez kler, aż do propagandy imperialistycznej.

Można by również wskazać na inne zjawiska wśród młodzieży, które dają o sobie

znać we wszystkich krajach, nie tylko w Polsce, a które są po prostu związane z burzliwym rozwojem współczesnego świata.

Wymieniłem te sprawy bez ich analizy tylko dlatego, że — moim zdaniem — nie można od nich abstrahować, kiedy się rozpatruje aktualną sytuację wśród młodzieży i w ruchu młodzieżowym. Prowadziły to i prowadzi niejednokrotnie w praktyce do uproszczenia, do bardzo powierzchownego, a co za tym idzie — nieskutecznego traktowania problemu.

Dodatkowo skomplikował sytuację wśród młodzieży fakt rozpadnięcia się ZMP, pozostający w jakimś związku zarówno z wymienionymi przeze mnie przyczynami, jak i z szerszą sytuacją, jaka istniała w kraju i w organizacji w końcu ubiegłego roku.

Niezależnie od oceny przyczyn tego faktu jedno jest niewątpliwe: przejście od ZMP do ZMS, tak jak ono się dokonało, było bardzo kosztowne. Kosztowne przede wszystkim dlatego, że zdevaluowało samą ideę organizowania się i że doprowadziło do utraty na pewien czas dla praktycznej działalności w ruchu młodzieżowym wielu wartościowych aktywistów. Na przełomie roku 1956 i 1957 stanęliśmy przed zadaniem odbudowy socjalistycznego ruchu młodzieżowego, prawie od podstaw, w trudnych i skomplikowanych warunkach, stanowiąc w tym ruchu wówczas jako partyjny aktyw stosunkowo niewielką siłę. Zabrakło wtedy tych, którzy do niecałkowicie byli zapalonymi, a czasem wręcz zaciekle krytykami ZMP i którzy obok ujawniania jego rzeczywistych błędów obrzucali organizację ZMP-owską i jej aktyw również niesłusznymi, fałszywymi zarzutami. Wtedy, gdy trzeba było działać konstruktywnie, zamiast „Po prostu”, którego błędne koncepcje, wyrażone w artykule „Co robić dalej?”, odrzuciliśmy: W tym okresie wielu ludzi umyło ręce od spraw ruchu młodzieżowego.

Aż do końca kwietnia, do zjazdu konstytucyjnego ZMS, przez cały okres tymczasowości związku toczyła się w łonie jego aktywu ostra walka o oblicze ideowo-polityczne i kierunek rozwoju organizacji. Ścierały się różne, przeciwstawne polityczne koncepcje. Walka ta została rozstrzygnięta na zjeździe z naszego, partyjnego punktu widzenia w zasadzie prawidłowo, zarówno jeśli idzie o stosunek organizacji do partii, jak i obiektywną ocenę ZMP oraz stosunek do jego aktywu, czy wręcz do określenia ogólnych założeń i zasad działalności ZMS.

Nie wspominałbym właściwie o tamtych czasach, gdyby nie to, że dziś często zapomnia się, w jaki sposób powstawał ZMS, i że to również wpływa na aktualny stan organizacji. Zapomina się o wysiłkach tego partyjnego aktywu, który działając początkowo w ZMS, często w osamotnieniu, opływany za swą poprzednią pracę w ZMP, pokazał, że może być i jest rzeczywiście oparciem partii w ruchu młodzieżowym.

Dzisiaj ZMS ma za sobą pięć miesięcy „normalnej” pracy, „normalnej” działalności. Bilans tych pięciu miesięcy nie jest z całą pewnością imponujący, ale nie jest też uzasadnione lekceważące przekreślanie całego jego dorobku.

Organizacja ZMS-owska podjęła już niemalże różnorodnych spraw z codziennego życia młodzieży pracującej. Dodajmy, że nieraz napotyka ją przy tym nieprzychylny stosunek ze strony kierownictwa zakładów i biurokratyczne przeszkody.

Wiele ogniw ZMS przejawia inicjatywę w sprawach gospodarczych. Dzisiaj już można mówić o poważnych wysiłkach dla odbudowy ruchu młodzieżowych brygad produkcyjnych, a nawet młodzieżowego współzawodnicstwa pracy, na przykład w województwie katowickim czy w Łodzi.

Coraz częściej zajmujemy się sprawami oświaty, wypoczynku i rozrywki młodzieży.

Myędzy innymi przy ZMS powstało już kilkadziesiąt klubów młodzieżowych różnego rodzaju i kilka uniwersytetów robotniczych.

Cała organizacja zaangażowała się poważnie w akcję walki ze spekulacją, nadużyciami i złodziejstwem. Wykryto wiele afer podziemia gospodarczego. Wprężnięto w walkę z nadużyciami społeczne siły. Przekonano ludzi, że nie można wobec świństw zachowywać się biernie.

Udział ZMS w tej akcji na terenie różnych województw przybrał różne formy. Nie ustrzeżliśmy się również błędów i posunięć nieodpowiedzialnych — i z tego chcemy dla siebie wyengnąć wnioski.

Była to jednak i jest największa akcja podjęta przez ZMS od chwili jego powstania, akcja — generalnie rzecz biorąc — słuszną i pozytywną. Dala ona zarówno konkretne rezultaty gospodarcze, jak i wychowawcze, nie mówiąc już o tym, że w wielu miejscowościach bardzo poważnie wzmocniła związek i jego pozycję. Dlatego służąc nie wykrywając i eliminując błędy, nie można jednak wylewać przysłówiowego dziecka razem z kąpielą. Chodzi przede wszystkim o to, żeby partyjne instancje nie stały na uboju tego rodzaju inicjatyw, ale żeby nimi kierowały.

W okresie tych kilku miesięcy trzeba było wreszcie poświęcić wiele uwagi uporządkowaniu spraw wewnątrzorganizacyjnych, zwłaszcza oczyszczeniu komitetów ZMS od nosicieli tendencji antypartyjnych, ludzi przypadkowych i zdeprawizowanych, którzy dostali się do władz organizacji na fali demagogii i rozgardiaszu przed zjazdem konstytucyjnym. Chociaż praca ta nie jest całkowicie zakończona, możemy jednak stwierdzić, że w większości województw posiadamy już taki aktyw, który stanowi partyjny trzon związku.

Świadczy o tym wymownie postawa przynajmniej części ogniw ZMS w związku z zawieszeniem pisma „Po prostu”.

Sądzę, że mamy w tym wypadku do czynienia z trzema sprawami, których nie łączyłbym w jedną.

Pierwsza sprawa — to sprawa ludzi typu Gilas, Gronostaj

Druga sprawa — to sprawa komitetu warszawskiego ZMS.

Trzecia sprawa — to sprawa Sekretariatu Komitetu Centralnego ZMS.

Faktem jest, że w Warszawie znaleźli się tacy ludzie, którzy wystąpili w sprawie „Po prostu” wbrew stanowisku kierownictwa związku.

Chcę tylko dodać, że po pierwsze — z Gilasem i z Gronostajem od chwili powstania ZMS znajdowaliśmy się w walce. I chcę powiedzieć, po drugie — że ci ludzie natychmiast po zajęciach na Placu Narutowicza zostali wykluczeni z organizacji.

Chcę również powiedzieć, że postawa ZMS w dniach po zawieszeniu „Po prostu” — to nie postawa Gilasa i Gronostaja, że można by przytoczyć dziesiątki faktów bardzo zdecydowanej, powściągliwej, bojowej nawet postawy naszych ogniw i naszego aktywu. Bo faktem jest, że wśród milicji robotniczej zmobilizowanej w tych dniach w Krakowie większość stanowił ZMS-owcy. Bo faktem jest, że podobnie było we Wrocławiu i w wielu innych województwach. I uważam, że postawa Gilasa i Gronostaja, ludzi, którzy się znaleźli w ZMS przypadkowo, z którym myślny cały czas ważyli i którzy stali na progu wyrzucenia i tak z ZMS — nie może przesłaniać postawy całego naszego aktywu, całej naszej organizacji.

Druga sprawa — to sprawa komitetu warszawskiego ZMS. Faktem jest, że w komitecie warszawskim ZMS od dłuższego już czasu mieliśmy bardzo nie dobrą sytuację. Zajmowaliśmy się tym niejednokrotnie razem z komitetem warszawskim partii i podejmowaliśmy również wnioski, żeby istniejący stan zmienić. Niestety, nie udało nam się tego przeprowadzić w stopniu wystarczająco radykalnym i nie dobrą sytuacja, jaka panowała w tym komitecie, ujawniła się w czasie zawieszenia „Po prostu”.

Komitet warszawski ZMS był niejednokrotnie przez nas i przez komitet warszawski partii ostro krytykowany za błędy, które w tych dniach popełnił. Mogę jeszcze dodać, że wokół tej sprawy z naszej inicjatywy i z inicjatywy komitetu warszawskiego partii doszło do dosyć zasadniczej polaryzacji w komitecie warszawskim ZMS. Na przedwczorajszym rozszerzonym plenum tego komitetu usunęto z władz wszystkich tych, którzy dzisiaj jeszcze kwestionowali słuszność decyzji kierownictwa partii i oświadczenia Sekretariatu KC ZMS w sprawie „Po prostu” i zajęć w Warszawie.

I wreszcie, trzecia sprawa — to sprawa Komitetu Centralnego ZMS, a ściślej mówiąc, jego Sekretariatu. Mieliśmy pewne wątpliwości w sprawie zawieszenia „Po prostu”. Mieliśmy te wątpliwości nie dlatego, że chcieliśmy bronić grupy „Po prostu” (chciałbym dodać, że znajdowaliśmy się od samego początku, od chwili powstania ZMS, w walce z grupą „Po prostu”, zwłaszcza jeśli idzie o ich koncepcję rozwiązań sytuacji w ruchu młodzieżowym). Mieliśmy te wątpliwości dlatego, że obawiliśmy się reperkusji, jakie może pociągnąć zawieszenie „Po Prostu”.

Jeśli chodzi o ocenę linii politycznej pisma „Po prostu” — to nasze stanowisko w tej sprawie od samego początku było absolutnie jednoznaczne.

Toczyliśmy na ten temat długą dyskusję u nas — w kierownictwie związku. Dyskusja ta wyszła daleko poza sprawę „Po prostu”, stała się okazją do stwierdzenia wielu bardziej zasadniczych słabości ZMS i naszego Sekretariatu.

Jednym z rezultatów było publiczne, jednoznaczne oświadczenie Sekretariatu KC ZMS, które zostało przyjęte przez aktyw organizacji ze zrozumieniem i doprowadziło do jego konsolidacji. To jest bardzo cenne, chociaż zdajemy sobie sprawę, że przejętowo rozbudowa związku na wyższych uczelniach i w środowisku młodej inteligencji będzie jeszcze bardziej utrudniona.

Proces porządkowania szeregów ZMS, o którym mówiłem, podsumowuje przeprowadzona obecnie kampania wymiany tymczasowych zaświadczeń na stałe legitymacje członkowskie.

Trzeba powiedzieć, że największe stosunkowo trudności napotyka rozwijanie życia ideologicznego w związku. Poza bardzo nielicznymi wyjątkami dyskusje ideologiczne i polityczne toczą się właściwie tylko w gronie aktywu.

Tyle można by powiedzieć „sucho”, i zechciałbym w sposób niepełny o dotychczasowej działalności ZMS. Jak już mówiłem, nie jest to bilans imponujący, nawet jeżeli uwzględnić, że był to okres nie sprzyjający i że względu na sesję egzaminacyjną, a następnie wakacje na wyższych uczelniach, letnie urlopy czy festiwal, który musiał nas zaabsorbować.

O tym, że rezultaty pracy ZMS są niewielkie, świadczy zresztą najlepiej stan organizacji.

ZMS liczy obecnie 65 tysięcy członków zorganizowanych w pięciu tysiącach grup działania, a więc wzrósł od zjazdu konstytucyjnego o 25 tysięcy członków i 1.500 grup. Jest to wzrost stanowczo zbyt powolny. Natomiast poprawił się skład społeczny organizacji — 68% jej szeregów stanowią dzisiaj młodzi robotnicy.

Z całą pewnością słabość ZMS jest spowodowana przede wszystkim jego chwiejną ideowo-polityczną postawą. Jest to zjawisko szersze, występujące nie tylko w ZMS, ale organizację tego typu co nasza myśl szczególnie niepokoić. Skład organizacji jest politycznie niejednorodny. Nie jest ona wystarczająco jednoznaczna. Pokutują w niej do dzisiaj, chociaż sytuacja jest bez porównania lepsza, kompromisy i nieścisłości, których nie dalo się uniknąć w początkowym stadium budowy. Trzeba przyznać, że dotychczas za mało zrobiło dla ich przezwyciężenia samo kierownictwo związku, że i nasza postawa w niektórych wypadkach była chwiejna, niezależnie od generalnie

slusznego, moim zdaniem, kierunku postępowania. I to uświadomiliśmy sobie najwyraźniej w ostatnich tygodniach.

Jakie sprawy mam na myśli, kiedy mówię o chwilejności ideowo-politycznej w szeregach ZMS?

Przede wszystkim stosunek niektórych ogniw i członków organizacji do partii, wyrażany nie w deklaracjach, ale w praktyce. Zawsze uważaliśmy i nadal uważamy za rzecz najważniejszą, samookreślającą ZMS to, by był on wiernym towarzyszem walki partii, by działał pod kierownictwem partii. I rozumiem to większość aktywu. Ale są w ZMS jeszcze ludzie, mający w tej sprawie wątpliwości. W ich stosunku do partii na plan pierwszy wysuwają się zastrzeżenia, nieufność, w pojedynczych wypadkach nawet niechęć. Osłabia to więź ZMS z partią, spycha niektóre nasze ogniw na ślepy tor. Takiego stanu rzeczy nie chcemy i nie będziemy tolerować. Przejawy, o których mówię, choć nie przeważają, muszą stać się przedmiotem pryncypialnej dyskusji politycznej w związku. Musimy doprowadzić w toku tej dyskusji do jednoznacznego pojmowania tezy o samodzielności ZMS. Chodzi przecież od początku o samodzielne działanie u boku partii i pod jej kierownictwem, a nie inaczej. Chodzi o zaangażowanie się w kłopoty partii i jej pracę, a nie o zajmowanie pozycji niezadowolonego krytyka. Nie może być tak, żeby aktywiści, którzy chcą pracować zgodnie z tymi założeniami, byli piętnowani mianem lojalistów (z tego pojęcia uczyniono nawiasem mówiąc w ostatnim roku w ruchu młodzieżowym jakiś monstrualny wprost straszak i żyje ono najdziwniejszym życiem).

Przejawem chwilejności w szeregach ZMS jest również niechęć niektórych ogniw i aktywistów organizacji do podejmowania trudnych i niepopularnych obecnie zadań naszego budownictwa oraz głoszenia niepopularnych, choć słusznych haseł. Można tu wymienić brak dostatecznej odwagi w formułowaniu obowiązków produkcyjnych młodzieży i ofensywnej pracy w tej dziedzinie, niekonsekwentne przeciwstawianie się niesłusznym postulatom, gdyż i takie są wysuwane w środowiskach młodzieżowych, nie dość stanowczy odpór dawany nastrojom antyradzieckim, reakcyjnej robocie kleru itp.

Wszystkie te przejawy mają wspólne źródło — bądź w zamęcie ideowym, bądź — i to jest najpowszechniejsze — w obawie przed wejściem w konflikt z jakąś grupą młodzieży czy z jakimś ogniwem organizacji. Są bowiem ludzie, którzy rozumują w ten sposób: nie możemy o wszystkim zdecydowanie mówić, nie możemy stawiać od razu wymagań, bo to zrazi młodzież do organizacji. Wbrew pozorom jest wprost przeciwnie: wartościową część młodzieży, zwłaszcza robotniczej, zrazić będzie właśnie nie chwilejność i lawirająca postawa. Musimy więc do końca wyplenić pozostałości tego rodzaju tendencji w naszym związku i określić w sposób absolutnie jednoznaczny kierunki jego rozwoju oraz jego zadania. W tej dziedzinie trzeba uczynić poważny krok naprzód w stosunku do zjazdu konstytucyjnego ZMS.

Muszę się od razu zastrzec, że nie mam przy tym na myśli jakiegos hamowania dyskusji młodzieżowej organizacji. Oznaczałoby to zgubną koncepcję. Mam na myśli zwartą postawę i jednolitość związku w działaniu i w podstawowych kwestiach ideowo-politycznych.

Nie chcę już mówić o organizacyjnych niedomaganiach ZMS, o naszej słabej pracy w wielu dziedzinach życia młodzieży, ponieważ te słabości są wszystkim towarzyszom znane.

Gdybym jednak, oceniając stan związku, poprzestał na tym, co powiedziałem, nie przedstawiłbym całej prawdy. Ten obraz trzeba uzupełnić omówieniem warunków, w jakich działamy.

Wobec niewątpliwie trudnej sytuacji społecznej związku potrzebna była i jest tym większa troska partii o jego sprawę i o jego rozwój.

Dostatecznej troski o ruch młodzieżowy zabrakło zarówno na przełomie 1956 i 1957 r., jak i później. I to stanowi również bardzo istotną przyczynę aktualnego stanu rzeczy. Przez długi okres czasu, wtedy, gdy było właściwie najtrudniej, niektóre partyjne instancje i organizacje przyglądały się z boku temu, co się dzieje w ZMS, Związek traktowany był czasem jak nieślubne dziecko.

Mimo że dzisiaj ten stosunek zmienił się na lepsze, to jednak nadal pozostało wiele nieufności i rezerwy wobec aktywu organizacji, niewiary w to, że jest on w ogóle zdolny cokolwiek zrobić. Czasem partyjne kierownictwo sprowadza się do wpływania wyłącznie na posunięcia organizacyjno-kadrowe i do przeglądania w związku z tym starych tezek personalnych. Czasem partyjne instancje i organizacje ograniczają się w swoich kontaktach z aktywem ZMS do wskazań typu: „ruszcie się, robcie coś”, albo też: „uspokójcie się”. Niecierpliwą się, ale nie próbują wnikać w złożoną problematykę pracy z młodzieżą. Aktyw związku nie jest dostatecznie informowany o sytuacji politycznej, o działalności partii, w bardzo małym stopniu jest wciągany do jej pracy. Spotkania z tym aktywem dla omówienia jakichś merytorycznych problemów należą do rzadkości.

To są z całą pewnością także niernormalne stosunki między partią a organizacją, niernormalne w tym wypadku ze strony partii.

Bezpośredni duży wpływ na organizację mają wreszcie omawiane na obecnym Plenum słabości i ujemne zjawiska występujące w samej partii, a zwłaszcza odstręcające młodzież i aktyw od partii fakty niepartyjne, amoralnej postawy niektórych jej członków — tak jak i wszystkie fakty świadczące o tym, że pełni się u nas jeszcze na wielu terenach zło i bezdusność. I odwrotnie — ogromny pozytywny wpływ na nastroje w ZMS i wśród całej młodzieży ma rozpoczęte już oczyszczanie partii od elementów zdeklarowanych i skorumpowanych, a zwłaszcza uchwały obecnego Plenum KC.

Jeśli mówię o tych sprawach, to przede wszystkim dlatego, że uważam za konieczne, gdy rozpatruje się sytuację w ruchu młodzieżowym, uwzględnić wszystkie jej elementy i wyciąganie wniosków oraz dlatego, że — według mnie — to, jaką organizację stanie się ZMS, zależy w największym stopniu od umocnienia samej partii i od tego, ile partia — powiedzialbym — „zainwestuje” w organizację.

Co jest szczególnie potrzebne? Tak jak ja to czuję — dzisiaj najważniejsze jest okazanie zaufania ze strony partii aktywowi działającemu w związku, wyraźnie dające się odczuć postawienie na ten aktyw i na tę organizację, gdyż mimo licznych braków jest ona niewątpliwie wśród młodzieży najbliższą partii siłą.

Nie można się zgodzić z krzywdzącymi nasz związek opiniami potępiającymi w ezambul wszystko, co w nim jest, przekreślającymi to, co on już zrobił. Moim zdaniem, nie można zapominać i o tym, że w związku staciano ostrą walkę o jego klasowe oblicze ideowo-polityczne, przeciwko swoistej odmianie rewizjonizmu w ruchu młodzieżowym, o to, by szedł on z partią. I niezależnie od istniejących jeszcze złych przejawów tę walkę wygrano. Za tym stoją żywi ludzie, pracujący w trudnych warunkach, pracujący z coraz większym zapalem i uczuciowym zaangażowaniem się w sprawę organizacji. Ludzie w swej zdecydowanej większości wartościowi, stanowiący cenny kapitał dla partii i na dzisiaj, i na przyszłość.

W ZMS działa już obecnie znaczna część byłego aktywu ZMP-owskiego. Do końca zostały przezwyciężone tendencje do dyskryminowania tego aktywu, choćby z tego względu, że organizacją kierują dziś na wszystkich szczeblach nie inni ludzie, ale byli aktywiści ZMP. Jesli jeszcze coś stanowi w tym zakresie problem, to przede wszy-

skim pozyskaniu tej części dolowego, zakładowego aktywum ZMP, który dotychczas zajmuje wyciekającą postawę. Będziemy do tego dążyć wspólnie z organizacją partyjnymi. Gorąco pragniemy, by w ZMS znaleźli się wszyscy wartościowi aktywiści i członkowie ZMP.

Ale nie pomoże ani ruchowi młodzieżowemu, ani partii szluczne rozmuchiwanie, powiedziałbym — rozdrapywanie działaj problemu ZMP, a zwłaszcza występujące gdzieś niedługo niezasadnione przeciwstawianie byłych ZMP-owców, działających w ZMS — byłym ZMP-owcom będącym poza organizacją. Ta droga nie prowadzi do przyłączenia aktywum ZMP, bo nie zastąpi normalnego włączenia się w pracę. Powoduje tylko narastanie nikomu niepotrzebnych konfliktów i urazów, a poza tym umacnia niektórych ludzi w przekonaniu, że powinni czekać tak długo na boku, aż ten ZMS się na dobre zachwieje, a wtedy poproszą ich w charakterze zbawców. Nie sądzę, żeby partia miała popierać tego rodzaju postawę.

Od czego dzisiaj zależy przede wszystkim poprawa działalności ZMS?

Po pierwsze — organizacja musi być bez porównania bardziej ofensywna w swojej pracy ideowo-politycznej, we wpływnaniu na młodzież. Stwierdzenie to brzmi jak truizm, ale jest dzisiaj wyjątkowo aktualne. Chodzi o to, że z umysłowości sobie rzeczywiście skomplikowanej sytuacji wśród młodzieży wyciągano rozczarowanie niesłuszny, opaczny wniosek. Taki mianowicie, że sytuacja ta, a zwłaszcza rozczarowanie młodzieży do socjalizmu, nie pozwala nam — socjalistycznej organizacji — działać w środowisku młodzieży z jakimś rozmachem, ofensywnie. Świadomie lub podświadomie wielu aktywistów młodzieżowych, nawet tych, którzy bardzo chcieli coś zrobić, rozbrajało się w ten sposób, tracąc pewność i zdecydowanie w działaniu i ustawało się defensywne. Na tym podłożu, również wśród ludzi silnie związanych z socjalizmem, niezależnie od przeżyć i wstrząsów ostatnich dwóch lat, rodziło się przekonanie, że pojęcie „socjalizm” zdevaluowało się doszczętnie w masach, że trzeba je owiać w papienki dziesiątków zastrzeżeń, zanim się z nim pójdzie do młodzieży. Na tym podłożu, nie tylko wśród młodych aktywistów, rodziła się teoria, że musimy obniżyć loty, niejako spuścić z tonu — nie mówić z młodzieżą wprost o socjalizmie, lecz raczej zająć się wyłącznie pozytywnymi krzyżaniną.

Nie mówię już o takich aktywistach, którzy sami nie są przekonani o słuszności drogi, po jakiej idziemy, czy też ulegają naporowi sił antysocjalistycznych, bo tacy po prostu nie powinni się znajdować wśród aktywum związku. Ale jest rzeczą jasną, że w takiej atmosferze niewiele można zwojować.

Dlatego też naszym pierwszoplanowym zadaniem w ZMS jest przywrócenie organizacji ofensywności, zdecydowania i ideowej żarliwości w działaniu, zmiana atmosfery jej pracy, doprowadzenie do tego, by socjalistyczny aktyw młodzieżowy wreszcie się wyprostował.

Te sprawy będą przedmiotem obrad listopadowego plenum KC ZMS. Chcemy również w tym celu bardzo poważnie wykorzystać obchody 15 rocznicy powstania Związku Młodych.

Po drugie — ZMS musi wyjść z ciasnego kręgu, w jakim się dotychczas porusza, musi ściślej powiązać się z całym młodym pokoleniem, musi zbudować pomosty łączące go z młodzieżą nie zorganizowaną.

Poza związkiem znajduje się w chwili obecnej przynajmniej większość młodzieży robotniczej, studenckiej i inteligentkiej. Ten stan rzeczy nikogo nie może zadowalać. Trzeba pracować nad tym, by organizacja rosła szybko. Oceniając sytuację realistycznie, powinniśmy sobie zdawać sprawę z tego, że niemożliwy jest, co więcej, że byłby niezdrowy jakiś nęży, gwałtowny skok ilościowy w ZMS.

Rozwój organizacji musi być szybszy, ale systematyczny. Musi znajdować pokrycie

w jej pracy, w jej autorytecie w środowiskach młodzieżowych. Nie może on polegać na rozszerzaniu rejestru martwych dusz.

Przyjmując takie założenie powinniśmy równocześnie wypracować masowe formy oddziaływania na młodzież. Od kilku miesięcy toczą się w różnych kołach dyskusje, czy nie należałoby utworzyć w naszym kraju jakiejś nowej, powszechnej organizacji młodzieżowej, ponieważ istniejące wyraźnie nie wystarczają. Uważam tę koncepcję za niesłuszną. Natomiast zachodzi potrzeba stworzenia przy istniejących organizacjach młodzieżowych (myślę o ZMS i ZMW) placówek, które niejako przedłużą ich działalność, staną się pomostami łączącymi je z młodzieżą nie zorganizowaną, będą terenem żywej pracy młodzieżowej, oświaty, wypoczynku i rozrywki. Mówiąc o tych placówkach mam na myśli przede wszystkim różnego rodzaju kluby młodzieżowe — kulturalne, turystyczne, sportowe, kluby zainteresowań itp. Już teraz działa kilkadziesiąt takich klubów przy ZMS. W przyszłości będziemy mogli powołać ich stowarzyszenie (na podobnej zasadzie istniał kiedyś „Zryw” przy ZWM czy KSOM TUR), stwarzając w ten sposób nowy, bardzo potrzebny pion pracy młodzieżowej, pion związany z socjalistyczną organizacją. A to też jest niezmiernie istotne. Oczywiście większy rozmach tego typu działalności wymagać będzie odzyskania przez ZMS części bazy materialnej będącej kiedyś w posiadaniu ZWM, OMTUR i ZMP, której pozostaliśmy się kilka lat temu, pozostawiając do dyspozycji organizacji młodzieży tylko słowa. Wymagać będzie również dokonania pewnych przegrupowań w środkach przeznaczanych przez państwo na działalność kulturalną, oświatową, sportową, turystyczną, rekreacyjną, przegrupowań uzasadnionych choćby powszechnym dotychczas w tej dziedzinie marotrawstwem.

Nie chcę zaprządać uwagi Plenum omawianiem pozostałych zadań stojących przed ZMS naszą działalnością produkcyjną czy sprawami bytowymi młodzieży. Hswiadamiemy sobie dziś lepiej niż kiedykolwiek i te obowiązki organizacji. Musimy wreszcie ruszyć z miejsca na terenie wyższych uczelni, chociaż ZMS jest tam dotychczas bardzo niepopularny ze względu na swój tak zwany lojalizm wobec partii. Przede wszystkim trzeba przełamać wśród aktywum ZMS-owskiego i partyjnego niechęć, a czasem nawet bojaźń przed działaniem wśród studentów i dotrzeć do ludzi, którzy będą mogli stanowić naszą oparcie na uczelniach. Tacy ludzie tam są i przyjdą do nas wtedy, gdy przestaniemy szukać kompromisów, a podejmiemy otwartą dyskusję i śmiałą pracę.

Mówię wyłącznie o ZMS, bo — jak wiadomo — koszuła jest najbliższa ciułu. Partyjna praca z młodzieżą nie zaczyna się i nie kończy jednak, zwłaszcza dzisiaj, na ZMS. Istnieją inne organizacje młodzieży, istnieje cała dziedzinia wychowania młodego pokolenia nie mieszcząca się w organizacjach. Istnieją ognia władzy, organizacje społeczne i instytucje mające do czynienia z młodzieżą. Dopiero zespolenie wysiłków wszystkich tych sił, zespolenie, którego musi dokonać nasza partia — przyniesieć może poważniejsze rezultaty wychowawcze i polityczne.

Dotychczas pracuje się u nas z młodzieżą od przypadku do przypadku, bez wsta-tecznej znajomości terenu i bez jasnej koncepcji, chałupniczymi metodami.

Dotychczas docenia się problemy młodego pokolenia tylko w słowach, a nie w praktyce. Dlatego naprawdę bardzo potrzebne jest plenum Komitetu Centralnego poświęcone specjalnie tej sprawie. Sądzę, że może się ono odbyć zaraz po Zjeździe partii.

Jeśli idzie o ruch młodzieżowy, powinniśmy szybko, nie czekając już dłużej, utworzyć radę istniejących organizacji młodzieżowych. To jest bardzo potrzebne zarówno dla zapewnienia prawidłowego perspektywicznego rozwoju ruchu młodzieżowego, jak i dla zacieśnienia codziennego współdziałania aktualnie istniejących organizacji oraz

zapobiegnięcia postępującemu procesowi wzajemnej izolacji poszczególnych środowisk młodzieży.

Chcę wreszcie stwierdzić, iż zdajemy sobie sprawę z tego, że w ZMS otworzyć trzeba nowy, pod wieloma względami odbiegający od poprzedniego, okres działalności, że trzeba rozpocząć w organizacji pracę na poziomie odpowiadającym skali zadań i skali dzieła, które tworzymy w Polsce pod kierownictwem partii.

Tow. MICHALINA TATARKOWNA

Czerwoną nicią referatu towarzysza Wiesława jest sprawa zwartości ideologicznej i jedności partii oraz oczyszczenia jej z ludzi niepożądanych — balas'ci. Wykonanie tych zadań warunkuje budownictwo socjalizmu i autorytet naszej partii w społeczeństwie. Ostatnio klasa robotnicza w zakładach pracy w Łodzi bardzo mocno podkreśliła właśnie te sprawy, zwłaszcza na zebraniach poświęconych omawianiu listu KC z sierpnia br. W wielu zakładach POP przystąpiły do oczyszczania partii z tych ludzi, którzy organizowali ostatnio strajki. Dlatego też jest rzeczą przykłą, że w referacie tak mało się mówi o tym, iż w łonie partii w ostatnim czasie zaszły ogłomne zmiany na plus w porównaniu do okresu tuż popaździernikowego.

Jakkolwiek na IX Plenum reprezentowałam pogląd, aby Zjazd odbył się jak najszybciej, to jednak dzisiaj widzę, że to nie jest możliwe. Nie pozwala na to właśnie sytuacja, kiedy mamy dwa skrzydła, które rozbijają jedność partii, podważają wiarę w socjalizm i przemiłny październikowe, pomagają wrogowi walczyć z socjalizmem, co potwierdza zresztą dzisiejsza dyskusja.

Jeżeli chodzi o teren łódzki, to najważniejszą sprawą dla klasy robotniczej jest oczyszczenie partii z ludzi nieuczciwych i stworzenie w zakładach pracy klimatu sprzyjającego walce z kradzieżami, nadużyciami, korupcją oraz walce o wzrost produkcji. Mówiąc o oczyszczaniu partii nie możemy sprawy tej traktować jako akcji, lecz uważać ją za głęboką codzienną pracę polityczną i walkę przeciwko różnym nacierałościom znajdującym się dotychczas w partii oraz z tymi, co z lewa i prawa atakują generalną linię partii wytyczoną przez Październik. Dowodem tego także są niektóre głosy w dyskusji na dzisiejszym Plenum.

Mówiąc o konieczności bezwzględnej walki z wszelkimi objawami rewizjonizmu w partii, mimo że oddziaływanie jego na członków łódzkiej organizacji — być może — jest słabsze niż na przykład w Warszawie, to jednak ze względu na szkodliwą działalność ludzi z „Po prostu” i im podobnych obowiązkiem naszym jest wyczerpieć każde ognisko partii na to zjawisko wykazujące szkodliwość rewizjonistycznych teorii, ażeby każda organizacja partyjna mogła się rozprawić z ich nosicielami.

To jest jedna sprawa i nad tym — wydaje się — nie ma co dyskutować, gdyż wykładki warszawskie w pełni potwierdziły szkodliwość grup rewizjonistycznych.

Uważam, że trzeba bardziej się zastanowić również nad działalnością drugiego skrzydła, o którym mówił towarzysze Wiesław.

Mogę powiedzieć, że niektórzy towarzysze w Łodzi wyrażali się tak samo o wypadkach warszawskich jak i niektórzy bardzo poważni towarzysze w Warszawie: „chciał Wiesław demokracji — to ją ma, nlech zobaczy, jakie są jej skutki”. W tym niewinnym powiedzeniu towarzysze dawali wyraz swego stosunku do przemian październikowych. Jutro zaś swój negatywny stosunek wyrażą w innym ujęciu.

Chodzi o to, by sami towarzysze w swoich organizacjach partyjnych jak najprędzej rozpoznali i wyzbywali się tych ze swego grona, którzy hamowali realizację uchwał Plenum Październikowego, którzy razem z balastem nieczym nie związanym z partią opóźniają wykonywanie planu produkcyjnego, a których już dzisiaj wstydi się łódzka klasa robotnicza i zaczyna przepędzać ze swych organizacji. Przykładów tego można dać sporo.

Mówili tutaj towarzysze o groźbie rozrabiactwa i donosicielstwa w realizacji uchwały o oczyszczaniu partii. Uważam, że między innymi w uchwale powziętej na obecnym Plenum winno być to zagadnienie bardzo mocno zaakcentowane jako przestroga.

W wielkiej pracy politycznej, jaką będzie oczyszczenie partii — trzeba w sposób jasny i rozumny potraktować sprawę religianctwa wśród członków partii, a szczególnie wśród inteligencji pracującej. Zdarza się niejednokrotnie, że aktywista jest ateistą, lecz ma żonę, która jest jeszcze wierzącą i praktykującą. Ocena tych ludzi w organizacjach partyjnych będzie niełatwa. Wymagać będzie ogromnej rozważliwej przy podejmowaniu decyzji, by nie skrzywdzić ludzi szczerze oddanych sprawie socjalizmu i partii.

Poza tym widzę konieczność większej niż dotychczas pomocy poszczególnych wydziałów KC oraz resortów i centralnych zarządów dla instancji terenowych w najważniejszej pracy, jaką czeka partię, biorąc pod uwagę to, iż niektóre dyrekcje, jak i egzekutywy POP były wyłaniane w określonej sytuacji politycznej i nie wszystkie wolne są od różnych szachrajstw, nadużyć i skorumpowania i z tych względów zapewne z wieloma ludźmi trzeba się będzie w zdecydowany sposób rozprawić.

Chciałabym jeszcze zwrócić uwagę na dwie sprawy:

Pierwsza sprawa — to znaczenie i rola aparatu partyjnego w wielkiej pracy politycznej nad oczyszczaniem partii, pracy, którą właśnie ten aparat w pierwszym rzędzie winien kierować, a od jego prawidłowego przygotowania i serdecznego przejęcia się doniosłością i ważnością sprawy w dużej mierze uzależnione będą rezultaty. Do pracy tej w pierwszym rzędzie winien być przygotowany plan ideologiczny, który moim zdaniem winien iść dwa kroki przed organizacją partyjną, a tymczasem wlecie się dwa kroki za organizację. Mam tu na myśli „Nowe Drogi”. Uważam, że kryzys przeżywany w pionie ideologicznym może wpływać hamująco na przebieg oczyszczania partii.

Uważam, że kierownictwo KC w pierwszym rzędzie, a także instancje w terenie winny temu zagadnieniu poświęcić specjalnie wiele uwagi, ażeby aktyw, ażeby partia była w pełni przygotowana do realizacji uchwał powziętych na poprzednich i obecnym Plenum KC.

Mówimy często o okresie minionym jako o okresie błędów w pracy z aparatem partyjnym i dziś — moim zdaniem — aparat partyjny od góry do dołu nie jest należycie przygotowany do pracy w terenie, nie jest na bieżąco informowany o bieżących wydarzeniach politycznych i wewnątrzpartyjnych, nie orientuje się w wielu zagadnieniach i nie może zająć stanowiska, a argumenty często nam wrocie przyjmując milczenie, bo albo nie zna tych zagadnień, albo brak mu niezbędnych argumentów.

Na przykład od wielu miesięcy we wszystkich województwach krąży z ręk do rąk zaufanych na wskroś złośliwy i wrogi VIII i IX Plenum KC materiał, podpisany przez Jana Kosę. Mówi się o nim po cichu, nie wie o nim aparat partyjny, bo jest to dla niego tajemnicą, nie może zwalczać jego szkodliwych uzasadnień i argumentów. Czy nie znając go aparat może zwalczać jego szkodliwość zbijając zawarte w nim tezy prawidłowymi argumentami?

Uważam, że kierownictwo KC winno się ustosunkować do tego szkodliwego materiału, wskazać źródła i ludzi, którzy ten i podobne materiały fabrykują przeciw kierownictwu partii i uchwałąm Października.

Kilka uwag w sprawie proponowanego projektu uchwały.

Jakkolwiek według mnie w treści swej jest ona bezwzględnie słuszną, to wstęp do niej winien szerzej uwzględnić działalność partii od Października do X Plenum KC, jasnie wytyczać kierunki działania i mocniej zwracać uwagę na konieczność zachowania spokoju i rozważli w pracy nad oczyszczeniem partii, przestrzegając jednocześnie przed podejmowaniem pochopnych i krzywdzących ludzi decyzji, co — zdaniem moim — zmieni zbyt instruktynwny charakter projektu uchwały.

Tow. LEON KASMAN

Proszę łąwarzyszy. Na początku, aby nie rozwozić się nad niektórymi sprawami, chcę zaznaczyć, że całkowicie podtrzymuję tezy zawarte w referacie łąwarzysza Wiersława I w uchwale. Pewne uwagi co poprawki do projektu uchwały jeszcze bym wniósł, ale to nie są sprawy zasadnicze.

Chcę powiedzieć, że w decyzjach X Plenum widzę krok, który ma zapewnić i od strony organizacyjnej, i od strony ideologicznej realizację linii partii ustalonej na VIII Plenum.

Nie sposób realizować polityki, którą nazywamy polską drogą do socjalizmu, nie sposób krozić drogą demokracji socjalistycznej i nie sposób dokonywać zmian w systemie kierownictwa gospodarczego i w polityce gospodarczej w sytuacji, w której w dalszym ciągu partia znajdowałaby się w obecnym stanie.

W rezultacie uchwał X Plenum nie wszystkie ujemne zjawiska w życiu partii mogą być przezwyciężone do końca, ale realizacja uchwał X Plenum będzie stanowiła punkt wyjścia do poważnych przeobrażeń, do ukształtowania naszej partii jako partii typu leninowskiego, zarówno pod względem stanu ideologicznego jej szeregow, jak i stanu organizacyjnego, norm organizacyjnych, zwyczajów i — powiedzmy sobie — roli, jaką powinna odgrywać przy realizowaniu nowej polityki.

Wydało mi się, że X Plenum, tak samo jak IX Plenum, jest dalszą konsekwencją VIII Plenum. W uchwałach organizacyjnych IX Plenum — mówił o tym łąwarsz Gomułka na jednej z narad — nie było jeszcze w całości rozeznania we wszystkich trudnościach i komplikacjach, jakie występują w życiu i w stanie organizacji partyjnych. Dzisiejsza uchwała jest dalszym krokiem w dokonywaniu niezbędnych przemian, które mają zabezpieczyć pomyślny przebieg budownictwa socjalizmu w Polsce.

Chcę powiedzieć parę słów o sprawach ideologicznych.

Chcę powiedzieć parę tylko uwag, gdyż zasadnicze sprawy były przecież oświetlone w referacie.

Chcę mówić o skrzydłach w partii.

Po pierwsze — krótko o rewizjonizmie. Muszę powiedzieć, że trudno bez gniewu mówić o tym, co to skrzydło w partii narobiło. Przecież wszelkie możliwe trudności, i komplikacje w ukształtowaniu świadomości mas i podźwignięciu mas do zadań stojących przed nami, wszelkie możliwe komplikacje, jakich tylko można było dokonać metodą propagandy — zostały przez to skrzydło stworzone.

Jeśli stało jakiegokolwiek w ciągu tego roku zadanie i partia mówiła, że je trzeba

realizować, to zawsze tam z tego skrzydła padło słowo, że nie tak, ale inaczej, wręcz odwrotnie trzeba postępować.

Mielśmy proces pogłębiania się różnic między tym skrzydłem a partią, proces narastający. To przechodziło w sposób taki, że im tydzień, im miesiąc dalej, tym te różnice się pogłębiały. Nie mogło być inaczej dlatego, że na tym skrzydle rewizjonistycznym skupiły się pewne elementy, które odchodziły i całkowicie odeszły od zasad marksizmu-leninizmu, od naszej ideologii. Ich spojrzenie na naszą rzeczywistość, na naszą sytuację, na nasze troski było spojrzeniem ludzi, którzy faktycznie od idei socjalizmu odeszli i jedni może sobie to uświadamiali, inni nie, ale odmienne koncepcje im przyświecały. Mówię jedni sobie uświadamiali, bo z pewnością są tacy. A inni, to jak ten człowiek, który mówił prozą, a nie wiedział, że mówi prozą. Może i sobie nie uświadamiali, ale takie koncepcje obecne i antysocjalistyczne głosili we wszystkich sprawach. Muszę zwrócić uwagę na to, że gdy z tymi ludźmi mówię i gdy czytają, co oni wypisują, na przykład o naszej strukturze gospodarczej, jakże często powtaiza się słowo nonsens i absurd. Nie jest prosta budowa socjalizmu. Formy i drogi rozwiązywania różnych sprzeczności mogą być słuszne albo niesłuszne, prawidłowe albo błędne. Mielśmy bardzo dużo błędnych rozwiązań w naszej konkretnej formie kształtowania i budowania socjalizmu, ale ci ludzie na wszystko, co my robimy, i wszystko, cośmy zrobili, co nasza partia robiła przedtem, i na wszystko, co nasza partia faktycznie robiła i kształtowała po VIII Plenum, to znaczy w okresie, kiedy usuwała błędy poprzednio popełnione — właściwie mieli jedno słowo, jedno wznadliwe spojrzenie. Tacy ludzie patrzą na strukturę gospodarczą i społeczną, na problemy i trudności, które są do rozwiązania w toku budowy socjalizmu, w istocie rzeczy okiem mieszczaucha, tego, który naprawdę uważa socjalizm za nonsens, bo za ustój sprzeczny z odwiecznymi, stworzonymi przez samego pana boga prawami, rządzącymi rozwojem gospodarki kapitalistycznej.

Myszę, że decyzja rozwiązania „Po prostu” oraz bardzo stanowcze i ostre rozgraniczenie między stanowiskiem partii a poglądem rewizjonistycznym było konieczne. Chcę powiedzieć, że często się zastanawiają ludzie (ja także), czy nie należało tego uczynić wcześniej. Trzeba jednak powiedzieć, że każda sprawa musi dojrzeć, każda sprawa musi dojrzeć nie tylko w świadomości aktywny partyjny, nie tylko w świadomości zdecydowanych komunistów, ale żeby mogła być rozstrzygnięta, musi dojrzeć także przynajmniej w świadomości jakichś szerszych kół naszego społeczeństwa. I tak się wypadki potoczyły, że to nagromadzenie tego negatywnego, obcego socjalizmowi — i powiedziałbym — wrogiemu zadaniom naszej partii stanowiska, tej całej propagandy rewizjonistycznej musiało osiągnąć jakiś punkt, taki punkt natężenia, ażeby można było i należało chwycić się środków, jakie zastosowano.

W środowisku dziennikarskim nie mamy dobrej sytuacji, gdyż poważne kręgi dziennikarzy, zwłaszcza stołecznych, nie odrzuciły od siebie tego czadu rewizjonistycznego. Realizowanie polityki partii na tym odcinku będzie natrafiało na poważne trudności, dlatego że proces przestawiania się z fałszywych pozycji na prawidłowe pozycje wcale nie jest procesem, który nastąpi w ciągu jednego dnia czy tygodnia. I dlatego po tym zdecydowanym posunięciu będziemy mieli w pracy na odcinku ideologicznym cały szereg trudności. Jednak, moim zdaniem, z całą konsekwencją, bardzo rygorystycznie i bardzo stanowczo trzeba tutaj realizować politykę partii. Mając do czynienia z takimi dziennikarzami czy publicystami, którzy tkwią dalej w pewnym cządzie rewizjonistycznym, nie trzeba iść na żadne ideologiczne kompromisy. I trzeba zapewnić, ażeby nasza prasa periodyczna, ażeby te czasopisma żarżone rewizjonizmem nabrały innego charakteru. Nie będzie to łatwe, będzie to trudne, ale taka jest niezbędna potrzeba naszego życia

Prawdopodobnie wśród niektórych spośród dziennikarzy, którzy podtrzymują i rozwijają stanowisko partii, spotkamy się tutaj z pewnymi wahaniem i oporami. Nie jeden pomyśli, jakżeś odejść od tych kolegów. Może im pozwolimy na takie swawolone jeszcze przez pewien czas, jakoś może oni po pewnym czasie wrócą na służne stanowiska. Wydaje mi się, że nie trzeba odpychać ani jednego człowieka, niezależnie od tego, ile mógł nabliżyć czy głupstw narobić w ciągu tych miesięcy kryzysu, jeśli dzisiaj zajmuje stanowisko do pogodzenia ze stanowiskiem partii. Ale jeśli w dalszym ciągu będzie chciał używać lamów prasy do walki ze stanowiskiem partii, to trzeba stanowczo i konsekwentnie odsunąć od tej pracy bez żadnych skrupułów i wahań. Trzeba całkowicie lojalnie i stanowczo realizować politykę partii na tym odcinku.

Czy to znaczy, że dyskusyjność, że swoboda twórcza, że niezbędna wymiana myśli powinna być w ten sposób stłumiona?

Całkowicie przyłączam się do tego, co mówił towarzysz Schaff na temat wolności nauki i na temat kierowniczej roli partii.

Mnie się tylko zdaje, że towarzysz Schaff mniej powiedział niż wie, niż myśli na ten temat, jak powinna się w obecnym okresie przejawiać kierownicza rola partii. Przecież nieprawda, że my nic na ten temat nie wiemy. Coś nie coś wiemy i w każdym konkretnym wypadku zastanówmy się, jak ją praktycznie zastosować. I bijmy się o tę kierowniczą rolę partii, ale bijmy się w warunkach wymiany zdań, dyskusji naukowej. Nie dopuszczajmy do tego, ażeby taka dyskusja naukowa czy wymiana zdań między naukowcami została wykorzystana przez elementy nie kierujące się żadną potrzebą nauki, ale jakimiś antysocjalistycznymi intencjami politycznymi, ażeby one tutaj mogły wykorzystywać ją do celów politycznych.

Chcę powiedzieć, że — moim zdaniem — platforma, o której mówię, spotka się — jak o tym wspominał towarzysz Schaff — z dużym poparciem i zrozumieniem ze strony poważnych i dejrzalnych kół naukowych naszego społeczeństwa. I nie tylko ze strony marksistowskich uczonych, ale ze strony uczonych, którzy są uczonymi i naukowcami nie będąc marksistami. Przecież postawa profesury w okresie awantur wokół „Po prostu” świadczy o tym, że zasadnicza polityka partii, zasadnicza linia partii i zasadnicza — powiedziałbym — obrona interesów państwa przed nieodpowiedzialnymi awanturami, rewizjonistycznymi czy zupełnie rozbrojonymi elementami spotkała się ze zrozumieniem kadry profesorskiej.

Diaczej o tym mówię?

Dlatego, że na pewno są ludzie, którzy powiadają, że zamknięcie „Po prostu” i to, co nastąpiło później w czasie tych awantur, oznacza odwrót od Października. To samo mówiła sama redakcja „Po prostu”, to samo mówili zblakane i zbalansowane niektóre elementy w ZMS i mniej więcej takie westchnienia i takie bóle słyszy się w środowiskach bardziej lub mniej podatnych na postawę rewizjonistyczną. Mówią one, że to jest rzekomo jakiś odwrót od Października, od VIII Plenum. Uważam, że to nie jest żaden odwrót od Października, od VIII Plenum, lecz niezbędny warunek realizowania uchwał i linii VIII Plenum.

Chcę powiedzieć jednak, że taką postawę — i to jest bolesne — spotykamy i w środowisku literackim. Tam u niejednego pisarza mamy do czynienia z jakąś erupcją — jakby tu powiedzieć — z jakimś bez żadnych wewnętrznych hamulców wybuchem, rewizjonistycznych koncepcji, nie mających już nic wspólnego z ideą socjalizmu. Trzeba sobie zdawać sprawę, iż uratowanie części tych ludzi, doprowadzenie do tego, ażeby stanęli znowu rękami i nogami, głową i sercem po stronie walki o socjalizm, nie takiej deklamatorskiej, ale tej prawdziwej, która na ziemi się toczy — jest procesem długim i trudnym. Chcę powiedzieć, że grupa literatów, wymienię kilka nazwisk — tow. Kruczkowski, tow. Putrament, tow. Jarochowska, tow. Dobrowolski,

tow. Pasternak i szereg innych — zamierza wydrukować dodatek do „Trybunu Ludu” poświęcony sprawom literatury. W ten sposób powstanie placówka, która pomoże ekipie literatów partyjnych i niepartyjnych, czujących silniejszy związek z naszą partią i z polityką naszej partii, literatów i krytyków, czujących większą odpowiedzialność za sprawę tego kraju i tego państwa niż ci, którzy poddali się takiej fali negacji. Jeśli wokół dodatku skupi się grupa pisarzy, to powstanie pewna odsłocznia do „ideologicznej kontrolensywy przeprowadzonej siłami samych przodujących twórców naszej literatury. To nam — być może — po pewnym czasie pozwoli opanować skutecznie sytuację, jaka istnieje w środowisku literatów.

Gadanie elementów rewizjonistycznych o odwolecie od Października nie jest ich monopolem. Są jeszcze pewne elementy ideologiczne odróżniające się od polityki partii i zwalczające ją, elementy, które również zaczynają mówić, interpretować w każdym razie jako odwrót od Października, od VIII Plenum działalność partii. Mam na myśli elementy konserwatywne, dogmatyczne, które na pewno chciałyby wywrzeć nacisk, ażeby odejść od linii VIII i IX Plenum, i na pewno będą chciały w takie szaty ubrać te niezbędne środki, które kierownictwo partii podjęło dla umocnienia partii i dla zapewnienia wszystkich czynników potrzebnych do skutecznej realizacji jej polityki.

Muszę powiedzieć, że z zaciekawieniem i uwagą słuchałem tego, co mówił towarzysz Rumiński. Pragnę zaznaczyć, że jestem ostatnim z tych, którzy by chcieli na tym Plenum wnieść jakieś zaognienia i atmosferę tych namietności wewnątrzpartyjnych, które z ciężkim sercem przeżywałem na niejednym naszym posiedzeniu. Ale muszę powiedzieć, że obok różnych ciekawych myśli, które wypowiedział towarzysz Rumiński, moją uwagę zwróciły także tego rodzaju sformułowania. Towarzysz Rumiński mówiąc o programie demokratyzacji, o zagadnieniach konsolidacji powiedział „nie ulega wątpliwości, że niezawodną platformą, dokoła której się konsolidujemy, to szeroka demokratyzacja w życiu partii i kraju, szeroka demokratyzacja na gruncie programu, który został wytknięty przede wszystkim na IX Plenum, w oparciu o poprzednie wysiłki naszej partii, począwszy od narady listopadowej po III Plenum, w oparciu o wyniki XX Zjazdu”. Przysłuchiwałem się, a później wziąłem stenogram i zobaczyłem, że jednej drobnostki tutaj nie ma, a mianowicie VIII Plenum.

Może towarzysz Rumiński, a może i inni niektórzy towarzysze uważają, że polityka partii, do której oni się poczuwają, została ustalona dopiero na IX Plenum. Przez takie przedstawienie sprawy, jak to czyni towarzysz Rumiński, daje on wyraz jakimś poglądom na VIII Plenum, albo jest obraźliwy na to Plenum, albo nie jest w zgodzie z nim, albo nie chce uznać tego Plenum.

Chciałbym powiedzieć, że w partii jako całości, w szerokiach masach klasy robotniczej i w całym społeczeństwie polskim istnieje głębokie słuszne przeświadczenie, że przełom w życiu naszej partii, w życiu naszego kraju przyniosło VIII Plenum.

Chcę powiedzieć, że jestem komunistą o długim stażu partyjnym. Niemało błędów sekciarskich i dogmatycznych oraz innych przeżyłem i w nich uczestniczyłem. Zdołałem być świadomości, dojrzałości, by zrozumieć, że te przemiany, które wprowadziło VIII Plenum, są konieczne, niezbędne i zbawcze, wcale nie tak łatwe i proste mi przyszło. Stopniowo przed VIII Plenum dochodziliśmy do tego. I chcę powiedzieć, że wszyscy komuniści powinni być bardzo wdzięczni temu VIII Plenum, zachować je w głębokiej pamięci jako krok rzeczywistego zwrotu i przełomu, który ustrzegł naszą partię od katastrofy — i nie tylko naszą partię, ale i Polskę.

I dlatego, jeśli tutaj się słyszy o konsolidacji, o oczyszczeniu partii, o weryfikacji, o ideologicznych zadaniach stojących przed partią, a przy tym pomija się VIII Plenum, to taki fakt musi napawać niepokojem i — powiedziałbym — chyba nie tylko niepokojem.

Jeśli u nas w partii są towarzysze obrażeni na VIII Plenum i obnoszą się ze swoją prawdziwą, a niekiedy urojoną krzywdą, której doznali w związku z VIII Plenum, bo niektórzy doznali prawdziwej krzywdy, a niektórzy urojonej, i jeśli tacy towarzysze z tych pozycji będą chcieli przeprowadzać ten proces uzdrowienia i umocnienia partii, jaki teraz powinien być podjęty po X Plenum — to, moim zdaniem — trzeba się temu przeciwstawić. Przeciwwstawić się próbom przysiania się i przeprowadzenia jakiejś odrębnej linii politycznej, mianowicie linii politycznej niechętej polityce naszej partii.

Mowa była o tym memoriale Kosy. Może on nie wszędzie krąży. Nie wiem, gdzie on krąży. Muszę powiedzieć, że memoriał Kosy — to jest taki dokument specjalny, to jest jakiś ekstrakt dogmatycznej platformy z różnymi doczepkami dogmatycznymi, do których na pewno nie każdy zwolennik tego, co nazywamy dogmatyzmem, się przyzna. (Głos: zwłaszcza po czerwcowym Plenum KPZR). Tam jest wielki atak na Chruszczowa, na XX Zjazd. Prawdopodobnie pisali to ludzie, którzy liczyli na jakiś wstępną, a nie postępowy proces w KPZR. I nie każdy zwolennik dogmatyzmu w Polsce na to liczył: nie każdy na pewno atakuje XX Zjazd i politykę przeprowadzoną przez tow. Chruszczowa. Ale jeśli to wyeliminować, to według mnie reszta tego dokumentu to w zasadzie jakiś almanach dogmatycznych poglądów, które się słyszy i które są w partii propagowane, almanach poglądów sprzecznych z linią partii, poglądów, które jeśli znajdują posłuch, to skutkiem ich jest tylko niewiara, paraliż, niechęć, rozróbka i grupowo-frakcyjna robota.

Dlatego nie uważam tego dokumentu za dziwactwo, które zostało spłodzone przez jakiegoś pomyślnika. Uważam, że jest to dokument „plodny”. Nawet po wyeliminowaniu tych koncepcji, do których wielu ludzi się nie przyznaje i ich rzeczywiste nie wyznaje, zawiera on koncepcje mające wpływ w pewnych naszych środowiskach.

Przeżyłam towarzyszącom kilka zdań z listu prywatnego, który napisał do mnie jeden robotniczy łódzki. Jestem łodzianinem, żyłem tam, pracowałem w młodości, więc mam znajomych, którzy czasami piszą do mnie listy. Robotniczy ów był kiedyś KZM-owcem, stąd on utrzymuje ze mną kontakt listowy i czasem prowadzi ze mną jakieś rozmowy. Nie zgadza się z polityką partii. Dlaczego to mówię: bo to nie jest żaden zawodowy działacz partyjny, to nie jest człowiek wcielony w większą rolę, ale po prostu obiekt — jak rozumiem — nacisku i propagandy pewnego typu, która jest prowadzona u nas w partii.

Co on pisze? Najpierw pisze o ludziach, którzy zostali niesłusznie wyprowadzeni jego zdaniem z aparatu partyjnego. Po czym pisze tak: „Uważam, że sposób likwidacji ostatnich strajków tramwajarzy w Łodzi oraz demonstracji pewnej części studentów oraz kulturerki i chuliganerii u Was, pod nosem KC w Warszawie, jest z konieczności życiowym powrotem do starych metod działania, bez których ani rusz”.

Proszę się zastanowić, co tutaj przeczytałam. Jeśli doszło do antypaństwowych, antysocjalistycznych demonstracji i władza nasza z konieczności użyła milicji, to tego nie można nazwać starymi metodami działania. Są to metody działania, których państwo klasowe, państwo dyktatury proletariatu, musi użyć w stosunku do ludzi, którzy chcą użyć przemocy i nacisku siły na władzę państwową. Tylko proszę popatrzeć, jaki wniosek ten człowiek wyciąga: „stare metody działania, bez których ani rusz”.

A że to są te stare metody działania, do których tęskni, bez których — pisze — ani rusz? Wiemy, wiemy dobrze, co się przez to rozumie.

Ktoś interpretuje, że prawdziwa dyktatura proletariatu musi być okrutna, że musi się uciekać do przemocy w każdej sytuacji i musi straszyć, brać za mordę każdego. I ten głos, ta tęsknota za takimi formami rządzenia szerzy się wśród sekciarzy. Tak komentuje się fałszywie te posunięcia i te rzeczy, które przeżyliśmy w związku z „Po prostu”.

Albo powiem dalej. On tak pisze, bo chce, jak widać, mnie przeciągnąć na taką płaszczyznę. „Odnosnie tak zwanej antypartyjnej grupy tow. Molotowa, Kaganowicza i innych, to ja osobiście obawiam się, czy na siłę i wy towarzyszu Kasman i ja i być może wielu takich, jak my komunistów, czy nie podzielimy losu Molotowa?”

To przecież nie pisze rozrabiacz. To pisze człowiek, do którego jakaś tego rodzaju propaganda dociera. I on zwraca się do znajomego, wypowiadając swe myśli. Ale tę propagandę organizuje się w naszej partii, urabia ludzi w duchu konserwatywnym, od czego niektórzy chcą się koniecznie odzegnać, udając, że tego nie ma.

Bywam na zebraniach i dyskusjach i w fabrykach, i na kursach, i w szkołach, i muszę powiedzieć jedno, że jeśli wziąć negację tego, co zrobiono za trzydzieści lat naszej władzy, i negację tego, co zrobiono od Października do dnia dzisiejszego, i wybrać wszystko, co zawierało w tej materii na przykład „Po prostu”, „Nowa Kultura” itp. wydawnictwa czy artykuły i dodać do tego czasem tylko sosu antysemitkiego i dodać do tego tęsknotę do tego zamordyzmu — otrzymamy to, co się w dole słyszy, jako rezultaty konserwatywnej agitacji. I na gruncie negacji osiągnięć tych trzydziestu lat i tego ostatniego roku ta płaszczyzna rewizjonistyczna schodzi się całkowicie z tą płaszczyzną dogmatyczną. Rewizjoniści pisali artykuły, które uzbrajały i dawały dialektykom przywkę, jak partii i polityce partii przeciwstawiać ludzi, może niedoświadczonych, nie rozumiejących wszystkiego, zaniepokojonych pewnymi ujemnymi objawami po Październiku, jakie wystąpiły i musiały wystąpić, bo przecież proces przemian nie jest ani prosty, ani łatwy.

Otóż mnie się zdaje, że istnieje problem, na który nie trzeba zamykać oczu. Są towarzysze, dla których znowu warszawska organizacja jest siedliskiem rewizjonizmu. Kiedy obradowała konferencja warszawska, to wówczas mogliśmy widzieć i chyba mieliście jednak relacje o tym, co na tej konferencji było, i jakie, z czyjej strony podejmowano tam próby szerzenia jakiejś innej ideologii i jakiejś innej działalności. Jeśli w Śródmieściu wreszcie nastąpiła zmiana na stanowisku sekretarza KD, to mnie się zdaje, że to jest poważny krok naprzód w warszawskiej organizacji dla konsolidacji jej szeregów i co tutaj mówić o tym, że ona jest organizacją rewizjonistyczną. Nieprawda, nie jest rewizjonistyczna. Niestety, jak już przedtem ktoś mówił, jest ona szarpana przez dwa skrzydła. Ale skrzydła, które szarpia partię, nie przyczyniają się do jej umocnienia. A przecież występuje sprawa konsolidacji ludzi, którzy zabrnęli do skrzydeł. Każdy powinien sobie uświadomić pewną historyczną odpowiedzialność za politykę, którą prowadzi, i za idee, które rozpowszechnia, i za skutki tego wszystkiego dla sprawy socjalizmu w Polsce.

Dlatego się nad tym zatrzymałem? Dlatego, że wydaje się, iż ta akcja uporządkowania sytuacji w partii: ukształtowania naszej partii jako przodującej organizacji klasy robotniczej, organizacji, która zdolna jest zdobyć się na jedność w zasadniczych sprawach linii generalnej partii, która by była w stanie przeprowadzać jedność działania, żeby była bojowa i budziła wiarę, żeby członek partii nie wychodził z zebrania partyjnego zniechęcony i zatruty wątpliwościami, ale ugruntowany w socjalistycznym przekonaniu i umocniony w słuszności linii partii, żebyśmy do tego doprowadzili, to — moim zdaniem — z całą jasnością trzeba powiedzieć, o jakie

przemiany organizacyjne. Idzie. Na pewno trzeba się liczyć z tym, co mówił towarzysze Schaff, że istnieje niebezpieczeństwo, kto kogo będzie gnębił i z kim się rozprawiał. Istnieje konieczność wprowadzenia w życie uchwał X Plenum zgodnie z ich treścią. Wskazują one jasno kierunek, referat wskazywał jasny kierunek, ale w praktyce drozi nam wypaczenie, jeśli na to pozwolimy. Moim zdaniem, ważną sprawą jest zapewnienie w pełni słusznego, partyjnego kierunku oddziaływania akcji, o której mowa. I to jest sprawa poważna.

Następna sprawa, o której chciałem mówić, to sprawa oczyszczenia partii od elementów skorumpowanych. Sprawa wyczyszczenia organizacji partyjnych i czasami -- powiedziałbym -- instancji partyjnych od elementu skorumpowanego też nie jest ani łatwa, ani prosta.

Pewiem, że gdzie działa na większą skalę złodziej i kombinator, malwersant lub łapownik, tam nigdy on nie występuje w pojedynkę, lecz ma liczny krąg współników. I jeśli taka gangrena zakręciła się gdzieś na dosyć wysokie stanowisko, powiedzmy na przykład w powiecie, to tam jest cały krąg współników. Ten, kto kradnie milion czy pół miliona, sto tysięcy, czy dwieście tysięcy, musi wciągnąć do spółki różnych ludzi, okupować się i stworzyć całą małą. Praktyka mówi o tym, że na różnych terenach, gdzie gangrena dosyć daleko się posunęła, mamy do czynienia z małą i często tragiczną jest los ludzi, którzy taką małą chcą zamaskować. Pod różnymi szyldami ideologicznymi ich się wyniszcza, wyrzuca z pracy, dyskryminuje. Czasem nawet wmieśzanie się gazety i wysoki instancji nie może uchronić uczciwych ludzi przed ręką mafla. W niektórych organizacjach, na niektórych terenach, gdzie jest korupcja jest dosyć silny, możemy mieć próby usunięcia pod szyldem czystki ludzi, przeciwstawiających się skorumpowanym i zgniłym moralnie elementom. I dlatego, mnie się zdaje, że na to niebezpieczeństwo nie trzeba zamykać oczu, bo każdy dzień, tu czy tam, pokazuje, że takie zjawiska istnieją. I dlatego w stosunku do takich terenów należy zachować określony stopień ostrożności i powiedziałbym centralizmu, centralizmu przy ustalaniu składu komisji i zapewnieniu, żeby komisja, która ma tam przejrzeć sprawy i zająć się walką z korupcją, miała pełne poparcie z góry. Musi też być zapewniony odpowiedni skład personalny.

Niedawno odbyło się na przykład plenum Warszawskiego Komitetu Wojewódzkiego, gdzie mowa była o wielu wypadkach korupcji i gdzie nawet -- chcę powiedzieć -- oardzo pobliżliwie niektórych korupcjoniistów potraktowano. Trzeba stworzyć ręką mię, żeby wszędzie stanowczo prowadzono walkę z korupcją.

Uczestniczyłem w zebraniu na kursie partyjnym, gdzie było czterdziestu kilku mrochlarzy od warszaty do fabryk warszawskich, ludzi życiowo doświadczonych i odpowiedzialnych. Wygłosiłem tam referat i między innymi o tym mówiłem. Gdy tylko była mowa, że wysuwa się problem oczyszczenia partii od korupcjoniistów, wówczas w czasie przerwy dochodzą do mnie i tak powiadają. Wiecie, nie wiadomo, czy damy radę. Ja pytam: Jak to, dlaczego? Bo -- mówią -- tam gdzie jest korupcja, tam są zwykłe i płeć jakiejś. Ja zaś: Wiecie co, towarzyszu, to tam gdzie będą płeć, wprowadzamy je razem z tymi skorumpowanymi elementami. Na to odpowiadają: Jeśli tak, jeśli będziemy mieli ręką mię, że nas nie potrafią zgębnąć za to, to sercem i duszą weźmiemy udział w tej akcji.

Wydało mi się, że dla przeprowadzenia tej akcji konieczny, niezbędny będzie pewien -- moim zdaniem -- nie za krótki okres czasu, żeby można było ją zakończyć i przystąpić do kampanii wyborczej na Zjazd.

Towarzysz Bielski użył tutaj takiego sformułowania, że komunista musi mieć „uczucie łokcia”, to znaczy że musi odczuwać jakąś zycżliwość i solidarność od towarzyszy i świadomość, że popierają politykę partii. Powiedziałbym bez zastrzeżenia.

bo popieranie polityk partii z zastrzeżeniami nie jest żadnym popieraniem Aktyu. powinien z całą szczerością, z całą odpowiedzialnością i bez zastrzeżeń realizować tę akcję zgodnie z duchem i treścią. I -- moim zdaniem -- musimy bardzo uważać, żeby sens i charakter tej akcji nie został spaczony i żeby nie przebiegała ona miejscami w sposób urągający intencjom. Bo drugi raz tego rodzaju przemian partia nie będzie dokonywać. To jest zasadnicza sprawa. Opowiadam się całkowicie za tymi uchwałami i za ich realizacją -- zgodną z ich duchem i treścią.

Tow. MARIA PIECZYŃSKA

Chciałam zacząć od tego, o czym zresztą towarzysze wszyscy mówili, mianowicie od obawy, w jaki sposób będzie przeprowadzone tego rodzaju oczyszczenie partii od elementów zarówno skorumpowanych, jak i ideologicznie obcych.

Wydało mi się, że towarzysze tutaj zebrani, nie wszyscy, ale w.elu, tak samo, jak na poprzednim Plenum, zgadzają się z przemówieniem tow. Wiesława, zgadzają się z uchwałą, ale powiedziałabym, ta zgoda nie jest całkowicie szczera.

Chciałabym, żeby w momencie, kiedy rzeczywiście chodzi o jedność partii, o której mówiliśmy i mówił towarzysz Wiesław i na poprzednim Plenum, i tak bardzo mocno mówił na obecnym Plenum, żeby sprawa ta była postawiona przez każdego z naszerze i uczciwie do końca.

Mnie się wydaje, że mówiąc o niebezpieczeństwie rewizjonizmu czy niebezpieczeństwie konserwo-dogmatycznej frakcji, każdy z nas myśli co innego. Jeden się boi niebezpieczeństwa z jednej strony, drugi z drugiej.

Chodzi mi o niebezpieczeństwo rewizjonizmu, a raczej o szkody, jakie ten rewizjonizm przyniósł partii, i to, że my dziś stajemy do walki z tymi wypaczeniami, i z odejściem od socjalizmu, co nas wszystkich sędę bardzo cieszy. Ale jeśli wziąć tę drugą stronę, mianowicie tak zwany dogmatyzm i konserwatyzm, to wybaczenie towarzysze, ale ja również nie bardzo rozumiem, jaką treść w to przyjęcie towarzysze wkładają. Mnie towarzysze mówili, że podobno istnieje jakiś ohydny memoriał-podpisany przez jakiegos pana Kosa czy jakoś inaczej (głos z sali: Kosej) i że jest antypartyjny, niby z pozycji komunistycznych, czy z pozycji dogmatycznych, ale to jest wstrętna, obrzydliwa historia.

Ja wtedy się pytam czytalaś? Nie czytalam. A dlaczego się tego Kosej, nie wzięnie -- przeproszam -- za mordę, nie wyrzuci z partii i nie zrobi porządku (Głos z sali: nie podał numeru legitymacji). Przeproszam towarzyszu, mnie się wydaje, że partia ma dosyć siły, żeby, jeśli chodzi o tego rodzaju wredną propagandę, sprawę doprowadzić do końca, sprawdzić i zlikwidować, a nie tylko opowiadać o tym, że istnieje tego rodzaju memoriał.

Towarzysze mają rację, że jeżeli w tego rodzaju pismach jak „Po prostu” i innych piszą wszelkiego rodzaju rewizjonistyczne artykuły, to jest zrozumiałe, że istnieje wtedy wśród wielu mało albo nawet i więcej wyrobionych ludzi obawa, że może to być kierunek w partii. Ludzie ci starają się przeciwstawić i popadają właśnie w to, co wy nazywacie konserwatyzmem czy dogmatyzmem. Bardzo się obawiam, że przy czyszczeniu od niepożądanych elementów jacys robotnicy i przede wszystkim robotnicy (inteligenci, wybaczoie ja mam uznanie dla prawdziwie twórczej inteligencji, ale tacy pseudointeligenci to zawsze potrafią powiedzieć tak, jak wiat: wieje), którzy nie są zadowoleni ze swego losu, czy nie rozumieją czy sądzą,

że nie jest tak, jak obiecało VIII Plenum, mogą do takiej komisji powiedzieć: nie nam nie dało ani VIII Plenum, ani IX, czy to jest partia socjalistyczna, dokąd wy idziecie? Jeżeli trafią na taką komisję, która będzie tylko szukała tych, że tak powiem, dogmatyków i tej, że tak powiem, konserwy, to komisja ta może wyrzucić z partii dobrych, uczciwych robotników, którzy po prostu szczerze wyrażają swoje niezadowolenie. I mnie się wydaje, że jeżeli się podejrze do tych robotników z prawdziwym słowem, takim, jak mówi towarzyszy Wiesław, to oni z całym sercem pójdą do partii i będą chcieli przy partii zostać.

I żadne pseudo-memorjały, nie wiem jak je tam nazwać, żadne memorjały do nich nie trafią. Do nich trafi głos prawdziwego towarzysza i prawdziwego socjalizmu.

Towarzysze, jest bardzo dużo tej złej, niezdrowej, antypartyjnej propagandy i agitacji, nie tylko wśród studentów, o czym my wszyscy wiemy, ale i nawet wśród robotników.

Nie jestem pesymistką. Nie zdarzyło mi się przemawiać do robotników w najbardziej zaognionej sytuacji, żeby robotnicy nie zrozumieli i nie zgodzili się z uczciwym słowem komunisty. I dlatego, towarzysze, jest niesłychanie ważne, żeby przy oczyszczaniu partii inaczej podejść do robotników, a inaczej do tzw. inteligencji czy studenckiej młodzieży.

Trzeci dzień obrad (26 października 1957 r.)

Tow. ROMAN WERFEL

Zdaje mi się, że zasadniczy kierunek uchwał, które zostały nam przedstawione wczoraj, jest nie tylko słuszny, ale niezbędny dla realizowania polityki ustalonej na VIII Plenum.

Chodzi tu, jak mi się zdaje, o jedną zasadniczą rzecz: jeżeli przez treść polityki VIII Plenum rozumiemy budowę socjalizmu w oparciu o masy, to przesłanką tego jest istnienie partii w pełnym leninowskim tego słowa znaczeniu.

Mamy gdzieś na peryferii rewizjonistycznej jakiegoś ubóstwienie mas, jakąś teorię, że rzekomo trzeba wykonywać wszystko, co chcą masy. Rzecz jasna, że to jest niemożliwe. Masy są różne — dojrzałe i niedojrzałe, świadome i nieświadome, w masach występują różne prądy i różne sprzeczności. Te sprzeczności może tylko opanować partia proletariatu. Ale partia proletariatu — to znaczy nie tylko Komitet Centralny, nie tylko słuszna uchwała, ale także działająca organizacja.

Takiej działającej organizacji, docierającej do każdego zakładu pracy na codzień, efektywnie, skutecznie, myśmy, towarzysze, w ostatnim okresie nie mieli. Nie mamy jej już od znacznie dłuższego czasu. I dlatego kierunek uchwał, który zmierza do odbudowy jedności partii, jedności działania i jedności ideologicznej i do oczyszczenia partii od tych wszystkich elementów, które tę partię rozkładają i paraliżują — jest absolutnie słuszny, jedyny, jaki może zapewnić działanie partii. Z jednym zastrzeżeniem: żeby on był w praktyce zrealizowany i to zrealizowany bez zessa, bez politycznego zessa oczywiście.

U nas panuje choroba, że po powzięciu uchwały każdy zezuje w tę stronę, która mu odpowiada.

Tak np. w szeregu pism tuż po IX Plenum ukazały się artykuły wstępne, podsumowujące jego obrady z jednego punktu widzenia — walki z dogmatyzmem, z całkowitym pominięciem walki z rewizjonizmem.

Na naradzie dziennikarskiej dokola tej sprawy stoczyliśmy walkę; powiedzieliśmy wyraźnie, że to jest fałszowanie treści IX Plenum.

Odnoszę wrażenie, że może wystąpić niebezpieczeństwo ponownego, analogicznego — tylko w drugą stronę — wypaczenia obecnego Plenum, po zamknięciu naszych obrad.

Powinniśmy sobie powiedzieć jasno, że uchwały, które powzięliśmy, musimy wykonać wszyscy w całości, we wszystkich ich fragmentach i z maksymalnie dobrą wolą (a u nas z tą dobrą wolą wykonania jest czasami różnie).

I jeszcze jedna rzecz, którą chcę określić skrótowo. To nie jest żadna sztuka na ulicy Foksal u dziennikarzy wygłosić referat gromiący dogmatyków, tak samo jak to nie było żadną sztuką 4 tygodnie temu wygłosić w Koszalinie referat gromiący rewizjonistów. To nie sztuka. Sztuka jest bić w te szkodliwe i niebezpieczne kierunki, które w danym środowisku mają wpływy, które w danym środowisku są w stanie szkodzić i szkodzią rzeczywistości.

Trzeba przede wszystkim zwrócić uwagę na to, żeby realizując politykę partii, uczciwie i lojalnie wobec uchwał partii, wobec ducha jej uchwał bić w to, co na danym terenie stanowi główne niebezpieczeństwo, oczywiście nie zaprzestając równocześnie walki z innymi szkodliwymi prądami.

Chcę się zatrzymać chwilę przy rewizjonizmie, choćby dlatego, że w terenie, na którym przede wszystkim pracuję, przede wszystkim z nim mam do czynienia.

Zgodzę się z towarzyszami, którzy tutaj mówili, że właściwie słowo „rewizjonizm” nie oddaje rzeczywistej treści zjawiska, z którym mamy do czynienia.

Ja bym miał wątpliwości używając pojęcia „socjaldemokratyzm”. Mnie się zdaje, że najściślejsze określenie to — likwidatorstwo. Kierunek, o który chodzi, jest kierunkiem likwidującym nie tylko tę czy inną tezę, ale ruch robotniczy jako całość. Tu są wszystkie podstawowe sprawy sporne. To jest i sprawa leninizmu, i sprawa oceny przeszłości, i sprawa w ogóle działania komunistów jako działania, i sprawa jedności ich działania, i wreszcie jeszcze jedna sprawa, o której chciałbym tu szczególnie nieco powiedzieć, bo ona narobiła specjalnej szkody, to jest sprawa Działawskiej teorii nowej klasy, która u nas w Polsce, jeszcze przed książką Dżilas, pojawiła się w formie teorii o konieczności rozbitcia całego aktywu partyjnego.

Ta teoria wyrządziła nam bardzo wielkie szkody w pierwszym okresie popaździernikowym, bardzo dużo krzywd ludziom wyrządziła, ale jeszcze większe krzywdy wyrządziła partii.

Chcę podkreślić, że w uchwałach VIII Plenum śladu tej teorii nie było, a zaraz po Plenum — na naradzie w sali kongresowej tow. Gomulka wyraźnie z nią polemizował.

Niemniej elementy tego rodzaju teorii u nas były i trzeba widzieć, że one pokutują do dziś dnia.

Gdzie jest niebezpieczeństwo rewizjonizmu? Co jest najgorsze, moim zdaniem?

Mnie się zdaje, że najgorszym niebezpieczeństwem — to nie zasieg personalny nieprzejednanych rewizjonistów. Nieprzejednanych do końca, żeby tak powiedzieć, tych, na których trzeba postawić krzyżyk, jest bardzo mało. I to nie jest ta wielka fala.

Niebezpieczeństwo polega na tym, że ten rewizjonizm rozdziera nam szereg od wewnątrz. Nie to, jak te teorie się upowszechniają, bo one nie bardzo się upowszechniają, to są bardzo „wysokie” teorie, ale to, że podrywają wiarę w socjalizm.

Godzę się z tow. Schaffem, że nie ma się co obawiać słowa „wiarą”, jeśli się je tak interpretuje, jak my je interpretujemy, to znaczy, jeśli się je opiera na naukowym poznaniu.

Zadep wielki ruch masowy nie żyje bez wiary. I tę wiarę w socjalizm, wiarę w słuszność naszej sprawy, wiarę w to, że nie mamy się czego wstydzić za tych dwanaście lat władzy ludowej — to wszystko, bez czego ludzie nie mogą żyć i działać, podżera nam ta kampania.

Muszę powiedzieć, że podżera ona tę wiarę i z drugiej strony, bo paraliżuje siły oporu.

Towarzysze krytykowali front ideologiczny, że nie przeciwstawiamy się dostatecznie fali rewizjonistycznej. Jest to sprawa/dosyć skomplikowana.

Nie chodzi tu o sprawę słuszną „Nowych Dróg” czy „Życia, Partii”. Odnosi się to do całości frontu ideologicznego. Wynika to z tego, że jest pewne osłabienie bojowości nawet tych ludzi, którym się nie podoba rewizjonizm.

Jest taki skonfiskowany artykuł Kolakowskiego „Zmierzeń bogów”, zresztą napisany z dużym talentem.

Tragiczny artykuł. Jeśli uwierzyć, że ten artykuł jest słuszny, to trzeba sobie strzelić w łeb. Ale na razie ten artykuł strzela nam w łeb. To trzeba też widzieć.

Drugim zagadnieniem, które się zarysowało bardzo wyraźnie w ciągu ostatnich szeregu miesięcy — to fakt, że za niesłusznymi teoriami dobrych czasami towarzyszy idzie od razu i wsuwa się wróg klasowy, już ten prawdziwy wróg.

Typowa jest tu sprawa słusznie podjętej inicjatywy zrewidowania stosunku do byłych AK-owców, słusznej inicjatywy, bo myślny tutaj dużo nagrzęszyli w poprzednim okresie. Ale w niektórych artykułach prasowych ta słuszna inicjatywa bardzo szybko przekształca się w apoteozę polityki AK — i na te niesłuszne już artykuły powołują się elementy, które organizują wróg partii robotę w ZBoWiD. powołuje się cała szeroka kampania, której sens już jest jasny, walka o drugi etap. Weźmy inny przykład.

Były u nas popularne teoryjki interpretujące słuszną politykę VIII Plenum, żeby dać szersze możliwości rozwoju partiom sojusznicy, jako nieograniczoną suwerenność tych partii, jako właściwie ich konkurencyjność w stosunku do PZPR.

Były takie teoryjki? Były. I w terenie my to czujemy, że na te teoryjki powołują się PSL-owskie elementy w ZSL. I to znowu jest pewna określona prawidłowość.

Jak te rzeczy oddziałują już w sprawach drobnych, ilustruje taka mała historia, która wczoraj znalazła wyraz w prasie.

Znalazło się paru inżynierów, którzy opracowali genialny projekt, żeby założyć concern budownictwa elektrycznego. Sprawa ma polegać na tym, że państwo da maszyny, da pieniądze, da surowce, a oni dostaną akcje. Znakomity projekt. I od razu, wobec tego, że przecież nie ma teraz partii burżuazyjnych — szukają reklamy i znaleźli sobie na pierwszej stronie jednej z gazet warszawskich wielką reklamę. Jestem przekonany, że tow. Jaroszewicz nie zatwierdzi tego „znakomitego” projektu, akcji im nie da — choć zawarta w tym projekcie inna myśl — poziomego powiązania przedsiębiorstw zasługują na uwagę. Ale sprawa jest charakterystyczna: dia niesłusznej koncepcji wysiłku urabiania opinii, próba nacisku opinii społecznej na rząd.

Czy ten nocny dziennikarz, który zamieścił to w gazecie, zdawał sobie sprawę z tego powiązania? Nie. To jest tylko dążenie do nowinek za wszelką cenę. On złapał się na to, że to przecież „nowa rzecz”.

Dlatego trzeba widzieć, że tutaj cisną siły obecne i siły wrogie, niezależnie od tego, że mamy do czynienia nieraz z dobrymi towarzyszami i czasami ze starymi komunistami. To też należy dostrzegać.

Dlatego sądzę, że w prasie sytuacja nie jest jeszcze dobra.

Nie mogę się zgodzić z tymi towarzyszami, którzy twierdzą, że jedno mocne uderzenie i sprawa zostanie załatwiona.

Trzebaż znam prasę, pracując w niej 12 lat. Ludzi znam i mówię wyraźnie, że według mego przekonania, według mojej oceny będziemy w prasie mieli jeszcze niejedno starcie.

Tutaj działa szereg rzeczy. Działa to, że w ostatnich latach do prasy weszło dużo ludzi obcych ideologicznie. Wytworzył się również jakiś snobizm, żeby nas, polską prasę, bohaterkę walki o wolność broniła, chwaliła zagranicą — oczywiście, ta kapitalistyczna zagranica.

Jest dużo w naszej prasie zastarzałych tendencji, do tego, co ja nazwałbym tworzeniem Politbiura nad Politbiurem, tworzeniem czegoś w rodzaju instancji ponad partią.

Mnie się zdaje, że jest potrzebna uchwała Biura Politycznego w sprawie prasy. Trzeba w tej uchwale przypomnieć pewne proste prawdy, które są kwestionowane — jak prawdę, że prasa partyjna reprezentuje politykę partii, prawdę, że komunisty czy członkowie partii w prasie bezpartyjnej w innej formie, inaczej niż w prasie partyjnej — ale też są zobowiązani do realizowania polityki partii. Tę elementarną prawdę, że artykuł w gazecie to jest działalność polityczna, a nie tylko wypowiedzanie poglądów. I także tę prawdę, że polityka partii to znaczy nie tylko uchwały KC, ale to znaczy także uchwały Biura Politycznego, to znaczy także obowiązujące dyrektywy Sekretariatu. To jest szereg elementarnych prawd, które w tej chwili w naszej prasie są kwestionowane.

Trzeba powiedzieć, jednym słowem, że te same prawa, które obowiązują górników, obowiązują również dziennikarzy. Ale zarazem taka uchwała powinna w ramach tych bezspornych prawd zagwarantować — w ramach polityki partii — swobodę krytyki dla prasy. Bo i to jest czasami kwestionowane, zwłaszcza w terenie. Powinna zagwarantować prasie swobodę walki i swobodę dyskusji w tych sprawach, w których nie ma wiążącej partyjnej decyzji. Bo i to jest czasami kwestionowane. A bez tego prasa nie zdobędzie wiary z masami, bez tego prasa nie może się rozwijać.

Dlatego — sądzę — trzeba, aby Biuro przygotowało taką uchwałę. A wykonania jej trzeba będzie potem egzekwować.

Zdaję sobie sprawę, że występuje pewna trudność, z którą się zmagamy. Zawód dziennikarza — to jest zawód specjalnego typu, to jest zawód ideologiczny. Z tym się wiąże dwie rzeczy.

Nie można robić z dziennikarza kulisą najemnego, który raz pisze tak, a drugi raz inaczej. Nie można, bo on wtedy będzie złym dziennikarzem i złym publicystą, będzie się szmalał, a nie dziennikarzem.

Trzeba sobie wyraźnie powiedzieć, że człowiek może się podporządkować w sprawach drugorzędnych i trzeciorzędnych. Jeżeli sprawa ma charakter zasadniczy — nie można żądać, żeby napisał coś, z czym się wewnętrznie nie godzi. Bo wtedy napisze źle. Artykuł będzie wewnętrznie wadliwy, połamany, zły.

Ale także nie może partia jako całość zgodzić się, żeby oblicze gazety reprezentowało poglądy choćby kolektywu redakcyjnego, a nie partii. Oblicze gazety musi reprezentować poglądy partii.

Znam dobrych, starych towarzyszy, którzy w ostatnich miesiącach poszli na drobna, półtechniczną pracę dziennikarską, bo im szereg naszych pociągnąć nie odpowiada i nie chcą o nich pisać.

To są dobrzy publicyści i starzy towarzysze. Żaluję, że odeszli od bojowej publi-

czystki. Myślę, że jednak lepiej to, aniżeli żeby mieli w prasie prowadzić kampanię przeciwko polityce partii. I dlatego tych towarzyszy szanuję.

Trzeba widzieć i drugą stronę sytuacji u dziennikarzy.

Tow. Wiesław mówił na naradzie dziennikarzy, że większość z nich to ludzie związani z partią, z socjalizmem, ale mający wahania. Zgadzam się z tą oceną. Sądzą, że to jest słuszne, że większość dziennikarzy chce poprzeć partię i chce socjalizmu, ale mimo to wśród nich występują wahania.

Skąd one się biorą i jak podciąć ich źródło?

Tutaj — wydaje mi się — trzeba się przede wszystkim wyżyć jednego złudzenia, że tendencje likwidatorskie — to sprawa tylko publicystów, pisarzy i dziennikarzy.

Jest gdzieś taka teoria, że to są ci najgroźniejsi rewizjoniści. Tak jest, że jak dziennikarz ma wątpliwości, to napisze artykuł, jeśli kontrola prasy ten artykuł przepuści, to pójdzie on do ludzi i będzie źle oddziaływał. Gdy zaś inżynier ma wątpliwości ideologiczne, to artykułu nie napisze i ostatecznie kolo wyruszy równie dobrze, niezależnie od wszystkich ideologicznych wątpliwości.

Trzeba widzieć, że nacisk tych nastrojów obejmuje sporą część uczciwych ludzi. Nie tylko towarzyszy spośród dziennikarzy, ale bardzo dużą część inteligencji i także część — choć małą — klasy robotniczej. W różnych środowiskach oczywiście przybiera to różne formy. U Jana Kolla, w jednym z jego ostatnich artykułów, to przybiera formę pozornie głębokich rozważań na temat szekspirowskiej koncepcji tragizmu, z której rzekomo wynika, że wszystko, a więc i socjalizm — to marność nad marnościami, a u takiego robotnika, którego wiara w socjalizm została zachwiana, to przyjmuje inną formę: nie warto budować socjalizmu, nie warto dyskutować o socjalizmie, można być biernym.

Ale zjawisko podważania wiary jest to samo. Tendencja jest ta sama. Trzeba ją widzieć. I nie ma się co tłumaczyć, że samym naciskiem, samym okielzaniem dziesiątciu ludzi piszących sprawę się załatwi. To jest społeczne zjawisko i trzeba walczyć z nim jak ze społecznym zjawiskiem. Trzeba sobie z niego zdawać sprawę nie po to, żeby je bronić, nie po to, żeby je idealizować, ale żeby je widzieć i żeby z nim skutecznie walczyć.

Myślę, że na skrzydle rewizjonistycznym mamy to samo co na skrzydle konserwatywnym.

Na skrzydle konserwatywnym mamy z jednej strony garstkę, nazwijmy to, frakcjonistów. Nie wiem, kto to jest, od stwierdzenia takich rzeczy jest komisja kontroli partyjnej — ale jakież listy chodzą, ktoś je rozsyła. Oprócz tego zaś mamy ot chociażby tego towarzysza, którego list czytał tow. Kasman. Znam tego towarzysza, to jest zwykły robotnik, uczciwy człowiek, tylko zaniepokojony szeregiem rzeczy, które widzi naprawdę, ale widzi poza wszelkimi proporcjami, wyolbrzymione, w oderwaniu od całości sprawy. Jest słusznie zaniepokojony szeregiem rzeczy i tymi rugami rzekomych „stalinowców”, bardzo często niesłusznymi, i rozwojem prywatnej inicjatywy, który bardzo często poszedł w niesłusznym kierunku. Tylko on te sprawy widzi poza proporcjami, nie widzi tego, że są to zjawiska uboczne, zjawiska, z którymi trzeba i będziemy walczyć, ale uboczne zjawiska słusznego procesu. Tego on nie dostrzega.

To samo zjawisko mamy na skrzydle, które się nazywa skrzydłem rewizjonistycznym. Mamy z jednej strony garść ludzi — mniejsza z tym, czy nawet subiektywnie uczciwych, ale ludzi, którzy odeszli lub odchodzą od socjalizmu. A z drugiej strony mamy dziesiątki, setki i tysiące ludzi, którzy są zdezorientowani i zaniepokojeni.

Oni znowu są zaniepokojeni szeregiem rzeczy słusznych, tylko nie widzą ich proporcji.

Pierwsza rzecz — to sprawa źródła całej sytuacji. Słuchałem tutaj niektórych mówców — i nie tylko tutaj. Według nich — tak można było zrozumieć — właściwie wszystko było dobrze, tylko przyszli ci rewizjoniści, narobili szumu i dlatego jest źle.

Towarzysze. Przecież to nieprawda. Po prostu tak nie jest. Przecież z tych ostatnich kilka lat coś się nam na głowę zwaliło. I tym, co się zwaliło na głowę, bynajmniej nie jest rewizjonizm.

Więc dlaczego nie zauważać tego, że się w ludziach coś działo?

Tutaj padło takie słówko, bardzo niedobre słówko.

„Bez oporów zmieniają się tylko ludzie bezideowi”.

Pozornie to jest słuszne zdanie. Bo prawdą jest, że na rozkaz, na komendę zmieniają stanowisko ludzie bezideowi. Tylko że my wszyscy te opory w sobie łamiemy: od śmierci Stalina, że te opory ciągną się przez cały ten okres, że można pisać całą historię tego okresu jako historię naszych oporów, buntów, załamania i cofnięć. Przecież taka jest prawda i gdzie tutaj przeprowadzić granicę między bezideowymi a ideowymi. Kto jest bezideowy? Kto zdradził komunizm? Czy ten, który doszedł do koncepcji zawartych w uchwałach VIII Plenum — przed VII Plenum, czy po VII Plenum, przed VIII Plenum lub też po nim, czy też ten, co je uznał dopiero po IX Plenum?

Tak nie można. Trzeba tępić bezideowość. Ale wcale nie sądzą, towarzysze, że którekolwiek skrzydło ma monopol na bezideowość.

Pamiętamy niektórych towarzyszy, którzy okazali się zdemoralizowani do gruntu, a na tej sali rzucali gromy na rewizjonizm.

Wśród rewizjonistów też się znajdują tacy, którzy machają ręką na socjalizm, dają zań do tego, żeby dobrze zarabiał.

Bezideowość — to nie jest specjalność ani konserwatystów, ani rewizjonistów. Dlatego nie operujemy fałszywym argumentem bezideowości w walce o idee.

Druga rzecz. Mówił tutaj tow. Schaff o tym, jakieśmy dawili naukę, jak on sam ją dawiał, bo myślał, że tak będzie lepiej. Jak w dniach Października dostrzegł, że to było na darmo, żeśmy na tym nie zyskali, ale stracili. Mnie się zdaje, że jest to sprawa przecież nie tylko nauki.

Dla mnie takim może najcięższym ciosem był Poznań. Kiedy w te krytyczne dni poznańskie wracałem ze Szczecina, zatrzymałem się w Poznaniu.

Rozmawiałem tam z naszymi towarzyszami — robotnikami z zakładów, które nie strajkowały, z tymi towarzyszami, którzy swych załóg nie puścili na ulicę. Poszliśmy na piwo, rozmawialiśmy cztery godziny.

Co mówili ci towarzysze, ci dobrzy, najlepsi towarzysze?

W gruncie rzeczy tłumaczyli się, dlaczego na ulicę nie wyszli. Szukali u mnie rozpaczliwie potwierdzenia, że słusznie postąpili, że tak trzeba robić, że o słuszną sprawę trzeba się bić legalnie. Chcieli, żebym im powiedział, że to jest dobrze.

W dni poznańskie mieliśmy poważną część klasy robotniczej Poznania, naszej własnej klasy w jednym z największych miast przemysłowych kraju przeciwko nam, przeciwko partii proletariatu, przeciwko władzy ludowej.

Trzeba to było widzieć i trzeba było postawić pytanie, czy możemy tą drogą iść dalej?

Mówię o tym dlatego, że tutaj padło zdanie: czy działa wróg, można było dyskutować przy Poznaniu.

Mnie się zdaje, że nie można było dyskutować przy Poznaniu. I nie można dzisiaj nad tym dyskutować. Tam wróg na pewno był. Jak 100 tys. ludzi bierze udział w ruchu w mieście, gdzie są stare endeckie i chadeckie pozycje, to śmieszna byłoby mówić, że tam tego wroga nie było.

Tylko nie w tym rzecz. Rzecz przecież w tym, że na ulicy była klasa robotnicza, większość klasy robotniczej Poznania. I nie wróg ją wyprowadził na ulicę, wróg się tylko do niej docepil.

To nie przypadek, że tutaj w jednym kontekście padło porównanie Poznań — Łódź — Warszawa. Słyszałem je wielokrotnie od rewizjonistów, od przeciwników polityki VIII Plenum z zupełnie innej strony.

Dlaczego? Bo i rewizjoniści mówią, że idziemy po tej samej linii. Trzeba widzieć jedną zasadniczą różnicę: że grupa strajkujących tramwajarzy w Łodzi była izolowana od klasy robotniczej, że chuligani w Warszawie byli izolowani od klasy robotniczej, a w Poznaniu myśmy byli izolowani od klasy robotniczej.

Dlatego nie wolno tych rzeczy porównywać i nie wolno ich jednym tchem wymlenić. Tutaj towarzysze mówili, że nie grozi nam nawrót do starych metod. Oczywiście — jakby zrobić gdziekolwiek głosowanie, czy trzeba robić fałszywe procesy, to na pewno nikt za tym nie będzie głosował. Ale nawyk do starych metod tkwi właśnie w takim niewiedzeniu mas. Z tego się później biorą te najgorsze rzeczy, za którymi nikt nie będzie głosował.

Strach przed nawrotem do starych metod tkwi w ludziach. I powiem więcej — tkwi w aparacie partyjnym.

Byłem teraz na sporej liczbie narad i rzuciło mi się w oczy jedno: na tych naradach ludzie głośno mówią, dużo mówią, ale mówią robotnicy, inteligencja. Natomiast bardzo często sekretarze wołają milczeć, wołają obronę polityki partii przetrwać na przedstawiciela Warszawy.

Dlaczego tak jest? Mówiłem o tym z jednym z dobrych, rozumnych towarzyszy. Powiedział mi: wściecie, straszaj, że jeszcze nie wiadomo, jak będzie.

Kto straszy? Nie wiem, kto straszy. Ale straszą. Tak samo, jak nie wiem, kto rozsyła listy Jana Kosy.

To trzeba widzieć towarzysze.

Z dziennikarzami jest jeszcze jedna sprawa.

Jak ktokolwiek z nas pojedzie jako mówca w teren, to co on powie, poszło i minęło, ale jak ktokolwiek z nas napisze fałszywy artykuł, to o nim się pamięta i .nu go pokażą — nawet gdy on sam o tym artykule zapominał.

Tak jest z dziennikarzami. Trzeba widzieć, że nasi dziennikarze pisali wiele rzeczy niesłusznych, mają teraz wyrzuty sumienia — i to są uczciwe wyrzuty sumienia u wielu z nich.

Nie mam zamiaru bronić tego stanowiska, które rodzi bierność. Jest to stanowisko niesłuszne, ale ono w ludziach tkwi i trzeba je cierpliwie, uporczywie przełamywać. Tutaj mówiono, że nie widać jakoś niebezpieczeństwa dogmatyzmu.

Przecież ktoś rozsyła memoriał Kosy i nie tylko o to chodzi, że rozsyła. Przecież my jesteśmy tutaj wszyscy dosyć dorośli ludzie, nie jesteśmy harcerze, wiemy, co to znaczy, jak te same sformułowania, chociażby te o nowym hymnie państwowym, pojawiają się równocześnie w różnych częściach kraju.

Jak pojawiają się równocześnie w różnych częściach kraju tego rodzaju powiedzonka reakcyjne, to wtedy wiem, że to robi radio „Wolna Europa”, ale Jan Kosa przecież nie ma radia „Wolna Europa” do swojej dyspozycji. Ktoś te pisemka rozsyła, nie ludźmy się co do tego.

Słusznie, głęboko słusznie powiedział tow. Wiesław, że rewizjonizmem dogmatyzmu nie przewyciężysz, ale chce powiedzieć, że dogmatyzmem rewizjonizmu też nie przewyciężysz. Chce to poprzeć faktami.

Jest Politechnika Warszawska. Wiadomo, jaka tam jest organizacja partyjna. Wiadomo też, że politechnika stała się punktem wyjścia tego, co tow. Strzelecki razwał awanturami rewizjonistyczno-chuliganskimi. Nie uniwersytet, gdzie są „wściekli” — i to silni, ale politechnika, gdzie ich jest bardzo mało, gdzie oni w organizacji bynajmniej nie nadają tonu.

Drugi przykład. Jest taka dziedzina nauki politycznie trudna, jak historia. Otóż w tej wielkiej fali rewizjonistycznej, która teraz wezbrała w naszym świecie publicystyczno-naukowym, historycy są spokojni (tylko w historii ruchu robotniczego jest specyficzna sytuacja). Dlaczego historycy nie cofają się z pozycji marksistowskich? Bo myśmy tam z dogmatykami skończyli bardzo dawno. Instytut Historii P.A.N. od dawna przeszedł na rozsądne metody pracy z historykami. I rezultatem jest to, że dawni burżuazyjni historycy, którzy przeszli na nasze pozycje, stanęli na gruncie marksizmu, zrobili i robią między pracę, opracowali np. makietę historii polskiej, naszą, marksistowską, nieburżuazyjną, niereakcyjną.

I dzisiaj, kiedy uderza fala rewizjonistyczna, w historii są, owszem, drobne sprawy, np. wysoki korfancarz w związku z powstaniem, ale nie ma wielkiego nacisku rewizjonistycznego, bo nie było nawet w poprzednim okresie silnych wpływów dogmatycznych.

Nota bene dogmatyce, którzy byli i których myśmy jeszcze w 1952 r. odsunęli, to dzisiaj są w historii właśnie tymi wścieklymi, właśnie obrońcami rewizjonizmu.

Mnie się zdaje, że jedną z bardzo skutecznych form pozyskania uczelnych ludzi, i tutaj boją się nawrotu dogmatyzmu, form wyrwania ich spod wpływów rewizjonizmu — jest atak na wszystkie przeżytki dogmatyzmu, które tkwią w nas po dziś dzień.

Mówił już kiedyś tow. Wiesław, o tej nieszczęnej odezwie ZMS w Koszalinie, odezwie, która rzeczywiście dawała do gruntu fałszywy obraz Polski. Ale z tego, co dzisiaj wiemy o Koszalinie odezwa ta dosyć ściśle przedstawiała obraz tego, co działo się w tym mieście.

Oczywiście, trzeba tym młodym ludziom tłumaczyć, że rewizjonizm jest fałszywy, że ten obraz Polski, jaki im się zarysował w głowie, był fałszywy. To wszystko trzeba tłumaczyć.

Ale co im można powiedzieć na to, co wiedzieli o Koszalinie? Bo przecież 4 tygodnie temu oni wiedzieli już to, czego myśmy tutaj jeszcze nie wiedzieli — o głębokim skorumpowaniu terenowego aparatu w Koszalinie.

Trzeba widzieć, że takie rzeczy rodzą rewizjonizm, w takich sytuacjach łatwo ucze- wemu człowiekowi i dobremu socjaliście ześlizgnąć się na manowce rewizjonizmu.

Wezmę drugą rzecz, którą znam tylko z prasy.

Na ostatnim plenum WKW tow. Szafranski i tow. Doliński proponowali usunięcie jakiegoś towarzyszy z Nowego Dworu z plenum za nadużycia materialne. Znam tow. Szafranskiego i tow. Dolińskiego i nie sądzę, że lekkomyślnie proponowali usunięcie towarzyszy, ale plenum WKW odrzuciło ich propozycję.

Pytam, towarzysze, jaką twarz ma partia w Nowym Dworze, gdy ludzie wiedzą, że X czy Ypsilon brał na własne osobiste cele kredyty przeznaczone dla chłopów.

wbrew przepłom prawa, nadużywając swego stanowiska, i partia, instancja partyjna, plenum KWK nie uznaly tego za bład, nie uznaly tego za karygodne? Jaką twarz ma partia wśród chłopów nowodworskich?

Mysle, że trzeba tę sprawę wyjaśnić do końca. Może się stała krzywda tej i w przyszłości, może ma rację większość towarzyszy z KWK, ale wtedy trzeba pociągnąć do odpowiedzialności tych, którzy stawiali niesłuszny zarzut. Jeżeli zaś nie, to mysle, że trzeba pociągnąć do odpowiedzialności tych, którzy uważają, że człowiek nadużywający swego stanowiska dla korzyści materialnych może być członkiem partyjnej instancji, może się cieszyć zaufaniem partyjnej organizacji wojewódzkiej. Mysle, że to trzeba zrobić, bo to nas podtrzyma, to nam pomoże w umacnianiu więzi partyjnych, wiary w socjalizm.

Jednym z czynników, które nam dzisiaj utrudniają pozycję wobec rewizjonizmu, jest nasza słabość teoretyczna. Tutaj słuszne były uwagi pod adresem „Nowych Dróg”.

Jeśli idzie o nas samych, to przedstawimy pewne propozycje kierownictwu partii.

Alc chcę powiedzieć, że sprawa jest o wiele głębsza, że nie chodzi tylko o to czy linc pismo. Sprawa polega na tym, że myśmy przez ostatnie 20 lat nie rozwijali twórczo marksizmu-leninizmu — mówilo się, że rozwijamy go od plenum do plenum, w uchwałach KC, ale w istocie rzeczy nie konfrontowaliśmy naszej teorii z rzeczywistością.

Ślad się wzięły te rozbieżności między słowem a rzeczywistością, między teorią a praktyką. I to jest teraz sprawa, o której można dużo mówić. Ale obecnie jest to dla nas wielkie i trudne zadanie — zadanie, którego nikt za nas nie zrobi.

Słusznie tutaj powiedziano: trzeba nam teoretycznej analizy ruchu kółek rolniczych. To jest prawda.

Alc nie mogę się zgodzić, gdy ma się pretensje do „ideologów”, że tego nie zrobili, bo im nie zależy na socjalizmie.

Dajmy spokój z takimi zarzutami. Tak samo można powiedzieć, że jak inny towarzysz się jeszcze ze wszystkim złodziejami na swoim terenie nie uporął, to mu nie zależy na socjalizmie. A przecież nikt tego nie powie.

Nie o to chodzi. Chodzi o inną rzecz.

Nie wierzę, że mogą „ideolodzy” stworzyć teorię kółek rolniczych. Mysle, że rzeczywistą teorię marksizmu-leninizmu możemy wszyscy rozwijać tylko razem opierając się na doświadczeniu.

Nie wierzę, że teorię kółek rolniczych można robić bez Kruczka, bez Kozdry, bez Włeczorka, bez tych wszystkich, którzy w terenie kierują pracą nad rozwojem tych kółek.

Może później, opierając się na ich doświadczeniu, na uogólnieniu ich doświadczeń, ktoś z towarzyszy, który specjalnie się zajmuje pisaniem, opracuje w formie artykułu wynik tych naszych wspólnych dociekań. Ale musimy iść w kierunku powrotu do starej i dobrej tradycji ruchu robotniczego, od której odeszliśmy od lat — że działacz robotniczy to jest zarazem pracownik ideologii, i że na odwrót, pracownik frontu ideologicznego jest zarazem działaczem, który siedzi w ruchu, w terenie.

Myśmy trochę poszli w tym kierunku i to nam pomaga, to trzeba kontynuować, bo bez tego niemożliwy jest twórczy rozwój marksizmu.

Oczywista, już dzisiaj możemy i powinniśmy robić jedno — bronić elementarnych prawd, które są atakowane. A pod tym względem działamy za mało.

Alc trzeba sobie powiedzieć, że aby do końca przezwyciężyć rewizjonizm, trzeba dać odpowiedź na wszystkie nowe pytania, które postawiło życie, dać na nie naszą marksistowską odpowiedź przeciwko rewizjonistycznej odpowiedzi. To jest trudna i duża praca, to nie jest rzecz, którą można wykonać z dnia na jutro. Powinniśmy się zastanowić, jak to zrobić, jak zorganizować nasze sily, jak zebrać tych, którzy już nie będą dyskutować nad tym, czy dyktatura proletariatu powinna istnieć czy nie, i nie będą dyskutować nad tym, czy radziecka forma dyktatury proletariatu jest jedynie możliwa — ale usiądą i przeanalizują doświadczenia tych różnych form dyktatury proletariatu, które są. Przeanalizują wspólnie — i wtedy spróbują dojść do nowego. Nikt tego za nas nie zrobi.

Mówię o tych sprawach po to, ażebyśmy widzieli, że obok niezbędnych środków administracyjnych potrzeba wielkiej kampanii ideologicznej, która jest zaznaczona tylko w uchwałach (jestem za tym, żeby wzmocnić te akcenty). Kampania, która by pozwoliła zyskać dla tej polityki partii olbrzymią większość ludzi ulegających w pewnym stopniu wpływowi jednego lub drugiego skrzydła.

Wreszcie ostatnia bolesna sprawa, sprawa młodzieży.

Ruch młodzieżowy obserwuję dosyć z bliska. Sprawa ZMP — to jest jedna z kwestii, jakie poniesliśmy, takich samych, jak np. niepotrzebne rozwiązanie dużej liczby spółdzielni. Z bliska tylko widziałem konflikt w ZMS i jeszcze w ZMP. Konflikt ten rozgrywał się między dwoma kierunkami: między kierunkiem rewizjonistycznym, likwidatorskim, obiektywnie antysocjalistycznym głoszącym koncepcję młodej partii przeciwko starej partii, koncepcję rewizjonistycznej partii przeciw partii leninowskiej, a drugim kierunkiem, reprezentującym inną koncepcję — częścią młodych towarzyszy, którzy mówili różne rzeczy, czasem niesłuszne, ale którzy zarazem wiedzieli jedno, my przeciw partii nie pójdziemy, my chcemy iść z partią. I to był proces dojrzwania.

Jeden z nich, którego tu na sali nie ma, powiedział mi: wicie, towarzyszu, jaki jest najlepszy sposób przeciwko wściekłości? Kiedy wściekli człowieka dobrze poznają. Trzeba powiedzieć, że tych towarzyszy „wściekli” dobrze gryzli. Ci towarzysze dojrzwali w walce. Owszem — telefonogram, który rozesłał KC ZMS, był błędny i stanowił przejaw pewnych wahań. Ale przecież jest i prawda druga, że tych Gilaśów i Gronostajów oni wyleli od razu po wiece. Jest prawda, że oni usnęli liberalistów z KW ZMS, sami zrobili porządek, jest prawda, że oni organizacje ZMS w miarę możliwości nastawili do walki po stronie partii. Mnie się zdaje, że to trzeba też powiedzieć.

Trzeba powiedzieć jasno: tym towarzyszom musimy pomóc. Ci towarzysze mają bardzo trudne zadanie, popełnią jeszcze niejedną bład. Sądzę, że to, co oni robią już w tej chwili, jest pracą idącą w słusznym kierunku, którą trzeba popierać, ale błędów popełnionych przy tym nie można stawiać w jednym rzędzie z antypartyjną robotą.

Kończę jednym zagadnieniem. Obawiam się, że u nas na tej sali propozycje zagadnień są nieco inne niż w kraju. U nas problem rewizjonizmu i dogmatyzmu wyrósł ponad wszystkie inne. Nie ludzę się, my z rewizjonizmem, z dogmatyzmem będziemy walczyli jeszcze dosyć długo. Na pewno do Zjazdu, ale jeszcze i po Zjeździe. W gruncie rzeczy tutaj w kampanii weryfikacji będziemy mogli rozwiązać administracyjnie tylko te najoczywistsze wypadki, bo inaczej nie można, bo inaczej byłoby źle.

Natomiast co nurtuje kraj? Kraj nurtuje sprawa złodziejstwa i bezkarności złodziejstw

Chcę szczerze powiedzieć towarzysze. Ostatnio przebywałem dosyć długo w terenie. Jak się rozmawia nie na wiece, w oddziałowej organizacji partyjnej, gdzie jest 30 ludzi, to we wszystkich sprawach z większością ludzi można się dogadać. Krzyczą, krwią plują, ale jak się mówi spokojnie, to argumenty przekonują. Mówię o organizacjach robotniczych. W niektórych organizacjach w PZGS czy w służbie zdrowia jest gorzej, bo tam jest głucho, tam jest milczenie. Ale klasa robotnicza krzyczy, klęci się, czasem mówi niesłuszne rzeczy, ale przekonać ją można. Ale w jednej sprawie żadne argumenty nie skutkują — bo w gruncie rzeczy tu nie ma żadnych argumentów. Jak zaczynają wylizywać, że ten złodziej chodzi leżakarnie, że tamten złodziej wyszedł z procesu, że ten jeszcze z partii nie jest wykluczony itd. — to w takich wypadkach mogę powiedzieć tylko jedno — macie rację, będzmy się starali zrobić. Nie więcej.

Kraj chce w tej chwili dwóch rzeczy: sprawiedliwości i porządku. Sprawiedliwość to znaczy, żeby złodziej był ukarany i żeby niewinnemu człowiekowi krzywdę się nie stała. Porządku, żeby nie było bałaganu. Kiedy pójdziemy w teren, to myślę, że na tych sprawach trzeba się bardzo skoncentrować. Trzeba, żeby nam klasa robotnicza pomogła uporządkować sprawy, dać sobie radę z bezpartyjnymi i partyjnymi złodziejami. Tutaj występuje sprawa kierunku VIII Plenum, sprawa rozwoju i wzmocnienia wewnątrzpartyjnej demokracji w toku tej kampanii. Bez kontroli od dołu, bez mas, chcemy wszystkich członków KC na sześć miesięcy posłać — nie damy rady. Jedno jest wyjście, uruchomić do tej walki masę partyjną. Jeśli idzie o porządek i sprawiedliwość, one pójdą, one nam pomogą. I dlatego chciałbym, żebyśmy wypowiedziawszy tu na tej sali, jak to jest nasze prawo i nasz obowiązek, wszystkie nasze wątpliwości, wszystko co nas nurtuje, wyszli jednolicie realizować politykę partii, politykę, której wyrazem będą nasze uchwały.

Tow. JOZEF TEJCHMA

Symboliczny staje się fakt, gdy w ostatnich tygodniach na zebraniach młodzieży ten czy ów dyskutant mówił już o sputniku, który krąży nad ziemią, a jednocześnie wspomina o świetlicach zamienianych na karczmy. Oczywiście, pijak może śmiać się w przyszłości do kosza rakiety, podobnie jak ci z Lubelskiego, którzy czepiali się helikoptera. Ale rozumieć technikę, naukę i postęp współczesny może tylko człowiek o wysokim poziomie ogólnym. Jest to tylko pewna przenośnia. Chodzi o problem młodzieży.

Ostatnio w tych sprawach najczęściej zabierają głos działacze z komitetów antyalkoholowych i władze kościelne. Komitety partyjne — wydają się — troszczyć się nie tyle o rozwój aktywności młodzieży i organizacji, ile o to, by młodzież nie przysporzyła dodatkowych kłopotów i trudności.

Jeśli jest spokój wśród młodzieży — milczą, jeśli młodzież pije — narzekają, jeśli coś wybuchnie, jak na przykład w Warszawie — omawiają na posiedzeniu egzekutywy. Jest to pewne uproszczenie, ale nie miało się bardzo z rzeczywistością. Można sprawę postawić tak, że istnieją organizacje ZMS, ZMW, ZHP i w nich szukacie należy przedzielić wszystkim rozwiązana kwestii młodzieży? Można błędami tych organi-

zacji tłumaczyć wszystkie złe zjawiska w życiu młodzieży. Ale jest w tym tylko część prawdy.

Drugą częścią prawdy polega na tym, że trudności w rozwoju organizacji wynikają między innymi z ogólnych przyczyn, które są także źródłem trudności całej partii. Nie ma w tym twierdzeniu próby usprawiedliwienia organizacji, nie wynika z tego, że jej działacze winni czekać bezczynnie, aż pojawi się sytuacja bardziej sprzyjająca rozwojowi organizacji.

Nie można także zgodzić się a priori z sądem, że pozostałości ubiegłego okresu, których nie wolno oczywiście lekceważyć są jedynym źródłem dzisiejszej trudnej kwestii młodzieżowej.

W wielu krajach, w których nie było tak zwanego ubiegłego okresu, występowały w życiu młodzieży wiele zjawisk podobnych do tych, jakie istnieją u nas. Nie po to — rzecz jasna — należy spostrzegać pewne wspólne zjawiska wśród młodzieży w skali światowej, by dojść do wniosku, że nie ma powodów do zmartwienia. Czarliwcy tylko o to, by sobie uswiadomić, iż sprawy nie można rozwiązać środkami dotychczasowymi. Potrzebna jest — wydaje się — dobra znajomość problemów młodzieży, potrzebne są badania socjologiczne, potrzebne jest zwrócenie uwagi całej partii, publiczności, ośrodków ideologicznych i pedagogicznych nie tylko i nie tyle w obecnej chwili na organizacje młodzieżowe, które są jeszcze bardzo niecierpe, ile na całą młodzież.

Wnioski, jakie mogą stąd płynąć dotyczące muszą nie tylko organizacji, lecz także całego systemu wychowawczego oddziaływania na młodzież, a więc szkółnictwa, instytucji kulturalnych, oświatowych, prasy itp.

Jeśli tak palący jest problem modelu gospodarczego, to niemniej ważny jest model instytucji wychowawczych.

Rzecz jasna, nie chodzi o napisanie kodeksu moralności, jak to próbowano niekiedy czynić, lecz o dostosowanie wszystkich instytucji wychowawczych i form działania do obecnych potrzeb młodzieży, przede wszystkim robotniczej i chłopskiej.

Tak się złożyło, że pewne formy działania, bardziej skuteczne i pociągające młodzież, jak turystyka, wycieczki zarobkowe, niektóre dziedziny sportu, różne kluby techniczne, domy wczasowe, mają w dużym stopniu charakter elitarny. Nie korzystają z nich podstawowa masa młodzieży robotniczej i chłopskiej, którą częściej chcemy jedynie polityką w najgorszym znaczeniu, to znaczy samymi zebraniem oraz akcjami, jakich wymaga chwilowa sytuacja.

Jeśli nastąpił pewien zwrot w świadomości młodzieży, to wydaje się, że najprościej można go ująć m. in. jako zwrot w stronę konkretnego. Bohaterem dawnych lat był głównie dobry mówca. To była niekiedy wystarczająca legitymacja działacza.

Młodzież ma jedno proste doświadczenie od gadania nie się nie zmienia. Na wsi młody, wierzący człowiek bardziej ceni proboszcza za zorganizowanie w parafii kółka artystycznego niż za najlepsze kazanie. Dlatego sądzę, że młodzież należy zdobywać konkretnie, bez apelów, stwarzając dla niej najbardziej elementarne warunki, w których znajdzie zaspokojenie swych zainteresowań i dzięki którym zainteresowanie te zostaną rozbudzone. Walka o młodzież dzisiaj nie sprowadza się do tego, kto częściej i lepiej do niej przemawia, lecz do tego, kto w praktyce wykaże większą umiejętność organizowania życia.

Dlatego uważam, że do tych spraw dzisiaj należy podchodzić nie tylko z punktu widzenia ideologicznego, ale także praktycznego. Różne wątpliwości młodzieży pogłębiona zazwyczaj bezczynność. Często spotykamy w Związku Młodzieży Wiejskiej u poważnych nawet aktywistów jakies chorebliwe wręcz nastawienie: nie się nie da

złobie, chociaż nieraz trudno się od nich dowiedzieć, jakie konkretnie czynili wysiłki, jaka próba działania doznała niepowodzenia.

Tymczasem ktoś ze wsi mówi, że świetlicę zamieniają na karczmę. Czyż trzeba wyjaśnić sobie najpierw wszystkie ideowe wątpliwości, by zająć się taką prostą sprawą? Jest to oczywiście tylko przykładowa ilustracja faktu, że jest wiele zagadnień, do których należy podejść praktycznie, które same się nie zalatwią, choćby nawet zając wobec nich najbardziej zdecydowaną postawę ideologiczną.

Prawdopodobnie tym się kieruje kier, jeśli dąży ostatnio na wsi do uzupełnienia i węższej działalności religijnej działalnością kulturalną, a nawet gospodarczą.

Nie chodzi tu — rzecz jasna — o przeciwstawienie ideologii praktyce ani o lekceważenie tej pierwszej. Chodzi o dokumentowanie praktyką siły ideologii, a nie szukanie w niej usprawiedliwienia dla bezczynności, jak to się niekiedy zdarza.

Jakie są dotychczasowe doświadczenia ZMW?

Doświadczenia są takie, że obecna sytuacja na wsi żywiołowo wysuwa przed ZMW dwie główne dziedziny pracy. Są nimi kultura i oświata oraz rozwój gospodarczy wsi. Nie można lekceważyć zjawiska, którego istnienie możemy już stwierdzić z całą pewnością. Jest nim wysuwanie przez młodzież wiejską i jej aktywistów najbardziej elementarnego żądania — dajcie repertuar dla zespołów artystycznych, przyciągnijcie instruktorów i bibliotekarzy, pomóżcie w uzyskaniu świetlic itp.

Nie są to więc przede wszystkim żądania dodatkowych środków finansowych. Jest to zjawisko pozytywne, zapewne świadczące przeciwko tym, którzy wprowadzili rozprawiając o sprawach młodzieży, lecz często mówią na starą modłę: „dawniej młodzież była inna, była lepsza”.

Krytycy młodzieży często nie potrafią przedstawić żadnych wniosków konkretnych, a były takie głosy i tutaj na Plenum. Jeśli żąda się m. in. od młodzieży — i słusznie — krytyki konstruktywnej, to nie mniej, ale bardziej konstruktywna winna być krytyka adresowana do młodzieży.

Wracając do sprawy, sądzamy, że ZMW może odegrać aktywną rolę w rozwoju i przemianach kulturalnych wsi — zaczynając od spraw drobnych, których myślą przewodnią będzie upowszechnienie na wsi dóbr kultury narodowej i światowej.

Osiągnięcia wsi po wojnie w zakresie kultury i oświaty — to jedna z największych zdobyczy. Lecz wiele wysiłków kulturalnych, popieranych nawet środkami finansowymi, doznawało niepowodzeń dlatego, że nie trafiło na aktywne środowisko kulturalne, a — co więcej — gotowe imprezy przynieszone do wsi z zewnątrz przyczyniały się do zabijania tej aktywności, do wychowywania biernych konsumentów kultury.

Sądzamy, że środki państwowe winny być głównie przeznaczane na tworzenie trwałej bazy kultury na wsi, nie zaś na administrację kultury.

Nie rozwijając szerzej tej sprawy, ZMW kształtuje się jako organizacja spełniająca rolę jednej z głównych sił społecznego ruchu kulturalnego i oświatowego wsi. Ma to także niemałe znaczenie ideologiczne, gdyż są jeszcze pewni ludzie, którzy przejawiają tendencje do zamykania wsi w jej opłotkach kulturalnych, ludzie, którzy chcą przeciwstawić kulturę wsi kulturze miasta, którzy głoszą, że miasto jest źródłem degeneracji, a wieś źródłem moralnego i kulturalnego odrodzenia.

Druga dziedzina pracy dotyczy spraw gospodarczych wsi. Wysuwa się tu na czoło kwestia jedynie pośrednio związana z gospodarką i produkcją rolną. Jest nią oświata rolnicza.

Pierwszymi krokami ZMW w tej dziedzinie — to organizowanie zespołów przysposobienia rolniczego. Doświadczenia nasze nie przesądzą jeszcze, jakie formy masowej oświaty rolniczej najbardziej odpowiadają obecnym warunkom. Przesądzą

dotąd jednak potrzebę zajęcia się tym problemem bardzo poważnie nie tylko jako sprawą naszej organizacji, lecz jako sprawą ogólnopolską. Nie można dalej traktować zawodu rolnika jako zawodu nie wymagającego żadnego przygotowania. Nie może być tak, by młody, bardziej energiczny i mający wyższe aspiracje człowiek sądził, że nie znajdzie na wsi dla siebie miejsca.

Dążenie do odpływu ze wsi oczywiście jest zjawiskiem raczej naturalnym i usprawiedliwionym. Ale nie jest naturalne takie zjawisko, kiedy nie rca na wsi grup młodzieży, które decydują się na pracę w rolnictwie nie siłą zwyczaju i konieczności, lecz świadomie, które uświadamiają sobie potrzebę przebudowywania wsi w perspektywie socjalistycznego rozwoju.

Znowu tu nie miejsce na szczegółowe oświetlenie możliwości działania organizacji w zakresie gospodarczego rozwoju wsi. Chodzi o ogólny wniosek, że organizacja w tym działaniu musi być związana z życiem gospodarczym wsi, że kwestia przebudowy wsi, jej unowocześnienia jest i musi być jednym z głównych zadań i celów ruchu społecznego, którego formą organizacyjną dla młodzieży wiejskiej stanowią ZMW.

Jeśli teraz spojrzeć na sprawę z partyjnego punktu widzenia, to można wypowiedzieć krytyczne uwagi pod adresem terenowych komitetów i działaczy, że ich podejście do spraw młodzieży jest często bardzo jednostronne.

Związek Młodzieży Wiejskiej ma specyficzne trudności, gdyż łączy w sobie wpływy dwóch partii i na tym tle pojawiają się niekiedy konflikty głównie natury personalnej. Rzecz jasna, ZMW nie jest wolny od różnych niebezpieczeństw. W niektórych ogniskach zdarzają się wystąpienia podrywające wpływy partii na ZMW, odmawiające jej prawa do oddziaływania na młodzież wiejską. Są jednostki, które w ZMW chcą zdobyć trybunę dla krytyki działalności partii i rządu nie poczuwając się do odpowiedzialności za rozwiązanie trudności, jakie przeżywamy. Tego tolerować nie będziemy.

Mamy także kłopoty innego rodzaju. Zdarzają się próby rozstrzygania spraw personalnych władz ZMW poza organizacją w drodze porozumień międzypartyjnych lub grupowych rozgrywek obliczonych na wyeliminowanie jednej lub drugiej strony. Utrudnia to demokratyczne funkcjonowanie życia ZMW, a często wręcz podważa organizacyjną samodzielność.

Nie interpretujemy samodzielności w tym sensie, by stać jak najdalej od wysiłków partii. Rozumiemy samodzielność organizacji jako warunek niezbędny do tego, by zdolna ona była aktywizować młodzież, lecz aktywizować w kierunku realizacji programu partii, w kierunku socjalizmu, samodzielność, która umacnia, a nie osłabia wpływy partii na młodzież.

Rzecz jasna, rozwójowi organizacji nie może sprzyjać to, że wiele komitetów partyjnych ogranicza się do zainteresowania wyłącznie sprawami personalnymi, nie rzadko przy tym powodując bez gruntownej oceny ludzi ze środowiska ludowego odsuwanie ich od działalności.

Niektóre komitety partyjne ulegają pewnemu złudzeniu. Mysłą, że ułożenie spraw personalnych we władzach organizacji po własnej myśli przesądza tym samym kwestię wpływów partii na młodzież.

Jak ci członkowie partii pracują w Związku? Jaki jest ich kontakt z młodzieżą? Jaką opinię młodzieży o partii kształtują nie słowami, lecz codzienną swą pracą — to już rzadziej jest przedmiotem zainteresowania. Aktywni wiejski ZMW napotyka w pracy wiele takich trudności, których nie może sam rozwiązać przy złej woli lub braku pomocy ze strony rad narodowych i innych instytucji.

Wiele poczynań młodzieży może się załamać, jeśli nie znajdzie ona w porę zrozumienia i poparcia. Nie chcę tu wskazywać przykładów.

Komitety partyjne nie zawsze sobie zdają sprawę, jak często tracą wielkie możliwości zdobywania stopniowo i codziennie wśród młodzieży wiejskiej wpływów, przyczynając choćby od pozyskania zwykłej sympatii tej młodzieży dla działaczy partyjnych, którzy pomogą jej w załatwieniu nawet drobnej sprawy. Młodzież wiejską bardzo praktycznie ocenia partię, obserwując życie i postawę jej członków.

Dlatego też demagogia antypartyjna, jaka niewątpliwie zdarza się na wsi, znajdzie ze strony młodzieży wiejskiej i kół ZMW tym szybszy i skuteczniejszy odpor, im bardziej komitety partyjne będą wymagać od członków partii działających w środowisku wiejskim postawy i pracy zasługującej na uznanie i zaufanie.

Związek Młodzieży Wiejskiej, choć jeszcze bardzo słaby i nieliczny, będzie swą działalnością umacniał wpływy socjalizmu na wsi.

Tow. LUCJAN MOTYKA

Nie będę poruszać spraw już omówionych w dyskusji. Chciałbym tylko dorzucić kilka uwag o sytuacji w partii opierając się na doświadczeniach krakowskiej organizacji partyjnej.

Pragnę na wstępie stwierdzić, że uważam za słuszny projekt uchwały w sprawie weryfikacji członków partii i odroczenia III Zjazdu naszej partii.

Wszystko przemawia za tym, że odroczenie Zjazdu pozwoli nam na likwidację tego zamętu ideologicznego, jaki niestety jeszcze jest dość znaczny w szeregach naszych aktywistów i członków partii, a przynajmniej pozwoli na poważne ograniczenie tego zamętu i na dalsze okerzpienie organizacyjne partii.

Mamy przed sobą w naszym życiu politycznym dwa wydarzenia, których zasięg jest nie tylko ogólnopartyjny, nawet nie tylko ogólnonarodowy. Te wydarzenia wzbudzą poważne zainteresowanie w całym międzynarodowym ruchu robotniczym, w całej opinii międzynarodowej. Mam na myśli oczywiście nasz Zjazd i wybór do rad narodowych.

Jesteśmy, zdawałoby się, wszyscy zgodni, że Zjazd musi być manifestacją jedności naszej partii: wokół linii politycznej wytyczonej na VIII Plenum Komitetu Centralnego. Tymczasem referat tow. Gomułki wskazuje wyraźnie na to, że tej jedności nadal, mimo uchwał IX Plenum, grozi poważne niebezpieczeństwo.

Czy rzeczywiście istnieje niebezpieczeństwo frakcyjnej działalności dwóch skrzydeł nie akceptujących linii partii?

Niestety, fakty potwierdzają w całej pełni troskę kierownictwa partii w tej sprawie. Chciałbym dać parę przykładów z terenu województwa krakowskiego.

W Krakowie w ubiegłym roku mieliśmy chyba — poza Warszawą — największe skondensowanie tych konfliktów, które w tym burzliwym okresie przeżyła nasza partia. Przypominam okres manifestacji październikowych 20-tysięcznego środowiska studenckiego, usuwanie prezydentów rad narodowych na wiecach, dyskryminację członków partii we wsiach, którzy często musieli na noc po prostu zamknąć się przed fizycznym atakiem wrogów partii, mieliśmy manifestację w związku z wydarzeniami na Węgrzech, strajki itd.

U nas dotychczas działa środowisko prawicy PSL, które swój wpływ usiłuje rozszerzać na cały kraj. Mieliśmy największe w Polsce rozbięcie w ruchu młodzieżowym.

U nas najtrudniej montowała się jedność Związku Młodzieży Socjalistycznej i u nas istniały dwa związki na wsi, to znaczy Związek Młodzieży Wiejskiej i „Wieś”, które oczywiście grawitowało na prawo.

Mieliśmy w środowisku studenckim polityczny ośrodek lewicy akademickiej, tzw. POLA, który pragnął, podobnie jak tygodnik „Po prostu”, budować rzekomo socjalizm na podłożu tylko krytyki i negacji. W ostatnim czasie odczuwaliśmy także w opinii publicznej skutki przestępczej działalności Dziadonia, Hartmana, bezkarnej w ubiegłym okresie.

Wspominam o tym dlatego, żeby wskazać, że partia miała na terenie naszego województwa wiele dodatkowych — poza ogólnopolskimi — trudności w swojej pracy politycznej. Wiele tych trudności należy już do przeszłości. Partia oczywiście okrzepła, załatwiła wiele trudnych spraw, ale musi budzić największe zaniepokojenie fakt, że w tych trudnych chwilach, kiedy biliśmy się o jedność naszej partii, o autorytet instancji partyjnych, ogniw partyjnych, wielu towarzyszy — i to towarzyszy starych, doświadczonych w pracy partyjnej — stanęło na uboczu i nie pomagało partii w jej ciężkiej walce.

Muszę powiedzieć, że przy najbardziej samokrytycznym podejściu do tych towarzyszy cała egzekutywa KW nie ma sobie nic do zarzucenia. Staraliśmy się towarzyszy, którzy zagubili się w okresie października, przywołując do pracy, rozwinięciu ich narosłe opozycje, ich konflikty wewnętrzne, urządziliśmy szereg zebrań i spotkań, zachęcając ich do pracy w partii, do pomagania partii w ciężkim okresie odbudowy jej autorytetu. Niestety, u niektórych spotkaliśmy się z dość konsekwentną, milejącą bezczynnością albo wręcz z negacją i sformułowaniami: „niech sobie samu pracują bez nas”. Nie mówię oczywiście o wszystkich starych towarzyszach, którzy odleźli od pracy w aparacie partyjnym czy w aparacie rad narodowych i UB. Wielu z nich włączyło się do pracy, ale grupa, która stanęła zdecydowanie na uboczu, była dość poważna. Przychodzili do nas niektórzy z tych towarzyszy z propozycjami założenia klubu starych komunistów, stworzenia możliwości własnej wewnętrznej i zamkniętej pracy, a w końcu zgłosili się do KW, z tym że postanowili pracować po jednej linii, mianowicie zakładać kółka TPPR i działać w Towarzystwie Przyjaźni Polsko-Radzieckiej.

Byłoby to oczywiście wszystko w porządku, bo przecież partia nasza najwyżej zainteresowana jest w rozwoju przyjaźni ze Związkiem Radzieckim. Partia w swoim programie zakłada przecież najwyższą współpracę i budzenie przyjaźni do ZSRK nie ze względów geograficznych, ale ze względów głęboko ideowych. Gdyby Towarzystwo miało obejmować tylko członków partii, nie miałoby celu jego istnienie, bo członkowie partii przez sam fakt należenia do niej realizują w praktyce założeń TPPR. Ale musi budzić najwyższe zaniepokojenie fakt, że Towarzystwo, które miało i powinno pracować na szerokiej bazie ogólnonarodowej, w drodze wciągania szerokiego rzesz społeczeństwa do szerzenia i wzmacniania tej przyjaźni, miało stać się odskocznią do jawnej — trzeba to wyraźnie powiedzieć — opozycyjnej działalności w stosunku do partii. A fakty potwierdzają to nasze zaniepokojenie.

Część tych towarzyszy, którzy nie chcieli włączyć się do żadnej organizacji i partyjnej pracy, jeździło z ramienia TPPR w teren, wygłaszając przemówienia i sformułowania kwestionujące osiągnięcia VIII Plenum, dorobek partii w okresie ostatniego roku, zarzucając, że partia nie mówi o przyjaźni do Związku Radzieckiego, wbrew oczywistym faktom, wbrew temu, że nie było takiego przemówienia tow. Wiesława i innych członków naszego kierownictwa, gdzie by tych problemów nie poruszano.

Sądzę, że odpowiedź tow. Wiesława w końcowym przemówieniu na IX Plenum KC tow. Mijałowi dostatecznie wyjaśnia te sprawy. Dlatego fakt, że chce się z Towar-

Przyjaźni Polako-Radzieckiej stworzyć bazę sekcji, dogmatycznej, antypartyjnej działalności, nie może być tolerowany. W naszym interesie leży, aby działalnością Towarzystwa pod tym względem zajęło się kierownictwo partii i ażeby działalność ta była absolutnie zgodna z linią i z działalnością całej partii we wszystkich jego ogniwach. W każdym razie na terenie Krakowa postaramy się o to, ażeby rozwój TPPR, którego bardzo pragniemy, nie rozmiął się z zasadami naszej partii.

Mieliśmy i inne fakty. Musieliśmy usunąć I sekretarza KP w Wadowicach, który pozwolił sobie w dniu 4 października na plenum KP wygłosić przemówienie zasadniczo rozmiłujące się z linią partii. Nie wiem, czy to jest przypadkowa zbieżność, że mieliśmy wtedy właśnie gorący okres manifestacji studenckich. Był to okres, w którym tylko przez stanowczą postawę kierownictwa partii i robotników na terenie województwa krakowskiego uniknęliśmy podobnych manifestacji, jakie zdarzyły się w Warszawie. A trzeba powiedzieć, że czyniono w tym kierunku konkretne przygotowania. Były próby przerzucenia tych manifestacji również na klasę robotniczą, były ulotki w Nowej Hucie i w innych większych fabrykach, i w tym właśnie dniu tow. Kolyza I sekretarz KP w końcowym swoim przemówieniu na plenum komitetu powiatowego powiedział, że z października cieszą się tylko spekulanci, bo oni tylko na nim zarobili miliony, że robotnikom się nie nie poprawiło, a teraz zrodziło masło, z czym on oczywiście zgodzić się nie może. Mówił on m. in. i to — co zresztą łączy się z poprzednio omówioną próbą działalności w TPPR — że teraz w partii o przyjaźni ze Związkiem Radzieckim nie się nie mówi, przy czym miał na myśli oczywiście całą partię łącznie z kierownictwem.

Rzecz jasna, że musieliśmy usunąć sekretarza, który w ten sposób „renizuje” linię partii.

Tłumaczenie tow. Kolyzy, że korzystał z dorobku VIII Plenum, to znaczy z prawa wyrażania swoich wątpliwości przed członkami partii, nie wytrzymuje chyba krytyki, dlatego że to nie były wątpliwości, nie klasyczna negacja podstawowej linii partyjnej.

Dzieje się to w okresie, kiedy również ze strony środowisk rewizjonistycznych — a tych na terenie Krakowa nie brak — mamy kłopoty. Kraków posiada poważne, największe po Warszawie środowisko studenckie, posiada duże środowisko intelektualne i inteligentne, które najbardziej było podatne na wpływy rewizjonistyczne, jakie szerzyły się w partii i poza partią.

W pierwszych miesiącach po VIII Plenum rozmawialiśmy z wieloma członkami partii, którzy stali na pozycjach defetystycznych i rewizjonistycznych.

Istniała u nas tzw. POLA, to znaczy „Polityczny Ośrodek Lewicy Akademickiej”, który grupował pewną część studentów — członków partii i część studentów spoza partii, którzy jednak deklarowali się jako komunisty, jako zwolennicy budowy socjalizmu. Mieliśmy pewne złudzenia, że przy trudnej sytuacji partyjnej w środowisku studenckim uda nam się nakłonić tych młodych ludzi do pozytywnej działalności partyjnej.

Nawet mimo takich faktów, jak niepartyjne zachowanie się w czasie manifestacji w dniu 1 Maja, próbowaliśmy jakiś traktować ich w ten sposób, aby umożliwić im działalność w ramach partii. Muszę powiedzieć, że na pewno popełniliśmy błąd. Zgadzałem się z tymi towarzyszami, którzy stwierdzali, że w walce z rewizjonizmem, w walce z tymi, którzy tylko przez likwidatorstwo i negację próbują zdobywać sobie wpływy w środowisku wrogim socjalizmowi — musimy być jak naj-

bardziej konsekwentni i tylko ta konsekwencja pozwoli nam na ofensywę polityczną w środowisku wyższych uczelni.

Zdaje sobie sprawę, że niełatwa będzie obecnie nasza praca w środowisku studenckim, że będziemy musieli dolożyć wielu wysiłków, ażeby uczelnianych — a tacy przecież stanowią większość — członków partii pobudzić do aktywnej i prawidłowej działalności.

Na przykładzie POLA wyraźnie widać, że ten hamulec, ta jakaś obawa przed utratą zdobytej w Październiku popularności były hamulcem w pracy partyjnej. Trwanie na pozycjach negacji i opozycji nie da niczego dobrego — musi doprowadzić do spełnienia na pozycje antypartyjne.

Dlatego też wydaje mi się, że usunięcie z partii niektórych przedstawicieli tych środowisk było koniecznością.

Mamy zamiar pracować w ten sposób, ażeby przede wszystkim postawić na jakości działaczy partyjnych w wyższych uczelniach i przez wypróbowanych towarzyszy doprowadzić do dalszego rozwoju organizacji partyjnych oraz ich wpływów na uczelniach.

Muszę zresztą podkreślić, że organizacje partyjne na wyższych uczelniach w Krakowie nie były jednolite w wahańach w sprawie „Po prostu”. Mieliśmy w Akademii Górniczo-Hutniczej, w Wyższej Szkole Pedagogicznej dowody poważnego stosunku i akceptowania linii partii, aktywne współdziałanie z komitetem wojewódzkim i z organizacjami robotniczymi w zapobieganiu przygotowanym zajęciom i wystąpieniom.

Kilka słów w sprawie weryfikacji.

Według mnie fakt, iż przeprowadzamy weryfikację członków partii jako pewną akcję, jest uwarunkowany koniecznością właściwego przejrzania stanu kadrowego partii i usunięcia z niej elementów przypadkowych, obcych i skorumpowanych w okresie do Zjazdu. Ale mnie się wydaje, że to nie może być tylko akcja, że to powinien być stały proces, bez przerwy przebiegający w partii. Jeśli partia ma się stać awangardą klasy robotniczej, czołową siłą narodu, to ten ruch musi stale przebiegać w dwie strony: trzeba pozbywać się tych wszystkich, którzy swoją postawą, swoim oderwaniem się od zasad partii, obcością, pijaństwem, skorumpowaniem czy amoralnością nie zasługują na to, aby być członkami partii, a z drugiej strony należy śmiało sięgać do kadr robotniczych, do kadr ludzi produkujących w zakładach pracy, inteligencji technicznej i zachęcać ich do wstępowania do partii.

Tylko ten ruch w dwie strony pozwoli na wyklarowanie się prawidłowego stanu naszej partii, na stworzenie z partii rzeczywiście przodującej siły. Przy czym, jeżeli chodzi o problem korzystnej proporcji liczebny robotników w naszej partii, to tutaj podstawową rolę powinien odgrywać nie tylko odsetek robotników, który np. w naszym województwie jest dość dobry, ale przede wszystkim aktywność robotników w partii, a z tym jest znacznie gorzej.

Trzeba powiedzieć, że u niektórych robotników wyczuwano się w ostatnich miesiącach dość poważną niechęć do zajmowania funkcji w partii. Często robotnicy — składając oddani, ofiarni — jakoś nie widzieli potrzeby, nie przejawiali chęci poświęcania więcej czasu pracy partyjnej. Sądzę, że odgrywało tu dużą rolę to, o czym mówił tow. Schaff, a mianowicie przeświadczenie o nieskuteczności ich pracy. Trzeba będzie chyba zapewnić w sposób organizacyjny wpływ robotników i czynić wszystko, przewidzieć takie środki, które by zmieniły istniejący stan i pozwoliły robotnikom odgrywać właściwą, przodującą rolę w naszej partii.

My nadal po starcie podchodzimy do sprawy aktywności robotniczej. Przecież w fabrykach widzi się mądrych, ofiarnych ludzi, cieszących się autorytetem wśród

zalogi. Potem się okazuje, że jakoś nikt ich nie wykorzystuje jako aktywistów, nie myślą o wciągnięciu do partii, jeśli nie są jeszcze jej członkami. Oparamy się najczęściej na „żelaznych” aktywistach, przyzwyczailiśmy się, że oni zawsze są we władzach, mimo że nie nie dają z siebie, nie rosną, niewiele sobą reprezentują.

Dlatego uważam za słuszne te uwagi, które zmiierzają do nowego spojrzenia na problem aktywności partyjnej i które przywiązują wagę do aktywności faktycznej. To nowe spojrzenie jest chyba obowiązkiem wszystkich instancji partyjnych, całego aparatu i aktywu partyjnego.

Chciałbym jeszcze poruszyć sprawę wsi, dlatego, że — jak sądzę — doświadczenia organizacji krakowskiej z ostatnich tygodni przydadzą się chyba również innym terenarzysom.

Jak już powiedziałem, na terenie wsi mieliśmy w pierwszym okresie po Październiku niesłychaną presję prawicy, która u nas była szczególnie aktywna i liczna. Mieliśmy tego rodzaju dyskryminacyjny stosunek, że członkowie partii po prostu jak gdyby wstydziła się tego, że realizowali linię partii, że byli aktywistami, że zakładali spółdzielnie produkcyjne. To porażenie, powiedziałbym, i ustępowanie przed opinią prawicy początkowo nie pozwalało nam na rokowanie jakichś lepszych nadziei na aktywność naszej partii na wsiach.

Ostatnio wzięliśmy się trochę łopiel do pracy organizacyjnej w związku z wyborami do kolekcji rolniczych, z wyborami do władz spółdzielczości mleczarskiej, wazynowej i ogrodniczej itd. I co się okazało? Tam gdzie jasno i prosto przedstawiamy problem z kłusowej, tam gdzie wysuwamy wyraźnie sprawy dyscypliny partyjnej, gdzie przygotowujemy dokładnie takie akcje, okazuje się, że odniosły poważne sukcesy.

Ostatnio mieliśmy taki właśnie zjazd spółdzielczości mleczarskiej. Mimo że liczba delegatów — członków partii była nieznaczna, prawie wszyscy bezpartyjni szli za wnioskami członków partii. Dlaczego tak było? Dlatego, że delegaci zobaczyli jednolitość PZPR-owców, którzy przygotowali się dokładnie przez parokrotne spotkania w zespoły partyjnym w KW i przedyskutowanie spraw merytorycznych i personalnych. Dokonałiśmy tego bez żadnej dyskryminacji, bez żadnego administracyjnego nacisku. W rezultacie osiągnęliśmy nie tylko to, żeśmy zdobyli delegatów zjazdu dla naszego stanowiska, ale i to, że stali się oni aktywistami partyjnymi, że nauczyli się cennie w praktyce, co może dać jedność partii i dyscyplina partyjna. Sądzę, że te doświadczenia dotyczą nie tylko wsi, ale przydadzą się chyba w całej pracy partyjnej.

Następna sprawa, którą chciałbym poruszyć — to problem rad narodowych. Lubię przestępstw, o których wspominał w swoim referacie tow. Wiesław, są zerażające.

To bardzo podrywa autorytet naszej partii, bo przecież większość działaczy, a zwłaszcza funkcjonariuszy rad narodowych — to członkowie partii. Były nawet opory przy wyciąganiu wniosków partyjnych i prokuratorskich w stosunku do pracowników rad, że to jakoby kompromituje partię. A przecież na ogół ludzie się świetnie orientują w tych wszystkich przestępstwach, mówią o tym głośno i chyba byłoby najgorszą przysługą dla partii, gdybyśmy chcieli tolerować tego rodzaju zjawiska.

Dyskutujemy teraz nad ordynacją wyborczą do rad narodowych, gdyż to jest oczywiście bardzo ważna sprawa. Musimy się przygotować do tych wyborów. Ale wybory — to jedno zagadnienie. Pozostaje nam problem drugi — to jest praktyka rad narodowych, to jest praca polityczna i gospodarcza rad narodowych, w których nasi przedstawiciele — mamy taką nadzieję — będą przecież stanowić większość. Chodzi mi o pracę radnych jako czynników społecznego, ale także o pracę pieczędów i wydziałów stale i zawodowo realizujących w praktyce działalność władzy ludowej w terenie. Destrzegamy potrzebę wymiany dolychezasowych kadr

i wysunięcia poważnych kandydatów, ludzi, którzy zasługują w pełni na zaufanie, zwłaszcza że idziemy po drodze dalszej decentralizacji, zwiększania kompetencji i zakresu działania rad narodowych. Poza tym nie chcemy przecież zastępować pracy rad narodowych, ani kierować nimi na codzień przez takie czy inne instancje partyjne.

Tymczasem pozycja pracowników rad narodowych w stosunku do innych pracowników jest niewłaściwa.

Zdaje sobie sprawę z tego, że nie możemy mówić o zasadniczych podwyżkach płac, gdyż brak na to pieniędzy. Ale nie można się pogodzić z tym, żeby na przykład przewodniczący rady miejskiej w Trzebinii, która liczy co prawda tylko 6 tysięcy mieszkańców, ale równocześnie 17 tysięcy robotników codziennie tam przybywa do kopalni i fabryk — pobierał wynagrodzenie 850—900 zł miesięcznie, gdy równocześnie robotnik dniówkowy łatwo zarobi 1200—1400 złotych, a np. kontystryka w fabryce otrzymuje, powiedzmy, 1600 zł. Nie można się przecież pogodzić z tym faktem, abyśmy przewodniczącego miejskiej rady narodowej w takim mieście traktowali niżej niż niewykwalifikowanego robotnika dniówkowego. Nie można się zgodzić, żeby np. przewodniczący miejskiej rady w Chrzanowie zarabiał 1300 zł miesięcznie i kierownicy wydziałów odpowiednio mniej, gdy równocześnie jeden z kierowników wydziału, jeśli nazwie się go np. dyrektorem zarządu oczyszczalni miasta może osiągać 2600 zł miesięcznie, bo to jest przedsiębiorstwo, a nie administracja.

Nie czas dzisiaj mówić o podwyżkach płac. Ale zmniejszenie na pewno za dużej ilości kadr wyzwoła środki, które w całości powinny iść na podniesienie zarobków pracowników dla odpowiedzialnych pracowników w radach narodowych. Inaczej nie znajdziemy ludzi, którzy pojdą chętnie na kierownicze nawet stanowiska w PRN.

Jest to zagadnienie, które w aktualnej sytuacji ekonomicznej kraju, jakoś inaczej, po gospodarstwu trzeba załatwić.

I wreszcie ostatnia sprawa

VIII Plenum powiedziało narodowi wyraźnie o sytuacji ekonomicznej kraju i o naszych zamierzeniach gospodarczych. Od tego czasu upłynął rok. Czytamy obecnie wiele enuncjacji o nowym modelu gospodarczym, ale według mnie istnieje duża dysproporcja między tym, co się mówi o sprawach ekonomicznych, a praktyką w terenie. W terenie jakoś bardzo trudno znajdują wyraz najrozmaitsze zdrowe skądinąd pomysły i koncepcje, mogące pobudzić do pracy pustą rękę, których w Polsce nie brak, mogące zwiększyć wydajność pracy przez sensowne stosowanie bodźców ekonomicznych i wykorzystanie istniejących w terenie możliwości. Mamy ciągle liczne jezyce przejawy — powiedzialbym — konserwatyizmu ekonomicznego i na to zjawisko chyba też trzeba zwrócić bacniejszą uwagę. Obok zjawiska dogmatyzmu politycznego — jakiego skostnienie w starych normach myślenia gospodarczego stanowi duży hamulec w rozwoju kraju. Najrozmaitsze ogniwa pośredniczące bronią swoich pozycji i swego istnienia, bo oczywiście nikt nie chce się sam likwidować. Myślę, że trzeba jakoś szybciej, energiczniej wprowadzać w życie połączoną, o których mówiłem centralnie. Przecież uleganie przez robotników najrozmaitszym wrogim nawet tendencjom ma m. in. przyczynę właśnie w tym, że jeszcze nie widzą rozwiązania różnych problemów w praktyce, mimo że już od roku w tych sprawach stawiana była dianażona bojąca się w ogólnopartyjnej dyskusji, która na pewno powinna miała miejsce przed 17-tym zjazdem partii, z rozmów przeprowadzanych z członkami partii w czasie weryfikacji: warty wyciągnąć i uogólnić wnioski dla naszej ekonomiki i pracy organizacyjnej.

Sądzę, że tylko wtedy będziemy mogli pójść na Zjazd partii z nowym oddechem i z wiarą, o której zachwianiu niekiedy towarzysze tutaj mówili.

Tow. ARTUR STAREWICZ

Chciałbym poruszyć dwie sprawy: sprawę oczyszczenia szeregów partii i sprawę prasy.

Centralne zagadnienie dzisiejszego Plenum — to partia. Zasadniczą nową myślą X Plenum jest podciągnięcie organizacji partyjnych, całej partii do wysokości zadań, które stoją przed nami, zadań wynikających z uchwał VIII i IX Plenum — przez poprawę składu partii, poprawę jej składu jakościowego, ideowego, moralnego i społecznego.

Poprawa składu partii — to nienowa idea. W partii mówi się o niej od lat. Mielśmy w tej sprawie w dawnych latach uchwały, listy i instrukcje KC, rozmaite konkretne wskazania dotyczące regulowania składu partii; skład partii jednakże się nie poprawił, ale odwrotnie, pogorszał się.

Dlaczego się pogarszał? Dlatego, że istniały po temu polityczne przyczyny. Wpływały na to błędne metody pracy, praktyka biurokratycznego centralizmu, odrywanie się partii od podstawowych mas robotniczych i chłopskich.

Następowały niekorzystne zmiany w składzie społecznym partii. Odsetek robotników spadł z 47% w 1949 r. do 39,7% w końcu 1956 r., odsetek chłopów spadł z 13,6% do 12,8%. Jednocześnie stale wzrastał odsetek pracowników umysłowych (a zwłaszcza urzędników) i w 1956 r. było ich aż 39,5%. Nie wolno tracić również z oczu pewnego spadku odsetka młodzieży w partii w ostatnich latach, zwłaszcza w organizacjach przemysłowych — co jest zawsze złym sygnałem.

Zmiany te są tym bardziej ujemne, że w tym samym czasie przecież mieliśmy ogromny, bo dwukrotny wzrost klasy robotniczej oraz wielki przyływ młodzieży do pracy w produkcji poza rolnictwem.

Temu procesowi zmian w składzie partii towarzyszyło również pogarszanie się stanu moralno-ideowego. Narastały przesłanki schorzeń, które teraz ujawniły się w pełni przynosząc wielką szkodę autorytetowi partii w społeczeństwie.

Od lat też w partii naszej mówiło się o konieczności uwolnienia się od tzw. balastu, tj. ludzi przypadkowych, obojętnych itd., ale mówiło bez skutku, gdyż dawniej nie było po temu również politycznych warunków.

Tzw. balast był — wydaje mi się — nieuchronnym produktem nie tylko historii rozwoju organizacyjnego PPR i PPS przed zjednoczeniem, lecz również określonych metod administracyjnych w pracy partyjnej, rezultatem wyjałowienia życia politycznego w wielu organizacjach podstawowych, ogólnie biorąc — wynikiem procesów związanych z systemem kultu jednostki, a następnie z jego załamaniem, się moralnym i politycznym.

O oczyszczeniu szeregów mówi się w całej partii od wielu miesięcy. Można bez przesady powiedzieć, że jest to żądanie wszystkich uczciwych komunistów, wszystkich, u których żywa jest troska o los partii, którzy nie chcą znajdować się w jednej organizacji ani z wszelakim kołtuństwem, ani z szubrawcami i kombinatorami, ani wreszcie poddawać się samowoli różnych klik i koterii.

Do niedawna dyskutować nad sprawą oczyszczenia natrafialiśmy wśród aktywu na różne opory wewnętrzne.

Po pierwsze, przypominają się poniekąd negatywne historyczne doświadczenie czystek w poprzedniej epoce, nie tyle w naszej partii co w innych bratnich partiach. To było często złe doświadczenie.

Po drugie — wyrażano obawę, że usuwając z partii większą liczbę członków można sobie narobić niepotrzebnie wrogów — a wrogów i tak nie brak.

Po trzecie — i to dotyczy zwłaszcza ostatniego roku — pytano: kto, kogo i za co będzie usuwał.

Te opory — jak świadczą obecnie głosy aktywu i napływające głosy z terenu — bardzo osłabły albo też ustąpiły.

Uważam, że propozycje Biura Politycznego, zawarte w referacie tow. Wiesława, i projekt uchwały są całkowicie słuszne, że ruszą nareszcie z martwego punktu sprawę polepszenia składu partii, ubojowienia partii, zespolenia szeregów partyjnych. Będzie to bardzo ważny etap walki o partię-awangardę, o partię — przodującą siłę w walce, która będzie się toczyć dalej i na samym Zjeździe, i po III Zjeździe. Projekt uchwały jest słuszny dlatego, że odpowiada wymaganiom życia, że dojrzał w samej partii, w umysłach jej wiernych członków, jak również i w nastrojach wśród leżpartyjnych, którzy tego się niejednokrotnie domagali patrząc na partię, jako na swą przewodniczkę.

Faktyczny stan partii ujawnił się w pełni dopiero w okresie zwrotu październikowego, później. Z chwilą gdy pękła zasłona obłudy, bezwładu, gdy demokracja wewnątrzpartyjna otworzyła wszystkim usta — okazało się, że w szeregach partii mamy obok komunistów i zwolenników socjalizmu sporo ludzi nie wspólnego nie mających z celami i dążeniami partii, z jej ideą, ludzi — jak słusznie tu mówił tow. Zambrowski — reprezentujących wszelkie możliwe, często reakcyjne, nacjonalistyczne kierunki, ale nie kierunku marksistowski, socjalistyczny. Wszystko co było przedtem w ukryciu, co chroniło się za parawanem milczenia, za biernością — teraz odsoniło swe oblicze w poważnej części organizacji partyjnych.

Bez uwolnienia się od tego balastu, od elementów zdeprawowanych i warcholskich nie ruszymy naprzód.

Były obawy innego rodzaju, że mianowicie oczyszczenie pogorszy skład społeczny partii, gdyż będzie mu towarzyszyć żywiołowy odpływ pewnej części robotników i kurczowe trzymanie się legitymacji partyjnej przez urzędników.

Doświadczenia roku przeczą tym obawom.

W ciągu trzech kwartałów bieżącego roku ubyło z naszej partii około 92.900 ludzi. Z tego wykluczono ponad 5 tysięcy, skreślono bądź złożyło legitymację ponad 56 tysięcy. Nie wzięło przeniesień ponad 43 tysiące. Uwzględniając pewien przyrost nowych członków otrzymamy cyfrę wyżej podaną. Ołóż skład społeczny partii w rezultacie nie tylko się nie pogorszył, ale poprawił się, choć jeszcze nieznacznie: mamy więcej robotników (poza rolnymi), bo prawie 40%. Odsetek chłopów pozostał bez zmian, natomiast zmniejszył się nieco odsetek urzędników.

Jakie są główne warunki powodzenia całej kampanii weryfikacji? Widzę przede wszystkim dwa:

Po pierwsze — oczyszczenie szeregów partyjnych w sposób zgodny z duchem demokracji wewnątrzpartyjnej, a więc pod kierownictwem instancji, przy rzeczywistym udziale organizacji podstawowych i szerokich mas członkowskich.

Po drugie — przeprowadzenie całej akcji oczyszczenia i weryfikacji jako kampanii politycznej, a nie wąsko-organizacyjnej, kampanii, której towarzyszyć musi szerokie wyjaśnianie celów ogólnopartyjnych, ogólnopolitycznych, kryteriów ideologicznych, którymi się będziemy kierować. Towarzyszyć temu musi dyskusja, polemika z tendencjami obcymi czy wrogimi partii. Musi to być kampania, w której ludziom nie będzie się pochopnie przyklepać etykietek, że ten jest „dogmatyk”, tamten zaś „rewizjonista”, lecz sięgnąć do istoty sprawy, do różnic w poglądach, do postawy politycznej i moralnej członków partii w praktyce. Akcja musi się więc odbywać na fałszywej walce politycznej wewnątrz partii przeciwko temu, co jej przeskadza, okrojonej walce politycznej wewnątrz partii przeciwko temu, co jej przeskadza, co ciągnie wstecz — walce politycznej przez dyskusję, polemikę i przez propagandę.

nie linii partii. Gdyby akcja ta stała się wyłącznie posunięciem organizacyjnym, byłaby ona w dużym stopniu niezrozumiała dla mas i mogłaby doprowadzić do wielu wykrywień.

Widzę w tej akcji pewne niebezpieczeństwa. Mogą one wystąpić, jeżeli oczyszczenie szeregów partyjnych będzie się odbywać w sposób biurokratyczny, to znaczy tylko przez wydzielone zespoły, tylko przez komisje, bez udziału aktywu, bez podstawowych organizacji i świadomego udziału masy członkowskiej tych organizacji, bez dyskusji w organizacji, do której dany członek partii należy. Oczywiście nie znaczy to, że w każdym wypadku zdecydowanie ostatecznie stanowisko danej organizacji, że nigdy nie zajdzie potrzeba podjęcia decyzji przez instancje czy specjalny zespół. Niemniej jednak powinno to być raczej wyjątkiem. Główna zaś metoda przeprowadzenia weryfikacji i oczyszczenia musi polegać na tym, aby wszyscy mogli zrozumieć motyw naszego postępowania i wypowiedzieć się, żeby było jak najwięcej aktywności w tej dziedzinie „z dołu”. Wtedy będzie można uniknąć pomyłek i krzywd, wtedy osiągniemy właściwy efekt wychowawczy, polegający na uaktywnieniu dobrych członków partii. Kontrola organizacji podstawowych, ich żywy udział konieczny jest również po to, ażeby uniemożliwić różnym klikom rozprawianie się z uczelnymi ludźmi, ażeby udaremnić „sądy kapturowe”, jakich tu i ówdzie mogą usiłować dokonać obecne elementy i zdemoralizowane kliki.

Niebezpieczeństwo polega również na tym, że mogą zostać pomieszczone różne grupy członków partii, wobec których, zgodnie z uchwałą Plenum, chcemy stosować różne kryteria i różne środki. Sprawy związane z działalnością rewizjonistyczną, likwidatorską czy też grupową z pozycji dogmatycznych — muszą rozpatrywać komisje kontroli partyjnej. Inny problem — to rugowanie elementów zdemoralizowanych i skorumpowanych, czym winny się zająć instancje partyjne i specjalne zespoły partyjne. Inaczej znowu musi się odbywać rozstawianie z ludźmi przypadkowymi, obojętnymi itd., co powinno być dokonane przy weryfikacji przede wszystkim w samych organizacjach partyjnych.

Rozdzielenie tych spraw i stosowanie różnych sposobów oczyszczenia i weryfikacji wobec różnych niepożądanych elementów w partii ma kardynalne znaczenie. Tak np. ludzie przypadkowi, którzy nie czują się związani z partią i odeszliby bez sprzeciwu, polubownie biorąc rozwód z partią, mogą nie zechcieć tego zrobić tylko dlatego, że będzie się to odbywać równocześnie z oczyszczeniem partii od złodziei i łapowników.

Osobne i niezależne od siebie stosowanie mierników ideologicznych i moralnych jest konieczne. Inaczej mogą powstawać sytuacje, w których pewne stanowiska polityczne, najczęściej sprzeczne z linią partii, staną się powodem albo parawanem obrony ludzi, którzy powinni być połączeni do surowej partyjnej odpowiedzialności ze względów moralnych. Żadna postawa polityczna ani zasługi dla partii w przeszłości nie mogą być usprawiedliwieniem dla ludzi, którzy mają brudne ręce i kompromitują nadużyciami dobre imię członka partii.

W obecnej sytuacji w partii cała ta kampania nie ulegnie skrzywieniu, jeżeli będzie prowadzona na zasadach ścisłego przestrzegania wewnątrzpartyjnej praworządności. Znaczący jest fakt, że każdy członek partii musi mieć możliwość obrony przed zarzutami, prawo odwoływania się od decyzji zarówno w dół, jak i w górę, tj. do własnej podstawowej organizacji, a co najważniejsze — do odpowiedniej komisji kontroli partyjnej, do KW, do Komitetu Centralnego. Gwarantuje to przecież statut partii i w praktyce te gwarancje muszą znaleźć wyraz. Podobnie musi być zagwarantowane w praktyce prawo obecności każdego członka partii przy rozpatrywaniu jego sprawy. Zaoeczne rozpatrywanie spraw członków partii powinno być dopuszczalne

tylko wtedy, gdy członek z własnej woli po prostu nie chce korzystać z tego prawa. Istnieje wreszcie niebezpieczeństwo rozrywek typu frakcyjnego. Mamy przecież smutne doświadczenia w tej dziedzinie: z jednej strony niegodziwe metody szucha stosowane przez różne elementy rewizjonistyczne, z drugiej zaś — rozróbki i porachunki ze strony elementów dogmatyczno-sekularnych. Przeciwko tym antypartyjnym metodom, zatrawiającym atmosferę w partii, doprowadzającym do dalkiego zalettrzczenia — muszą występować wszystkie instancje partyjne, cały aktyw naszej partii, wszyscy, którym na sercu leży jedność partii.

Uważam, że X Plenum powinno również surowo ostrzec przed wszelkimi próbami jakiegś frakcyjnej inkwizycji, przed porachunkami i „krytyką” itp. Do odpowiedzialności partyjnej z powodu stanowiska politycznego mogą być pociągani ludzie wyłącznie za działalność i szerzenie poglądów sprzecznych z linią VIII i IX Plenum.

Wszelkie wykluczenia czy kary partyjne z innych jakichś motywów — mam na myśli sprawy polityczne a nie moralne — mogą mieć charakter rozrywek i porachunków typu frakcyjnego i powinny być z miejsca — moim zdaniem — przycinane, jako godzące w jedność partii. Proponowałbym, ażeby pewne uzupełnienia w duchu tych uwag zostały w miarę możliwości uwzględnione przy ostatecznym formułowaniu uchwały.

Przechodzę do sprawy prasy

Sprawa prasy nie schodzi z kolejnych obrad KC od VII Plenum poczynając. I słusznie nie schodzi, gdyż prasa odbija procesy polityczne w partii i w kraju zarówno pozytywne jak i negatywne i podobnie jak cały proces demokratyzacji był dwoisty, bo obok głównego nurtu dążeń mas do zmian w ramach socjalizmu wystąpiły tendencje sil wrogich do wykorzystania swobód demokratycznych w ich celach tak i w prasie obok jej wybitnego ożywienia, nowego, niedrętwego języka dochodzącego do świadomości czytelnika, obok śmiałej krytyki i pozytywnej inicjatywy, mieliśmy i mamy wykorzystywane łamów, głównie niektórych czasopism, w celach propagandy rewizjonistycznej czy wręcz antysocjalistycznej.

Co leżą u źródeł ideologicznych tej sytuacji? Ogólnie biorąc rozczarowanie do socjalizmu, które — jak mówił tutaj tow Schaff — ogarnęło różne środowiska, w szczególności środowiska bardziej chwycjne, środowiska części inteligencji.

Na gruncie zamętu ideowego w środowisku dziennikarskim rozpowszechniły się pewne poglądy, które uzasadniały wyłamywanie się prasy spod kontroli partii.

Powstała np. teoria o szczególnej funkcji dziejowej prasy, o prasie jako sile współrządzącej, jako o jakimś samodzielnym, niezależnym od partii czynniku. Ten pogląd wystąpił na zjeździe warszawskiego oddziału Stowarzyszenia Dziennikarzy. Pamiętamy wszyscy, jak to w swoim czasie w różnych redakcjach, a nawet w pewnym sensie i w „Trybunie Ludu” były takie tendencje do niezależności. Redakcje nie chciały być nieczyimi organami, nie chciały uznać kierownictwa partii. „Po prostu” do ostatek chwili było przesławiane o swej szczególnej misji dziejowej.

Powstała inna teoria, teoria o dylemacie: odzwierciedlać czy kształtować, to jest: czy tylko mówić do czytelników w imieniu partii i władzy ludowej, czy też mówić do rządu i partii w imieniu mas, w imieniu opinii publicznej. To sztuczne przeciwstawienie było rozstrzygane pozornie przez odpowiedź: robić jedno i drugie, kształtować i odzwierciedlać. Ale była to odpowiedź bardzo powierzchowna. I na tej powierzchownej odpowiedzi poprzestawało wielu dziennikarzy. Nie łączyła ona sprawy zasadniczej: jak kształtować i co odzwierciedlać? Czy kształtować świadomość czytelników według poglądów niektórych dziennikarzy, czy według linii i stanowiska partii? Czy odzwierciedlać to, co postępowe, demokratyczne, socjalistyczne w opinii publicznej, czy też wszystko, a więc i głosy reakcyjne, antysocjalistyczne, anty-

radzieckie itd. Bez wyraźnej odpowiedzi na te pytania ten wymyślony dylemat stał się liberalno-burżuazyjnym frazesem usprawiedliwiającym wolność uprawiania w niektórych pismach wroglej, antysocjalistycznej propagandy. A kiedy my zdaliśmy, aby kształtowaną opinię zgodnie z polityką partii i odzwierciedlano to, co służy socjalizmowi, zarzucano nam, że chcemy drętwiej mowy, lakiernictwa, powrotu do starych metod kierowania.

Powstała też szczególna teoria o roli prasy. Misja prasy — według tej teorii — to krytykować rządzących w imieniu rządzonych. Im więcej i ostrzej będziemy krytykować, tym bardziej przyczynimy się do poprawy położenia. Wszystkie inne — to znowu lakiernictwo i holdowanie starej zasadzie: „byćco jest”. Zwolnienicy tego poglądu — a jest ich jeszcze немало — ulegli całkowicie błędnemu przekonaniu, że główna sprzeczność w naszym społeczeństwie występuje pomiędzy władzą a społeczeństwem, między „elitą” rządzących a masami rządzonych. Natomiast walka klasowa, działanie i wpływ przeciwnika, aktywność sił reakcyjnych, wstecznych — to jakiś mił wymyślony przez „stalnowców” albo jakąś abstrakcyjną prawdę która w życiu rzadko występuje. Nasze żądania, aby w prasie rozwijać politykę partii, aby zwalczać reakcyjną ideologię, aby uprawiać określoną krytykę konstruktywną, rzeczową, wychodzącą z pozycji socjalizmu i troski o poprawę, niektórzy odrzucali i odrzucają po dziś dzień jako dławienie krytyki i likwidowanie wolności prasy.

Oczywiście za tymi wszystkimi błędnymi poglądami na temat roli prasy kryją się różnice w poglądach co do polityki partii, głębsze różnice ideologiczne, różnice między marksistami a rewizjonistami.

Na temat sytuacji w dziedzinie prasy oraz wśród dziennikarzy kursuje sporo uproszczonych poglądów. Na obecnym Plenum jeden z towarzyszy oskarżył cały front ideologiczny o sprzyjanie rewizjonizmowi bądź też o głoszenie rewizjonistycznych i antysocjalistycznych poglądów. Włączył w to wszystkie centralne pisma partyjne i wszystkie szkoły partyjne. Wydaje mi się — delikatnie mówiąc — że to jest rozmijanie się z prawdą. Tego nie można udowodnić. Nie można np. udowodnić, że Wydział Propagandy KC, czy Biuro Prasowe KC, czy Centralna Szkoła Partyjna, czy „Trybuna Ludu” reprezentują stanowisko lub też poglądy sprzyjające rewizjonizmowi. Podobnie całkowicie bezpodstawny jest zarzut wobec redakcji „Polityki”, że prowadzi walkę tylko w jedną stronę, „Polityka” od samego początku jest pismem, niemal jedynym pismem, które podejmuje polemikę z rewizjonizmem.

Takich zarzutów nie można udowodnić przy pomocy faktów. I pora porzucić już metody głoślowych oskarżeń.

Prawdą natomiast jest, że mimo wysiłków kierownictwa partyjnego i odpowiednich organów KC, sytuacja na froncie ideologicznym nie została opanowana i wymagałoby jeszcze wysiłków aktywnego centralnego partii oraz czasu. Wymaga m. in. tego, żeby wszyscy, którzy mogą i są do tego należycie przygotowani, włączyli się do walki na froncie ideologicznym piórem i słowem — z pozycji obecnej prawidłowej linii partii.

Jaka jest rzeczywista sytuacja w prasie, na tym bardzo ważnym odcinku frontu ideologicznego?

Mamy — wydaje mi się — dwa procesy: ogólną pozytywną ewolucję większości prasy, jak również i radia, których treść w ciągu tego roku uległa bardzo istotnej poprawie, i negatywną ewolucję pewnej części prasy, głównie periodycznej, liczebnie niewielkiej, ale ważnej przez swój ciężar gatunkowy, zwłaszcza w środowiskach inteligencji. Dokonano w sumie już niemałego wysiłku politycznego i organizacyjnego, żeby ogólny stan prasy poprawić i przeciwdziałać negatywnym procesom.

Przez długie miesiące prowadzono dyskusje z poszczególnymi redakcjami. Na wielu naradach w KC omawiano realizację linii partii w prasie — głównie błędy w tej dziedzinie. Dokonano też sporo zmian personalnych. Kilkadziesiąt pozycji kierowniczych w prasie uległo zmianie. Zmieniono kilkunastu redaktorów pism wojewódzkich, codziennych i periodycznych, kilkunastu redaktorów pism centralnych, prócz „Trybuny Ludu”, w takich pismach jak „Sztandar Młodych”, „Życie Warszawy”, „Życie Gospodarcze”, „Dookoła Świata” i w niektórych innych oraz w Polskim Radiu i w Telewizji. Usunięto ze stanowisk w redakcjach kilkadziesiąt osób z niższych szczebli. Dokonano także zmian zmierzających do wzmocnienia urzędu kontroli prasy. Ostatnio usunięto 12 osób z radia i telewizji.

Jeśli idzie o zakres zmian personalnych z punktu widzenia potrzeb politycznych, to są one nie mniej, a bardziej liczne niż na wielu innych odcinkach naszego życia.

Zlikwidowano szereg czasopism, które przeprowadzały szkodliwą politycznie linię i były na ogół pozbawione racji bytu z powodów finansowych — takich jak „Kronika”, „Ziemia i Morze”, „Przemiany”.

Uważam, że w prasie codziennej i w radio po ostatnich zmianach w zasadzie sytuacja została opanowana. Mogą się zdarzać tylko pojedyncze przypadkowe wysoki. Prasa codzienna — to prawie 4 miliony egzemplarzy nakładu dziennego.

Uważam, że podobna sytuacja jest i w prasie wiejskiej, która zresztą nigdy od zwrotu październikowego nie przejawiała jakichś tendencji sprzecznych z polityką partii. Nakład jednorazowy tej prasy wynosi ponad 800 tysięcy egzemplarzy.

Podobnie jest również w prasie kobiecej, dużo mniej w politycznej, której nakład jest bardzo wielki — 3 miliony egzemplarzy.

Uważam, że mamy mniej więcej normalną sytuację w części magazynów i pism rozrywkowych, w części powtarzam. Nakłady tych pism są poważne.

Natomiast część tej prasy magazynowo-rozrywkowej wciąż jeszcze ulega błędnym, a nieraz szkodliwym tendencjom. Posługuje się wulgarną ilustracją, prymitywnymi chwytami i uprawia nieraz propagandę antysocjalistyczną upiększającą kapitalizm, przemilcza natomiast, a niekiedy nawet oczernia socjalizm. Wskokli zdarzają się w różnych pismach, takich jak „Dookoła Świata”, „Nowa Wieść”, jak „Przekrój”, „Kulisy”, a przede wszystkim w tygodniku ilustrowanym „Świat”. „Świat” ma najwyraźniej zarysowaną linię opozycyjną, nawet nie rewizjonistyczną, ale po prostu burżuazyjną zarysowaną linię opozycyjną, nawet nie rewizjonistyczną, ale po prostu burżuazyjną. W tym „Świecie” prawie nie znajdziemy i opluwamy bez skrępowania przez już Polskę jest, to na ogół w stanie oczernianym i opluwany bez skrępowania przez Zbigniewa Mitznera i jemu podobnych. Natomiast możemy znaleźć w „Świecie” z cielecym zachwytem pisane reportaże z Niemieckiej Republiki Federalnej, obrazem tzw. „patryarchalnej demokracji” i ludowego kapitalizmu, rozkwitających pod berłem Adenauera, oraz felietony pisane nieraz z pozycji neutralności w stosunku do świata kapitalistycznego i świata socjalistycznego. Mimo że od uchwały KC w sprawie zmian w redakcji „Świata” upłynęło już sporo miesięcy, obecnie dopiero redakcja w imię „realizmu na codzień” obiecuje poprawę.

Wreszcie jest grupa około 30 pism periodycznych, w tym społeczno-politycznych o nakładzie jakiegoś 280 tysięcy egzemplarzy i społeczno-literackich o nakładzie ponad 200 tysięcy egzemplarzy, wśród których mamy 12 pism zamykających w sobie niemalże całość wypadków rewizjonistycznych czy antysocjalistycznych w naszej prasie. Mam tu na myśli takie pisma, jak „Nowa Kultura”, „Kronika”, „Przemiany” (dwa. Mam tu na myśli takie pisma, jak „Nowa Kultura”, „Kronika”, „Przemiany” (dwa. Ostatnie zostały zresztą zlikwidowane), „Nowe Sygnały”, w niewielkim stopniu „Przebieg Kulturalny”, „Życie Literackie”, „Życie Gospodarcze” i kilka pism na prowincji o bardzo niewielkich nakładach.

Jeśli porównamy proporcje prasy pozytywnej, służącej sprawie socjalizmu i prasy

w mniejszym lub większym stopniu ulegającej obcym tendencjom ideologicznym — to mamy z jednej strony prasę codzienną i periodyczną, która realizuje linię partii, a z drugiej — prasę ogólną, która realizuje linię państwa. W przybliżeniu około 10 milionów egzemplarzy jednorazowego nakładu, która nie pod każdym względem odpowiada naszym wymaganiom, traktujemy ją jako prasę odgrywającą z reguły pozytywną rolę, i około 200 tysięcy egzemplarzy pism, przede wszystkim społeczno-literackich, na których łamach były i są jeszcze niekiedy publikowane pozytycznie politycznie, rewizjonistyczne czy wręcz antysocjalistyczne.

Oczywiście nie twierdzą, że proporcja polityczna ma się tu jak 10 milionów do 200 tysięcy, gdyż waga ideologiczna tych pism zawierających materiały negatywne jest znacznie większa. Szereg tych pism wzorowało się w istocie rzeczy na linii politycznej „Po prostu”.

Do tych danych trzeba dodać jeszcze około 600 tysięcy egzemplarzy wydawnictw typu magazynowego, w których również mamy stosunkowo częste wysoki i złośliwości polityczne godzące w praktykę partii. Waga ideologiczna i polityczna ich już jest jednak znacznie mniejsza.

W świetle tych pobieżnych danych znajduje pełne potwierdzenie analiza, jaką dał tow. Wiesław na spotkaniu z aktywnym dziennikarskim, że znaczna większość dziennikarzy chce służyć swoim piórem partii i władzy ludowej bądź jako świadomi komunistów, bądź jako pozytywni realisci polityczni i patrioci. I że tylko mniejszość, stosunkowo niewielka grupa, odgrywa negatywną rolę, atakuje politykę partii z pozycji rewizjonistycznej, likwidatorskiej czy wręcz reakcyjnej. Ta ostatnia grupa, jej głos z lamów prasy ma być wyeliminowany.

Jesteśmy, towarzysze, zdecydowani to zadanie zrealizować możliwie w jak najkrótszym czasie. Tym bardziej, że wpływ tej grupy jest jeszcze znaczny, szerszy niż ich publikacje, przecież mocno ścinane przez cenzurę. Wpływ ten jest dlatego szerszy, że obejmuje ona część czołówki dziennikarskiej.

Jak zrealizować to zadanie, zadanie w praktyce nielatywne, jeżeli się nie chce wylać dziecka z kąpielą?

Można „przeleć” to zrobić bardzo prosto, bardzo szybko przez likwidację tych 10—12 wydawnictw. Powiedzmy sobie jasno, że to jest najkrótsze i najprostsze rozwiązanie, ale chyba i najgorsze, gdyż nieraz mogłoby od nas odepchnąć również i te środowiska, na które te pisma oddziaływały, z którymi są one związane, i to w dodatku środowiska, w których dominują poglądy liberalno-burżuazyjne na problem wolności prasy, w których uważa się, że wolno w Polsce głosić wszystko, co się podoba, bo — jak mówią — „Jeśli socjalizm jest silny, to się sam obroni”.

Myszę, że to byłaby ostateczność. Do takiej ostateczności likwidującej pismo myślny musieli się uciec w stosunku do „Po prostu”.

Najbardziej celowe natomiast są po wszystkich dyskusjach, które się już odbyły bądź odbędą w najbliższym czasie, zmiany personalne w redakcjach. Bez tych zmian — widać to dzisiaj z absolutną jasnością — daremne będą nasze wysiłki.

Powiedzieliśmy ostatnio na naradzie redaktorów periodycznych pism wyraźnie i niedwuznacznie: redaktorzy muszą zająć jasną, określoną pozycję polityczną. Kto się nie zgadza z linią partii, niech nie zajmuje stanowiska dwulicowego. Jeśli się nie zgadza, nie może redagować pisma i powinien odejść z tej roboty do mniej odpowiedzialnej i nie kierowniczej. Odpowiadać za pismo musi redaktor, a nie cenzor. Jeśli się zgadzamy, to trzeba odpowiadać — odpowiadać przed partią, odpowiadać przed władzą ludową.

Brak nam ludzi do rozwiązania tych spraw. Brak nie tyle ludzi zgadzających się

z linią partii, bo takich w środowisku dziennikarskim jest wiele, ale takich, którzy są gotowi zwalczać poglądy przeciwne linii partii na obu „skrzydłach”.

Sprawy te jednak nie wyczerpują sytuacji w prasie. Elementy rewizjonistyczne i opozycyjne mają pewne oparcie w niektórych redakcjach, jak również w Stowarzyszeniu Dziennikarzy Polskich. Bez zmian w Stowarzyszeniu Dziennikarzy Polskich nie da się wyeliminować wpływu elementów rewizjonistycznych wśród dziennikarzy.

Obecny zarząd Stowarzyszenia Dziennikarzy powstał w bardzo specyficznej sytuacji, wkrótce po Październiku, kiedy to na sali Zjazdu SDP zespoliły się bardzo różne siły na platformie ostrej negacji przeszłości. Zaszła tam charakterystyczny incydent w związku z przemówieniem Zimanda. Zimand na Zjeździe uroczystie proklamował, że partia nasza zbankrutowała. Ja się wtedy z miejsca zapytałem, po co on do tej partii należy? Zebrani w większości uznali to za wybitnie niewłaściwe pytanie. Zimanda zaś oklaskiwali nadzwyczaj gorąco.

Towarzysze znają stanowisko prezydium Stowarzyszenia Dziennikarzy w sprawie polityki prasowej Komitetu Centralnego. Podał to tow. Wiesław na niedawnym zebraniu aktywnego dziennikarskiego. Ostatnio po zamknięciu „Po prostu” i burdach na ulicach Warszawy prezydium Stowarzyszenia Dziennikarzy zdobyło się na niezwykłą „odważną” uchwałę, mianowicie wezwowało dziennikarzy w całym kraju do zachowania spokoju. Dziennikarze w terenie śmiali się, kiedy dostali tego rodzaju dalekopis z Zarządu Głównego Stowarzyszenia.

My — rzecz jasna — nie chcemy podważać samodzielności Stowarzyszenia Dziennikarzy, ale nie możemy się godzić z tym, aby kierownictwo tak ważnego stowarzyszenia zawodowego, pod względem politycznym niezmiernie ważnego, znajdowało się w rękach ludzi ulegających naciskowi obcych sił bądź też ciągnących ku rewizjonizmowi, bądź też nastrojonych wręcz opozycyjnie wobec polityki partii. „Realizm na codzień” tutaj nie wystarczy. Myszę, że komunistów — członków Stowarzyszenia, którzy stoją na gruncie październikowej linii partii i chcą z całego serca pomóc Komitetowi Centralnemu w jego walce o konsolidację partii, potrafią wraz z ogółem zdrowego politycznie dziennikarstwa we właściwy sposób zapewnić taki skład kierownictwa Stowarzyszenia Dziennikarzy, które poprowadzi taką działalność, która będzie partii pomagać, a nie przeszkadzać.

Na odcinku prasowym niebezpieczeństwa dogmatyczno-sekciarskiego nie ma. Nie istnieje ono w tej dziedzinie. Występują natomiast pewne charakterystyczne objawy, zresztą nie tylko dla tego odcinka charakterystyczne — pewnej reakcji, pewnego bezwładu, powiedziałbym, pewnego konserwatywnego wyrażającego się w nawrotach do obłudy, do drętwej mowy, które tu i ówdzie zaczynają się pojawiać. Partia powiedziała jasno słowami tow. Wiesława, że drętwej prasy, lakierniczej prasy, prasy-papugi nie chcemy. Chcemy mieć prasę żywą, oręż walki o duszę mas, o podnoszenie świadomości socjalistycznej partii i społeczeństwa, oręż twórczej krytyki i szerokiej inicjatywy.

Powiedziałem, że niebezpieczeństwa dogmatyczno-sekciarskiego w prasie nie ma. Jednakże jest wąziutka grupa ludzi, która się usadowiła w redakcji Lardzo ważnego pisma „Przyjaźń”. Część tej redakcji, powołanej do krzewienia przyjaźni ze Związkiem Radzieckim i innymi krajami socjalistycznymi, postanowiła — jak słyszymy i widzimy — przekształcić to pismo w organ walki wewnątrzpartyjnej. Powstaje pytanie, w czyich rękach? Pewne światło rzucają na to fakty i zachowanie niektórych członków redakcji, wypowiadających publicznie poglądy w rodzaju na przykład takich. Cytuję: „Komunistów jeszcze dojdą do władzy w Polsce i wtedy każdy członek partii będzie musiał rozliczyć się z tego, co teraz mówi i robi”.

„Przyjaźń” jest jedynym pismem politycznym w Polsce, które pominięto milczeniem rocznicę VIII Plenum KC, plenum o tak zasadniczym znaczeniu dla ugruntowania przyjaźni polsko-radzieckiej.

Uważam, że podobnie, jak nie możemy tolerować ośrodków rewizjonistycznych, nie powinniśmy tolerować w prasie grup dogmatyczno-sekciarskich, wrogów polityce partii, gdyż na tej platformie nie potrafią rzeczywiście krzewić przyjaźni polsko-radzieckiej, mogą ją tylko zdyskredytować w oczach czytelników.

Uporządkowania wymaga również szereg innych spraw, które się obecnie przygotowuje, jak sprawa odpowiedzialności dziennikarzy i redaktorów za słowo drukowane i zapewnienia wolności prasy w naszym socjalistycznym rozumieniu. Potrzebna jest w związku z tym ustawa prasowa, która podnieśli odpowiedzialność dziennikarzy i zagwarantuje uprawnienia naszej prasy, uprawnienia krytyki prasowej itd. Krytyka prasowa w tej chwili jest często pozbawiona tego prawa obywatelstwa, jakie powinna mieć w naszym państwie. Mamy mnóstwo objawów tępienia słusznej krytyki, a przede wszystkim faktów nagminnej obojętności i lekceważenia krytyki prasowej. Z tym partia się godzić nie może, tak samo jak z brakiem odpowiedzialności za słowo drukowane.

Uważam, że X Plenum przez jasne wyrażenie stanowiska w sprawie oczyszczenia i konsolidacji partii wokół linii nakreślonej w październiku 1956 r. stworzy warunki do całkowitego opanowania sytuacji w prasie i wręgnięcia wszystkich organów prasy, radia i telewizji w służbę budownictwa socjalizmu.

Tow. JERZY PUTRAMENT

Chciałbym zacząć od pewnych spraw ogólnych, które mnie, przyznam szczerze, bardzo niepokoją.

Od dłuższego czasu w naszej partii, można powiedzieć, w naszym górnym aktywie, trwa stan pewnego rozbielenia. I mimo rozmaitych deklaracji, któreśmy między innymi wczoraj i dziś słyszeli od różnych mówców z tej tribuny — o całkowitym poparciu projektu uchwał X Plenum i referatu towarzysza Wiesława, mam obawy, że ten stan rozbielenia jednak, niestety, przeżyje X Plenum.

Wydaje mi się, że jest to zjawisko niesłychanie dla nas niebezpieczne. Jak widać, mówi się o obciążeniu obu skrzydeł partii. Wydaje mi się, że jest to porównanie bardzo niefortunne, nieszczęśliwe, raczej należałoby jakoś inaczej to wyrazić, ale sama operacja wydaje się niezębna.

Sądzę, że jeżeli mamy z tymi uchwałami, na które rzekomo wszyscy członkowie KC całkowicie się zgadzają, iść do partii i mamy te uchwały wykonywać, to w warunkach istniejącego w dalszym ciągu rozbielenia, różnic w pojmowaniu skrzydeł i ich niebezpieczeństwa bardzo się obawiam, czy potrafimy te uchwały wcielić w życie.

Mówi się o rewizjonizmie i o konserwie. Osobiście na tej sali nie widzę rewizjonistów. Może być, że to jest taka specyficzna choroba, która spowodowała, że inni towarzysze nie widzą w swym województwie konserwatystów. Widzę za to, na tej sali, ludzi, którzy niebezpieczeństwa rewizjonizmu nie doceniają. I na ten temat chciałbym parę słów powiedzieć.

Są u nas towarzysze, którzy tak bardzo są przekonani o niebezpieczeństwie konserwatyzmu, że nie potrafią w najbliższym swoim sąsiedztwie dostrzec właśnie zupełnie jawnych zjawisk rewizjonizmu. To między innymi dotyczy bardzo wielu

towarzyszy pracujących na froncie ideologicznym. Mnie się wydaje, że błąd tych towarzyszy jest brzemienny w bardzo poważne skutki polityczne. Jeżeli ci towarzysze mimo woli w ubiegłym czasie, ze strachu przed konserwą, walkę z rewizjonizmem w najbliższym swoim sąsiedztwie prowadzili bez przekonania, jeżeli im się wydawało, że kto wie, my tu zlikwidujemy tych rewizjonistów, a później przyjdą znani nam dobrze konserwatyści i chwycą nas za gardło, to tacy towarzysze, oczywiście, popełniali bardzo poważny błąd polityczny, którego skutki widzimy.

Na czym polega, w moim przekonaniu, niebezpieczeństwo konserwatyzmu? Czy na tym, że w naszej partii jest kilkunastu ludzi, którzy w pewnym momencie, na skutek swoich błędów, przede wszystkim swoich błędów, zostali odsunięci od bezpośredniego kierownictwa partią? Czy to stanowi niebezpieczeństwo konserwatyzmu?

Wydaje mi się, że to nie jest niebezpieczeństwo konserwatyzmu. Zawsze, jeżeli partia robi jakiś zwrot, ktoś, kto przedtem stał na niesłusznej pozycji i nie potrafił z tej pozycji zejść, musi za to płacić. To nie jest straszne dla partii — tych kilkunastu ambitnych ludzi nie stanowi niebezpieczeństwa, któremu warto by poświęcać bardzo dużo energii. Oczywiście, niebezpieczeństwo jest większe, jeżeli się do niego przyłącza kilka czy kilkanaście tysięcy tzw. aparatczyków, ludzi, którzy w swoim czasie pracowali w aparacie partyjnym i którym trudno się przyzwyczaić do tego, że w tej chwili praca partyjna musi być inaczej prowadzona. W tym wypadku konserwatyzm już jest groźniejszy. Ale i to nie stanowi prawdziwego problemu.

Konserwatyzm staje się niebezpieczeństwem dla naszej partii wtedy, kiedy ci generalowie i ci oficerowie dostaną nareszcie armię w swoje ręce. Jeżeli ci generalowie i ci oficerowie, którzy nie potrafili przestawić się na nowy kurs w partii, dostaną w swoje ręce aktywy partyjne.

No, a czy ten aktyw partyjny zapędza Jo szeregów konserwy dzielko Jana Kosy lub obzydliwe antysemitkie wystąpienia?

Jeżeli komukolwiek się zdaje, że konserwatyści zdobywają sobie aktywy partyjne przy pomocy antysemityzmu, to ci towarzysze bardzo źle sądzą o aktywie naszej partii.

Antysemityzm jest bronią do zdobywania najbardziej ciemnych mas naszego narodu, a nie aktywu partyjnego.

Niebezpieczeństwo konserwatyzmu, w moim przekonaniu, polega na tym, że cały szereg, że tysiące i dziesiątki tysięcy uczciwych partyjnych aktywistów patrząc na niektóre zjawiska w naszym życiu nie mogą zrozumieć, że to są zjawiska niezależne od woli partii, że to są zjawiska przeciwne woli partii, że to są zjawiska powodowane przez wrogów partii, a nie przez nowy kurs partii.

Niebezpieczeństwo konserwatyzmu staje się dla nas prawdziwe i groźne wtedy, kiedy aktyw partyjny, czytając cały szereg naszych gazet i słuchając naszego radła, zastanawia się, kóż to w Warszawie na takie rzeczy pozwala.

Według mnie to, co powiedział towarzysz Gomułka w swoim referacie — że rewizjonizmem dogmatyzmu się nie zwalczy, ma właśnie ten sens między innymi.

Jeżeli chcemy pokonać to, co w konserwatyzmie jest: najgroźniejsze, zrobić wszystko, aby aktyw naszej partii uwierzył w słuszność linii naszej partii i słumie wszystko, co u tego aktywu budzi wątpliwość, czy my idziemy po drodze socjalizmu, czy też nie.

Jeżeli w tej chwili nie doceniaamy tego, jeżeli po tym Plenum nie potrafimy tego rodzaju wniosku wyciągnąć w naszej pracy, obawiam się bardzo, że niebezpieczeństwo konserwatyzmu u nas pozostanie.

Powtarzam: nie chcę zamykać oczu na inną stronę konserwatyzmu, to znaczy na to, co można byłoby nazwać jakąś próbą frakcyjnej, nicomal spiskowej działalności.

To występuje, ale to można bardzo łatwo stosunkowo przewyżczyć, jeżeli aktywny partyjny będzie z nami.

Towarzysz Starewicz wygłosił tu bardzo interesujące przemówienie, z którym ja w zasadzie się zgadzam. Tylko z jednym punktem w jego przemówieniu chciałbym polemizować, mianowicie, jeżeli chodzi o nieskuteczność dotychczasowych wysiłków kierownictwa partii w sprawie prasy. Wydaje się, że tutaj przyczyna polega właśnie na tym, co w pewnej mierze z przemówienia towarzysza Starewicza wynika. Mianowicie: myśmy słyszeli, ilu redaktorów odsunęto, myśmy słyszeli, ile było przesunięć personalnych. Nawet, że zamknięto pewną ilość pism. Ale w tym wszystkim — to nie jest oczywiście wina towarzysza Starewicza, to jest wina całej naszej partii i przede wszystkim Komitetu Centralnego — myśmy nie potrafili tej walce nadać charakteru politycznego.

Wpływ „Po prostu” i pism bardzo zbliżonych do „Po prostu” przecież w bardzo dużej mierze, przynajmniej w pierwszej połowie tego roku, opierał się na nieporozumieniu. Bardzo wielu ludzi czytających te pisma rzeczywiście myślało, że są to pisma, które przygotowały Październik, pisma, które mają za sobą autorytet tow. Gomułki.

Chciałbym w tym miejscu się zastrzec, że przy całej swojej mądrości i słuszności w jednym miejscu przemówienie tow. Kasmana nie wydaje mi się słuszne. Mianowicie, w moim przekonaniu, wcale nie zachodziła konieczność, nie było tak, że dopiero teraz po wakacjach stać nas było na zamknięcie „Po prostu”.

Wydaje mi się, że gdybyśmy okazali się trochę silniejsi politycznie pół roku temu, to może by pisma „Po prostu” nie trzeba było w ogóle zawieszać.

Nie wierzę w to, że to byli młodzieńcy od razu naplętnowani burżuazyjnym liberalizmem, że oni od razu byli straceni dla nas. Ja tych ludzi znam.

W pewnej chwili okazaliśmy się słabi, straciliśmy panowanie, kierunek, nie potrafiliśmy kierować bardzo ciekawymi często grupami młodzieży.

A skutek taki: jak myśmy nimi nie potrafili kierować, to zaczęła nimi kierować bezlitosna logika walki klasowej.

Gdybyśmy wcześniej potrafili się zdobyć na danie stanowczej politycznej odprawy teorii rewizjonizmu w środowisku dziennikarskim, jestem przekonany, że można byłoby się obejść bez bardzo wielu cięć chirurgicznych, które w tej chwili wydalają się nieuniknione.

Jeśli chodzi o sytuację w propagandzie, wydaje się, że istnieje takie niebezpieczeństwo: są ludzie, którzy tak bardzo się boją konserwatyizmu, że tracą zdolność do skutecznej walki z rewizjonizmem, co w jakiejś formie może trwać dalej.

Wydaje się, że na to musimy zwrócić uwagę. Nie mam absolutnie żadnych sympatii do tendencji tzw. konserwatywnych. Miałem zaszczyt walczyć z tymi tendencjami wtedy, kiedy to było o wiele trudniejsze niż w tej chwili, i mimo to chciałbym podkreślić specjalnie, że taktyka pozostawiania rewizjonizmu w nadziei, że ten rewizjonizm obroni nas przed konserwą, jest błędna.

Obysmy po X Plenum absolutnie z tej taktyki zrezygnowali. Czy to znaczy, że uważam, iż teraz przyszedł czas, aby wziąć; jak to się mówi, za mordę prasę?

Mnie się wydaje, że przyszedł czas, aby partia wreszcie stała się odpowiedzialna za najważniejszy ośrodek swego ideowego promieniowania, jakim jest prasa. Są tacy ludzie u nas, którzy mówią: co to zwalca wszystko na prasę, prasa tylko odzwierciedla życie. Oczywiście to jest bzdura.

Wpływ prasy na kształtowanie nastrojów jest ogromny. Mielismy przejść od administracyjnego rządzenia partii do metody przekonywania, a ja was przepraszam,

czyż mamy przekonywać, jeżeli prasa jest tak często w rękach ludzi, z którymi nam nie po drodze?

Tutaj towarzyszą Starewicz dał bardzo ciekawe przykłady z terenu prasy.

Ja specjalnych przykładów wskazać nie mogę. Ale znam fakty, kiedy w różnych gazetach, nawet w „Trybunie Ludu”, zdarzają się kawały, po prostu kawały. Jakis nieuczciwy dziennikarz w pewnej chwili wpakuje parszywą notatkę do gazety. I nagle wychodzi w gazecie coś takiego.

O czym to świadczy? O tym, że nawet w redakcji „Trybuny Ludu” sytuacja polityczna nie jest taka bardzo dobra. I to stanowi główny kierunek naszej walki, nie administracyjnej, dotyczącej nie tyle wyrzucania ludzi, choć czasem i to będzie konieczne, ale przede wszystkim walki politycznej o to, ażeby zespoły redakcyjne uznały linię partii, i o to, ażeby ci, którzy jej nie uznają, uczciwie sobie poszli.

W każdym razie nie ludzie się co do jednego. Jeżeli po tym kolejnym naciśnięciu ze strony partii poszczególne zespoły rewizjonistyczne, bez wątpienia rewizjonistyczne, operujące tym czy innym piśmem w naszym kraju, stulą po sobie uszy i przyczają się, to jeszcze nie sądzicie, żeście ich politycznie przekonali.

Nie uczestniczyłem w konferencji z dziennikarzami, którą prowadził towarzyszą Gomułka. Czytałem tylko jego przemówienie i opowiadali mi ludzie. Byłem wstrząśnięty.

Chuligani działają w śródmieściu — usiłują porwać warszawską klasę robotniczą, rozsyłają delegacje do fabryk, ażeby się przyłączyły do nich. Odbywa się narada z dziennikarzami. Towarzysz Gomułka daje określoną ocenę sytuacji, ocenę, z którą każdy uczciwy komunista musi się zgodzić.

I wtedy na zebraniu komunikuje się o uchwale literatów protestujących przeciwko czemu? Przeciwno zamknięciu „Po prostu”.

Jest jedna rzecz, o której — mnie się zdaje — w „o” tutaj powiedzieć.

Przez ostatnie półroczcie za bardzo opieraliśmy się politycznie jako partia na autorytecie jednego człowieka, za często było tak, że występował towarzyszą Gomułka i wygłaszał określone przemówienie, na którym dawał pewną ocenę polityczną sytuacji, gazety to drukowały i na drugi dzień nie było o tym echa. Wracali do swego.

I koniec końców traktowano to jako malum necessarium. Gomułka musiał to powiedzieć, a my dalej będziemy robili swoje.

O czym to świadczy?

O poważnej słabości politycznej na naszym froncie ideologicznym.

Jeszcze jeden przykład, który mnie osobliście niesłychanie oburzył.

Jak wygląda słuszna pozycja partii w sprawie AK?

Absolutnie każdemu uczestnikowi AK-owcowi należy dać równy start w walce o socjalizm. Myśmy pod tym względem popełnili dużo błędów poprzednio. Nie dawaliśmy mu równego startu, przyrzeczaliśmy mu jakieś kule żelazne.

No dobrze, ale myśmy w międzyczasie od naprawienia tamtych błędów, jak i usznie tutaj mówili towarzysze przede mną, przeszli do drugiej skrajności i zrobili 60-dniowy festiwal poświęcony AK w naszej prasie w ciągu lata. Nie wiadomo właściwie, jak to się stało. W pewnej chwili towarzyszą Morawski z jak największą

słusznością ocenia to jako negatywne zjawisko w naszej prasie, a znajdujący się towarzysze, którzy uważają, że to jest sukces naszej prasy, że w ten sposób odebraliśmy argument z rąk reakcji.

Przytaczano tutaj wczoraj fakty działania dogmatyków i sekcjarzy.

Możemy różne rzeczy ścierpieć, ale nie możemy ścierpieć, żeby w naszej partii zdarzały się wypadki ordynarnego, obrzydliwego antysemityzmu.

Jedyna szansa, aby górny aktywny naszej partii jakos się scalił, nie polega na tym,

że towarzysze o słonnościach do dogmatyzmu przyjdą i będą tu deklarowali swoją gotowość do walki z rewizjonizmem. O wiele cenniejsze byłoby, żeby ci towarzysze przyszłi i powiedzieli, jak należy według nich walczyć z tendencjami sekiarsko-konserwatywnymi i jakie sukcesy w tej walce osobiście oni mają do zanotowania. I ci inni, którzy mieli przedtem, powiedzmy, zmniejszoną odporność na niebezpieczeństwo rewizjonizmu, gdyby przede wszystkim na sprawę rewizjonizmu zwracali uwagę. Wtedy byłaby jakaś szansa scalenia tego górnego aktywu. Jeżeli tej tendencji nie ma, to sprawę nie może rozwijać się dobrze. A dotąd ja takiej tendencji, niestety, ze strony przynajmniej towarzyszy, właściwie powiedzmy o zabarwieniu konserwatywnym, nie zauważyłem.

Raczej dotąd to wygląda inaczej, mniej więcej tak: przychodzą tacy towarzysze i oświadczają:

No, towarzyszu Gomułka, my wam w każdym razie ten odcinek waszego programu to znaczy walkę z rewizjonizmem, załatwimy. Proszę towarzyszy, wyście tę robotę fatalnie załatwili. Wy nie macie żadnych, moim zdaniem, szczególnych zdolności do walki z rewizjonizmem. Wy natomiast świetnie znacie środowisko i metody konserwatyistów, tam pokażcie swoje zdolności.

Jeszcze dwa drobne fakty z zakresu literatury.

Mnie się zdaje, że u każdego towarzysz Lesz nieszczęśliwie sformułował swój pogląd, to potraktujmy to jako metaforę. Oczywiście, nikt nie wymaga, żeby od razu same wydrukowanie wierszy nasypało nam kupę kartofli. Ale zjawisko, które sygnalizował towarzysz Lesz — to zjawisko takiego spóźnionego zapłonu moralnego. Mamy cały szereg pisarzy, którzy gdzieś po VIII, po IX Plenum nagle stali się niesłychanie bezlitośni w obnażaniu wszystkich zbrodni stalinizmu.

Wtenciu, oni są bardzo spóźnieni. Koestler to robił o wiele, o wiele wcześniej; 20 lat przed nimi.

Ich zapłn moralny bardzo często wydaje się wątpliwy. Nie można im odmawiać prawa pisania takich utworów, ale wy nie możecie przymknąć oczu na to, że to bardzo masowe zjawisko.

Czy to znaczy, że możemy rozkazać pisarzom, by tego nie robili?

Rozkazami z pisarzami niczego nie zrobisz. Ale niestety, jest konieczność przeprowadzenia dużej walki politycznej w środowisku literackim.

I przed tą walką nie możemy się już dłużej cofać. Środowisko literackie zostało, jeśli chodzi o środowisko partyjne, w bardzo poważnej mierze opanowane przez czynniki iżaw nie rewizjonistyczne albo nawet po prostu renegeckie. I nie sądzicie, że po roku od Października Związek Literatów stał się organizacją apolityczną, poświęconą czystej sztuce. To nieprawda. To jest organizacja polityczna. Lansowane, promieniujące i reklamowane przez nią utwory są też polityczne. Lansowane, promieniujące i reklamowane przez nią utwory są też polityczne. Lansowane, promieniujące i reklamowane przez nią utwory są też polityczne. Lansowane, promieniujące i reklamowane przez nią utwory są też polityczne. Lansowane, promieniujące i reklamowane przez nią utwory są też polityczne.

Nie powinniśmy ingerować, kiedy Przybysz w ten, a nie inny sposób pojmuje pisanie wierszy politycznych, ale wobec Literatów jawnie politycznej musimy prowadzić polityczną aktywność.

Tak się złożyło, że w środowisku literackim bez pomocy partii już poradzić nie można.

Jeszcze ostatni drobny szczegół. Jedna ze spraw, na którą partia powinna też zwrócić uwagę — sprawa wyjazdów za granicę różnych naszych przedstawicieli.

Bardzo rozszerzyliśmy nasze kontakty z zagranicą i to w zasadzie jest dobrze, pod warunkiem, że Polskę będą reprezentowali ludzie na jakimś takim poziomie politycz-

nym, z jakim takim poczuciem odpowiedzialności za to, co robią. Tymczasem mamy cały szereg przejawów świadczących o tym, że to, co robimy, reprezentanci za granicą, w ogóle nie mieści się w głowie.

W zeszłym roku bronilem z tej trybuny Slonimskiego przed niestusznymi atakami pod jego adresem. Uważam, że w tym czasie Slonimski nie był wrogiem Polski Ludowej i zresztą w tej chwili trudno mi go nazwać wrogiem Polski Ludowej. W tej chwili widzę jedno: partia przestała imponować Slonimskiemu. Slonimski, zdaje się, zamiast tego, żeby iść z partią w jednym szeregu, doszedł do wniosku, że to on może partię prowadzić. Deklaracje, które w tej chwili on wygłasza — mam na myśli już nawet nie ten wywiad, o którym pisała „Komszolskaja Prawda”, ale jego wystąpienie na Kongresie Penklubow, którego streszczenie czy nawet pełny tekst widziałem w biuletynie PAP — to są sprawy, z którymi zgodzić się nie możemy. Jego stymulowanie tam, w Japonii, pogardy dla komunizmu (on tam mówił, że chodzi mu rzekomo o komunizm stalinowski, a w gruncie rzeczy, to każdy z nas powinien osobiście poczuć się ugodzony tym jego zaadresowaniem), to jest coś innego aniżeli w zeszłym roku. Wtedy on występował przeciwko wielu zjawiskom, z którymi ja walczyłem i my wszyscy walczyliśmy i będziemy walczyli. Weale nie uważam, że przez ten czas one stały się dobre i jasne.

Zeszłego roku myślny niestety nad nim stracili kontrolę. I nie tylko nad nim. W tej chwili, Slonimski składa deklaracje, z którymi żaden komunista polski nie może się pogodzić.

Oczywiście, Slonimski nie jest wyjątkiem. Mnie się zdaje, że polityka nieinterwencji w deklaracje polityczne nieodpowiedzialnych ludzi w rodzaju Slonimskiego — to polityka niestusznna.

A jak się zachowują inni, pozwól wam przeczytać depeszę z biuletynu Ostatni numer tygodnika „News Week” zamieszcza następującą wiadomość.

„Urzędniczy departamentu stanu, którzy mają do czynienia z przebywającymi ekonomicznymi i technicznymi delegacjami polskimi, są zdumieni swobodą, z jaką członkowie tych delegacji krytykują ich reżym komunistyczny.

Jeden z delegatów w chwili szerokości powiedział nawet: dajcie nam czas, a porzucimy się komunistom, nawet tych dobrych”.

Mnie się zdaje, że pora raczej nam się pozbyć takich naszych przedstawicieli za granicą. Nie można tolerować ludzi obcych nam i wrogich z takimi liberalnymi honorami. Według mnie brak jakiejś politycznej kontroli w stosunku do całego szeregu delegacji wyjeżdżających za granicę jest brakiem, z którym trzeba jakoś skończyć.

Ostatnia sprawa. Jesteśmy przed czystką w partii. Jestem stosunkowo niechętny w partii i nigdy takiej operacji nie przeżywałem. Ci, co przeżywali, raczej mają niedobre wspomnienia o tego rodzaju operacjach. To jest bardzo ciężka operacja.

Jestem zdania, że sytuacja dojrzała i operację trzeba przeprowadzić. Rzeczywiście, inaczej dalej pracować będzie bardzo trudno. Ale to nie zmienia faktu, że operacja jest bardzo trudna i że przede wszystkim jest to operacja, którą można przeprowadzić tylko raz.

A jakie są warunki jej powodzenia, jaki jest pierwszy warunek bezpośrednio zależny od nas? To jest warunek, ażebyśmy godząc się z proponowanym przez kierownictwo przedsięwzięciem zgodzili się na całą operację. Żeby nie było wśród nas tych arriérés pensées, że ja się zgadzam z kierownictwem na tym odcinku, od złodziel do rewizjonistów, a ja się zgadzam na tym odcinku, od złodziel do dogmatyków.

Jeżeliby Komitet Centralny przystąpił do tej operacji z takim nastawieniem, to operacja się nie powiedzie, nie usunie istniejącego rozłamu w partii, istniejącego

rozbieżna w partii, ale wprost przeciwnie, pogłębi je, zarazi nawet te regiony partii, które może są jeszcze w tej chwili nietknięte.
Wydaje mi się, że ten moment każdy członek Komitetu Centralnego powinien wziąć głęboko pod rozwagę. To nie jest sprawa jakiejś frakcji, jakiejś grupy, jakiegoś odchylenia. Tu chodzi o partię. Gra toczy się o życie partii. Najwyższy czas, ażebyśmy wszyscy dokładnie tego rodzaju odpowiedzialność zrozumieli.

Tow. MARIAN NASZKOWSKI

Pragnę poczynić parę uwag w sprawie oczyszczenia partii od elementów ideologicznie wyobcowanych.

Myślę, że ta bardzo trudna i bardzo odpowiedzialna akcja może być uwieńczona powodzeniem, jeśli będziemy ją traktować jako akcję polityczną, co więcej -- ideologiczną, a nie tylko organizacyjną. A do tego potrzebne jest rozeznanie dróg i manowców, którymi chadza myśl zarówno konserwatywna, jak i likwidatorska, rozumienie, jak doszło do tych schorzeń.

Potrzebne jest to po to, byśmy oczyszczali partię nie sami, nie tylko przy pomocy aparatu, lecz przy pomocy i aktywnym udziale mas partyjnych i przy poparciu mas bezpartyjnych.

Jeśli chciałbym w związku z tym częściowo nawiązać do sprawy „Po prostu”, to nie w płaszczyźnie oceny linii pisma czy działalności zespołu, gdyż to zostało już przez Partię dokonane. Natomiast wydaje mi się celowe przeanalizowanie pewnych typowych postaw myślowych tej grupy, postaw niewątpliwie charakterystycznych dla dużej części rewizjonistycznego skrzydła, szczególnie wśród młodzieży. Mówię to na podstawie rozmów, które przeprowadzał z tą grupą rozszerzony zespół CKKP, do którego również wchodziłem.

Przed wszystkim uderza jakiegoś — powiedziałbym — rozpasanie, rozluźnienie do niebywałych gnic norm dyscypliny partyjnej, dyscypliny organizacyjnej, jakiegoś wręcz jaśniepaństwo.

Wystarczy powiedzieć, iż członkowie partii z grupy „Po prostu” byli niemal zdumieni, że wysuwa się pod ich adresem zarzut wydania protestacyjnych listów otwartych i przesyłania ich do innych organizacji partyjnych, nie mówiąc o kolportowaniu ich wśród bezpartyjnych. Uważali, że to jest właśnie złozybec Października, że to jest ich święte prawo. Zapytani, jak pogodzić tę praktykę ze statutem partii, odpowiadali, że taki utarł się zwyczaj. Tak więc zwyczaj zastąpił statut.

Jeśli wobec partii grupa ta nie miała skrupułów, podejmując akcję protestacyjną, to za to wobec siebie wzajemnie, wobec swojej platformy, przejawiała mocną solidarność.

Niewątpliwie mieliśmy do czynienia z grupą zwartą, o określonym obliczu, z grupą frakcyjną.

Zgadzam się z wypowiedziami tych towarzyszy, którzy twierdzą, że dogmatycy, sekcjarze stosują bardziej klasyczne formy frakcyjności, że mają pod tym względem bogatsze doświadczenie z okresu walk frakcyjnych naszej partii. Ale uważam, że ze strony rewizjonistów również wystąpiły pewne nowe, bardziej luźne co prawda, formy grupowości, co szczególnie znalazło wyraz w zespole „Po prostu”.

Kola tzw. konserwy twierdzą, że „Po prostu” — to produkt Października. Nie bar-

dziej niczładowego nie można wymyślić. Jeśli już określać to zjawisko jako produkt czegoś, to na pewno przede wszystkim naszych starych błędów i wypaczeń.

Właśnie atmosfera łatwizny ideologicznej, upajania się mechaniczną jednością moralno-polityczną, brak głębszego przeorywania psychiki mas, szczególnie młodzieży, mogły dać w efekcie, w momencie kryzysu i wstrząsu po XX Zjeździe, taką postawę pustki, niewiary, cynizmu u młodzieży, niewątpliwie poprzednio ideowo związanej z socjalizmem.

Oczywiście sekcjarskie, dogmatyczne wystąpienia i działalność określonej części aktyw w okresie kryzysu stanowiły doskonały bodziec do krwawienia tej atmosfery.

W postawie publicystów - likwidatorów, którzy do niedawna nosili legitymację partdrobnomieszczańską.

Znowu chcę tu przytoczyć przykładowo tok myśli członków grupy „Po prostu”, który nie jest jednak ich monopolom.

Część z nich mówiła, że czyniła pewne wysiłki, by znaleźć jakiś konstruktywny program. Myślę, istotnie, że je czynili. Co jednak znaleźli? Czy porwała ich pasja Października? Pasja walki przeciw rozluźnieniu dyscypliny społecznej, o przywróceniu pełnej wartości pojęciu socjalizmu? Czy próbowali oddać swe pióra zwalczaniu fali tzw. wewnętrznej emigracji?

To wszystko wydawało się im banalne, zblazowane, skompromitowane przez dawną propagandę. Jedyne na co mogli się zdobyć jako na pozytywny program, to było szuwanie niejałowy w małych miasteczkach.

Nieprzypadkowe jest chyba widzenie pepka świata właśnie w małym miasteczku, równocześnie ta pagóra za oryginalnością, schlebienie gustom drobnomieszczaucha, zapalenie się „w syty Zachód”, niewiedzenie wojennych tendencji pewnych kół imperialistycznych, nastroj paniki i beznadziejności, rozumienie naszego szluznego hasła pokojowej kohezystencji jako faktycznej kapitulacji przed Zachodem.

Publicyści tego pokroju nie widzą klasy robotniczej jako motorycznej siły dziejów, są od niej oderwani Jeżeli o niej piszą, to raczej o lumpenproletariacie, o elementach zdeklasowanych, częściowo zdemoralizowanych.

Stanowczo raczej ma tow. Schaff nazywając to zjawisko recydywą ideologiczną socjaldemokratyzmu. Trudno bowiem o bardziej typowe cechy socjaldemokratyzmu, chociaż nie wyłącznie te cechy charakteryzują postawę tych grup. Oczywiście nie „Po prostu” nie wywodził się od socjaldemokratów. Wyszli np. że ludzie z „Po” o postawę, o recydywę ideologii socjaldemokratyzmu. W postawie niektórych dochodzi zresztą już do styku z czysto burżuazyjnym sposobem myślenia, z kursem na rozwój prywatnej inicjatywy, która rzekomo tylko może stworzyć warunki sytości w kraju itd.

Jakże typowo drobnomieszczańską, a równocześnie socjaldemokratyczny jest również ów liberalny humanizm, oczywiście pseudohumanizm „Po prostu” czy części studentów wobec „brutalności Milicji” itd. Jeden z nich nie krępował się nawet nazwać naszej Milicji wręcz golędziakami. Czyniąc znak równania między przemocą kapitalistyczną a środkami przemocy władzy ludowej — negują oni istotę dyktatury proletariatu.

Byłoby, wydaje mi się, niewłaściwą rzeczą twierdzenie, że tego rodzaju postawa ukształtowała się w wspomnianej części członków partii dopiero po Październiku. Jak

słusznie powiedział w referacie towarzysz Wiesław, partia dokonała rozprawy z dogmatyzmem bez zasługi i udziału rewizjonistów.

Z drugiej strony nie oznacza to, że wszyscy, którzy w ostatnim okresie stoczyli się na pozycję rewizjonizmu i likwidatorstwa, zajmowali od razu takie pozycje po powstaniu kryzysu w partii. Jest jasne, że wielu publicystów, dziennikarzy, nawet spośród tych, którzy dziś stoją na pozycjach rewizjonistycznych, odegrało pozytywną rolę przed Październikiem w burzeniu skostniałych pojęć, oporów biurokratycznych itd. Ale równocześnie nie wolno nie widzieć już wtedy początków fałszywego nurtu w postaci wielu krytyków naszych błędów. Pamięamy, jak wśród słusznych myśli pojawiały się nutki obce, antyradzieckie, antysocjalistyczne, antypartyjne. Stopniowo ta proporcja słusznego i niesłusznego zmieniała się. Był to określony proces.

Wydaje mi się, towarzysze, że przystępując do oczyszczenia partii z elementów, które stoczyły się na obce, często wrogie pozycje, przystępując do obcinania owych dwóch skrzydeł, musimy działać tak, by współgrały ze sobą dwie metody: metoda stanowczości, pryncypialnego, wolnego od ugodowości stosunku do tych, którzy przestali uznawać nasz program i nasz statut, i metoda wnikliwego analizowania postawy każdego badanego członka partii, wystrzeżenie się uproszczonego, mechanicznego naklejania etykietek, uwzględnianie postawy moralnej, odróżnianie zjawiska chwilowego zablakowania się i zatracenia — w warunkach, które niewątpliwie temu sprzyjały — od stanowiska świadomego, ugruntowanej negacji linii partii, często w dodatku obłudnie, dwulicowo maskowanej.

Mówiąc o walce z rewizjonizmem, z likwidatorstwem mówimy wiele o kołach inteligentnych. Jest to słuszne i obiektywnie uzasadnione większą podatnością tych elementów na wspomniane deformacje. Ale byłoby wielkim błędem, gdybyśmy nie przestrzegali naszego aktywu, który będzie realizował uchwałę o oczyszczeniu partii, i gdybyśmy nie czuwał w toku akcji nad tym, by nie regenerowały się jakiegokolwiek tendencje generalnie antyinteligentnej, jakiegokolwiek odpychanie inteligencji od naszej partii. Ze postawa tej warstwy nie jest zresztą bynajmniej jednolita, świadczy o tym już z tej tribuny stanowisko zajęte przez profesurę i przez większość studentów w czasie zajęć warszawskich. A takie tendencje antyinteligentne na pewno, szczególnie wśród elementów konserwatywnych, będą się ujawniać w toku akcji.

Drugie niebezpieczeństwo, które musimy widzieć, to niebezpieczeństwo jednostronnego zasugerowania się skutecznością metod organizacyjnych w walce o oczyszczenie partii.

Metody organizacyjne są dziś konieczne, niezwykle ważne i powiem — wręcz decydujące. Właśnie zdecydowanego, stanowczego działania w kierunku oczyszczenia partii z balastu oczekuje od nas w tej chwili zdrowa masa partyjna i klasa robotnicza.

Ale równocześnie, gdybyśmy zaniedbali metodę walki ideologicznej, konieczność rozprawiania się nie tyle nadął, bośmy to robili dotąd wyraźnie niedostatecznie, ile właśnie teraz — ze zdwojoną intensywnością — z fałszywymi teoriami, konieczność kontynuowania pryncypialnej dyskusji ideologicznej na łamach naszej prasy partyjnej, to popelnilibyśmy kardynalny błąd.

Jeśli część inteligencji czy młodzieży przyjęła początkowo nieufnie rozwiązanie „Po prostu”, jeśli nastroje te w pewnych kołach do dziś istnieją, to wydaje mi się nie z powodu, w każdym razie nie głównie z powodu takiej czy innej kolejności akcji przeciw „Po prostu”. Niewątpliwie kolejność ta mogła być lepsza, ale jest to zagadnienie fragmentaryczne, drugorzędne. Całość akcji była słuszną, przede wszystkim dzięki swemu zdecydowaniu, o czym najlepiej świadczą rezultaty.

Przyczyna natomiast dezorientacji we wspomnianych kołach leży głównie, choć też nie wyłącznie, w naszej dotychczasowej słabej ofensywie ideologicznej. Nie chodzi

oczywiście teraz o przekonywanie upartych likwidatorów (ich trzeba z partii usuwać), ale o to, aby akcję tę przeprowadzać przy poparciu i zrozumieniu mas.

I dlatego sądzę, towarzysze, że tylko połączenie koniecznej chirurgicznej operacji oczyszczenia partii ze wzmocnieniem i wzbogaceniem naszej ofensywy ideologicznej pozwoli uzdrowić partię i odbudować w pełni jej kierowniczą rolę w klasie robotniczej i w narodzie.

Tow. OSKAR LANGE

Chciałbym dodać kilka uwag i uzupełnień do dzisiejszej dyskusji. Przedstawione projekty weryfikacji członków partii i odłożenia terminu Zjazdu są słuszne. Co do tego nie może być żadnych wątpliwości.

Umocnienie kierowniczej roli partii wymaga wyraźniejszego określenia jej oblicza polityczno-ideowego, przezwyciężenia dezorientacji, ideologicznego rozgardiaszu. Rozgardiasz ten zrodził się jako nieuniknione następstwo wielkich, głębokich i słusznych przemian, które się w naszym kraju dokonały i które również dokonują się w całym międzynarodowym ruchu robotniczym.

Określenie, sprecyzowanie polityczno-ideowego oblicza partii jest potrzebne dla wzmocnienia jej więzi z masami, więzi, która zacieśniła się wyraźnie w dnach październikowego przełomu. Wiążę tę może w pełni utrzymać, pogłębiać i rozwijać tylko partia o wyraźnych celach i wyraźnych środkach działania — jednym słowem partia o wyraźnym obliczu polityczno-ideowym.

Jest to także potrzebne dla wewnętrznej konsolidacji partii, dla wzmocnienia jej kołosa moralnego. Jednym z przedmiotów przemówienia towarzysza Wiesława oraz dyskusji była sprawa demoralizacji i korupcji, która zakradła się szeroko w szeregi partii. Różne są jej źródła i nie zamierzam ich tutaj analizować. Chciałbym jednak zwrócić uwagę — niektórzy to już w dyskusji zrobili — na związek tej sprawy ze sprawą ideologiczno-politycznego oblicza partii. Zwątpienie, jakie w części aktywu partyjnego istnieje co do słuszności linii politycznej i ideowej partii, sprzyja szerzeniu się demoralizacji i korupcji. Dlatego walka z demoralizacją i korupcją w partii jest ściśle związana ze sprawą wzmocnienia i określenia jej polityczno-ideowego oblicza. W związku z tym chciałbym zwrócić uwagę na dwa problemy.

Pierwszy, to potrzeba większej aktywności w dziedzinie pozytywnej konkretyzacji polityczno-ideowego oblicza partii. Nie wystarczy negatywnie krytykować rewizjonizm, a raczej likwidatorstwo oraz dogmatyzm, ale trzeba także wyraźnie określić pozytywnie naszą linię ideową. Jednym słowem, nie wystarczy mówić ludziom, co jest fałszywe, ale trzeba także określić wyraźnie, z jakiej pozycji krytykuje się odchylenia, pokazać pozytywnie, jaka jest zasadnicza linia ideowa partii.

Pod tym względem potrzebna jest znaczna aktywizacja naszej działalności ideologicznej. Ostateczne określenie linii polityczno-ideologicznej partii przyniesie Zjazd. Pracując nad nią teraz komisje przygotowujące Zjazd, Uchwały Zjazdu będą stanowiły podstawę, na której partia będzie mogła odgraniczyć się i od jednego, i od drugich odchyłań sprzecznych z jej linią. Ale sprawa sprowadza się nie tylko do Zjazdu. Już teraz potrzebna jest intensywna praca w dziedzinie propagandy marksizmu-leninizmu i w dziedzinie rozwijania go w sposób twórczy, przystosowany do naszych, polskich warunków.

W swoich kontaktach z młodzieżą — i nie tylko z młodzieżą — spotykam się czę-

sto z argumentem: krytykujecie ten pogląd, krytykujecie tamten pogląd, ale powiedzieliście nam pozytywnie, jakie jest stanowisko marksistowskie, jaki jest pogląd partii w tej czy innej zasadniczej sprawie.

Chełabym zaapelować przede wszystkim do pracowników partii w dziedzinie ideologicznej i do całej inteligencji partyjnej o zwiększenie wysiłku w kierunku pozytywnej pracy, pozytywnego wykładu zasad marksizmu-leninizmu. Sprawa nie jest łatwa. Weźmy np. sprawę nauczania na wyższych uczelniach zasad marksizmu. Dawniej ułatwiano sobie zadanie. Uczono „Krótkiego kursu”, który traktowano jako biblię, zawierającą odpowiedzi na wszystkie możliwe pytania. Dzisiaj zagadnienie jest trudniejsze, niemniej jednak, w nowych warunkach, w nowej formie ono istnieje. Istnieje potrzeba stworzenia u nas pewnej zasadniczej literatury, która by określała pozytywnie nasze poglądy na podstawowe zagadnienia.

Mówił tutaj towarzysz Werfel o pracy historyków. Zgadza się z nim. Właśnie wielkie osiągnięcie historyków polega na tym, że istnieje makietka historii Polski, pisana ze stanowiska marksistowskiego. Mogą tam być błędy, nawet duże błędy — to mnie nie martwi. Istotne jest to, że istnieje pozytywna podstawa, wokół której można skoncentrować dalszą pracę i dalszą dyskusję. W wielu innych dziedzinach, na przykład ekonomii politycznej, tej podstawy na razie nie ma.

Dlatego właśnie apeluję do twórczej inteligencji partyjnej o pozytywny wysiłek dla stworzenia literatury, określającej w sposób odpowiadający dzisiejszym warunkom, zwłaszcza naszym polskim warunkom, zasadnicze wytyczne nauki marksizmu-leninizmu. W stormulowaniach mogą być błędy, to mnie też nie przeraża. Chodzi o to, że nie można ograniczyć się tylko do negatywnej polemiki, do powiędzenia takiego poglądu do rewizjonizmu, a inny to dogmatyzm. Trzeba wypracować jasną linię pozytywną, z której się właśnie różne inne poglądy krytykują.

Dругa sprawa to sprawa określenia programu działalności partii w dziedzinie polityki gospodarczej. Należy tu przede wszystkim podkreślić poważne osiągnięcia ostatniego roku. Nowa polityka rolna, nowa polityka wobec rzemiosła i drobnej produkcji prywatnej, ustawa o radach robotniczych, o funduszu zakładowym, poważne kroki w dziedzinie usamodzielnienia socjalistycznych przedsiębiorstw, zwiększenie roli rad narodowych w zarządzaniu gospodarką narodową, zwiększenie roli spółdzielczości stanowią ważne, często niedoceniane osiągnięcia w dziedzinie pozytywnej polityki gospodarczej partii i państwa. Dały one też praktyczny rezultat. Mówił o tym towarzysz Wiesław. Wiemy wszyscy, że ożyło się poważnie rolnictwo, że wzrasta, wprawdzie powoli, ale stale produkcja przemysłowa, wzrastają w przemyśle zapasy materiałowe, polepsza się rytmiczność, zmniejszają się przestoje. Nastąpił też poważny wzrost płac realnych i realnych dochodów wsi. Wprawdzie mamy po dziś dzień na skutek tego ostatniego zjawiska wysoko napiętą równowagę rynkową, który to stan w dużej mierze niweczy psychologiczne skutki rzeczywistych osiągnięć w dziedzinie produkcji.

W związku z przesunięciem terminu Zjazdu zachodzi dzisiaj potrzeba wystąpienia przez partię z programem polityki gospodarczej na najbliższy okres. Program taki, jak i ogólną szeroką perspektywę rozwojową Polski Ludowej, ma ustalić Zjazd. Zjazd musi określić perspektywę dalszego rozwoju gospodarczego i społecznego naszego kraju. Ale ponieważ Zjazd się odroczna na jakieś pół roku lub więcej, trzeba, aby już teraz partia wyszła z określeniem programu swojej działalności oraz działalności państwa w dziedzinie polityki gospodarczej na rok 1958. Zwracam się z tym do kierownictwa partii.

Nie chcę wchodzić w szczegóły i treść takiego programu. Wystarczy wskazać, że

taki program musiałby być programem ostatecznego przezwyciężenia napięta rynkowego, jakie istnieje, jak również programem dalszych zmian w dziedzinie metod kierowania i zarządzania gospodarką, które już dojrzały do wprowadzenia w ciągły następny rok.

Mówię o tej sprawie dlatego, że jest to część określenia pozytywnej linii partii, którego nam potrzeba obecnie, w chwili, kiedy partia odgranicza się od pewnych poglądów jako fałszywych. Dlatego chciałbym właśnie w tej chwili zaapelować o zwiększenie ofensywności ideologicznej i programowej partii, jako ważnego elementu składowego zarówno jej konsolidacji, jak i wzmocnienia jej kierowniczej roli w procesie budowy socjalizmu w Polsce.

Tow. ALEKSANDER ZAWADZKI

Referat tow. Wiesława i projekt uchwały X Plenum są wyrazem zgodnego stanowiska Biura Politycznego i nie o tym chciałem mówić. Referat, aczkolwiek porusza szeroki zakres podstawowych problemów, którymi żyją dziś partia i nasze państwo ludowe, bo zarówno sprawy wewnętrzno-gospodarcze, jak i zagraniczne, jest przede wszystkim gruntownym uzasadnieniem szczególnego charakteru tego Plenum, szczególnego zadania, które ono sobie stawia. Tym zadaniem jest postawienie konkretnych i w całej rozciągłości przez Plenum przed całą partią problemu przywrócenia jednolitej jej postawy ideowo-politycznej, jej zwartości organizacyjnej, bojowej aktywności jej szeregów od góry do dołu, wszystkich godnych być w jej szeregach członków w miarę siły i zdolności każdego z nich.

Takie postawienie sprawy dyktuje sytuacja, w jakiej partia działa, boryka się, walczy.

Bez rozwiązania tej sprawy zależy wpływ ideowo-polityczny, autorytet i zaufanie do partii w całości, do każdej jej instancji i każdej jej podstawowej organizacji z oddzielną, wśród klasy robotniczej, wśród mas pracujących, zarówno w mieście jak i na wsi. A bez tego wpływu autorytetu i zaufania nie ma — jak tego dowiodło nasze własne doświadczenie — kierowniczej roli partii, tak jak ją zwołanie z nauką marksizmu-leninizmu staramy się rozumieć i wieleć w życie.

Bez rozwiązania tej sprawy następuje tragiczna w skutkach (pokazał to Poznań w roku ubiegłym) dysproporcja między historycznie wyznaczoną rolą partii jako kierowniczej budowniczej socjalistycznego, rola, którą — jak mówi się w referacie — z nikim ona nie może się dzielić, a więc i z nikim nie może się dzielić odpowiedzialnością za to budownictwo — a zdolnością do spełnienia tej roli kierowniczej z najlepszym skutkiem, w interesie mas pracujących, kraju, narodu.

Na jakim gruncie może i powinna się dokonać konsolidacja partii? Na jakim gruncie możemy i powinniśmy podjąć wytyczoną i konsekwentną pracę i walkę o ideowo-polityczną i organizacyjną jednolitość i aktywność szeregów partyjnych?

Tym gruntem są i mogą być tylko uchwały VIII i IX Plenum Komitetu Centralnego partii.

Uchwały te, a zwłaszcza VIII Plenum, powziął Komitet Centralny w sytuacji, której nikt nie wymyślił, bo nie byłby w stanie tego zrobić, lecz która powstała w wyniku głębokiego kryzysu politycznego, w warunkach istnienia i działania naszej półtoramilionowej partii jako nominalnie i faktycznie (bo innej nie było) siły kierowniczej mas pracujących i narodu. A więc siły, która historycznie odegrała niewątpliwą,

wielką rolę w walkach klasy robotniczej i mas pracujących o władzę, o ujęcie i ugruntowanie tej władzy, o budownictwo socjalistyczne i jego historyczne osiągnięcia w latach ubiegłych, siły, która swymi wspaniałymi rewolucyjnymi tradycjami sięga w głąb dziesięcioleci dzieł polskiego ruchu robotniczego, lecz siły, która z winy Komitetu Centralnego i Bura Politycznego nie zdolała stanąć na wysokości zadania w chwilach szczególnie trudnych, trudnych trudnością zwrotu, przełomu, jakiego początkiem i sygnałem dla międzynarodowego ruchu robotniczego były uchwały XX Zjazdu KPZR, a u nas — zainicjowana przez samą partię i Komitet Centralny szeroka dyskusja w partii, w zakładach pracy i w całym społeczeństwie.

Zadecydowały wnioski, jakie Biuro Polityczne i Komitet Centralny z łow. Gomułka tu, na tej sali, wyciągnęły z zaistniałej sytuacji i to było VIII Plenum.

Jeżeli inaczej podejść do Października 1956 roku, do VIII Plenum, do jego uchwały i jego przełomowego znaczenia, to nie zrozumie się rzeczy najważniejszej — dziejowej nieuniknioneści przemiana, a bez tego wręcz trudno widzieć to główne i słuszne, co zaistniało w rezultacie VIII Plenum, znowelizację w nowych warunkach, zając wyrazną postawę, postawę aktywnej realizacji tych uchwał, jak i uchwał IX Plenum, stanowiących rozwinięcie VIII Plenum. Zwiększa trudno to — jak wiemy — przychodziło poważnej części kadry partyjnej i tu, i w terenie, która czuła się swą ofiarą pracy związanej z linią polityczną partii oraz formami pracy partyjnej w latach ubiegłych, a którą spotkała bezprzykładna poniewierka przed, w czasie i bezpośrednio po Październiku — jako komunistów albo „stalinowców”. Wobec wstępu uboższych ujemnych zjawisk, o których było już dosyć mowy, zwłaszcza wobec ożywienia się sił reakcji i rozpętania ataku rewizjonistycznego i antyradzieckiego, wielu uczelnich, wierznych partii ludzi, stanowiących jej podstawową kadrę, zwłaszcza robotniczą, przeżyło rozterkę, obawę o sprawę socjalizmu.

Dziś jednak jesteśmy kawał czasu nie tylko po VIII, ale i po IX Plenum. Ten czas dowiódł, że partia ze swym kierownictwem na czele z kursu socjalistycznego nie zeszła, że niezłomie kieruje budownictwem socjalizmu. Toteż czas najwyższy kadremu stanąć jasno i zdecydowanie na gruncie linii politycznej partii, porzucić bierność czy formalizm, włączyć się do zadań, które partia realizuje i po X Plenum będzie realizowała, przestać narzekać na objawy zła, a walczyć z nimi zgodnie z uchwałami Komitetu Centralnego, przestać narzekać na swoje krzywdy, bo to partii nie pomoże, zaktywizować się i w tym duchu działać na otoczenie.

Przykład takiego określenia się, takiej postawy powinni zresztą dać towarzysze najświadomsi, towarzysze jednego i drugiego tak zwanego warunkowo „skrzydła”, którzy nie po to mają za sobą dziesiątki lat stażu oddanej pracy w szeregach partii, by się teraz politycznie zagubić — jedni w niedocenianiu nowego w linii partii, niedocenianiu, płynącym z poglądów i nawyków myślenia typu dogmatyczno-sekciarskiego, inni na pozycjach, które czynią z nich opór, a czasem i natężenie rewizjonizmu i rewizjonistów wszelkiego autoramentu.

Do dzieła realizacji linii partii i jej umocnienia, podniesienia jej roli kierowniczej w życiu kraju z całą siłą, z całym oddaniem winni stanąć wszyscy jej członkowie, którym partia droga jest zawsze, w każdej jej, to jest partii i ich sytuacji. A zwłaszcza właśnie wtedy, kiedy partia podjęła i prowadzi doniosłe i dalekosiężne dzieło przezwyciężania skutków, pozostałości, przejawów zła, by krzepnąć w tej walce, pomnażać swe wysiłki dla lepszego, skuteczniejszego budownictwa socjalistycznego.

A tak jest właśnie w przeżywanej przez nas chwili. Weryfikacja, jak ją ogólnie nazywa projekt uchwały, ma na celu uwolnienie partii od ludzi, którzy przynoszą jej szkodę, i od tych, którzy obciążają ją martwą ciężką członkowską.

W moim pojęciu akcja, którą partia podejmuje, jest akcją w obronie samej siebie — w obronie partii, która jest partią marksistowsko-leninowską.

Charakter partii określają jej ideologia, jej polityka, jej zasady organizacyjne. A to, obowiązujące w partii, i stanowiące o jej charakterze, są i będą marksistowsko-leninowskie.

Z akcji po X Plenum, prowadzonej długofalowo, partia ma wysej odróżniona, umocniona w tym duchu, w tej istocie ideowo-politycznej, w tym charakterze organizacyjnym.

Zgadzałem się z wypowiedziami towarzyszy na tej sali, że akcji oczyszczenia, weryfikacji, winna towarzyszy, tożsą o to, jak, w jaki sposób akcja weryfikacji zostanie przeprowadzona. Oczywiście dobre instrukcje Sekretariatu KC będą w tym wielce pomocne. Ale słuszną jest myśl, że decydują ludzie, którzy to będą robili i przeprowadzali, którzy zostaną do tej nad wyraz odpowiedzialnej akcji, wymagającej zrozumienia linii partii oraz partyjnego rozumu, wyczucia i sumienia, dopuszczeni. Oprócz więc zyczeń trzeba się maksymalnie zabezpieczyć. Ja widzę takie możliwe gwarantacje w tym, by wojewódzkie komitety partyjne nadzorowały całość akcji na swoim terenie korygując ją ściśle z treścią i duchem referatu oraz uchwały X Plenum. Tam gdzie okazuje się potrzebna interwencja w stosunku do samego KW czy jego egzekutywy, będzie działać komisja specjalna Komitetu Centralnego czy Centralnej Komisji Kontroli Partyjnej. Jak na przykład w wypadku Koszalina.

Podzielałem serdeczną troskę, wypowiedzianą tu i przez tow. Pieczyńską, i przez szeregi innych towarzyszy, tożsą o to, jak, w jaki sposób akcja weryfikacji zostanie przeprowadzona. Oczywiście dobre instrukcje Sekretariatu KC będą w tym wielce pomocne. Ale słuszną jest myśl, że decydują ludzie, którzy to będą robili i przeprowadzali, którzy zostaną do tej nad wyraz odpowiedzialnej akcji, wymagającej zrozumienia linii partii oraz partyjnego rozumu, wyczucia i sumienia, dopuszczeni. Oprócz więc zyczeń trzeba się maksymalnie zabezpieczyć. Ja widzę takie możliwe gwarantacje w tym, by wojewódzkie komitety partyjne nadzorowały całość akcji na swoim terenie korygując ją ściśle z treścią i duchem referatu oraz uchwały X Plenum. Tam gdzie okazuje się potrzebna interwencja w stosunku do samego KW czy jego egzekutywy, będzie działać komisja specjalna Komitetu Centralnego czy Centralnej Komisji Kontroli Partyjnej. Jak na przykład w wypadku Koszalina.

W poszczególnych wypadkach szukać należy wyjścia dla członków partii zrozumiącego, budującego, wychowawczego, wiążącego ludzi z partią i jej troskami również kadrowymi. Przykład takiego porażenia sobie z plenum Komitetu Powiatowego w Pinczowie pokazał egzekutywa Komitetu Wojewódzkiego w Kielcach, Mianowicie gdy wnioski przedstawiciela egzekutywy KW w stosunku do kierownictwa tego Komitetu Powiatowego nie zostały przyjęte przez plenum Komitetu, egzekutywa KW zwróciła się do podstawowych organizacji partyjnych powiatu i tam znalazła poparcie. Podstawowe organizacje wydzieliły swoich przedstawicieli po dwóch, trzech na plenum komitetu powiatowego, które ma się odbyć w najbliższym czasie po Plenum Komitetu Centralnego partii.

Wspominam o tym, ponieważ jest to przykład, jak KW stosując słuszne, partyjne i wychowawcze metody może sobie radzić w każdej sytuacji związanej z oczyszczeniem szeregów partyjnych od ludzi obciążających, kontraproduktujących partię. W danym wypadku chodziło o ludzi dokonanych nad wyraz przykrym zjawiskiem korupcji.

Weryfikacja, oczyszczenie partii od ludzi ideowo obcych, od ludzi uparcie z rewizjonistyczno-likwidatorskich lub dogmatycko-sekciarskich pozycji nie pogodzonych z uchwałami Komitetu Centralnego partii, jej linią polityczną, od ludzi skorumpowanych oraz balastu nie związanego z partią ani przekonaniem, ani sympatiami, będzie oczywiście przebiegać w terenie kompleksowo.

Przyłączam się do głosów na tej sali, które mówią o konieczności uczynienia wszystkiego, by w tej akcji uzyskać maksymalne zachowanie dobrego, nie dość jednak jeszcze zorientowanego politycznie, robotniczego składu organizacji partyjnych i aktywności partyjnego, by w tej akcji ożywić go, zaktywizować do realizacji zadań politycznych i gospodarczych, stawianych przez kierownictwo partii.

Również z wielką troską i rozwagą trzeba podejść do organizacji partyjnych na ws,

w szczególności słabych i ledwie podnoszących się po mającym miejsce w wielu wypadkach rozpadnięciu się tych organizacji w trudnej sytuacji początków bieżącego roku.

To, co mówiłem dotychczas, dotyczyło głównie tej kadry partyjnej, której i służbie, i w niejednym wypadku niesłusznie przypisuje się dogmatyzm i sektarianstwo, ale której, moim zdaniem, niesłusznie przypisuje się jakoby monopol na grupowość, a nawet bez żadnego na to dowodu również frakcyjność.

Jestem zgodny z towarzyszami, a sądzę z dyskusji, iż podzielił to stanowisko X Plenum, że tam, gdzie tego rodzaju działalność bezspornie się przejawia, zarówno na jednym, jak i na drugim z tak zwanych warunkowo „skrzydeł”, po X Plenum trzeba (bezwzględnie i stosownie) uchwalić, którą to Plenum powierze, by znikło samo pojęcie skrzydeł, by partia wyszła wreszcie z tego jednolita i wzmocniona do realizacji zadań, które przed nią stoją.

Mówiłem o kadrze robotniczej. Wiemy, że kadra ta, jak i całą najlepszą kadra partyjną, szczególnie bolesnie dotknęła długotrwała, niemal absolutna bezkarność w stosunku do tych, którzy poniewierali sprawę i ideę dla członków partii świętą, rozwalali to, co partia i jej organizacje w terenie w ciągu lat budowały w trudzie i ofiarności. Trzeba sobie powiedzieć, że w terenie zdarzają się jeszcze i teraz takie rzeczy, które w opinii prostego naszego człowieka — powiem: partyjnego i bezpartyjnego — wyglądają na sprzeczność między naszymi słusznymi słowami i wskazaniami i czynami, faktami, na niezrozumiałą tolerancję w stosunku do szkodników działających z pozycji antysocjalistycznych. Bezkompromisowa walka o usunięcie tych rozbieżności będzie sprzyjała ze wszech miar odbudowie siły partii, a wzrost siły partii z kolei będzie sprzyjał ostatecznej likwidacji tych rozbieżności — likwidacji do końca, we wszystkich dziedzinach życia partii, kraju, narodu, budownictwa socjalistycznego — przez aktywność samej partii i jej organizacji.

Powien przykład powiąże z tym, co powiedział tu tow. Lesz, oraz repliką, trochę może dramatyczną, tow. Schaffa.

Byłem niedawno w Zagłębiu Dąbrowskim na uroczystości stulecia przemysłu cementowego.

W cementowni Grudziec po uroczystej akademii odbyła się tzw. część artystyczna. Ta część artystyczna przebiegła przyjemnie. Były tam wystąpienia, że tak powiem, politycznie neutralne, wesołe, były i „szczypanki” pod adresem dyktarza, dyrektora i w ogóle „tych od góry”, były wystąpienia podnoszące rolę tej cementowni, która sobie właśnie sto lat istnienia należała, rolę jej wspaniałej kadry, a kadra tam, towarzysze, była nie lada, bo ze stużem pracy do 66 lat, przy czym ten najstarszy stażem jubilat jeszcze w cementowni pracuje. Jak powiedziałem, uroczystość miała przebieg przyjemny, kilkuset ludzi rozweseliło się, odpoczęło, odezło szacunek dla nich, ich zakładu, ich zawodu ze strony władzy ludowej, a także ze strony artystów estradowych.

Czy przyczyni się do tego, by posypał się dla potrzeb kraju dodatkowy cement — „szare złoto”, jak ludzie mówili?

Jestem głęboko przekonany, że tak.

A teraz drugi przykład, który działa w odwrotnym kierunku

Nazajutrz, w Sosnowcu, odbyła się z tejże samej racji, ale już dla całego przemysłu cementowego, z udziałem delegacji ze wszystkich cementowni kraju, uroczysta akademii, a po tej akademii również część artystyczna. W części artystycznej znalazł się taki oto „Głos obywatela”. Na scenę wchodzi pijany jegomość z butami w ręku, szuka po kieszeniach klucza do drzwi i szukając tego klucza wygłasza monolog. Jest tam w tym monologu wszystko: i minister, który wbrew woli został ministrem,

bo go naznaczyli. Plakał on w knajpie w kamizelkę temu swojemu przyjacielowi-pijacynie. Ale — jak ten powiada — już tu nie dawał, tylko do tego Konstancina to musi już jeździć teraz autobusem. Jest tam oczywiście i o Natolinie, jest tam i o 12 latach straconych dla Polski, no i „kto teraz za to zapłaci?”. I wreszcie pijaczyna znajduje klucz, tylko tym kluczem nie może otworzyć drzwi do mieszkania i mówi: „ulica ta sama, dom, numer ten sam, drzwi te same, klucz nie pasuje. Co się stało? Powiada już wiem ojczyznę m. „amienili”. I wychodzi ze sceny.

Sala, której znaczną większość stanowili starzy zastrzeni robotnicy, a „nóżce oddali swemu zawodowi majstrowie, inżynierowie i technicy oraz zaproszeni naukowcy, odezła ten prowokacyjny wypad ze sceny „oko obrzucił dla siebie, polskiej klasy robotniczej, polskiej inteligencji.

Bo wszyscy oni wiedzą, że minione 12 lat — to nie są lata stracone, że w tych 12 latach wiele dokonali ludzie pracy fizycznej i umysłowej, a więc i polscy cementarze, rozumiejący, jaką wagę ma cement dla Polski, jej odbudowy, jej budownictwa socjalistycznego. Ludzie rozumieją, że jeśli daliby sobie wmówić, iż diabła warta była tamta cała robota za 12 lat, że były same błędy, że wszystko zostało zmarnowane, a że „kto za to wszystko zapłaci”, to po co się dalej trudzić?

Toteż odprawa, z jaką spotkał się „monolog”, została przyjęta z gorącą aprobatą zebranych.

Gdy jest mowa o produkcji — a tow. Wiesław poświęcił problemom gospodarczym bardzo dużą część swojego referatu — chciałbym przy okazji wypowiedzieć się za rozwinięciem przez nasze związki zawodowe i na łamach prasy — bo przecież można wreszcie, na prasę wplynąć — działalności i propagandy na rzecz takich form mobilizacji sił, uzdolnień, a także i uczuć świadomości klasowej i patriotyzmu klasy robotniczej, personelu inżynieryjno-technicznego, całych załóg, które przyniosłyby poprawę — wzrost wydajności pracy, dyscypliny, oszczędności, podniesienie jakości produkcji, wzrost porządku w zakładach pracy.

Niedługo wejdziemy w trzeci rok planu 5-letniego. Wielki czas podjąć od nowa takie terminy — sponowowane sponiewierane, ale przecież jakże niesłusznie — iak przodownictwo pracy, jak współzawodnictwo socjalistyczne. Uważam, że na Śląsku słusznie czynią towarzysze Niech kraj dawie się jak najprędzej o nowych Pszrowskich. Będzie on wdzięczny Śląskowi za to, a dla potrzeb gospodarki narodowej posypie się produkcja, pogłębi przywiązanie do zakładów pracy, rozwinię sumiennosci wykonywania zadań, obowiązków.

Nasza prasa powinna popularyzować na swoich łamach czelowe obiekty planu 5-letniego.

Nieprawda, że nie był dumny ze swych osiągnięć naród, który w trudzie, znoju i wyrzeczeniach realizował zadania gospodarze w latach ubiegłych. Był dumny robotnik, był dumny inżynier, technik, był dumny naukowiec. To jest fakt.

Wydaje mi się, że w kampanii na rzecz realizacji tych wszystkich zadań, które zawarte są w referacie tow. Wiesława, w jego części gospodarze i nie tylko w tym referacie, lecz i w poprzednich, że w tych wysiłkach organizatorskich i propagandowych powinniśmy pamiętać wciąż o nawiązywaniu do osiągnięć, niewątpliwych, wielkich osiągnięć budownictwa socjalistycznego za lata ubiegłe. Dlaczego? Dlatego, że jest to prawda, i dlatego że w naszych obecnych wysiłkach dla realizacji planu 5-letniego i zadań bieżących opieramy się i możemy się opierać o te same siły społeczne, o które opieraliśmy się od pierwszych lat odbudowy kraju i realizacji planu 6-letniego — to znaczy o siły klasy robotniczej, inteligencji, chłopstwa pracującego. Muszą one mieć wiarę, że to co zrobili, jest słuszne i to co robią dziś również jest słuszne. Słuszny jest wysiłek, którego partia i władza ludowa od

nich żąda, niezbędne są jeszcze pewne wyrzeczenia, ważny jest bieżący interes człowieka pracy, ale ważna jest też sprawa ojczyzny, sprawa zostawienia przyszłym pokoleniom, młodzieży, Polski lepszej, bogatszej niż była kiedykolwiek.

Na zakończenie jeszcze jedna sprawa. W referacie tow. Wiesława i projekcie uchwały szczególnie ostro traktuje partia sprawę walki z korupcją.

Fakty, które do nas napływają ze wszystkich stron, wskazują na całą głęboką słuszność takiego ostrego potraktowania tej sprawy.

Walkę z korupcją powinniśmy przeprowadzić z całą konsekwencją aż do przełamania sytuacji, jaka się wytworzyła.

Widzę, że jest to wykonalne i że to zrobimy.

Interesują mnie w tej chwili przede wszystkim rady narodowe, ich prezydii, gdzie wypadki korupcji wpływają szczególnie ujemnie na opinię społeczną, ponieważ te organy władzy znajdują się najbliższe mas pracujących, ich codziennych warunków życia, ich potrzeb i bolączek.

Nie możemy na tym odcinku postępować z jakimś rabatem w walce z korupcją, w oczyszczeniu się z elementów skorumpowanych.

Wydaje mi się jednak, że towarzysze, którzy tu reprezentują i centralne organy prasy, i wojewódzkie komitety partyjne mające wpływ na terenowe organy prasy, słusznie należy zwrócić uwagę na to, jak się w terenie przezwycięża ten nad wyraz szkodliwy objaw w radach narodowych i ich prezdydiach.

Przeglądając terenową prasę i nierzadkie wystąpienia w tej sprawie w prasie centralnej, nabrałem przekonania, że na tle walki z korupcją rozpadła się jakaś powszechna, ogólna kampania, której ostrze — czy tego ktoś chce, czy nie chce — godzi w samą instytucję rad. To może tak zaszkodzić, że trudno się będzie radom podnieść, a partii dokonać w kampanii wyborczej należytego doboru dobrej kadry do tych rad, ich prezydiiów, uzdrowić tam gruntownie sytuację, aby nowowybrane rady zaczęły pracować w sytuacji zaufania mas do samej instytucji, do samych organów władzy. A więc trzeba bezwzględnie ujawniać zaistniałe jaskrawe fakty korupcji, uderzać w nie, do oddawania sprawy do prokuratury i sądów wyłącznie, ale nie prowadzić kampanii powszechnej, bliżej dzień w dzień w rady, ale na odwrót — bronić je przed taką kampanią.

Pragnę na zakończenie wyrazić przekonanie, że X Plenum Komitetu Centralnego partii będzie tym plenum, które osiągnie postawione przed sobą poważne zadanie, zadanie umocnienia partii, umocnienia jej tak, by mogła ona z lepszym niż dotychczas skutkiem, z lepszym rezultatem na codzień, w najbliższej przyszłości z klasą robotniczą, z masami pracującymi, spełnić swą kierowniczą rolę w niezłomnym i konsekwentnym budownictwie socjalizmu w naszym kraju.

Tow. ROMAN NOWAK

Nie może być konsolidacji partii typu leninowskiego bez zdecydowanej walki z tymi, którzy atakują linię partii czy to z pozycji rewizjonistycznych, czy to z pozycji dogmatycznych.

Uchwały IX Plenum partii były ostrzeżeniem dla tych wszystkich, którzy po październiku nie stanęli na gruncie linii wypracowanej przez VIII Plenum partii. Jednym z podstawowych wskazań dla partii, wynikających z referatu tow. Wiesława i z projektu uchwały X Plenum, jest konieczność zaostrezenia walki z rewizjonizmem

jako głównym niebezpieczeństwem oraz z dogmatycznym sekretarstwem, łącznie do wykluczenia z partii ich nosicieli.

Rozpatrzenie przez Centralną Komisję Kontroli Partyjnej sprawy członków partii z zespołu „Po prostu” i ogłoszenie jej uchwały należy traktować jako składową część walki partii z rewizjonizmem.

Nie zgadzam się z poglądem, że nie należy mówić o rewizjonizmie, a jedynie o likwidatorstwie. Moim zdaniem taki pogląd w pewnej mierze zamazuje albo łagodzi sprawę rewizjonizmu. Oczystwa — zgodni z zasadami naukowego socjalizmu stosujemy podstawowe nauki marksizmu — zgodni z zasadami naukowego socjalizmu dzisiaj — to nie jest jedynie tylko sprawa polska, problem rewizjonizmu jest sprawą występującą w całym ruchu robotniczym i dlatego też proponuję, żeby nie mówić o rewizjonizmie, ale jedynie o likwidatorstwie, uważam za niesłuszną.

Przebieg rozpatrywania sprawy „Po prostu” w Centralnej Komisji Kontroli Partyjnej potwierdził, że mieliśmy do czynienia z grupą, która odeszła od podstawowych założeń ideologicznych socjalizmu, i że sprawy osiągnęły taki punkt, iż musiały odejść główny trzon grupy od partii.

Wspólne pisanie listów otwartych i ich kolportowanie było tylko jednym z wyrazów ich grupowej działalności. Więz grupowa powstała u członków zespołu „Po prostu” znacznie wcześniej. U podstaw jej był jednolity w zasadzie pogląd członków zespołu na główne zagadnienia ideologiczne i polityczne, odmienne od założeń naszej partii i nie mieszczące się w ramach naszych zasad statutowych i programowych.

Na podłożu wspólnych antypartyjnych poglądów rozwinęła się u nich solidarność grupowa, mocniejsza od solidarności każdego z nich z partią. Mimo całodziśnej rozmowy z zespołem w Centralnej Komisji Kontroli Partyjnej i trzy dni trwających rozmów z każdym z oddziału, pozostali oni na swych błędnych pozycjach. Nikt z nich nie przeprowadził ani w zasadzie nie podjął prób rewizji likwidatorskich poglądów głoszonych na łamach pisma.

W swych wyjaśnieniach dawanym w Centralnej Komisji Kontroli Partyjnej omiiali oni takie kardynalne zagadnienia, jak charakter naszego ustroju, ocena naszego dorobku socjalistycznego, jak rola partii, zagadnienie ustrojowe Związku Radzieckiego, które były oświetlone na łamach pisma z pozycji antysocjalistycznych. Natomiast solidarnie utrzymywali, że linia pisma była socjalistyczna. Wszyscy oświadczyli, że nie zgadzają się z oceną pisma zawartą w uchwale Sekretariatu KC partii. Tak wyglądała w zarysie główna linia ich obrony.

Pewne zróżnicowanie nastąpiło u nich, gdy chodziło o stosunek do sprawy listów otwartych. Większość członków partii w zespole utrzymywała, że wystąpienie listów otwartych do innych organizacji partyjnych to nie karygodnego, a tylko niechlubi przyczyniło błędność tego postępowania.

Biorąc to pod uwagę Centralna Komisja Kontroli Partyjnej uznała za konieczne zróżnicowanie wymierzonych kar partyjnych. Uczyniliśmy to w nadziei, że ci towarzysze, których z partii się nie wyklucza, zrozumieją wreszcie swoje błędy. Przy wymierzaniu kary brano pod uwagę całokształt działalności każdego z nich i to, jak ją odegrał w zespole.

Uważam, że dalsza postawa wykluczonych z partii zadecyduje o tym, czy w późniejszym okresie będą mogli należeć do naszej partii.

Trzeba równocześnie stwierdzić, towarzysze, że niedostateczna praca komisji kontroli partyjnej, w tym i Centralnej Komisji Kontroli Partyjnej, w zwalczaniu obcych naszej ideologii poglądów burżuazyjnych, nacjonalistycznych, rewizjonistycznych, dogmatycznych, rzecz jasna, wpłynęła na słabość walki z danymi odchyleniami.

Ale trzeba równocześnie przyznać, że komisje kontroli partyjnej i komitety wojewódzkie w terenie nie reagowały na wszelkie jaskrawe, antypartyjne i antysocjalistyczne wystąpienia w prasie wojewódzkiej. Dość często można u towarzyszy spotkać się z takim poglądem, że w danym województwie nie ma wcale zjawiska rewizjonizmu czy dogmatyzmu, a równocześnie dość często cenzura zatrzymuje artykuły, w których wypowiedzane są poglądy antysocjalistyczne i antypartyjne.

Można by w tej dziedzinie przedstawić wiele faktów, na które nie reagowano dostatecznie.

Ale równocześnie walka z rewizjonizmem jako głównym niebezpieczeństwem nie powinna nam przesłaniać sprawy walki z drugim zjawiskiem w naszej partii, to jest z dogmatyzmem i sekciarstwem.

Dość często w ostatnim czasie mamy do czynienia na posiedzeniach i zebraniach partyjnych nie tylko z wypowiedziami o charakterze rewizjonistycznym, ale wyraźnie dogmatycznym.

Postaram się tu wykazać, jak właśnie przedstawia się ta sprawa.

Jeden aktywista partyjny, pracujący w Komitecie powiatowym, np. pisze w ten sposób: „Jako komunista nie zgadzam się z obecnym w Polsce systemem politycznym. Jaki zaistniał po tzw. polskim październiku” — i wymienia, że nie zgadza się z niektórymi pojęciami i praktykami w budownictwie partyjnym oraz z niektórymi interpretacjami dyktatury proletariatu i demokracji socjalistycznej w Polsce. Nie zgadza się z polityką partii i rządu w stosunku do kościoła. Nie zgadza się z polityką partii w rolnictwie. Nie zgadza się z polityką partii w przemyśle. Uważa za szerególną krzywdę wyrządzoną młodzieży likwidacją Związku Młodzieży Polskiej. Nie zgadza się z wieloma aspektami polityki w dziedzinie kultury. I nie zgadza się z polityką zagraniczną, jaką prowadzi władza ludowa.

Widzimy więc tu pełną negację wszystkich dziedzin naszego życia politycznego i gospodarczego. I jak on kończy wyliczanie swojego stanowiska? Pisze: „Oto niektóre zagadnienia, z którymi nie jestem w stanie się zgodzić. Można się jeszcze zgodzić z uchwałami VIII i IX Plenum KC, z referatami tow. Gomułki, ale blisko jednoroczne doświadczenie wskazuje na to, że inaczej jest w uchwałach i referatach, a inaczej jest w praktyce”.

Równocześnie mamy takie zjawiska, jak np. na plenum komitetu powiatowego w Radomsku, gdzie pewni towarzysze występowali z całkowitą negacją uchwał XX Zjazdu KPZR, równocześnie krytykowali tow. Chruszczowa itd. itd.

Sam byłem na plenarnym posiedzeniu, kiedy zdejmowano I sekretarza tow. Kolyzę, który w swoim podsumowaniu na plenum komitetu powiatowego mówił, co następuje: „My i aktywi widzieliśmy wiele złych spraw wynikających z Października, z którymi się nie zgadzamy. Trzeba sprawiedliwie ocenić rozbiłkę w ramach partii. Partia nie jest taka jednolita, jak by się to wydawało. Trzeba wiele spraw wyjaśnić. Przecież po Październiku niewiele się robotnikom poprawiło. Trudno jest robotnikom obecnie wytłumaczyć zwykłe cen masła. Nie można zgodzić się na wiele spraw. Nie tędy droga do socjalizmu itd. itd.”

Zwracam na to uwagę dlatego, że szczególnie w ostatnim okresie zdarzają się dość często wystąpienia ludzi mających pewien męłlık w głowie, który w większości wynika z sekciarskiego podejścia.

Dość często elementy rewizjonistyczne i konserwatywne posługują się zatrutą bronią nacjonalizmu i szowinizmu, stosując metody oczerniania i intryganctwa.

I tak np. w Centralnej Komisji Kontroli Partyjnej zespół udzielił nagany z ostrzeżeniem tow. Brzezińskiemu zastępcy kierownika propagandy Komitetu Wojewódzkiego w Warszawie i wystąpił z wnioskiem o wyprowadzenie go z aparatu partyjnego za

plotkarstwo, rozrabierstwo i podrywanie autorytetu towarzyszy z kierownictwa partyjnego.

Faktów takich rozróbek antyrządzących i antysemitkich, jakie jeszcze mają miejsce, można by podać więcej.

Chciałbym parę słów poświęcić drugiemu zjawisku w naszym życiu partyjnym, a mianowicie przeciekaniu na zewnątrz różnych tajemnic partyjnych czy państwowych.

Zdarza się, że tajne wiadomości z zadziwiającą szybkością docierają do zagranicznych agencji prasowych, jak to miało miejsce po IX Plenum naszej partii i niedawno po naradzie prasowej.

Ostatnia uchwała Centralnej Komisji Kontroli Partyjnej w sprawie grupy „Po prostu” została w ciągu kilkunastu godzin po podaniu jej do wiadomości ogłoszona przez radio zachodnie.

Temu karygodnemu stanowi rzeczy sprzyja plotkarstwo i gadulstwo, które rozpletniło się wśród członków naszej partii. Należy, towarzysze, wydać zdecydowaną walkę temu zjawisku.

Za plotkarstwo i gadulstwo Centralna Komisja Kontroli Partyjnej ukarała niedawno w Warszawie dziennikarzy Hajnicza, Planera i Halperna naganą partyjną.

Chciałbym jednak i przy tym powiedzieć, że osiągnięte niedobre rezultaty, jeżeli jedni karzą członków partii za pewne przewinienia, a inni przyznają im nagrody. Znamy fakty, że po ukaraniu pewnych towarzyszy przez CKKP niektórych z nich wysłano do pracy za granicę.

Uważam, że jeżeli członek partii został ukarany za pewne przewinienie, to powinien się wykazać, jak on się rehabilituje i jak poprawia swoją działalność.

Przed całą partią stanie wielkie zadanie oczyszczenia swych szeregów: również o elementach skorumpowanych. Ostatnio komisje kontroli partyjnej i komitety partyjne rozpatrzyły wiele spraw przeciwko członkom partii, którzy wykorzystywali swe stanowiska partyjne lub państwowe dla osobistych korzyści. Według danych statystycznych, w okresie 3 kwartałów z partii zostało wykluczonych 5.775 ludzi. Trzeba stwierdzić, że ponad 50% tej liczby to ludzie wydalenych z partii za nadużycia. W tych sprawach należy dalej z całą wnikliwością zwracać uwagę na czystość moralną aktywu partyjnego i członków instancji partyjnych. Jest to konieczne po to, aby partia była w stanie wypełnić elementy skorumpowane i przynoszące szkody partii, obniżające równocześnie autorytet aktywistów partyjnych i całej naszej partii.

Pouczający jest przykład kozalnicki. Jest rzeczą jasną, że taka instancja partyjna jak w Kozalnicach nie była w stanie prowadzić zdecydowanej walki o czystość moralną członków partii, nie mogła ugruntować kierowniczej roli partii w województwie.

Kilka słów o sprawie wykluczeń z partii w 1957 r. Analizując dane obserwujemy zjawisko malejącej liczby wykluczeń przy stosunkowo dużej liczbie skreśleń. Np. w pierwszym kwartale 1957 r. wykluczono 1.353, w drugim — 1.489, w trzecim 2.440 osób. Natomiast skreślenia z listy członków partii wynoszą w pierwszym kwartale — 13 tysięcy, w drugim kwartale — 20 tysięcy, w trzecim kwartale — 22 tysięcy.

Po bliższym zbadaniu sprawy okazuje się, że wśród skreślonych znalazło się wiele osób, które ze względu na charakter swych przewinień powinny być wykluczone z partii, co miałyby większe wychowawcze znaczenie dla organizacji partyjnych w walce z korupcją.

Chodzi o to, by właściwie oceniać, czy dany członek ma być skreślony czy też wydalony z partii, chodzi o to, aby organizacje i komitety partyjne nie kierowały się dalszym liberalizmem, lecz uwzględniały charakter przewinień. Uważam, że szczególnie

Różnie jest to potrzebne w tej wielkiej i trudnej pracy, jaka stoi przed naszą partią po X Plenum, w celu oczyszczenia szeregów partyjnych od zdemoralizowanych elementów, jakie się do niej zakradły.

Z dzisiejszego Plenum wynikają bardzo poważne zadania dla komisji kontroli partyjnej. Uważam, że słusznym projektem uchwały mówi o potrzebie wzmocnienia komisji kontroli partyjnej, szczególnie w związku z koniecznością rozpatrywania spraw ideologicznych przez odpowiedzialnych ludzi, członków partii na wysokim moralnym i ideologicznym poziomie.

Aby komisje kontroli partyjnej mogły wywiązać się ze swoich zadań, komitety wojewódzkie winny je otoczyć większą opieką.

Stojące przed naszą partią zadanie oczyszczenia szeregów partyjnych będzie akcją trudną i wielką. Od umiejętności, od organizacyjnego podejścia do tej sprawy będą zależały wyniki tej wielkiej pracy.

Mogą w niej tu i ówdzie mieć miejsce pewne wykroczenia, nawet pewne krzywdy w stosunku do niektórych członków partii. Idzie o to, ażeby organizacje partyjne i komisje kontroli partii mogły szybko te krzywdy naprawiać.

W związku ze sprawą poruszoną przez tow. Zambrowskiego chciałem stwierdzić, że niesłusznie — moim zdaniem — byłoby wysunąć wszędzie na przewodniczących komisji kontroli partyjnych sekretarzy komitetów wojewódzkich. Uważam, że do tej sprawy nie powinniśmy mechanicznie podchodzić. Mamy takie wojewódzkie komisje kontroli partyjnej, gdzie przewodniczący są słabi, nie zdolają wypełnić swoich zadań, ale mamy i dobrych przewodniczących komisji kontroli partyjnej, na szczeblu wojewódzkim, którzy przy pomocy pierwszych sekretarzy będą mogli w należyty sposób wywiązać się z nałożonych zadań. Pierwsi sekretarze komitetów wojewódzkich muszą współpracować z komisją kontroli partyjnej szczególnie na odcinku ideologicznym i dlatego też uważam, że nie wszędzie będzie trzeba dokonywać zmian.

Tow. JAN IZDORCZYK

Chciałem oświadczyć, że zgadzam się z referatem towarzysza Wiesława i z projektem uchwały X Plenum, tak jak zgadzam się z linią nakreśloną na VIII i IX Plenum Komitetu Centralnego. Żeby to moje oświadczenie nie brzmiało tylko formalnie i nie brzmiało deklaratorywnie, chcę zaznaczyć, że osobiście przeżywałem pewne opory w okresie I po VIII Plenum, że niełatwo doszedłem do tego stanowiska, chociaż linię partii szczerze i w miarę sił realizowałem. To co dziś mówię, mówię sumieniem starego komunisty.

Na obecnym X Plenum czekała partia, czekała klasa robotnicza, czekała przytłaczająca większość naszego narodu, w tym również bezpartyjni, w tym również kolejni z ZSL i SD. Ja bywałem dużo w rozjazdach, w podróży i przebywałem w różnych środowiskach. Bywałem w różnych środowiskach, bo jeżdżę i z polecenia partii, i jako poseł, i z ramienia Towarzystwa Rozwoju Ziemi Zachodnich, i z ramienia ZBoWiD. Środowiska zatem, z którymi się stykam, są różne.

Opowiem towarzyszom o trzech takich konkretnych spotkaniach środowiskowych. Tydzień temu byliśmy wraz z towarzyszem Gierkiem, z towarzyszem Zenonem Nowakiem, z towarzyszem Nieszporkiem i z towarzyszem Hankiem w Czeladzi w Zagłębiu Dąbrowskim na uroczystości 30-lecia zwycięstwa komunistów w wyborach do tamtejszej rady miejskiej i utworzenia wówczas komunistycznego magistratu.

Siedzieliśmy tam długie godziny, rozmawialiśmy z tamtejszymi towarzyszami, z tamtejszymi aktywistami, szczególnie z towarzyszami z kopalni „Czerwoną Gwardia” i kopalni „Czeladź”.

Mogę śmiało chyba powiedzieć, że Komitet Wojewódzki w Katowicach nie będzie miał z tymi towarzyszami, z tymi aktywistami żadnych kłopotów w walce o słuszną linię polityczną i słuszną linię ideologiczną naszej partii oraz że Komitet Wojewódzki w Katowicach będzie mógł użyć gros tych towarzyszy do walki ze spekulacją, z demoralizacją, w tym również z demoralizacją w szeregach partyjnych zarówno w aparacie gospodarczym jak i aparacie rad narodowych.

Inny ośrodek. Byłem na podobnej uroczystości 27-lecia bohaterskiego strajku robotników w Mosinie pod Poznaniem, strajku, którym kierował towarzysz Gomułka. Pracując wówczas jako sekretarz związku zawodowego chemików. Tam były setki robotników, w tym dziesiątki aktywistów, ludzi dobrych, oddanych, ludzi bolejących za partię, ludzi troszczących się o naszą partię, ludzi pytających o październikową linię partii, ludzi pytających zarazem, jak partia będzie walczyć ze złem i z demoralizacją, które nas otaczają.

Myszę, że Komitet Wojewódzki w Poznaniu nie będzie miał kłopotu z towarzyszami i aktywistami z Mosiny, że odwrotnie, może on na tych aktywistach, na tych towarzyszach oprzeć się w walce o linię partii, wytyczoną dzisiaj na X Plenum i może się nimi posłużyć w walce ze spekulacją.

Miałem powiedzieć o trzech środowiskach. Wobec tego trzeci: Zielona Góra, Wojewódzki Zjazd Towarzystwa Rozwoju Ziemi Zachodnich. Kilkuśset ludzi, Polowa chyba — członkowie partii, inni — to bezpartyjni oraz członkowie ZSL i SD. Wszyscy — działacze społeczni i polityczni. Mam mnóstwo znajomych wśród tych ludzi, gadali więc oni szczerze i serdecznie. Mogę chyba powinszować Komitetowi Wojewódzkiemu w Zielonej Górze, że ma takich ludzi i że będzie mógł się na nich oprzeć zarówno w walce o linię partii, o linię X Plenum, jak i w walce przeciw złu, przeciw złodziejstwu, przeciw szabrownictwu.

Środowiska partyjne, aktywno partyjne, szeregowych członków partii, środowiska robotnicze, również środowiska członków ZSL i SD czekały na to X Plenum.

— Czekają, żeby jasno postawić sprawę walki ze złem, ze spekulacją, ze złodziejstwem oraz sprawę walki o jedność organizacyjną i zwartość polityczno-ideologiczną partii, jak i przejście partii do ofensywy. Wszyscy ludzie w Polsce — z wyjątkiem wrogów, którzy tego nie chcą — zdają sobie ostatecznie sprawę, że kierowniczym czynnikiem w naszym kraju jest nasza Polska Zjednoczona Partia Robotnicza.

I wszystkie te uczciwe czynniki w kraju, a więc przytłaczająca większość naszego narodu, chcą czystości w szeregach partii, chcą walki przeciw złodziejom i spekulantom, chcą mocnej, jednolitej, zwartej organizacyjnie i ideologicznie partii.

Dlatego — moim zdaniem — uchwały X Plenum, jakie podejmujemy, natrafiają na dobry grunt nie tylko w szeregach partyjnych, ale również w szeregach ogromnej większości klasy robotniczej, w szeregach ogromnej większości naszego narodu. Jakże jednak według mnie są dysonanse między tym, co robi kierownictwo partii, co robi głównie towarzysz Wiesław, co mówi towarzysz Wiesław, co mówią inni kierownicy towarzysze, a co ukazuje się w prasie, czy co w formie ustnego przenoszenia, ustnej propagandy, dochodzi w teren?

Różne grupy, różni ludzie, próbowali Październik rozumieć na swój sposób i próbowali realizować go na swój sposób. Towarzysz Wiesław mówi przecież wyraźnie, jak wygląda sprawa Października dla kierownictwa partii i dla całej partii. Mówi,

ze to było zerwanie z wypaczeniami, że to była konieczna odnowa, że ta linia to jest ludowa demokracja, że to jest budowanie socjalizmu polską drogą, że to jest pełnienie funkcji dyktatury proletariatu przez ten nasz ustrój, że to jest nie osłabienie, ale wzmocnienie współpracy, sojuszu i przyjaźni ze wszystkimi robotniczymi i komunistycznymi partiami, umocnienie sojuszu i przyjaźni ze wszystkimi bratnimi narodami, w tym z Komunistyczną Partią Związku Radzieckiego i z bratnimi narodami radzieckimi.

A jak to w prasie wygląda? Niestety, niedobrze. Mnie się wydaje, że jednym z postanowień obecnego X Plenum Komitetu Centralnego powinno być, żeby w prasie znalazło się odbicie linii generalnej, kierunkowych wypowiedzi i towarzysza Włostawa, i innych towarzyszy z kierownictwa partii, żeby te wytyczne znalazły się w publikacjach, w ustnym przenoszeniu, w propagandzie. To nam pomoże uzdrowić, wyjaśnić sytuację a zarazem osłabi tych, którzy stawiają na „drugim etapie”.

Pełnie zgadzam się z przedstawionymi tu na X Plenum wytycznymi w sprawie stosunku do elementów skorumpowanych, w tym i do partyjnych elementów skorumpowanych, jak i stosunku do obydwu — ja też niechętnie tego wyrazu używam — „skrzydeł” w partii, to jest zarówno do grupy rewizjonistyczno-likwidatorskiej, jak i grupy seklarsko-dogmatycznej.

Chciałbym powiedzieć, że powinniśmy po X Plenum tak pracować, żeby komunistów z obydwu tych grup nie znaleźli się poza partią. Trzeba oczywiście wykluczyć tych wszystkich, którzy się przypadkowo w partii znaleźli, tych, którzy odeszli od partyjnej linii, którzy odeszli od ideologii partyjnej, którzy wypierają się marksizmu-leninizmu i zdradzają marksizm-leninizm. Ale przecież w obydwu grupach czy w obydwu skrzydłach są towarzysze, są komunisty i wydaje mi się, że powinniśmy z nimi tak pracować, tak z nimi rozmawiać, tak dyskutować, żeby jak najmniej z nich — myślę o obydwu skrzydłach, obydwu grupach — znalazło się poza partią.

W walce przeciw korupcji, przeciw spekulacji, przeciw złu, szczególnie przeciw korupcji w szeregach partyjnych, w szeregach aparatu państwowego, aparatu gospodarczego i aparatu handlowego powinniśmy być bezwzględni, powinniśmy bezlitośnie podchodzić, ale nie tylko metodami administracyjnymi i sądowymi, nie tylko zdejmowaniem i wykluczeniem. To musi być również polityczna akcja i polityczna kampania, prowadzona obok i wraz z kampanią administracyjno-sądową. Powinniśmy zatem mobilizować do tej kampanii klasę robotniczą, całą uczciwą większość partii, młodzież i inne organizacje, również organizacje innych stronnictw.

Jestem przekonany, że gdy tak będziemy postępować, gdy tak będziemy realizować linię X Plenum Komitetu Centralnego i gdy wszyscy ją tak będą realizować, przyczyni się to do okrzepnięcia, do wzmocnienia naszej Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, do jej organizacyjnej i ideologicznej jedności. Przyczyni się do podniesienia autorytetu naszej partii w rodzinie partii komunistycznych i robotniczych, do wzmocnienia naszej Polski Ludowej, do wzrostu jej autorytetu za granicą, przyczyni się do utrwalenia naszej granicy na Odrze i Nysie, do dalszego, aktywniejszego rozwoju naszych Ziemi Zachodnich, przyczyni się do lepszego dawanía odporu zachodnio-niemieckiemu rewizjonizmowi.

I ostatnia sprawa. Czy nie grozi nam na nowo drętwa mowa, jeśli będziemy w stosunku do wypaczeń we froncie ideologicznym oraz w stosunku do prasy i propagandy podchodzić ostrzej, bardziej wymagająco?

Oczywiście, nie trzeba zamykać i uniemożliwiać dyskusji. Na odwrót: trzeba dyskutować, dyskutować śmiało i twórczo. Rzecz jednak w tym, że członkowie partii, pracujący we froncie ideologicznym, w prasie i propagandzie, że wszyscy uczciwi członkowie partii, muszą dyskutować z pozycji partyjnych, z pozycji marksistowsko-leninowskich, z pozycji VIII, IX i obecnego Plenum. A z innymi ludźmi, z ludźmi nie wyznającymi marksizmu, trzeba dyskutować ostro, dyskutować publicznie, forsując partyjną, marksistowsko-leninowską, socjalistyczną linię.

Tow. STEFAN JEDRYCHOWSKI

Najistotniejszym sensem problematyki dzisiejszego Plenum jest sprawa przywrócenia w pełni masom pracującym Polski, a w szczególności klasie robotniczej, wiary w socjalizm, wiary w partię, wiary w to, co mówimy i czynimy. Aby przywrócić tę wiarę, trzeba wypełnić do końca sprzeczności między słowem a czynem w praktycznej działalności partii i jej członków. Nie można ugruntuwać w pełni tej wiary w socjalizm, zaufania do partii i ochoty do pracy (nie mówię już entuzjazmu, ale ochoty do pracy), jeśli w partii nie ma jedności, jeżeli z jednej strony skrzydło rewizjonistyczne w partii codziennie podważa tę wiarę, codziennie sęczy defetyzm i pesymizm, podważa wartość całego dorobku budownictwa socjalizmu nie tylko w Polsce, ale również w Związku Radzieckim i innych krajach socjalistycznych. I nie można ugruntuwać w pełni wiary w socjalizm, zaufania do partii i ochoty do pracy, jeżeli wewnątrz partii kolportowana jest bezkarnie antypartyjna propaganda w druku i słowie głosząca, że Październik i wszystko to, co się działo po Październiku, to jedno wielkie odstępstwo od socjalizmu. Przy czym wbrew temu, co twierdzą niektórzy towarzysze — propaganda prowadzona przy akompaniamentie wrogich ruchowi robotniczemu, sprzecznych z najgłębszą istotą naszej ideologii, brudnych chwytów antysemitkich.

To prawda, że niektórzy się odcinają od tego. W swoisty sposób odciął się i Jan Kosa w swojej broszurze — mianowicie oskarżył o antysemityzm kierownictwo partii. Propaganda prowadzona jest przy akompaniamentie westchnień i tęsknot do starych czasów zamordyzmu. Trzeba stwierdzić, że konsolidacja partii robi postępy, o tym świadczą dzisiejsze Plenum. Przemówienie szeregu towarzyszy na dzisiejszym Plenum świadczy, że robi postępy zrozumienie niebezpieczeństwa działania obu tych skrzydeł.

Wydaje się jednak, że w pewnym rozłożeniu akcentów uwidaczniają się jeszcze u niektórych towarzyszy różnice w ocenie tych niebezpieczeństw, różnice świadczące o tym, że jeszcze nie wszyscy jednakowo wyraźnie widzimy oba rozkładające partię niebezpieczeństwa.

Niektórzy z towarzyszy w pełni zgadzają się z krytyką rewizjonizmu i z koniecznością odcięcia tego skrzydła. Nie mogą się jednak nawet ze szkiełkiem w oku doszukać w partii czy w terenie śladów frakcyjnej, grupowej roboty skrzydła dogmatyczno-konserwatywnego, mimo że dowody takiej roboty powielane są w wielkiej ilości egzemplarzy, a nie brak i innych objawów, o których mówili tutaj towarzysze Zambrowski, Lesz, Roman Nowak i inni.

Niektórzy inni towarzysze zarysowują bardzo plastycznie niebezpieczeństwo prób nawrotu do zamordyzmu przynajmniej w terenie, bagatelizują organizacyjne moż-

liwości rewizjonistów, stwierdzając na przykład, że rewizjoniści ograniczenie nie są zdolni do stworzenia frakcji.

Towarzysz Gomułka mówił w referacie o tym, że oba te skrzydła nie przybrały charakteru zorganizowanych frakcji, że mamy do czynienia z miążgą grupową. Historia ruchu robotniczego uczy jednak, że kierunki ideologiczne wrogie linii partii mogą przejawiać się i oddziaływać zależnie od okoliczności w najrozmaitszych formach mniej lub bardziej skryzalizowanych, mniej lub bardziej galaretowatych i że do tego, aby podważać jedność ideologiczną i jedność działania partii, nie potrzeba bynajmniej zakończonych organizacyjnie form i kształtów frakcji.

Dlatego wydaje się, że jedyną słuszną postawą dla nas wszystkich jest widzieć jednakowo otwartymi oczyma obydwa niebezpieczeństwa, obydwa skrzydła, a nie jedno z nich oglądać przez lupę, a drugie przez przymrużone powieki.

Odbudowa i ugruntowanie wiary w budownictwo socjalizmu i w partię wymaga wycięcia wrzodu korupcji i spekulacji. Walka z korupcją w partii, w aparacie państwowym, walka ze spekulacją i nadużyciami w życiu gospodarczym jest częścią toczącej się u nas walki klasowej. Bo chociaż poszczególne spekulanci czy łapowniki na widoku przede wszystkim osobiste, materialne korzyści, nie jakąś polityczną walkę z socjalizmem czy przywracanie stosunków kapitalistycznych w ogóle, to w sumie zjawisko korupcji i spekulacji jako całość jest głównie przejawem rozkładu naszego aparatu państwowego, osłabiania zdolności bojowej naszej partii przez elementy kapitalistyczne, które chciałyby rozwijać się i działać nie w ramach zakreślonych przez naszą partię i pod kontrolą władzy ludowej, ale bez kontroli uzyskiwać szersze możliwości wyzysku i przechwytywania dochodu narodowego.

Jedynie odcięcie od partii elementów skorumpowanych i zdemoralizowanych może przywrócić wiarę w partię i socjalizm wielu uczelnym ludziom pracy, przywrócić partii w pełni zdolność działania, zdolność odgrywania tej roli, którą powinna ona odgrywać — roli przodującej siły klasy robotniczej i narodu.

Trzeba zdawać sobie przy tym sprawę z niebezpieczeństwa, że elementy reakcyjne będą się starały wykorzystać prowadzoną przez partię walkę z korupcją i demoralizacją do rzucańca oszczerstw na partię, do wmawiania masom, że zjawiska te są powszechne, że jest to jakby „immanentne zło” socjalizmu.

W tej sprawie nie możemy zajmować postawy defensywnej. Musimy uzbroić się w argumenty i dowody, że jest odwrotnie, że to co w naszym systemie jest tylko złośliwym nowotworem, naroślą, którą trzeba i można wyciąć, to w ustroju kapitalistycznym jest integralną częścią systemu. To, co u nas jest złodziejstwem, w świecie kapitalistycznym nazywa się bardzo często uczelnym prowizją, a to co u nas jest spekulacją — tam jest tylko wyjątkowo korzystnym biznesem.

„Dziennik „Washington Post” z 20 października 1957 roku opublikował artykuł pt. „Nowa plaga numer 1 Ameryki”, w którym na podstawie danych jednego z Instytutów naukowo-badawczych stwierdza, że plaga nr 1 gospodarki USA są rosnące kradzieże, oszustwa i malwersacje. Według tego dziennika, „25% pracujących Amerykanów jest nieuczciwych, drugie 25% to w zasadzie uczciwi, pozostali zaś 50% — zależnie od warunków.”

Prawdopodobnie jest tutaj jakaś próba zrzucenia odpowiedzialności za szerzącą się korupcję z klas rządzących na pracujących, próba przedstawienia w złym świetle amerykańskich mas pracujących. Niewątpliwie jednak ogromna powszechność kradzieży, oszustw i malwersacji nie może dziwić w kraju, w którym rozwój kapitalizmu doprowadził do krańcowości kult pieniądza jako najwyższej wartości życia. Powszechność i przeważnie legalność korupcji w ustroju kapitalistycznym nie może oczywiście wpływać na osłabienie naszej walki z tymi plagami u nas, ale

wprost przeciwnie. To co w ustroju kapitalistycznym może być plagą zwykłą ściśle związaną z ustrojem i nie podważającą jego podstaw, zgodną z podstawami tego ustroju, tak jak na przykład prostytucja doskonale współistnieje z rodzinną moralnością burżuazyjną, to u nas jest obcą i wrogą naroślą, która zaraża cały organizm społeczny i podważa same podstawy ustroju.

Odcięcie i przewyciężenie zjawisk rozkładających partię ideologicznie i podważających jej autorytet moralny powinno przyczynić się do odbudowy wiary w sens i możliwość budowy socjalizmu. Ale trzeba się zgodzić z tymi towarzyszami, którzy podkreślali, że te konieczne i uzdrawiające operacje chirurgiczne same przez się nie wystarczą, że konieczna jest pozytywna treść ideologiczna, konieczna jest jasno zarysowana perspektywa budowy socjalizmu.

Zadanie nakreślenia tej perspektywy powinien spełnić i spełni III Zjazd partii. Nakłada to ogromne zadania, ogromną odpowiedzialność na komisje przygotowujące prace Zjazdu.

Sądzę jednak, że nie wolno mówić o tej perspektywie socjalizmu pomniejszając znaczenia zagadnienia stopy życiowej, materialnego położenia ludzi pracy. Sądzę, że sprawa perspektywy podniesienia stopy życiowej ludzi pracy do poziomu przodujących obecnie pod względem technicznym i ekonomicznym państw przyrzecznej Europy, jest sprawą w ogólnej perspektywie budowy socjalizmu bardzo istotną i nie należy jej pomniejszać.

Są towarzysz, którym może się wydawać, jak gdybyśmy jakoś zarzucili czy odeszli od programu socjalistycznego uprzemysłowienia kraju. A przecież trzeba pamiętać o tym, iż mimo że zwolniliśmy tempo wzrostu produkcji przemysłowej, to przrost produkcji przemysłowej w absolutnych cyfrach w okresie bieżącej pięcioletki nie będzie mniejszy niż przrost produkcji przemysłowej w absolutnej wartości w okresie ostatnich pięciu lat w poprzednim sześcioleciu.

Wprawdzie zmniejszyliśmy udział inwestycji w dochodzie narodowym, niemniej jednak ogólne rozmiary inwestycji nie tylko nie będą zmniejszone, ale będą większe niż w okresie poprzedniego pięcioletnia.

I jeżeli dzisiaj może nie zawsze umiemy wizję tego dalszego socjalistycznego uprzemysłowienia Polski odpowiednio masom przedstawić — jest to wynikiem słabości naszej propagandy, słabości naszej dotychczasowej pracy wśród mas, a nie słabości naszej polityki.

Zgadzam się z towarzyszem Lange, że zwłaszcza wobec odroczenia Zjazdu partii, wobec tego, że wyjdziemy z perspektywą rozwoju gospodarczego i zadaniami na dłuższą metę dopiero w przyszłym roku, zachodzi potrzeba opracowania najbardziej doraźnych posunięć w dziedzinie naszej polityki ekonomicznej, zmian organizacyjnych, zmian w systemie zarządzania, przywracania działania prawa wartości itd.

Ale nie należy nie doceniać tego, co zostało przedyskutowane na tym Plenum w referacie towarzysza Wiesława, a co nie było podjęte w dyskusji, a mianowicie — zasadniczych wytycznych reformy w budownictwie, zasadniczych wytycznych reformy w handlu, bliższego sprecyzowania i nowych momentów w naszym stosunku do drobnej wytwórczości prywatnej i do handlu prywatnego, wysuniętej jako dyskusyjna koncepcja zmiany w systemie finansowania i organizacji budownictwa mieszkaniowego.

Te sprawy stanowią przecież już poważny trzon naszego programu na najbliższą przyszłość. Trzeba je niewątpliwie jeszcze uzupełnić dopracowaniem takich zagadnień, które się obecnie dyskutuje w różnych komisjach partyjnych, rządowych i partyjno-rządowych, bo komisji tych jest może za dużo. Trzeba skoordynować nasze działania w dziedzinie wprowadzania tych zmian i to będzie naszym programem

na najbliższą przyszłość. Z tym programem nie mogliśmy wystąpić jeszcze na tym Plenum w pełnym zakresie, a to dlatego, że wiąże się to ściśle z naszą sytuacją gospodarczą w roku 1958, z możliwościami, które z tej sytuacji gospodarczej wynikają, a w pierwszym rzędzie z problemem zbilansowania naszego handlu zagranicznego. I dopiero po zakończeniu tych prac można będzie ściślej określić również nasze najbliższe posunięcia w różnych dziedzinach naszej polityki gospodarczej w ciągu najbliższego roku.

Wydaje się także, że w obecnym okresie zadania propagandy, zwłaszcza propagandy w dziedzinie naszej polityki gospodarczej, są o wiele trudniejsze.

Niestety, myśmy często w przeszłości używali stosunkowo łatwych chwytów, posługiwaliśmy się często hasłami odwołującymi się nie tylko do głębokiego przekonania opartego na racjonalistycznych przesłankach, na rozumowym zgłębieniu rzeczywistości, ale często apelowaliśmy do emocjonalnych czysto motywów, często eksplloatowaliśmy w ten sposób dosyć rozpowszechnioną u nas wiarę w magiczne znaczenie jakiegoś słowa czy jakiejś formuły.

Dzisiaj musimy znacznie głębiej rozumieć zadania naszej propagandy masowej, musimy odwoływać się do racjonalistycznych motywów, musimy tę naszą wiarę oprzeć na racjonalistycznych przesłankach, naszą wiarę w socjalizm, wiarę w socjalizm klasy robotniczej, i dlatego nasza propaganda znacznie bardziej opiera się na rzetelnej analizie rzeczywistości i na argumentach trafiających głęboko do przekonania.

Kilka słów chciałbym powiedzieć o wolności nauki i sztuki.

Jestem w pełni za wolnością dyskusji, za ścieraniem się ideologii, filozofii i teorii ekonomicznych marksistowskich z kierunkami i prądami obcymi, a nawet wrógimi. Atmosfera dyskusji i polemiki, otwartej walki ideologicznej może tylko przyczynić się do rzeczywistego i prawdziwego zwycięstwa naszej ideologii.

Ale nie można tego rozumieć jako jakiegoś postawienia zasady równego startu różnych ideologii, różnych teorii. Równego startu na przykład filozofii marksistowskiej i filozofii katolickiej na naszych wyższych uczelniach. Wydaje się, że tak nie powinniśmy pojmować wolności nauki, wolności myśli i dyskusji.

Nie pojmują jej tak zresztą najbardziej liberalne odłamy burżuazji, które nigdy i nigdzie marksizmowi nie dają równego startu z teoriami burżuazyjnymi.

A przecież ten rzekomo równy start oznaczałby faktycznie start nierówny, ponieważ nie chcę tutaj przypominać, co mówił Lenin o przewadze burżuazji nad klasą robotniczą nawet po obaleniu władzy politycznej burżuazji. Przewaga ta jest szczególnie silna w dziedzinie ideologicznej, gdzie istnieje ogromny nagromadzony majątek ideologiczny i teoretyczny różnych burżuazyjnych teorii. Weźmy chociażby wartość naszych bibliotek uniwersyteckich i porównajmy, ile tam jest treści marksistowsko-leninowskiej, a ile jest najrozmaitszych treści teoretycznych burżuazyjnych.

Oczywiście nawet przy takim starcie marksistowska teoria musiałaby wyjść zwycięsko, ale ile by to kosztowało zamęt ideologiczny, zamęt teoretyczny. Sądzę, że koszty te nie mogłyby być opłacone korzyściami wynikającymi z polemiki w warunkach równego startu.

Trzeba pamiętać o tym, że jeżeli chodzi o naszą profesurę, to jej oblicze ideowe nie jest jednolite.

Sądzę, że nie można utożsamiać postawy profesorów wyższych uczelni w sprawie ekscesów studenckich z jej postawą ideową. Profesorem wyższych uczelni zawsze są przeciwko ekscesom studenckim, naruszającym normalny tok życia uczelni. Zawsze są oni za spokojem i porządkiem. Ale przecież gdybyśmy analizowali przyczyny naszej obecnej słabości wśród młodzieży akademickiej, to możemy tam widzieć

inne czynniki. Możemy widzieć przyczynę w strukturze klasowej młodzieży akademickiej, mimo tych wszystkich wysiłków, które czyniono w ubiegłych latach dla poprawienia tego składu klasowego.

Możemy widzieć przyczynę w charakterze naszych organizacji partyjnych na wyższych uczelniach, które będąc przeważnie organizacjami pomocniczego personelu na profesurę, i od wpływu na szeroki masę młodzieży akademickiej. Ale musimy widzieć także i to, że postawa ideowa części naszej profesury jest faktycznie postawą liberalno-burżuazyjną, która przez pewien okres czasu przystosowywała się do warunków politycznych albo była maskowana, a która ujawniła się z całą jasnością w okresie Października i listopada ub. roku.

Trudno mi się zgodzić ze stanowiskiem towarzysza Schaffa w sprawie sztuki. Nie znam sztuki Andrzejewskiego „Ciemności kryją ziemię” i trudno mi zająć stanowisko w tej sprawie, czy było słuszne dopuszczenie jej na deskę łódzkiego teatru. Przypuszczam, i zresztą towarzysza Tatarkówna to potwierdziła, że na ogół włókniarki łódzkie nie oglądają tej sztuki.

Nie należy na pewno upraszczać zagadnienia wpływu sztuki na wyniki produkcyjne w przemyśle włókienniczym. Ale trudno stanąć na stanowisku, że treść ideowa sztuki jest obojętna z punktu widzenia budownictwa socjalizmu i nie ma żadnego wpływu na postawę ideową i moralną, na stosunek do życia i pracy ludzi, którzy są odbiorcami sztuki. Nie można chyba zaprzeczyć, że literatura i sztuka może kształtować ludzi, a zwłaszcza młodzież, albo na bojujących walki o sprawiedliwość i postęp społeczny, albo na zawiedzionych i rozczarowanych, zblazowanych osobników, na sceptyków i cyników, na pragmatyków o zerowej albo negatywnej wartości społecznej.

Myszę, że towarzysza Schaffa niefortunnie powołał się na poparcie swoich argumentów na „Sonety” Petrarci czy „Ode do młodości”, utwory o określonej treści ideowej i ogromnym postępowym oddziaływaniu w swojej epoce.

Zresztą trzeba stwierdzić, że niezależnie od naszej woli ktoś w naszych teatrach politykę repertuarową prowadzi. A jeżeli nie prowadzimy jej my, jeśli nie kierujemy tą polityką jako partia to prowadzi ją przypadkowy zespół literackich kierowników teatru. Tak jak wtedy, kiedy partia nie wykonuje swojej kierowniczej roli na odcinku prasy, to wtedy politykę prasową określa też dosyć przypadkowy zespół publicystów i redaktorów.

Oczywiście, nie wykluczam, że zupełnie świadomie można dopuścić w pewnych wypadkach na tę czy inną scenę nawet utwór o obojętnej albo nawet o negatywnej treści ideowej, jeżeli ma wysokie walory artystyczne, jeżeli jednocześnie krytyka literacka i teatralna właściwie oświetli, skomentuje te sprawy.

Musi to jednak się mieścić w ramach określonej przez partię polityki repertuarowej.

Kilka słów na zakończenie o młodzieży.

Podzielałam uwagi tych towarzyszy, którzy uważają, że źle się stało, że doszło do rozwiązania jednolitej organizacji młodzieżowej, jaką był ZMP. Ale trzeba sobie zdawać sprawę, że do tego rozwiązania doprowadził żywiołowy proces rozkładający ZMP, a trwający od paru lat. Miał likwidacji ZMP, zastąpienia jej dwoma innymi organizacjami młodzieżowymi, był tylko końcowym wnioskiem, konsekwencją tego procesu. W końcowej fazie tego procesu nawet w kierowniczych ogniwach ZMP nie było żadnej woli obrony organizacji, ani żadnej wiary w możliwość utrzymania jej całości i jej jedności.

Przy tym niektórzy towarzysze tutaj zniekształcili sens decyzji o utworzeniu dwóch organizacji młodzieżowych — organizacji młodzieży wiejskiej i organizacji młodzieży robotniczej i inteligentnej pod nazwą Związek Młodzieży Socjalistycznej.

Decyzja ta bynajmniej nie opierała się na koncepcji rozdrobnienia ruchu młodzieżowego i stworzenia odpowiedników poszczególnych partii czy kierunków politycznych. Owszem, takie koncepcje były. Były przeciw koncepcje utworzenia Związku Młodzieży Demokratycznej jako rzekomego odpowiednika Stronnictwa Demokratycznego, a w rzeczywistości jako liberalno-burżuazyjnej organizacji młodzieżowej. Były koncepcje tworzenia katolickich organizacji młodzieżowych, była koncepcja tworzenia organizacji młodzieży wiejskiej jako politycznego odpowiednika wyłącznie Stronnictwa Ludowego. Tym koncepcjom partia się przeciwstawiła. Stworzenie dwóch organizacji młodzieżowych było w danym momencie jedynym wyjściem i było decyzją, która raczej uratowała jedność ruchu młodzieżowego stwarzając podstawy do jego odrodzenia, rozwoju i konsolidacji w przyszłości.

Dlatego trudno się zgodzić z tezą, która tu była wypowiedziana, że w ten sposób byli działacze ZMP zostali na lodzie. Myślę, że mogli zostać na lodzie tylko ci, którzy uważali, że wobec zlikwidowania ZMP i stworzenia dwóch nowych organizacji młodzieżowych nie ma dla nich miejsca ani w Związku Młodzieży Socjalistycznej, ani w Związku Młodzieży Wiejskiej.

Ale nie sądzę, żeby jakkolwiek nasz komunistyczny działacz młodzieżowy mógł uznać, że nie ma dla niego miejsca w walce o młodzież, w walce o komunistyczne oblicze w stworzonych przez partię organizacjach młodzieżowych.

I dlatego, jeżeli istnieją tacy działacze, którzy zostali na lodzie, to sądzę, że chcieli zostać na lodzie, że ta postawa im odpowiadała, postawa, analogiczna do postawy niektórych działaczy, którzy się nie włączyli w nurt życia partii, którzy pozostali ra uboczu, krytykując jedynie przemiany październikowe.

Niewątpliwie zagadnienie młodzieży, formy oddziaływania na młodzież — to także zagadnienia, które partia musi przemyśleć. Trzeba opracować pozytywną treść naszego programu pracy z młodzieżą.

Końcowe przemówienie tow. Wiesława na X Plenum KC

Tematyka referatu było o wiele szersza aniżeli dyskusja na Plenum. Referat składał się z dwóch części. Pierwsza część referatu dotyczyła sytuacji wewnątrzpartyjnej, natomiast część druga była poświęcona sytuacji gospodarczej. Dyskusja na Plenum skupiła się na pierwszej części referatu, pominęła zaś zupełnie część drugą.

Wydaje się, że towarzysze słusznie postąpili koncentrując uwagę głównie na pierwszej części referatu, której zresztą poświęcona jest również uchwała. Postąpili słusznie dlatego, że zagadnienie partii wysunęliśmy jako zagadnienie centralne, od którego rozwiązania zależy rozstrzygnięcie wszystkich pozostałych problemów stojących przed nami.

W tym znaczeniu obecne Plenum — zarówno referat, jak i dzisiejsza dyskusja — jest jak gdyby przedłużeniem IX Plenum, przedłużeniem tego, co było głównym tematem obrad IX Plenum, z tym jednak, że zachodzą pewne istotne różnice. Różnica ta — moim zdaniem — polega na tym, że dzisiejsze Plenum wyraźnie postawiło sprawę, iż powzięte uchwały zamierza w pełni realizować. Różnica polega również na tym, że problematykę wewnątrzpartyjną rozszerzyliśmy na inne zagadnienia, których na IX Plenum nie podnoszono: na sprawę walki z korupcją, z elementami obcymi, jak też z tym, co było ogólnie określane jako balast partii.

Można by postawić pytanie: dlaczego mimo uchwał IX Plenum dotyczących działalności grup wewnątrz partii, grup, które być może nie najczęściej określimy jako skrzydła w partii — nie wyciągnęliśmy w międzyczasie wobec tych grup konkretnych wniosków i nie zastosowaliśmy środków, do których byliśmy w pełni upoważnieni przez uchwały podjęte na IX Plenum? Dlaczego nie stosowaliśmy ostrzejszych środków organizacyjnych w stosunku do działalności grup rewizjonistycznych, jak też w stosunku do działalności wychodzącej z pozycji dogmatycznych?

Odpowiedź można by dać taką: po pierwsze, trzeba było w praktyce zobaczyć, jakie będą rezultaty IX Plenum, i po drugie, należało partię wzmoocnić.

W dyskusji tow. Tatarkówna postawiła zarzut, iż nie podnieśliśmy w referacie dodatnich zmian, jakie w partii zaszły od IX Plenum. Dodatnie zmiany nie zostały rzeczywiście podkreślone dlatego, że zależało nam specjalnie na tym, ażeby skupić uwagę na słabościach partii, natomiast mniej mówić o jej dotychczasowych osiągnięciach. Fakt, że na obecnym Plenum stawiamy w sposób zdecydowany sprawę realizacji powziętych

uchwał, świadczy właśnie o tym, iż kierownictwo partii na podstawie wielu faktów i materiałów ocenia, że sytuacja w partii jest lepsza, że partia jest dzisiaj mocniejsza aniżeli była w okresie IX Plenum. Moglibyśmy równie dobrze postawić sprawę w ten sposób, iż kierownictwo partii było w pełni upoważnione już na podstawie uchwał VIII Plenum do wyciągnięcia określonych wniosków organizacyjnych w stosunku do ludzi, którzy występują przeciwko linii partii ustalonej przez VIII Plenum. Jednak gdybyśmy w okresie między VIII a IX Plenum próbowali zastosować tego rodzaju środki, wyszłoby to tylko na szkodę partii. Partia nie była w owczesnym okresie, ani też w okresie IX Plenum, dostatecznie silna, dostatecznie doświadczona i przygotowana, ażeby uchwały powzięte przez jej najwyższe instancje były w całej rozciągłości realizowane. W referacie stwierdziłismy, że kierownictwo partii, biorąc pod uwagę wielkie wstrząsy, jakie przechodziła partia w związku z naszą wewnętrzną sytuacją oraz w związku z wydarzeniami na arenie międzynarodowej, uważało, iż wielu towarzyszy mogło się zagubić, mogło się zawahać, trudno im się było samym w sobie odnaleźć. Stąd też trzeba było dać im określony czas, dostatecznie długi, ażeby towarzysze ci po poważnym przemyśleniu i należytym zorientowaniu się mogli ustosunkować się do tego, jak nowe Biuro Polityczne, wyłonione na VIII Plenum, realizuje linię partii, jak stawia pewne podstawowe zagadnienia marksizmu-leninizmu, ażeby na tej podstawie mogli określić swój stosunek do nowego kierownictwa.

Trzeba stwierdzić, że sytuacja w partii obecnie jest o wiele lepsza, aniżeli była w okresie IX Plenum, nie mówiąc już o okresie VIII Plenum. I to właśnie pozwala obecnie pójść dalej, pozwala na dalsze kroki, których celem jest wzmocnienie naszej partii.

Jak można by ocenić dzisiejsze Plenum?

Wydaje się, że na dzisiejszym Plenum było za mało analizy sytuacji jaką w partii mamy obecnie. Było za mało poszukiwania przyczyn uzasadniających wnioski o odroczenie Zjazdu partii. Dość istotnym brakiem naszej dyskusji był fakt, że wielu sekretarzy komitetów wojewodzkich, a więc towarzyszy, którzy bezpośrednio kierują pracą w terenie i mają najwięcej doświadczeń i obserwacji — nie zabrało głosu. Jest to istotny brak naszego Plenum.

Ale są inne, moim zdaniem, ważniejsze braki.

Na dzisiejszym Plenum tow. Schaff w następujący sposób uzasadnił swoje wystąpienie:

Nie miałem zamiaru przemawiać, ale sprowokował mnie tow. Lesz stanowiskiem, jakie zajął w stosunku do sztuki. Nie miałem zamiaru występować — mówił tow. Schaff — dlatego, że nie chciałem wyrażać pewnych wątpliwości, które mnie nurtują, wobec projektu uchwały, aby przez wysunięcie tych wątpliwości nie stwarzać nawet pozorów, iż mam jakieś zastrzeżenia do linii politycznej partii.

Jeśli tow. Lesz ujmując zagadnienie sztuki w wielkim skrócie myślowym zrobił to w sposób uproszczony, dobrze się stało, iż tym sprowokował wystąpienie tow. Schaffa.

Bo, wydaje mi się, że na dzisiejszym Plenum można by zaliczyć do najbardziej wartościowych te wystąpienia, które były nacechowane pewnymi wątpliwościami.

Zrozumiałem przemówienie tow. Schaffa jako przemówienie komunisty.

który jest głęboko ztroskany o partię, który szuka przyczyn, dlaczego partia jest w takim stanie, jak ją wszyscy widzimy, szuka tych przyczyn wobec całego Komitetu Centralnego, głośno wypowiada swoje myśli. Jest to najslusniejsza postawa komunisty, najwłaściwszy sposób postępowania. Gdy się wszystkie swoje wątpliwości, które się mogą rodzić wobec propozycji Biura Politycznego, otwarcie na Plenum przedstawia, gdy się dzieli tymi wątpliwościami właśnie z instancją partyjną.

W odróżnieniu od tego stanowiska można było zaobserwować pewne milczenie u towarzyszy, od których należało się spodziewać wystąpienia. Milczenie też się czyta.

Po przemówieniu tow. Schaffa zwróciłem się z wezwaniem, aby towarzysze zapisywali się do głosu, gdyż uważałem, że przemówienie to winno ich do tego pobudzić. Wydaje się, że niektórzy towarzysze źle zrozumieli moją myśl. Sądziłem, że chodzi tu o sprawy antysemityzmu. Bynajmniej nie o to szło. Myśl była o wiele szersza. Wezwanie dotyczyło towarzyszy, którzy stoją na bliższych i dalszych czy na bardzo dalekich peryferiach skrzydła konserwatywnego i skrzydła rewizjonistycznego. Przecież na tej sali, wśród naszego grona są i tacy. To miałem na myśli, gdy próbowałem tych towarzyszy w pewnym sensie sprowokować do zabrania głosu.

Jeden z towarzyszy tak właśnie zrozumiał moje czy też tow. Schaffa wystąpienie, że chodzi tu o zagadnienie antysemityzmu. Nie, nie o to tylko chodzi. I nie o to chodzi, ażeby raz jeszcze określić swoją pozycję w sprawie antysemityzmu. Wcale nie uważam, że towarzyszowi temu można by postawić jakieś zarzuty od strony antysemityzmu. Ale też należy się zgodzić z tym, co postawił tow. Schaff, że problem istnieje.

Chodzi o coś innego.

Niektórzy towarzysze szukając przyczyn dzisiejszego stanu partii wszystkich sprowadzali do ataków na komunistów, jakie miały miejsce po VIII Plenum, do tej nagonki, jaka została rozpetana przeciwko komunistom, których oskarżano o „stalinizm”. W tym ma tkwić przyczyna osłabienia partii. Źródłem słabości ma więc być atak z pozycji wroga klasowego. Miały miejsce również ataki tego rodzaju ze strony niektórych członków partii, którzy prawdopodobnie nie ostaną w partii. Niektórzy z nich już są wykluczeni, niektórzy będą wykluczeni za antypartyjną działalność, za obojętne ideologiczne.

Główny atak na naszą partię prowadzony był ze strony sił reakcyjnych, wrogich. Z ich to przede wszystkim ust padły oskarżenia o stalinizm i ataki na naszych towarzyszy. Ale jeśli byśmy w tym tylko widzieli słabość naszej partii, oznaczałoby to, że niczego nie widzimy.

To nie jest prawda, towarzysze.

Po pierwsze, komuniści nigdy nie obawiają się ataku przeciwnika. ataku wroga. Żadnego komunisty nie może to zalać, ani też skłaniać do zajmowania takiego czy innego stanowiska wobec kierownictwa partii. Atak, który jest prowadzony z pozycji klasowej obcych, z pozycji wroga, nie może być przyczyną rozbicia wewnątrz partii.

Po drugie, był przecież okres przed VIII Plenum, kiedy nie prowadzono tej nagonki na komunistów jako na stalinowców. Po VIII Plenum, oczywiście, rozszalał ten atak przeciwko naszej partii. Nie chodzi bowiem tylko o tych czy innych towarzyszy, którzy byli atakowani. Atakując ich chciano ugodzić w partię. Taki był cel i sens polityczny tych ataków.

Przed VIII Plenum w zasadzie takich ataków nie było. A czy wówczas partia była mocniejsza, bardziej zwarta ideowo? Nie, była słabsza, dużo słabsza, bardziej rozchwiana. Nie było jednności, głęboki kryzys przeżerał wówczas szeregi partyjne, kryzys, który jeszcze dzisiaj daje o sobie znać, ale przecież już nie w tej skali. Przyczyny były więc zupełnie inne — mowiliśmy o tym szeroko na IX Plenum. Gdyby ktoś chciał z dzisiejszego Plenum wyprowadzić taki wniosek, że przyczyn słabości partii należy szukać w ataku wrogów na naszą partię po VIII Plenum, to konsekwentnie trzeba by dojść do drugiego wniosku, że stara linia partii była słuszna. Powróćmy do starej linii i będzie wszystko dobrze w partii — taki oto jest konsekwentny, logiczny wniosek z tej oceny — niezależnie od tego, że towarzysze mogą oświadczać, iż nie chcą powrotu do starej linii.

Jeśli w ubiegłym roku poddaliśmy ostrej krytyce poprzednią linię partii, nie oznacza to, byśmy uważali, że w przeszłości towarzysze, którzy tę linię wytyczali, i plenarne posiedzenia, które ją akceptowały, czynili to ze świątobliwością, iż jest to linia niesłuszna. Pomijam ogólną atmosferę i sytuację, w jakiej się to działo. O tym już była mowa. W każdym razie towarzysze działali w przekonaniu, że linia jest słuszna i linię tę realizowali. Po pewnym okresie czasu okazało się, że linia była niesłuszna, fałszywa. Trzeba było ją rewidować, trzeba było ją krytykować, i krytykowano ją. Zrewidowało ją VIII Plenum i wytyczyło nową linię.

Czy mamy prawo powiedzieć, że obecna linia partii jest wolna od wszelkich błędów, niedomagań, że jest ona w każdym calu słuszna?

Partia nigdy tak nie może stawiać sprawy. Nigdy. Partia zawsze stara się opracowywać jak najslusniejszą linię. Na podstawie oceny sytuacji, doświadczeń i własnych błędów opracowuje nową linię i linię tę trzeba realizować. Dopiero praktyka wykaże po pewnym okresie czasu, gdzie ewentualnie popełniliśmy błędy. Założenie, żebyśmy w ogóle błędów nie popełniali, byłoby podejściem niemarksistowskim, jakimś zarozumiałstwem, płytkim, niekomunistycznym ujmowaniem sprawy. Jednakże komuniści powinni realizować linię partii, niezależnie od tego, czy dany członek partii w pełni jest przekonany o jej słuszności, czy też w tej lub innej sprawie nurtują go jakieś wątpliwości. Z pewnością lepsze rezultaty w budownictwie socjalizmu wyda realizowanie linii, która może posiadać takie czy inne braki, lecz jest realizowana przez całą partię, przez wszystkich komunistów, aniżeli odsunięcie się na ubocze z tej racji, że się ma w jakiejś sprawie inny pogląd, niż określają to uchwały najwyższych instancji partyjnych. My — myślą ci ludzie — popatrzymy jeszcze, poczekamy, będziemy bądź stać na uboczu, bądź podgrzyzać linię partii — zobaczymy, co będzie. To nie jest stanowisko komunistów.

Wiemy — dla nikogo to nie jest tajemnicą — że niektórych towarzyszy, starych komunistów — mowa była o tym z tej trybuny — ogarnia „Schadenfreude“, gdy coś się źle dzieje. Powiadają wtedy: oto macie waszą demokrację, oto macie VIII Plenum. Niech się teraz Wiesław martwi, a my popatrzymy, co będzie dalej.

Czy to jest troska o partię? Czy to jest troska o socjalizm? Czy to jest włączanie się do frontu walki z wrogiem, z reakcją?

Trzeba powiedzieć, że jeśli poprzednio kierownictwo partii apelowało do komunistów, to dzisiaj, na obecnym Plenum, do komunistów apelować już nie należy. Można i trzeba apelować do klasy robotniczej, do mas bez-

partyjnych. Ale z tymi apelami zwracają się komuniści, zwracają się do mas członkowie instancji partyjnych, ludzie doświadczeni, którzy przeszli długą drogę rewolucyjnej działalności. Czy kierownictwo partii może się istotny różni dzisiejsze Plenum od poprzednich, że apele do komunistów przerywamy. Komuniści powinni w sobie, we własnym sercu, w duszy, w mózgu swoim znaleźć obowiązek pracy razem z partią. Powinien oceniac sytuację taką, jaka jest, i realizować linię, którą wytknęło kierownictwo partii, Komitet Centralny, linię, która ma za sobą już roczne doświadczenie. Trzeba ją realizować, a nie stawiać sprawę tak, jakoby przyczyną są były ataki na komunistów.

Przeciwko tym atakom kierownictwo partii walczyło od pierwszej chwili i choć całe kierownictwo partii przeciwstawiało się nagonce, nie było zdolne w ówczesnym okresie opanować sytuacji, ażeby w ogóle do tego nie dopuścić.

Czytałem nie tak dawno sprawozdanie badające z posiedzenia aktywu starych komunistów w Częstochowie. Zebrała się tam dosyć duża grupa towarzyszy i szeroko wypowiediano się w sprawie ataków na komunistów, jakoby to było głównym źródłem zła. Właśnie ten atak na komunistów w ówczesnej sytuacji był najlepszym wyrazem, jaskrawym odbiciem sytuacji, jaka istniała w organizacjach partyjnych. Mówiliśmy już na IX Plenum, i tu raz jeszcze trzeba mocno podkreślić, że miejscowe organizacje partyjne nie powinny być dopuścić do tego, ażeby szkalowano komunistów, ażeby ich niesłusznie atakowano.

Trzeba widzieć wszystkie przyczyny ataków, które miały miejsce. Jest to zagadnienie sięgające daleko poza nasz kraj. Podkreślamy stale, że jesteśmy częścią międzynarodowego ruchu robotniczego, że swoje siły moralne i ideowe czerpiemy z międzynarodowego ruchu robotniczego, że na siłę naszej partii składa się również siła innych partii. I jeśli gdzieś występują określone zjawiska i wielkie wstrząsy, takie jak sprawa kultu jednostki, to przecież nie może to nie oddziaływać i na naszą partię.

Wiemy, czym jest dla międzynarodowego ruchu rewolucyjnego Związek Radziecki, wiemy, jak oddziałuje to wszystko, co się tam dzieje. Trzeba widzieć te głębsze przyczyny.

Dlatego też jeśli ktoś chciał wyciągnąć z dzisiejszego Plenum wniosek, że kierownictwo partii schodzi z linii VIII Plenum, to byłby wniosek całkowicie fałszywy. Chciałbym, ażeby to wszyscy dobrze zrozumieli. My z linii VIII Plenum nie zejdziemy. Dlaczego nie zejdziemy? Dlatego, że nie VIII Plenum, nie Październik osłabił wśród części narodu wiarę w socjalizm.

VIII Plenum, czyli Październik, wzmocniło wiarę w socjalizm. Wiara w socjalizm zachwiała się w następstwie starej linii i starej polityki. Mieśliśmy tego przykłady. Jeśli ktoś tego nie rozumie, musi konsekwentnie stanąć na stanowisku, że Poznań był dziełem agentyury imperialistycznej.

Mówiliśmy o tym już na VIII Plenum. Odbudowaliśmy czy też wkroczyliśmy na drogę odbudowy wiary w socjalizm, która została zachwiana o wiele wcześniej.

Raz jeszcze warto powtórzyć i zawsze winniśmy pamiętać o tym, że póki będzie istnieć podział świata na bloki, póki będą istnieć stosunki klasowe, póty u nas działają będą agentyury imperialistyczne. Tego nikt nie

może ani na chwilę negocjować. Agentury działają i obecnie. Działalność tych agentur w różnych formach musi występować ze szczególnym natężeniem dziś, kiedy rozluźniło się wiele poprzednich ciasnych ram.

Ale przecież partia nasza reprezentuje interesy klasy robotniczej, interesy narodu. Nikt inny poza nami nie może lepiej reprezentować interesów ludzi pracy. Nikt inny nie ma słusniejszego od nas stanowiska. W naszych rękach znajduje się władza państwowa, a to jest wielka rzecz.

Dlaczego mamy się rozgrzeszać za Poznań, że to nie my, a agentura winna? Nie, towarzysze: agentura działa i działać będzie, ale my nie możemy stwarzać warunków, w których będzie ona mogła popychać klasę robotniczą przeciw władzy ludowej. Tę rzecz trzeba rozumieć. Winy trzeba przede wszystkim szukać w naszej polityce, w naszej poprzedniej działalności. Dlatego nie zejdziemy z linii VIII Plenum.

Powiem więcej. Gdybyśmy w partii mieli sytuację dobrą, lepszą niż dzisiaj, gdyby ci wszyscy komuniści, którzy mają wahania i zastrzeżenia, stanęli na linii partii, pomogli partii, to byśmy mieli o wiele więcej dowodów, że linia polityczna VIII Plenum zdaje egzamin. Weźmy np. rady robotnicze — instytucje, która rozszerza udział klasy robotniczej w zarządzaniu państwem, w kierowaniu przedsiębiorstwem, instytucję mającą duże polityczne i gospodarcze znaczenie. Gdyby więcej starych aktywistów weszło do tych rad, które w dużej części są jeszcze słabe, mało tam aktywno, mało inicjatywy — i pomogło im w pracy, mielibyśmy o wiele lepsze rezultaty produkcyjne, wyższe fundusze zakładowe a i polityczna sytuacja byłaby lepsza.

Gdyby wielu komunistów, tych, którzy stoją na uboczu, przyszło z pomocą na przykład radom narodowym, gdyby się bliżej zajęli ich działalnością, gdyby pomogli w rozwiązywaniu różnych aktualnych problemów — sytuacja w radach byłaby lepsza, o wiele lepsza niż jest dziś.

Rozmawiałem z kims, kto słuchał w gmachu KC referatu transmitowanego z naszego Plenum. Była tam mowa o zakładach „Kasprzaka”, które przeznaczyły fundusz zakładowy na zakup mieszkań dla robotników. Robotnik z „Kasprzaka” objaśnił tę sprawę drugiemu słuchaczowi: „A wiecie dlaczego myśmy oddali ten fundusz na mieszkania? Dlatego, że nikt nas nie zmuszał do tego. Dlatego robotnicy w tajnym głosowaniu zdecydowali, ażeby oddać go na rzecz tych robotników, którzy nie mają mieszkań”. Wydawałoby się, że to niby drobiazg. Ale to nie drobiazg. To świadczy, że wśród robotników zapanowała inna atmosfera. Robotnicy czują atmosferę wolności: nas nie zmuszają, nam nie nakazują, do nas się zwracają — i myśmy dlatego tak głosowali.

Nie twierdzą, że wszędzie by tak głosowano. To zależy również od pracy politycznej. Bo to jest akt świadczący o wielkim poczuciu społecznym, o robotniczej klasowej solidarności. Trzeba doceniać wagę tych rzeczy. Gdzie indziej, załóżmy, tego by nie było dlatego, gdyż tam praca polityczna jest gorsza. A w zakładach „Kasprzaka” na pewno towarzysze przeprowadzili lepszą pracę polityczną.

Tę inną atmosferę, to poczucie wolności stworzyło VIII Plenum i z tego nie zrezygnujemy. Z linii VIII Plenum nie zejdziemy.

Mamy wiele innych faktów, które trzeba doceniać. Wytworzyliśmy w społeczeństwie zaufanie do władz. Wielka to rzecz posiadać zaufanie społeczeństwa. Objawia się ono chociażby we wkładach oszczędnościowych

— 6 miliardów złotych na kontach w PKO, na różnych książeczkach oszczędnościowych. Ludzie nabrali zaufania i chcą oszczędzać. Powinnismy prowadzić taką politykę, ażeby niczym nie zachwiać tej wiary, tego zaufania do władzy, żeby ludzie dalej oszczędzali, żeby mieli perspektywę. Bo ten, kto oszczędza, ma pewną perspektywę, widzi przed sobą jakieś jutro, jakiś cel, który wcześniej czy później chce zrealizować. Do tego potrzebne mu są środki i dlatego oszczędza.

Bzdurne pogłoski o wymianie pieniędzy zdemontowało oświadczenie ministra finansów. Trzeba by z całą siłą podkreślić, że nie mamy najmniejszego zamiaru pójść po takiej drodze, gdyż to jest droga podrywania zaufania społeczeństwa do władz, do rządu. A zaufanie raz podwane nie szybko się odbudowuje. Lata przechodzą, nim nową polityką potrafi się odbudować zaufanie do rządu. Dlatego też wszelkie pogłoski o wymianie pieniędzy choćby z tego tytułu są całkowicie bzdurne.

Niektórzy przytaczają jako dowód zwrotu i schodzenia z linii VIII Plenum — strajk w Łodzi, awantury studenckie i użycie milicji. Czy to nie jest schodzenie z tej drogi? Takie stawianie sprawy jest po prostu głębokim nieporozumieniem.

Po pierwsze — kierownictwo partii, my wszyscy doskonale zdajemy sobie sprawę z tego, że budujemy socjalizm w określonym układzie sił klasowych, w warunkach walki klasowej, która przybiera różne formy: czasem może być ostrzejsza, czasem może być łagodniejsza. Budujemy socjalizm w warunkach toczącej się walki klasowej i z tego należy wyciągać określone wnioski. Zresztą myśmy je praktycznie wyciągali zaraz po VIII Plenum.

Po drugie — trzeba widzieć zasadniczą różnicę pomiędzy tym, co się dzieje obecnie, a tym, co miało miejsce w przeszłości. Użyliśmy i będziemy zawsze używać środków przemocy wówczas, gdy łamie się prawo, bo rząd, władza, która by pozwalała deptać prawo, nie będzie miała żadnego autorytetu. Taką władzą każdy będzie pomiatał, nikt jej nie będzie słuchał. Prawo trzeba szanować. To obowiązuje na całym świecie. Prawo jest prawem. U nas jest prawo ludowe, prawo dostosowane do interesów klasy robotniczej i mas ludowych, a równocześnie prawo demokratyczne w szerokim pojęciu tego słowa. Zdarzają się wyskokki, wystąpienia przeciwko prawu. Kiedy takie fakty mają miejsce, organy porządku publicznego muszą działać w obronie prawa. To właśnie miało miejsce w Warszawie i to miało miejsce w Łodzi. Jeśli chodzi o Łódź, działano z dużą ślamazarnością. W Łodzi mogło w ogóle nie dojść do strajku. Tym, co chcieli strajkować, należało od razu powiedzieć: jeśli chcecie strajku, to idźcie sobie do domu i strajkujcie, ale nie przeszkadzajcie tym, co nie chcą strajkować. Sytuacja tam była właściwie taka, że część ludzi podbachtano i ci okupowali zajędnice, nie dopuszczając do pracy podstawowej masy tramwajarzy, którzy nie chcieli strajkować. I w tym wypadku zastosowano prawo z dużą ślamazarnością. Prawo nie zezwala na to, ażeby przeszkadzać drugiemu pracować, okupować warsztat pracy.

A jak było dawniej, w poprzednim okresie? Poprzednio była inna sytuacja. Poprzednio lamaliśmy nasze własne ludowe prawo. I nie mieliśmy czola ani podstawy, aby pójść do klasy robotniczej, do narodu i bronić się. Teraz prawa nie łamiemy i dlatego mamy odwagę pójść do wszystkich i powiedzieć, że w wypadkach, gdy prawo jest naruszane, zawsze będzie-

my stosować środki administracyjne, w danym wypadku milicję czy też inne organy porządku publicznego.

Nie należy nie doceniać tego, co już stwierdzał referat, że wystąpienia, jakie miały miejsce w Łodzi i w Warszawie, nie znalazły poparcia wśród klasy robotniczej, wśród narodu.

Można zapisać na chlubę łódzkiej klasy robotniczej i na zasługę łódzkiej organizacji partyjnej, że robotnicy łódzcy odnieśli się z niechęcią do tego dzikiego strajku tramwajarzy.

Teraz jest inna sytuacja, inna polityczna atmosfera w kraju. Myśmy ją stworzyli, stworzyła ją nowa linia polityczna. To są te wielkie pluse. O złych stronach sytuacji mówilem w referacie.

Można by postawić pytanie — dlaczego kierujemy główny ogień przeciwko rewizjonizmowi?

Wiara w socjalizm podrywa nie tylko rewizjonizm. Rewizjoniści to czynią od strony ideologicznej, przez swe fałszywe teorie i koncepcje. Ale przecież z jednakowym skutkiem podrywają wiarę w socjalizm i ci, którzy krytykują linię partii mówiąc, że prowadzi ona do kapitalizmu. Czy w ten sposób nie podrywa się wiary w socjalizm? Podrywa się. Podrywa się wiarę w kierownictwo, wiarę w linię partii, prawdę? Przez to samo podrywa się wiarę w socjalizm.

Przeciwko rewizjonizmowi skierowaliśmy główny ogień dlatego, że uważamy, iż w ten sposób wytrącamy argumenty z rąk konserwatywnych grup w partii. Wielu ludzi bierze za pretekst walkę z rewizjonizmem, a w gruncie rzeczy ma inne koncepcje. Więc wytrącamy im te argumenty, usuwamy to psychiczne podłoże rodzenia się pewnego oporu przeciwko linii partii.

Nasz ogień jest w tę stronę skierowany dlatego głównie, że rewizjonizm — to główne niebezpieczeństwo ideologiczne, aktualne i w dalszej perspektywie.

Tolerowanie tego stanu rzeczy już dziś przynosi szkody, ale w określonych warunkach mogłoby doprowadzić do daleko większych szkód w przyszłości.

Ideologiczną podbudową rewizjonizmu jest socjaldemokratyzm. Mówiliśmy o tym na IX Plenum nie rozwijając sprawy. Wielu spośród rewizjonistów nie chce dopowiedzieć myśli do końca. Zwłaszcza niektórzy ludzie o przeszłości komunistycznej — boją się czasem doprowadzić myśl do końca.

Nie należy absolutnie wiazać tego socjaldemokratyzmu z tą częścią partii, która wywodzi się z dawnej PPS. Linia podziału przebiega inaczej. Mieliśmy na przykład tych młodzieńców z „Po prostu”. Oni się nie wywodzą z PPS, a przecież ich teorie są teoriami socjaldemokracji. Tu jest tylko kwestia rozróżnienia, jak dalece różni się socjaldemokracja od kierunków liberalno-burżuazyjnych. Te różnice nieraz się zacierały. Jeśli np. chodzi o socjaldemokrację niemiecką, to ona nawet wyrzekła się nacjonalizacji przemysłu, stając całkowicie na pozycjach burżuazyjnych.

Jeśli mówiliśmy w referacie, że rewizjoniści występują tylko z programem negatywnym, nie mając odwagi powiedzieć, jaki jest ich program pozytywny, to dzieje się tak dlatego, że trzeba by jako program pozytywny wysunąć program socjaldemokracji. Taka jest istota rzeczy, jeśli chodzi o rewizjonizm. I dlatego stanowi on główne niebezpieczeństwo. Ono dziś jeszcze w zakończonej postaci u nas nie występuje, ale jeśli by

się poczekało, to by przybrało taką formę, gdyż rewizjoniści innego źródła ideologicznego dla siebie nie znajdują, niczego innego nie wymyślą. To jest, rzecz jasna, likwidatorstwo, ale to jest ideologia socjaldemokracji.

Trzeba jeszcze i to widzieć, że wśród rewizjonistów są ludzie, którzy w innych warunkach, nie w warunkach Polski Ludowej, nie byłoby nawet w żadnym skrzydle rewizjonistycznym. Oni by po prostu znaleźli się na pozycjach burżuazyjnych. Przecież tam są i tacy. Im jest wygodnie podziwiać się pod to, że niby chcą poprawiać socjalizm, rewidować socjalizm. Ale im nie chodzi o żadne rewidowanie. Są to bowiem ludzie o poglądach burżuazyjnych, którzy wykorzystują tylko istniejącą sytuację.

Proszę towarzyszy! Dużo mówiono tu o słabości naszego frontu ideologicznego.

Rzeczywiście, na froncie ideologicznym znajdujemy najwięcej przejawów rewizjonizmu. To jest wielka słabość naszej partii. Szereg towarzyszy stawiało pytanie: dlaczego my nie podejmujemy ofensywy ideologicznej? Kierowano to pod adresem Biura Politycznego. Mogłbym postawić to samo pytanie, dlaczego irni towarzysze nie podejmują ofensywy ideologicznej. A któż zabrania?

Odcinek intelektualny jest dla partii bardzo ważny, niezmiernie doniosły. Partia nie może pójść naprzód czy też pokonywać trudności, jeśli na tym odcinku kuleje, jeśli nie ma ludzi, którzy potrafią opracowywać różne problemy, rozwijać twórczo naukę Marks'a, rozwijać leninizm. Niestety partia nasza nie rozporządza na tym odcinku liczną kadrą i to poważnie utrudnia nam pracę. Jeśli u nas nie podjęto rzeczowej i szerokiej dyskusji, jeżeli nie dano odporu na froncie ideologicznym, to dlatego, że mamy rzeczywiście za mało piór zdolnych do prowadzenia tej ofensywy. Pióra zaś istniejące znajdują się pod wielkim naciskiem atmosfery, jaka panuje w środowisku inteligentkim, i przy swoich własnych wahaniach nie oddają w pełni swoich zdolności na usługi partii.

Tę słabość musimy widzieć. Widzimy również jej przyczyny. Istniejemy dopiero trzynastą lat, czternaście lat. Wiadomo, w jakich warunkach myśmy się rozwijali, jak się układały te specyficzne warunki. Kadry ideologiczne, którymi rozporządzamy — to w dużej części kadry stare, wychowane w ustroju burżuazyjnym, bardzo często uczuciowo i psychicznie związane z tą przeszłością. I to — jak słusznie tutaj towarzysze podkreślali — ma miejsce również na odcinku nauki, wśród profesury. To jest nasza słabość. Ale czy nie ma możliwości polepszenia tego stanu rzeczy? Są takie możliwości. I te możliwości zależą przede wszystkim od naszych towarzyszy. Nasi towarzysze nieco się zagubili. Tow. Schaff dużo mówił o potrzebie stworzenia tego frontu ideologicznego, wysuwał różne propozycje, szukał, głośno myślał, a równocześnie jakby zapominał, że sztuka — to też odcinek frontu ideologicznego. To, co przyjmuje widz ze sceny teatralnej, również kształtuje jego świadomość. Rzecz jasna, nie można mierzyć sztuki metrami bawelny, skutkami w produkcji. Nie o to chodzi. Ale przecież poprzez scenę, poprzez różnego rodzaju imprezy artystyczne kształtuje się postawę ideologiczną społeczeństwa.

A co mamy w ostatnim okresie? Tow. Zawadzki przytaczał jeden z takich faktów, ale było ich o wiele, wiele więcej. Gdyby to tylko był Andrzejewski ze swą sztuką wystawioną w Łodzi, czy też fakt, o którym wspominał tow. Zawadzki — można by przeboleć. Tego niestety jest dużo więcej, to

się rozlało na szerokim froncie ideologicznie wrogo do władzy ludowej, do socjalizmu ustosunkowanym.

Szukamy winy. A wina tkwi w nas. Bo my mamy w swoich rękach wszystkie kierownicze stanowiska również w dziedzinie kultury. Towarzysze wypuścili z rąk wszystkie stery i powiedzieli twórcom: twórzcie sobie, jak chcecie. I zaczęto tworzyć. Niektórzy ludzie — niekoniciecznie tylko ludzie nieprzychylnie nastawieni do socjalizmu i do władzy ludowej — w tej określonej atmosferze, szukając nowości i tematu, wybierali tematy złe, kierunek fałszywy.

Postawiono pytanie, jak się tu ma przejawiać kierownicza rola partii? Odpowiedzi na takie pytanie nie można zamknąć w jakichś określonych ramach. Ale przecież kierownicza rola partii i w tym się winna wyrażać, że nasze państwowe i partyjne naczelne instancje, powołane do czuwania nad danym odcinkiem, mogą i powinny regulować sprawy repertuaru. Mogą, powinny, a nie regulowały. Dopuszczaly wszystko, nie interesowały się treścią. Nastąpiło zatracenie poczucia rzeczywistości, czujności klasowej, jakieś przechylenie w drugą stronę. W dziedzinie kultury towarzysze w końcu wypuścili ster kierowniczy ze swoich rąk. Nawet jeśli się nie całkowicie wypuścili ster kierowniczy ze swoich rąk. Nawet jeśli się nie całkowicie wypuścili ster kierowniczy ze swoich rąk. Nawet jeśli się nie całkowicie wypuścili ster kierowniczy ze swoich rąk. Nawet jeśli się nie całkowicie wypuścili ster kierowniczy ze swoich rąk. Nawet jeśli się nie całkowicie wypuścili ster kierowniczy ze swoich rąk. Nawet jeśli się nie całkowicie wypuścili ster kierowniczy ze swoich rąk.

Rzecz jasna, że kierownicza rola partii może przejawiać się w pełni w stosunku do komunistów, w stosunku do członków partii, w stosunku do ludzi, którzy stoją na gruncie socjalizmu. Partia im stanowisko podpowiada. Kierownicza rola partii i w tym się wyraża, że człowiek sam czuje potrzebę tworzenia w takim kierunku, w jakim partia mu podpowie. Ale trudno jest uważać, że kierownicza rola partii może się przejawiać w takim sensie w stosunku do ludzi, którzy są dalecy od socjalizmu. Taką metodą przekonywania trudno jest nimi kierować. Trzeba więc stwarzać pewne ramy, ograniczać możliwości wyboru.

Co jest najważniejsze, w jaki sposób możemy osiągnąć najlepsze rezultaty? Wówczas, gdy nasi towarzysze rozwiją rzeczywistość ofensywną, gdy te wszystkie pióra intelektualne, którymi partia rozporządza, nabiorą ostrości i bojowej treści. Chodzi o to, aby intelektualista zrozumiał, że idzie do ataku na wroga. I wówczas wróg przyciechnie. Wróg osmiela się, kiedy nie spotyka się z kontruderzeniem. A nasi intelektualisci ulegli naciskowi przeciwnika czy też różnych mętniaków. Nie odpowiadają tak, jak powinni odpowiadać. To nie jest wyjaśnienie, jakie tu dano, że gdy się coś napisać, to później sikiertnie nie wyrąbie i dlatego jakoby boją się pisać. Tak sprawa nie wygląda. Jeśli ktoś boi się pisać, to znaczy, że ma wahania. Kiedyż to komunista boi się walczyć o słuszną sprawę, jeśli jest przeciwny, że sprawa jest słuszną? Nigdy się nie będzie bał. Będzie walczył o tę słuszną sprawę nie licząc się z tym, że ktoś go później będzie szarpać za to, że będzie go atakować. Jeśli ktoś chce prowadzić jakąś bezpieczną

politykę, żeby w żadnej sytuacji nie było się o co do niego przyczepić, to jest to wyraz wahań, a nie wyraz linii partii. To nie jest stanowisko komunisty. Nie to powinno cechować naszych ludzi na froncie ideologicznym.

A tu my sami ulegliśmy nieraz. No chociażby nasza „Polityka”. Jeszcze niedawno — może jeszcze teraz — posługiwali się terminem „stalinizm”. Przecież jesteśmy jak najbardziej daleko od tego, ażeby brnąć w obronę co-kołwiek ze złej strony działalności Stalina. Czujemy na naszej własnej skorze, co to było. Cały ruch międzynarodowy czuje. Ale wicie, dlaczego „Polityka” używa tego terminu? Boją się, żeby ich nie oskarżono, że szli z pozycji VIII Plenum. I dlatego używają tej etykiety. Etykiety są nam niepotrzebne, absolutnie niepotrzebne. Ten termin wykorzystuje wróg, wykorzystuje przeciwnik, gdyż ten termin w określonej sytuacji ma określony wydźwięk. Sens każdego słowa zależy od sytuacji, w której się go używa, ma inny wydźwięk w jednej sytuacji, a inny wydźwięk w drugiej. I jeśli termin stalinizm mógł być słuszny w określonej sytuacji — chociaż kierownictwo partii raczej tego rodzaju zwrotów nie używało w swoich wystąpieniach — to w sytuacji, w której rozpętał się atak przeciwko naszej partii pod hasłem „walki ze stalinowcami”, już był niesłuszny. Tworzył bowiem szczielną, w którą wślizgiwał się wróg. Intencje i myśli mogą tu być słuszne. Skrót myślowy „stalinizm” najlepiej oddaje tę przeszłość. Ale w innej sytuacji treść jego staje się inna. I dalsze jego stosowanie wynika z jakiejś pozycji nieśmiałości i obawy, z dążenia do wykazania, że my jednak nie stoimy na pozycjach stalinowskich. A to tylko osmiela przeciwnika.

Tylko większa śmiałość, większa odwaga, większa ofensywność potrafi zmienić sytuację na froncie ideologicznym w partii. Doszło rzeczywistość do wytworzenia niezdrowej atmosfery w środowisku dziennikarzy. Zapytajmy członków naszej partii, którzy na tym odcinku pracują: dlaczego dopuścili do wytworzenia takiej atmosfery? Co robią w tym kierunku, ażeby tę atmosferę usunąć? Jeśli nie nie robią, jeśli nie przeciwdziałają albo też jeśli raczej temu sprzyjają, to co tu mówić, towarzysze, o odpiernaniu ataków przeciwnika. Sami przez tę swoją pozycję stwarzają przeciwnikowi dogodny grunt do atakowania linii partii. To muszą ci towarzysze rozumieć. Myśmy, towarzysze, niedługo po VIII Plenum powiedzieli, że zakres demokracji uzależniony jest od sytuacji. Przed wyborami powiedzieliśmy nawet w ten sposób, nie myślcie, że wybory zmienią stan rzeczy w kraju. Powiedzieliśmy tak i to nie było puste słowo. Więc ci, którzy stoją szczielnie na gruncie uchwał VIII Plenum, którzy chcą razem z nami bronić tych swobód demokratycznych, które zaistniały, najlepiej mogą się przyczynić do tego, jeśli będą realizować w pełni linię partii. Jeśli nie będą jej realizować, to możliwości będą się związać, będą związać się swobody demokratyczne. A jakże inaczej? Nie oddamy pozycji wrogowi. Przeciwnikowi należy dawać odpór, śmiało dawać odpór.

Osobicie uważam, że drętwa mowa nie tyle jest produktem starego okresu, ile produktem niewiary w to, co się pisze. Ludzie, którzy głęboko wierzą w to, co piszą, nigdy nie wyrażają swoich myśli drętwym językiem. Kto pisze z wiarą, odda w artykule swoją duszę, swoje serce. Oa walczy tym artykułem o jakąś sprawę i napisze go żywo. Drętwej mowy nie będzie.

Kiedy jest drętwa mowa? Wówczas, kiedy pisze się z nakazu partyjnego.

kiedy się nie rozumie linii partii, nie rozumie sytuacji, nie rozumie potrzeby oświetlenia danej sprawy. Wówczas powstaje drętwa mowa, drętwy artykuł. Ale kto rozumie, kto czuje naszą sytuację, kto czuje na sobie współodpowiedzialność, kto w pełni docenia rolę pracy propagandowej, ten nie będzie pisał drętwo, bo on realizuje linię partii, w którą wierzy. Dlatego do towarzyszy, którzy stoją na peryferiach skrzydła rewizjonistycznego i znajdują się również na tej sali, którzy szczerze przecież chcą bronić swobód demokratycznych — tak samo jak i my chcemy ich bronić, gdyż w pełni doceniamy ich wagę — zwracam się, aby swoim wysiłkiem przyczynili się do realizacji linii partii, tak jak to stawia partia.

Trzeba mieć wiarę i przekonanie, że gdy się chce bronić pewnej służebnej sprawy, trzeba jej bronić tymi środkami, które partia wskazuje, które my wszyscy ustalamy po głębokim namyśle.

W prasie jest może mniej komunistów, więc do nich apelujemy. Apeluujemy o zmianę stanowiska. Od komunistów mamy prawo domagać się, aby realizowali linię partii.

Jeszcze jeden z takich faktów — to odcinek Związku Literatów, bardzo słaby odcinek. Musimy zdawać sobie sprawę, że w Związku Literatów krzewi się antysocjalistyczna działalność. To, niestety, stanowi bardzo łagodne określenie rzeczywistości. Jest wiele takich zjawisk, które nie mogą nie wywoływać reakcji naszych towarzyszy — członków Związku Literatów czy w ogóle świata intelektualnego. Tam, w Związku Literatów, jest niemało ludzi, którzy zatracili swoją godność narodową. Niektórzy powiadają: chcemy być sumieniem narodu, przywiązują do siebie większe nieraz znaczenie, niż na to zasługują. Szereg z tych ludzi po prostu odwołuje się do zagranicznych, burżuazyjnych, reakcyjnych dziennikarzy czy też intelektualistów i u nich szuka pomocy.

Utarła się praktyka, która poniża godność obywatela Polski, godność człowieka i godność Polaka. Utarła się praktyka, że przyjeżdża ktoś z zagranicy, taki czy inny dziennikarz, zgłasza się do tych czy innych ludzi, i nasz obywatel uważa sobie za zaszczyt, że on do niego przychodzi i że może wobec niego opłuć naszą rzeczywistość. To ma miejsce często. To ma miejsce niestety i w świecie naukowym, którego nie należy wywyższać pod względem moralności pod jakieś niebiosa. Mamy wiele tego dowodów. To samo ma miejsce w Związku Literatów. Poszczególni ludzie szukają sobie jakiegoś oparcia za granicą i mają sobie za zaszczyt, gdy do nich zagraniczni goście przychodzą i wyciągają informacje.

A przecież nawet wśród burżuazyjnych naukowców i wśród burżuazyjnych literatów innych krajów jest do obcych jakiś stosunek równości. Myśmy atakowali i słusznie atakowali takie czy inne objawy serwilizmu od strony, która towarzyszyom jest znana. Ale ten serwilizm, jaki okazuje szereg ludzi ze Stowarzyszenia Dziennikarzy czy ze Związku Literatów, osiąga takie rozmiary, że naprawdę żaden z naszych towarzyszy w najgorszej przeszłości naszej partii czegoś takiego nie wykazywał. Jeśli ci ludzie nie czują się nawet związani z socjalizmem, jeśli nawet myślą inaczej, to żaden uczciwy człowiek i patriota nie będzie pluł na swój kraj, tak jak wielu z nich to czyni.

Obowiązkiem przede wszystkim naszym, towarzysze, jest walczyć z tym serwilizmem w swoim środowisku, nie bać się tego, że będą się temu prze-

ciwstawić. Niektóre sprawy graniczą wprost z przestępstwem. My nie stoimy na stanowisku, że nasi różni dziennikarze, literaci czy naukowcy nie powinni spotykać się z ludźmi z zagranicy. Proszę bardzo, niech się spotykają. Można i należy te kontakty utrzymywać, ale trzeba zachować przynajmniej godność narodową. Nie pluć na własny kraj. Nie chcemy grozić, ale podkreślamy, spokojnie na to patrzeć nie będziemy.

Niezależnie od rozwinięcia ofensywy ideologicznej, o której była mowa, potrzebna jest przede wszystkim bardziej konkretna praca organizacji partyjnych, rozwiązywanie codziennych zadań, jakie stają przed nimi i przed załogami. Ta praca praktycznie w dużej mierze zmieni nastroje w samej organizacji. A jest ona obecnie bardzo zaniedbana. Myśmy w referacie wskazywali na fakt, że regres, jaki miał miejsce w poziomie plac, wpłynął na poważną część klasy robotniczej, na zachwianie jej wiary. To jest bezwarunkowo słuszne. Ale nie należy z tego wyprowadzać błędnego wniosku, że przez same podwyżki plac rozwiążemy problemy ideologiczne. To nieprawda. Przez same podwyżki plac nie zdobywamy dla partii, dla socjalizmu klasy robotniczej. Dla samej sprawy socjalizmu, dla pobudzenia wiary klasy robotniczej potrzeba czegoś więcej. Klasa robotnicza w szeregu krajów buduje socjalizm w warunkach ekonomicznych o wiele gorszych niż te, które posiada nasza klasa robotnicza. Wiadomo, że nie prędko osiągniemy poziom najwyższej rozwiniętych krajów kapitalistycznych. Na to trzeba popracować dłuższy czas.

Klasa robotnicza może mieć słusznie do nas pretensje tylko wówczas, jeżeli my coś obiecujemy, a później nie realizujemy.

Bez konkretnej pracy ideologicznej, bez konkretnego codziennego działania politycznego klasa robotnicza nie będzie w partii widzieć swego rzeczywistego sprawiedliwego kierownika.

Tu wiąże się wiele zagadnień. Klasa robotnicza chce, ażeby była sprawiedliwość, ażeby był porządek, ażeby nie było korupcji i nadużyć, co dotąd ma miejsce w naszym aparacie administracyjnym i gospodarczym. To są bardzo istotne warunki zaufania do partii niezależnie od poziomu życiowego klasy robotniczej.

Musimy w partii przywrócić z całą surowością centralizm demokratyczny.

Myśmy sami, członkowie Komitetu Centralnego, w przeszłości w naszej praktyce poderwali pewne podstawowe zasady organizacyjne. Nie powiedziabym, że to już minęło, jeszcze tu i ówdzie się przejawia. Więc to jest sprawa bardzo istotna.

Z czym pójdziemy, towarzysze, do organizacji partyjnych? Pójdziemy z tym, co odróżnia X Plenum od IX Plenum z tym, że uchwały będziemy realizować, że słowa nasze będą zgodne z praktyką. Dotychczas myśmy tylko mówili, tylko apelowali i wygłaszali w stosunku do niektórych ludzi jakieś kazania moralne. Tak to pojmowali. Teraz okres kazań się skończył. Uchwały winny być realizowane.

Zostaną opracowane instrukcje w tych sprawach. Jeśli nie zostały one dotychczas przedłożone towarzyszyom, to z dwóch powodów. Było trochę za mało czasu, ale wpływało również i to, że instrukcje w tej sprawie winny być opracowywane zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym przez Plenum KC. Na Plenum padło szereg uwag, które trzeba uwzględnić przy opracowaniu instrukcji. W każdym razie istotne jest jedno: musi być opracowany dokładny, konkretny plan tej akcji, przemyślany w każdym szcze-

góle. Nie może być ona prowadzona chaotycznie, nie może stanowić jakiegokolwiek zrywu. Cała nasza praca oczyszczająca partię musi być prowadzona w ramach planu opracowanego przez powołane do tego instancje — komitety partyjne. Plan musi być realizowany zgodnie z instrukcją.

Padło tu pytanie, kto taką akcję najlepiej może przeprowadzić? Nie ulega wątpliwości, że najlepiej tą akcją mogą pokierować komuniści, komunisty, tak jak to w naszej zjednoczonej partii rozumiemy, niezależnie od ich przeszłości partyjnej, a więc i komuniści, którzy wywodzą się z szeregow PPS. Mogą to najlepiej zrealizować komuniści, u których nie zastygły serca komunistyczne i nie zastygły ich marksistowsko-leninowskie umysły. Ci taką akcję najlepiej mogą przeprowadzić, najlepiej nią mogą pokierować. Idzie o to, co wielokrotnie już podkreślałem, aby każdy z towarzyszy wziął na siebie rzeczywistą odpowiedzialność za partię, aby przestał rozmawiać taką kategorią, że odpowiedzialni to ci, którzy siedzą za tym stołem, a my pozostali nie jesteśmy odpowiedzialni albo jesteśmy mniej odpowiedzialni. Tym, którzy za tym stołem siedzą, tylko poruczone pewne obowiązki. Partia im poruczyła, wyście im poruczyli te obowiązki. Na nich ciąży tym większa praca i odpowiedzialność, że codziennie tą pracą mają się zajmować. W żadnym zaś razie na innych towarzyszach nie ciąży mniejsza odpowiedzialność za partię. Na każdym z nas ciąży jednakowa odpowiedzialność. I jeśli wy tą kategorią zaczniecie rozmawiać, to naprawdę będziecie realizować z sercem, z komunistycznym sercem, z marksistowsko-leninowską myślą, uchwały, które powzięliśmy. Jeśli tej odpowiedzialności ktoś nie czuje, to nie będzie tego robił. I choćby formalnie się włączył do pracy, faktycznie tego robił nie będzie albo też będzie nie będzie zle.

Każdy na swoim odcinku tam, gdzie pracuje, ponosi odpowiedzialność za partię. Trzeba wytworzyć w partii takiego ducha, przekonać całą partię, że odpowiedzialność ponosi nie tylko kierownictwo i nie tylko Komitet Centralny, ale rzeczywistość cała partia, każdy na swoim szczeblu w swoim zakresie zadań i że każdy członek partii winien w pełni odczuwać swoją odpowiedzialność.

Mimo wszystkich naszych słabości i braków mamy prawo powiedzieć o nas, o sobie, o partii, że jesteśmy dobrą partią, że komuniści polscy stawią sobie dobrą partię. Oni to wykazali w czasie wielu prób, idąc nieraz przez ciernistą drogę. Nawet, jeśli chwilowo następują wahania czy zamieszanie w szeregach komunistów, takie jakie ma miejsce w szeregach naszej partii obecnie, to jestem głęboko przekonany — że jest to zjawisko przejściowe, które my przezwyciężymy, choć może ono jeszcze potrwać przez okres dłuższy czy krótszy. Głęboko wierzę, sam będąc w tym ruchu od wielu lat i znając naszą klasę robotniczą i naszą partię, że przezwyciężymy wszystkie trudności i zbudujemy rzeczywistość partię jednolitą, partię, która będzie wspólnym wysiłkiem realizować wspólny cel.

Towarzysze, gdy będziemy mieli taką partię — a możemy ją mieć przy tej kadry, którą rozporządzamy, trzeba tylko w głowach zrobić porządek — niezależnie od tego, jak różne zmiany mogą zachodzić, gdy nasza partia będzie czuła w pełni odpowiedzialność za swój kraj — to nas żadne takie czy inne wstrząsy nie osłabią. I to powinniśmy osiągnąć w tej akcji, która zmierza do oczyszczenia partii, do podniesienia jej autorytetu, do wykrystalizowania jej czystego, socjalistycznego oblicza. I jeśli bym miał wyrazić jakiegokolwiek życzenie, to miałbym tylko jedno: żeby każdy z nas obecnych na sali do tego się przyczynił.

Uchwała X Plenum KC PZPR o weryfikacji członków partii

Doświadczenie roku, który upłynął od VIII Plenum Komitetu Centralnego, potwierdza słuszność założeń nowej linii politycznej partii. Bezsporne osiągnięcia partii i władzy ludowej po VIII Plenum nie mogą jednak przesłonić faktu, że szerokie możliwości, wynikające z poparcia nowej polityki partii przez masy pracujące, nie zostały w pełni wykorzystane. Źródła tego tkwią głównie w sytuacji, jaka istniała i nadal istnieje w samej partii, w jej stanie ideowo-politycznym i moralnym, w jej składzie osobowym.

IX Plenum, potwierdzając i konkretyzując uchwały VIII Plenum, z całym naciskiem wskazało, że kluczową sprawą dla wprowadzenia w życie nowej polityki jest umocnienie kierowniczej roli partii we wszystkich dziedzinach życia politycznego, gospodarczego, społecznego i kulturalnego.

Konkretyzacja głównych kierunków rozwoju budownictwa socjalizmu w warunkach polskich oraz nakreślenie programu działania przez IX Plenum wpłynęło na poprawę sytuacji w partii. Ożywiła się działalność instancji i wielu organizacji partyjnych. Wiele organizacji zakładowych podjęło walkę o wzrost produkcji, o dyscyplinę pracy, o rozwój samorządu robotniczego.

Radykalna poprawa ogólnego stanu w partii dotąd jednak nie nastąpiła. Zalecenia IX Plenum nie zostały przez organizacje partyjne przełożone na język codziennych zadań praktycznych i dlatego są w słabym tylko stopniu wprowadzane w życie. Co więcej, rozpiętość między linią generalną partii a stanem gotowości wielu organizacji partyjnych do jej realizowania pociąża za sobą wypaczenie polityki partii, o czym świadczą takie fakty, jak tolerowanie niewłaściwego kierunku rozwoju handlu prywatnego, rozluźnienia dyscypliny pracy i dyscypliny finansowej, osłabienia działalności organów władzy państwowej itp.

Opóźnienia i wypaczenia w realizacji polityki partii wywołują niezadowolone wśród klasy robotniczej, wśród społeczeństwa, co wykozystują siły obec i wrogie socjalizmowi do atakowania partii.

Komitet Centralny stwierdza, że polityka zapoczątkowana przez VIII i rozwinięta przez IX Plenum jest słuszna, odpowiada woli klasy robotniczej i większości społeczeństwa. Kontynuowanie tej polityki wymaga bezwzględnie zdecydowania w usuwaniu przeszkód, które stoją na drodze partii, zwłaszcza wobec aktywizacji prawicy społecznej, wroga socjalizmu.

Główna trudność dokonania przez całą partię zwrotu w działalności

praktycznej w celu pokierowania walką mas w nowych warunkach wpływa z przyczyn tkwiących głęboko w minionym okresie, kiedy to naruszone były zasady partii typu leninowskiego, partii — przodującego oddziału klasy robotniczej i mas pracujących.

Przy przyjmowaniu do partii nie zwracano należytej uwagi na poglądy polityczne kandydatów i pobudki, dla których do partii wstępowali. Wskutek tego szeregi partyjne zostały nadmiernie rozbudowane, a skład socjalny partii uległ wykrzywieniu. Nieprzestrzeganie zasad demokracji wewnątrzpartyjnej poważnie utrudniało ujawnianie i usuwanie z partii elementów obcych ideowo lub zdemoralizowanych. W rezultacie w wielu organizacjach partyjnych, obok zdecydowanych zwolenników idei socjalizmu i internacjonalizmu, znajduje się niemało ludzi przypadkowych, a co gorsza, ludzi o poglądach nie dających się pogodzić z ideologią komunistyczną.

Szkodliwość takiego stanu rzeczy ujawniła się w całej pełni w nowych warunkach wytworzonych przez zwrot w polityce partii. Niejednolity pod względem ideowo-politycznym skład partii utrudnia jej pełnienie roli kierowniczej w masach w oparciu o środki oddziaływania politycznego, osłabia jedność działania partii.

Potrzeba takiej jedności jest tym większa dziś, gdy siły antysocjalistyczne, wykorzystując przeprowadzoną przez partię krytykę błędów przeszłości, atakują socjalizm nie tylko na polu ekonomicznym i politycznym, ale również na polu ideologii.

Istotną przeszkodą w pokonaniu rozpiętości między nową linią polityczną partii a działalnością organizacji partyjnych jest nie ukroczona działalność opozycyjna ze strony przeciwników linii VIII Plenum — zarówno z pozycji rewizjonistyczno-likwidatorskich, jak i dogmatyczno-sekciarskich. Działalność ta odbija się w sposób demobilizujący na partii, a zwłaszcza na jej aktywówce.

IX Plenum dało wyczerpującą charakterystykę rewizjonizmu i wezwalo do walki z niebezpieczeństwem, jakie z tej strony grozi partii w realizacji nowej polityki.

Rewizjonizm w dziedzinie ideologii rodzi nieuchronnie oportunizm i likwidatorstwo w praktyce politycznej. Rewizjoniści schodzą na manowce działalności skierowanej przeciw polityce partii, stacając się nieraz na pozycje, które obiektywnie wyrażają dążenia prawicy społecznej. Jaskrawym przykładem tego jest ewolucja grupy „Po prostu”. Do jakich następstw prowadzi podobna działalność, wskazuje fakt, że wokół sprawy „Po prostu” uruchomione zostały siły antysocjalistyczne, reakcyjne.

Z drugiej strony osłabia siłę partii i jej zdolność realizowania nowej polityki działalność z pozycji dogmatyczno-sekciarskich — zmierzająca do zmiany ustalonej na VIII Plenum KC polityki. Działalność ta, mimo ostrzeżeń IX Plenum KC, nie została zaniechana.

Elementy konserwatywne usiłują przy tym obarczyć politykę, wytkniętą na VIII Plenum, odpowiedzialnością za ujemne zjawiska, towarzyszące pozytywnym przemianom politycznym i gospodarczym w życiu naszego kraju.

Pleniące się w wielu ogniwach aparatu państwowego nadużycia, korupcja i łapownictwo są niedostatecznie zwalczane przez organizacje partyjne, co osłabia zaufanie mas ludowych do partii i władzy ludowej. Rozwój de-

mokracji socjalistycznej wydobyl te zjawiska na światło dzienne. Jednocześnie, towarzyszące zwrotowi politycznemu przejściowe osłabienie poszczególnych ogniw władzy, a także wypaczenia w realizacji polityki partii w stosunku do tzw. „inicjatywy prywatnej”, sprzyjały działalności spekulacyjnej i przestępczej. Masy ludowe słusznie domagają się od partii, aby zdecydowanie przeciela przestępczość gospodarczą.

Wiele organizacji i instancji partyjnych podjęło z nią walkę, uzyskując poparcie mas. Jednak działalność poszczególnych organizacji partyjnych w tej dziedzinie jest osłabiona przez to, że demoralizacji ulegli również niektórzy członkowie tych organizacji.

Partia, stojąc na czele walki z przestępczością gospodarczą, walki z korupcją, łapownictwem, spekulacją i innymi przejawami demoralizacji społecznej — musi przeprowadzić zdecydowaną walkę o czystość swoich szeregów, usuwając z partii jednostki zdemoralizowane i skorumpowane. Pozwoli to na skuteczną mobilizację mas i aparatu państwowego do walki przeciw nadużyciom władzy i przestępstwom gospodarczym. Wzmocni to autorytet partii dla wypełnienia jej moralno-wychowawczych zadań społecznych.

Komitet Centralny stwierdza, że przed III Zjazdem konieczne jest przeprowadzenie w całej partii akcji ideologicznej jako podstawy do oczyszczenia i weryfikacji szeregów partyjnych.

Podstawowym zadaniem tej akcji winno być umocnienie jedności ideologicznej i organizacyjnej partii, uzbrojenie jej członków do walki z elementami, których działalność jedność tę podważa.

Celem przedjazdowej pracy ideologicznej winno być podniesienie na wysoki poziom świadomości członka partii, jego walorów moralno-politycznych.

Członka partii powinna nade wszystko cechować głęboka wiara w słuszność i zwycięstwo sprawy socjalizmu, jako ustroju społecznego, który pragnie budować wraz z partią i poprzez partię.

Członek partii powinien być świadomym współtwórcą urzeczywistnienia idei socjalizmu. powinien pamiętać, że socjalizm jako ustrój sprawiedliwości społecznej kształtuje się przez jego własną pracę i walkę, przez jego osobisty, cząstkowy wkład do ogólnego wysiłku partii w realizacji budownictwa socjalizmu.

Członek partii powinien mieć głębokie poczucie dyscypliny partyjnej i odpowiedzialności za realizację uchwał partii. W pracy zawodowej i społecznej powinien postępować zgodnie z wytycznymi generalnej linii partii. Członka partii powinny cechować wysokie walory moralne, skromność, uczciwość w postępowaniu, prawdomówność w działalności partyjnej i społecznej, sumiennosc w wykonywaniu swych obowiązków.

Członek partii powinien dbać o swoje dobre imię w klasie robotniczej i w opinii publicznej, powinien pamiętać, że jego dobre imię podnosi autorytet polityczny i moralny partii.

Członek partii winien być jednostką uspołecznioną, o rozwiniętym poczuciu więzi z partią, klasą robotniczą, ludem pracującym, całym narodem. Prywata i sobkostwo winny mu być obce.

Członek partii — to ofiarne bojowniki o socjalizm, człowiek, który wstępując do partii nie kieruje się wyrachowaniem osobistych korzyści, lecz wewnętrzną potrzebą wypływającą ze świadomości, że walka o socjalizm jest jego osobistym celem życiowym, że jest to walka o sprawiedliwość społeczną, o dobrobyt i kulturę mas pracujących, o rozwój i rozkwit swego kraju i narodu, o pokój i braterstwo między narodami świata.

Zjazd partyjny spełni swe wielkie zadania, jeżeli cała partia przyjdzie na Zjazd jednolita politycznie i organizacyjnie, wolna od tendencji sprzecznych z założeniami programowymi i linią polityczną partii, mocniej związana z masami i w każdym swym ogniwie zdolna przewodzić ich walce.

Tylko wtedy partia potrafi należycie przygotować swój Zjazd i zrealizować jego uchwały. Wykonanie tych zadań wymaga wielkiego wysiłku ze strony partii. Aby to umożliwić, Komitet Centralny postanawia przesunąć termin Zjazdu na połowę 1958 roku.

Partia nasza musi się składać z ludzi, którzy należą do niej z pobudek ideowych, którzy mają głębokie przekonanie o słuszności i sprawiedliwości idei socjalizmu, przyświecającej partii, którzy popierają politykę partii, pragną uczestniczyć w walce politycznej i w praktycznym działaniu na rzecz wcielenia w życie zadań i celów partii.

Stąd wynikają następujące zadania instancji i organizacji partyjnych:

1 Celem zapewnienia jedności ideowo-politycznej i jedności działania konieczne jest uwolnienie partii od ludzi, którzy szerzą poglądy antysocjalistyczne i rewizjonistyczne, od nacjonalistów i szowinistów oraz od ludzi, którzy, upierając się przy swoim dogmatycznym i fałszywym stanowisku, zwalczają słuszną linię polityczną partii.

Członek partii ma prawo zachować własne zdanie nawet po przyjęciu konkretnej uchwały. Natomiast należy pociągać do partyjnej odpowiedzialności tych, którzy wbrew uchwałom partii, którzy publicznie, w słowie lub piśmie, głoszą sprzeczne z nimi poglądy oraz tych, którzy prowadzą grupową czy frakcyjną działalność, zajmują się intrygami i oszczerzaniem towarzyszy.

Komitet Centralny zobowiązuje instancje partyjne i komisje kontroli partyjnej do realizacji tych zadań z pełnym poczuciem partyjnej odpowiedzialności, sumiennosci i sprawiedliwości.

Celem politycznego i kadrowego wzmocnienia KKP — Komitet Centralny zobowiązuje Centralną Komisję Kontroli Partyjnej do wzmocnienia i uzupełnienia składu komisji terenowych.

CKKP powoła też zespoły KKP przy miejskich komitetach PZPR w miastach, które są siedzibą województwa oraz w największych miastach wydzielonych. W szczególnie uzasadnionych wypadkach CKKP może powołać zespoły KKP również przy komitetach powiatowych.

2 Jednym z głównych zadań wszystkich organizacji partyjnych jest zazębianie w swoich szeregach i we wszystkich ogniwach władzy ludowej wysokiej moralności, poczucia odpowiedzialności i dyscypliny społecznej.

Instancje i organizacje partyjne muszą objąć przewodnictwo w ujawnianiu i usuwaniu z aparatu państwowego i gospodarczego sprawców nadużyć.

Realizacja tego zadania wymaga przełamania tolerancji i liberalizmu w stosunku do przestępców. W pierwszym rzędzie instancje partyjne winny czuwać nad tym, aby kierownicze ognia aparatu państwowego i gospodarczego czyniły wszystko, co należy dla ujawnienia przestępców i zdecydowanej likwidacji nadużyć i rozkładu moralnego.

Szczególnie ostre wnioski wyciągnąć należy wobec członków partii zamieszanych w przestępcze afery, a winnych nadużyć wykluczać z partii i przekazywać ich sprawy właściwym władzom.

Komitet Centralny poleca Sekretariatowi KC wydać instrukcję o powołaniu na szczeblu wojewódzkim, miejskim, powiatowym i dzielnicowym zespołów partyjnych, których zadaniem będzie przeprowadzenie tej akcji i które będą uprawnione do podejmowania decyzji w sprawach członków partii winnych nadużyć. Do zespołów tych winni wejść towarzysze o wysokim poziomie moralno-politycznym, cieszący się zaufaniem i szacunkiem.

Instancje i organizacje partyjne muszą dać zdecydowaną odprawę elementom antysocjalistycznym, które mogą wykorzystywać tę akcję do oszczerczych ataków na partię i jej kadry.

3 Przech kampanią wyborczą na III Zjazd należy przeprowadzić weryfikację członków partii. Weryfikacja ta winna uwolnić partię od ludzi, którzy wykazali w praktyce, że nie są zdolni albo nie są godni należenia do partii, przodującego oddziału klasy robotniczej. Należy uwolnić partię od notorycznych nierobów, bumelantów, warcholów i demagogów, ludzi zdemoralizowanych, których postępowanie uwłacza etyce proletariackiej. Przeprowadzając weryfikację należy umożliwić wystąpienie z partii tym, którzy nie czują się z nią ideowo związani, nie przejawiają żadnej działalności ani zainteresowań społecznych.

W czasie weryfikacji należy we wszystkich organizacjach partyjnych dokonać oceny postawy i działalności każdego członka partii. Przy tej ocenie należy brać pod uwagę obok kryteriów moralno-politycznych również i to, jak członek partii wywiązuje się ze swych obowiązków w pracy zawodowej, w działalności w organizacjach społecznych itp. Należy przy tym uwzględniać możliwości i zdolności towarzyszy, ich stan rodzinny, zdrowotny i wiek, które wbrew ich najlepszej woli mogą utrudniać działalność społeczną. Należy również uwzględniać w jakiej mierze małe zainteresowanie lub zanik pracy społecznej u poszczególnych towarzyszy może wynikać ze słabej działalności danej organizacji partyjnej.

Każdemu członkowi partii, wobec którego będą podnoszone zarzuty, należy dać możliwość ustosunkowania się do tych zarzutów.

Każdy członek partii ma prawo być obecny przy omawianiu jego postawy moralno-politycznej. Rozpatrywanie spraw zaocznie, tj. bez obecności członka partii, może mieć miejsce tylko wtedy, gdy zainteresowany nie chce skorzystać z przysługującego mu prawa obecności. Każdy członek partii ma prawo odwołania się od decyzji swojej organizacji do wyższych instancji partyjnych.

Walka o oczyszczenie szeregów partyjnych wymaga od członków partii nieprzejednanej postawy wobec elementów obcych i skorumpowanych. Jednocześnie muszą być podniesione wymagania wobec członków partii w celu zapewnienia pełnej zgodności praktycznego działania i postępowania każdego członka partii z zasadami i celami, do których dąży partia. Każda organizacja partyjna powinna być ośrodkiem walki z takimi plagami społecznymi, jak pijaństwo, bumelanctwo, kradzież i korupcja, powinna przejawiać szczególną troskę o socjalistyczne wychowanie młodzieży, powinna czuwać nad tym, by każdy członek partii był przykładem rzetelności i sumiennosci w wykonywaniu swych obowiązków, moralnej i obywatelskiej postawy, ideowości i gotowości do pracy społecznej.

Oczyszczenie partii i podniesienie wymagań wobec członków partii otwiera nowe możliwości dla pozyskiwania do naszych szeregów nowych członków spośród robotników, chłopów, spośród przodującej inteligencji — ludzi, którzy będą mocno związani z partią swoimi socjalistycznymi przekonaniami i gotowi czynnie popierać i realizować politykę partii.

Oczyszczanie szeregów partyjnych wzmocni partię, ożywi i ubojowi wszystkie zdrowe siły partii, podniesie zaufanie mas do partii jako kierowniczej siły budownictwa socjalistycznego.

Warszawa, październik 1957 r.

T R E S C

Sytuacja w partii i w kraju — referat tow. Władysława Gomułki na X Plenum KC PZPR (24 października 1957 r.) 3

Dyskusja

dnia 25 października 1957 r.			
	str.	Tow. Leon Kasman	106
Tow. Władysław Kruczek	41	Tow. Maria Pieczyńska	115
Tow. Konstanty Dąbrowski	45		
Tow. Ryszard Strzelecki	49	dnia 26 października 1957 r.	
Tow. Pelagia Lewińska	53	Tow. Roman Werfel	116
Tow. Bolesław Rumiński	55	Tow. Józef Tejcma	126
Tow. Stanisław Skrzyszewski	62	Tow. Lucjan Motyka	130
Tow. Henryk Jabłoński	65	Tow. Artur Starewicz	136
Tow. Leon Bieleski	68	Tow. Jerzy Putrament	144
Tow. Mieczysław Lesz	70	Tow. Marian Naszkowski	150
Tow. Adam Schaff	74	Tow. Oskar Lange	153
Tow. Roman Zambrowski	86	Tow. Aleksander Zawadzki	155
Tow. Stefan Zółkiewski	95	Tow. Roman Nowak	160
Tow. Marian Renke	98	Tow. Jan Izdrowski	164
Tow. Michalina Tatarówna	106	Tow. Stefan Jędrzychowski	167

Końcowe przemówienie tow. Władysława (26 października) 173

Uchwała X Plenum KC PZPR o weryfikacji członków partii 187